

Voimassaoloaika
16.4.2025 lukien toistaiseksi

Kumoo
MIGDno-2021-750,
MIGDno-2020-751, MIGDno-2021-787,
MIGDno-2018-1519

Kohderyhmä
Maahanmuuttoviraston kansainvälistä
suojelua koskevien hakemusten
käsittelijät

Säädösperusta
Laki Maahanmuuttovirastosta 2 §
(621/2020)

Ohje kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä - Turvapaikkaohje

Maahanmuuttovirasto antaa päivitetyn ohjeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä turvapaikkamenettelyssä. Ohjeen tarkoituksena on antaa suuntaviivat ulkomaalaislain yhdenmukaiselle soveltamiselle. Ohjeen tavoitteena on tukea kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen viivytyksetöntä päätöksentekoa, yhdenmukaista lainsoveltamista ja menettelyä sekä oikeusturvan toteutumista turvapaikkaprosessissa. Ohjeessa ei käsitellä vastuuvaltion määrittämistä, eli niin kutsuttua Dublin-menettelyä.

Jokainen kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään yksilöllisesti. Ohje ei yksittäistapauksessa ole ratkaisijaa sitova, sillä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla. Jos ohje on yksittäisessä tapauksessa ristiriidassa ulkomaalaislain, hallintolain, perustuslain, muiden velvoittavien normien tai kansainvälisten velvoitteiden kanssa, ohjetta ei tule soveltaa.

Ohjeen voimaantulon yhteydessä kumotaan seuraavat soveltamisohjeet: Turvapaikkaohje (MIGDno-2021-750), Ohje turvapaikanhakijoiden kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelystä ja ratkaisemisesta (MIGDno-2020-751), Maahanmuuttoviraston ohje uusintahakemusten tutkittavaksi ottamisesta ja tutkimatta jättämisestä (MIGDno-2021-787), Asiakkaan tekemä tallennus turvapaikkapuhuttelussa, suullisessa kuulemisessa, tiedoksianto- ja kieli-analyysitulaisuudessa tai muussa vastaavassa Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelutilanteessa (MIGDno-2018-1519).

Liitteet	Asiakirjalla ei ole liitteitä
Jakelu	Viraston johto Asiakkuuspalveluiden yksikkö Digitaalisten palveluiden yksikkö Kansainvälisen suojelun osasto Lupa- ja kansalaisuusosasto Oikeus- ja asiantuntijapalveluiden yksikkö Tieto- ja tulosohjauspalveluiden yksikkö Turvallisuusyksikkö Vastaanottopalveluiden osasto Viestintäyksikkö Valvontaosasto
Tiedoksi	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia Helsingin hallinto-oikeus Hämeenlinnan hallinto-oikeus Itä-Suomen hallinto-oikeus Korkein hallinto-oikeus Oikeuskanslerinvirasto Pakolaisneuvonta Pohjois-Suomen hallinto-oikeus Poliisihallitus Sisäministeriö/maahanmuutto-osasto Sisäministeriö/poliisiosasto Turun hallinto-oikeus Ulkoministeriö/KPA-20 Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto Vaasan hallinto-oikeus

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	11
Sammanfattning	12
Käsitteet ja lyhenteet	13
Symbolit	16
Versioluettelo	17
1 YLEISIÄ LÄHTÖKOHTIA	18
1.1 Kansainvälinen suojelu ja turvapaikkamenettely.....	18
1.2 Turvapaikka-asiassa huomioon otettavat säädökset ja oikeuslähteet	19
1.2.1 Kansallinen sääntely	19
1.2.2 Kansainväliset sopimukset	20
1.2.3 EU-lainsäädäntö	21
1.2.4 Tuomioistuinten ratkaisut.....	23
1.2.5 UNHCR	23
1.2.6 EUAA	24
1.3 Palautuskielto	24
1.4 Salassapito	25
1.4.1 Tietojen luovuttaminen.....	26
1.4.1.1 Asianosaisjulkisuus.....	26
1.4.1.2 Sivullisen tiedonsaantioikeus	27
1.5 Maatieto.....	27
1.6 Hakijan oikeudet ja velvollisuudet	28
1.6.1 Oikeus saada tietoa turvapaikkamenetystä.....	28
1.6.2 Asianosaisen tiedonsaantioikeus ja oikeus tutustua itseä koskeviin asiakirjoihin	28
1.6.3 Oikeus käyttää avustajaa ja asiamiestä	28
1.6.4 Oikeus tulkkaukseen ja kääntämiseen turvapaikkamenettelyssä	30
1.6.5 Myötävaikutusvelvollisuus	30
1.6.6 Velvollisuus ilmoittaa yhteystiedot ja pysyä tavoitettavissa	32
1.6.7 Työnteko-oikeus	32
1.7 Käsittelijän velvollisuuksista.....	35
1.7.1 Viranomaisen selvitysvelvollisuus	35
1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen	38
1.7.3 Neuvontavelvollisuus	40
1.7.4 Ilmoitukset muille viranomaisille	41
1.7.4.1 Huoli-ilmoitus	41

1.7.4.2	Esitys ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään	42
1.7.4.3	Lastensuojeluilmoitus.....	42
1.7.4.4	Poliisi, Suojelupoliisi ja Keskusrikospoliisi	43
1.7.4.5	Rajavartiolaitos	44
1.7.4.6	EU:n jäsenvaltion kansalaisen turvapaikkahakemuksesta ilmoittaminen	44
2	HAKEMUKSEN VIREILLETULO JA SEULONTA	44
2.1	Turvapaikkahakemuksen vireilletulo	44
2.1.1	Ensimmäisen turvapaikkahakemuksen vireilletulo	44
2.1.2	Toisen tai sitä myöhemmän turvapaikkahakemuksen vireilletulo	45
2.1.3	Dublin-menettelyn vaikutus	46
2.2	Turvapaikkahakemusten seulonta	47
2.2.1	Hakemuksen kiireellisyys	48
2.2.2	Mahdolliset tutkimatta jättämiset	48
2.2.3	Nopeutettu menettely	50
2.2.4	Rajamenettely	51
2.2.5	Tavallinen menettely	52
2.2.5.1	Lakisäätöisen käsittelyajan pidentäminen	54
3	ASIAN SELVITTÄMINEN JA HAKIJAN KUULEMINEN	56
3.1	Johdanto.....	56
3.2	Kuuleminen	57
3.2.1	Kuulemismenettely.....	58
3.2.1.1	Kutsu kuulemiseen	58
3.2.1.2	Läsnä olevat henkilöt.....	58
3.2.1.3	Tallentaminen	62
3.2.1.4	Kuulemisen kulku ja hakijan ohjeistaminen.....	63
3.2.1.4.1	Kuulemisen aluksi	63
3.2.1.4.2	Kuulemisen eteneminen	65
3.2.1.4.3	Kuulemisen päättäminen	65
3.2.1.5	Pöytäkirjan pitäminen, tarkastaminen ja jäljennöksen antaminen hakijalle	66
3.2.1.6	Huomioitavaa, kun hakijalla on kanssahakijoita.....	71
3.2.1.7	Kuulemisen keskeyttäminen	72
3.2.1.8	Etäkuuleminen	73
3.2.1.9	Menettely kirjallisessa kuulemisessa	75
3.2.2	Selvitettävät asiat.....	75

3.2.3	Henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittäminen	76
3.2.3.1	Milloin henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa on tarpeen selvittää? 76	
3.2.3.2	Menettelystä	78
3.2.3.3	Terveystila ja haavoittuvuus	78
3.2.3.4	Henkilötiedot	79
3.2.3.5	Taustatiedot	85
3.2.3.6	Matkareitti ja maahantulo	88
3.2.3.7	Vastuuvaltion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot ja Dublin-viitteet ..	89
3.2.3.8	Muut tutkimatta jättämisviitteet	90
3.2.4	Tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu	90
3.2.4.1	Turvallinen turvapaikkamaa, turvallinen kolmas maa ja toisesta EU-maasta suojelua saaneet.....	90
3.2.4.2	Tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten selvittäminen uusintahakemusten kohdalla.....	92
3.2.5	Turvapaikkapuhuttelu.....	93
3.2.5.1	Turvapaikkaperusteiden selvittäminen	93
3.2.5.2	Viranomaissuojelu	98
3.2.5.3	Sisäinen pako	98
3.2.5.4	Turvallinen alkuperämaa	100
3.2.5.5	Poissuljenta	100
3.2.5.5.1	Poissuljentaviitteet.....	100
3.2.5.5.2	Selvittäminen	101
3.2.6	Uusi hakemus ja aineellisesti tutkittavat uusintahakemukset	102
3.2.7	Muut oleskelulupaperusteet.....	103
3.2.8	Hallintotuomioistuimesta käsiteltäväksi palautuneet hakemukset	104
3.2.9	Muu suullinen kuuleminen.....	107
3.2.10	Kirjallinen kuuleminen	107
3.3	Henkilöllisyyden selvittäminen	108
3.3.1	Vastuu henkilöllisyyden selvittämisestä ja rekisteröimisestä UMAan	108
3.3.2	Selvitetyksi katsottu henkilöllisyys	109
3.3.3	Käytössä oleva henkilöllisyys ja muut henkilöllisyydet	110
3.3.4	Henkilöllisyyden selvittämisen työkalut turvapaikkaprosessissa	111
3.3.4.1	Henkilöllisyysasiakirjat ja niiden tutkinta.....	111
3.3.4.2	Rekisteritarkastukset	116
3.3.4.3	Kasvokuvavertailu	117

3.3.4.4	Kielianalyysi	117
3.3.4.5	Oikeuslääketieteellinen ikätutkimus.....	118
3.3.4.6	Avoimet lähteet.....	121
3.3.4.7	Tietopyynnöt	122
3.3.4.8	Kansalaisuusaseman määrittäminen	123
3.3.4.9	Laite-etsintä.....	124
3.3.5	Henkilöllisyyttä koskevien tietolähteiden keskinäinen etusijajärjestys	124
3.4	Lisäselvitykset	127
3.4.1	Hakijan toimittamien lisäselvitysten käsitteleminen	127
3.4.1.1	Hakijan toimittamat lisäselvitykset.....	127
3.4.1.2	Ennen kuulemista toimitettu lisäselvitys	128
3.4.1.3	Kuulemisessa toimitettu lisäselvitys.....	128
3.4.1.4	Kuulemisen jälkeen toimitettu lisäselvitys	129
3.4.1.5	Lisäselvityspyyntö.....	130
3.4.1.6	Aitoustutkinta	130
3.4.2	Henkilötuntemerkkien ja biometrinen tunnistaminen	130
3.4.3	Rekisteritarkastukset	131
3.4.4	Maatietokysely.....	131
3.4.5	Terveystietoa koskevat lisäselvitykset	131
3.4.5.1	Lääkärin tarkastus Maahanmuuttoviraston aloitteesta	131
3.4.5.2	Lääkärinlausuntopyyntö FGM-asiassa.....	134
3.4.5.3	Hakijaa koskevien terveystietojen pyytäminen vastaanottokeskuksesta	135
3.4.5.4	Lääkärinlausuntopyyntö hakijan puhuttelukunnan ja oikeustoimikelpoisuuden selvittämiseksi ja edunvalvojan hankkiminen.....	135
3.4.6	Sosiaalioikeustekijän kuuleminen lasta koskevassa turvapaikka-asiassa	137
3.4.7	Ihmiskauppaa koskevat lisäselvitykset	137
3.4.7.1	Hakijan esittäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään	137
3.4.7.2	Tietojen pyytäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä ..	138
3.4.7.3	Ihmiskaupparikoksen tutkintaan liittyvien tietojen pyytäminen poliisilta, syyttäjältä tai rajavartiolaitokselta.....	139
3.4.8	Tietojen pyytäminen toisesta jäsenvaltiosta	139
3.4.9	Tietojen pyytäminen UNHCR:ltä	140
3.4.9.1	Hakija on rekisteröitynyt UNHCR:lle	140
3.4.9.2	Hakija on rekisteröitynyt UNRWA:lle	141
3.4.10	Avoimet lähteet.....	142

3.4.11	Laite-etsintä	142
3.4.12	Yhdenvertaisuusvaltuutetun kuuleminen	143
4	HAKEMUKSEN RATKAISEMINEN	143
4.1	Yleiset päätöstiedot	143
4.1.1	Päätöksestä ilmenevät tiedot ja perusteluvollisuus	143
4.1.1.1	Henkilöllisyyden merkitseminen päätökseen.....	144
4.1.2	Muut turvapaikkahakemuksen yhteydessä käsiteltävät oleskelulupaperusteet 145	
4.1.3	Muiden vireillä olevien oleskelulupahakemusten suhde	146
4.1.3.1	Tilapäistä suojelua saavan turvapaikkahakemuksen käsittely	147
4.1.4	Maastapoistamispäätöksen tekeminen	147
4.1.5	Huomioitavaa, kun hakijalla on perheenjäseniä	147
4.1.5.1	Lapsen etu.....	147
4.1.5.2	Asian käsitteleminen yhdessä.....	148
4.1.5.3	Yhteinen vai erillinen päätösasiakirja?	148
4.1.5.4	Perheen yhtenäisyyden periaate	150
4.1.6	Päätöksen tekeminen, kun hakija ei saavu puhutteluun	151
4.1.7	Eurodac-merkinnät	151
4.2	Päätös tutkimatta jättämisestä	152
4.2.1	Tutkimatta jättämis päätöksen perusteleva	152
4.2.2	Hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannesta maasta	153
4.2.3	Hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa EU-maassa	154
4.2.4	Uusintahakemuksen tutkimatta jättäminen	155
4.2.4.1	Muodollisesti uusintahakemus	157
4.2.4.1.1	Aiemman päätöksen lainvoimaisuus	158
4.2.4.1.2	Hakija oleskelee edelleen maassa tai on lyhyeksi ajaksi poistunut maasta 160	
4.2.4.2	Tutkittavaksi ottamisen edellytykset.....	162
4.2.4.2.1	Hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia seikkoja tai perusteita 162	
4.2.4.2.2	Lisää merkittävästi -kynnys.....	163
4.2.4.2.3	Hakijasta itsestään riippumaton tai perusteltu syy	170
4.2.4.2.4	Perusteita tai seikkoja ei ole voitu esittää aikaisemman hakemuksen tai muutoksenhaun yhteydessä	174
4.2.4.3	Uusintahakemuspäivystys.....	175
4.3	Päätös nopeutetussa menettelyssä.....	176

4.3.1	Nopeutetussa menettelyssä tehtävän päätöksen perustelevinen.....	176
4.3.1.1	Perusteeksi ei ole esitetty kansainvälisen suojelun perusteita tai ne ovat selvästi epäuskottavia	178
4.3.1.2	Turvallinen alkuperämaa	180
4.3.1.3	Viranomaisen harhaanjohtaminen	181
4.3.1.4	Vilpillisessä tarkoituksessa tuhottu tai kadotettu henkilö- tai matkustusasiakirja	182
4.3.1.5	Uusintahakemus, joka täyttää tutkittavaksi ottamisen edellytykset	182
4.3.1.6	Hakemus on tehty vain maasta poistamisen viivyttämiseksi tai estämiseksi	183
4.3.1.7	Hakija kieltäytyy sormenjälkien antamisesta	184
4.3.1.8	Laiton maahantulo tai oleskelu Suomessa	184
4.3.1.9	Vaara kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle	186
4.3.2	Ilman huoltajaa olevat alaikäiset.....	187
4.3.3	Eryisiä menettelyllisiä takeita tarvitsevat hakijat	187
4.4	Päätös rajamenettelyssä.....	187
4.5	Päätös tavallisessa menettelyssä	189
4.5.1	Tavallisessa menettelyssä tehtävän päätöksen perustelevinen	189
4.5.2	Perustelut kansainvälisen suojelun osalta	189
4.5.2.1	Näytön arviointi	190
4.5.2.1.1	Benefit of the doubt	192
4.5.2.1.2	Tulevaisuuden uhan arviointi (ns. riskiarvio)	193
4.5.2.2	Oikeudellinen arvio	195
4.5.3	Lyhyt turvapaikkapäätös	195
4.5.4	Kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytykset	196
4.5.4.1	Turvapaikka	196
4.5.4.1.1	Oleskelu kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella.....	197
4.5.4.1.2	Perustellusti aiheutta pelätä	199
4.5.4.1.3	Vainoksi katsottavat teot	203
4.5.4.1.4	Syy-yhteys vainon ja vainon syyän välillä	206
4.5.4.1.5	Vainoa harjoittavat toimijat	211
4.5.4.1.6	Viranomaissojelu	211
4.5.4.2	Toissijainen suojele	212
4.5.4.2.1	Merkittäviä perusteita uskoa ja todellinen vaara	213
4.5.4.2.2	Vakava haitta	214

4.5.4.2.3	Vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat	214
4.5.4.2.4	Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta	215
4.5.4.2.5	Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohta	216
4.5.4.2.6	Alueella ilmenevät mielivaltaisen väkivallan tasot	223
4.5.4.2.7	Turvallinen pääsy alueelle	227
4.5.4.2.8	Viranomais suojele	228
4.5.4.3	Sisäinen pako	228
4.5.4.3.1	Yleistä	228
4.5.4.3.2	Turvallisuus	229
4.5.4.3.3	Mahdollisuus päästä alueelle turvallisesti ja laillisesti	231
4.5.4.3.4	Kohtuullisuus	232
4.5.4.4	Poissuljenta	233
4.5.4.4.1	Turvapaikkaa ansaitsemattomat	237
4.5.4.4.1.1	Rikos rauhaa vastaan, sotarikos tai rikos ihmiskuntaa vastaan 237	
4.5.4.4.1.2	Törkeä muu kuin poliittinen rikos	237
4.5.4.4.1.3	Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastainen teko	240
4.5.4.4.1.4	Yllyttäminen ja osallisuus	242
4.5.4.4.1.5	Vaara kansalliselle turvallisuudelle	243
4.5.4.4.1.6	Eriyksen törkeä rikos ja vaara yhteiskunnalle	244
4.5.4.4.2	Toissijaista suojele ansaitsemattomat	245
4.5.4.4.2.1	Rikos rauhaa vastaan, sotarikos tai rikos ihmiskuntaa vastaan 245	
4.5.4.4.2.2	Törkeä rikos	245
4.5.4.4.2.3	Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastainen teko	246
4.5.4.4.2.4	Vaara yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle	246
4.5.4.4.2.5	Yllyttäminen ja osallisuus	247
4.5.4.4.2.6	Rikosseuraamusten välttely	248
4.5.4.4.3	Päätösarvioinnissa huomioitavaa suojele ansaitsemattomien kohdalla 248	
4.5.4.4.3.1	Näyttökynnys	249
4.5.4.4.3.2	Henkilökohtainen vastuu	250
4.5.4.4.4	Turvapaikkaa tarvitsemattomat	254

4.5.4.4.4.1	Hakija voi saada suojelua tai apua muilta YK:n elimiltä tai toimistoilta kuin UNHCR:ltä	254
4.5.4.4.4.2	Asuinvaltion viranomaisten tunnustamat kansalaisuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet	255
4.5.4.4.5	Oleskelulupa 89 §:n perusteella	255
4.6	Raukeamispäätös	256
4.6.1	Turvapaikkahakemuksen peruuttaminen	256
4.6.1.1	Peruutusilmoitus	256
4.6.1.2	Raukeamispäätös peruutuksen perusteella	259
4.6.2	Turvapaikkapäätöksen raukeaminen kuoleman, maasta poistamisen tai katoamisen takia	259
4.7	Päätöksen tiedoksianto	260
5	PÄÄTÖKSEN KORJAAMINEN	260
5.1	Asiavirheen korjaaminen	261
5.2	Kirjoitusvirheen korjaaminen	263
6	MUUTOKSENHAKU	264
6.1	Muutoksenhakuoikeus ja valituskiellot	264
6.1.1	Valitus hallinto-oikeuteen	265
6.1.2	Valituslupahakemus ja valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen	265
6.1.3	Olosuhdemuutokset valitusvaiheessa	266
6.1.4	Hallintotuomioistuinten päätösten jälkeiset toimet Maahanmuuttovirastossa	267
6.1.4.1	Päätöksen rekisteröinti	267
6.1.4.2	Kun hallinto-oikeus palauttaa hakemuksen osittain tai kokonaan uudelleen käsiteltäväksi	268
6.1.5	Kansainvälisten lainkäyttö- ja tutkintaelinten valitusmenettelyn vaikutukset	269

Tiivistelmä

Tässä ohjeessa (Ohje kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä – Turvapaikkaohje) käsitellään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen eli turvapaikkahakemuksen käsittelyä Maahanmuuttovirastossa.

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ratkaistaan turvapaikkamenettelyssä. Ohjeen ensimmäinen luku koskee turvapaikkamenettelyn yleisiä lähtökohtia. Tässä yhteydessä esitellään keskeiset kansainvälistä suojelua ja hakemuksen käsittelyä koskevat kansallisen, kansainvälisen ja EU-oikeuden säädökset sekä kansainvälisen suojelun peruslähtökohta, palautuskielto. Lisäksi avataan myös muun muassa hakijan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä käsittelijän velvollisuuksia.

Ohje etenee hakemuksen vireilletuloa ja seulontaa koskevan ohjeistuksen kautta asian selvittämiseen. Selvittämistä ja hakijan kuulemistä koskevassa luvussa käsitellään keskeisiä selvittämiskeinoja ja menettelytapoja selvityksen hankkimiseksi. Lisäksi käsitellään sitä, mitä asioita on tarpeen selvittää hakemuksen ratkaisemiseksi.

Päätöksentekoa koskeva ohjeistus on hakemuksen ratkaisemista koskevassa luvussa. Luvun alussa käsitellään lyhyesti yleisiä päätöstietoja. Tämän jälkeen käsitellään tutkimatta jättämispäätöstä, päätöstä nopeutetussa menettelyssä, päätöstä rajamenettelyssä ja päätöstä tavallisessa menettelyssä sekä raukeamispäätöstä. Tavallisen menettelyn alla käsitellään tarkemmin kansainvälisen suojelun, eli turvapaikan ja toissijaisen suojelun, myöntämisen edellytykset.

Lopuksi käsitellään vielä tiiviisti päätöksen korjaamista, muutoksenhakua sekä Maahanmuuttovirastossa tehtäviä toimenpiteitä hallintotuomioistuimen päätöksen jälkeen.

Sammanfattning

Denna anvisning ("Anvisning om behandling av ansökan om internationellt skydd – Asylanvisning") beskriver hur ansökningar om internationellt skydd, det vill säga asylansökningar, behandlas vid Migrationsverket.

En ansökan om internationellt skydd avgörs vid asylförfarandet. Anvisningens första kapitel handlar om de allmänna utgångspunkterna för asylförfarandet. I detta sammanhang presenteras de viktigaste nationella, internationella och EU-rättsliga författningarna och rättsakterna om internationellt skydd och behandling av ansökningar samt grundpremisen för internationellt skydd, förbudet mot tillbakasändning. Dessutom behandlas bland annat den sökandes rättigheter och skyldigheter samt handläggarens skyldigheter.

Efter anvisningarna om inledande och sållning av ansökningar beskrivs hur ärendet utreds. Kapitlet om utredning och hörande av den sökande presenterar viktiga utredningsmedel och förfaranden för att skaffa utredningar. Dessutom beskrivs vad som behöver utredas för att en ansökan kan avgöras.

Anvisningarna om beslutsfattande finns i kapitlet om avgörande av ansökningar. I början av kapitlet finns en kortfattad beskrivning av allmänna beslutsuppgifter. Därefter behandlas beslut om avvisande av ansökningar utan prövning, beslut vid påskyndat förfarande, gränsförfarande och normalt förfarande samt beslut om förfallande. Villkoren för beviljande av internationellt skydd, det vill säga asyl och alternativt skydd, beskrivs närmare i samband med beskrivningen av det normala förfarandet.

Till sist behandlas kortfattat rättelse av beslut, sökande av ändring och åtgärder som Migrationsverket vidtar efter förvaltningsdomstolens beslut.

Käsitteet ja lyhenteet

Käsitteet

Kansainvälinen suojelu	Pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema
Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus	Hakemus, joka jätetään Suomen rajalla tai alueella kansainvälisen suojelun saamiseksi. Synonyyminä tässä ohjeessa käytetään termiä turvapaikkahakemus
Pakolainen	Ulkomaalainen, joka täyttää Pakolaissopimuksen 1 artiklan vaatimukset
Pakolaisasema	Asema, joka on myönnetty pakolaisiksi tunnustetulle ulkomaalaiselle
Turvapaikka	Pakolaiselle turvapaikkamenettelyssä myönnettävä oleskelulupa
Toissijainen suojelu	Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella
Toissijainen suojeluasema	Asema, joka myönnetään ulkomaalaiselle, joka voi saada toissijaista suojelua
Turvapaikkahakemus	Ks. kansainvälistä suojelua koskeva hakemus
Turvapaikkamenettely	Menettely, jossa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tutkitaan

Lyhenteet

DVV	Digi- ja väestötietovirasto
EIS	Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus (Euroopan ihmisoikeussopimus) (SopS 19/1990)
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EOA	Eduskunnan oikeusmies
EU	Euroopan unioni
EUAA	Euroopan unionin turvapaikkavirasto
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
FGM	Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen (Female genital mutilation)
HaO	Hallinto-oikeus
HaVM	Hallintovaliokunnan mietintö
HE	Hallituksen esitys
HL	Hallintolaki (434/2003)
HOL	Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
Julkisuuslaki	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)

KHO	Korkein hallinto-oikeus
KRP	Keskusrikospoliisi
Mahtilaki	Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa (615/2020)
Menettelydirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston 26 päivänä kesäkuuta 2013 antama direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu)
Määritelmädirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston 13 päivänä joulukuuta 2011 antama direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu)
Pakolaissopimus	Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (SopS 77/1968) ja sen lisäpöytäkirja (78/1968)
Patja	Poliisiasiain tietojärjestelmä
PL	Perustuslaki (731/1999)
PolHetil	Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa (616/2019)
RL	Rikoslaki (39/1889)
Supo	Suojelupoliisi
THL	Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
UIKL	Ulkomaalaislaki (301/2004)
UMA	Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä
UNHCR	Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisjärjestö (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
Vastaanottolaki	Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011)
Vastuunmäärittämisasetus / Dublin-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013, kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta

VTJ

Väestötietojärjestelmä

YK

Yhdistyneet kansakunnat

Symbolit

Ohje sisältää alla esiteltyjä symboleja, jotka korostavat erityistä huomiota vaativia ja ohjetta täydentäviä asioita.

Huomioitavaa – Tärkeä tai erityistä huomiota vaativa asia

Soveltamislinjaus – Migrin tekemä erityistä huomiota vaativa soveltamislinjaus

Oikeustapaus tai muu päätös – Tuomioistuinten ja Migrin tekemät päätökset

Lisätieto – Läpikäytävää aihealuetta täydentävä tieto

Tarkistuslista – Tekstin aikaisempia sisältöjä yhteen kokoava lista

Kolme pistettä kertoo erityistä huomiota vaativan asian, päätöksen, soveltamislinjauksen, lisätiedon tai tarkistuslistan päättymisestä. Pisteet on merkitty samalla värillä, kuin sitä ennen käytetty symboli.

Versioluettelo

<u>Versionumero</u>	<u>Päivämäärä</u>	<u>Sivut/kohdat</u>	<u>Kuvaus tehdyistä muutoksista</u>
2.	13.11.2025	25/1.3 33/1.6.7 46/2.1.2 65/3.2.1.4.3 67/3.2.1.5 86/3.2.3.5 94/3.2.5.1 106/3.2.10 108/3.3.1 124/3.3.4.9 145/4.1.4 150/4.2.1 155/4.2.4 159/4.2.4.2 173/4.2.4.3 176/4.3.1 183/4.3.1.8 194/4.5.4.1 258/5 262/5.2	Muokattu ohjetta vastaamaan 1.6.2025 voimaantulleita turvapaikkapuhuttelua ja alkuperämaasta lähdön jälkeen syntyneitä kansainvälisen suojelun tarvetta koskevia ulkomaalaislain muutoksia. Lisäksi muokattu ohjetta vastaamaan uudistettua viraston maastapoistamisohjetta (MIGDno-2024-2942). Lisäksi korjattu havaittuja teknisluontoisia kirjoitusvirheitä.
3.	13.2.2026	69/3.2.1.5 123,124/3.3.4.8 135/3.4.5.4 146/4.1.3	Muokattu ohje huomioiden 1.6.2025 voimaantulleet lakimuutokset, uudistettu viraston maastapoistamisohje (MIGDno-2024-2942) sekä linjauspäätökset (MIGDno-2025-2767 ja MIGDno-2025-3520). Lisätty ohjeistusta (luku 3.4.5.4)

1 YLEISIÄ LÄHTÖKOHTIA

1.1 Kansainvälinen suojelu ja turvapaikkamenettely

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa ja toissijaista suojeluasemaa (UlkL 3 § 1 mom 13 kohta). Pakolaisaseman saa turvapaikan Suomessa saanut ulkomaalainen ja toissijaisen suojeluaseman saa Suomessa oleskeluluvan toissijaisen suojeluaseman perusteella saanut ulkomaalainen (UlkL 106 § 1 mom 1 kohta ja 2 mom 1 kohta).

Turvapaikalla tarkoitetaan oleskeluluvan myöntämistä tilanteessa, jossa henkilö oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun. (UlkL 87 § 1 mom)

Toissijaisella suojelulla tarkoitetaan oleskeluluvan myöntämistä tilanteessa, jossa 87 §:n mukaiset edellytykset turvapaikan antamiselle eivät täyty, mutta on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa, ja hän on kykenemätön tai sellaisen vaaran vuoksi haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun. (UlkL 88 § 1 mom)

Turvapaikan ja toissijaisen suojelun myöntämisen edellytyksiä sekä poikkeuksia (esim. poissuljenta) käsitellään tarkemmin jäljempänä niitä koskevissa osioissa.

[Linkki – Luku 4.5.4 Kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytykset](#)

Kansainvälistä suojelua haetaan hakemuksella, joka jätetään Suomen rajalla tai alueella. Turvapaikkahakemus jätetään poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle (UlkL 95 §). Kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta käytetään synonyymina myös sanaa turvapaikkahakemus. Turvapaikkahakemus on pantava vireille henkilökohtaisesti (UlkL 8 §). Ihmisoikeuksiensa vaarantumiseen vetoavan ulkomaalaisen katsotaan hakevan turvapaikkaa, jollei hän nimenomaan muuta ilmoita (UlkL 94 § 2 mom). Jos henkilö ilmoittaa hakevansa vain oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella (UlkL 88 § 1 mom), hakemus käsitellään turvapaikkamenettelyssä, mutta tällöin ei tutkita turvapaikan antamisen edellytyksiä.

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään turvapaikkamenettelyssä (UlkL 94 § 1 mom). Turvapaikkamenettelystä säädetään ulkomaalaislain 6 luvussa. Menettelyä säätää myös hallintolaki. Tämä ohje käsittelee sitä, miten kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tutkitaan ja ratkaistaan turvapaikkamenettelyssä.

Suomi ei ole vastuussa kaikkien Suomen rajalla tai alueella tehtyjen hakemusten käsittelystä. Hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva valtio määritetään ns. Dublin-prosessissa. Vastuuvaltion määrittämisestä säädetään Dublin III-asetuksessa, jota tässä ohjeessa kutsutaan myös vastuunmäärittämisasetukseksi ja Dublin-asetukseksi. Vastuunmäärittämisasetuksen 3 artiklan mukaan turvapaikkahakemuksen

käsittelee yksi ainoa jäsenvaltio. Asetusta soveltavia valtioita ovat kaikki EU-maat ja niiden lisäksi Norja, Islanti, Sveitsi ja Liechtenstein (Dublin-maat). Dublin-prosessia ei käsitellä tässä ohjeessa tarkemmin, mutta asetukseen ja Dublin-prosessiin viitataan tarvittavilta osin.

Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla esille tulevilla perusteilla (UlkL 94 § 3 mom). Tällä tarkoitetaan kansainväliseen suojeluun liittyviä oleskelulupaperusteita, jotka ovat oleskelupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä (UlkL 52 § 1 mom), oleskelulupa ihmiskaupan uhrille (UlkL 52 a § 1 ja 2 mom), laittomasti maassa oleskelleen ja työskennelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelulupa (UlkL 52 d § 1 mom) sekä oleskelulupa maasta poistumisen estymisen vuoksi (UlkL 51 § 1 mom). Muiden kuin edellä mainittujen oleskelulupaperusteiden osalta hakijan on tehtävä erillinen maksullinen oleskelulupahakemus, jos hän haluaa, että asia tutkitaan Maahanmuuttovirastossa. Oleskelulupaa työntöön, elinkeinon harjoittamiseen tai opiskelun perusteella ei kuitenkaan myönnetä, jos henkilö on hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua ja hakenut oleskelulupaa ennen poistumistaan Suomesta kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa (UlkL 36 f).

1.2 Turvapaikka-asiassa huomioon otettavat säädökset ja oikeuslähteet

1.2.1 Kansallinen sääntely

Kansainvälistä suojelua koskevien asioiden käsittelyn kannalta keskeisin kansallinen säädös on ulkomaalaislaki (301/2004, UlkL).

Turvapaikkahakemuksen käsittely on hallintomenettelyä. Ulkomaalaislain 4 §:n 1 momentin nojalla laissa tarkoitettujen asioiden käsittelyssä noudatetaan hallintolakia (434/2003) ja laissa tarkoitettujen muutoksenhakuasioiden osalta noudatetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019, HOL), jollei laissa erikseen toisin säädetä. Ulkomaalaislakiin sisältyy turvapaikkahakemuksen käsittelyä koskevia erityisiä menettelysäännöksiä. Hallintolaissa säädetään mm. hyvän hallinnon perusteista (esim. 6 §:n hallinnon oikeusperiaatteet: yhdenvertaisuus-, tarkoitussidonnaisuus-, objektiviteetti-, suhteellisuus- ja luottamuksensuojan periaate), asianosaisen kuulemisesta (34 §) ja päätöksen perustelemisesta (45 §).

Ulkomaalaislain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. Lainkohdasta ilmenee velvollisuus kunnioittaa ihmis- ja perusoikeuksia, sekä huomioida Suomea velvoittavat kansainväliset säädökset. Tiivistetysti tämän voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että ulkomaalaislakia tulee soveltaa ja tulkita sopusoinnussa perustuslain sekä ulkomaalaislain taustalla olevan, kansainvälistä suojelua koskevan EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten kanssa. Seuraavissa kappaleissa esitellään lyhyesti keskeisiä kansainvälisiä sopimuksia ja EU-lainsäädäntöä, jotka käsittelijän täytyy ottaa huomioon ulkomaalaislakia sovellettaessa.

Suomen perustuslaissa (731/1999) taataan eräät turvapaikanhakijalle myönnettävät oikeusturvan takeet kuten yhdenvertaisuusperiaate (PL 6 §), liikkumisvapaus ja palautuskielto (PL 9 §), oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä (PL 21 §) sekä perusoikeuksien turvaaminen (PL 22 §).

Turvapaikanhakijoita koskevia säännöksiä on myös laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011, vastaanottolaki) ja säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottotoyksiköstä annetussa laissa (116/2002, säilöönottolaki).

Lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, julkisuuslaki) säädetään paitsi salassapitoperusteista, myös asianosaisen ja hänen avustajansa tiedonsaantioikeudesta. Henkilötietojen käsittelystä ja Maahanmuuttoviraston tiedonsaantioikeuksista säädetään henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetussa laissa (615/2020, Mahti-laki).

1.2.2 Kansainväliset sopimukset

Kansainvälisen suojelun juuret ovat Pakolaisten oikeusasemaa koskevassa yleissopimuksessa (SopS 77/1968, pakolaissopimus) ja sen lisäpöytäkirjassa (SopS 78/1968). Kyse on valtioiden välisestä sopimuksesta, jota Suomi on sitoutunut noudattamaan.

Sopimuksen keskeisin osa on sen 1 artikla, josta ilmenee pakolaisen määritelmä. Keskeisiä ovat myös mm. palauttamiskielloa koskeva 33 artikla sekä 35 artikla, josta ilmenee yhteistyövelvollisuus UNHCR:n kanssa.

Myös muissa kansainvälisissä sopimuksissa on säännöksiä, jotka liittyvät kansainväliseen suojeluun, esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SoPS 19/1990) ja Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen (SopS 59-60/1989) 3 artiklat koskevat kansainväliselle suojelulle perustavanlaatuista palautuskieltoa. Palautuskieltoa käsitellään tarkemmin jäljempänä.

[Linkki – Luku 1.3 Palautuskielto](#)

Keskeisiä kansainvälisiä sopimuksia ovat esimerkiksi:

- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (SopS 77/1968, pakolaissopimus) ja sen lisäpöytäkirja (78/1968), turvapaikkamenettelyn osalta erityisesti 1 artikla (pakolaisen määritelmä), 33 artikla (palauttamiskiello) ja 35 artikla (yhteistyövelvoite UNHCR:n kanssa)
- Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus (Euroopan ihmisoikeussopimus) (SopS 19/1990)
- Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (SopS 59-60/1989)
- Kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 8/1976)
- Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976)
- Yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 60/1991)

- Euroopan Unionin perusoikeuskirja (SopS 27/2016)
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 27/2016)
- Eurooppalainen sopimus pakolaisia koskevan vastuun siirtämisestä (SopS 46/1990): sopimuksessa määritellään kriteerit, joiden täytyessä pakolaisen oleskeluvaltion on otettava vastuu pakolaisesta ja matkustusasiakirjojen myöntämisestä, vaikka pakolaisaseman on alun perin myöntänyt toinen sopimusta soveltava valtio. Suomessa sopimus on tullut voimaan 1.9.1990. Sopimus ei sisällä varsinaisia menettelyohjeita. Sopimusta ei käsitellä tässä ohjeessa tarkemmin. Maahanmuuttovirasto on antanut 17.7.2023 päivitetyn sisäisen sopimusta koskevan sopimuksen kanssa saman nimisen soveltamisohjeen (MIGDno-2023-1824), jossa selkiytetään siirron edellytysten täyttymisen arviointia ja pakolaisaseman siirtoon liittyviä menettelyjä.
- Eurooppalainen sopimus pakolaisten viisumivelvollisuuden poistamisesta (SopS 36/1990)
- Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (SopS 43-44/2012)
- Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen (SopS 20/2004) lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta (SopS 71/2006)
- Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (SopS 67-68/1986)
- Naisiin kohdistuvan väkivallan sekä perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus
- Istanbulin pöytäkirja kidutuksen uhrien tunnistamisesta

1.2.3 EU-lainsäädäntö

Kansainvälistä suojelua säädellään tarkemmin EU-lainsäädännössä. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 78 artiklan mukaan unioni kehittää turvapaikka-asioita sekä toissijaista ja tilapäistä suojelua koskevan yhteisen politiikan, jonka tarkoituksena on antaa asianmukainen asema kaikille kansainvälistä suojelua tarvitseville kolmansien maiden kansalaisille ja varmistaa palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen. Poliitiikan on oltava pakolaissopimuksen mukaista.

Kansainvälistä suojelua koskevia keskeisiä direktiivejä ovat nk. määritelmädirektiivi (2011/95/EU) ja menettelydirektiivi (2013/32/EU). Määritelmädirektiivi sisältää määräyksiä vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittämisestä kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi sekä heidän yhdenmukaisesta asemastaan ja myönnetyn suojelun sisällöstä. Menettelydirektiivi käsittelee menettelyä, jota käytetään käsiteltäessä ja ratkaistaessa kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia. Toissijainen suojelu perustuu EU-lainsäädäntöön, eikä kyseistä käsitettä ole pakolaissopimuksessa. Dublin-asioista säädetään EU-tasolla nk. vastuunmäärittämisasetuksessa (604/2013/EU).

EU-direktiivit eivät ole suoraan sovellettavia, vaan ne täytyy saattaa voimaan kansallisesti jäsenvaltioissa. Määritelmä- ja menettelydirektiivi on pantu Suomessa kansallisesti täytäntöön ulkomaalaislain 6 luvussa. Dublin-asioista ei ole kansallista lainsäädäntöä, koska vastuunmäärittämisestä säädetään asetuksella, joka on suoraan sovellettava.

Keskeistä EU-lainsäädäntöä turvapaikka-asioissa:

- Euroopan Unionin perusoikeuskirja (SopS 27/2016)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittämiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu) (määritelmädirektiivi, 2011/95/EU)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu) (menettelydirektiivi, 2013/32/EU)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista (uudelleenlaadittu) (vastaanottodirektiivi, 2013/33/EU)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu) (vastuunmäärittämisasetus, Dublin-asetus, 604/2013/EU)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta (uudelleenlaadittu) (Eurodac-asetus, 603/2013/EU)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö, 2016/399)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta (VIS-asetus, 767/2008)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien

kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi (paluudirektiivi, 2008/115/EU)

- Neuvoston direktiivi oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi (2004/81/EY)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta (2011/36/EU)
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus ((EU) 2016/679)

1.2.4 Tuomioistuinten ratkaisut

Korkein hallinto-oikeus (KHO) ja hallinto-oikeudet (HaO) antavat ratkaisuja Maahanmuuttoviraston päätöksistä tehtyihin valituksiin. Hallintotuomioistuinten ratkaisukäytännöllä on merkitystä oikeuskäytännön yhtenäisyyteen ja ennakoitavuuteen. Vahvin ohjausvaikutus on KHO:n ennakkopäätöksillä. KHO julkaisee ennakkopäätöksiä päätöksensä, joilla on merkitystä lain soveltamiselle muissa samankaltaisissa tapauksissa tai joilla on muutoin yleistä merkitystä. Myös muilla hallintotuomioistuinten päätöksillä voi olla vaikutusta päätöksentekoon ja viranomaisen toimintaan ja oikeuskäytäntö tulee huomioida turvapaikka-asioita käsiteltäessä.

Ylikansalliset tuomioistuimet antavat ratkaisuja kansainvälisten sopimusten ja EU-lainsäädännön tulkinnasta. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) antaa ratkaisuja Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkinnasta ja Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) antaa ratkaisuja EU-lainsäädännön tulkinnasta. Kansallisia säännöksiä, jotka perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin ja EU-lainsäädäntöön, tulee tulkita ja soveltaa kansainvälisten sopimusten ja EU-lainsäädännön sisällön mukaisesti. Näin ollen kansallista lakia sovellettaessa on otettava huomioon myös ylikansallisten tuomioistuinten ratkaisut, jotka ovat tuomioistuinten kannanottoja kansainvälisten säädösten sisällöstä.

1.2.5 UNHCR

Pakolaissopimuksen 35 artiklasta ilmenee yhteistyövelvoite YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa. UNHCR:n tehtävänä on valvoa pakolaisten suojelua koskevien kansainvälisten yleissopimusten soveltamista. UNHCR julkaisee kansainväliseen suojeluun liittyen ohjeita ja suosituksi, joista saa tulkinta-apua kansainvälisten säädösten sisältöön.

UNHCR:n keskeisiä julkaisuja ovat esimerkiksi:

- UNHCR:n käsikirja pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista
- UNHCR Guidelines on International Protection
- UNHCR:n toimeenpanevan komitean päätöslauselmat

1.2.6 EUAA

EU-tasolla on perustettu Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA). EUAA:n tehtävänä on auttaa osaltaan varmistamaan unionin turvapaikkalainsäädännön tehokas ja yhdenmukainen soveltaminen jäsenvaltioissa perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen. EUAA järjestää koulutusmoduuleita turvapaikkahakemusten käsittelijöille ja tuottaa käytännön oppaita ja suosituksia käsittelijöiden avuksi. Ohjeet eivät ole lainsäädännön tapaan velvoittavia, mutta niistä saa tukea säännösten soveltamiseen.

Keskeisiä EUAA:n julkaisemia ohjeita ovat esimerkiksi:

- Core practical guides
  - Qualification for international protection
  - Evidence and risk assessment
  - Personal interview
- Thematic practical guides
  - Practical Guide on Nationality
  - Practical Guide on applicants with diverse sexual orientations, gender identities, gender expressions and sex characteristics – Examination procedure
  - Interpretation in the Asylum Procedure
  - Political Opinion
  - Interviewing Applicants with Religion-based Asylum Claims
  - Application of cessation clauses
  - Subsequent applications
  - Internal protection alternative
  - Use of country of origin information by case officers for the examination of asylum applications
  - Membership of a particular social group
- Exclusion
  - Practical Guide: Exclusion
  - Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes
  - Country Guidance
  - Afghanistan, Iran, Iraq, Nigeria, Somalia, Syria
- Haavoittuvuuteen liittyen EUAA on julkaissut useita ohjeita, jotka löytyvät EUAA:n sivuilta.

1.3 Palautuskielto

Yksi kansainvälisen suojelun keskeisimmistä peruslähtökohdista on palautuskielto eli non-refoulement -periaate. Kielto ilmenee ulkomaalaislain 147 §:stä: ketään ei saa käännyttää, karkottaa tai pääsyn epäämisen seurauksena palauttaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen,

kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle. Palautuskiellon taustalla on mm. perustuslain 9 §:n 4 artikla, määritelmädirektiivin 21 artikla, pakolaissopimuksen 33 artikla ja EIS 3 artikla.

Palautuskielto on ehdoton. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että henkilöä ei voida käännyttää tai karkottaa, jos hänen on katsottu olevan kansainvälisen suojelun tarpeessa, mutta turvapaikka tai toissijainen suojeluasema on jätetty myöntämättä poissuljennan vuoksi.

Palautuskiellon periaate tulee huomioida kaikessa turvapaikkatutkinnassa sekä maasta poistamista koskevassa harkinnassa. Palautuskiellosta ja maasta poistamisesta katso tarkemmin Ohje maasta poistamisesta – Maastapoistamisohje (MIGdno-2024-2942).

1.4 Salassapito

Kansainvälistä suojelua koskevat asiat ovat salassa pidettäviä. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 24 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, muun muassa asiakirjat, jotka koskevat kansainvälisen suojelun tarvetta, ulkomaalaisen maahantulon edellytyksiä ja maassa oleskeluoikeutta tai niiden perustetta taikka Suomen kansalaisuuden saamista tai menettämistä taikka kansalaisuusaseman määrittämistä, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta.

Julkisuuslain 23 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt.

Julkisuuslain 31 §:n 2 momentin mukaan yksityiselämän suojaamiseksi 24 §:n 1 momentin 24 kohdassa salassa pidettäväksi säädetyn asiakirjan tai niitä vastaavan muussa laissa salassa pidettäväksi säädetyn tai muun lain nojalla salassa pidettäväksi määrätyn asiakirjan salassapitoaika on 50 vuotta sen henkilön kuolemasta, jota asiakirja koskee tai, jollei tästä ole tietoa, 100 vuotta.

Salassapito ei rajoitu pelkästään hakemusvaiheeseen, vaan koskee myös tilannetta, kun asia on jo ratkaistu ja arkistoitu.

KHO on todennut ennakkopäätöksissään 2013:120–121, jotka koskivat aiemmin voimassa olleen julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 24 kohdan tulkintaa, että tietojen salassapito on riippumaton kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen annetun päätöksen lopputuloksesta ja ettei salassapito voi rajoittua ainoastaan hakemusvaiheeseen. Päätökset koskivat arkistoon siirretyn asian salassapitoa. KHO totesi, että salassapidon ajallista ulottuvuutta on arvioitava tapauskohtaisesti. Ajan kuluminen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemisestä saattaa vaikuttaa vahinkoedellytysarviointiin siten, ettei salassapito henkilön ja hänen läheistensä

suojamiseksi ole enää tarpeen ainakaan samassa määrin kuin aiemmin. KHO arvioi ratkaisuisaan, että vahinkoedellytyslausekkeen mukainen seuraus ei olisi kovin todennäköinen, mutta asiassa saadun selvityksen perusteella ei kuitenkaan ole julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 24 kohdassa tarkoitettu tavoin ilmeistä, että päätöksen antaminen ei vaaranna hakijan läheisten turvallisuutta.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 24 kohdan lisäksi turvapaikka-asiassa oleviin asiakirjoihin voi sisältyä salassa pidettäviä tietoja myös muiden julkisuuslain 24 §:n 1 momentissa tai muussa lainsäädännössä mainittujen salassapitoperusteiden nojalla.

1.4.1 Tietojen luovuttaminen

1.4.1.1 Asianosaisjulkisuus

Hakijalla on lähtökohtaisesti oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn (julkisuuslaki 11.1 §). Tätä kutsutaan asianosaisjulkisuudeksi.

Asianosaisjulkisuutta voidaan rajoittaa julkisuuslain 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Tällaisia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua, lapsen etua tai muuta erittäin tärkeätä yksityistä etua. Tiedonsaantioikeutta ei ole myöskään esim. esitutkinnassa ja poliisitutkinnassa esitettyyn tai laadittuun asiakirjaan ennen tutkinnan lopettamista, jos tiedon antamisesta aiheutuisi haittaa asian selvittämislle.

Asianosaisjulkisuuteen ja sen mahdolliseen rajoittamiseen tulee kiinnittää erityisesti huomiota tilanteissa, joissa hakijan kertoma voi vaikuttaa muiden hakijoiden hakemusten käsittelyyn. Hakijat voivat vedota perusteenaan tai kertoa muusta sellaisesta seikasta, joka on julkisuuslain 24 §:n nojalla salassa pidettävä, mutta joka voi vaikuttaa myös toisen hakijan asian käsittelyyn. Lähtökohtaisesti toisella hakijalla (ml. muut perheenjäsenet sekä huoltaja lapsen puhevallan käyttäjänä) on julkisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus saada tieto myös salassa pidettävän asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Jos hakija kertoo perusteesta tai seikasta, joka ei vaikuta toisen hakijan asiaan, on tuo peruste tai seikka salassa pidettävä toiselta hakijalta, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta (julkisuuslaki 24 §). Jos kerrotulla perusteella tai seikalla puolestaan on merkitystä toisen hakijan asiassa, on toisella hakijalla oikeus asianosaisjulkisuuden perusteella saada tieto perusteesta tai seikasta ja lausua siitä mielipiteensä, ellei asianosaisjulkisuutta ole syytä rajoittaa esimerkiksi erittäin tärkeän yksityisen edun tai lapsen edun vuoksi tai muusta 11 §:n 2 momentissa tarkoitettusta syystä.

Asioiden yhdessä käsittelymisestä sekä salassapidon ja asianosaisjulkisuuden huomioimisesta kuulemisessa ja päätösvaiheessa katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.1.6 Huomioitavaa, kun hakijalla on kanssahakijoita](#)

[Linkki – Luku 4.1.5.2 Asian käsittelyminen yhdessä](#)

[Linkki – Luku 4.1.5.3 Yhteinen vai erillinen päätösasiakirja?](#)

Maahanmuuttovirasto on antanut Ohjeen asianosaisten tiedusteluihin vastaamisesta turvapaikkayksikössä (MIGDno-2018-1509) sekä Ohjeen asianosaisjulkisuuden rajoittamisesta (MIGDno-2024-87).

Jos hakija kysyy omaan asiaansa liittyviä tietoja, pyynnön tekijä on voitava riittävän varmasti tunnistaa, jotta tietoja voi antaa. Huomioon täytyy ottaa myös se, että vaikka hakija itse olisi julkisesti ilmoittanut hakemuksestaan, ei tämä vapauta viranomaista salassapitovelvollisuudesta.

1.4.1.2 Sivullisen tiedonsaantioikeus

Hakijan ja tämän laillisen edustajan lisäksi tietoja voi kysyä myös jokin muu yksityinen taho, kuten työnantaja, perheenjäsen tai tukihenkilö. Edellä mainitun julkisuuslain mukaisen salassapidon takia hakemuksesta ja sen käsittelystä sekä hakemuksen tekijästä annetaan tietoja lähtökohtaisesti vain hakijalle itselleen ja hänen valtuuttamalleen henkilölle tai lailliselle edustajalle, kuten alaikäisen huoltajalle. Valtuutus tarkastetaan tarvittaessa valtakirjasta.

Viranomaiset voivat saada salassapitosäännösten estämättä tietoja laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien perusteella. Viranomaisten tiedonsaantioikeuksista on säädetty erikseen ja viranomaisen pyytäessä tietoja voidaan edellyttää tietojen saannin oikeuttavan perusteen ja lainkohdan ilmoittamista.

Maahanmuuttovirasto tekee myös tietyissä tapauksissa ilmoituksia muille viranomaisille, katso näistä tarkemmin:

[Linkki – Luku 1.7.4 Ilmoitukset muille viranomaisille](#)

1.5 Maatieto

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemisessa on huomioitava eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista (Ulkl 98 §). Englanniksi käytetään termiä Country of Origin Information (COI), joka on suomennettu lähtömaatieto. Maatiedon voidaan katsoa olevan laajempi termi, jolla tarkoitetaan tietoa lähtömaan lisäksi asuin-, paluu- ja kauttakulkumaiden tilanteista.

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemista varten tarvittavan ajantasaisen ja objektiivisen maatiedon hankkimisessa hyödynnetään ensisijaisesti Maahanmuuttoviraston Tellus-maatietoportaalia ja viraston maatietopalvelun tuottamaa maatietoa. Lisäksi oikeus- ja asiantuntijapalvelut yksikön asiantuntijapalvelut -tulosalueella voidaan myös koota tarvittavaa maatietoa.

Maatietoa on saatavilla mm. hakijoiden lähtömaiden (tarvittaessa myös asuin-, kauttakulku- ja paluumaiden) poliittisista ja yhteiskunnallisista olosuhteista, turvallisuus-, ihmisoikeus- ja humanitaarisesta tilanteesta, lainsäädännöstä sekä arkielämään liittyvistä asioista kuten asiakirjojen myöntämiskäytännöistä tai yksittäisistä julkisista tapahtumista jne.

1.6 Hakijan oikeudet ja velvollisuudet

Seuraavaksi käsitellään keskeisiä hakijan oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät turvapaikkatutkintaan. Lopussa on myös tietoa hakijan työntekooikeudesta. Turvapaikanhakijoilla on myös muita oikeuksia, kuten oikeus vastaanottopalveluihin, joita ei käsitellä tässä yhteydessä.

Turvapaikkahakemuksen käsittelijän on tärkeä olla tietoinen hakijan oikeuksista ja velvollisuuksista prosessissa, jotta hakijalle voidaan tarvittaessa prosessin aikana selventää oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyviä seikkoja. Tämä on tärkeää hakijan oikeusturvan, hyvän hallinnon ja viranomaisen neuvontavelvollisuuden toteutumiseksi.

1.6.1 Oikeus saada tietoa turvapaikkamenettelystä

Hakijalla on oikeus ulkomaalaislain 95 a §:n mukaisesti saada tietoa turvapaikkamenettelystä ja hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Tietoja antavat viranomaiset – hakemuksen vastaanottava viranomainen, vastaanottokeskus ja Maahanmuuttovirasto.

Oikeus saada tietoja kytkeytyy viranomaisen velvollisuuteen antaa tietoja. Katso tiedon antamisesta tarkemmin:

[Linkki – Luku 1.7.3 Neuvontavelvollisuus](#)

1.6.2 Asianosaisen tiedonsaantioikeus ja oikeus tutustua itseä koskeviin asiakirjoihin

Hakijalla on tiedonsaantioikeus asiaansa liittyen ja oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka voivat tai ovat voineet vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn, mukaan lukien hakijan alkuperämaata koskevat tiedot sekä viranomaisen hankkimat selvitykset. Tiedonsaantioikeus ja oikeus tutustua asiakirjoihin koskee myös hakijan laillista edustajaa tai valtuutettua henkilöä.

Jokin aineisto voi olla asianosaiselta salassa pidettävää, jolloin hänellä ei ole oikeutta saada tutustua siihen. Asianosaisjulkisuuden rajoittamisesta voidaan tarvittaessa tehdä valituskelpoinen päätös. Asianosaisjulkisuudesta katso:

[Linkki – Luku 1.4.1.1 Asianosaisjulkisuus](#)

1.6.3 Oikeus käyttää avustajaa ja asiamiestä

Turvapaikanhakijalla on oikeus käyttää asiassaan avustajaa tai asiamiestä (HL 12 §). Avustan ja asiamiehen ero on tiivistettynä se, että avustaja toimii hakijan rinnalla tätä auttaen, kun taas asiamies edustaa hakijaa tämän valtuuttamana hänen puolestaan (ks. HE 71/2002 vp). Koska

turvapaikanhakijan henkilökohtainen läsnäolo kuulemisessa on tarpeen asian selvittämiseksi, hakijaa ei voi kuulemisessa edustaa asiamies (Ulkl 8 § 2 mom). Asian muissa käsittelyvaiheissa Maahanmuuttovirastossa hakija voi käyttää asiamiestä.

Hakijalla on ulkomaalaislain 9 §:n 1 momentin perusteella mahdollisuus saada oikeusapua oikeusapulain (257/2002) mukaisesti. Se, että hakijalla on mahdollisuus oikeusapuun, on eri asia kuin oikeus käyttää prosessissa avustajaa tai asiamiestä. Oikeusaputoimisto päättää siitä, myönnetäänkö hakijalle oikeusapua. Oikeusavussa on kysymys siitä, että avustajan tai asiamiehen käyttämisestä aiheutuvia kuluja voidaan kustantaa joko kokonaan tai osittain valtion varoista, jos hakija ei taloudellisen asemansa vuoksi kykene itse suoriutumaan kuluista.

Ulkomaalaislaissa ei ole asetettu velvollisuutta varmistaa hakijan käyttöön avustajaa tai asiamiestä, vaan turvapaikanhakijan tulee itse vastata avustajan tai asiamiehen hankkimisesta. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen kohdalla edustaja vastaa avustajan hankkimisesta. Vastaanottolain 15 §:n mukaan vastaanottokeskus antaa hakijalle tietoa oikeusavusta, joten lähtökohtaisesti avustajan tarpeesta ollaan yhteydessä vastaanottokeskukseen. Hakija vastaa itse siitä, että hänen hankkimansa avustaja pystyy hakijan niin halutessa osallistumaan kuulemiseen.

Avustajan tai asiamiehen kelpoisuus

Ulkomaalaislain 8 §:n mukaan avustajan ja asiamiehen kelpoisuudesta säädetään erikseen. Hallintolaissa tai muuallakaan lainsäädännössä ei avustajalle tai asiamiehelle ole asetettu erityisiä kelpoisuusvaatimuksia turvapaikka-asioissa eli avustaja tai asiamies voi olla myös muu kuin juridisen koulutuksen saanut henkilö.

Hallintolain 12 §:n mukaan asiamiehen on esitettävä valtakirja tai muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan päämiestä. Valtakirja on viranomaisen määräyksestä yksilöitävä, jos toimivallasta tai toimivallan laajuudesta on epäselvyyttä. Asianajajan ja julkisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos viranomainen niin määrää.

Jos avustaja tai asiamies on tehtävänsä sopimaton, viranomainen voi kieltää tätä esiintymästä kyseisessä asiassa siinä viranomaisessa (esiintymiskielto). Kiellosta on ilmoitettava hakijalle ja varattava tälle tilaisuus uuden avustajan tai asiamiehen hankkimiseen (HL 12 § 2 mom). Toimintakelpoisuutta on hallintolain perustelujen mukaan arvioitava tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien erityisten olosuhteiden perusteella. Kiellosta tehdään erillinen, valituskelpoinen päätös.

Useampi avustaja tai asiamies

Avustajien tai asiamiesten määrää ei ole rajattu laissa. Jos käy ilmi, että hakijalla on useampi avustaja tai asiamies ja toimivallan jaossa on epäselvyyttä, tulee hakijalta selvittää, onko tämän tarkoitus vaihtaa avustajaa tai asiamiestä vai haluaako tämä käyttää useampaa samanaikaisesti.

Jos hakija haluaa käyttää useampaa avustajaa tai asiamiestä, käsillä voi olla hallintolain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu tilanne, jossa toimivallasta ja sen laajuudesta on epäselvyyttä. Tällaisessa tilanteessa tulee esittää yksilöity valtakirja, josta toimivallan laajuus ilmenee selkeästi. Yksilöityä valtakirjaa voi tällaisessa tapauksessa pyytää myös, vaikka kyseessä olisi asianajaja tai julkinen oikeusavustaja.

1.6.4 Oikeus tulkkaukseen ja kääntämiseen turvapaikkamenettelyssä

Viranomaisen on huolehdittava tulkitsemisesta, jos ulkomaalainen turvapaikkamenettelyssä käsiteltävässä asiassa, käännyttämistä tai maasta karkottamista koskevassa asiassa tai ulkomaalaislain mukaisessa asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, ei osaa viranomaisessa kielilain (423/2003) mukaan käytettävää kieltä taikka aisti- tai puhevian vuoksi ei voi tulla ymmärretyksi (UlkL 203 § 1 mom). Säännöksiä tulkitsemisesta on myös hallintolain 26 §:ssä.

Asiointi voidaan suorittaa tulkin avulla tai siten, että viranomainen käyttää kieltä, jota hakija ymmärtää. Ensisijaisesti käytetään hakijan äidinkieltä, mutta tarvittaessa voidaan käyttää myös muuta hakijan ymmärtämää kieltä. Myös videotulkausta voidaan käyttää.

Maahanmuuttovirasto järjestää tulkkauksen ja vastaa tulkkauksesta aiheutuvista kustannuksista suorittamassaan turvapaikkatutkinnassa. Maahanmuuttovirasto käyttää tulkkauksissa ensisijaisesti turvallisuusselvitettyä sopimustulkkia. Ulkomaalainen voi hallintoasiassa tai muutoksenhakuasiassa käyttää viranomaisen järjestämän tulkkauksen lisäksi tulkkia tai kääntäjää omalla kustannuksellaan (UlkL 10 § 1 mom). Hakija voi halutessaan esimerkiksi kuunnella nauhoitteen jälkikäteen oman tulkin kanssa ja toimittaa korjauksia tai lisäyksiä pöytäkirjaan.

Maahanmuuttovirasto käännättää hakijan turvapaikkahakemuksen perusteeksi esittämät asiakirjat niiltä osin kuin niillä on vaikutusta asian käsittelyyn. Hakijaa voidaan pyytää selvittämään asiakirjojen sisältö, minkä perusteella voidaan arvioida asiakirjojen käännättämisen tarve. Vastuu asiakirjojen käännättämisen tarpeen arvioinnista kuuluu Maahanmuuttovirastolle.

1.6.5 Myötävaikutusvelvollisuus

Todistustaakka turvapaikka-asioissa on jaettu ja koostuu sekä hakijan myötävaikutusvelvollisuudesta että viranomaisen selvitysvelvollisuudesta. Todistustaakka vaihtelee tilanteesta riippuen ja tämä on huomioitava asioita käsitellessä. Tarkemmin todistustaakan jakautumista on käsitelty kuulemisten ja päätöksenteon yhteydessä soveltuvissa kohdin. Viranomaisen selvitysvelvollisuutta on käsitelty tarkemmin:

[Linkki – Luku 1.7.1 Viranomaisen selvitysvelvollisuus](#)

Hakijalla on velvollisuus myötävaikuttaa asiansa selvittämiseen. Velvollisuus ilmenee ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentista: asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava oman

asiansa selvittämiseen. Viranomaisen on osoitettava asianosaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Selvityspyynnön tulee olla yksilöity sekä oikeassa suhteessa niihin selvityskeinoihin, jotka asianosaisella on hänen olosuhteensa huomioon ottaen käytettävissään. Velvollisuus ilmenee myös hallintolain 31 §:n 2 momentista: asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.

Hakijan on esitettävä kaikki tiedossaan olevat hakemukseensa liittyvät seikat sekä annettava olemassa olevat todisteet tai tyydyttävä selvitys todistusaineiston puuttumiselle. Jos on tarpeen, hakijan on myös yritettävä hankkia lisätodisteita. Hakijaa ei kuitenkaan voida velvoittaa hankkimaan selvitystä tavalla, joka voisi vaarantaa hänen tai hänen läheistensä turvallisuuden. Huomioon täytyy ottaa myös salassapitosäännökset ja asianosaisjulkisuus.

[Osallistuminen kuulemiseen](#)

Myötävaikutusvelvollisuuteen kuuluu myös se, että hakijan tulee olla henkilökohtaisesti läsnä hänelle järjestettävissä puhuttelussa ja muussa mahdollisessa kuulemisessa. Hakijalla on siis velvollisuus saapua kuulemiseen asian selvittämistä varten ja hänet voidaan velvoittaa saapuvaksi (UlkL 8 §).

Jos hakija ei saavu puhutteluun tai muuhun kuulemiseen, ja ei esitä pätevää syytä poisjäännille, hakemus voidaan tietyissä tilanteissa ratkaista ilman hakijan kuulemista. Katso tästä tarkemmin

[Linkki – Luku 4.1.6 Päätöksen tekeminen, kun hakija ei saavu puhutteluun](#)

Jos hakija jättää kutsussa mainitun saapumisveloitteen noudattamatta, hänet voidaan tarvittaessa määrätä noudettavaksi. Poliisi voi antaa Maahanmuuttovirastolle virka-apua noutamisessa siten kuin virka-avun antamisedellytyksistä poliisilaissa säädetään (UlkL 8 § 1 mom). Laki ei velvoita, että hakija määrätään noudettavaksi, jos hakija jättää saapumatta kuulemiseen ilman pätevää syytä, koska hakijan myötävaikutusvelvollisuuteen kuuluu myötävaikuttaa asiansa selvittämiseen ja osa tätä velvollisuutta on hakijan velvollisuus osallistua turvapaikkamenettelyn aikana pidettäviin kuulemisiin. Harkintavalta siitä, onko hakija tarpeen käsiteltävänä olevassa asiassa määrätä noudettavaksi, on Maahanmuuttovirastolla.

[Totuudessa pysyminen ja yhteistyö viranomaisten kanssa](#)

Hakijan asiaa arvioitaessa keskeinen painoarvo on hakijan kerronnalla. Tästä syystä hakijalle kerrotaan totuudessa pysymisvelvollisuudesta ja mitä voi seurata, jos sitä jättää noudattamatta. Hakijalle voi koitua erilaisia negatiivisia seurauksia, jos hän ei kerro asioista totuutta, salaa jonkun keskeisen tiedon tai kieltäytyy yhteistyöstä viranomaisen kanssa.

Väärin tietojen antaminen tai oikeiden tietojen salaaminen heikentää hakijan kertoman uskottavuutta ja voi heikentää hakijan yleistä uskottavuutta. Tämä voi johtaa hakemuksen hylkäämiseen. Lisäksi hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä ja katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos (104 § 1 mom 3, 4 ja 7 kohta ja 101 §):

- hakija on johtanut viranomaisia harhaan esittämällä väriä tietoja tai asiakirjoja tai jättämällä tahallaan ilmoittamatta olennaisia tietoja tai esittämättä henkilöllisyyttään tai kansalaisuuttaan koskevia asiakirjoja, jotka olisivat saattaneet vaikuttaa päätökseen kielteisesti
- hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä
- hakija kieltäytyy noudattamasta Eurodac-asetuksen mukaista velvollisuutta sormenjälkien antamiseen

Väriiden tietojen antaminen tai oikeiden tietojen salaaminen voi myöhemmin johtaa myös jo myönnetyn luvan peruuttamiseen ja vaikeuttaa muiden asioiden, esimerkiksi mahdollisten myöhempien oleskelulupa-, perheside- tai kansalaisuushakemuksen käsittelyä. Turvapaikkatutkinnassa kerätään esimerkiksi henkilötiedot myös perheenjäsenistä ja muista omaisista. Väriiden tietojen antaminen perhesuhteista voi esimerkiksi johtaa siihen, että perheenjäsenen oleskelulupahakemus tai hakijan kansalaisuushakemus evätään tulevaisuudessa.

Väriiden tietojen antaminen tai oikeiden tietojen salaaminen voi johtaa myös rikosoikeudelliseen vastuuseen. Jos hakija ilmoittaa väriät henkilötiedot tai jättää ilmoittamatta keskeisiä asioita henkilötiedoistaan, hän voi syyllistyä rikokseen. Myös väriän tiedon antaminen merkittäväksi viranomaisrekisteriin on rikos, johon hakija voi syyllistyä, koska hänen henkilöllisyyttään, perheenjäseniään ja hakemusperustetta koskevat tiedot merkitään viranomaisen rekisteriin. Epäillyn rikoksen ilmoittamisesta katso:

[Linkki – Luku 1.7.4 Ilmoitukset muille viranomaisille](#)

1.6.6 Velvollisuus ilmoittaa yhteystiedot ja pysyvä tavoitettavissa

Hakija on velvollinen ilmoittamaan yhteystietonsa ja niiden muutokset asiaansa käsittelevälle viranomaiselle (UlkL 207 §). Lisäksi hakijalla voidaan katsoa myötävaikutusvelvollisuutensa nojalla olevan velvollisuus pysyä tavoitettavissa.

Jos hakija poistuu Suomesta tai häneen ei saada kahteen kuukauteen yhteyttä viimeksi ilmoitetuista yhteystiedoista tai vastaanottokeskus ei tiedä hakijan olinpaikkaa kahteen kuukauteen, turvapaikkahakemukseen tehdään raukeamispäätös (UlkL 95 c §). Raukeamispäätöksestä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.6 Raukeamispäätös](#)

Jos hakija siirtyy johonkin Dublin-asetusta soveltavaan maahan kesken hakemuksen käsittelyn, hänet saatetaan siirtää takaisin Suomeen. Jos hakija haluaa palata vapaaehtoisesti kotimaahansa, hänelle kerrotaan mahdollisuudesta peruuttaa hakemus sekä peruutuksen seurauksista.

1.6.7 Työnteko-oikeus

Työnteko-oikeus tarkoittaa oikeutta työskennellä hakemuksen ollessa vireillä. Jos hakijalle myönnetään jollain perusteella oleskelulupa, oikeus tehdä

ansiotyötä määräytyy kyseisen oleskeluluvan perusteella eikä työnteko perustu enää kansainvälisen suojelun hakemiseen siinäkään tapauksessa, että oleskelulupa perustuu oikeus olisi rajoitetumpi (HE 273/2018, s. 37). Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa ulkomaalaislain 89 §:n perusteella, työnteko-oikeuden päättymisestä katso:

[Linkki – Luku 4.5.4.4.5 Oleskelulupa 89 §:n perusteella](#)

Ulkomaalaislakiin on säädetty kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeuden alkamisen ja päättymisen ajankohdasta. Ulkomaalaisella, joka on hakenut kansainvälistä suojelua tai tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa, kun hän on esittänyt voimassa olevan vaadittavan rajanylitykseen oikeuttavan matkustusasiakirjan ja hän on hakemuksen jättämisen jälkeen oleskellut maassa kolme kuukautta tai, jos hän ei ole esittänyt mainitunlaista asiakirjaa, kun hän on hakemuksen jättämisen jälkeen oleskellut maassa kuusi kuukautta (UlkL 81 b § 2 mom).

Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus perustuu suoraan lakiin eikä Maahanmuuttovirasto tee päätöstä tai muuta ratkaisua työnteko-oikeudesta. Kyse on ulkomaalaisoikeudellisesta oikeudesta tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa tai muuta oleskeluoikeutta. Muusta lainsäädännöstä voi seurata rajoitteita mahdollisuuteen tai oikeuteen tehdä työtä (esim. alaikäiset).

Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus on sanamuotonsa mukaisesti oikeus ansiotyön tekemiseen työsuhteessa tai muussa palvelusuhteessa. Työnteko-oikeus ei siis oikeuta harjoittamaan yritystoimintaa, mikä Maahanmuuttoviraston vakiintuneen tulkinnan mukaan edellyttää erillistä oleskelulupaa. Oikeudeton elinkeinon harjoittaminen on yksi ulkomaalaisrikkomuksen muoto, josta voidaan tuomita sakkorangaistus (UlkL 185 § 1 mom 2 kohta).

Oikeus tehdä ansiotyötä *alkaa*, kun hakija on oleskellut Suomessa joko kolme tai kuusi kuukautta kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisen jälkeen. Uusintahakemuksen kohdalla mainittu aika alkaa uudelleen alusta. Jos hakija on esittänyt UlkL 11 § 1 mom 1 kohdassa tarkoitetun voimassa olevan rajanylitykseen oikeuttavan asiakirjan, oikeus alkaa kolmen kuukauden jälkeen ja muussa tapauksessa oikeus alkaa kuuden kuukauden jälkeen. Jos hakijan asiakirja on ollut voimassa hänen esittäessään sen, oikeus ei pääty, vaikka matkustusasiakirjan voimassaolo päättyisi. Kun voimassa oleva matkustusasiakirja on kerran esitetty ja hakijan henkilöllisyys selvitetty, matkustusasiakirjan vanhentumisella tai kadottamisella ei ole merkitystä työnteko-oikeuteen. Jos voimassa oleva matkustusasiakirja on esitetty yhden turvapaikkahakemuksen yhteydessä, uusintahakemuksen tekemisen jälkeen työnteko-oikeus alkaa kolmen kuukauden jälkeen.

Työnteko-oikeus *päätyy*, kun hakija on saanut tiedoksi Maahanmuuttoviraston tekemän kielteisen päätöksen kansainvälisen suojelun hakemukseen tai hänen kansainvälistä suojelua koskeva hakemuksensa on rauennut (UlkL 81 c § 7 mom). Lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen (26/2024 vp) mukaan, jos Maahanmuuttovirasto ratkaisee asian nopeutetussa menettelyssä tai jättää hakemuksen tutkimatta, työnteko-oikeus päättyisi Maahanmuuttoviraston päätöksen tiedoksiintoon.

Jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on käsitelty ulkomaalaislain mukaisessa tavallisessa menettelyssä, työnteko-oikeus kuitenkin jatkuu sen ajan, kun päätökseen on oikeus hakea muutosta. Jos tavallisessa menettelyssä tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, työnteko-oikeus jatkuu ja päättyy, kun hakija on saanut tiedoksi hallinto-oikeuden päätöksen, jolla valitus kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa on hylätty. Jos korkein hallinto-oikeus palauttaa tavallisessa menettelyssä käsitellyn kansainvälistä suojelua koskevan asian Maahanmuuttoviraston tai hallinto-oikeuden käsiteltäväksi, työnteko-oikeus jatkuu ja päättyy sen mukaan, mitä tässä momentissa on säädetty. (UklL 81 c § 7 mom)

Hallituksen esityksen (26/2024 vp) mukaan, jos hallintotuomioistuin kumoaa Maahanmuuttoviraston päätöksen kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa ja palauttaa asian virastolle uudelleen käsiteltäväksi, työnteko-oikeus ei päätty, vaan jatkuu edelleen niin kauan kuin turvapaikka-asia ratkaistaan.

Edelleen hallituksen esityksen mukaan, jos hallinto-oikeus hylkää valituksen kansainvälisen suojelun osalta, mutta palauttaa asian virastolle käsiteltäväksi uudelleen muusta syystä, esimerkiksi oleskeluluvan arvioimiseksi ulkomaalaislain 52 §:n perusteella, kansainvälisen suojelun hakemiseen perustuva työnteko-oikeus päättyy. Turvapaikkamenettely on tällöin tullut vaiheeseen, jossa työnteko-oikeuden tulee päättyä.

Mainitun lainkohdan perusteella kansainvälistä suojelua hakeneiden työnteko-oikeus päättyy siis seuraavasti:

1. hakemus on ratkaistu nopeutetussa menettelyssä tai jätetty tutkimatta: työnteko-oikeus päättyy Maahanmuuttoviraston kielteisen päätöksen tiedoksiantoon
2. hakemus raukeaa: työnteko-oikeus päättyy raukeamispäätöksen tekohetkellä
3. hakemus on ratkaistu tavallisessa menettelyssä:
  - työnteko-oikeus päättyy, kun valitusajka on kulunut umpeen, eikä hakija ole valittanut päätöksestä.
  - jos hakija on valittanut päätöksestä, työnteko-oikeus päättyy, kun hakija saa tiedoksi hallinto-oikeuden päätöksen, jolla valitus on hylätty. Valitusluvan hakeminen KHO:lta tai asian käsittely KHO:ssa ei vaikuta työnteko-oikeuden kestoon (HE 26/2024 vp).
  - jos hallinto-oikeus palauttaa asian Maahanmuuttovirastoon kansainvälistä suojelua koskevilta osin, työnteko-oikeus jatkuu.
  - jos KHO palauttaa asian Maahanmuuttovirastoon tai hallinto-oikeuteen uudelleen käsiteltäväksi kansainvälistä suojelua koskevilta osin, työnteko-oikeus palaa voimaan ja päättyy edellä mainittujen kohtien mukaisesti

1.7 Käsittelijän velvollisuuksista

Seuraavaksi käsitellään yleisimpiä velvollisuuksia, joita kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelijällä on viranomaisen edustajana. Lista ei ole tyhjentävä, vaan muunkinlaisia velvollisuuksia voi ilmetä tapauskohtaisesti. Viranomaisen menettelyä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa säätelevät ulkomaalaislaki ja hallintolaki.

1.7.1 Viranomaisen selvitysvelvollisuus

Todistustaakka turvapaikka-asioissa on jaettu ja koostuu sekä hakijan myötävaikutusvelvollisuudesta että viranomaisen selvitysvelvollisuudesta. Todistustaakka vaihtelee tilanteesta riippuen ja tämä on huomioitava asioita käsitellessä. Tarkemmin todistustaakan jakautumista on käsitelty kuulemisten ja päätöksenteon yhteydessä soveltuvissa kohdin. Hakijan myötävaikutusvelvollisuutta on käsitelty tarkemmin osiossa:

[Linkki – Luku 1.6.5 Myötävaikutusvelvollisuus](#)

Ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian selvittämisestä. Asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava oman asiansa selvittämiseen. Viranomaisen on osoitettava asianosaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Selvityspyynnön tulee olla yksilöity sekä oikeassa suhteessa niihin selvityskeinoihin, jotka asianosaisella on hänen olosuhteensa huomioon ottaen käytettävissään. Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hakijan henkilökohtainen kuuleminen on turvapaikka-asioissa yleensä keskeisin keino selvittää hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarpeellisia tietoja. Selvittämisvelvollisuuden nojalla suullisen kuulemisen prosessinjohto kuuluu Maahanmuuttoviraston edustajalle eli puhuttelija toimii kuulemisessa puheenjohtajana ja määrittää kuulemisen kulun. Prosessinjohtoon ja selvitysvelvollisuuteen kuuluu ohjata hakijaa kertomaan niistä asioista, jotka ovat olennaisia hakemuksen selvittämisen ja turvapaikkahakemuksen ratkaisemisen kannalta. Hakija ei aina välttämättä tiedä ja ymmärrä mitä tietoja viranomaiset tarvitsevat hakemuksen ratkaisemiseksi tai mikä on olennaista juuri kyseisessä asiassa.

Selvittämisvelvollisuutta *rajoittavat* suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuusperiaatteet. Molemmat periaatteet ilmenevät hallintolain 6 §:stä: "viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin" ja "toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden". Suhteellisuusperiaatetta ilmentää myös UIKL 7 §:n 2 momentti, jonka mukaan selvityspyynnön tulee olla yksilöity sekä oikeassa suhteessa niihin selvityskeinoihin, jotka asianosaisella on hänen olosuhteensa huomioon ottaen käytettävissään. Turvapaikkahakemusten kohdalla tämä tarkoittaa, että tietoja tulee selvittää vain niiltä osin, kuin se on välttämätöntä asian käsittelyn ja ratkaisemisen kannalta. Usein kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa käsitellään arkaluontoisia ja hakijan yksityiselämän piiriin kuuluvia asioita. Näitä asioita tulee selvittää vain siinä laajuudessa, kuin

päätöksen tekemisen kannalta on tarpeen. Sellaisia asioita, jotka eivät liity hakemuksen ratkaisemiseen tai muuten asiaan, ei tule käsitellä. Esimerkiksi hakijan terveydentilaa koskevia tietojen selvittäminen voi olla tarpeellista hakemuksen käsittelyä varten haavoittuvuuden tunnistamiseksi ja erityisten menettelyllisten takeiden tarjoamiseksi. Hakijan terveydentila voi vaikuttaa myös hakijan kerronnan uskottavuuden ja kansainvälisen suojelun tarpeen arviointiin ja olla peruste oleskeluluvalle tietyin edellytyksin (esim. Ulkl 52 §). Terveydentilan selvittäminen on perusteltua näistä näkökohdista. Käsittelijän tulee olla tietoinen, miksi mitäkin asiaa selvitetään ja arvioida selvittämisen tarvittava laajuus tapauskohtaisesti.

Selvitysvelvollisuuteen kuuluu myös se, että hakijalle kerrotaan mitä lisäselvitystä hänen tulisi hakemuksensa tueksi esittää. Turvapaikanhakijaa ei voida velvoittaa käännyttämään kotimaansa viranomaisen puoleen asiakirjoja hankkiakseen. Hakijan täytyy kuitenkin tehdä voitavansa näytön hankkimiseen ja esittää selvitys oleellisen näytön puuttumiselle. Hakijan toimittamien lisäselvitysten käsittelystä katso:

[Linkki – luku 3.4.1 Hakijan toimittamien lisäselvitysten käsitteleminen](#)

Selvitysvelvollisuuden nojalla viranomaisen tulee selvittää asiaa myös oma-aloitteisesti tarvittaessa esim. maatietoa hankkimalla, rekisteritarkastuksilla ja tietopyynnöillä. Viranomainen ei saa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää hakijan kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden (Ulkl 97 b § 1 mom).

[Kuuleminen asiaan vaikuttavista seikoista, lisäselvityksistä ja mahdollisista ristiriidoista](#)

Selvittämisvelvollisuuteen kuuluu sen varmistaminen, että hakijaa on kuultu kaikista asiaan vaikuttavista seikoista ennen päätöksen tekemistä. Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Lähtökohtaisesti kaikkia hakijoita kuullaan henkilökohtaisesti heidän asiaansa käsiteltäessä ja tuossa kuulemisessa pyritään varmistamaan, että hakijaa on kuultu kaikista asian ratkaisuun vaikuttavista seikoista. Jos päätöstä tehtäessä huomataan, että hakijaa ei ole kuultu kaikesta asian ratkaisuun vaikuttavasta, arvioidaan lisäkuulemisen tarve. Kuuleminen voidaan tapauskohtaisesti järjestää joko suullisesti tai kirjallisesti.

Kuulemisen tarpeellisuus tulee harkita aina tapauskohtaisesti. Lähtökohtana pidetään edellä esitettyä hallintolain 34 §:n 1 momenttia. Hakijaa tulee siis kuulla, jos ilmenee esim. uutta lisäselvitystä, viranomaistietoja tai ristiriitoja, joilla voi olla vaikutusta asian ratkaisuun. Vastaavasti, jos seikalla ei ole merkitystä asian ratkaisuun (esim. hakijalle myönnettäisiin joka tapauksessa turvapaikka, eikä seikalla ole muutenkaan merkitystä esim. henkilöllisyyteen), hakijaa ei ole tarpeen kuulla. Saman pykälän 2 momentissa on listattu tilanteita, joissa asian saa ratkaista asianosaista kuulematta. Kuuleminen voidaan jättää tekemättä

esimerkiksi, jos sen katsotaan olevan ilmeisen tarpeetonta (HL 34.2 § 5 kohta). Lisäksi täytyy huomioida mm. salassapitosäynnösten aiheuttamat rajoitukset ja asianosaisjulkisuuden rajoitukset (esim. Supon lausunto).

Esimerkkitalanteita, joissa kuuleminen voi olla tarpeen:

- Asiassa ilmenee olennaisia ristiriitoja tai epä johdonmukaisuuksia, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Jos ristiriita tai epä johdonmukaisuus on vähäinen tai se ei vaikuta ratkaisuun, siitä ei ole tarpeen kuulla. Jos ristiriitoja tai epä johdonmukaisuuksia käytetään päätöksen perusteluissa hakijaa vastaan, katsotaan niiden vaikuttavan Maahanmuuttoviraston ratkaisuun.
- Jos hakija on epäilty tai tuomittu rikoksesta, nämä voivat olla seikkoja, joista hakijaa tulee kuulla. Rikosepäilyt ja -tuomiot voivat vaikuttaa päätökseen usealla tavalla (esim. maastapoistamisen kokonaisharkinta, maahantulokiellon pituus, poissuljenta). Käsittelijän tulee tapauskohtaisesti arvioida, voivatko rikosepäilyt tai tuomiot vaikuttaa hakijan asiaan. Jos epäilyllä tai tuomiolla ei ole vaikutusta, asiasta ei tarvitse kuulla. Jos esitutkinta on kesken, tulee esitutkintaviranomaiselta varmistaa saako tutkintailmoituksesta ilmeneviä tietoja käyttää asian käsittelyssä ja päätöksenteossa. Tämän tarkoitus on varmistua siitä, ettei tietojen käyttämisestä aiheudu haittaa rikosepäilyn tutkinnalle. Jos esitutkinta on päättynyt, selvitetään mikä on rikosasian käsittelyn ajankohtainen tilanne.

KHO on ennakkopäätöksessään KHO:2017:138 käsitellyt ristiriidasta kuulemista: Maahanmuuttovirasto oli hylännyt A:n turvapaikkaa ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen perustellen päätöstään A:n ja hänen isänsä turvapaikkapuhutteluissaan esittämien kertomusten keskinäisillä ristiriidoilla muun muassa perheellä kotimaassa olleiden asuinpaikkojen osalta ja ristiriitojen hakemuksen uskottavuutta heikentävällä vaikutuksella. A:lle ei ennen asian ratkaisemista ollut annettu tietoja turvapaikkapuhuttelupöytäkirjasta ilmenevästä isän kertomuksesta eikä varattu tilaisuutta antaa selitystään kertomuksesta ja ristiriidoista. Pöytäkirjaa koskevien tietojen antamiseen ei ollut ollut estettä, koska isä oli suostunut niiden käyttämiseen Suomessa oleskelevien perheenjäsentensä turvapaikkahakemusten ratkaisemisessa.

Hallinto-oikeus oli A:n valitukseen antamassaan päätöksessä katsonut, ettei Maahanmuuttoviraston päätöstä tullut kuulemisessa tapahtuneen mahdollisen virheen vuoksi kumota ottaen huomioon viittaukset A:n isän kertomukseen A:ta koskevan Maahanmuuttoviraston päätöksen perusteluissa ja mahdollisuus lausua niiden johdosta valituksessa hallinto-oikeudelle. Sikäli kuin asiakirjoista ilmeni, isän turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa ei ollut miltään osin annettu A:lle tiedoksi turvapaikkamenettelyn jälkeenkään tai käsiteltäessä asiaa hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeus oli asian arvioinnissa viitannut isän kertomukseen ja katsonut, että A:n kotipaikkana oli pidettävä isän kertomuksen mukaisesti Najafia eikä Bagdadia.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A:ta ei ollut edellä mainituilla perusteilla kuultu hänen isänsä turvapaikkapuhuttelupöytäkirjasta, vaikka kyseisestä asiakirjasta saaduilla tiedoilla oli ollut merkitystä A:n turvapaikkahakemuksen

ratkaisemisessa. Koska A:n kotipaikkaa koskevalla tiedolla voi olla olennainen merkitys arvioitaessa hänen kansainvälisen suojelun tarvettaan, tapahtunut kuulemisvirhe ei ollut luonteeltaan sellainen, että asia oli voitu ratkaista hallinto-oikeudessa palauttamatta sitä Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset kumottiin ja asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen

Menettelydirektiivin 24 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on arvioitava kohtuullisen ajan kuluessa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemisestä, onko hakija erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitseva hakija.

Menettelydirektiivin 2 artiklan d) alakohdan mukaan hakijalla, joka tarvitsee erityisiä menettelyllisiä takeita, tarkoitetaan hakijaa, jonka mahdollisuus hyödyntää tässä direktiivissä säädetyjä oikeuksia ja täyttää tämän direktiivin mukaiset velvollisuudet, on rajallinen yksilöllisten olosuhteiden vuoksi.

Erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitsevien hakijoiden tunnistaminen ei ole erillinen hallinnollinen menettely, vaan kyse on turvapaikkamenettelyssä hakijan kanssa asioivien viranomaisten velvollisuudesta ottaa hakijan erityistarpeet huomioon. Haavoittuva asema ja erityiset menettelylliset takeet tulee ottaa huomioon kaikissa prosessin vaiheissa. Haavoittuvan aseman tunnistaminen on tärkeää, jotta hakija saataisiin tarvitsemansa avun piiriin. Haavoittuvalla asemalla voi olla suuri merkitys paitsi puhuttelutilanteessa, myös päätöksenteossa, mm. kertomuksen uskottavuutta arvioitaessa. Hakijan haavoittuvan aseman vaikutukset turvapaikkamenettelyyn on huomioitava aina yksilöllisesti.

Jos hakijalla on vastaanottolain 6 §:ssä tarkoitettusta haavoittuvasta asemasta johtuvia tai muuten turvapaikkamenettelyn aikana todettuja erityistarpeita, hänelle annetaan tukea sen varmistamiseksi, että hän voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia (Ukl 96 a §). Vastaanottolain 6 §:n mukaan haavoittuva asema voi perustua esimerkiksi ikään taikka fyysiseen tai psyykkiseen tilaan. Haavoittuva asema ja siitä johtuvat erityistarpeet selvitetään yksilöllisesti.

Määritelmädirektiivin 20 artiklan 3 kohdassa on listattu ryhmiä, jotka voivat olla haavoittuvassa asemassa: alaikäiset, ilman huoltajaa olevat alaikäiset, vammaiset, raskaana olevat naiset, yksinhuoltajat, joilla on alaikäisiä lapsia, kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt, ihmiskaupan uhrin, vakavista sairauksista ja mielenterveyshäiriöistä kärsivät henkilöt tai sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrin.

Pelkästään johonkin haavoittuvaan ryhmään kuuluminen ei merkitse sitä, että hakijalla välttämättä olisi erityistarpeita. Toisaalta hakijalla voi olla

erityistarpeita, vaikka hän ei kuuluisikaan mihinkään haavoittuvaan ryhmään. Ratkaisevaa on se, että hakijan mahdollisuudet hyödyntää oikeuksiaan ja täyttää veloitteensa turvapaikkamenettelyssä ovat rajalliset hänen yksilölliset olosuhteensa huomioon ottaen. Erityisten menettelyllisten erityistarpeiden olemassaolo todetaan aina tapauskohtaisesti.

Hakijalle annetaan tukea turvapaikkamenettelyyn sen varmistamiseksi, että hän voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa velvollisuuksiaan ja saa hakemuksensa asianmukaisesti käsitellyksi. Kaikilla hakijan kanssa asioivilla viranomaisilla, jotka toteavat menettelyllisen tuen tarpeen, on velvollisuus joko antaa tarvittavaa tukea tai ohjata hakija muulla tavoin tuen piiriin ja ilmoittaa asiasta Maahanmuuttovirastolle. Tukea voidaan antaa missä tahansa prosessin vaiheessa. Salassapitosäännösten johdosta muu viranomainen voi myös vaihtoehdoisesti neuvoa ja ohjata hakijaa kertomaan tilanteestaan Maahanmuuttovirastolle.

Tukea voi olla esimerkiksi:

- haavoittuviin ryhmiin erikoistuneen puhuttelijan järjestäminen turvapaikkapuhutteluun,
- turvapaikkapuhuttelun järjestäminen useammassa osassa tai tavanomaista pidemmän ajan varaaminen,
- mahdollisuuden varaaminen hakijalle täydentää turvapaikkapuhuttelussa kertomaansa,
- hakijan ohjaaminen hankkimaan oikeudellinen avustaja
- hakijan ohjaaminen hakeutumaan terveydenhuollon palveluihin / lääkärinlausunnon pyytäminen, tai
- hakijan ohjaaminen hakeutumaan tukea tarjoavan kansalaisjärjestön luo

Viranomaisten on tehtävä myös kohtuullisia mukautuksia vammaiselle henkilölle. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista saatettiin Suomessa voimaan vuonna 2016. Yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdassa määritellään vammaisiin kuuluvat henkilöt ja 2 artiklassa määritellään, mitä tarkoitetaan kohtuullisilla mukautuksilla. Yhdenvertaisuuslaissa on myös yleissopimukseen perustuen säädetty kohtuullisista mukautuksista. Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita. Mukautukset on tehtävä huomioiden kunkin hakijan yksilöllinen tarve. Esimerkiksi hakijaa kuultaessa kohtuullisia mukautuksia voivat olla erilaiset tilannekohtaiset järjestelyt, kuten lepotauot, avustaja ja mahdollisesti tukihenkilö tai muut hakijan yksilöllisen tilanteen mukaiset järjestelyt.

Nopeutettua menettelyä tai rajamenettelyä ei saa soveltaa hakijan kohdalla, jos ulkomaalaislain 96 a §:ssä tarkoitettua tarvittavaa tukea ei voida antaa (UlkL 104 § 3 mom ja 104 a § 5 mom). Jos hakija on nopeutetussa menettelyssä tai rajamenettelyssä ja puhuttelussa tai muuten ilmenee, että hakijan tarvitsemaa tukea ei voida antaa, tulee hakemuksen käsittely siirtää pois nopeutetusta menettelystä tai rajamenettelystä.

1.7.3 Neuvontavelvollisuus

Hallintolain 8 §:ssä säädetään viranomaisen antamasta neuvonnasta. Lainkohdan mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) mukaan mainittu lainkohta ilmentää lähinnä vaatimusta menettelyllisestä neuvontavelvollisuudesta. Viranomaisen tulee antaa asiakkailleen neuvoja esimerkiksi siitä, miten asia pannaan vireille ja mitä asiakirjoja tulee esittää asian vireillepanemiseksi. Menettelyneuvontaan kuuluu myös tietojen antaminen viraston käytännöstä, kuten käsittelytavasta ja -vaiheista. Viranomaisen on huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä. Asiakkaan mahdolliset väärinkäsitykset menettelyllisistä kysymyksistä on pyrittävä oikaisemaan.

Ulkomaalaislain 95 a §:n 1 momentin mukaan hakijalle tulee kertoa turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Tiedot annetaan hakemusta jättäessä tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Jos rajamenettelyä ei sovelleta, tiedot voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. Dublin-asetuksen 4 artiklan mukaan hakijoille on kerrottava Dublin-menettelystä.

Poliisi tai rajatarkastusviranomaisen antaa tiedot hakijalle hakijan jättäessä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Jos hakemukseen ei sovelleta rajamenettelyä, tiedot voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tietojen antaminen tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisesti Maahanmuuttoviraston laatimilla esitteillä. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. Tarvittaessa tiedot kerrotaan suullisesti, jotta varmistetaan, että hakija on ymmärtänyt ne. Tiedon antamisessa suullisesti tai kirjallisesti on aina käytettävä sellaista kieltä, jota asianosaisen todetaan hallitsevan riittävän hyvin, jotta hänen oikeusturvansa ei vaarannu. Tiedon antaminen myös suullisesti voi erityisesti tulla kyseeseen, kun hakijalla on todettu erityistarpeita.

Lisäksi vastaanottokeskukset antavat hakijoille menettelytapaneuvontaa. Turvapaikkaprosessiin liittyvä menettelytapaneuvonta tarkoittaa vastaanottokeskuksen toimesta tehtävää yleisen tiedon antamista turvapaikkaprosessista ja sen eri vaiheista, yleisen tiedon antamista turvapaikanhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista turvapaikkaprosessissa sekä tiedon antamista siitä, kuinka turvapaikanhakija saa yhteyden oikeusapua antavaan toimijaan ja tarvittaessa hakijan oikeusavun piiriin auttamista. Maahanmuuttovirasto on antanut ohjeen Turvapaikkaprosessiin liittyvä menettelytapaneuvonta vastaanottokeskuksissa (MIGDno-2020-247).

Maahanmuuttoviraston laatimat turvapaikanhakijoille tarkoitetut esitteet löytyvät osoitteesta migri.fi/esitteet-ja-julkaisut.

Ennen kuulemista hakijalle toimitetaan lisäksi kuulemiskutsun liitteenä tiedot hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Kuulemisen aluksi hakijalta varmistetaan, onko hän ymmärtänyt oikeutensa ja velvollisuutensa sekä kuulemisen tarkoituksen. Tarvittaessa tiedot käydään läpi hakijan kanssa. Tietojen antaminen on keskeistä kansainvälistä suojelua hakevan oikeusturvan toteutumisen vuoksi.

Maahanmuuttoviraston asiakasohjeet löytyvät osoitteesta migri.fi/ohjeet.

Hakija voi lisäksi esittää kuulemisessa kysymyksiä, joihin puhuttelijan tulee neuvontavelvollisuutensa nojalla vastata tai oheistaa hakijaa siitä, mistä hän voi saada vastauksen kysymykseensä (esim. toinen toimivaltainen viranomainen, vastaanottokeskus, viraston nettisivut). Hakijat saattavat kysyä esimerkiksi työnteko-oikeudesta, vastaanottorahasta tai sosiaali- ja terveydenhoitopalveluista. Neuvontavelvollisuuteen kuuluu myös tiedon antaminen tarvittaessa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä sekä rikosilmoituksen tekemisestä. Jos kysymys ei liity hakijan hakemukseen tai sen käsittelyyn, puhuttelija kertoo hakijalle, että asiaa ei käsitellä puhuttelussa, koska Maahanmuuttovirasto on järjestänyt puhuttelun hakemuksen perusteiden selvittämiseksi ja tarvittaessa ohjaa hakijaa, mistä voi saada vastauksen kysymykseensä.

Neuvontavelvollisuuteen kuuluu myös hallintolain 23 §:n 2 momentti, jonka mukaan viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

1.7.4 Ilmoitukset muille viranomaisille

Hakemuksen käsittelyn yhteydessä voi tulla ilmi tietoja, joiden perusteella käsittelijän tulee tehdä ilmoituksia toisille viranomaisille tai muille tahoille. Joskus tähän on myös lakisääteinen velvollisuus.

1.7.4.1 Huoli-ilmoitus

Jos esim. kuulemisessa herää huoli asiakkaan tilanteesta, voi puhuttelija olla yhteydessä vastaanottokeskukseen, johon hakija on rekisteröitynä. Jos hakijalla on kotikunta Suomessa, huoli-ilmoitus tehdään hyvinvointialueelle. Huoli-ilmoituksen tarkoituksena on varmistaa, että hakijan tilanteeseen osataan kiinnittää huomiota vastaanottokeskuksessa ja mahdollisen tulevan tai nykyisen kotikunnan sosiaali- ja terveystalveissa. Huoli-ilmoitus voi tulla kyseeseen esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- kuulemisessa ilmenee, että hakija on haavoittuvassa asemassa ja että hänet sen vuoksi tai muuten esim. heikon terveydentilan vuoksi tulisi ohjata oikeusaputoimistoon avustajan saamiseksi tai muun avun, esimerkiksi terveydenhuollon tai psykologisen avun, piiriin
- puhuttelija arvioi, että hakija tarvitsisi tukea tai keskusteluapua välittömästi kuulemisen jälkeen
- hakija on itsetuhoinen
- huoli hakijan tilanteesta esim. lähisuhdeväkivaltaepäilyissä
- huoli alaikäisen tilanteesta
- herää epäily lapsen silpomisuhasta (FGM).

Käsittelijän tulee tapauskohtaisesti harkita, onko mahdollisesta huoli-ilmoituksen tekemisestä tarve keskustella hakijan kanssa kuulemisessa. Huoli-ilmoituksen voi kuitenkin tehdä myös ilman hakijan suostumusta. Ilmoitusta tehdessä täytyy kuitenkin muistaa salassapitosäännökset.

Kaikissa tilanteissa pelkkä huoli-ilmoituksen tekeminen ei riitä, vaan puhuttelijalla voi olla velvollisuus myös esim. lastensuojeluilmoituksen tai rikosilmoituksen tekemiseen tai akuuteissa tilanteissa velvollisuus hälyttää apua.

1.7.4.2 Esitys ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään

Kuulemisessa voi tulla esiin, että hakija on saattanut joutua ihmiskaupan uhriksi. Tällöin hakijalle kerrotaan ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä ja puhuttelija tekee tarvittaessa hakijasta tämän suostumuksella esityksen auttamisjärjestelmään. Hakijaa voidaan esittää auttamisjärjestelmään vain, jos hän itse antaa siihen suostumuksensa ja kokee olevansa avun tarpeessa.

Auttamisjärjestelmään esittämisestä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.7.1 Hakijan esittäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään](#)

1.7.4.3 Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 1 momentin mukaan tietyillä viranomaisilla on velvollisuus tehdä viipymättä lastensuojeluilmoitus, jos he ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Maahanmuuttoviraston hakemuksen käsittelijää ei ole mainittu tässä lainkohdassa. Vastaanottokeskus on mainittu. Lastensuojelulain 25 §:n 2 momentin mukaan kuitenkin myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä ilmoituksen salassapitosäännösten estämättä.

Maahanmuuttovirastossa on katsottu, että asian käsittelijän on lapsen edun perusteella tehtävä lastensuojeluilmoitus, jos lapseen kohdistuu Suomessa väkivallan uhkaa. Ilmoituksen tekeminen voi tulla harkittavaksi myös muissa mainitun lainkohdan tarkoittamissa tilanteissa.

1.7.4.4 Poliisi, Suojelupoliisi ja Keskusrikospoliisi

Asian käsittelijän voi joskus olla tarpeen tehdä ilmoituksia poliisille, Suojelupoliisille (Supo) tai Keskusrikospoliisille (KRP), jos asiaa käsiteltäessä herää epäily rikoksesta.

Maahanmuuttovirastoon kohdistuvassa rikoksessa voi olla kyse esimerkiksi tilanteesta, jossa hakija esittää kuulemisessa väärät henkilötiedot tai kertoo muista merkittävistä asioista valheellista tietoa. Tällöin kyseeseen voi tulla esim. väärän henkilötiedon antaminen, väärän todistuksen antaminen viranomaiselle, rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, väärennös, petos, vahingonteko tai törkeä vahingonteko. Tällaisissa tilanteissa tulee harkittavaksi tutkintailmoituksen tekeminen poliisille.

Jos hakija kertoo esimerkiksi lähisuhdeväkivallasta tai muusta häneen Suomessa kohdistuneesta tai kohdistuvasta väkivallasta, tulee hakijalle kertoa, että väkivalta on Suomessa laitonta ja ohjeistaa häntä tekemään asiasta rikosilmoitus. Lähtökohtaisesti hakijan tulee itse tehdä rikosilmoitus, mutta poikkeustapauksessa myös puhuttelija voi tehdä ilmoituksen. Jos hakija kertoo kuulemisessa, että hänellä on akuutti henkeen tai terveyteen liittyvä uhka esimerkiksi ihmiskaupasta epäillyn taholta, ilmoittaa Maahanmuuttovirasto asiasta hätäkeskukseen. Tilanteesta riippuen käsittelijän tulee arvioida, kerrotaanko ilmoituksen tekemisestä hakijalle. Muissakin akuuteissa tilanteissa hälytetään apua yleisestä hätänumerosta 112. Hankkeilla olevan törkeän rikoksen (esim. ihmiskauppa, törkeä ihmiskauppa, raiskaus, törkeä raiskaus, lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsenraiskaus, törkeä pahoinpitely, sukuelinten silpominen/FGM) ilmoittamatta jättäminen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 15 luvun 10 §:ssä.

Epäillyistä rikoksista ilmoittamisesta ja tutkintailmoituksen tekemisestä katso tarkemmin Ohje Maahanmuuttoviraston havaitsemien rikosten ilmoittamisesta poliisille (MIG-Dno-2023-452).

Poliisilla (ml. keskusrikospoliisilla ja suojelupoliisilla) on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä UMA:sta tietoja silloin, kun ne ovat tarpeen rikosten estämisestä ja paljastamista, esitutkintaa ja muuta tutkintaa varten (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 616/2019, 16 § 1 momentin 8 kohta, PolHetil). Lisäksi suojelupoliisilla on oikeus käsitellä muitakin UMA:an kirjattuja tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellisia tietoja (PolHetil 52 § 1 mom). Maahanmuuttovirasto ilmoittaa viipymättä suojelupoliisille, jos on syytä epäillä turvapaikanhakijalla olevan yhteyksiä sellaiseen toimintaan, jonka seuraaminen, ilmisaaminen tai selvittäminen kuuluu suojelupoliisin toimialaan taikka jolla muutoin on merkitystä Suomen sisäiselle tai ulkoiselle turvallisuudelle tai kansainvälisille suhteille. Samoin Maahanmuuttovirasto ilmoittaa viipymättä keskusrikospoliisille, jos on syytä epäillä turvapaikanhakijalla olevan yhteyksiä kansainväliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, taloudelliseen tai muuhun vakavaan rikollisuuteen, jonka seuraaminen, ilmisaaminen tai selvittäminen kuuluu keskusrikospoliisin toimialaan.

1.7.4.5 Rajavartiolaitos

Henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 19 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella on oikeus saada viranomaiselta virkatehtävän suorittamiseksi tietoja ja asiakirjoja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei tiedon tai asiakirjan antamista Rajavartiolaitokselle tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu.

Rajavartiolaitoksen tehtävänä on estää ja paljastaa toimivaltaansa kuuluvia rikoksia, kuten laitonta maahanmuuttoa. Maahanmuuttovirasto voi välittää Rajavartiolaitokselle tietoja, jotka ovat tarpeellisia laittoman maahanmuuton torjumisen kannalta. Esimerkiksi laittoman maahantulon järjestäminen on rikos, joten mikäli asiassa on aiheutta epäillä Suomessa olevan henkilön järjestäneen hakijan laittomasti maahan, on aiheellista välittää asiasta tieto Rajavartiolaitokselle.

1.7.4.6 EU:n jäsenvaltion kansalaisen turvapaikkahakemuksesta ilmoittaminen

Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava välittömästi Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta sisäministeriön maahanmuutto-osastolle, jos se ei katso kyseisen valtion olevan hakijalle turvallinen alkuperämaa eikä ratkaise hakemusta soveltaen 104 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 101 §:ää (UlkL 105 §). Tällaisessa tapauksessa maahanmuutto-osasto tekee ilmoituksen asiasta neuvostolle Amsterdamin sopimukseen liitetyn Euroopan unionin jäsenvaltioiden turvapaikasta annetun pöytäkirjan ainoan artiklan d kohdan nojalla.

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto tekee neuvoston puheenjohtajalle kirjallisen ilmoituksen, jossa on tarvittaessa oltava maininta asian luottamuksellisuudesta. Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- että Suomi on ottanut käsiteltäväksi toisen jäsenvaltion kansalaisen esittämän turvapaikkahakemuksen,
- minkä jäsenvaltion kansalainen hakija on ja
- toimenpiteet, joihin asian johdosta on ryhdytty.

Ilmoitus ei saa sisältää tietoja, joiden perusteella jäsenvaltio, josta hakija on kotoisin, voi tunnistaa henkilön.

2 HAKEMUKSEN VIREILLETULO JA SEULONTA

2.1 Turvapaikkahakemuksen vireilletulo

2.1.1 Ensimmäisen turvapaikkahakemuksen vireilletulo

Turvapaikkahakemuksen vireilletulo koostuu kolmesta osasta: turvapaikkahakemuksen tekemisestä, jättämisestä ja rekisteröinnistä. Hakemuksen tekemisellä tarkoitetaan sitä, että hakija ensimmäistä kertaa ilmaisee halunsa hakea kansainvälistä suojelua. Turvapaikkahakemuksen jättämisellä tarkoitetaan hakemuksen muodollista jättämistä toimivaltaiselle

viranomaiselle, eli poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle. Hakemuksen rekisteröimisellä tarkoitetaan hakemuksen rekisteröimistä ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään. Koska hakemuksen voi jättää kaikille poliisilaitoksille tai Rajavartiolaitoksen toimipisteisiin, kaikki nämä kolme vaihetta tapahtuvat pääsääntöisesti samalla kertaa. Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tulee vireille, kun kaikki nämä vaiheet on tehty.

Jos hakemus tehdään Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen, säilöönottoyksikön tai Tullin henkilöstölle, hakija on ohjattava jättämään hakemus poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle ja hakemus on rekisteröitävä kuuden arkipäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä (UuKL 95 § 3 mom). Jos hakemus tehdään muulle kuin edellä luetelluille viranomaisille, hakija on hallintolain 8 §:n mukaisesti pyrittävä opastamaan toimivaltaiseen viranomaiseen. Jos hakemus tehdään toimivaltaiselle viranomaiselle, eli poliisille tai rajavartiolaitosviranomaiselle, hakemus on rekisteröitävä viipymättä UuKL (95 §:n 3 mom). Hallituksen esityksen (218/2014 vp) mukaan viipymättä tarkoittaa hakemuksen rekisteröintiä mahdollisimman pian, viimeistään kolmen arkipäivän kuluessa.

Hakemus tulee jättää henkilökohtaisesti Suomessa. Useamman perheenjäsenen saapuessa hakemaan kansainvälistä suojelua on hakemuksen vastaanottajan varmistuttava siitä, onko jokainen perheenjäsen jättämässä turvapaikkahakemuksen. Hakemusta ei voi jättää toisen täysivaltaisen henkilön puolesta.

Hallintoasia pannaan vireille ilmoittamalla vaatimukset perusteineen (HL 19 § Lisäksi vireilletulo edellyttää, että käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu (HL 20 §). Poliisi tai Rajavartiolaitos tekee turvapaikka-asiaa koskevan tutkintailmoituksen (S-ilmoituksen) Patja-järjestelmään sekä avaa turvapaikka-asian UMAan. Turvapaikkahakemuksen tiedot kirjataan tutkintailmoitukseen. Hakijan esittämien matkustusasiakirjojen, henkilöllisyysasiakirjojen, viisumien ja oleskelulupien skannatut kopiot liitetään UMAan ja UMAsta tulee ilmetä myös henkilöllisyysasiakirjojen aitoustutkimuksen tulos ja haltuun otettujen asiakirjojen sijainti.

2.1.2 Toisen tai sitä myöhemmän turvapaikkahakemuksen vireilletulo

Toisen tai myöhemmän turvapaikkahakemuksen vireilletulo muodostuu samoista vaiheista kuin ensimmäisen hakemuksen vireilletulo. Hakemus jätetään samalla tavalla poliisille tai rajavartiolaitosviranomaiselle kuin ensimmäinenkin hakemus.

Hakijan jättäessä Suomessa toisen tai sitä myöhemmän hakemuksen, on hakemus joko uusi hakemus tai ulkomaalaislain 102 §:n 1 momentin tarkoittama uusintahakemus. Hakemusta vastaanotettaessa täytyy tämän vuoksi selvittää tarpeelliset tiedot sen ratkaisemiseksi, onko hakemus uusintahakemus ja täyttäväkö uusintahakemus ulkomaalaislain 102 §:n 3 momentin tutkittavaksi ottamisen edellytykset, koska uusintahakemus voidaan 103 §:n mukaisesti jättää tutkimatta ja tutkittavaksi ottamisen edellytykset voidaan arvioida pelkästään kirjallisen aineiston perusteella.

Uusintahakemuksen käsitteestä ja tutkittavaksi ottamisen edellytysten arvioinnista katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.2.4 Uusintahakemuksen tutkimatta jättäminen](#)

Jos toinen tai sitä myöhempi hakemus tehdään aiemman hakemuksen ollessa vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa (UlkL 102 § 2 mom). Kyse ei tällöin ole muodollisesti uudesta tai uusintahakemuksesta eikä siihen tehdä päätöstä. Asiasta ei myöskään avata UMAan uutta turvapaikka-asiaa.

Hakemus voi muutoksenhaun vuoksi palautua Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi joko kokonaan tai joltain osin. Hakemus tulee tällöin uudestaan vireille Maahanmuuttovirastoon hallintotuomioistuimen päätöksen mukaisesti. Jos hallintotuomioistuin palauttaa hakemuksen Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi, kyse on saman muutoksenhaun kohteena olleen hakemuksen käsittelyn jatkamisesta. Tarvittavat käsittelytoimenpiteet riippuvat aina tapauksesta ja hallintotuomioistuimen päätöksestä. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 6.1.4 Hallintotuomioistuinten päätöksen jälkeiset toimet Maahanmuuttovirastossa](#)

[Linkki – Luku 3.2.8 Hallintotuomioistuimesta käsiteltäväksi palautuneet hakemukset](#)

2.1.3 Dublin-menettelyn vaikutus

Hakemus voi tulla käsiteltäväksi Suomessa myös siten, että henkilö siirretään vastuunmäärittämisesetuksen nojalla Suomeen. Henkilö voi saapua Suomeen vastaanotto- tai takaisinottomenettelyssä.

Vastaanottomenettelystä on kyse, kun henkilö, joka ei ole aiemmin hakenut Suomesta turvapaikkaa, saapuu Suomeen Dublin-siirtona ja ilmoittaa haluavansa hakea turvapaikkaa. Turvapaikkahakemuksen päivämääräksi Eurodaciin merkitään toisessa valtiossa jätetyn hakemuksen päivämäärä, mutta toisessa valtiossa jätetyn hakemuksen päivämäärä ei merkitä UMAssa hakemuksen vireilletulopäiväksi. Vaikka henkilö ei hakisi turvapaikkaa saapuessaan Suomeen, katsotaan kuitenkin, että Suomella on velvollisuus käsitellä toisessa valtiossa jätetty hakemus ja hakijalle avataan UMAan turvapaikka-asia ja hänet rekisteröidään Eurodaciin. Käsittelyaikavelvoite lasketaan siitä, kun hakija on Suomen alueella ja Maahanmuuttovirasto on ottanut hänet vastuulleen (UlkL 98 a § 1 mom). Jos hakija ei halua jatkaa turvapaikka-asiansa käsittelyä Suomessa, hän voi peruuttaa hakemuksensa, minkä jälkeen Maahanmuuttovirasto päättää hakemuksen raukeamisesta ja hakijan maasta poistamisesta. Mikäli hakija siirretään Suomeen sisäisenä siirtona tai vapaaehtoisena siirtona, menettely noudattaa lähtökohtaisesti samaa kaavaa kuin vastaanottomenettelyssä.

Takaisinottomenettely eroaa vastaanottomenettelystä siinä, että tilanteessa on aina edeltävä turvapaikkahakemus. Hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion velvollisuudet on lueteltu Dublin-asetuksen 18 artiklassa ja ne

vaihtelevat tilanteen yksityiskohtien mukaan. Pääsääntö on, että jos Suomi on vastuuvaltio ja henkilö on hakenut aiemmin Suomesta turvapaikkaa, hänelle ei automaattisesti rekisteröidä hakemusta maahan tullessa. Tilanteesta riippuen vaihtoehtoja voi olla, että hän jatkaa aiempaa turvapaikkamenettelyä tai muutoksenhakua, hakee uudestaan turvapaikkaa, jää odottamaan maastapoistamista tai jatkaa asumista Suomessa oleskeluluvalla.

2.2 Turvapaikkahakemusten seulonta

Vakiintuneen käytännön mukaan Maahanmuuttovirastossa seulotaan kaikki käsiteltäväksi tulevat turvapaikkahakemukset ja hakemukset ohjataan seulonnan kautta eri hakemuspoluille. Seulonnan tarkoituksena on tehostaa turvapaikkaprosessia varmistamalla, että hakemukset ohjataan asianmukaisiin menettelyihin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Hakemuspolkua voidaan muuttaa tarpeen mukaan myös myöhemmässä vaiheessa.

Seulonnassa määritetään alustavasti, missä menettelyssä hakemus tutkitaan. Seulonnassa määritetään, ohjautuuko hakemus rajamenettelyyn, nopeutettuun menettelyyn, normaaliin menettelyyn tai onko hakemuksessa viitteitä siitä, että hakemus tulisi jättää tutkimatta. Myös mahdolliset kiirehtimisperusteet huomioidaan seulonnassa. Lisäksi seulonnassa arvioidaan, tuleeko hakijaa kuulla tai hankkia muuta lisäselvitystä ennen ratkaisua vai voidaanko hakemus ratkaista suoraan käytössä olevin tiedoin. Hakemusten seulonnassa huomioidaan myös, onko hakemuksessa viitteitä siitä, että hakija on erityisten menettelyllisten takeiden tarpeessa tai viitteitä siitä, että hakemuksen tutkiminen edellyttää esimerkiksi puhuttelijan erityisosaamista tai jotain erityisiä turvallisuus- tai tulkkausjärjestelyjä.

Seulottaessa toista tai myöhempää turvapaikkahakemusta, on ensin arvioitava, onko kyseessä Ulkl 102 § 1 mom. tarkoittamalla tavalla muodollisesti uusintahakemus vai uusi hakemus. Kaikissa ulkomaalaislain säännöksissä, joissa käytetään termiä uusintahakemus, tarkoitetaan Ulkl 102 §:ään kirjatun uusintahakemuksen määritelmän mukaista hakemusta. Jos hakemus ei täytä tätä määritelmää, kyse ei ole uusintahakemuksesta, vaan uudesta hakemuksesta.

Jos hakemus ei ole Ulkl 102 §:n 1 mom. tarkoittamalla tavalla uusintahakemus, vaan uusi hakemus, hakemus seulotaan kuten ensimmäinen hakemus ja ohjataan alustavan tapauskohtaisen arvion perusteella oikeaan selvittämismenettelyyn sekä kuulemiseen.

Seuloja harkitsee maatiedon, hakijan profiilin ja muiden asiaan vaikuttavien seikkojen perusteella, mille hakemuspolulle hakemus ohjataan. Seulonnassa käydään läpi kaikki asiassa kertynyt aineisto. Asiassa ei välttämättä ole muuta aineistoa kuin tutkintailmoitus. Toisaalta myöhemmissä hakemuksissa tulee käydä läpi myös hakijan aiemmissä asioissa kertynyt aineisto tarvittavilta osin.

Hakemusten ohjaaminen eri poluille tapahtuu asiasanojen avulla UMA:ssa. Seulonnan lopputuloksesta tehdään myös merkintä UMA:an. Seulonnan jälkeen hakemuksen ohjataan joko odottamaan tarvittavaa kuulemistä tai ratkaisua.

Jos myöhemmin huomataan, että hakemus ei enää jostain syystä kuulu sille tutkintapolulle tai menettelyyn, johon se on seulonnassa aiemmin ohjattu, siirretään hakemus oikealle polulle ja oikeaan menettelyyn.

2.2.1 Hakemuksen kiireellisyys

Turvapaikkatutkinta toimitetaan ja hakemukset ratkaistaan pääsääntöisesti vireilletulojärjestyksessä. Hakemuksen kiireellisyys voi tarkoittaa joko hakemuksen ohjautumista tiettyyn menettelyyn tai sitä, että hakemuksen käsittelyä kiirehditään soveltuvan menettelyn sisällä. Esimerkiksi laki velvoittaa käsittelemään alaikäistä koskevat asiat kiireellisesti, joten alaikäisiä koskevat hakemukset käsitellään kiireellisesti riippumatta siitä, missä menettelyssä hakemus käsitellään.

Esimerkiksi seuraavissa tapauksissa hakemus ohjataan käsiteltäväksi kiireellisesti:

- Hakija on ilman huoltajaa oleva alaikäinen (UlkL 6 § 3 mom)
- Hakijan mukana on yksi tai useampi alaikäinen mukana hakeva lapsi (UlkL 6 § 3 mom)
- Hakijalla on vaikea sairaus tai vamma taikka hakija on raskaana tai hyvin iäkäs
- Hakemus arvioidaan selvästi myönteiseksi
- Hakija on otettu ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään tai hänellä on Suomessa vireillä ihmiskauppaa koskeva esitutkinta tai oikeuskäsittely
- Hakemus jätetään tutkimatta (UlkL 103 §)
- Hakemus ratkaistaan nopeutetussa menettelyssä (UlkL 104 §)
- Hakemus ratkaistaan rajamenettelyssä (104 a §)
- Hakija on otettu säilöön
- Hallintotuomioistuin on palauttanut hakemuksen Maahanmuuttovirastolle luvan myöntämistä varten

2.2.2 Mahdolliset tutkimatta jättämiset

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisellä tarkoitetaan, että hakijan perusteita kansainvälisen suojelun saamiselle ei tutkita Suomessa. Tutkimatta jättämispäätökseen, joka on tehty 103 §:n 2, 3 tai 4 kohdan perusteella, liitetty käännyttämispäätös on täytäntöönpantavissa myös nopeammin kuin tavallisessa menettelyssä (UlkL 201 § 4 mom).

Seulonnassa arvioidaan, sisältääkö hakemus viitteitä siitä, että se tulisi jättää tutkimatta jollakin ulkomaalaislain 103 §:ssä tarkoitetulla perusteella. Seulonnassa määritetään, miten tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä lähdetään seuraavaksi selvittämään. Tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä selvitetään joko suullisessa kuulemisessa tai uusintahakemusten kohdalla selvittäminen voidaan tehdä lähtökohtaisesti pelkästään kirjallisen aineiston perusteella.

Ulkomaalaislain 103 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää tutkimatta seuraavissa tilanteissa:

1. hakija on saapunut sellaisesta 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta tai 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannesta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa
  - Hakemuksen käsittely jatkuu hakijan kuulemisella.

[Linkki – Luku 3.2.3.1 Turvallinen turvapaikkamaa, turvallinen kolmas maa ja toisesta EU-maasta suojelua saaneet](#)

2. hakija voidaan lähettää toiseen valtioon, joka vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä;
  - Hakemuksen käsittely jatkuu Dublin-puhuttelulla. Dublin-menettelyä ja -puhuttelua ei käsitellä tarkemmin tässä ohjeessa.
3. hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, johon hänet voidaan lähettää;
  - Hakemuksen käsittely jatkuu hakijan kuulemisella.

[Linkki – Luku 3.2.3.1 Turvallinen turvapaikkamaa, turvallinen kolmas maa ja toisesta EU-maasta suojelua saaneet](#)

4. hakija on tehnyt uusintahakemuksen, joka ei täytä 102 §:n 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä hakemuksen tutkittavaksi ottamiselle.
  - Hakemuksen käsittely jatkuu alustavalla tutkinnalla, jossa arvioidaan, onko hakemus muodollisesti uusintahakemus ja täyttääkö hakemus tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Tutkittavaksi ottamisen edellytykset voidaan selvittää pelkästään kirjallisen aineiston perusteella. Jos hakemuksen jättämisen yhteydessä kirjatut tiedot eivät ole riittävät alustavan tutkinnan suorittamista varten, voidaan hakemuksen vastaanottanutta viranomaista pyytää täydentämään tutkintailmoitusta tai asiaa selvittää lisää vielä kuulemalla hakijaa suullisesti tai kirjallisesti.
  - Alustavan tutkinnan päätteeksi hakemus voidaan siirtää ratkaistavaksi. Jos missään vaiheessa hakemuksen käsittelyä todetaan, että hakemusta ei voida jättää tutkimatta, se siirretään uudelle asianmukaiselle tutkintapolulle.
  - Alustavasta tutkinnasta ja päätöksenteosta katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.2.4 Uusintahakemusten tutkimatta jättäminen](#)

2.2.3 Nopeutettu menettely

Nopeutettu menettely tarkoittaa, että turvapaikkahakemus käsitellään nopeammin kuin tavallisessa menettelyssä käsiteltävät hakemukset ja nopeutetussa menettelyssä tehty kielteinen päätös ja siihen liittyvä käännyttämispäätöksen täytäntöönpano on 201 §:n 5 momentin tarkoittamissa tapauksissa mahdollista nopeammin kuin tavallisessa menettelyssä. Käytettäessä nopeutettua menettelyä on hakemus ratkaistava viiden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä (UKL 104 § 4 mom).

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään nopeutetussa menettelyssä, jos:

1. sen perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;
2. hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa;
3. hakija on johtanut viranomaisia harhaan esittämällä vääriä tietoja tai asiakirjoja tai jättämällä tahallaan ilmoittamatta olennaisia tietoja tai esittämättä henkilöllisyyttään tai kansalaisuuttaan koskevia asiakirjoja, jotka olisivat saattaneet vaikuttaa päätökseen kielteisesti;
4. hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä;
5. kyseessä on uusintahakemus, joka täyttää 102 §:n 3 momentissa säädetyt tutkittavaksi ottamisen edellytykset;
6. hakija on tehnyt hakemuksen vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsisi hänen poistamistaan maasta;
7. hakija kieltäytyy noudattamasta Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 603/2013 säädettyä velvollisuuttaan suostua sormenjälkien ottamiseen;
8. hakija on tullut Suomeen tai jatkanut oleskeluaan Suomessa laittomasti ja ilman 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua syytä joko ei ole ilmoittautunut viranomaisille tai ei ole tehnyt kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta mahdollisimman pian maahantuloonsa liittyvät olosuhteet huomioon ottaen; taikka
9. hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta

pakkokeinoin yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä.

Jos hakemus hylätään nopeutetussa menettelyssä, se voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi (UlkL 101 §).

Päätöksenteosta nopeutetussa menettelyssä katso:

[Linkki – Luku 4.3 Päätös nopeutetussa menettelyssä](#)

2.2.4 Rajamenettely

Rajamenettelyn tarkoituksena on, että turvapaikkatutkinta suoritetaan rajalla, kauttakulkualueella tai näiden läheisyydessä päästämättä hakijaa vielä oikeudellisesti maahan (HE 30/2024 vp). Rajamenettelyssä olevat hakemukset tulee käsitellä neljän viikon kuluessa (104 a § 6 mom). Jos hakijan asiassa sovelletaan rajamenettelyä, hakijalle on kerrottava rajamenettelyn tarkoituksesta, menettelyyn liittyvistä käsittelyajoista, velvollisuudesta oleskella hänelle määrätyn vastaanottokeskuksen alueella ja tämän velvoitteen rikkomisen seurauksista. Hakijalle annetaan kyseiset tiedot heti, kun hakemus rekisteröidään ja jätetään, jonka jälkeen hakija ohjataan rajamenettelyyn.

Rajamenettelyssä päätetään ulkorajan rajanylityspaikalla tai luvattoman ulkorajan ylityksen yhteydessä tehdyn kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisestä 103 §:n nojalla tai ratkaistaan hakemus 104 §:n nojalla nopeutetussa menettelyssä (UlkL 104 a § 1 mom). Rajamenettelyn soveltamisesta voidaan tilapäisesti poiketa, jos sen soveltaminen ei ole poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi mahdollista (UlkL 104 a § 2 mom).

[Linkki – Luku 4.2 Päätös tutkimatta jättämisestä](#)

[Linkki – Luku 4.3 Päätös nopeutetussa menettelyssä](#)

Ulkomaalaislain 104 a §:n 3 momentin mukaan hakijan ollessa ilman huoltajaa oleva alaikäinen, rajamenettelyä sovelletaan vain, jos hakemus voidaan:

1. jättää tutkimatta;

a) koska hakija tulee 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannesta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa (103 § 1 k); tai

b) koska hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä (103 § 4 k); taikka

2. käsitellä nopeutetussa menettelyssä;

a) koska hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta (104 § 1 mom 2 k), koska kyseessä on uusintahakemus, joka täyttää 102 §:n 3 momentissa säädetyt tutkittavaksi ottamisen edellytykset (104 § 1 mom 5 k), tai koska hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta

pakkokeinoin yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä (104 § 1 mom 9 k); tai

b) jos hakija on esittänyt väriä asiakirjoja (104 § 1 mom 3 k) ja on vakavia syitä katsoa hakijan pyrkivän salaamaan merkittäviä seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat kielteiseen päätökseen. Hakijalle on annettava mahdollisuus esittää hyväksyttäviä syitä toiminnalleen (104 a § 4 mom); tai

c) jos hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä (104 § 1 mom 4 k) ja on vakavia syitä katsoa hakijan pyrkivän salaamaan merkittäviä seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat kielteiseen päätökseen. Hakijalle on annettava mahdollisuus esittää hyväksyttäviä syitä toiminnalleen (104 a § 4 mom).

Ulkomaalaislain 104 a §:n 4 momentin mukaan edellä avatun 3 momentin 2 kohdan b ja c alakohdan soveltaminen edellyttää, että on vakavia syitä katsoa hakijan pyrkivän salaamaan merkittäviä seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat kielteiseen päätökseen. Hakijalle on annettava mahdollisuus esittää hyväksyttäviä syitä toiminnalleen.

Rajamenettelyä ei sovelleta, jos 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei voida antaa (104 a § 5 mom).

Ulkomaalaislain 104 c §:n mukaan rajamenettely päättyy:

1. jos edellytyksiä jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tutkimatta tai ratkaista nopeutetussa menettelyssä ei ole;
2. jos Maahanmuuttovirasto ei ole tehnyt päätöstä kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta neljän viikon kuluessa sen jättämisestä;
3. jos Maahanmuuttoviraston päätöstä ei anneta tiedoksi seitsemän päivän, joista vähintään viiden on oltava arkipäiviä, kuluessa siitä, kun päätös on tehty;
4. jos hallinto-oikeus kieltää käännyttämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon; tai
5. neljän viikon kuluttua siitä, kun käännyttämistä koskeva päätös on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, jos hallinto-oikeus ei ole kieltänyt päätöksen täytäntöönpanoa.

2.2.5 Tavallinen menettely

Tavalliseen menettelyyn kuuluvat kaikki hakemukset, joita ei ratkaista nopeutetussa menettelyssä, rajamenettelyssä tai joita ei jätetä tutkimatta. Tavallisessa menettelyssä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen on tehtävä päätös kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä (UUKL 98 a § 1 mom).

Laissa säädettyä kuuden kuukauden käsittelyaikavelvoitetta on sovellettu 20.7.2018 lähtien. Käsittelyaikavelvoite koskee ensimmäistä päätöstä, joka tehdään kuhunkin hakemukseen. Käsittelyajan pidentämisen edellytyksistä säädetään laissa ja käsitellään tarkemmin seuraavien otsikoiden alla.

Kuuden kuukauden käsittelyaika lasketaan siitä hetkestä, kun hakija jättää turvapaikkahakemuksen.

Kun hakemukseen sovelletaan vastuuvaltion määrittämisestä annetussa asetuksessa säädettyä menettelyä, kuuden kuukauden käsittelyaika alkaa kulua siitä, kun Suomi on määritetty käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi, hakija on Suomen alueella ja Maahanmuuttovirasto on ottanut hänet vastuulleen.

- Jos hakemus on jätetty ulkomailla, kuuden kuukauden käsittelyaika lasketaan siitä, kun hakija on siirretty Suomeen ja hakemus on jätetty.
- Jos hakemus on jätetty Suomessa ja vastuussa olevaa valtiota joudutaan määrittämään, käsittelyaika lasketaan siitä, kun on todettu, että Suomi on toimivaltainen käsittelemään hakemuksen.

Käytännössä käsittelyajan kulumisen voidaan näissä tilanteissa laskea siitä hetkestä, kun turvapaikka-asia on UMA:ssa siirretty aineelliseen tutkintaan, tai kun asiassa on tehty "Vastuun ottaminen hakemuksen käsittelystä" -toimenpide. Tämä koskee myös tilanteita, joissa vastuun ottaminen hakemuksen käsittelystä tapahtuu hallintotuomioistuimen palautettua asian Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi.

UlkL 7 §:n 3 mom. mukaan, jos asiassa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, asiat on valmisteltava yhdessä ja ratkaistava mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä. Näin ollen perhekokonaisuus, jolle tehdään yhteinen päätös, pyritään ratkaisemaan ensin Suomeen saapuneen hakemuksen käsittelyaikavelvoitteen mukaisesti. Arvioinnissa on tarkasteltava mm. sitä, millä tavalla perheenjäsenten esittämät turvapaikkaperusteet ovat keskenään kytköksissä. Jokaisessa asiassa on suoritettava tapauskohtainen arviointi, jossa kiinnitetään huomiota UlkL 7 §:n 3 mom. elementteihin; voiko päätös merkittävästi vaikuttaa samanaikaisesta vireillä olevan asian ratkaisemiseen ja aiheutuuko yhdessä käsittelemisestä haitallista viivytystä.

Kuuden kuukauden käsittelyaikavelvoite ei koske hallintotuomioistuinten Maahanmuuttoviraston käsittelyyn palauttamia asioita. Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) on kuitenkin 25.2.2020 antamassaan ratkaisussa (EOAK/5683/2019) ilmaissut pitävänsä tätä tulkintaa ongelmallisena. Hallintotuomioistuimen palauttamat hakemukset on joka tapauksessa käsiteltävä ja ratkaistava hallintolain 23 §:n nojalla ilman aiheutonta viivytystä. Tämän sekä EOA:n kannan huomioiden kuuden kuukauden käsittelyaikaa tulee noudattaa myös hallintotuomioistuinten palauttamien asioiden kohdalla. Käsittelyaika lasketaan päivästä, jolloin Maahanmuuttovirasto on saanut tiedoksi hallintotuomioistuimen palautuspäätöksen.

Kuitenkin tilanteessa, jossa perheeseen syntyy lapsi Maahanmuuttoviraston päätöksen jälkeen ja asia palautuu muutoksenhaun johdosta Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi, koko perheen hakemusten katsotaan

kuuluvan lakisääteisen käsittelyaikavelvoitteen piiriin. Tämä johtuu siitä, että Maahanmuuttovirasto ei ole aiemmin tehnyt lasta koskevaa päätöstä.

2.2.5.1 Lakisääteisen käsittelyajan pidentäminen

Käsittelyajan pidentämisen edellytyksistä säädetään laissa.

Kuuden kuukauden käsittelyajan pidentämisen perusteista säädetään Ulkl 98 a §:ssä. Käsittelyaikoja pidennettäessä on huomioitava, että pidennykset tulee tehdä lain tarkoittamassa järjestyksessä (Ulkl 98 a §):

- Jos päätöstä ei voida tehdä 1 momentin tarkoittamassa 6 kuukauden määräajassa, voidaan hakemuksen käsittelyaikaa pidentää 15 kuukauteen, jos joku 2 momentin edellytyksistä täyttyy
- Jos päätöstä ei voida tehdä 2 momentin tarkoittamassa 15 kuukauden määräajassa, voidaan hakemuksen käsittelyaikaa pidentää 18 kuukauteen, jos pidennykselle on 3 momentin tarkoittama peruste
- Jos päätöstä ei voida tehdä 1-3 tarkoittamassa määräajassa, voidaan hakemuksen käsittelyaikaa pidentää 21 kuukauteen, jos pidennykselle on 4 momentin tarkoittama peruste

Ulkl 95 a § mukaan, jos päätöstä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen ei voida tehdä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä, hakijalle on tiedotettava käsittelyn viivästymisestä. Hakijan pyynnöstä on myös annettava tietoa viivästymisen syystä ja siitä, milloin päätös on odotettavissa. Käsittelyajan pidentämisestä ei tehdä erillistä valituskelpoista päätöstä.

Kun käsittelyaikaa pidennetään ja uudesta määräpäivästä on ilmoitettu hakijalle, tulee hakemuksen käsittelyn tämän jälkeen edelleen edetä ilman aiheetonta viivytystä.

Jos hakemusta ei saada ratkaistua hakijalle ilmoitetussa pidennyksessä käsittelyajassa, vakiintuneen käytännön mukaan hakijalle ilmoitetaan myös näissä tilanteissa käsittelyn viivästymisestä.

Eduskunnan oikeusasiamies on käsittelyaikojen viivästymistä koskevissa kannanotoissaan tuonut vahvasti esille sen, että asian käsittelyn viivästymistä ei voi perustella resurssien vähäisyydellä tai töiden organisointiin liittyvillä seikoilla. Jos asian käsittely vaikuttaa pitkittyneen vain näistä syistä, ei asiassa lähtökohtaisesti ole lainmukaista perustetta käsittelyajan pidentämiselle.

Käsittelyajan pidentäminen 15 kuukauteen

Päätös on tehtävä 15 kuukauden kuluessa, jos päätöstä ei voida jostakin seuraavista syistä tehdä kuuden kuukauden määräajassa (Ulkl 98 a § 2 mom.):

1. asiaan liittyy monimutkaisia tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin liittyviä kysymyksiä

Monimutkaisen tosiseikan tai oikeudellisen seikan tulee olla luonteeltaan sellainen, ettei sisällöllisesti ja/tai laillisesti oikeaa päätöstä voida tehdä tai

menettely ei ole lainmukainen ilman tämän seikan asianmukaista selvittämistä.

Lähtökohtaisesti huomiota tulee kiinnittää siihen, milloin vaikea ja lisäselvitystä vaativa seikka on tullut Maahanmuuttoviraston tietoon. Selvittämiseen tulee ryhtyä välittömästi sen jälkeen, kun selvitystä vaativa seikka on Maahanmuuttoviraston käytettävissä. Kyseiseen seikkaan liittyvän selvitystyön tulee olla poikkeuksellisen aikaa vievä tai selvittämisen luonteeltaan sellaista, ettei Maahanmuuttovirasto voi siihen vaikuttaa.

2. suuria määriä kolmansien maiden kansalaisia tai kansalaisuudettomia henkilöitä hakee kansainvälistä suojelua samanaikaisesti, minkä vuoksi menettelyä on käytännössä erittäin vaikea saada päätökseen kuuden kuukauden määräajassa

Kohdan soveltaminen voi tulla harkittavaksi tilanteessa, jossa hakijamäärä on suhteettoman suuri voimassa oleviin resursseihin nähden. Suurta määrää ei voida määritellä numeerisesti, koska se on aina suhteutettava kulloinkin vallitseviin olosuhteisiin; esimerkiksi tulkkien saatavuus suhteessa tarvittavaan tulkkaukseen.

Kyseisen kohdan soveltaminen edellyttää kansainvälisen suojelun osaston johdon tai muun Maahanmuuttoviraston päättävän elimen päätöstä. Kohtaa ei siis voi käyttää pelkästään vedoten resurssitilanteeseen, vaan edellytetään merkittävää hakijamäärän nousua.

3. viivästys johtuu selvästi siitä, ettei hakija ole myötävaikuttanut hakemuksensa selvittämiseen

Kohdan mukaista pidennystä arvioitaessa on huomioitava se, minkä verran hakemuksen käsittely on viivästynyt juuri hakijasta johtuvasta syystä. Pidennys voi tulla tehtäväksi tällä perusteella, jos viivästymisen johtuu selvästi siitä, ettei hakija ole myötävaikuttanut oman asiansa selvittämiseen. Jos asian käsittely on viivästynyt myös muista syistä, esim. viranomaisesta johtuvista syistä, tulee arvioida, miltä osin viivästymisen johtuu hakijan myötävaikutusvelvollisuuden laiminlyönnistä. Myös avustajan tai asiamiehen aiheuttamat viivästykset voivat tapauskohtaisesti olla tässä kohdassa tarkoitettuja seikkoja.

Hallituksen esityksen (64/2016 vp) mukaan lainkohdan myötävaikuttamisella tarkoitetaan menettelydirektiivin 13 artiklassa säädettyjä hakijan velvollisuuksia: jäsenvaltioiden on veloitettava hakijat tekemään toimivaltaisen viranomaisen kanssa yhteistyötä henkilöllisyytensä ja muiden seikkojen, kuten iän, taustan, aiempien asuinpaikkojen, aiempien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten, matkareitin, matkustusasiakirjojen ja kansainvälisen suojelun hakemisen syiden toteamiseksi. Myös ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentin mukaan asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutenkin myötävaikutettava asiansa selvittämiseen (Ukl 7 § 2 mom).

Myötävaikutusvelvollisuuden laiminlyöntinä voidaan pitää esim. sitä, että hakija ei osallistu hänelle järjestettyyn kuulemiseen tai toimita lisäselvityksiä annetussa määräajassa, eikä hakija esitä näille tyydyttävää selitystä. Myötävaikutusvelvollisuuden laiminlyöntiä voi olla myös se, että hakija tuo

Maahanmuuttoviraston tietoon jonkin uuden selvittämistä vaativan seikan vasta puhuttelun jälkeen tai muutoin myöhäisemmässä vaiheessa prosessia. Jos hakija kuitenkin on esittänyt tyydyttävän selityksen sille, miksi hän tuo kyseisen seikan esiin vasta myöhäisessä vaiheessa prosessia, tulee harkita, onko kyse ennemmin 1 kohdassa tarkoitettusta tilanteesta, eli siitä että asiaan liittyy mahdollisesti monimutkaisia tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin liittyviä kysymyksiä.

Käsittelyajan pidentäminen 18 kuukauteen

Päätös on tehtävä 18 kuukauden kuluessa, jos sitä ei voida tehdä 15 kuukauden määräajassa sen vuoksi, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen asianmukaisen ja perustellun tutkinnan varmistaminen edellyttää pidempää tutkinta-aikaa (Ukl 98 a § 3 mom).

Käsittelyaikaa on tullut ensin pidentää Ukl 98 a §:n 2 momentin perusteella 15 kuukauteen. Tämän jälkeen, jos kyseinen käsittelyaika ei riitä, voidaan soveltaa 3 momenttia. Jotta käsittelyaikaa voidaan pidentää 18 kuukauteen, on asian käsittelyn tullut edetä Maahanmuuttoviraston puolesta ilman aiheutonta viivytystä myös alkuperäisen kuuden kuukauden käsittelyajan jälkeen.

Käsittelyajan pidentäminen 21 kuukauteen

Jos alkuperämaassa vallitsee epävarma tilanne eikä päätöstä sen vuoksi voida tehdä em. määräajoissa, päätös on kuitenkin tehtävä viimeistään 21 kuukauden kuluessa määräajan alkamisesta. Tämä ei kuitenkaan rajoita pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman saamista.

Hallituksen esityksen (HE 64/2016 vp) mukaan kyse on tilanteista, joissa alkuperämaassa vallitsee oletettavasti tilapäinen epävarma tilanne. Käytännössä tällainen hallituksen esityksessä tarkoitettu tilanne voisi olla esimerkiksi jokin epidemia, joka uhkaa tietyllä alueella, mutta on oletettavasti väliaikaisena pidettävä. Menettelydirektiivin 31 artiklan mukaan jäsenvaltion on tarkasteltava kyseisen alkuperämaan tilannetta uudelleen vähintään kuuden kuukauden välein. Tätä kohtaa sovellettaessa komissiolle tulee ilmoittaa kohtuullisessa ajassa menettelyjen lykkäämisestä kyseisen alkuperämaan osalta.

Lain esitöiden mukaan kyse on käsittelylle määritellystä ehdottomasta 21 kuukauden maksimijasta. Kaikissa olosuhteissa käsittely saisi siten enimmillään kestää 21 kuukautta, eikä käsittelyä voida pidennyttää tai lykätä yli sen ajan.

3 ASIAN SELVITTÄMINEN JA HAKIJAN KUULEMINEN

3.1 Johdanto

Asian käsittelijä vastaa viranomaisen selvitysvelvollisuuden mukaisesti hakemuksen riittävästä selvittämisestä. Ulkomaalaislaissa ja hallintolaissa on selvitysmenettelyä koskevia säädöksiä. Keskeinen selvittämiskeino on hakijan henkilökohtainen kuuleminen. Osana asianmukaista selvittämistä

Maahanmuuttoviraston tulee tarvittaessa hankkia itse asian ratkaisemisessa tarvittavaa lisäselvitystä ja maatietoa. Maahanmuuttoviraston on osoitettava hakijalle, mitä lisäselvitystä hänen tulee asiassaan esittää.

Selvitystä hankittaessa tulee huomioida, että Maahanmuuttovirasto ei voi yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden (UIKL 97 b §).

3.2 Kuuleminen

Kun seulonnessa on selvitetty, että hakijaa tulee kuulla hakemuksen selvittämiseksi, järjestetään hakijalle kuuleminen. Termiä kuuleminen käytetään tässä ohjeessa yleisterminä, joka kattaa kaikki turvapaikkamenettelyn aikana tarvittaessa pidettävät hakijan henkilökohtaiset kuulemiset. Puhuttelu -sana viittaa sen sijaan joko turvapaikkapuhutteluun (kuuleminen, jossa selvitetään turvapaikkaperusteita) tai tutkittavaksi ottamista koskevaan puhutteluun (kuuleminen, jossa selvitetään tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä 104 §:n 1, 3 ja 4 mom).

Hakijalta selvittävät tiedot ja niiden selvittämisen laajuus arvioidaan aina jokaisen hakemuksen kohdalla tapauskohtaisesti.

Jos on kyse ensimmäisestä hakemuksesta, hakijoille järjestetään joko turvapaikkapuhuttelu tai tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu (tai Dublin-puhuttelu, jota ei käsitellä tässä ohjeessa). Ensimmäisen hakemuksen kohdalla hakijoilta selvitetään henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevat tiedot hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittavassa laajuudessa.

[Linkki – Luku 3.2.3 Henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittäminen](#)

[Linkki – Luku 3.2.5 Turvapaikkapuhuttelu](#)

[Linkki – Luku 3.2.4 Tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu](#)

Uusien hakemusten ja aineellisesti tutkittavien uusintahakemusten kohdalla järjestetään lähtökohtaisesti turvapaikkapuhuttelu. Jos taas on kyse uusintahakemuksen tutkimatta jättämisestä, hakemus voidaan ratkaista pelkästään kirjallisen aineiston perusteella. Tarvittaessa tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä voi selvittää suullisesti myös uusintahakemusten kohdalla tutkittavaksi ottamista koskevassa puhuttelussa.

[Linkki – Luku 3.2.6 Uusi hakemus ja aineellisesti tutkittavat uusintahakemukset](#)

[Linkki – Luku 3.2.4.2 Tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten selvittäminen uusintahakemusten kohdalla](#)

Jos on kyse hallintotuomioistuimen Maahanmuuttovirastoon palauttamasta asiasta, kuulemisen tarve ja selvittävät asiat arvioidaan tuomioistuimen päätöksen perusteella.

[Linkki – Luku 3.2.8 Hallintotuomioistuimesta käsiteltäväksi palautuneet hakemukset](#)

Kaikkien hakemusten kohdalla huomioidaan myös muut turvapaikkahakemuksen yhteydessä tutkittavat oleskelulupaperusteet.

[Linkki – 3.2.7 Luku Muut oleskelulupaperusteet](#)

Turvapaikkamenettelyssä hakijaa voidaan kuulla myös muista tarvittavista seikoista, esimerkiksi iänmäärityksen tai kielianalyysin tuloksesta. Kuuleminen voidaan toteuttaa esimerkiksi turvapaikkapuhuttelun tai tutkittavaksi ottamista koskevan puhuttelun yhteydessä tai omana kuulemisenaan.

[Linkki – 3.2.9 Luku muu suullinen kuuleminen](#)

[Linkki – 3.2.10 Kirjallinen kuuleminen](#)

Ulkomaalaislaissa on sääntelyä turvapaikkapuhuttelussa noudatettavasta menettelystä (UlkL 97 a §). Vakiintuneen käytännön mukaan Maahanmuuttovirasto noudattaa samoja menettelysääntöjä kaikissa turvapaikkatutkinnan aikana pidettävissä suullisissa kuulemisissa.

Seuraavissa luvuissa käsitellään tarkemmin kuulemismenettelyä sekä turvapaikkatutkinnassa selvitettäviä asioita.

3.2.1 Kuulemismenettely

3.2.1.1 Kutsu kuulemiseen

Kutsusta kuulemiseen on ilmentävä:

- ketä kutsu koskee
- kuulemisen ajankohta ja paikka
- kuulemisen syy
- hakijan velvollisuus myötävaikuttaa asiansa selvittämiseen
- hakijan saapumisvelvollisuus
- hakijan oikeus käyttää avustajaa
- hakijan oikeus tulkkaukseen ja kuulemisen tulkkauškieli

Kutsun liitteenä toimitetaan hakijan ymmärtämällä kielellä asiakasohje, jossa kerrotaan kuulemisen tarkoituksesta, hakijan oikeuksista ja velvollisuuksista kuulemisessa, siitä, miten kuulemiseen kannattaa valmistautua ja siitä, miten toimia kuulemispäivänä Maahanmuuttovirastossa. Kutsusta käy ilmi pidetäänkö kuuleminen Maahanmuuttovirastossa vai videoyhteydellä.

Kutsu velvoittaa hakijaa saapumaan kuultavaksi. Kutsusta tulee käydä tarvittaessa ilmi, ettei kuulemista voi siirtää ilman pätevää syytä ja jos hakija jää pois ilman pätevää syytä, hakemus voidaan ratkaista ilman kuulemista. Kutsussa hakijalle kerrotaan, että jos hakija sairastuu puhuttelupäivänä, hakijan tulee ilmoittaa tästä välittömästi vastaanottokeskukselle ja että hakijan tulee toimittaa Maahanmuuttovirastolle sairaanhoitajan tai lääkärin lausunto sairastumisesta viimeistään viikon kuluttua puhuttelupäivästä.

3.2.1.2 Läsne olevat henkilöt

Turvapaikka-asioita koskevan salassapidon vuoksi turvapaikkamenettelyssä pidettävät kuulemiset eivät ole yleisölle avoimia tilaisuuksia. Tämän vuoksi

kuulemisiin ei lähtökohtaisesti voi hakijan, Maahanmuuttoviraston edustajan ja tulkin lisäksi osallistua muita henkilöitä kuin avustaja ja alaikäiselle turvapaikanhakijalle määrätty edustaja tai huoltaja. Tapauskohtaisesti myös muiden henkilöiden läsnäolo voi tulla kyseeseen ja tällöin puhuttelija päättää henkilön osallistumisesta.

Hakija henkilökohtaisesti

Turvapaikanhakijan henkilökohtainen läsnäolo turvapaikkamenettelyn aikana pidettävissä kuulemisissa on tarpeen asian selvittämiseksi eikä hakijaa voi kuulemisessa edustaa asiamies (UlkL 8 §).

Lasten henkilökohtaisesta läsnäolosta ja kuulemisesta katso tarkemmin Ohje lapsen asian käsittelystä (MIGDno-2024-2927).

Alaikäisen edustaja tai huoltaja

Alaikäisiä turvapaikanhakijoita kuultaessa hakijan turvapaikkapuhutteluun tai kuulemiseen kutsuttavista henkilöistä ja puhevallan käyttämisestä katso tarkemmin Ohje lapsen asian käsittelystä (MIGDno-2024-2927).

Puhuttelija

Kuulemisia johtaa Maahanmuuttoviraston tehtävään määrätty virkamies eli puhuttelija.

Puhuttelijalla on oltava asianmukainen koulutus sekä perehdytys tehtävään (ks. menettelydirektiivin 4 artiklan 3 kohta) ja heidän on osattava ottaa huomioon hakemukseen liittyvä maatieto sekä hakijan henkilökohtaiset ja yleiset olosuhteet, muun muassa hakijan kulttuuritausta, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai haavoittuva asema. Puhuttelija suorittavan Maahanmuuttoviraston virkamiehen asianmukaiseen koulutukseen kuuluu ainakin EUAA:n puhuttelutekniikoita koskevan koulutusmoduulin suorittaminen, joka puhuttelijoiden tulee suorittaa mahdollisimman pian puhuttelujen aloittamisen jälkeen.

Puhuttelijan sukupuolella voi olla merkitystä erityisesti silloin, kun hakija on haavoittuvassa asemassa tai hakijan voidaan olettaa olevan vaikea esittää hakemuksensa kaikkia perusteita kokemiensa tapahtumien vuoksi tai omasta kulttuuritaustastaan johtuvista syistä. Kuulemiseen on perusteltua valita jo lähtökohtaisesti samaa sukupuolta edustava puhuttelija, jos hakijan tiedoissa on viitteitä siitä, että kuulemisessa käsitellään sensitiivisiä teemoja. Jos hakija esittää toiveen puhuttelijan sukupuolesta, valitaan kuulemiseen hakijan toiveen mukaisen sukupuolen puhuttelija, jos se on mahdollista. Jos on syytä uskoa, että hakijan pyyntö ei perustu hakijan vaikeuteen ilmaista ja esittää hakemuksensa perusteita kattavasti tai muuhun hyväksyttävään syyhyn, voidaan hakijan pyyntö evätä, mikäli toivetta ei ole mahdollista toteuttaa ilman vaikeuksia. Jos kuulemisessa nousee käsittelyyn sensitiivinen teema, joka ei ollut tiedossa ennen kuulemistä, tarjotaan hakijalle mahdollisuus esittää toive puhuttelijan sukupuolesta. Tarvittaessa kuuleminen voidaan keskeyttää ja varata hakijalle uusi kuuleminen, jossa puhuttelijana on halutun sukupuolen edustaja. Jos hakijalla on vaikeuksia kertoa perusteistaan puhuttelijan sukupuolen vuoksi, on puhuttelu syytä keskeyttää ja varata uuteen kuulemiseen puhuttelijaksi halutun sukupuolen edustaja.

Tulkki

Tulkkia käytettäessä on varmistuttava tulkin pätevyydestä ja objektiivisuudesta. Ensisijaisesti käytetään Maahanmuuttoviraston sopimustoimittajan koulutettua tulkkia, joka on turvallisuusselvitetty (turvallisuusselvityslaki 726/2014) ja vain poikkeuksellisesti voidaan käyttää muuta tulkkia. Viranomaisen hankkimana tulkkina tai kääntäjänä ei saa käyttää henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa asianosaiseen tai asiaan, että hänen luotettavuutensa voi tästä syystä vaarantua tai että asianosaisen turvallisuus saattaa vaarantua.

Pääsääntöisesti tulkkkaus on pyrittävä järjestämään hakijan äidinkielellä hakijan oikeusturvan turvaamiseksi. Harvinaisten kielten kohdalla ei kuitenkaan aina ole tulkkien saatavuuden vuoksi mahdollista toteuttaa tulkkkausta hakijan äidinkielellä. Tulkkkauskielenä on kuitenkin aina käytettävä sellaista kieltä, jota asianosaisen todetaan hallitsevan riittävän hyvin, jotta hänen oikeusturvansa ei vaarannu. Hakijalla on mahdollisuus esittää toiveita käytettävästä tulkkkauskielestä ja toiveen toteuttamisen mahdollisuudet arvioidaan tapauskohtaisesti. Hakija ei voi vaatia saada puhutteluun esimerkiksi harvinaisen muun kielen kuin hänen äidinkielenensä tulkkia, vaan puhuttelu voidaan suorittaa hänen äidinkielellään tai muulla kielellä, jota hakija ymmärtää ja jolla hän pystyy ilmaisemaan itseään selkeästi. Kuulovammaiselle hakijalle varataan tulkkkaus viittomakielellä.

Tulkin sukupuolella voi olla merkitystä erityisesti silloin, kun hakija on haavoittuvassa asemassa tai hakijan voidaan olettaa olevan vaikea esittää hakemuksensa kaikkia perusteita kokemiensa tapahtumien vuoksi tai omasta kulttuuritaustastaan johtuvista syistä. Kuulemiseen on perusteltua varata jo lähtökohtaisesti samaa sukupuolta edustava tulkki, jos hakijan tiedoissa on viitteitä siitä, että kuulemisessa käsitellään sensitiivisiä teemoja. Jos hakija esittää toiveen tulkin sukupuolesta, varataan puhutteluun hakijan toiveen mukaisen sukupuolen tulkki, jos se on kyseisen kieliryhmän kohdalla mahdollista. Jos on syytä uskoa, että hakijan pyyntö ei perustu hakijan vaikeuteen ilmaista ja esittää hakemuksensa perusteita kattavasti tai muuhun hyväksyttävään syyhyn, voidaan hakijan pyyntö evätä, mikäli toivetta ei ole mahdollista toteuttaa ilman vaikeuksia. Jos kuulemisessa ilmenee, että hakijan on vaikea kertoa hakemusperusteistaan tai turvapaikkaperusteistaan (esim. FGM, lähisuhdeväkivalta) tulkin sukupuolen vuoksi, kuuleminen lähtökohtaisesti keskeytetään ja varataan uusi kuuleminen, johon hankitaan tulkkiksi halutun sukupuolen edustaja. Täytyy kuitenkin huomioida, että kaikkien kielten osalta ei välttämättä ole käytettävissä haluttua sukupuolta olevaa tulkkia. Jos halutun sukupuolen tulkkia ei ole mahdollista järjestää, voidaan tulkkkaus järjestää tarvittaessa niin, ettei tulkillä ole näköyhteyttä hakijaan. On kuitenkin tärkeää huomioida, että Maahanmuuttoviraston tulee tulkkkausjärjestelyissä huomioida sukupuolisensitiiviset seikat.

Avustaja

Hakijalla on oikeus käyttää kuulemisessa avustajaa. Koska asian selvittämisen kannalta hakijan henkilökohtainen läsnäolo on tarpeen kuulemisessa, hakija ei voi käyttää kuulemisessa asiamiestä, joka käyttää puhevaltaa hakijan

puolesta (UlkL 8 § 2 mom). Menettelydirektiivin 23 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on annettava hakijan tuoda henkilökohtaiseen puhutteluun kansallisen lainsäädännön mukaisesti hyväksytty tai luvan saanut oikeudellinen tai muu neuvonantaja.

Oikeudesta avustajan ja asiamiehen käyttöön katso lisää:

[Linkki – Luku 1.6.3 Oikeus käyttää avustajaa ja asiamiestä](#)

Jos hakijalla ei ole avustajaa ja kuulemisessa käy ilmi, että hän olisi avustajan tarpeessa esimerkiksi haavoittuvuuden tai muun erityisen menettelyllisen tuen tarpeen vuoksi, puhuttelija neuvoo hakijaa siitä, miten menetellä avustajan hankkimiseksi. Hakijaa voi esimerkiksi neuvoa ottamaan yhteyttä oikeusaputoimistoon. Myös vastaanottokeskus auttaa hakijaa avustajan hankkimisessa. Huomioon on otettava lisäksi, että mukana hakeva lapsi voi esimerkiksi eturistiriitatilanteissa tarvita myös oman avustajan, vaikka perheellä olisi yhteinen avustaja.

Jos hakija tulee kuulemiseen ja hänellä on useampi avustaja, voivat avustajat osallistua kuulemiseen, jos tästä ei aiheudu häiriötä. Kuulemisessa noudatettavista yhteisistä toimintatavoista keskustellaan kuulemisen aluksi ja mahdollisiin useammasta avustajasta johtuviin häiriöihin tulee puuttua välittömästi. Tarvittaessa häiriötä aiheuttava avustaja voidaan poistaa kuulemisesta.

Perheenjäsenen tai lähiomaisen toimiminen avustajana erityisesti turvapaikkapuhuttelussa voidaan katsoa lähtökohtaisesti olevan ulkomaalaislain 97 a §:n 1 momentin perusteella kielletty. Kategorista kieltoa ei kuitenkaan voida antaa, vaan osallistuminen arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Olennaista on arvioida, olisiko lähiomaisen toimiminen avustajana puhuttelussa tai kuulemisessa hakijan edun mukaista vai ei. Tapauskohtaisessa arvioinnissa tulee ottaa huomioon hakijan tilanne kokonaisuutena. Erityistä huomioita tulee kiinnittää jo tiedossa oleviin hakijan turvapaikkahakemuksen perusteisiin ja siihen kuka avustajaksi ilmoittautunut lähiomainen on. Jos perheenjäsenen toimimisen hakijan avustajana ei katsota olevan hakijan edun mukaista, perheenjäsentä voidaan kieltää toimimasta avustajana kyseisessä asiassa Maahanmuuttovirastossa (ns. esiintymiskielto) ja kiellosta tehdään valituskelppoinen päätös (HL 12 §).

Tukihenkilö

Puhuttelija voi harkintansa mukaan sallia tukihenkilön osallistumisen kuulemiseen, jos hakija sitä pyytää ja tukihenkilön läsnäoloon on perusteltu syy. Tällainen syy voi liittyä esimerkiksi siihen, että hakija ei terveydentilansa vuoksi kykene suoriutumaan kuulemisesta ilman tukihenkilön läsnäoloa. Perheenjäsenten toimimisesta tukihenkilönä on ohjeistettu tarkemmin alla kohdassa muut perheenjäsenet.

Esimerkiksi kristinuskoon kääntymiseen vetoava hakija voi haluta ottaa mukaan tukihenkilöiksi seurakunnan edustajan. Hakijalle on hyvä tällöin kertoa, että puhuttelussa saatetaan käsitellä myös muita hakemuksen perusteita kuin kristinuskoon kääntymistä sekä monia hakijan henkilökohtaisia asioita.

Puhuttelija arvioi, onko hakija tukihenkilön tarpeessa. Tarvittaessa puhuttelija kuulee hakijaa ja mahdollisesti myös tukihenkilöä siitä, mitä hänen läsnäolollaan tavoitellaan. Paikalla olevalla tukihenkilöllä ei ole puheoikeutta asiassa, ellei puhuttelija näe hänen kuulemistaan tarpeelliseksi.

Muut perheenjäsenet

Hakijaa turvapaikkapuhuttelussa kuultaessa perheenjäsenen läsnäolo on sallittu vain perustellusta syystä (UlkL 97 a § 1 mom). Ulkomaalaislain säädös perustuu menettelydirektiivin 15 artiklan ensimmäiseen kohtaan, jonka mukaan henkilökohtaisessa puhuttelussa ei saa yleensä olla läsnä perheenjäseniä, ellei muiden perheenjäsenten läsnäolo ole määrittävän viranomaisen mukaan välttämätöntä asianmukaisen tutkinnan kannalta.

Lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen (HE 86/2008 vp) mukaan säännöksen tarkoituksena on vahvistaa täysi-ikäisten hakijoiden henkilökohtaisen kuulemisen merkitystä. Erityisesti tilanteissa, joissa kansainvälistä suojelua hakee avio- tai avopari, kumpaakin puolisoa tulee kuulla erikseen ja yksilöllisesti, koska on mahdollista, että puolisoilla on hakemuksilleen itsenäisiä perusteita, joita ei haluta saattaa toisen puolison tietoon. Perheenjäsenen läsnäolo voidaan sallia perustellusta syystä. Perustellun syyn olemassaolo ratkaistaan aina tapauskohtaisesti ja keskeistä on pyrkiä varmistamaan edellytykset hakijan edun mukaiselle kuulemistilanteelle. Perheenjäsenen läsnäolo voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun hakija nimenomaisesti pyytää perheenjäsenen läsnäoloa ja puhuttelija arvioi läsnäolon olevan hakijan edun mukaista. Perheenjäsenen läsnäolo voidaan myös rajata ainoastaan osaan kuulemista.

Jos toive perheenjäsenen osallistumisesta kuulemiseen esitetään, tiedustellaan hakijalta, miksi osallistuminen on tarpeen. Perheenjäsenen tai muun läheisen toimiminen tukihenkilönä on lähtökohtaisesti kiellettyä ja se voidaan sallia vain perustellusta syystä edellä mainitun mukaisesti. Lähiomaisen toimimisesta avustajana katso yllä kohta Avustaja.

Poliisi

Poliisi voi osallistua turvapaikkapuhutteluun, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet taikka yleinen järjestys tai turvallisuus sitä edellyttävät (UlkL 97 § 3 mom). Poliisi päättää turvapaikkapuhutteluun osallistumisesta joko omasta aloitteestaan tai Maahanmuuttoviraston pyynnöstä.

Muut henkilöt

Muiden henkilöiden läsnäolo voi olla tarpeen myös muun muassa kuulemisen ja siihen osallistuvien henkilöiden turvallisuuden takaamiseksi, esim. vartija. Kuulemiseen osallistuvien henkilöiden läsnäolon sallimista harkittaessa tulee varmistaa edellytykset hakijan edun mukaiselle luottamukselliselle kuulemistilanteelle.

3.2.1.3 Tallentaminen

Kuuleminen voidaan tallentaa äänenä ja kuvana ja lähtökohtaisesti Maahanmuuttovirasto tallentaa kuulemisen aina äänenä. Tallentamisesta on

ennen sen aloittamista ilmoitettava hakijalle, mutta tallentaminen ei edellytä hakijan tai muun läsnä olevan suostumusta (UlkL 97a § 3 mom). Hakijan tai muun läsnä olevan mahdollisesti ilmaisema kanta tallentamiseen kirjataan kuitenkin pöytäkirjaan.

Jos hakija tai avustaja haluaa myös itse tallentaa kuulemisen, viranomaisen ei voi kieltää tallentamista. Hakija saa tallentaa asiakaspalvelutilanteen viranomaisen toiminnan havainnoimiseksi. Hakijalle voidaan kuitenkin kertoa, että hänen ja mahdollisen avustajan on mahdollista saada itselleen myös Maahanmuuttoviraston nauhoittama tallenne kuulemisesta. Hakija saa tallentaa viranomaisen tai hänen lukuunsa toimivan tulkin toimintaa asiakaspalvelutilanteen aikana. Yksittäisten valokuvien tai videokuvan ottaminen viranomaisesta tai tulkista henkilönä ei ole perusteltua eikä sallittua. Tallentaminen on kiellettyä puhuttelu- ja kuulemistilojen yhteydessä olevissa yleisöltä suljetuissa asiakastiloissa.

Maahanmuuttoviraston on pystyttävä turvaamaan asiakaspalvelutilanteen häiriötön kulku. Asiakaspalvelutilanne järjestetään viranomaistehtävän suorittamista varten. Maahanmuuttoviraston ei tarvitse järjestää tiloja tai asiakaspalvelutilanteen olosuhteita nimenomaisesti hakijan tekemää tallentamista varten. Tallentaminen ei saa myöskään pitkittää asiakaspalvelutilannetta tai häiritä virkamiehen tai tulkin työskentelyä tai hakijan omaa keskittymistä tilanteeseen. Matkapuhelimen virran päällä pitäminen tai siihen liittyvät tietoturvariskit ovat hakijan omalla vastuulla.

3.2.1.4 Kuulemisen kulku ja hakijan ohjeistaminen

3.2.1.4.1 Kuulemisen aluksi

Ennen kuulemisen aloittamista hakija tulee tunnistaa eli varmistaa, että kuulemiseen on saapunut oikea kuulemiseen kutsuttu henkilö. Tunnistaminen tapahtuu vertaamalla hakijan kasvoja esitettyjen asiakirjojen kasvokuvaan ja UMAan tallennettuun kasvokuvaan.

Kuulemisen aluksi kysytään hakijan vointia ja näin varmistetaan, ettei hakijan voimissa ole sellaisia seikkoja, jotka voisivat estää kuulemisen pitämisen tai jotka olisi syytä huomioida kuulemisen aikana. Jos hakijalla on terveysongelmia, tulee niitä kuulemisen aikana tarpeen mukaan selvittää tarkemmin ja kuuleminen tulee keskeyttää, jos puhuttelija arvioi, että hakija ei ole puhuttelukuntoinen. Terveystilan arvioiminen on tärkeää myös haavoittuvuuden ja mahdollisten erityisten menettelyllisten takeiden tarpeen arvioimiseksi ja huomioimiseksi. Katso erityisistä menettelyllisistä takeista tarkemmin:

[Linkki – Luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

Kuulemisen aluksi tulee kertoa vähintään seuraavat seikat:

Tallentaminen

Ennen tallentamisen aloittamista hakijalle tulee kertoa, että kuuleminen tallennetaan äänitallenteena. Käytännössä nauhoittamisesta kerrotaan

hakijoille toimitettavissa asiakasohjeissa, mutta nauhoittamisesta kerrotaan lisäksi kuulemisen alussa.

Läsnäolijat ja roolit

Kuulemisen alussa kaikki läsnäolijat esitellään ja kerrotaan, mikä on heidän asemansa ja roolinsa kuulemisessa. Kaikkia läsnäolijoita muistutetaan salassapitovelvollisuudesta.

Tulkille ja hakijalle kerrotaan tulkin asemasta ja velvollisuuksista. Tulkin tehtävänä on toimia kuulemisessa puolueettomasti. Tulkin tehtävä on kääntää kaikki, mitä kuulemisessa sanotaan, mutta tulkki ei osallistu muulla tavoin asian käsittelyyn. Hakijalta ja tulkilta varmistetaan, ymmärtävätkö he toisiaan. Sekä hakijaa että tulkkia ohjeistetaan kertomaan heti, jos he eivät ymmärrä toista tai tulkkaukseen liittyen on muita huomioita tai vaikeuksia.

Avustajan tehtävänä kuulemisissa on auttaa hakijaa asiansa selvittämisessä esimerkiksi esittämällä kysymyksiä. Avustaja ei voi kuulemisessa puhua hakijan puolesta. Puhuttelijan on annettava avustajalle mahdollisuus esittää asian selvittämisen kannalta tarpeellisia kysymyksiä sekä tehdä huomautuksia puhuttelijan määrittelemissä rajoissa. Puhuttelun alussa hakijalle ja avustajalle kerrotaan missä vaiheessa avustajalle varataan mahdollisuus esittää kysymyksiä ja huomautuksia. Kysymysten esittäminen voi tapahtua esimerkiksi kunkin läpikäydyn asiakokonaisuuden jälkeen tai kuulemisen päätteeksi.

Jos avustajana on muu kuin juridisen koulutuksen saanut henkilö, on hänelle tärkeää korostaa avustajan roolia kuulemisessa sekä salassapitovelvollisuutta. On myös hyvä varmistaa, että avustaja on tietoinen hakijan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Myös mahdolliselle tukihenkilölle on tärkeää kertoa hänen asemansa ja korostaa salassapitovelvollisuutta. Tukihenkilöllä ei ole puheoikeutta asiassa, ellei puhuttelija näe hänen kuulemistaan tarpeelliseksi.

Hakijan oikeudet ja velvollisuudet

Hakijalle kerrotaan hänen oikeutensa ja velvollisuutensa kuulemisessa ja kysytään, onko hän ymmärtänyt ne. Jos hakijalle on toimitettu etukäteen kuulemiskutsun yhteydessä oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti, riittää, että hakija ilmoittaa ymmärtäneensä ne, ellei hän halua käydä niitä läpi uudelleen. Hakijalle on joka tapauksessa korostettava salassapitoa, myötävaikutusvelvollisuutta, totuudessa pysymisen tärkeyttä ja kerrottava väärin tietojen antamisen mahdollisista seurauksista sekä väärin henkilötietojen antamiseen liittyvästä rikosoikeudellisesta vastuusta. Hakijaa ohjeistetaan, että jos hän ei muista tai tiedä jotain asiaa, vastausta ei pidä keksiä. Hakijaa ohjeistetaan kertomaan myös, jos hän ei ymmärrä jotain kysyttyä tai kerrottua asiaa.

Viranomaisen selvittämisvelvollisuuden ja hakijan myötävaikutusvelvollisuuden selventämiseksi hakijalle voidaan tarvittaessa kertoa, että hänen tulee esittää selvitystä perusteistaan ja että puhuttelijan tehtävänä on ohjata häntä tarvittaessa kysymyksiin. Puhuttelija vastaa siitä, että olennaiset asiat tulevat kuulemisessa selvitetyiksi ja tässä tarkoituksessa hakijan kerronta voidaan keskeyttää ja rajata tarvittaessa. Hakijalle voi kertoa, että tämä on myös

hakijan oman edun mukaista, koska puhuttelija tietää, mitkä tiedot ovat hakemuksen ratkaisemisen kannalta olennaisia.

Hakijan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisen neuvontavelvollisuudesta tarkemmin:

[Linkki – Luku 1.6 Hakijan oikeudet ja velvollisuudet](#)

[Linkki – Luku 1.7.3 Neuvontavelvollisuus](#)

Kuulemisen tarkoitus

Kuulemisen aluksi hakijalle kerrotaan aina kuulemisen tarkoitus. Hakijalta voi esimerkiksi kysyä, tietääkö hän, mikä kuulemisen tarkoitus on ja tarvittaessa korjata hakijan käsitystä asiasta. Tämä parantaa hakijan ymmärrystä siitä, mistä hänen odotetaan kertovan ja puhuttelija voi myöhemmin muistuttaa kuulemisen tarkoituksesta, jos hakija ei keskity olennaiseen.

Jos kuuleminen muodostuu useammasta erisältöisestä osiosta, on tästä tärkeää kertoa hakijalle. Tällainen tilanne on esimerkiksi kyseessä, kun hakijalta selvitetään ensin henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa ja sen jälkeen selvitetään turvapaikkaperusteita.

Hakijalle tulee lisäksi kertoa aina kuulemisen kulusta eli miten päivä käytännössä etenee. Tämä pitää sisällään esimerkiksi kuulemisen keston ja, että kuulemisen aikana pidetään tarpeen mukaan taukoja. Läsnäolijoille kerrotaan oikeudesta pyytää taukoa tarvittaessa.

3.2.1.4.2 Kuulemisen eteneminen

Kuulemisessa keskitytään käsiteltävänä olevan hakemuksen ratkaisemisen kannalta olennaisiin seikkoihin ja tehdään tarvittaessa lisäkysymyksiä. Kuulemisen sisällöstä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2 Kuuleminen](#)

Kun kyse on suullisesta kuulemisesta muistiinpanojen käyttö ei lähtökohtaisesti ole tarpeen. Jos hakija kuitenkin poikkeuksellisesti kokee tarvitsevansa muistiinpanoja muistinsa tueksi, niiden käyttö on sallittua. Hakijan ei kuitenkaan ole sallittua lukea vastauksia tai kertomaansa suoraan muistiinpanoista ja mikäli näin tapahtuu, asiasta tehdään merkintä puhuttelupöytäkirjaan ja hakijaa ohjeistetaan kertomaan asioista ja vastaamaan kysymyksiin omin sanoin.

3.2.1.4.3 Kuulemisen päättäminen

Kuulemisen lopuksi hakijalta kysytään, onko hänellä vielä jotain lisättävää tai kysyttävää kuulemiseen liittyen. Lisäksi varmistetaan, ovatko hakija ja tulkki ymmärtäneet toisiaan. Hakijalle kerrotaan seuraavista vaiheista, arvio asian ratkaisemiseen kuluvasta ajasta ja miten hän voi tarvittaessa toimittaa lisäselvitystä kuulemisen jälkeen. Hakijalle kerrotaan myös oikeudesta muutoksenhakuun. Lopuksi kuulemisesta laadittu pöytäkirja tarkastetaan joko osin tai kokonaisuudessaan, ja pöytäkirjasta annetaan kopio hakijalle. Jos on selvää, että ulkomaalaislain 87 §:n mukaiset turvapaikan myöntämisen

edellytykset täyttyvät hakijan kohdalla, pöytäkirja voidaan jättää tarkastamatta.

3.2.1.5 Pöytäkirjan pitäminen, tarkastaminen ja jäljennöksen antaminen hakijalle

Pöytäkirjan pitäminen

Kuulemisesta pidetään pöytäkirjaa. Hakijan kertomat hakemuksen kannalta olennaiset seikat kirjataan pöytäkirjaan huolellisesti, objektiivisesti ja sanatarkasti.

Pöytäkirjasta tulee käydä ilmi:

- kaikki paikallaolijat,
- kuulemisen ajankohta, tauot ja missä kuuleminen on järjestetty
- millä kielellä kuuleminen on tapahtunut.
- onko kuuleminen järjestetty etäyhteydellä vai läsnäolokuulemisena
- osallistujien mahdolliset myöhästymiset ja aikaiset poistumiset

Pöytäkirjaan tulee merkitä osallistujien esittämät kysymykset ja vastaukset niihin sekä mahdolliset muut olennaiset huomautukset. Jos hakija kieltäytyy vastaamasta hänelle esitettyyn kysymykseen, on siitä tehtävä merkintä. Pöytäkirjasta tulee selkeästi käydä ilmi, kuka puhuu (hakija, puhuttelija, tulkki, avustaja) ja onko asia sanottu kuulemisen vai pöytäkirjan tarkastamisen aikana.

Käytännössä pöytäkirjaa pidetään kirjaamalla tiedot UMAN toimenpiteelle tai siihen liitettävälle liitteelle. Vakiintuneen käytännön mukaan henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevat tiedot kirjataan tiiviisti. Osa selvitettävistä tiedoista voi olla jo UMassa ja ne tulevat esitäyttöinä näkyville UMAN toimenpiteelle. Esitäytettyjen kohtien osalta kuulemisessa riittää, että niiden oikeellisuus tarkistetaan tarvittaessa hakijalta, ja mahdolliset muutokset perusteineen kirjataan toimenpiteeseen. Hakemusperusteita selvitettäessä tiedot kirjataan tarkemmin, koska tämä voi olla tärkeää mahdollisen hakijan kertoman uskottavuuden arvioimiseksi.

Pöytäkirjaan on tärkeä kirjata hakijalle kuulemisen aikana annettu ohjeistus, jotta pöytäkirjasta käy ilmi, miten hakijaa on yritetty ohjata kertomaan hakemuksen kannalta oleellisista seikoista. Esimerkiksi jos hakijan kerronta on jouduttu keskeyttämään, kun hakija on kertonut hakemuksen kannalta epäolennaisesta asiasta tai hakijaa on muistutettu hänen myötävaikutusvelvollisuudestaan.

Pöytäkirjaan tehdään merkintä, jos tulkkauksessa tai hakijan ja tulkin välisessä vuorovaikutuksessa on ilmennyt seikkoja, joiden voidaan arvioida vaikuttaneen hakijan kertomaan. Pöytäkirjaan tehdään esimerkiksi merkintä, jos jonkun tietyn termin tai paikkakunnan selvittämisessä on haasteita. Myös muut merkitykselliset tapahtumat ja keskustelut sekä hakijalle annettu ohjeistus kirjataan pöytäkirjaan tarvittavassa laajuudessa. Jos hakija ei vastaa kysymykseen, tehdään myös tästä merkintä.

Pöytäkirjaan kirjataan objektiiviset havainnot hakijan voimakkaista tunnereaktioista (esim. hakija itkee). Jos kuulemisessa käydään yleistä

keskustelua aiheesta, joka ei suoranaisesti liity selvitettäviin asioihin, ei keskustelua tarvitse kirjata tarkasti pöytäkirjaan, vaan lyhyt merkintä riittää (esim. keskusteltiin aiheesta x).

Jos hakija toimittaa asiakirjoja kuulemisessa, niistä tehdään asianmukaiset merkinnät pöytäkirjaan. Hakijan toimittamien asiakirjojen käsittelystä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.1 Hakijan toimittamien lisäselvitysten käsitteleminen](#)

Pöytäkirjan tarkastaminen

Turvapaikkapuhuttelusta laaditaan pöytäkirja. Puhuttelun päätyttyä hakija saa pöytäkirjasta jäljennöksen heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen, ja hänelle annetaan kahden viikon määräaika toimittaa pöytäkirjaan lisäyksiä ja korjauksia. Määräaika voi olla pidempi, jos asian laatu sitä vaatii. Pöytäkirja voidaan tulkata hakijalle, jos asian laatu sitä vaatii. (Ulkl 97 a § 4 mom).

Ulkomaalaislain 97 a §:ää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 10/2025 vp) ehdotetaan, "ettei Maahanmuuttovirasto jatkossa kävisi turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa kansainvälistä suojelua hakevan kanssa läpi puhuttelutilaisuudessa, vaan hakijoille annettaisiin kahden viikon määräaika, joka voisi olla myös pidempi, mikäli asian laatu sitä vaatii. Määräaikaa voidaan pidentää, mikäli hakija on tosiasiallisesti pyrkinyt toimittamaan lisäselvitystä asiaansa, muttei itsestään riippumattomista syistä ole sitä kyennyt tekemään. Määräajan kuluessa hakijat voisivat halutessaan puhuttelun jälkeen toimittaa pöytäkirjaan lisäyksiä ja korjauksia. Samalla vaatimus pöytäkirjan allekirjoittamisesta poistettaisiin." Hallintovaliokunnan asiaa koskevassa mietinnössä (HaVM 10/2025 vp) puolestaan todetaan, että "tarkoitus on jatkossa noudattaa pääsääntöisesti menettelyä, jossa hakijan kanssa käydään puhuttelun päätteeksi ne osat pöytäkirjasta, joilla voidaan katsoa olevan merkitystä turvapaikkapäätöksen kannalta. Pöytäkirja tarkastetaan näissä tilanteissa vain olennaisin osin."

Puhuttelussa laadittava pöytäkirja tulkataan puhuttelun lopuksi hakijalle pääsääntöisesti osin. Tämä tapahtuu lukemalla hakijalle pöytäkirjaan kirjattu tiivistelmä tai tiivistelmät joko puhuttelupäivän aikana tai sen päätteeksi. Puhuttelun päätteeksi hakijalle annetaan lisäksi määräaika mahdollisten lisäysten ja korjausten toimittamiseen. Määräaika on aina vähintään kaksi viikkoa, mutta jos asian laatu sitä vaatii, määräaika voi olla myös pidempi. Hallituksen esityksen (HE 10/2025 vp) mukaan lähtökohtaisesti esimerkiksi nopeutetussa menettelyssä tutkitun hakemuksen puhuttelupöytäkirjan tarkastus todennäköisesti vaatii vähemmän aikaa ja resursseja kuin puhuttelupöytäkirja, jossa on selvitetty henkilön mahdollista poissuljentaa. Puhuttelija ohjeistaa hakijan lisäysten ja korjausten toimittamiseen puhuttelun päätteeksi.

Koska pöytäkirja tarkastetaan pääsääntöisesti vain osin, puhuttelijan tulee kiinnittää puhuttelun alkuvaiheessa ja puhuttelun aikana erityistä huomiota siihen, että puhuttelua tallentava nauhoitus on päällä ja nauhoitteen äänenlaatu on riittävällä tasolla.

Puhuttelija kirjoittaa jokaisen puhuttelussa käsitellyn teeman päätteeksi puhuttelupöytäkirjaan lyhyen tiivistelmän kyseisestä teemasta ja lukee sen hakijalle. Puhuttelun sisällöstä ja laajuudesta riippuen puhuttelija voi tapauskohtaisesti laatia myös yhden tiivistelmän puhuttelun päätteeksi. Puhuttelija kysyy tiivistelmien läpikäynnin yhteydessä hakijalta, onko puhuttelija tiivistelmän perusteella ymmärtänyt oikein hakijan kertomat asiat, ja onko hakijalla kyseiseen teemaan jotakin lisättävää. Näin varmistetaan, että puhuttelija on ymmärtänyt hakijan kertoman oikein. Samalla hakija tulee tietoiseksi siitä, että puhuttelija on kirjannut asiat pöytäkirjaan siten kuin hakija on ne kertonut. Tiivistelmän sopiva pituus riippuu puhuttelun sisällöstä ja laajuudesta. Pääsääntöisesti pituudeksi riittää muutama lause (yksi kappale), mutta pituus on hyvä suhteuttaa teeman pituuteen. Olennaista on, että tiivistelmään on sisällytetty keskeiset asiat hakijan kertomasta. Lisäksi on huomioitava, että mahdolliset päätösharkintaan vaikuttavat eli merkittävät ristiriidat ja niiden käsittely puhuttelussa on avattu tiivistelmissä.

Jos hakijalle luetaan vain tiivistelmät, puhuttelun ensimmäistä vaihetta (henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevaa osiota) ei ole lähtökohtaisesti tarpeen lukea hakijalle henkilötietojen tarkistamista lukuun ottamatta.

Mahdollisen muutoksenhakuprosessin näkökulmasta on tärkeää, että pöytäkirjaan merkitään selvästi, mitkä kohdat tarkastuksessa on korjattu ja mihin on tehty lisäyksiä. Jos hakija toimittaa tällaisiin jo puhuttelussa korjattuihin kohtiin myöhemmin korjauksia, katsotaan niiden lähtökohtaisesti heikentävän kertomuksen uskottavuutta ja hakijaa on syytä kuulla uudelleen. (HaVM 10/2025 vp).

Jos jo puhuttelun loppuvaiheessa on selvää, että ulkomaalaislain 87 §:n mukaiset turvapaikan myöntämisen edellytykset täyttyvät hakijan kohdalla, pöytäkirja voidaan jättää tarkastamatta. Puhuttelun päätteeksi ei tällöin tarvitse laatia tai lukea tiivistelmiä. Näissäkin tilanteissa hakijalle kuitenkin lähtökohtaisesti annetaan määräaika, jonka kuluessa hakija voi toimittaa pöytäkirjaan lisäyksiä ja korjauksia.

Jos puhuttelussa on ollut merkittäviä väärinymmäryksiä, väärin kirjattuja tietoja tai tulkkauks- tai muita ongelmia, voidaan puhuttelussa lukea hakijalle tiivistelmien lisäksi epäselvät kohdat tai tarvittaessa koko pöytäkirja. Samoin jos puhuttelussa huomataan, että osa puhuttelusta on poikkeuksellisesti jäänyt nauhoittamatta, tarkastetaan pöytäkirja tältä osin lukemalla se hakijalle.

Jos hakija kuuluu johonkin alla mainittuun erityisryhmään, toimitaan alla olevan ohjeistuksen mukaisesti:

1. Yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat

Yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kohdalla toimitaan lähtökohtaisesti samoin kuin aikuisten hakijoiden kohdalla, eli pöytäkirja tarkastetaan osin lukemalla hakijalle pöytäkirjaan kirjatut tiivistelmät. Puhuttelija ohjeistaa puhuttelun päätteeksi hakija, edustajan ja mahdollisen avustajan mahdollisten lisäysten ja korjausten toimittamiseen. Jos hakijalla on merkittäviä haavoittuvuustekijöitä, toimitaan kohdassa

"Hakijalla on merkittäviä haavoittuvuustekijöitä" olevan ohjeistuksen mukaisesti.

2. Mukana hakevat alaikäiset

Mukana hakevien alaikäisten kohdalla pöytäkirja tarkastetaan lähtökohtaisesti aina kokonaisuudessaan.

Puhuttelija voi tapauskohtaisen harkinnan perusteella toimia samoin kuin aikuisten hakijoiden kohdalla, eli pöytäkirja tarkastetaan osin lukemalla hakijalle pöytäkirjaan kirjatut tiivistelmät. Kyseeseen voisi lähtökohtaisesti tulla tilanne, jossa puhuttelija arvioi, että puhutteluun varattu aika ei riitä koko pöytäkirjan tarkastamiseen, eikä hakijalla ole merkittäviä haavoittuvuustekijöitä.

Mikäli pöytäkirja tarkastetaan osittain, puhuttelija ohjeistaa puhuttelun päätteeksi hakijan ja mahdollisen avustajan mahdollisten lisäysten ja korjausten toimittamiseen.

3. Hakijalla on merkittäviä haavoittuvuustekijöitä

Jos hakijalla on merkittäviä haavoittuvuustekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet puhuttelun kulkuun, tarjotaan hakijalle ja hänen avustajalleen mahdollisuutta siihen, että pöytäkirja luetaan hakijalle kokonaisuudessaan. Puhuttelija tekee tapauskohtaisen arvion siitä, onko hakijalla sellaisia merkittäviä ja puhuttelun kulkuun vaikuttaneita haavoittuvuustekijöitä, että tätä mahdollisuutta tarjotaan.

Tällaisia hakijoita voivat olla esimerkiksi:

- Vakavasti traumatisoituneet hakijat, joiden on ollut haastavaa kertoa perusteistaan, esimerkiksi kidutuksen tai seksuaalisen väkivallan uhrin
- Iäkkäät hakijat, joiden on esimerkiksi muistiongelmiin tai kunnan vuoksi ollut haastavaa kertoa asioista
- Hakijat, joilla on vakavia mielenterveysongelmia ja sen vuoksi haastavaa kertoa asioista
- Hakijat, joilla on puhutteluun merkittävästi vaikuttavia ominaisuuksia, esimerkiksi kuulovamma

Jos puhuttelija päätyy tapauskohtaisessa arviossaan siihen, että puhuttelussa tarjotaan mahdollisuutta pöytäkirjan tarkastamiselle kokonaisuudessaan, puhuttelija keskustelee puhuttelun päätteeksi hakijan ja avustajan kanssa siitä, miten he toivovat asiassa toimittavan.

Vaihtoehtoina ovat pöytäkirjan tarkastaminen kokonaisuudessaan puhuttelun päätteeksi tai pöytäkirjan tarkastaminen osin tiivistelmät lukemalla. Jos hakija ja avustaja toivovat, että pöytäkirja luetaan hakijalle kokonaisuudessaan, toimitaan tämän toiveen mukaisesti. Puhuttelija kirjaa asiasta käydystä keskustelusta ja pöytäkirjan tarkastamisesta merkinnän pöytäkirjaan. Jos pöytäkirja luetaan hakijalle puhuttelussa

kokonaisuudessaan, ei asiassa anneta enää määräaika mahdollisten lisäysten ja korjausten toimittamiselle.

4. Hakija on rajamenettelyssä, säilössä tai vankilassa

Rajamenettelyssä, säilössä tai vankilassa olevien hakijoiden osalta pöytäkirja luetaan hakijalle kokonaisuudessaan puhuttelun päätteeksi. Rajamenettelyn lyhyen käsittelyajan vuoksi asiassa ei ole mahdollisuutta odottaa kahden viikon määräaika lisäysten ja korjausten toimittamiselle. Säilössä olevien hakijoiden kohdalla pöytäkirja tarkastetaan puhuttelun yhteydessä, jotta hakijan säilössäoloaika ei pitkity. Vankilassa olevien hakijoiden osalta pöytäkirja luetaan hakijalle kokonaisuudessaan puhuttelun päätteeksi, koska hakijalla voidaan katsoa olevan vain rajalliset mahdollisuudet saada apua pöytäkirjan läpikäymiseen puhuttelun jälkeen.

Muiden nopeutetussa menettelyssä olevien hakijoiden osalta pöytäkirjaa ei lähtökohtaisesti lueta hakijalle kokonaisuudessaan, jollei hakijaan ole tarpeen soveltaa ohjeistusta esimerkiksi siksi, että hänellä on merkittäviä haavoittuvuustekijöitä. Pöytäkirja voidaan tapauskohtaisesti tarkastaa myös tilanteissa, joissa lainmukainen määräpäivä nopeutetun menettelyn käyttämiselle sitä edellyttää. Käytännössä kyse voisi olla tilanteesta, jossa nopeutetun menettelyn määräaikaan on niin lyhyt aika, ettei hakija ehtisi käydä valitsemansa henkilön kanssa pöytäkirjaa itsenäisesti läpi, ja pöytäkirja ehditään tarkastaa käsillä olevassa puhuttelussa.

Hallituksen esityksen (10/2025 vp) mukaan puhuttelun jälkeen toimitetut lisäykset ja korjaukset olisi otettava huomioon puhuttelun aikana kirjattuja lisäyksiä ja korjauksia vastaavalla tavalla. Puhuttelun jälkeen toimitettuja lisäselvityksiä ei siis tule käyttää hakijaa vastaan tai huomioida vähäisemmin vain siksi, että ne on toimitettu jälkikäteen, jos lisäselvitykset koskevat sellaista osaa pöytäkirjasta, jota ei ole tarkastettu puhuttelussa. Myöskään käännösvirheiden tai värien kirjausten korjaamista joko puhuttelun aikana tai lisäysten ja korjausten toimittamiselle annetun mahdollisuuden puitteissa ei pidä tulkita hakijaa vastaan.

Lisäksi on huomioitava, että hallituksen esityksen 10/2025 vp mukaan "Maahanmuuttovirastolla kansainvälisen suojelun määrittävänä viranomaisena on myös hallintolaista tuleva selvittämisvelvollisuus turvapaikka-asiassa, eikä päätöstä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen voida tehdä, ellei asiaa ole päätöksen tekemisen kannalta riittävästi selvitetty. Myös menettelydirektiivin ja -asetuksen lähtökohta on, että hakemukset tutkitaan asianmukaisesti ennen päätöksentekoa. Näin ollen vain se, ettei hakija olisi toimittanut lisäyksiä tai korjauksia pöytäkirjaan puhuttelun jälkeen, ei oikeuta tekemään päätöstä, jos puhuttelun jälkeen viraston taholta ilmenee selvittämättä tai epäselviksi jääneitä asioita. Tarkoitus nyt esitettyssä uudistuksessa ei ole se, että mahdollisia puhuttelun jälkeen ilmeneviä lisäksymyksiä järjestelmällisesti annettaisiin esimerkiksi oikeudelliselle avustajalle tai vastaanottokeskukselle hakijalta kysyttäväksi, vaan Maahanmuuttoviraston on varmistettava, ettei puhuttelua päätetä, ennen kuin olennaiset kysymykset on kysytty. Toisaalta olennaista on huomioida, ettei päätöksessä nykyiselläänkään voida vedota esimerkiksi ristiriitoihin, joita

hakijalla ei ole ollut mahdollisuutta kommentoida. Niihin ei voisi vastaisuudessaakaan vedota myöskään siksi, että hakija ei olisi puhuttelun jälkeen annetussa määräajassa toimittanut asiaan selvitystä. Edellä mainituissa tapauksissa Maahanmuuttovirastolla on mahdollisuus järjestää esimerkiksi jatkopuhuttelu asiaa selvittääkseen.”

Jäljennöksen antaminen

Hakijalle annetaan maksutta jäljennös pöytäkirjasta heti kuulemisen päätyttyä tai mahdollisimman pian sen jälkeen (UlkL 97 a § 4 mom). Jos pöytäkirja on tarkastettu puhuttelussa osin tiivistelmät lukemalla, hakijalle annetaan kahden viikon määräaika toimittaa pöytäkirjaan lisäyksiä ja korjauksia. Määräaika voi olla pidempi, jos asian laatu sitä vaatii. Jos pöytäkirja on tarkastettu puhuttelussa kokonaisuudessaan, määräaikaa ei anneta.

Pääsääntöisesti jäljennös annetaan hakijalle heti kuulemisen päätyttyä. Poikkeuksellisesti jäljennös voidaan antaa myöhemmin. Jäljennöksen antaminen myöhemmin voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun kansainvälistä suojelua on hakenut aviopari, joista toisella on ollut turvapaikkahakemukselle itsenäisiä perusteita, joita ei haluta saattaa toisen puolison tietoon (esim. toisen puolison kokemaa seksuaalista väkivaltaa tai perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa) ja hakija ei halua kopiota pöytäkirjasta kuulemisen jälkeen. Tällöin pöytäkirja voidaan hakijan suostumuksella toimittaa jälkikäteen esimerkiksi hakijan avustajalle. Hakijalle voi kertoa mahdollisuudesta olla ottamatta pöytäkirjakopiota itselleen sekä mahdollisuudesta pyytää kopiota myös myöhemmin.

Myös jos hakijan kuuleminen on suoritettu etäyhteyksillä siten, että hakija on ollut vastaanottokeskuksessa, hakija saa oman kappaleensa pöytäkirjasta postitse myöhemmin. Jos hakijalla on mukana avustaja, myös hänelle annetaan pyynnöstä pöytäkirjan jäljennös.

Jos hakija ei halua jäljennöstä pöytäkirjasta, tieto kirjataan UMAan.

Lähtökohtaisesti keskeneräistä pöytäkirjaa ei luovuteta hakijalle tai avustajalle. Keskeneräinen pöytäkirja ei ole julkisuuslain 5 §:n mukainen viranomaisen asiakirja. Tapauskohtaisesti voidaan harkita, että pöytäkirja luovutetaan, jos se on tarkoituksenmukaista pöytäkirjan tarkastamisen tai jatkopuhuttelun sujuvuuden kannalta ja jos avustaja sitä erikseen perustellen vaatii. Pöytäkirja voidaan tällöin luovuttaa tulostettuna tai esim. sähköpostitse pdf-versiona. Luovutettavasta keskeneräisestä pöytäkirjasta on käytävä ilmi, että se on vielä keskeneräinen.

3.2.1.6 Huomioitavaa, kun hakijalla on kanssakäijöitä

Lähtökohtaisesti perheenjäsenten ja muiden sellaisten hakijoiden asiat, joissa hakemukseen tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, on valmisteltava yhdessä ja ratkaistava mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä (UlkL 7 § 3 mom). Huomioon täytyy kuitenkin ottaa salassapitoa ja asianosaisjulkisuuden rajoittamista koskevat säännökset.

Lähtökohtaisesti hakijaa tulee kuulla selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn ja jotka on saatu joltain muilta henkilöiltä kuin häneltä itseltään, ellei asianosaisjulkisuutta ole poikkeuksellisesti syytä rajoittaa.

Jos hakijan kertoma on sellaista, mikä voi vaikuttaa jonkun toisen hakijan (esim. perheenjäsen, aikuinen sisarus tai vanhempi, muut läheiset) asian käsittelyyn, selvitetään hakijalta, voisiko tiedon antaminen tälle toiselle hakijalle vaarantaa jonkun tahon turvallisuuden. Hakijan kannanotto kirjataan pöytäkirjaan. Huomioon tulee ottaa kuitenkin se, että hakijat eivät välttämättä tiedä toisen läheisen hakevan turvapaikkaa, jolloin salassapitosäännökset tai ulkomaalaislain 97 b §:n rajoitus voi tulla kyseeseen.

Kannanotot huomioidaan arvioitaessa, onko tiedon asianosaisjulkisuutta syytä rajoittaa niin, että toista hakijaa ei voida kuulla asiasta tai asiaa ei voida käsitellä yhteisellä päätöksellä.

Jos hakija kertoo sellaista tietoa, joka ei vaikuta toisen hakijan asiaan, tällainen tieto on salassa pidettävää toiselta hakijalta, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta (julkisuuslaki 24 § 1 mom 24 kohta). Hakijoilta selvitetään, voisiko heidän kertomansa paljastaminen toiselle hakijalle vaarantaa jonkun tahon turvallisuuden. Lähtökohtaisesti toista hakijaa ei ole tarpeen kuulla sellaisesta asiasta, joka ei vaikuta hänen asiansa käsittelyyn. Kannanotolla on kuitenkin merkitystä arvioitaessa, tehdäänkö hakijoille yhteinen vai erilliset päätösasiakirjat.

Asianosaisjulkisuudesta ja sen rajoittamisesta sekä yhteisestä ja erillisistä päätöksistä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 1.4 Salassapito](#)

[Linkki – Luku 4.1.5.3 Yhteinen vai erillinen päätösasiakirja](#)

3.2.1.7 Kuulemisen keskeyttäminen

Kuuleminen voidaan tarvittaessa keskeyttää ja varata myöhemmin uusi kuuleminen. Kaikissa tapauksissa puhuttelija ratkaisee, jatketaanko kuulemista vai ei. Keskeyttämistä arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja puhuttelijan velvollisuuksiin kuuluu sen arvioiminen, onko hakija riittävässä kunnossa asiansa selvittämiseen kuulemisessa tai onko muita tekijöitä, miksi kuuleminen pitää keskeyttää. Keskeyttämiseen johtaneista seikoista ja käydyistä keskusteluista sekä keskeyttämisen ajankohdasta tehdään merkinnät pöytäkirjaan.

Esimerkkitalanteita kuulemisen keskeyttämisestä:

- Kuuleminen keskeytetään, jos hakija saapuu kuulemiseen juopuneena tai huumaavien aineiden taikka voimakkaiden lääkkeiden vaikutuksen alaisena.
- Kuuleminen keskeytetään, jos hakija tai tulkki ei osaa riittävästi tulkittavaa kieltä asian riittävän täsmälliseksi selvittämiseksi.
- Jos kuulemisessa ilmenee, että hakijan on vaikea kertoa hakemuserusteistaan tai turvapaikkaperusteistaan tulkin tai puhuttelijan sukupuolen vuoksi.

Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.1.2 läsnä olevat henkilöt](#)

- Jos hakija saapuu kuulemiseen ilman avustajaa, kuuleminen keskeytetään, jos hakija ilmoittaa, ettei hän suostu jatkamaan puhuttelua ilman avustajaa, vaikka hänelle kerrotaan mahdollisuudesta hankkia avustaja jälkikäteen ja toimittaa kirjallisesti lisäselvitystä myöhemmin.
- Jos hakijan avustaja joutuu poistumaan kuulemisesta ennen kuulemisen päättymistä, kuuleminen keskeytetään, jos hakija ei suostu jatkamaan kuulemistä ilman avustajan läsnäoloa. Kuulemisen jatkamisesta tehdään merkintä pöytäkirjaan.
- Mahdollisissa sairauskohtaus- tai siihen rinnastuvissa tilanteissa (esimerkiksi voimakkaan tunnetilan aiheuttama paniikkikohtaus) tulee harkita kuulemisen keskeyttämistä. Jos on selvää, että hakija ei pysty jatkamaan kuulemistä, kuuleminen keskeytetään. Jos on epävarmaa, pystyykö hakija jatkamaan kuulemistä, hakijalta tiedustellaan, kykeneekö hän jatkamaan. Vaikka hakija haluaisi jatkaa, viranomaisella on selvittämismääränsä nojalla velvollisuus keskeyttää kuuleminen, jos se katsoo, että hakija ei terveydentilansa tai muun syyn perusteella ole riittävässä kunnossa selvittämään asiaansa.
- Jos kuulemisessa käy ilmi, että hakija on sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemätön esittämään selvitystä perusteistaan, kuuleminen keskeytetään ja asiasta ilmoitetaan hakijan majoituksesta vastaavalle vastaanottokeskukselle. Vastaanottokeskus huolehtii tarvittavista jatkotoimenpiteistä edunvalvojan hankkimiseksi.
- Jos etäkuulemisessa käy ilmi, että etäkuuleminen ei sovellu hakijan tilanteeseen
- Kuuleminen voidaan keskeyttää myös muusta perustellusta syystä, esimerkiksi hakijan tai muun kuulemiseen osallistuvan henkilön uhkaavan tai häiritsevän käyttäytymisen vuoksi, jos henkilön poistaminen puhuttelutilanteesta ei ole riittävää.

3.2.1.8 Etäkuuleminen

Ulkomaalaislain 97 a §:n 6 momentin mukaan, jos Maahanmuuttovirasto katsoo tarkoituksenmukaiseksi, turvapaikkapuhuttelu voidaan pitää käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa Maahanmuuttovirastolla ja hakijalla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Turvapaikkapuhuttelun tapaa harkitessaan Maahanmuuttoviraston on otettava huomioon hakijan iästä taikka fyysisestä tai psyykkisestä tilasta johtuva haavoittuva asema tai muut hakijan henkilökohtaiset syyt, jotka voivat vaikuttaa puhuttelun kulkuun sekä 6 §:ssä säädetyt (lapsen asian käsittelyä koskevat) edellytykset. Maahanmuuttoviraston on varmistettava, että turvapaikkapuhuttelu voidaan pitää tietoturvasääntöjen mukaisesti.

Lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen (HE 30/2024 vp) mukaan:

"Turvapaikkapuhuttelun toteutustapa olisi Maahanmuuttoviraston harkinnassa. Maahanmuuttoviraston olisi arvioitava, milloin kuuleminen käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa olisi tarkoituksenmukaista. Olennaista on varmistua siitä, että

turvapaikkapuhuttelun tarkoitus, turvapaikkaperusteiden selvittäminen, toteutuu, eikä hakijan oikeusturva vaarannu. Turvapaikkapuhuttelun tapaa harkitessaan Maahanmuuttoviraston tulisi ottaa huomioon muun muassa hakijan iästä taikka fyysisestä tai psyykkisestä tilasta johtuva haavoittuva asema tai muut hakijan henkilökohtaiset syyt, jotka voivat vaikuttaa puhuttelun kulkuun ja näin ollen puoltavat puhuttelun osapuolien olemista samassa tilassa puhuttelun ajan. Eryteisesti alaikäisen turvapaikkapuhuttelua järjestettäessä tulisi ottaa huomioon lapsen etu. Käytännössä hakijan oma mielipide voitaisiin ottaa huomioon päätettäessä siitä, pidetäänkö turvapaikkapuhuttelu käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa vai ei. Mahdollisuutta pitää turvapaikkapuhuttelu videon tai muun soveltuvan teknisen tiedonvälistystavan välityksellä ei kuitenkaan tulisi jättää riippuvaiseksi hakijan suostumuksesta, vaan harkintavalta tässä kysymyksessä olisi Maahanmuuttovirastolla.

Hakijan oikeusturvan ei voida katsoa edellyttävän kaikissa tilanteissa ehdotonta oikeutta fyysiseen läsnäoloon turvapaikkapuhuttelussa, kunhan edellä mainituista seikoista huolehditaan. Oikeusturvaa lisäksi joka tapauksessa se, että turvapaikkapuhuttelun tulisi tapahtua niin, että hakijalla ja Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelun pitäjällä on puhe- ja näköyhteys keskenään. Jos jompikumpi näistä yhteyksistä puuttuisi esimerkiksi yhteys- tai teknisten ongelmien takia, jatkettaisiin puhuttelua vasta molempien yhteyksien palattua. Molemmat yhteydet olisivat tärkeitä myös turvapaikkaperusteiden selvittämiseen kuuluvan uskottavuusarvioinnin tekemisen kannalta. Maahanmuuttoviraston tulisi videoneuvottelun tai muun teknisen tiedonvälitystavan välityksellä tapahtuvassa turvapaikkapuhuttelussa varmistua siitä, että puhuttelu voidaan pitää tietoturvasestisesti. Tähän kuuluu niin puhutteluun käytettävien tilojen kuin myös teknisen yhteyden turvallisuudesta varmistuminen ja sitä kautta asian riittävästä salassapidosta varmistuminen."

Maahanmuuttoviraston tulee varmistua kuulemisen tietoturvasta, minkä vuoksi käytetään vain suojattuja yhteyksiä. Puhuttelija osallistuu aina kuulemiseen Maahanmuuttoviraston tiloista ja muodostaa etäyhteyden muihin osallistujiin. Myös tulkki osallistuu kuulemiseen Maahanmuuttoviraston osoittamista tiloista. Avustaja voi osallistua turvapaikkapuhutteluun etäyhteydellä vain silloin, kun Maahanmuuttovirasto on solminut organisaation kanssa sopimuksen, jossa määritellään etäyhteyteen käytettävä laitteisto ja tilat ja näin Maahanmuuttovirasto voi vaatimukset täyttävästi varmistua etäosallistumisen tietoturvasestisuudesta. Tarvittaessa puhuttelijan tulee kysymällä varmistaa, että hakija ja avustaja osallistuvat kuulemiseen tietoturvasestisista tiloista, joissa ei ole läsnä muita henkilöitä.

Arvio siitä, järjestetäänkö kuuleminen läsnäolokuulemisena vai etäyhteyksillä, tehdään tapauskohtaisesti ottaen huomioon hakijan olosuhteet. Ulkomaalaislain 97 a § ei suoraan sulje pois etäkuulemismahdollisuutta minkään asiakasryhmän kohdalla, vaan harkinta tehdään aina yksilöllisesti jokaisen hakijan kohdalla. Vankilassa tai säilössä olevia hakijoita kuullaan pääsääntöisesti etäyhteyksien välityksellä.

Esimerkkitalanteita, jolloin kuuleminen tulisi järjestää läsnä:

- jos kuuleminen etäyhteyksillä johtaisi hakijan oikeusturvan vaarantumiseen
- tarvittavaa tukea erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitseville hakijoille ei voida antaa
- hakijalla on paljon lisäselvityksiä, joiden käsittely onnistuu paremmin läsnäolokuulemisessa

Etäkuuleminen keskeytetään, jos kuulemisen aikana hakija esittää tai muuten tulee esiin syy, jonka vuoksi etäkuuleminen ei sovellu hakijan tilanteeseen. Kuulemisen keskeytymisestä ja sen syystä tehdään merkintä pöytäkirjaan ja järjestetään uusi läsnäolokuuleminen.

Jos ensimmäinen kuuleminen on järjestetty läsnäolokuulemisena, mahdollinen jatkuu kuuleminen voidaan järjestää etäyhteyksin, jos se puhuttelijan arvion mukaan on hakijan kohdalla mahdollista.

Jos hakija ilmaisee kuulemisessa huolensa siitä, ettei etäkuuleminen ole samanlainen kuin virastossa järjestettävä läsnäolokuuleminen, tai siitä, ovatko etäyhteydet turvallisia, hänelle voi kertoa, että Maahanmuuttovirasto järjestää sekä etäkuulemisia että paikan päällä pidettäviä kuulemisia. Molemmat ovat osa viraston tavallista toimintaa, eikä puhuttelun muoto ennakoisi asiassa tehtävää päätöstä. Kuulemisessa kerrotut asiat ovat salassa pidettäviä. Virasto on huolehtinut siitä, että kaikkia asiakkaan tietojen käsittelyä koskevia lakeja noudatetaan ja kukaan ulkopuolinen ei kuule tai näe kuulemista tai muulla tavalla pääse tarkastelemaan kuulemista.

3.2.1.9 Menettely kirjallisessa kuulemisessa

Turvapaikkatutkinnan aikana voidaan hyödyntää tietyissä tilanteissa myös kirjallista kuulemista. Tällöin hakijalle toimitetaan esim. kirjeitse tai avustajan kautta kysymyksiä, joihin hän vastaa kirjallisesti. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.10 Kirjallinen kuuleminen](#)

3.2.2 Selvitettävät asiat

Todistustaakka turvapaikka-asioissa on jaettu ja koostuu sekä hakijan myötävaikutusvelvollisuudesta että viranomaisen selvitysvelvollisuudesta. Asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava oman asiansa selvittämiseen. Viranomaisen on osoitettava asianosaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Maahanmuuttoviraston prosessijohtoon ja selvitysvelvollisuuteen kuuluu ohjata hakijaa kertomaan niistä asioista, jotka ovat olennaisia hakemuksen selvittämisen ja turvapaikkahakemuksen ratkaisemisen kannalta. Tietoja tulee selvittää vain niiltä osin, kuin se on välttämätöntä asian käsittelyn ja ratkaisemisen kannalta.

Hakija ei aina välttämättä tiedä ja ymmärrä mitä tietoja viranomaiset tarvitsevat hakemuksen ratkaisemiseksi tai mikä on olennaista juuri kyseisessä asiassa. Selvittämisvelvollisuuteen kuuluu sen varmistaminen, että hakijaa on kuultu kaikista asiaan vaikuttavista seikoista ennen päätöksen tekemistä. Näin ollen esimerkiksi kerronnassa esiintyvät olennaiset ristiriitaisuudet tai yleisen tiedon kanssa ristiriidassa olevat seikat on selvitettävä hakijalta ja hakijan kertoma kirjattava pöytäkirjaan.

Turvapaikkamenettelyssä Maahanmuuttovirastolla on velvollisuus tunnistaa ja huomioida hakijan mahdollinen haavoittuva asema kaikissa prosessin vaiheissa. Katso haavoittuvan aseman tunnistamisesta lisää:

[Linkki – luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

Turvapaikkamenettelyn aikana on aina tärkeää tunnistaa myös ihmiskauppaviitteet ja mahdollinen ihmiskaupan uhri, ohjata hänet avun piiriin sekä selvittää asiaa turvapaikkatutkinnassa ja huomioida asia päätöstä tehtäessä. Maahanmuuttovirasto on antanut tarkempia ohjeita mahdollisen ihmiskaupan uhrin asian käsittelemisestä Maahanmuuttovirastossa annetussa ohjeessa (MIGDno-2020-255).

Jos epäily ihmiskaupan uhriksi joutumisesta tulee esiin vasta hakemusta Maahanmuuttovirastossa käsiteltäessä, Maahanmuuttovirasto viranomaisen neuvontavelvollisuuden perusteella neuvoo hakijaa ja hänen mahdollista avustajaansa ihmiskaupan uhrien auttamisesta Suomessa. Jos turvapaikkahakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee ilmi seikkoja, joiden perusteella hakijan voidaan epäillä olevan ihmiskaupan uhri ja hakija on avun tarpeessa, voidaan hakijasta tehdä hänen suostumuksellaan esitys auttamisjärjestelmään (vastaanottolaki 34 §).

[Linkki – Luku 3.4.7.1 Hakijan esittäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään](#)

Edellä on käsitelty sitä, että jokaisen hakemuksen kohdalla ratkaistaan yksilöllisesti, mitä tietoja hakijalta selvitetään kuulemalla häntä. Katso tästä:

[Linkki – Luku 3.2 Kuuleminen](#)

Seuraavaksi käsitellään tarkemmin, mitä erilaisissa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen selvittämiseksi järjestettävissä kuulemisissa selvitetään.

3.2.3 Henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittäminen

3.2.3.1 Milloin henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa on tarpeen selvittää?

Maahanmuuttovirasto selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetäessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan (Ukl 97 § 1 mom). Lainkohdan sanamuoto ei edellytä, että hakijan henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevat tiedot

selvitettäisiin suullisesti, mutta käytännössä tiedot on selvitetty suullisessa kuulemisessa.

Lähtökohtaisesti turvapaikanhakijan henkilöllisyys, matkareitti ja maahantulo selvitetään ensimmäisen hakemuksen yhteydessä hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittavassa laajuudessa. Tietoja voi selvittää myös myöhemmissä kuulemisissa tai puhutteluissa, jos se on hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarpeen. Lähtökohtaisesti henkilöllisyys, matkareitti ja maahantulo selvitetään ensimmäisenä osiona turvapaikkapuhuttelun tai tutkittavaksi ottamista koskevan puhuttelun yhteydessä.

Henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa ei pääsääntöisesti ole tarpeen selvittää silloin, kun kyse on toisesta tai sitä myöhemmästä hakemuksesta, ja tiedot on jo selvitetty aiemman hakemuksen yhteydessä. On kuitenkin huomioitava, että mikäli hakija on aiemman hakemuksensa jälkeen poistunut maasta pidemmäksi kuin lyhyeksi katsottavaksi ajaksi, asia käsitellään uutena hakemuksena. Tällöin asiassa on selvittävää henkilöllisyyttä, matkareittiä, maahantuloa ja tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä erityisesti siitä näkökulmasta, onko jokin asia muuttunut aiemman hakemuksen jälkeen. Asiassa voidaan tapauskohtaisesti arvioida, suoritetaanko selvittäminen tällöin Turvapaikkatutkinta-toimenpiteellä vai hakijalle järjestettävän puhuttelun yhteydessä vapaamuotoisemmin esitettävillä kysymyksillä.

Omaa henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevaa kuulemista ei lähtökohtaisesti järjestetä mukana hakevalle alaikäiselle. Nämä seikat selvitetään tarvittavilta osin vanhemman kuulemisessa tai lapsen henkilökohtaisessa kuulemisessa. Jos mukana hakevaa lasta kuullaan, on häneltä kuitenkin hyvä varmistaa puhuttelussa henkilötiedot ja se onko hän asunut kotimaassaan yhdessä perheensä kanssa ja matkustanut yhdessä perheensä kanssa koko matkan Suomeen. Kuulemisen järjestäminen ei ole tarpeen myöskään tilanteessa, jossa Suomeen alaikäisenä perheensä kanssa tullut hakija on täysi-ikäistynyt hakemusprosessinsa aikana, jos hänen henkilöllisyytensä, matkareittinsä ja maahantulonsa on aiemmin selvitetty riittäväällä tavalla esimerkiksi hänen huoltajansa kuulemisessa tai puhuttelussa tai hakijalle itselleen järjestetyssä kuulemisessa. Jos alaikäisen mukana hakevan hakijan henkilöllisyydessä on epäselvyyksiä, voidaan henkilöllisyyttä kuitenkin selvittää kuulemalla hakijaa.

Jos hakija on ollut aiemmin Dublin-puhuttelussa ja hakemus päättyy aineelliseen tutkintaan Suomessa, hakijalle ei järjestetä uutta henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevaa kuulemista. Tällöin hakijan taustatietoja ja tarvittavia muita tietoja, joita ei ole vielä selvitetty Dublin-kuulemisessa, selvitetään tarkemmin turvapaikkapuhuttelussa tai tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevassa puhuttelussa.

Henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevaa kuulemista ei lähtökohtaisesti järjestetä myöskään tilanteessa, jossa on kyse hallintotuomioistuimen Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi palauttamasta asiasta.

3.2.3.2 Menettelystä

Henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittäminen tehdään UMAssa Turvapaikkatutkinta-toimenpiteellä. Jos näiden tietojen selvittämisen jälkeen on tarkoitus edetä selvittämään turvapaikkaperusteita, käytetään Turvapaikkatutkinta, turvapaikkapuhuttelu -toimenpidettä. Jos on tarkoitus edetä selvittämään tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, käytetään Turvapaikkatutkinta, Tutkittavaksi ottamisen edellytykset -toimenpidettä.

Hakijan ohjeistamisesta ja muusta kuulemismenettelystä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.1 Kuulemismenettely](#)

Henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevan kuulemisen tarkoituksena on kerätä tiiviisti hakemuksen käsittelyä kannalta tarpeelliset henkilö- ja taustatiedot. Tämä vaihe pyritään pitämään mahdollisimman tiiviinä. Turvapaikkatutkinta-toimenpide ohjaa joiltakin osin puhuttelijaa selvittämään eri teemoihin liittyviä olennaisia asioita aiemmin toimenpiteen aikana kirjattujen vastausten perusteella. Kyseinen toiminnallisuus ja toimenpiteen sisältämät vihjetekstit tukevat puhuttelijaa kysymysten esittämisessä. Puhuttelijalla on kuitenkin viime kädessä vastuu siitä, että käsiteltävänä olevan hakemuksen kannalta olennaiset asiat tulevat selvitetyiksi. Tarvittaessa kuulemisessa esille nousevia asioita ja teemoja voidaan selvittää tarkemmin myös turvapaikkaperusteita selvitetäessä tai tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä selvitetäessä.

Mikäli hakijalla on aiemmin ollut muita UMAan rekisteröityjä hakemusasioita, tai tiedot on täytetty jo UMAN turvapaikkahakemuksen vireillepanon yhteydessä, osa kuulemisessa selvitettävistä tiedoista voi olla jo UMAssa ja ne tulevat esitetyinä näkyville Turvapaikkatutkinta-toimenpiteeseen. Esitetyjen kohtien osalta kuulemisessa riittää, että niiden oikeellisuus tarkistetaan tarvittaessa hakijalta, ja mahdolliset muutokset perusteineen kirjataan toimenpiteeseen.

3.2.3.3 Terveystila ja haavoittuvuus

Kaikilta hakijoilta kysytään fyysisestä ja psyykkisestä terveydentilasta, eli mahdollisista sairauksista, vammoista ja lääkityksestä. Tämä tehdään sekä puhuttelukunnan määrittämiseksi että yleisemmin hakijan terveydentilan kartoittamiseksi, jotta tiedetään voiko sillä olla vaikutusta asian selvittämisessä ja arvioinnissa. Jos hakijalla on sairauksia, asiassa tulee selvittää mahdollinen hakijan aiemmin saama hoito, eli missä, milloin ja mitä hoitoa hän on sairautensa saanut ennen Suomeen tuloaan.

Selvittämisen laajuus tulee arvioida tapauskohtaisesti riippuen hakijan kokonaistilanteesta ja siitä, miten vakavista terveysongelmista tai vammasta on kyse ja voiko sairaus tai vamma vaikuttaa kansainvälisen suojelun tai 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytysten arvioimiseen. Hakijalta selvitetään tarvittaessa, miten hänen terveydentilansa tai vammansa ja niistä johtuvat mahdolliset toimintarajoitteet vaikuttavat hänen elämäänsä. Hakijalta kysytään tarvittaessa myös, onko hänellä esittää jo olemassa olevaa selvitystä, esimerkiksi potilasasiakirjoja tai lääkärinlausuntoa, terveydentilastaan ja

tarvittaessa pyydetään toimittamaan lisäselvityksenä. Hakijan itsensä toimittamat, terveydentilaan liittyvät olennaiset selvitykset otetaan aina vastaan. Hakijalta on kysyttävä myös mukana hakevien alaikäisten terveydentilasta.

Käsittelijän vastuulla on myös hakijan mahdollisen haavoittuvuuden ja mahdollisten erityisten menettelyllisten takeiden tarpeen huomioiminen. Turvapaikkatutkinta-toimenpiteelle tehdään merkintä haavoittuvuudesta. Katso haavoittuvuudesta ja erityisistä menettelyllistä takeista tarkemmin:

[Linkki – luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

3.2.3.4 Henkilötiedot

Käsittelijän vastuulla on hakijan henkilöllisyyden selvittäminen ja tietojen rekisteröiminen eli kirjaaminen huolellisesti UMAan tai jo aiemmin kirjattujen tietojen oikeellisuuden tarkistaminen. Lähtökohtaisesti tämä tapahtuu henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevassa kuulemisessa mutta tietoja voi joutua selvittämään tarkemmin ja muuttamaan UMAan myös myöhemmin hakemuksen käsittelyn aikana. Tässä kappaleessa käsitellään peruseräotteita, missä muodossa hakijan henkilötiedot kirjataan UMAan. Henkilöllisyyden selvittäminen on kuitenkin laaja kokonaisuus. Henkilöllisyyden selvittämisestä, selvitetystä katsotusta henkilöllisyydestä ja henkilöllisyyden selvittämisen työkaluista turvapaikkaprosessista katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.3 Henkilöllisyyden selvittäminen](#)

Kuulemisessa selvitetään hakijan henkilöllisyyteen ja taustaan liittyviä tietoja. Selvitettävät henkilötiedot kirjataan Turvapaikkatutkinta -toimenpiteelle "Henkilötiedot" -moduuliin. Toimenpiteelle kirjataan myös se, mihin näyttöön tiedot perustuvat. Tietojen selvittämisen laajuus tulee ratkaista aina tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Tietojen rekisteröinti tapahtuu toimenpiteen vahvistamisen yhteydessä, jolloin tiedot siirtyvät asiakasverholle. Jos rekisteröityjä tietoja on tarve hakemuksen käsittelyn aikana myöhemmin muuttaa, esim. uuden näytön, kansalaisuusaseman määrittämisen tai iänmäärittämisen johdosta, se tehdään suoraan asiakasverhon kautta.

Henkilötiedot -moduuliin kirjataan seuraavat tiedot:

- hakijan etu- ja sukunimet sekä mahdolliset entiset nimet,
- sukupuoli
- syntymäaika
- syntymäpaikka
- kansalaisuus/kansalaisuudet

Turvapaikkatutkinta -toimenpiteelle kirjataan "Perhesuhteet" -kohtaan myös seuraavat tiedot, jotka tulevat näkyviin asiakasverholle:

- siviilisäätty
- perheenjäsenet

Pääsäännön mukaan henkilötiedot tulisi kirjata täsmällisesti siinä muodossa kuin ne on kirjattu hakijan kansalaisuusvaltion myöntämiin matkustus- tai henkilöllisyysasiakirjoihin. Henkilötietojen tueksi tulisi aina pyrkiä saamaan edes jotain asiakirjaselvitystä. Henkilöllisyyttä koskevien tietolähteiden etusijajärjestyksestä katso:

[Linkki – Luku 3.3.5 Henkilöllisyyttä koskevien tietolähteiden keskinäinen etusijajärjestys](#)

Nimi

Ensisijaisesti noudatetaan kansallisen matkustusasiakirjaan merkittyä kirjoitusasua. Jos hakijalla ei ole matkustusasiakirjaa, mutta hän esittää selvityksenä henkilöllisyydestä jotain muita henkilöllisyysasiakirjoja, nimi tulee pääsääntöisesti kirjata niiden mukaisesti, vaikka asiakirjat eivät riitä siihen, että henkilöllisyyttä voidaan pitää selvitettyinä. Jos nimi on asiakirjoissa vierailta aakkosilla, asiakirja käännetään ja kirjoitusasuna käytetään pääsääntöisesti käännökseen mukaista tietoa ja perheiden osalta nimet kirjataan yhteneväisesti.

Nimet jaotellaan etu- ja sukunimeksi ensisijaisesti matkustusasiakirjan mukaisesti ja mahdollisia maakohtaisia ohjeita noudattaen. Jaottelu on mahdollista tarvittaessa tarkistaa matkustusasiakirjan koneluettavalta riviltä. Tarkempaa ohjeistusta nimien rekisteröintiin ja jaotteluun löytyy DVV:n Ulkomaisten henkilönimien kirjoittaminen väestötietojärjestelmään ja ulkomaalaisrekisteriin - ohjeesta.

Hakemuksen vastaanottanut viranomainen on kirjannut hakemuksen vastaanottamisen yhteydessä hakijan nimitiedot UMAan. Poliisin tai rajavartiolaitoksen kirjamat tiedot tarkistetaan hakijan kanssa. Jos hakija esittää kuulemisessa uuden nimen tai korjaa nimen kirjoitusasua, nimitiedot voidaan muuttaa harkinnan mukaan. Muutokselle tulee olla selkeät perusteet. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi tilanne, jossa poliisille tai rajavartiolaitokselle ilmoitettu tieto on tulkauksen, väärinymmärryksen tai muun syyn vuoksi kirjattu rekisteröintivaiheessa väärin tai kyse on translitteroinnin erosta.

Syntymäaika ja ala- tai täysi-ikäisyys

Maahanmuuttoviraston tulee selvittää turvapaikkatutkinnassa hakijan syntymäaika. Syntymäajalla voi olla vaikutusta asian käsittelyyn erityisesti, jos hakija katsotaan alaikäiseksi.

Turvapaikkahakemuksen vastaanottanut viranomainen on kirjannut syntymäajan UMAan. Henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa selvitettyä tarkastetaan tiedot hakijan kanssa ja selvitetään mihin tiedot perustuvat. Tietoa voidaan muuttaa, jos sille on selkeä peruste, esim. kirjoitusvirhe tai uusi näyttö.

Pääsääntöisesti syntymäaika kirjataan hakijan esittämän matkustusasiakirjan tai muun esitetyn henkilöllisyysasiakirjan mukaisesti. Viranomainen voi saada

kansainvälistä suojelua hakevan henkilöllisyydestä myös muilta kuin hakijalta itseltään uutta selvitystä (esimerkiksi toisesta jäsenvaltiosta saatu tieto, oikeuslääketieteellinen iänselvittämistutkimus, asiakirjanäyttö). Jos syntymäajasta ei ole muuta näyttöä, syntymäajaksi merkitään hakijan oma näkemys syntymäajastaan. Jos henkilöllä on jokin käsitys syntymävuodesta, kuukaudesta ja/tai -päivästä, merkintä syntymäajasta tehdään ulkomaalaisrekisteriin sen mukaisesti. Pöytäkirjaan merkitään, jos hakija on ollut epävarma syntymäajastaan ja mihin hakijan käsitys syntymäajastaan perustuu, mikäli hänellä ei ole esittää syntymäajan tueksi asiakirjanäyttöä. Käsittelijän on tarpeen huomioida, että kaikissa kulttuureissa tarkat syntymäajat eivät ole oleellisia tai tärkeitä ja hakija ei välttämättä ymmärrä tarkan syntymäaikansa merkitystä. Jos hakija kertoo kuulleensa syntymäaikansa esimerkiksi äidiltään, on hakijalta täsmennettävä, milloin hän on sen kuullut.

Hakija ei aina tiedä eikä osaa arvioida syntymäaikaansa kuukauden ja/tai päivän tarkkuudella. Jos hakija tietää syntymävuotensa lisäksi syntymäkuukautensa tai se onnistutaan haarukoimaan esimerkiksi jonkin tapahtuman tai juhla-ajan perusteella, syntymäajaksi merkitään kyseisen kuukauden viimeinen päivä. Jos hakija ilmoittaa syntyneensä alkuvuodesta (tammikuu–kesäkuu), hänen syntymäpäiväkseen merkitään 30.6. + syntymävuosi. Jos hakija on oman käsityksensä mukaan syntynyt loppuvuodesta (heinäkuu–joulukuu), syntymäpäiväksi merkitään 31.12. + syntymävuosi.

Jos syntymäajasta ei ole muuta tietoa kuin vuosi, syntymäpäiväksi merkitään 31.12. + syntymävuosi. Tällöin syntymäaika osuu oikealle vuodelle, mutta ei päivämäärän osalta aiheuta oikeudenmenetyksiä mahdollisen liian varhaisen täysi-ikäiseksi tulemisen muodossa. Jos poliisi tai rajavartiolaitosomainen on kirjannut tarkan syntymäajan hakemuksen rekisteröintivaiheessa tästä kirjaamistavasta poiketen esimerkiksi vuoden ensimmäiselle päivälle 1.1. + syntymävuosi, ja hakija on ilmoittanut tietävänsä vain syntymävuotensa, voidaan tietoja korjata Maahanmuuttovirasto toimesta.

Hakijoille, joiden kotimaassa käytetty ajanlasku poikkeaa Suomen ajanlaskusta, syntymäajaksi merkitään mahdollisimman tarkka kalenterimuuntimen mukainen syntymäaika. Jos hakija tietää syntymäpäivänsä ainoastaan kuukauden tai vuoden tarkkuudella, muunnetaan hakijan ajanlaskun mukaisesti hakijan ilmoittaman kuukauden tai vuoden viimeinen päivä meidän kalenteriimme. Konvertoinnin tarkistamiseksi myös hakijan oman ajanlaskun mukainen syntymäaika tulee aina merkitä konvertoidun syntymäajan lisäksi sekä pöytäkirjaan, UMA-järjestelmään että hakijalle tehtävään päätökseen.

Jos hakijan ilmoittamaa ikää on syytä epäillä, voidaan tietyissä tapauksissa suorittaa oikeuslääketieteellinen ikätutkimus. Katso tästä tarkemmin

[Linkki - Luku 3.3.4.5 Oikeuslääketieteellinen ikätutkimus](#)

Syntymäajasta ja iästä voidaan saada myös muuta näyttöä, joka antaa aiheutta epäillä hakijan kertomaa. Esimerkiksi toisesta Dublin-jäsenvaltiosta voidaan saada hakijan ikään ja syntymäaikaan liittyviä tietoja, jos hakija on hakenut turvapaikkaa muualta aiemmin.

Joskus hakija ilmoittaa turvapaikkatutkinnan aikana saaneensa uutta tietoa iästään tai syntymäajastaan ja vaatii muuttamaan henkilötietojaan. Jos hakija esittää asiakirjanäyttöä, asiakirjan sisältöä on selvitettävä tarkkaan. Asiakirjan sisällössä on huomioitava nimi, syntymäajan tarkkuus, myöntöpäivä ja myöntöpaikka sekä asiakirjan aitous. Aitouden selvittämiseen kuuluu tekninen osuus sekä taktinen osuus eli sen selvittäminen, vastaavatko asiakirjan tiedot olosuhteita. Lähtökohtaisesti asiakirjassa tulisi olla vähintään hakijan nimi ja koko syntymäaika sekä asiakirja tulisi olla yhdistettävissä hakijaan esimerkiksi valokuvalla. On myös hyvä selvittää, miten ja milloin asiakirja on hankittu, mikä viranomaisen sen on myöntänyt, kuka asiakirjan on hankkinut ja mihin siinä mainittu syntymäaika perustuu. Jos asiakirjan myöntöpäivä on silloin, kun hakija on kertonut asuneensa ulkomailla, on tähän kiinnitettävä huomiota ja selvitettävä, onko asiakirjan hankkijalla ollut valtuutus.

Hakija voi haluta muuttaa henkilötietojaan ilman asiakirjoihin perustuvaa näyttöä myöhemmin turvapaikkatutkinnan aikana. Lähtökohtana on, ettei hakijan syntymäaikaa muuteta enää henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevan kuulemisen jälkeen, jos uuden syntymäajan tueksi ei ole esitetty luotettavampaa selvitystä kuin aikaisemmin esitetyn syntymäajan tueksi. Hakijan pyytämä syntymäajan muutosta ei tehdä esimerkiksi tilanteessa, jossa hän on ilmoittanut Maahanmuuttovirastolle ensin syntyneensä 5.5.1955 ja hän haluaa myöhemmin ilman perusteltua syytä muuttaa syntymäaikansa muotoon 4.4.1955. Molemmat tiedot ovat luonteeltaan yhtä luotettavia, jolloin käytetään syntymäaikaa, jolla hakija on ensin rekisteröity. Hakijan esittämät perustelut muutokselle arvioidaan yksilöllisesti ja epäselvissä tilanteissa hakijaa voidaan kuulla asiasta tarkemmin.

Syntymäpaikka

Pääsääntöisesti hakijan syntymäpaikka merkitään siinä muodossa kuin se on merkitty kansalliseen matkustusasiakirjaan. Joidenkin valtioiden myöntämiin kansallisiin passeihin ei ole merkitty tarkkaa syntymäpaikkakuntaa, jolloin UMA:an voidaan merkitä vain syntymävaltio tai jättää syntymäpaikka kokonaan merkitsemättä, jos se puuttuu matkustusasiakirjasta.

Jos hakija ei ole esittänyt matkustusasiakirjaa, syntymäpaikka voidaan merkitä myös muun henkilöllisyysasiakirjan perusteella. Jos hakija ei ole esittänyt henkilöllisyysasiakirjoja, eikä asiasta ole muutakaan näyttöä, merkitään syntymäpaikkakunta hakijan kertoman perusteella. Myös tiedon lähde merkitään UMAan.

Jos hakija ei tiedä omaa syntymäpaikkakuntaansa, eikä siitä ole esitetty asiakirjanäyttöä, voi syntymäpaikkatiedon jättää UMA:ssa tyhjäksi.

Joissain tapauksissa valtiota, jonka alueella hakijan syntymäpaikka sijaitsee ei ole ollut olemassa silloin, kun hakija on syntynyt, tai valtio on ollut olemassa eri nimellä. Näissä tapauksissa syntymäpaikka kirjataan maakohtaisten ohjeiden mukaisesti.

Kansalaisuus

Ensisijaisesti kansalaisuudeksi kirjataan aitoustutkitun kansallisen matkustusasiakirjan mukainen kansalaisuus ja toissijaisesti muun aitoustutkitun

henkilöllisyysasiakirjan mukainen kansalaisuus. Jos hakijan kansalaisuudesta ei ole mitään muuta näyttöä, kuin hakijan oma ilmoitus, kirjataan kuulemisessa hakijan kansalaisuus oman ilmoituksen mukaan ja jatketaan tarvittaessa kansalaisuuden selvittämistä tarkemmin. Käsittelijän tulee huomioida, että hakijalla voi olla useampi kansalaisuus. Kaikki kansalaisuudet merkitään mutta vain yhden voi merkata käytössä olevaksi UMAssa.

Selvittämiskeinoja ovat esimerkiksi hakijan tarkempi kuuleminen, kielianalyysi ja kansalaisuusaseman määrittäminen. Kielianalyysi ja kansalaisuusaseman määrittämisestä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.3.4.4 Kielianalyysi](#)

[Linkki – Luku 3.3.4.8 Kansalaisuusaseman määrittäminen](#)

Jos hakija kertoo olevansa kansalaisuudeton, tehdään lähtökohtaisesti hakijalle kansalaisuusaseman määrittäminen. Turvapaikanhakijan kansalaisuudeksi ei saa merkitä UMAan "Kansalaisuudeton" tai "Kansalaisuus tuntematon" ennen kuin kansalaisuusaseman määrittämisestä on tehty päätös lupa- ja kansalaisuusosastolla. Poikkeuksena tästä on tilanne, jossa tieto kansalaisuudettomuudesta saataisiin toisesta jäsenvaltiosta.

Turvapaikanhakijan kansalaisuuden "Ei tiedossa" -merkintää voidaan käyttää silloin kun kansalaisuusasemaa ei pystytä merkitsemään ennen sen määrittämistä, esimerkiksi Suomessa syntyneelle lapselle.

Jos kansalaisuusaseman määrittämispäätöksessä hakijan kansalaisuus on määritetty tuntemattomaksi, ei henkilöllisyyttä voida katsoa selvitettyksi millään asiakirjalla. Kansalaisuus on osa henkilöllisyyttä ja se on jäänyt selvittämättä. Henkilön esittämien uusien asiakirjojen pohjalta on kuitenkin harkittava, onko tarve saattaa hänen kansalaisuutensa uudelleenmääritettäväksi Maahanmuuttovirastossa. Jos hakijan kansalaisuusasema muuttuu määrittämispäätöksen perusteella, määrittämispäätöksen yhteydessä Lupa- ja kansalaisuusosasto tekee muutokset UMAan.

[Siviilisäätty](#)

Turvapaikanhakijan siviilisäätty ja perhesuhteet merkitään UMAan. Lisäksi merkitään, mihin tiedot perustuvat. Ennen Suomeen saapumista koskevien tietojen osalta suullista ilmoitusta pidetään pääsääntöisesti riittävänä. Hakijat voivat esittää myös asiakirjanäyttöä siviilisäädystään, esim. avioliitto- tai vihkimistodistus.

Suomessa olon aikana tapahtuneet siviilisäädyn ja perhesuhteiden muutokset tulee olla selvitetty myös muulla tavoin kuin pelkästään hakijan oman suullisen ilmoituksen perusteella. Epäselviä tilanteita esimerkiksi siviilisäädyn osalta on syntynyt erityisesti niissä tilanteissa, kun avioliitto on Suomessa solmittu ns. seremoniallisesti eikä siitä löydy tietoa VTJ:stä. Avioliiton vahvistaminen kuuluu Suomessa DVV:n tehtäviin, joten Maahanmuuttovirasto ei arvioi Suomessa solmitun avioliiton virallisuutta.

[Perheenjäsenet](#)

Kuulemisen yhteydessä selvitetään myös hakijan perheenjäsenten ja muiden omaisten henkilötiedot. Muut kuin mahdolliset hakijan mukana hakevat perheenjäsenet kirjataan hakijan oman talouden tai ydinperheen osalta. Hallituksen esityksessä (28/2003 vp) ydinperhe määritellään tarkoittamaan puolisoa ja huollossa olevia alaikäisiä naimattomia lapsia. Näin ollen myös mahdolliset kasvattilapset tai vastaavassa asemassa olevat perheenjäsenet kirjataan pöytäkirjaan. Henkilötiedot tulisi hallituksen esityksen mukaan kerätä lisäksi niistä ydinperheen ulkopuolisista henkilöistä, jotka asuvat samassa taloudessa asianomaisen kanssa tai ovat hänestä täysin riippuvaisia.

Perheenjäsenten ja muiden omaisten henkilötietoina tarvitaan perhesiteen tai sukulaisuussuhteen ohella tiedot heidän nimestään, syntymäajasta ja -paikasta, kansalaisuudesta sekä olinpaikasta. Edellä mainittujen tietojen lisäksi selvitetään kuolleiden ydinperheen jäsenten kuolinaika ja -paikka. Henkilötiedot on kirjattava huolellisesti ja mahdollisimman täydellisesti myös perheenjäsenten ja muiden omaisten osalta. Tiedot kirjataan kuitenkin sillä tarkkuudella, millä hakija pystyy ne kertomaan. Mikäli hakija ei esimerkiksi osaa kertoa perheenjäsenensä tarkkaa syntymäaikaa, ikä voidaan tarvittaessa selvittää ikävuosina. Hakijalle tulee korostaa oikeiden henkilötietojen antamisen merkitystä mm. mahdollisen tulevan perheenyhdistämishakemuksen tai kansalaisuushakemuksen kannalta.

Jos lapsi on tullut Suomeen vain yhden vanhemman kanssa, tai hakija on raskaana oleva nainen, tai jo synnyttänyt lapsen Suomessa ja lapsen toinen vanhempi ei ole kanssahakija, kuulemisessa tulee selvittää lapsen toisen vanhemman tietoja vanhemmuussuhteen selvittämiseksi ja mm. mahdollista lapsen kansalaisuusaseman määrittämistä varten. Asiassa selvitetään ainakin lapsen toisen vanhemman nimi, kansalaisuus, syntymäaika ja -paikka sekä se, ovatko lapsen vanhemmat keskenään avioliitossa. Mikäli hakija ilmoittaa lapsen toiseksi vanhemmaksi aviopuolison, kysytään myös missä valtiossa avioliitto on rekisteröity. Avioliiton osalta selvitetään lisäksi se, onko rekisteröityminen tehty virallisesti vai onko avioliitto solmittu muilla tavoin, esimerkiksi uskonnollisin menoin. Asiassa on selvitettävä myös sitä, onko lapsen vanhemmilla muita kansalaisuuksia kuin asiassa jo ilmoitetut. Lisäksi tiedustellaan, onko lapsen syntymästä ilmoitettu hakijan kotimaan viranomaisille. Tähän liittyen on kuitenkin huomioitava, ettei turvapaikanhakijan voida edellyttää olevan yhteydessä kotimaansa viranomaisiin. Mikäli hakija kertoo, ettei tiedä lapsen toista vanhempaa tai häntä koskevia henkilötietoja, pyritään selvittämään tarkemmin asian taustaa ja syitä sille, ettei hakija pysty tietoja kertomaan.

Isyyden ja avioliiton vahvistaminen kuuluu Suomessa DVV:n tehtäviin, joten Maahanmuuttovirasto ei arvioi Suomessa solmitun avioliiton virallisuutta. Jos Suomessa solmittua avioliittoa ei ole solmittu DVV:n hyväksymällä tavalla, pariskunnalle syntyvän lapsen huoltaja on pääsääntöisesti vain äiti, ellei isän huoltajuudesta ole asiakirjanäyttöä. Jos Suomessa solmittua avioliittoa ei ole solmittu DVV:n hyväksymällä tavalla, puoliset eivät ole toistensa perheenjäseniä ulkomaalaislain tarkoittamalla tavalla, ellei heidän kohdallaan täyty kahden vuoden asumisedellytys tai ellei heillä ole yhteisessä huollossa oleva lapsi. Isä on Suomessa syntyneen lapsen perheenjäsen, jos isä on

asiakirjojen perusteella lapsen huoltaja tai jos isä on DVV:n hyväksymässä avioliitossa lapsen äidin kanssa.

3.2.3.5 Taustatiedot

Taustatietoja selvitetään Turvapaikkatutkinta-toimenpiteellä "Hakijan tausta" -kohdassa. Näistä tiedoista vain äidinkieli tulee näkyviin asiakasverholle toimenpiteen vahvistamisen myötä. Taustatietoina selvitetään:

- Kotipaikka
- Uskonto
- Etninen tausta ml. mahdollinen klaani- ja heimotausta
- Kielitaito
- Luku- ja kirjoitustaito
- Koulutus
- Ammatti
- Yhteiskunnallinen asema
- Osallistuminen aseelliseen toimintaan
- puhelinnumero, sähköpostiosoite ja mahdolliset sosiaalisen median tilit (näille ei ole omaa kohtaa toimenpiteellä, kirjataan soveltuvaan kohtaan ja päivitetään erikseen asiakasverhon yhteystietoihin)

Taustatietojen selvittäminen on usein oleellinen osa hakijan henkilöllisyyden selvittämistä, erityisesti tilanteissa, joissa hakijalla ei ole esittää asiakirjanäyttöä henkilöllisyydestään ja asia on etenemässä Suomessa turvapaikkapuhutteluun. Selvittäminen tulee tehdä hakijan yksilölliseen tilanteeseen suhteutettuna riittävällä tarkkuudella huomioiden myös mahdollinen uskottavuusarviointi.

Sujuvan kuulemisen edesauttamiseksi joidenkin edellä mainittujen seikkojen selvittämisen laajuutta tulee arvioida tapauskohtaisesti. Esimerkiksi hakijan työhistoriaa ei useinkaan ole tarpeen selvittää kokonaisuudessaan tai yksityiskohtaisesti. Hakijan turvapaikkaperusteiden selvittämisen yhteydessä voidaan tarvittaessa selvittää laajemmin kyseisen hakemusprofiilin kannalta olennaisia tietoja, kuten uskontoa, etnistä taustaa tai aseelliseen toimintaan osallistumista. Tarkoituksena on, että hakijan taustaa koskevat seikat selvitetään henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevassa kuulemisessa kultakin hakijalta vain siinä laajuudessa, kuin se on kyseisen hakemuksen, lähtömaan ja hakijaprofiilin kannalta tarpeellista.

Taustatietoja selvitetään vain hakemuksen ratkaisemisen kannalta sopivassa laajuudessa. Jos on kyse tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevasta puhuttelusta, kaikkia em. taustatietoja ei ole hakemuksen ratkaisemiseksi lähtökohtaisesti tarpeen selvittää. UMAN toimenpide ohjaa tarvittavien tietojen selvittämiseen.

[Kotipaikka ja paluualue](#)

Kansainvälisen suojelun tarve arvioidaan aina suhteessa hakijan kansalaisuusvaltioon tai kansalaisuudettomien osalta suhteessa hakijan entiseen pysyvään asuinmaahan. Kansainvälisen suojelun tarpeen arvioimisen kannalta on tärkeää tietää maa ja maan alue, joihin suhteessa hakijan

suojelun tarvetta arvioidaan, koska hakijan kotimaan ja kotipaikan tai paluualueen tilanne on aina huomioitava suojelun tarpeen arvioinnissa. Huomiota täytyy kiinnittää myös siihen, että hakijalla voi olla useampia kansalaisuusvaltioita tai pysyviä asuinmaita. Tarvittaessa kotipaikka tai paluualue määritetään kaikkien näiden osalta.

Hakijan kotipaikka selvitetään ja kirjataan lähtömaan konteksti huomioiden kylän/kaupungin, läänin/maakunnan/hallintoalueen ja valtion tarkkuudella siten, että tietojen avulla kotipaikka pystytään osoittamaan kartalta. Kotipaikan selvittämisessä hyödynnetään myös hakijan esittämää asiakirjanäyttöä, mikäli asiakirjasta käy ilmi hakijan asuinpaikkaan liittyviä tietoja. Hakijan ilmoittaman kotipaikkatiedon uskottavuutta voidaan tarvittaessa selvittää tarkemmilla kotipaikkatietoutta koskevilla kysymyksillä. Myös muissa taustatiedoissa, jotka eivät suoraan koske kotipaikan selvittämistä, voi nousta esille hakijan kotipaikkatuntemuksesta kertovia seikkoja. Tällaisia voivat olla esimerkiksi etnisen tai uskonnollisen vähemmistön eläminen tietyllä alueella, koulutusjärjestelmä, matkareitti töihin, aseellinen toiminta alueella, perheenjäsenten taustat, kotimaasta poistuminen, tähän liittyvä matkareitti ja se, missä ja miten rajanylitys on tapahtunut.

Kotipaikkaa voi olla syytä selvittää kysymyksillä, vaikka hakija olisi toimittanut asiakirjanäyttöä henkilöllisyydestään. Esimerkiksi henkilöllisyysasiakirjaan kirjattu syntymäpaikka ei kerro sitä, millä alueella hakija on asunut. Kuitenkin muun muassa henkilöllisyysasiakirjojen myöntöpaikat tai hakijan oleskeluun liittyvät asiakirjat, kuten esimerkiksi ruokakortit, väestörekisteriotteet tai vastaavat asiakirjat voivat tukea hakijan kertomaa siitä, millä alueella hän on asunut. Arvio tehdään kokonaisnäytön perusteella, ja mikäli asiakirjanäyttöä ei ole tai se ei ole riittävän luotettavaa, kotipaikkaa selvitetään tarkentavilla kysymyksillä.

Hakijan kotipaikan selvittämisessä voidaan käyttää apuna myös kielianalyysiä. Pelkkä kielianalyysin tulos ei ole riittävä selvitys hakijan kansalaisuudesta tai kotipaikasta, jos se on ristiriidassa hakijan ilmoittaman kanssa, vaan asiassa tulee huomioida muukin esitetty tai käytettävissä oleva selvitys (ks. esim. KHO:2013:23, KHO:2014:114, KHO:2016:116, KHO:2016:151). Maahanmuuttoviraston maatietopalvelu tuottaa maatietoa kotipaikan selvittämistä varten. Kielianalyysistä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.3.4.4 Kielianalyysi](#)

Hakijan kotipaikka selvitetään riittävällä tarkkuudella henkilötietojen selvittämisen yhteydessä ja tarvittaessa kotipaikkaa voidaan tarkentaa turvapaikkaperusteita selvitettäessä. UMA:n Turvapaikkatutkinta-toimenpide ohjaa tiettyjen valtioiden osalta tarkentamaan hakijan kotipaikkaa valtiossa alueen tarkkuudella.

Joidenkin lähtömaiden kohdalla kotipaikan selvittämisen merkitys on korostunut, esim. sellaisten lähtömaiden osalta, joiden turvallisuustilanne ei ole vakaa. Kotipaikkatietojen uskottavuuden selvittämisen merkitys korostuu niiden maiden kohdalla, joiden osalta voitaisiin myöntää kansainvälistä suojelua esimerkiksi pelkän maan tai tietyn alueen turvallisuustilanteen perusteella. Jos taas esimerkiksi aiemmin esitetty selvitys hakijan kotipaikasta on johdonmukainen eikä hakijan kotipaikan turvallisuustilanne vaikuta suojelun

tarpeen arviointiin, voi kotipaikan lähtökohtaisesti kirjata hakijan oman ilmoituksen mukaan ilman kotipaikan uskottavuuden arviointiin liittyviä tarkentavia kysymyksiä.

Tilanteessa, jossa hakijalla ei voida katsoa olevan kotipaikkaa kansalaisuusvaltiossaan (esimerkiksi kansalaisuusvaltionsa ulkopuolella syntyneet ja koko elämänsä asuneet hakijat, tai aikuiset hakijat, jotka ovat muuttaneet jo varhaislapsuudessaan pois kansalaisuusvaltiostaan), kansainvälisen suojelun tarve tutkitaan suhteessa hakijan kansalaisuusvaltioon, ja asiassa tulee määrittää joku tietty paluualue, johon suhteessa hakemus tutkitaan. Paluualueeksi on näissä tilanteissa lähtökohtaisesti katsottu kyseisen kansalaisuusvaltion pääkaupunki. Hakemus on tapauskohtaisesti mahdollista tutkia kuitenkin myös suhteessa muuhun kansalaisuusvaltion alueeseen kuin pääkaupunkiin. Joissakin tapauksissa hakemuksen tutkiminen suhteessa muualle kuin pääkaupunkiin voi olla tarkoituksenmukaisempaa erityisesti paluun kohtuullisuuden näkökulmasta. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun henkilöllä on siteitä muualle maahan tai esim. hänen kielitaitonsa, etnisyytensä tai klaaninsa on muualla maassa enemmistössä, tai jos maan pääkaupungissa on käynnissä aseellinen selkaus. Huomioon otettavia seikkoja paluualuetta määritettäessä voivat olla ainakin paluualueen turvallisuustilanne, paluualueelle pääsyn helppous (esim. onko kaupungissa kansainvälinen lentokenttä), paluualueen väestörakenne (mm. etninen, kielellinen, diasporasta palanneiden määrä) ja muut henkilökohtaiset olosuhteet, jotka vaikuttaisivat paluualueelle asettumiseen, kuten siteet paluualueelle.

On kuitenkin huomioitava, että mikäli kyseessä on uusintahakemus, ja hakijan kotipaikaksi tai paluualueeksi on aiemman prosessin yhteydessä määritetty jokin tietty kansalaisuusvaltion alue sitä ei oikeusvarmuus huomioiden ole perusteltua arvioida uudelleen, jos kotipaikasta tai paluualueesta ei ole uutta näyttöä tai selvitystä.

Kotipaikan ja paluualueen määrittämisen merkityksestä turvapaikkapuhuttelussa ja päätöksenteossa katso:

[Linkki – Luku 3.2.5.1 Turvapaikkaperusteiden selvittäminen](#)

[Linkki – Luku 4.5.4.1.1 Oleskelu kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella](#)

Uskonto ja etninen tausta

Hakijalta kysytään myös hänen mahdollista uskontoaan tai vakaumustaan ja etnistä taustaansa. Mikäli hakijan lähtömaa ja hakijaprofiili huomioiden on ilmeistä, ettei uskonto tai etninen tausta liity hakijan kansainvälisen suojelun perusteisiin, kirjataan ja käsitellään kyseiset kohdat lyhyesti. Tarvittaessa voidaan lyhyesti selvittää hakijan suhdetta uskontoon ja hänen tapansa harjoittaa uskontoaan. Varsinaiset uskontoon liittyvät turvapaikkaperusteet selvitetään kuitenkin vasta turvapaikkapuhuttelussa. Mikäli hakija kuuluu lähtömaassaan uskonnolliseen tai etniseen vähemmistöön, selvitetään asiaa tarvittaessa tarkemmin puhuttelussa.

3.2.3.6 Matkareitti ja maahantulo

Matkareittiä selvittäessä keskitytään ensisijaisesti reitin kirjaamiseen yleisellä tasolla ja mahdollisten haavoittuvuuksien tai ihmiskaupan uhriksi joutumisen tunnistamiseen. Jos poliisi tai rajavartiolaitos on jo selvittänyt hakijan matkareitin turvapaikkahakemuksen vastaanottamisen yhteydessä, selvitettyjä asioita ei ole tarpeen kysyä hakijalta uudelleen. Tällaisessa tilanteessa riittää, että aiemmin kirjattujen tietojen oikeellisuus tarkistetaan hakijan kanssa. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi lukemalla hakijalle kyseessä oleva kirjaus, ja tiedustelemalla pitääkö kyseinen kirjaus paikkansa. Kirjauksen tarkistamisen jälkeen voidaan tarvittaessa esittää täydentäviä tai epäselväksi jääneitä asioita tarkentavia kysymyksiä. Jos turvapaikkailmoituksen tietojen perusteella on selvää, että hakija on saapunut Suomeen laillisesti, ei maahantuloa ole lähtökohtaisesti tarpeen selvittää laajemmin.

Mikäli matkareittiä ei ole selvitetty turvapaikkahakemuksen vastaanottamisen yhteydessä, hakijaa pyydetään kertomaan tiedot tiiviisti. Olennaista on selvittää, milloin ja miten hakija on poistunut kotimaastaan, mahdolliset maasta poistumiseen liittyvät ongelmat, minkä maiden kautta hän on kulkenut, miten hän on saapunut Schengen-alueelle ja Suomeen, ja mitä matkustusasiakirjoja hän on mahdollisesti käyttänyt. Kauttakulkumaat ja ajankohdat voidaan kirjata luettelonomaisesti, ja esimerkiksi kulkuvälineitä tai muita yksityiskohtia ei lähtökohtaisesti ole tarpeen selvittää tai kirjata.

Hakijalta selvitetään häneen matkan aikana mahdollisesti kohdistunut väkivalta tai muut oikeudenloukkaukset haavoittuvuus- ja ihmiskauppaviitteiden tunnistamiseksi. Hakijalta voi esimerkiksi kysyä, kohtasiko hän matkan aikana väkivaltaa tai muuta ikävää tai tekikö joku hakijalle matkan aikana jotain sellaista, mitä hakija ei olisi halunnut. Tapahtumilla ja niistä seuranneella mahdollisella haavoittuvalla asemalla voi olla merkitystä sekä puhuttelutilanteessa, että päätöksenteossa. Katso haavoittuvan aseman tunnistamisesta ja vaikutuksesta:

[Linkki – Luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

Hakijaan matkareitin aikana kohdistuneet tapahtumat eivät yleensä liity suoraan tulevaisuuden uhkaan siinä valtiossa, johon suhteessa hakemus tutkitaan, eikä tarkempi selvittäminen kansainvälisen suojelun näkökulmasta ole lähtökohtaisesti tarpeen. Tapahtumat voivat kuitenkin joissakin tapauksissa olla kansainvälisen suojelun perusteita, jolloin niiden uskottavuutta ja ihmiskaupan merkitystä kansainvälisen suojelun tarpeen kannalta selvitetään tarvittaessa myöhemmin turvapaikkaperusteiden selvittämisen yhteydessä.

Esiin tulevien ihmiskauppaviitteiden osalta selvitetään lisäksi riittävät tiedot epäilyistä ihmiskaupasta ja sen olosuhteista, jotta hakija voidaan tarvittaessa ohjata ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Auttamisjärjestelmään esittämisestä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.7.1 Hakijan esittäminen ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmään](#)

3.2.3.7 Vastuuvaltion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot ja Dublin-viitteet

Ulkomaalaislain 97 §:n 1 momentissa on mainittu turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämisen kannalta tarpeellisten tietojen suullinen selvittäminen, jolla viitataan Dublin-asetuksen 5 artiklan henkilökohtaiseen puhutteluun.

Dublin-asetuksen mukaista henkilökohtaista puhuttelua ei käsitellä tässä ohjeessa. Kaikkien hakemusten kohdalla on kuitenkin tärkeää havaita mahdolliset viitteet siitä, että jokin toinen jäsenvaltio on vastuussa hakemuksen käsittelystä (Dublin-viitteet), koska kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää Suomessa tutkimatta ulkomaalaislain 103 §:n 2 kohdan mukaisesti, jos hakija voidaan lähettää toiseen valtioon, joka Dublin-asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä.

Hakijoille annetaan henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevia tietoja selvitetäessä tarvittavissa määrin Dublin-asetuksen edellyttämiä tietoja Dublin-menettelystä. Poliisi tai Rajavartiolaitos on antanut tiedot hakemuksen jättämisen yhteydessä hakijan ymmärtämällä kielellä ja tätä varten laadituilla yhteisillä tiedotteilla. Jos on selvää, että hakemus tutkitaan Suomessa (esim. hakemuksen jättämisestä on kulunut yli kolme kuukautta, tai asia on siirtynyt aineellisen tutkintaan Dublin-tutinnan jälkeen), riittää, että hakijalle kerrotaan mahdollisista seuraamuksista, jos hän poistuu Suomesta johonkin toiseen Dublin-asetusta noudattavaan valtioon.

Jos hakemuksen seulonnessa on ilmennyt viitteitä siitä, että jokin toinen Dublin-valtio on vastuussa hakemuksen käsittelemisestä, järjestetään hakijalle suoraan Dublin-puhuttelu. Dublin-viitteitä voi kuitenkin tulla esiin myös vasta sellaisessa henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevassa kuulemisessa, jonka on ollut tarkoitus edetä turvapaikkaperusteiden aineelliseen selvittämiseen. Puhuttelijan on tällöin esille tulneiden seikkojen perusteella tarvittaessa selvittävä hakijalta tutkittavaksi ottamista koskevat edellytykset ja turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Dublin-viitteitä ovat esimerkiksi:

- hakijalla on perheenjäseniä, jotka ovat hakeneet tai saaneet kansainvälistä suojelua toisessa valtiossa
- hakijalla on voimassa olevia tai vanhentuneita oleskelulupia tai viisumeita toiseen jäsenvaltioon
- hakijan on tullut laittomasti maahan toiseen jäsenvaltioon tai oleskellut siellä
- hakijalla on aiempia kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia toisessa jäsenvaltiossa
- hakijalla on jäsenvaltioiden alueella henkilöitä, jotka ovat häneen riippuvuussuhteessa

Jos näitä viitteitä ilmenee, tulee asiaa selvittää tarkemmin vastuuvaltion määrittämisen näkökulmasta.

Jos kuitenkin on selvää, että hakemuksen käsittely on Suomen vastuulla, Dublin-viitteitä ei tarvitse vastuunmäärittämisen näkökulmasta selvittää.

Hakemuksen käsittelyn voidaan katsoa olevan Suomella esim. jos hakemus on jo ollut Dublin-tutkinnassa ja asia on siirretty aineelliseen tutkintaan tai jos menettelyn aloittamisen määräajat (käytännössä takaisinottopyyntö 2kk ja vastaanottopyyntö 3kk hakemuksen jättämisestä) ovat jo kuluneet. Tällöin hakijalle ei myöskään tarvitse kertoa Dublin-menettelystä tarkasti, vaan riittää, että kertoo Suomen olevan vastuussa hakemuksen käsittelystä.

Vakiintuneen käytännön mukaan turvallisista alkuperämaista tulevien hakijoiden hakemukset käsitellään aina aineellisesti Suomessa, joten niiden kohdalla Dublin-viitteiden selvittäminen ei ole tarpeen.

3.2.3.8 Muut tutkimatta jättämisviitteet

Jos hakemuksen seulonnessa ilmenee viitteitä siitä, että hakemus tulisi jättää tutkimatta jollain ulkomaalaislain 103 §:n 1 tai 3 kohdissa tarkoitetulla perusteella (hakija on tullut turvallisesta kolmannelta maasta, turvallisesta turvapaikkamaasta tai saanut suojelua toisesta EU-maasta), järjestetään hakijalle suoraan tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu.

Jos hakemus olisi etenemässä turvapaikkaperusteiden selvittämiseen ja henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevia tietoja selvitetäessä ilmenee viitteitä siitä, että jokin edellä mainituista tutkimatta jättämisperusteista voisi tulla kyseeseen, selvitetään viitteitä tarkemmin. Tutkimatta jättämisviitteitä selvitetään Turvapaikkatutkinta-toimenpiteen ohjaamalla kysymyksillä oleskelulupa- ja viisumitiedoista, aiemmasta pidemmästä oleskelusta jossain toisessa maassa ja onko hakija hakenut tai saanut kansainvälistä suojelua aiemmin toisesta maasta. Tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvittämiseen liittyvät kysymykset tulevat kysyttäviksi, jos lupa- ja viisumitiedoissa on merkitty hakijalla olevan oleskelulupa kolmannelta valtiossa tai hakijan saaneen kansainvälistä suojelua. Katso tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvittämisestä tarkemmin seuraava luku Tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu.

3.2.4 Tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu

3.2.4.1 Turvallinen turvapaikkamaa, turvallinen kolmas maa ja toisesta EU-maasta suojelua saaneet

Maahanmuuttovirastossa selvitetään suullisesti tutkimatta jättämisen edellytyksiä ulkomaalaislain 103 §:n 1 mom 1 ja 3 kohtien tapauksissa, eli kun hakija on saapunut sellaisesta ulkomaalaislain 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta tai 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannelta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa, tai kun hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, johon hänet voidaan lähettää. Kyse on menettelydirektiivin 34 artiklaa vastaavasta puhuttelusta.

Jos se on tarpeen, hakijalta selvitetään ensin henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevat tiedot hakemuksen rataisemisen kannalta riittävässä laajuudessa. Puhuttelussa noudatetaan Kuulemismenettely -kappaleessa tarkoitettua menettelyä. Katso näistä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.1 Kuulemismenettely](#)

[Linkki - Luku 3.2.3 Henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittäminen](#)

[Linkki – Luku 3.3 Henkilöllisyyden selvittäminen](#)

Turvallinen kolmas maa tai turvallinen turvapaikkamaa ei voi koskaan olla hakijan kansalaisuusvaltio eikä kansalaisuudettoman hakijan pysyvä asuinmaa.

Turvallisella turvapaikkamaalla tarkoitetaan valtiota, joka ei ole EU-jäsenvaltio, ja joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä, ja jossa hakija on saanut ja edelleen voi saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua. Kyse on siis valtiosta, jossa hakija jo on saanut kansainvälistä suojelua.

Turvallisella kolmannella maalla tarkoitetaan valtiota, joka ei ole EU-jäsenvaltio, ja joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä, ja jossa hakija olisi voinut saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua. Kyse on siis valtiosta, jossa hakija olisi voinut saada kansainvälistä suojelua.

Sen lisäksi turvallisten maiden kohdalla on olennaista selvittää, miksi hakija ei katso kyseistä maata itselleen turvalliseksi. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan ole tarkoitus selvittää hakijan turvapaikkaperusteita suhteessa hakijan kansalaisuusvaltioon tai pysyvään asuinmaahan. Tutkimatta jättämisen edellyttämien tietojen selvittämisessä voidaan pitää lähtökohtana, että kyseinen valtio on yleisesti ottaen turvallinen. Hakijalle tulee antaa mahdollisuus antaa selvityksensä siitä, miksi hän ei pidä valtiota itselleen turvallisenä ja tarvittaessa hakijalle tulee esittää lisäkysymyksiä.

Turvallisen turvapaikkamaan kohdalla on olennaista lisäksi selvittää, minkälaista suojelua hakija on saanut kyseissä maassa, onko hänellä voimassa olevaa oleskelulupaa sekä onko hänellä oikeutta palata kyseiseen maahan.

Turvallisen kolmannen maan kohdalla on olennaista lisäksi selvittää, onko hakijalla riittävä yhteys kyseiseen maahan. Tällä tarkoitetaan sitä, onko hakijalla oikeus saapua maahan ja oleskella maassa ja voidaanko tätä pitää hänen kohdallaan kohtuullisena. Hakijalle tulee antaa mahdollisuus antaa selityksensä edellä mainituista seikoista ja tarvittaessa hakijalle tulee esittää lisäkysymyksiä.

Jos hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa EU:n jäsenvaltiossa, ei vastuunmäärittämisasetusta voida soveltaa häneen. Hakemus voidaan kuitenkin jättää tutkimatta ulkomaalaislain 103 § 3 kohdan perusteella. Maahanmuuttovirasto selvittää hakijalta kuulemisessa, miten hän suhtautuu siihen, että hakemus jätetään tutkimatta. Hakijalle tulee varata tilaisuus antaa

selvityksensä siitä, miksi hakemusta ei tulisi jättää tutkimatta ja miksi häntä ei voitaisi käännyttää kansainvälistä suojelua antaneeseen jäsenvaltioon.

Puhuttelussa selvitetään tarvittavilta osin myös sellaisten mahdollisten oleskelulupien edellytykset, jotka UlkL 94 §:n 3 momentin mukaisesti tutkitaan ja ratkaistaan turvapaikkamenettelyn yhteydessä. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.7 Muut oleskelulupaperusteet](#)

Kuulemisessa hakijalta kysytään, miten hän suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon. Hakijan itsensä lisäksi hänen Suomessa olevalle aviopuolisolleen tai tähän rinnastettavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakijaa koskevassa pääsyn epäämistä, käännyttämistä, karkottamista tai maahantulokiellon määräämistä koskevassa asiassa. (UlkL 145 §)

3.2.4.2 Tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten selvittäminen uusintahakemusten kohdalla

Uusintahakemusten kohdalla tutkittavaksi ottamisen edellytykset voidaan selvittää pelkästään kirjallisen aineiston perusteella (UlkL 102 §). Tarvittaessa kuitenkin tietoja selvitetään tarkemmin suullisesti. Hallituksen esityksessä (HE 273/2018 vp) on todettu, että jos uusintahakemuksen kohdalla hakemuksen jättämisen yhteydessä kirjatut tiedot eivät ole riittävät, voi Maahanmuuttovirasto selvittää asiaa lisää vielä suullisesti tai kirjallisesti.

Jos tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä selvitetään suullisesti, noudatetaan Kuulemismenettely -kappaleessa tarkoitettua menettelyä. Lähtökohtaisesti henkilöllisyys, matkareitti ja maahantulo on selvitetty jo aiemman hakemuksen yhteydessä, joten niitä selvitetään vain, jos se poikkeuksellisesti on tarpeen.

[Linkki – luku 3.2.1 Kuulemismenettely](#)

Kuulemisen tarkoituksena on selvittää täyttyvätkö tutkittavaksi ottamisen edellytykset, eli onko asiassa tullut ilmi sellaisia uusia perusteita tai seikkoja, jotka merkittävästi lisäävät sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Lisäksi selvitetään tarpeen mukaan myös syitä sille, miksi hakija vetoaa hakemuksessa esitettyyn seikkaan tai perusteeseen vasta uusintahakemuksen yhteydessä ja onko hakijalla ollut mahdollisuus vedota seikkaan tai perusteeseen aiemman hakemuksen tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

Puhuttelussa selvitetään tarvittavilta osin myös sellaisten mahdollisten oleskelulupien edellytykset, jotka UlkL 94 §:n 3 momentin mukaisesti tutkitaan ja ratkaistaan turvapaikkamenettelyn yhteydessä. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.7 Muut oleskelulupaperusteet](#)

Jos on mahdollista, että hakija määrätään maasta poistettavaksi tai maahantulokieltoon, on hakijalle varattava mahdollisuus tulla kuulluksi asiasta. Käytännössä tämä toteutetaan kysymällä, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon. Hakijan itsensä lisäksi hänen Suomessa olevalle aviopuolisolleen tai tähän rinnastettavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakijaa koskevassa pääsyn epäämistä,

käännyttämistä, karkottamista tai maahantulokiellon määräämistä koskevassa asiassa. (UlkL 145 §)

3.2.5 Turvapaikkapuhuttelu

3.2.5.1 Turvapaikkaperusteiden selvittäminen

Ulkomaalaislain 97 §:n 2 momentin ja 97 a §:n mukaisesti hakijalta selvitetään kansainvälisen suojelun perusteet, eli ne syyt, joiden vuoksi hakija kertoo olevansa vaarassa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan. Kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytyksistä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.4.1 Turvapaikka](#)

[Linkki – Luku 4.5.4.2 toissijainen suojelu](#)

Jos se on tarpeen, hakijalta selvitetään ensin henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa sekä vastuuvaltion määrittämistä koskevat tiedot. Turvapaikkapuhuttelussa voi tulla ilmi myös jotain uutta selvitystä, jonka vuoksi jo selvitettyjä asioita esimerkiksi hakijan henkilöllisyydestä tai kotipaikasta on syytä selvittää uudelleen tai tarkemmin. Puhuttelussa noudatetaan Kuulemismenettely -kappaleessa tarkoitettua menettelyä. Katso näistä tarkemmin:

[Linkki – luku 3.2.1 Kuulemismenettely](#)

[Linkki - Luku 3.2.3 Henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittäminen](#)

[Linkki – Luku 3.3 Henkilöllisyyden selvittäminen](#)

Jos hakemus on siirtynyt Dublin-prosessista aineelliseen tutkintaan, ei hakijalta ole Dublin-prosessiin liittyvässä kuulemisessa selvitetty välttämättä kaikkia tarpeellisia henkilöllisyyden selvittämiseen liittyviä asioita. Näissä tilanteissa on tärkeää huomata selvittää tarvittavat puuttuvat hakijan henkilöllisyyteen ja taustaan liittyvät tiedot turvapaikkapuhuttelussa.

Turvapaikkapuhuttelun alussa hakijaa ohjeistetaan puhutteluun tarvittavilta osin huomioiden se, pidetäänkö puhuttelu välittömästi henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittämisen jälkeen, jolloin ohjeistus on jo annettu, vai erillisessä puhuttelussa. Maahanmuuttoviraston edustajana puhuttelijalla on prosessinjohto turvapaikkapuhuttelussa, eli puhuttelija vetää turvapaikkapuhuttelua ja vastaa puhuttelun kulusta. Hakijan riittävä ohjeistaminen puhuttelun alussa on tärkeää puhuttelun sujuvan läpiviemisen varmistamiseksi. Ennen turvapaikkaperusteiden käsittelyä hakijalle on tärkeää kertoa, että puhuttelussa selvitetään ne syyt, joiden vuoksi hakija on joutunut poistumaan lähtömaastaan ja joiden vuoksi hakija ei voi sinne palata. Hakijalle on syytä täsmentää, että hakijan lähtömaan yleinen tilanne on Maahanmuuttoviraston tiedossa ja hakijan ei tarvitse kertoa siitä. Hakijaa on tärkeä ohjeistaa, että puhuttelun tarkoitus on, että hakija kertoo itseensä tai läheisiinsä henkilökohtaisesti liittyvistä tapahtumista, asioista ja uhasta.

Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään suullisesti perusteet, jotka hakijalla on häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuvasta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista (UlkL 97 § 2 mom). Sen lisäksi, että puhuttelussa selvitetään turvapaikkapäätöksen kannalta merkitykselliset tapahtumat menneisyydessä, erityistä huomiota tulee kiinnittää tulevaisuudessa mahdollisesti uhkaaviin oikeudenloukkauksiin. Keskeistä turvapaikkapäätöksen kannalta on selvittää hakijaan mahdollisesti tulevaisuudessa kohdistuva uhka, jos hänet palautettaisiin kotimaahansa. Puhuttelussa selvitetään myös, onko hakijalla asiakirjoja tai muuta näyttöä kertomuksensa tueksi. Toimitetun näytön sisältö ja se, mitä hakija haluaa selvityksellä osoittaa, selvitetään puhuttelussa tarvittavilta osin. Katso hakijan toimittamien lisäselvitysten käsittelystä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.1 Hakijan toimittaman lisäselvityksen käsitteleminen](#)

Turvapaikkapuhuttelussa on otettava huomioon puhuttelun keskeinen merkitys asian selvittämisessä. Hakijalle on annettava mahdollisuus esittää vapaamuotoisena kerrontana yksityiskohtainen kuvaus ja todisteet hakemukseensa liittyvistä seikoista. Puhuttelijan velvollisuutena on tarvittaessa ohjata hakijaa kertomaan hänen hakemuksensa kannalta olennaisista seikoista ja esitettävä asian selvittämisen kannalta olennaisia lisäkysymyksiä.

Puhuttelijan velvollisuus on hakijan kertoman perusteella tunnistaa hakijan kertomuksesta kansainvälisen suojelun arvioinnin kannalta olennaiset seikat huomioiden erityisesti ulkomaalaislain mukaiset vainon syyt (alkuperä, uskonto, kansallisuus, poliittinen mielipide ja yhteiskunnalliseen ryhmään kuuluminen). Puhuttelijan on puhuttelussa kiinnitettävä huomiota kertomuksen uskottavuuteen ja ristiriitaisuuksien sekä epä johdonmukaisuuksien selvittämiseen hakijalta.

Puhuttelija vastaa siitä, miten ja missä järjestyksessä asioita puhuttelussa selvitetään. Usein lähtökohtana on, että hakija saa puhuttelussa kertoa hakemuksensa perusteet vapaasti ja tämän jälkeen hakijalle esitetään hakemuksen selvittämisen kannalta tarpeellisia lisäkysymyksiä teemoittain. Tarvittaessa hakija voidaan keskeyttää ja ohjata häntä kertomaan hakemuksen kannalta olennaisista asioista. Erityisesti turvapaikkaperusteita selvitettäessä on tärkeää, että hakija kertoo perusteista omin sanoin, koska lähtökohtaisesti hakijan kertoman uskottavuutta arvioidaan päätöksessä.

Puhuttelija voi myös tarvittaessa mukauttaa puhuttelun sisällön ja asioiden käsittelyjärjestyksen tapaukseen soveltuvalla tavalla.

Esimerkiksi kun hakijalla on useita toisistaan erillisiä

turvapaikkaperusteita, voi tapauskohtaisen harkinnan perusteella olla hyödyllistä pyytää hakijaa aluksi tiivistämään perusteensa. Tiivistyksellä saadun yleiskäsityksen perusteella voidaan pyytää hakijaa kertomaan vapaasti omin sanoin kustakin turvapaikkaperusteesta tai laajemmasta teemasta, ja tarvittaessa tarkentaa teemakohtaisilla tarkentavilla kysymyksillä.

Turvapaikkaperusteiden selvittämisen päätteeksi puhuttelija kirjoittaa pöytäkirjaan yhteenvedon eli tiivistelmän. Jos puhuttelussa on selkeitä teemoja, tiivistelmä tehdään jokaisen teeman käsittelyn päätteeksi. Tiivistämällä hakijalle hakemuksen perusteet ja jokaisen teeman keskeiset asiat pyritään varmistamaan siitä, että hakemuksen keskeiset perusteet ja seikat on

ymmärretty oikein. Tiivistelmä/tiivistelmät luetaan hakijalle joko puhuttelun aikana tai sen päätteeksi.

EUAA on julkaissut puhuttelua koskevan käytännön oppaan: EASO (nyk. EUAA) Practical Guide: Personal Interview. Oppaassa on ohjeita puhuttelun pitämiseen ja puhuttelutekniikkaan.

Hallinto-oikeuden yleisten periaatteiden mukaan viranomaisen ei tule selvittää asioita enempää tai pidempään, kuin asian ratkaisemiseksi on tarpeen. Jos hakija esittää useita turvapaikkaperusteita ja yhden näistä perusteella on selvää, että turvapaikan edellytykset täyttyvät, ei muita perusteita tarvitse selvittää yhtä perusteellisesti. Kun asiassa on erittäin todennäköistä, että turvapaikan myöntämisen edellytykset täyttyvät yhden perusteen osalta ja muut päätöksen kannalta oleelliset seikat, kuten hakijan henkilöllisyys, mahdolliset ihmiskauppa- ja poissuljentaviitteet ovat riittävästi selvitettyjä, muiden perusteiden yksityiskohtainen selvittäminen ei useimmiten ole tarpeen. Tämä pätee myös perusteiden kumulatiivisuuteen. Tällöin hakijalle tehtävässä turvapaikkapäätöksessä arvioidaan vain ne perusteet, joiden nojalla turvapaikka myönnetään. Jos ennen puhuttelua käytössä olevien tietojen perusteella arvioidaan, että hakija todennäköisesti täyttää turvapaikan myöntämisen edellytykset jonkin esittämänsä turvapaikkaperusteen osalta, on asian selvittäminen puhuttelussa perusteltua aloittaa tämän perusteen käsittelyllä.

Kansainvälisen suojelun tarve arvioidaan aina suhteessa hakijan kansalaisuusvaltioon tai kansalaisuudettomien osalta suhteessa hakijan entiseen pysyvään asuinmaahan. Jos hakijan kansalaisuus jää tuntemattomaksi tai ei ole tiedossa, arvioidaan suojelun tarve näissä tilanteissa myös suhteessa maahan, joka katsotaan hakijan entiseksi pysyväksi asuinmaaksi. Hakijan kotimaan ja kotialueen tai paluualueen selvittämisellä on ratkaiseva merkitys näin ollen myös siihen, että turvapaikkapuhuttelussa osataan selvittää hakemuksen ratkaisemisen kannalta olennaisia asioita.

Sen varmistamiseksi, että hakijalla on mahdollisuus esittää turvapaikkahakemuksensa perusteet puhuttelussa asianmukaisesti, on hakijalla oltava riittävällä tavalla tieto siitä, suhteessa mihin maahan tai maan alueeseen suojelun tarvetta arvioidaan. On hyvä huomioida, että hakijalla voi myös olla useampi kansalaisuusvaltio tai pysyvä asuinmaa. Tarvittaessa voi olla perusteltua selvittää suojelun tarvetta suhteessa useampaan maahan tai alueeseen. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Jos hakijalla on useampi kansalaisuusvaltio tai pysyvä asuinmaa
- Puhuttelussa hakijan kansalaisuuteen liittyy epäselvyyksiä tai ei vielä ole tietoa esimerkiksi siitä, miten hakijan kansalaisuusasema tullaan määrittämään
- Kotipaikkaan tai muuhun paluualueeseen liittyy epäselvyyksiä (esim. hakijan kotipaikka voi olla mahdollisesti useampi alue saman maan sisällä)

Jos suojelun tarvetta arvioidaan suhteessa useampaan valtioon hakijan suhtautumista mahdolliseen maasta poistamiseen tulee tiedustella suhteessa näihin maihin ja kertoa hakijalle, että hakemus voidaan tutkia suhteessa valtioon/valtioihin, jonka kansalaisena häntä tullaan pitämään tai joka/jotka katsotaan hänen entiseksi pysyväksi asuinmaakseen.

Kotipaikan ja paluualueen selvittämisestä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.3.3 Taustatiedot](#) ja sieltä alta Kotipaikka ja paluualue

[Linkki – Luku 4.5.4.1.1 Oleskelu kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella](#)

Ennakkopäätös KHO:2019:149: Valittajalle oli järjestetty kaksi puhuttelua, joissa oli kysytty yhteensä 83 kysymystä. Kuusi ensimmäisessä puhuttelussa esitettyä kysymystä liittyi valittajan kansalaisuusvaltioon Somaliaan. Muut kysymykset koskivat olosuhteita ja tapahtumia Saudi-Arabiassa. Valittajalta oli tiedusteltu, miten hän suhtautuu mahdolliseen palauttamiseen Saudi-Arabiaan. Valittajalta kysyttiin vain yksi kysymys, joka liittyi suoraan hänen mahdolliseen kansainvälisen suojelun tarpeeseensa Somaliaan käännyttämisen suhteen.

KHO totesi, että Maahanmuuttovirastolla on velvollisuus huolehtia asian käsittelystä ja varmistaa, että hakija kykenee toteuttamaan oman selvitysvelvollisuutensa. Puhuttelun aluksi käydään läpi puhuttelun tarkoitus sekä osapuolten oikeudet ja velvollisuudet, jolloin hakijaa ohjeistetaan muun ohella siitä, että puhuttelussa selvitetään ne syyt, joiden vuoksi hakija ei voi palata kotimaahansa. Valittajalle on kuitenkin hänen taustansa ja hänelle puhutteluissa esitetyt kysymykset huomioon ottaen voinut perustellusti syntyä käsitys siitä, että hänen kansainvälisen suojelun tarpeensa tutkitaan suhteessa hänen syntymä- ja oleskeluvaltioonsa Saudi-Arabiaan. Maahanmuuttoviraston puhuttelijan olisi tullut huolehtia siitä, että puhutteluissa selvitetään asian ratkaisun kannalta olennaisia seikkoja ohjeistamalla valittajaa kertomaan hänen kansainvälisen suojelun tarpeensa arvioimisen osalta keskeisistä asioista. Asian selvittäminen Maahanmuuttovirastossa oli ollut puutteellista. Valittajalla ei ole katsottava olleen edellytyksiä osallistua asiansa selvittämiseen, kun hänelle ei ole ollut selvää, että hänen hakemuksensa tutkitaan suhteessa Somaliaan. Valittajalla ei voida myöskään katsoa olleen todellista mahdollisuutta esittää omaa kantaansa esimerkiksi suhteessa hankitun selvityksen riittävyyteen ja todenmukaisuuteen tai valmisteltavaan toimenpiteeseen, tässä tapauksessa käännyttämiseen Somaliaan.

Hakijan kertomat oikeudenloukkaukset tai tapahtumat hakijan kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella, jotka eivät liity hakijan kotimaahan tai pysyvään asuinmaahan tai hakijaan siellä kohdistuvaan uhkaan, eivät pääsääntöisesti kuulu turvapaikkapuhuttelussa selvitettäviin asioihin. Muissa maissa tapahtuneet oikeudenloukkaukset ja tapahtumat voivat kuitenkin tilanteesta riippuen vaikuttaa asian käsittelyyn ja suojelun tarpeen arviointiin. Hakemuksen yksilöllisistä olosuhteista riippuen hakijan kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella tapahtuneiden oikeudenloukkausten tai tapahtumien

selvittäminen voi olla olennaista esimerkiksi haavoittuvan aseman tunnistamiseksi. Maahanmuuttovirastolla on velvollisuus tunnistaa ja huomioida hakijan mahdollinen haavoittuva asema kaikissa prosessin vaiheissa. Haavoittuva asema voi tapauksen yksilöllisistä olosuhteista riippuen vaikuttaa esimerkiksi hakijan kykyyn esittää selvitystä perusteistaan, hakemuksen arviointiin ja hakijaan kotimaassaan kohdistuvaan uhkaan. Lisäksi muissa maissa tapahtuneita tapahtumia voi olla tarpeen selvittää, jos on kyseessä esimerkiksi kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella tapahtunut ihmiskauppa tai poissuljentaan mahdollisesti johtava teko. Ihmiskauppaa tulee lähtökohtaisesti selvittää sillä tarkkuudella, että tapahtuneesta ihmiskaupasta selvitetään perustiedot, jolloin hakija voidaan niiden pohjalta ohjata auttamisjärjestelmään ja hänen haavoittuvuuttaan voidaan arvioida. Jos taas kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella tapahtunut ihmiskauppa aiheuttaa hakijalle uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan, tulee ihmiskauppaan liittyviä seikkoja selvittää tarkemmin.

Katso haavoittuvan aseman tunnistamisesta ja auttamisjärjestelmään esittämisestä lisää:

[Linkki – luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

[Linkki – 3.2.3.3 Terveystila ja haavoittuvuus](#)

[Linkki – Luku 3.4.7.1 Hakijan esittäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään](#)

Jos puhuttelussa tulee ilmi, että hakija on rekisteröitynyt UNCHR:lle, on rekisteröitymisen tilannetta, mahdollista pakolaisasemaa ja perusteita selvitettävä tarkemmin sekä tarvittaessa pyydettyä hakijan suostumus tietojen pyytämistä UNCHR:ltä. Samoin hakijan mahdollisen UNRWA-rekisteröinnin selvittämiseksi tulee tarvittaessa pyytää tietoja UNCHR:ltä. Katso selvitettävistä tiedoista ja tietojen pyytämisestä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.9 Tietojen pyytäminen UNHCR:ltä](#)

Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään tarvittavilta osin myös sellaisten mahdollisten oleskelulupien edellytykset, jotka UlkL 94 § 3 momentin mukaisesti tutkitaan ja ratkaistaan turvapaikkamenettelyn yhteydessä. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.7 Muut oleskelulupaperusteet](#)

Jos on mahdollista, että hakija määrätään maasta poistettavaksi tai maahantulokieltoon, on hakijalle varattava mahdollisuus tulla kuulluksi asiasta. Käytännössä tämä toteutetaan kysymällä, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon. Hakijan itsensä lisäksi hänen Suomessa olevalle aviopuolisolleen tai tähän rinnastettavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakijaa koskevassa pääsyn epäämisestä,

käännyttämistä, karkottamista tai maahantulokiellon määräämistä koskevassa asiassa. (UklL 145 §)

3.2.5.2 Viranomaissuojelu

Osana turvapaikkaperusteiden selvittämistä selvitetään tarvittaessa, onko hakijalla oman näkemyksensä mukaan mahdollisuus saada suojelua kokemaansa uhkaa vastaan kansalaisuusvaltionsa tai pysyvän asuinmaansa viranomaisilta. Mahdollisuus viranomaissuojeluun tulee selvittää puhuttelussa, sillä kansalaisuusvaltion suojelu on ensisijaista suhteessa kansainvälisen suojelun myöntämiseen. Ulkomaalaislain 88 d §:n mukaan suojelun tarjoaja voi olla sellainen valtio tai valtiota tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävä kansainvälinen järjestö, joka on halukas ja kykenevä tarjoamaan suojelua. Suojelun on oltava tehokasta ja luonteeltaan pysyvää.

Hakijalta, joka vetoaa hakemuksessaan muulta kuin valtiolliselta taholta tulevan vainon tai vakavan haitan vaaraan, selvitetään, onko hakijan mahdollista turvautua viranomaissuojeluun kotialueellaan tai muulla koti- tai pysyvän asuinmaansa alueella. Viranomaissuojelun saanti edellyttää pääsääntöisesti aina, että henkilöä vainoava taho on muu kuin valtio. Hakijan mahdollisuus saada viranomaissuojelua kotimaassaan tulee selvittää aina, jos vainoa harjoittava taho on jokin muu kuin valtiollinen toimija tai jos hakija kuuluu sellaiseen yhteiskunnalliseen ryhmään, jolla ei ole asianmukaista pääsyä oikeusjärjestelmään. Muihin kuin taloudellisiin tai sosiaalisiin ongelmiin kotimaassaan vetoavan hakijan kohdalla, on hyvä selvittää, onko hän kääntynyt kotimaansa viranomaisten puoleen.

Jos hakija on kääntynyt viranomaisten puoleen, on hyvä selvittää millä tavalla hakija on tämän tehnyt, minkä kaikkien viranomaisten puoleen hakija on kääntynyt ja onko hakija tarvittaessa turvautunut myös kotimaansa ylempien viranomaisten puoleen. Viranomaisten toiminnan osalta olennaista on selvittää mitä mahdollisia toimia viranomaiset ovat tehneet ja mikä on ollut käsittelyn lopputulos. Jos hakija ei ole kääntynyt kotimaansa viranomaisten puoleen, tulee selvittää miksi hakija ei ole pyytänyt viranomaisilta apua. Viranomaissuojelun saatavuuteen vaikuttaa aina hakijan lähtömaan tilanne, mutta usein myös hakijan henkilökohtaisilla olosuhteilla voi olla vaikutusta suojelun saatavuuteen.

Jos maatiedon, hakijan profiilin ja hakijan kertoman perusteella on selvää, että viranomaissuojelua ei ole saatavilla, suojelun mahdollisuudesta ei tarvitse erikseen kysyä.

3.2.5.3 Sisäinen pako

Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään lähtökohtaisesti aina (ellei ole selvää, että sisäistä pakoa ei voida soveltaa), onko hakijan mahdollista välttää häneen kohdistuva uhka siirtymällä kotimaansa sisällä toiselle alueelle tai paikkakunnalle. Sisäisen paon mahdollisuus on peruste hylätä turvapaikkahakemus, jossa edellytykset kansainvälisen suojelun antamiselle sinänsä täyttyvät.

Ulkomaalaislain 88 e §:n mukaan turvapaikka tai toissijainen suojelu voidaan jättää myöntämättä ulkomaalaiselle, jos hänellä ei ole jossain kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa osassa perusteltua aiheetta pelätä joutuvansa vainotuksi tai todellista vaaraa joutua kärsimään vakavaa haittaa tai jos hänellä on jossain kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa osassa mahdollisuus saada tehokasta ja luonteeltaan pysyvää suojelua. Lisäksi hänen on voitava turvallisesti ja laillisesti päästä maan kyseiseen osaan ja hänen on voitava kohtuudella edellyttää oleskelevan siellä.

Sisäisen paon soveltamisen osalta todistustaakka on Maahanmuuttovirastolla ja tämän vuoksi sisäisen paon soveltaminen edellyttää, että asiaa on selvitetty puhuttelussa riittävän tarkasti. Kuitenkin se, miten laajasti puhuttelussa on tarpeen selvittää hakijan mahdollisuutta sisäiseen pakoon, on tapauskohtaista ja riippuu hakemuksen perusteista sekä hakijan lähtömaasta. Puhuttelijan tulee tämän vuoksi tutustua myös mahdollisiin maakohtaisiin ohjeisiin. Jos vainon harjoittaja tai vakavan haitan aiheuttaja on valtio, pääsääntöisesti mikään kyseisen valtion osa ei ole hakijalle turvallinen, eikä sisäisen paon selvittäminen välttämättä ole tarpeen. Jos maatiedon, hakijan profiilin ja hakijan kertoman perusteella on selvää, että sisäinen pako ei ole mahdollinen, sisäisen paon mahdollisuudesta ei tarvitse erikseen kysyä.

Puhuttelussa puhuttelijan tulee osoittaa hakijalle kohdealue tai alueita, johon hakijan sisäisen paon mahdollisuutta selvitetään. Puhuttelijan tulee hakijan yksilölliset olosuhteet sekä lähtömaan olosuhteet huomioiden arvioida mikä olisi hakijan kohdalla mahdollisesti soveltuva alue sisäiselle paolle. Joissakin tapauksissa mahdollisia sisäisen paon kohdealueita voi olla useampia, eikä ole mahdollista antaa yleistä ohjetta siitä, miten sisäisen paon kohdealue määritetään. Usein kuitenkin mahdollisena sisäisen paon kohdealueena voidaan pitää esimerkiksi kohdemaan pääkaupunkia tai muita suurimpia kaupunkeja. Tapauksesta ja lähtömaasta riippuen myös muut vaihtoehdot voivat olla mahdollisia.

Olennaista sisäisen paon osalta on selvittää, kohdistuuko hakijaan uhkaa myös sisäisen paon kohdealueella tai onko hakijan mahdollista saada sisäisen paon kohdealueella suojelua viranomaisilta. Jos hakija tuo esiin, ettei hänen ole mahdollista siirtyä toiselle alueelle, on puhuttelussa selvitettävä tarkemmin syitä sille, miksi siirtyminen ei ole mahdollista tai miksi hakija on mielestään vaarassa myös toisella paikkakunnalla. Sisäisen paon soveltaminen edellyttää myös, että hakijan on voitava turvallisesti ja laillisesti päästä sisäisen paon kohdealueelle ja voitava myös kohtuudella elää siellä. Tapauksesta riippuen myös näiden seikkojen arvioimiseen liittyviä tietoja voi olla syytä selvittää puhuttelussa huomioiden myös hakijan lähtömaasta koskevat tiedot sisäisen siirtymisen mahdollisuudesta. Laillinen pääsy sisäisen paon kohdealueelle voi edellyttää esimerkiksi tiettyjä henkilöllisyysasiakirjoja.

Hakijan haavoittuvalla asemalla ja taustatiedoilla, kuten iällä, sukupuolella, terveydentilalla, perhesuhteilla, sosiaalisilla siteillä, asumishistorialla sekä etnisellä, kulttuurisilla, kielellisillä, uskonnollisilla, koulutuksellisilla ja ammatillisilla olosuhteilla voi olla vaikutusta sisäisen paon arvioimiseen erityisesti kohtuullisuuden osalta. Tarvittaessa myös näitä seikkoja tulee selvittää tarkemmin puhuttelussa.

[Linkki – Luku 4.5.4.3 Sisäinen pako](#)

3.2.5.4 Turvallinen alkuperämaa

Turvallisesta alkuperämaasta tulevan hakijan turvapaikkapuhuttelun painopiste ja lähtökohta eroaa muista turvapaikkapuhutteluista. Turvalliseksi alkuperämaaksi arvioidun valtion vakauden ja toimivien sisäisten rakenteiden vuoksi lähtökohtana on, että hakijoiden tulisi ensisijaisesti turvautua kotimaansa suojeluun mahdollisia oikeudenloukkauksia vastaan. Turvapaikkapuhuttelussa tulee selvittää Ulkl 97 §:n 2 momentin mukaisesti hakijaan kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistunut vaino ja oikeudenloukkaukset. Erityistä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, miksi turvallisen alkuperämaan toimivat rakenteet, kuten viranomaissuojelu ja oikeudenmukaiset oikeudenkäynnit, eivät tulevaisuudessa voisi suojata hakijaa vastaavilta tapahtumilta.

Jos hakija on kotoisin ulkomaalaislain 100 §:ssä tarkoitetusta turvallisesta alkuperämaasta, turvapaikkapuhuttelussa hakijalta on erityisesti tiedusteltava, miten hän suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen turvalliseen alkuperämaahan sekä maahantulokielttoon. Erityisesti on selvitettävä ne perusteet, joiden vuoksi hakija katsoo, ettei kyseinen valtio ole hänelle turvallinen (Ulkl 97a § 2 mom). Hakijalle kerrotaan, että hänen kotimaataan voidaan pitää turvallisena alkuperämaana ja annetaan tilaisuus selvittää ne syyt, joiden perusteella hakija katsoo, ettei hänen kotimaansa ole hänelle turvallinen. Turvallisuuden arviointi tehdään jokaisen hakijan kohdalla yksilöllisesti ottaen huomioon hakijan esittämät seikat.

Taustatietojen selvittämisen painoarvo ei ole turvallisten alkuperämaiden kohdalla yhtä korostunut kuin muutoin. Selvittämistarpeen laajuus tulee arvioida tapauskohtaisesti. Turvallisista alkuperämaista tulevien hakijoiden hakemukset käsitellään aina aineellisesti Suomessa, ja näin ollen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittämisen yhteydessä ei ole tarpeellista selvittää ns. Dublin-viitteitä.

3.2.5.5 Poissuljenta

3.2.5.5.1 Poissuljentaviitteet

Poissuljennalla tarkoitetaan tilanteita, joissa hakija täyttää turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset, mutta ei ansaitse tai tarvitse suojelua ja suojelu jätetään tämän vuoksi antamatta. Poissuljennan soveltaminen edellytysten täytyessä on pakollista. Näin ollen poissuljentaan viittaavien seikkojen huomiointi ja selvittäminen kuuluu Maahanmuuttoviraston selvittämisvelvollisuuden piiriin. Suojelua ansaitsemattomien kohdalla poissuljentaviitteellä tarkoitetaan kaikkia sellaisia turvapaikanhakijaan liittyviä tietoja tai olosuhteita, jotka viittaavat hakijan mahdolliseen syyllistymiseen poissuljentalausekkeissa tarkoitettuihin tekoihin. Tällaisia tekoja ovat mm. vakavat kansainväliset rikokset, muut törkeät rikokset sekä aseellinen tai terroristinen toiminta. Teoista tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.4.1 Turvapaikkaa ansaitsemattomat](#)

[Linkki – luku 4.5.4.4.2 Toissijaista suojelua ansaitsemattomat](#)

Poissuljentaviite ei tarkoita sitä, että asiassa olisi konkreettinen syy epäillä hakijan syyllistyneen poissuljettavaan tekoon.

Esimerkkejä poissuljentaviitteistä ovat:

- Ammatti (esimerkiksi turvallisuusviranomainen)
- Rikostausta (Suomessa tai Suomen ulkopuolella)
- Toisen valtion määräämä maahantulokielto (ja muut rekisterimerkinnot)
- Viitteet ääriajattelusta

Myös esimerkiksi lähisuhdeväkivalta tai sukupuolittunut väkivalta voi olla väkivallan tekijän kohdalla poissuljentaviite.

Poissuljentaviitteiden huomioiminen ja alustava selvittäminen kuuluu kaikkien turvapaikkahakemuksia käsittelevien tehtäviin. Poissuljentaviitteitä voi tulla ilmi turvapaikkamenettelyn kaikissa vaiheissa. Turvapaikanhakijan kertoman lisäksi viitteitä voi tulla esiin muun muassa lisäselvityksistä tai viranomaisrekistereistä.

Poissuljentaviitteiden tunnistamisen ja havaitsemisen kannalta maatieto on aina keskeisessä roolissa, ja poissuljentaviitteet ovat lähes poikkeuksetta riippuvaisia myös hakijan lähtömaasta. Erityistä huomiota tuleekin kiinnittää mahdollisia poissuljentaviitteitä havainnoidessa relevanttiin maatietoon.

Kaikista tunnistetuista ja havaituista poissuljentaviitteistä tulee tehdä merkintä UMAan sekä lisätä asiasana hakijan turvapaikka-asiaan riippumatta siitä, tuleeko poissuljenta asiassa ensivaiheessa harkittavaksi.

On tärkeää huomioida, että poissuljentaviite voi muodostua myös sen perusteella, että hakija ei tarvitse suojelua. Tähän tulee kiinnittää huomiota erityisesti palestiinalaisten kohdalla. Hakijalle on voinut myös asuinvaltionsa viranomaisten tunnistamisen myötä syntyä oikeus kansalaisuuteen perustuviin oikeuksiin ilman kansalaisuutta. Katso suojelua tarvitsemattomista tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.4.4 Turvapaikkaa tarvitsemattomat](#)

3.2.5.5.2 Selvittäminen

Poissuljennan soveltaminen tulee harkittavaksi vain silloin, kun hakija olisi saamassa turvapaikan tai toissijaista suojelua. Jos turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset arvioidaan asiassa täyttyvän, tulee mahdollisia poissuljentaviitteitä selvittää. Jos taas suojelun edellytykset eivät täyty, ei poissuljenta ole tarpeen selvittää erillisessä poissuljentapuhuttelussa. Näissäkin tapauksissa on joka tapauksessa tärkeää puhuttelun yhteydessä selvittää mahdolliset perustiedot esim. palvelustiedoista, sekä huomioida poissuljentaviitteen merkitseminen UMAan ja oikea asiasanoitus. Suojelua mahdollisesti tarvitsemattomien kohdalla viitteet tulee kuitenkin selvittää aina.

Poissuljentaviitteiden selvittämisen edellytyksenä on viitteiden tunnistaminen ja niihin reagoiminen. Havaittujen poissuljentaviitteiden ja aiemmassa puhuttelussa selvitettyjen perustietojen (esim. sotilastaustaisen hakijan

palvelustietojen) perusteella arvioidaan poissuljennan soveltamisen mahdollisuutta, jonka perusteella hakemus ohjautuu tarvittaessa poissuljentakoulutuksen saaneelle käsittelijälle.

Poissuljentakoulutuksen käynyt käsittelijä selvittää tunnistettuja poissuljentaviitteitä turvapaikkapuhuttelussa. Jos poissuljentaviitteitä havaitaan jo ennen puhuttelua, voidaan tunnistettuja viitteitä selvittää jo osana ensimmäistä turvapaikkapuhuttelua. Varautuessa selvittämään havaittuja poissuljentaviitteitä puhuttelussa, tulee sitä ennen perehtyä maakohtaisiin poissuljentaviitteisiin. Havaitut poissuljentaviitteet tulee selvittää huolellisesti, jotta arvio poissuljennan soveltamisesta voidaan tehdä.

Poissuljentaviitteet ja niiden selvittäminen tulee huomioida myös silloin, jos hallintotuomioistuin kumoaa Maahanmuuttoviraston aiemman päätöksen arvioituaan kansainvälisen suojelun edellytyksiä toisin kuin Maahanmuuttovirasto, ja palauttaa asian luvan myöntämistä varten. Poissuljenta voi siis tulla sovellettavaksi silloinkin, kun hallintotuomioistuin on palauttanut asian Maahanmuuttovirastolle luvan myöntämistä varten. Jos Maahanmuuttovirasto on aiemman päätöksensä yhteydessä katsonut, ettei suojelun edellytykset täyty, ei näin ollen myöskään poissuljennan soveltamista ole valituksen alaisessa päätöksessä arvioitu. Hallintotuomioistuimet eivät ensiasteena usein ota kantaa poissuljennan soveltamiseen. Jos palautuneessa asiassa on selkeä poissuljentaviite, tulee sitä selvittää poissuljentapuhuttelussa ennen luvan myöntämistä.

Turvapaikanhakijaa täytyy aina kuulla mahdollisesta poissuljennan soveltamisesta, sillä poissuljenta voidaan soveltaa vain, jos hakijaa on siitä kuultu. Hakijalta selvitetään, miten hän suhtautuisi mahdolliseen poissuljentaan, ja selvennetään samalla, mitä poissuljenta tarkoittaa ja miksi se voisi tulla hänen kohdallaan harkittavaksi. Hakijaa voidaan kuulla mahdollisesta poissuljennan soveltamisesta myös kirjallisesti, mikäli hänellä on avustaja.

3.2.6 Uusi hakemus ja aineellisesti tutkittavat uusintahakemukset

Kun hakijalle järjestetään turvapaikkapuhuttelu uuden hakemuksen tai tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävän uusintahakemuksen johdosta, selvitetään puhuttelussa lähtökohtaisesti normaalisti uudet turvapaikkaperusteet tai seikat, joihin hakija käsiteltävänä olevassa hakemuksessaan vetoaa ja hakijaan niiden johdosta tulevaisuudessa kohdistuva uhka.

Puhuttelussa käsiteltäviin teemoihin vaikuttavat mahdollisesti kuitenkin hakijan aiempi tai aiemmat hakemukset, niissä jo saatu selvitys ja tehdyt päätökset. Lähtökohtaisesti puhuttelussa ei ole tarkoitus selvittää uudestaan alusta lähtien aiempien turvapaikkahakemusten tutkinnassa jo selvitettyjä ja lainvoimaisesti käsiteltyjä turvapaikkaperusteita. Aiemmin selvitettyjä ja käsiteltyjä perusteita ja seikkoja voi kuitenkin olla tarpeen puhuttelussa selvittää esimerkiksi, jos asiassa ilmenee jotain uutta tietoa, tapahtumia tai muita muutoksia tai

selvittämisen arvioidaan muutoin olevan tarpeen. Arviointi puhuttelussa selvittämistä vaativista asioista on tehtävä aina yksilöllisesti.

[Linkki – luku 3.2.5.1 Turvapaikkaperusteiden selvittäminen](#)

Puhuttelussa hakijalle kerrotaan mitä puhuttelussa keskitytään selvittämään ja tarvittaessa hakijaa tulee puhuttelun aikana aktiivisesti ohjata keskittymään hakemuksen kannalta olennaisten seikkojen selvittämiseen. Jos hakija vetoaa muiden seikkojen lisäksi myös aiemmin jo lainvoimaisesti käsiteltyihin turvapaikkaperusteisiin ja seikkoihin, on hakijalta syytä varmistaa esimerkiksi, onko hakijalla aiempiin perusteisiin liittyen jotain uutta mistä hakija ei ole kertonut aiemmin ja tuoda selkeästi ilmi, ettei puhuttelun tarkoitus ole käsitellä aiemmin jo käsiteltyjä asioita uudestaan.

3.2.7 Muut oleskelulupaperusteet

Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla esille tulevilla perusteilla (UlkL 94 § 3 mom).

Turvapaikkamenettelyn yhteydessä selvitetään tarvittavilta osin vain sellaisia mahdollisia oleskelulupaperusteita, jotka UlkL 94 § 3 momentin mukaisesti tutkitaan ja ratkaistaan turvapaikkamenettelyn yhteydessä. Näitä ovat:

- oleskelupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä (UlkL 52 § 1 mom)
- oleskelulupa ihmiskaupan uhrille (UlkL 52 a § 1 ja 2 mom)
- laittomasti maassa oleskelleen ja työskennelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelulupa (UlkL 52 d § 1 mom)
- oleskelulupa maasta poistumisen estymisen vuoksi (UlkL 51 § 1 mom)

Ulkomaalaislaissa on nimenomaisesti säädetty, että turvapaikkapuhuttelussa selvitetään, onko hakijalla kansainvälisen suojelun tarpeen ohella muita perusteita oleskeluoikeuden saamiseen (UlkL 97 a § 2 mom). Käytännössä mahdollisia kansainväliseen suojeluun liittyviä oleskelulupaperusteita tulee kuitenkin selvittää tarvittavilta osin myös muissa kuulemisissa kuin turvapaikkapuhuttelussa. Usein näiden muiden oleskelulupaperusteiden osalta olennaisia tietoja tulee esiin jo selvitetäessä hakijan taustatietoja, kuten terveydentilaa ja haavoittuvaa asemaa. Oleskelulupa-asioden osalta hakijan oma selvitysvelvollisuus on kuitenkin korostuneempi kuin kansainvälisen suojelun osalta.

Keskeistä kuulemisessa on varmistaa, että hakijasta on käytössä riittävät tiedot, joiden perusteella on mahdollista arvioida erityisesti oleskeluluvan myöntämisen edellytykset yksilöllisestä inhimillisestä syystä, huomioiden se, mitä hakija on itse tuonut esiin. Yksilöllisestä inhimillisestä syystä myönnettävän oleskeluluvan edellytykset arvioidaan viran puolesta aina kansainvälistä suojelua koskevassa päätöksessä, jos hakija ei täytä kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytyksiä.

Ulkomaalaislain 52 §:n mukaisesta yksilöllisestä inhimillisestä syystä myönnettävästä oleskeluluvasta ja luvan myöntämisen edellytyksistä on ohjeistettu tarkemmin ohjeessa oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä (MIGDno-2024-396).

Muut edellä mainitut oleskelulupaperusteet ovat käytännössä sellaisia, että niihin liittyviä asioita selvitetään ja niitä arvioidaan, jos edellytyksiä soveltamiselle tulee ilmi. Esimerkiksi jos asiassa tulee ilmi viitteitä siitä, että hakija on mahdollisesti joutunut ihmiskaupan uhriksi, tulee tällöin myös ihmiskaupan uhrille myönnettävän oleskeluluvan edellytykset aina arvioida päätöksessä, vaikka hakijan ei katsottaisi olevan kansainvälisen suojelun tarpeessa ihmiskaupan vuoksi. Katso tarkemmin mahdollisen ihmiskaupan uhrin asian käsitlemisestä: Mahdollisen ihmiskaupan uhrin asian käsitleminen Maahanmuuttovirastossa (MIGDno-2020-255).

Edellä mainittujen oleskelulupien edellytysten arvioinnista myös:

[Linkki - luku 4.1.2 Muut turvapaikkahakemuksen yhteydessä käsiteltävät oleskelulupaperusteet](#)

Jos hakija tuo puhuttelussa esiin, että hänellä on Suomeen perhesiteitä, kerrotaan hakijalle, että turvapaikkamenettelyn yhteydessä ei tutkita oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä perhesiteen perusteella. Samalla kerrotaan mahdollisuudesta jättää erillinen, maksullinen oleskelulupahakemus perhesiteen perusteella joko sähköisesti Enter Finlandissa tai ajanvarauksella Maahanmuuttoviraston palvelupisteessä. Hakijalle voidaan kertoa myös, että Maahanmuuttoviraston verkkosivuilta löytyy tietoja erilaisista oleskelulupahakemuksista ja oleskelulupien edellytyksistä.

Jos hakija vetoaa esimerkiksi työskentelyyn tai opiskeluun Suomessa, kerrotaan hakijalle, että oleskeluluvan myöntämistä myöskään näillä perusteilla ei arvioida turvapaikkamenettelyn yhteydessä. Tarvittaessa hakijalle voidaan kertoa, että oleskelulupaa työnteon, elinkeinon harjoittamisen tai opiskelun perusteella ei myönnetä, jos henkilö on hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua ja hakenut oleskelulupaa ennen poistumistaan Suomesta kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa (UlkL 36 f).

3.2.8 Hallintotuomioistuimesta käsiteltäväksi palautuneet hakemukset

Kun hallintotuomioistuin muutoksenhaun vuoksi palauttaa hakemuksen Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi voi hakemuksen ratkaiseminen joissain tapauksissa edellyttää hakijan kuulemista uudestaan. Kuulemisen tarve arvioidaan alustavasti heti päätöksen tiedoksisaannin ja rekisteröinnin jälkeen ja tiedot kirjataan UMAan. Joskus tarve kuulemiselle voidaan kuitenkin havaita myös myöhemmin esimerkiksi päätöstä tehdessä. Puhuttelijan on syytä tutustua hakijaa koskeviin aiempiin asiakirjoihin ja prosesseihin sen arvioimiseksi, mitä uudessa kuulemisessa on tarve selvittää. Päätöksentekijän on varmistuttava siitä, että asiaa on riittävästi selvitetty.

Tuomioistuimen päätöksestä käy ilmi syyt, joiden vuoksi asia on palautettu Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi. Usein kuulemisen tarve ja kuulemisessa käsiteltävät asiat voivat ilmetä suoraan tuomioistuimen päätöksestä. Hakija on voinut esittää valitusvaiheessa esimerkiksi jonkin uuden turvapaikkaperusteiden, jota ei ole aiemmin käsitelty tai esimerkiksi uusia tapahtumia, seikkoja tai asiakirjoja aiemmin jo kertomiinsa turvapaikkaperusteisiin liittyen, eikä tuomioistuin ota näihin seikkoihin ensiasteena päätöksessään kantaa. Joskus kuulemisen syy ja teema ei välttämättä kuitenkaan käy ilmi tuomioistuimen

päätöksestä, vaan kuulemisen tarve ja tema tulee havaita muualta asian käsittelytiedoista ja asiakirjoista (esimerkiksi poissuljentaviitteet).

Se, mitä seikkoja kuulemisessa on tarpeen selvittää, vaihtelee tapauskohtaisesti. Yksittäisessä tapauksessa selvittävät asiat on arvioitava aina tapauskohtaisesti huomioiden tuomioistuimen päätös sekä asiassa aiemmin selvitettyt asiat, saatavilla olevat tiedot ja asiakirjat. Puhuttelija on vastuussa siitä, että uudessa kuulemisessa selvitetään hakemuksen ratkaisemisen kannalta olennaiset tiedot. Hakijalle tulee kuulemisen alussa kertoa mitä teemoja tai asioita on tarkoitus käsitellä.

Kuulemisissa selvittäviin asioihin voi vaikuttaa myös se, miltä osin tuomioistuin on palauttanut hakemuksen Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi. Kuulemisessa voidaan selvittää vain asioita, jotka ovat vireillä Maahanmuuttovirastossa. Hallintotuomioistuimet voivat kumota hakemukseen aiemmin tehdyn päätöksen joko kokonaan tai osittain. Jos hallintotuomioistuin kumoo hakemukseen aiemmin tehdyn päätöksen kokonaan, on hakijan koko hakemus Maahanmuuttovirastossa uudelleen käsiteltävänä ja asiaa on myös tarvittavilta osin selvittävä tämä huomioiden.

Jos hallintotuomioistuin esimerkiksi hylkää valituksen turvapaikan osalta, mutta palauttaa hakemuksen muilta osin Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi, tulee lähtökohtaisesti selvittää tarvittavilta osin toissijaiseen suojeluun, muihin arvioitaviin oleskelulupaperusteisiin ja mahdolliseen maastapoistamispäätökseen liittyviä seikkoja. Turvapaikan myöntämiseen liittyviä seikkoja ei lähtökohtaisesti selvitetä, jos ne on jo käsitelty ja valitus on niiden osalta hylätty. Jos asiassa tulee tuomioistuimen päätöksen jälkeen kuitenkin ilmi jotain turvapaikan arviointiin vaikuttavia uusia asioita tai turvapaikkaperusteita, tulee tällaiset kuitenkin selvittää. Tämä johtuu siitä, että hakemus on edelleen Maahanmuuttoviraston käsiteltävänä kansainvälisen suojelun osalta ja turvapaikka on ensisijainen suhteessa toissijaiseen suojeluun.

KHO totesi ennakkopäätöksessään KHO:2020:37, että kansainvälisen suojelun edellytyksiä harkittaessa on arvioitava sekä hakijaan kohdistuvaa henkilökohtaista vainoa, vaaraa tai uhkaa että kotialueen yleistä turvallisuustilannetta. Vainon vaara ja siten peruste turvapaikkaan voi syntyä myös kotimaasta lähdön jälkeen, ja uusia perusteita kansainväliselle suojelulle voidaan esittää myös hakemuksen johdosta tehtyjen päätösten jälkeen. Koska turvapaikanhakijan henkilökohtaisissa olosuhteissa tai hänen kotimaassaan on saattanut tapahtua kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin kannalta merkityksellisiä muutoksia hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen ja koska turvapaikan antaminen on ensisijaista suhteessa toissijaisen suojelun perusteella myönnettävään oleskelulupaun, Maahanmuuttoviraston on sille tuomioistuimesta palautettua asiaa uudelleen käsitellessään voitava ottaa huomioon päätöksen tekohetkellä vallitsevat seikat ja olosuhteet riippumatta siitä, miten tuomioistuin on arvioinut kansainvälisen suojelun edellytyksiä tehdessään omaa päätöstään. KHO totesi myös, ettei asianosaisen kannalta kielteinen kansainvälistä suojelua koskeva hallinto-oikeuden päätös muutoinkaan saavuttanut sellaista oikeusvoimaa, joka yksinään estäisi asian harkitsemisen uudelleen.

Jos valitus sen sijaan on esimerkiksi hylätty kansainvälisen suojelun osalta (Ulkl 87 § ja 88 §) ja palautettu käsiteltäväksi oleskeluluvan ja/tai maasta poistamisen osalta, ei hakemus ole Maahanmuuttovirastossa käsiteltävänä kansainvälisen suojelun osalta. Tämä tulee huomioida myös hakijaa kuultaessa.

KHO on päätöksessään 583/2023 tulkinut ulkomaalaislakia tilanteessa, jossa KHO oli aikaisemmalla päätöksellään hylännyt valituslupahakemuksen kansainvälisen suojelun osalta, mutta myöntänyt valitusluvan ja kumonnut hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset Ulkl 52 §:n 1 momentin mukaisen oleskeluluvan ja käännyttämisen osalta ja palauttanut asian noilta osin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Asiaa virastossa uudelleen käsiteltäessä turvallisuustilanne hakijoiden kotimaassa Afganistanissa oli muuttunut. Asiassa oli Maahanmuuttoviraston valituksesta ratkaistavana, onko viraston, KHO:n asiassa tekemästä edellä mainitusta ratkaisusta huolimatta ja hakijoiden kotimaan muuttunut tilanne huomioon ottaen, tullut tutkia, ovatko hakijat kansainvälisen suojelun tarpeessa.

Päätöksen mukaan KHO:n hylättyä valituslupahakemuksen kansainvälisen suojelun osalta Itä-Suomen hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset ovat tulleet lainvoimaisiksi siltä osin kuin kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on hylätty, ja turvapaikka-asian vireilläolo on päättynyt. KHO:n mainitun ratkaisun jälkeen asiassa ei siten ole enää ollut kysymys hakijoiden kansainvälisestä suojelusta. Ulkl 94 ja 95 § ja niin sanottu uudelleen laadittu menettelydirektiivi 2013/32/EU huomioon ottaen Maahanmuuttovirastolla ei ole toimivaltaa tutkia kansainvälisen suojelun edellytysten täyttymistä, jos Maahanmuuttovirastossa ei ole vireillä hakemusta, jonka asianomainen on tehnyt saadakseen kansainvälistä suojelua. Huolimatta muuttuneesta turvallisuustilanteesta hakijoiden kotimaassa Maahanmuuttovirasto ei ole voinut oma-aloitteisesti tehdä ratkaisua hakijoille mahdollisesti myönnettävästä kansainvälisestä suojelusta. Hakijoilla todettiin olevan mahdollisuus saattaa kansainvälisen suojelun tarpeensa tutkittavaksi toimittamalla Maahanmuuttovirastolle uusi kansainvälistä suojelua koskeva hakemus.

Hallintotuomioistuimen palautettua hakijan turvapaikkahakemuksen Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi, lähtökohtaisesti uudessa kuulemisessa ei ole tarvetta selvittää hakijan turvapaikkahakemuksen perusteita tai muita aiemmin jo selvitettyjä asioita (esim. hakijan henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevia tietoja) alusta lähtien uudelleen, jos asioita on aiemmin joko saman hakemuksen tai aiemman jo lainvoimaisen hakemuksen käsittelyn yhteydessä selvitetty riittävästi. Lähtökohtaisesti myöskään sellaisia seikkoja ei kuulemisessa selvitetä, joiden osalta tuomioistuin on hylännyt valituksen. Jos jotain hakemuksen ratkaisemisen kannalta olennaisia seikkoja on kuitenkin aiemmin jäänyt selvittämättä, selvittäminen on jäänyt puutteelliseksi tai hakija esittää aiempiin perusteisiin liittyviä uusia seikkoja, tulee tällaiset seikat viranomaisen

selvitysvelvollisuus huomioiden kuitenkin lähtökohtaisesti selvittää uudessa kuulemisessa, jos niillä arvioidaan olevan merkitystä.

Jos hakemus on aiemmin jätetty uusintahakemuksena tutkimatta ja asia palautetaan Maahanmuuttovirastolle aineellisesti tutkittavaksi, eikä hakijaa ole käsiteltävänä olevan hakemuksen aikana kuultu, tulee hakijan turvapaikkahakemuksen perusteet lähtökohtaisesti selvittää tarvittavilta osin normaaliin tapaan turvapaikkapuhuttelussa. Aiemmat lainvoimaisesti ratkaistut hakemukset ja niissä jo selvitettyt asiat voivat kuitenkin vaikuttaa siihen mitä seikkoja puhuttelussa on tarpeen käsitellä ja missä laajuudessa. Hallintotuomioistuimen palautuksen jälkeen hakijalle voidaan tarvittaessa järjestää myös esimerkiksi tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu hakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytysten arvioimiseksi.

3.2.9 Muu suullinen kuuleminen

Myös muunlaisia suullisia kuulemisia voidaan järjestää viranomaisen selvitysvelvollisuuden täyttämiseksi. Selvittämisvelvollisuuteen kuuluu sen varmistaminen, että hakijaa on kuultu kaikista asiaan vaikuttavista seikoista ennen päätöksen tekemistä. Esimerkiksi iänmäärityksen tai kielianalyysin tuloksesta voidaan järjestää suullinen kuuleminen, jos hakijaa ei ole voitu aiemmin puhuttelun tai muun kuulemisen yhteydessä kuulla asiasta. Kuuleminen voi olla tarpeen myös esim. ristiriidoista, rikosasioista tai kansalaisuusaseman määrittämistä varten. Kuulemisen tarve harkitaan tapauskohtaisesti. Hakijalle on kerrottava kuulemisen tarkoitus ja eriteltävä selkeästi ne asiat, joihin hakijalta odotetaan selvitystä.

3.2.10 Kirjallinen kuuleminen

Hakijaa voidaan tarvittaessa kuulla kirjallisesti esimerkiksi tilanteessa, jossa tarve kuulemiselle ilmenee jo järjestetyn puhuttelun jälkeen. Edellytykset kirjalliselle kuulemiselle tulee harkita tapauskohtaisesti. Harkinnassa on varmistuttava siitä, että kirjallinen kuuleminen soveltuu kyseisen asian tai teeman selvittämiseen. Mikäli selvitettävä asia on esimerkiksi luonteeltaan monimutkainen, vaatii laajempaa selvittämistä tai asiassa on selkeä mahdollisuus sille, että hakijan vastausten perusteella voi syntyä tarve lisäselvittämiseksi, kuuleminen on tarkoituksenmukaisempaa järjestää suullisesti. Kirjallista kuulemistä voidaan käyttää esim. tilanteissa, kun hakijan Suomessa olevaa aviopuolisoa tai tähän rinnastettavaa kuullaan, jos harkitaan hakijan käännyttämistä, karkottamista tai maahantulokiellon määräämistä. (UlkL 145 §)

Harkinnassa on lisäksi huomioitava kunkin hakijan yksilölliset valmiudet ja olosuhteet, jotka voivat vaikuttaa hakijan kykyyn vastata kuulemispyyntöön. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi koulutustaso, luku- ja kirjoitustaidottomuus, kielitaito, haavoittuva asema ja se, onko hakijalla avustajaa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa luku- ja kirjoitustaidottomalla hakijalla ei ole avustajaa, kuuleminen tulee järjestää suullisesti.

Hakijalle on kirjallisessa kuulemispyynnössä ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja eriteltävä selkeästi ne seikat, joihin hakijalta odotetaan selvitystä. Hakijalle ilmoitetaan myös vastineen tai selvityksen antamiselle varattu määräaika. Kirjallinen kuulemispyyntö lähetetään ensisijaisesti hakijan avustajalle. Mikäli hakijalla ei ole avustajaa, kirjallinen kuulemispyyntö käännetään hakijan äidinkielelle tai muulle hänen riittävästi ymmärtämälleen kielelle.

3.3 Henkilöllisyyden selvittäminen

3.3.1 Vastuu henkilöllisyyden selvittämisestä ja rekisteröimisestä UMAan

Henkilöllisyydellä voidaan asiayhteydestä riippuen tarkoittaa joukkoa erilaisia yksilöön liitettäviä tietoja, tunnisteita ja muita ominaisuuksia, ja yleiskäsitteenä henkilöllisyyden voidaan tulkita tarkoittavan ihmisyksilön ja häneen liitettyjen tietojen ja tunnisteiden muodostamaa kokonaisuutta. Henkilöllisyyden ytimessä ovat muun muassa henkilön nimi, syntymäaika, syntymäpaikka ja kansalaisuus. Henkilöllisyys kattaa kuitenkin tapauksesta riippuen muitakin tietoja, kuten kotipaikan/osoitteen, ammatin, perhesuhteet, sukupuolen, koulutuksen, yhteiskunnallisen aseman ja joidenkin maiden kohdalla esimerkiksi klaani- tai heimotaustan. Henkilöllisyys kattaa käytännössä kaiken sellaisen tiedon, jota voidaan käyttää sen tunnistamiseen, kuka henkilö on.

Ulkomaalaislain 97 §:ssä Maahanmuuttoviraston tehtäväksi on säädetty selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyys. Muutoinkin yleisenä periaatteena missä tahansa hallintoasiassa on, että asianosaisen henkilöllisyys on oltava selvillä, jotta asia tulee arvioiduksi ja päätös tehdyksi suhteessa oikeaan henkilöön.

Maahanmuuttovirasto toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän (UMA) rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta (mahtilaki 3 § 3 mom). Maahanmuuttovirasto vastaa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan d-kohdan mukaisesti rekisteriin kirjattujen henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä.

Henkilöllisyyden selvittäminen ja tietojen huolellinen kirjaaminen on keskeistä monesta syystä. Kansainvälisen suojelun myöntäminen edellyttää, että henkilö on alkuperämaansa ulkopuolella, minkä määrittämiseksi täytyy selvittää hakijan kansalaisuus tai kansalaisuudettomien kohdalla henkilön aiempi pysyvä asuinmaa. Tässä yhteydessä myös kotipaikan tai paluudalueen määrittäminen on keskeistä, ja tästä on ohjeistettu tarkemmin osiassa:

[Linkki – Luku 4.5.4.1.1 Oleskelukotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella](#)

Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa, hakija saa henkilötunnuksen ja hänet rekisteröidään väestötietojärjestelmään, joten turvapaikka-asiassa määritetty henkilöllisyys jää käytössä olevaksi kyseiselle henkilölle. Tiedot on siten rekisteröitävä noudattaen soveltuvilta osin Digi- ja väestötietoviraston ohjeita, jotta tiedot voidaan tallentaa VTJ:ään. Jos henkilöllisyys on väärä, voi se mahdollistaa rikollista toimintaa, mutta voi myös olla haitaksi henkilölle itselleen, jos esimerkiksi hänen biologinen ikänsä ja rekisteröity ikänsä eroavat selvästi toisistaan. Henkilötiedoilla voi olla merkitystä mahdollisten myöhempien prosessien näkökulmasta, kuten pakolaisen matkustusasiakirja-

tai muukalaispassihakemuksissa, kansalaisuushakemuksissa ja perheen yhdistämishakemuksissa.

Henkilötietojen hallinnan ja rekisteröinnin tulee olla huolellista hakijan oikeuksien lisäksi myös eri viranomaisten toiminnan ja yhteiskunnallisten palvelujen järjestämisen näkökulmasta. Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa, henkilötiedot siirtyvät UMA:sta väestötietojärjestelmään ja sieltä edelleen eri viranomaisten järjestelmiin ja käyttöön.

Kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittelijän tai viimeistään hakemuksen ratkaisijan vastuulla on varmistaa, että henkilöllisyyttä on riittävästi selvitetty ja tiedot on huolellisesti merkattu UMAan. Käytössä olevan henkilöllisyyden lisäksi on tarkistettava myös mahdollisten alias-henkilöllisyyksien merkinnät ja niiden oikeellisuus ja täsmällisyys. Jokaisen henkilöllisyyden kohdalla on oltava selkeästi merkittynä, mihin lähteeseen henkilötiedot perustuvat.

Lähtökohtaisesti henkilötiedot selvitetään henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevassa kuulemisessa, tai muussa turvapaikkahakemuksen selvittämiseksi tarkoitetussa kuulemisessa ja rekisteröidään tässä yhteydessä UMAan. Jos rekisteröityjä tietoja on tarve hakemuksen käsittelyn aikana myöhemmin muuttaa, esim. uuden näytön, kansalaisuusaseman määrittämisen tai iänmäärittämisen johdosta, se tehdään suoraan asiakasverhon kautta.

Vaikka henkilötiedot olisi rekisteröity UMA:an turvapaikkahakemuksen vastaanottaneen viranomaisen tai muun tahon toimesta, tietojen tarkistaminen ja korjaaminen on Maahanmuuttovirastossa asiaa käsittelevän vastuulla. Rekisterinpitäjänä Maahanmuuttovirasto vastaa UMA:an rekisteröityjen henkilötietojen oikeellisuudesta. Virheelliset tai epätarkat tiedot on korjattava viipymättä.

Selvitettävistä henkilötiedoista ja missä muodossa tiedot kirjataan UMAan katso:

[Linkki - Luku 3.2.3.4 Henkilötiedot](#)

Sen jälkeen, kun henkilötiedot on ensimmäisen kerran selvitetty henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevassa kuulemisessa ja kirjattu UMAan, käytössä olevia henkilötietoja voidaan muuttaa toiseksi lähtökohtaisesti vain viranomaisen antamalla luotettavalla asiakirjalla, mistä hakijalle kerrotaan kuulemisessa oikeuksien ja velvollisuuksien läpikäynnin yhteydessä. Käytännössä tietoja voidaan muuttaa muunkin alkuperäistä näyttöä luotettavamman näytön, kuten toisesta jäsenvaltiosta saadun tiedon, kansalaisuusaseman määrittämisen tai ikätutkimuksen, perusteella.

Seuraavaksi käsitellään sitä, milloin henkilöllisyys voidaan katsoa selvitettyksi, mitä ovat käytössä oleva ja muut henkilöllisyydet ja mitä henkilöllisyyden selvittämisen keinoja turvapaikkatutkinnassa on käytettävissä.

3.3.2 Selvitettyksi katsottu henkilöllisyys

Kansainvälistä suojelua koskevissa päätöksissä otetaan aina kantaa siihen, onko henkilöllisyys pystytty selvittämään vai onko se jäänyt selvittämättä.

Viimeistään tässä vaiheessa sama arvio kirjataan UMAan asiakkaan Henkilötiedot-moduuliin, jossa selvittämättä jäänyt henkilöllisyys näkyy punaisena tekstinä "Asiakkaan henkilöllisyys varmistamatta".

Asiakirjanäyttö

Pääsäännön mukaan henkilöllisyys voidaan katsoa selvitettyksi, mikäli se perustuu kansalaisuusvaltion viranomaisten myöntämään ja tapauskohtaisesti luotettavaksi arvioituun asiakirjaan tai asiakirjayhdistelmään. Asiakirjan luotettavuus tutkitaan aina vähintään teknisen ja tarvittaessa niin sanotun taktisen tutkinnan avulla, jossa pyritään varmistumaan asiakirjan sisällön luotettavuudesta ja asiakirjan myöntöprosessin laillisuudesta. Asiakirjan tulee olla alkuperäisenä esitetty, eikä siinä saa olla väärennökseen viittaavia tekijöitä. Vieraalla kielellä tai aakkosilla laaditun asiakirjan sisältö tulee olla selvitetty, jotta asiakirjan sisältämät henkilötiedot voidaan tarkistaa. Asiakirjassa tulisi aina olla valokuva, josta hakija on tunnistettavissa ja asiakirjasta tulisi käydä ilmi vähintään hakijan nimi, tarkka syntymäaika, syntymäpaikka ja kansalaisuus. Kansalliset passit kelpaavat aina henkilöllisyyden selvittämiseen, vaikka joidenkin valtioiden erityisesti vanhoissa passimalleissa saattaa olla puutteellisia tietoja esimerkiksi tarkkojen syntymäaikojen tai syntymäpaikkojen osalta.

Kun hakija on esittänyt henkilötietojensa tueksi asiakirjaselvitystä, käsittelijän tulee varmistaa, että asiakirjalle on tehty tekninen aitoustutkinta ja että UMAan kirjatut henkilötiedot vastaavat asiakirjan sisältöä. Käsittelijän tulee myös varmistaa, että hakija on tunnistettavissa esittämänsä asiakirjan tai asiakirjayhdistelmän kuvasta. Henkilöllisyyttä voidaan pitää selvitettyinä, jos se on kirjattu täsmälleen asiakirjojen mukaisessa muodossa ja hakija on tunnistettu.

Tunnistaminen

Jotta henkilöllisyys voidaan katsoa selvitettyksi tietyn asiakirjanäytön perusteella, hakija on voitava luotettavasti tunnistaa esitetystä asiakirjanäytöstä. Tunnistaminen on tärkeää, jotta asia tulee arvioiduksi suhteessa oikeaan henkilöön ja päätös kohdistuu oikealle henkilölle.

Asiakkaan tunnistaminen on osa henkilöllisyyden selvittämistä ja on viime kädessä asiaa käsittelevän ylitarkastajan vastuulla. Tunnistaminen on tehtävä aina kuulemisen aluksi ja se tapahtuu vertaamalla hakijan kasvoja silmämääräisesti esitettyjen asiakirjojen kasvokuvaan ja UMAan tallennettuun kasvokuvaan.

3.3.3 Käytössä oleva henkilöllisyys ja muut henkilöllisyydet

Kun henkilötiedot kirjataan UMAan, valitaan muodostavatko henkilötiedot käytössä olevan henkilöllisyyden vai muun henkilöllisyyden. UMAssa on oltava yksi käytössä oleva henkilöllisyys ja sen lisäksi siellä voi olla useita muita henkilöllisyyksiä. Kaikkien henkilöllisyyksien kohdalta tulee ilmetä, mihin ko. henkilöllisyyden tiedot perustuvat. Rekisterimerkintöjen täsmällisyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota aina, kun henkilötietoja muutetaan.

Uusia henkilötietoja kirjatessa on muistettava seuraavat pääsäännöt:

- Saman henkilöllisyyden alle on mahdollista lisätä useita nimiä tai kansalaisuuksia. Yhden nimen ja kansalaisuuden tulee aina olla luonteeltaan Käytössä oleva.
- UMA luo automaattisesti uuden henkilöllisyyden, jos hakijan syntymäaikaa tai sukupuolta koskevaa tietoa muutetaan.
- Jos hakijan syntymäpaikka muuttuu olennaisesti (esim. kokonaan eri valtioon tai alueeseen), vanhaa tietoa ei tulisi poistaa, vaan hakijalle luodaan uusi henkilöllisyys uudella syntymäpaikalla, ellei kyseessä ollut rekisteröintivirhe, joka tulisi korjata.

Lisäksi hakijalle kirjataan uusi henkilöllisyystieto tiedoilla, joilla hänet on rekisteröity toisessa vastuunmäärittämisasetusta soveltavassa maassa. Historiatietoihin jää aina merkintä, kuka ja miten tiedot on päivitetty. UMA-toimenpiteet on otsikoitava selkeästi ja informatiivisesti.

Mikäli hakija esimerkiksi valitusvaiheessa tai uusintahakemuksessa ilmoittaa aiemmasta kokonaan eriävän henkilöllisyyden tai aiemmasta poikkeavan kansalaisuustiedon tai muun henkilötiedon, pidetään aikaisempaa henkilöllisyyttä käytössä olevana niin kauan, että uuden henkilöllisyyden tai henkilötiedon tueksi esitetty asiakirjanäyttö ja uskottavuus on arvioitu huolellisesti taikka kansalaisuusaseman määrittäminen on tehty. Näissä tilanteissa luodaan alias-henkilöllisyytenä "muu henkilöllisyys" hakijan ilmoittamilla uusilla henkilötiedoilla, mutta "käytössä oleva" henkilöllisyys pysyy voimassa, kunnes ilmoitettu uusi muu henkilöllisyys on luotettavasti selvitetty esim. asiakirjojen ja uudessa kuulemisessa saadun selvityksen perusteella.

3.3.4 Henkilöllisyyden selvittämisen työkalut turvapaikkaprosessissa

Maahanmuuttoviraston tehtäväksi on Ulkomaalaislain 97 §:ssä säädetty selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyys. Selvittämisen laajuus riippuu siitä, esittääkö hakija henkilöllisyysasiakirjoja, joiden perusteella henkilöllisyys voidaan katsoa selvitettyksi. Jos hakija ei esitä henkilöllisyysasiakirjoja, henkilöllisyyttä tulee selvittää tarkemmin kuin niissä tilanteissa, joissa henkilöllisyysasiakirjat ovat käytettävissä. Henkilöllisyyttä tulee joka tapauksessa aina selvittää hakemuksen ratkaisemisen edellyttämässä laajuudessa.

Kun henkilöllisyyden selvittäviä asiakirjoja ei ole saatavilla, tietoja hakijan henkilöllisyydestä voi saada mm. erilaisista muista henkilöllisyyteen liittyvistä asiakirjoista, aiemmista rekisteritiedoista, ikätutkimuksesta, kielianalyysistä tai hakijan omasta kerronnasta. Kun tiedot perustuvat hakijan omaan kertomaan, korostuu kerronnan yleinen uskottavuus ja sisäinen johdonmukaisuus.

Vaikka henkilöllisyyttä selvitetään tarkemmin ja näin käytössä olevat henkilötiedot kirjataan UMAan, täytyy kuitenkin huomioida, että henkilöllisyys voidaan katsoa selvitettyksi vain edellä mainitusti riittävän luotettavalla asiakirjanäytöllä, josta henkilön on voinut tunnistaa.

3.3.4.1 Henkilöllisyysasiakirjat ja niiden tutkinta

Suomessa rekisteröitävän henkilöllisyyden tueksi olisi pyrittävä saamaan aina asiakirjanäyttöä ottaen kuitenkin huomioon, että turvapaikkaa hakevaa

henkilöä ei voida edellyttää kääntymään kotimaansa viranomaisten puoleen hankkiakseen henkilöllisyysasiakirjoja. Hakijaa, joka ei pysty esittämään henkilöllisyyden selvittävää luotettavaa asiakirjaselvitystä, kuten kotimaansa passia tai henkilökorttia, tulisi kuitenkin kehottaa esittämään kaikki hallussaan olevat henkilötietoja sisältävät asiakirjat tai niiden puuttuessa asiakirjojen kopiot ja valokuvat Maahanmuuttovirastolle. Hakijalla on velvollisuus myötävaikuttaa henkilöllisyytensä selvittämisessä.

Jos hakija ei ole esittänyt henkilöllisyysasiakirjoja, hakijalta tiedustellaan henkilöasiakirjojen olemassaolosta ja sijainnista. Jos hakijan asiakirjat ovat esimerkiksi kotimaassa, Maahanmuuttovirasto tiedustelee mahdollisuudesta lähettää ne Suomeen. Mikäli hakijalla ei ole koskaan ollut henkilöasiakirjoja, tulee selvittää perusteellisesti, mihin hakijan käsitys henkilötiedoistaan ja esimerkiksi syntymäajastaan perustuu. Käsittelijän tulee ottaa huomioon maakohtaiset ohjeet asiakirjoista.

Jos hakija esittää henkilöllisyyteensä liittyviä asiakirjoja, tulee ne käännettäviä ja niiden luotettavuus tutkia teknisen ja tarvittaessa taktisen tutkinnan keinoin. Merkintä aitoustutkinnasta tulee lisätä UMAan. Lisäksi, jos esitetyissä henkilöllisyysasiakirjoissa on kuva, pitää suorittaa hakijan tunnistaminen eli kasvokuvavertailu, jotta asiakirja ja sen henkilötiedot voidaan yhdistää hakijaan.

Matkustusasiakirjan haltuunotto

Ulkomaalaislain 95 § 4 momentin mukaan, kun hakemus on jätetty, poliisi, rajatarkastusviranomaisena tai Maahanmuuttovirasto voi ottaa haltuunsa hakijan matkustusasiakirjan ja pitää sen hallussaan, kunnes hakijalle myönnetään oleskelulupa tai hän poistuu maasta.

Matkustusasiakirjalla tarkoitetaan tässä passia, pakolaisen matkustusasiakirjaa, muukalaispassia tai muuta asiakirjaa, kuten henkilökorttia, jos se kelpaa matkustusasiakirjaksi.

Matkustusasiakirja otetaan haltuun siinä vaiheessa, kun hakija esittää sen ensimmäisen kerran. Yleensä tämän tulisi tapahtua hakemuksen jättämisen yhteydessä, mutta matkustusasiakirja voidaan ottaa haltuun myös myöhemmin turvapaikkamenettelyn tai muutoksenhakumenettelyn aikana sekä näiden aikana jätetyn erillisen oleskelulupahakemuksen käsittelyn yhteydessä. Haltuun ottamisesta annetaan todistus.

Kansainvälistä suojelua hakevan esittämät matkustusasiakirjat otetaan viranomaisen haltuun lähtökohtaisesti aina. Kyse ei ole turvaamistoimesta eikä haltuunoton tarpeellisuudesta tehdä yksittäistapauksessa harkintaa. Säännös antaa viranomaiselle harkintavallan matkustusasiakirjan haltuun ottamisesta, mutta hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseksi sekä raskaan hallinnollisen menettelyn välttämiseksi matkustusasiakirjat otetaan haltuun aina. Matkustusasiakirja otetaan viranomaisen haltuun myös silloin, kun se esitetään erillisessä oleskelulupaprosessissa ja hakijalla on samanaikaisesti vireillä turvapaikkamenettely tai Maahanmuuttoviraston em. menettelyssä tehtyä päätöstä koskeva muutoksenhakumenettely. Matkustusasiakirjan haltuun ottamisesta ei tehdä erillistä hallintopäätöstä vaan se on osa turvapaikkamenettelyä.

Matkustusasiakirjan haltuun ottanut viranomainen vastaa sen säilyttämisestä siihen asti, kunnes selviää, myönnetäänkö hakijalle oleskelulupa vai tehdäänkö hänelle maasta poistamispäätös. Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa, päätöksen antaa tiedoksi Maahanmuuttovirasto, joka luovuttaa hallussaan olevan matkustusasiakirjan hakijalle tiedoksiannon yhteydessä. Jos matkustusasiakirja on poliisin tai Rajavartiolaitoksen hallussa, nämä vastaavat hallussaan olevan asiakirjan luovuttamisesta viivytyksettä hakijalle. Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa, Maahanmuuttovirasto lähettää poliisille tai Rajavartiolaitokselle pyynnön asiakirjan palauttamisesta hakijalle.

Jos hakijalle tehdään maasta poistamispäätös, poliisi tai Rajavartiolaitos vastaa matkustusasiakirjan luovuttamisesta maasta poistamisen yhteydessä. Maahanmuuttovirasto lähettää tällöin hallussaan olevan matkustusasiakirjan tiedoksi antavalle viranomaiselle tiedoksiantopyynnön yhteydessä. Matkustusasiakirja luovutetaan esimerkiksi lentoasemalla ennen koneeseen nousua, muuten välittömästi ennen maasta poistumista tai saatetun henkilön kotivaltion lentokentällä. Jos IOM suorittaa matkajärjestelyt, matkustusasiakirja voidaan luovuttaa jo aiemmin IOM:n edustajalle.

Haltuun otetun matkustusasiakirjan tiedot on kirjattava UMAan samalla kun se skannataan ja tietoihin on erityisesti kirjattava, missä viranomaisessa matkustusasiakirjaa säilytetään. Jos asiakirja siirretään viranomaiselta toiselle, matkustusasiakirjan siirtävä viranomainen vastaa säilytystiedon päivittämisestä. Hakijalle annetaan haltuun ottamisesta todistus, joka tuotetaan UMAsta Todistus -toimenpiteellä. Todistuksen antaa asiakirjan haltuun ottanut viranomainen ja se annetaan haltuun ottamisen yhteydessä. Asiakirjan luovuttaminen takaisin hakijalle on kirjattava selkeästi UMAan.

Matkustusasiakirjaa säilyttävä viranomainen huolehtii siitä, että kansainvälistä suojelua hakeneen mahdollisuus asiointiin on turvattu tilanteissa, joissa edellytetään henkilöllisyyden varmistamista. Hakijan tulee pystyä todentamaan henkilöllisyytensä esimerkiksi pankissa asioidessaan, avioliiton esteiden tutkimista varten tai matkustus- tai muuta henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa uusittaessa. Matkustusasiakirjan haltuun ottamisesta ja hallussa pitämisestä ei tule aiheutua hakijalle suhteetonta haittaa. Oleskeluluvan hakeminen ei edellytä matkustusasiakirjan esittämistä uudelleen, jos se on jo viranomaisen hallussa. Henkilöllisyyden todentaminen voidaan suorittaa tapauskohtaisin käytännön järjestelyin. Tapauskohtaisesti voidaan esimerkiksi antaa todistus siitä, että henkilöllisyys on varmistettu matkustusasiakirjasta sekä aidoksi todistettu jäljennös asiakirjasta. Jos matkustusasiakirja on UIKL 119 §:ssä tarkoitetun turvaamistoimen kohteena, asiakirjan mahdollisen lainaamisen ratkaisee aina turvaamistoimesta päättänyt viranomainen.

Matkustusasiakirja on hakijalle tärkeä asiakirja, jonka uusiminen tai uuden hankkiminen Suomesta käsin voi olla vaikeaa tai mahdotonta. Asiakirjaa käsittelevien viranomaisten on järjestettävä asiakirjojen säilytys asianmukaisesti ja tehtävä niitä koskevat merkinnät tietojärjestelmiin erityisen huolellisesti, jotta asiakirjan sijainti on aina tiedossa. Poliisi, Rajavartiolaitos ja Maahanmuuttovirasto voivat antaa tarkempia ohjeita haltuun otetun matkustusasiakirjan säilyttämisestä viranomaisessa.

Väärennetyn, väärän tai väärä henkilötietoja sisältävän matkustusasiakirjan haltuunotto

Jos hakijan esittämässä matkustusasiakirjassa on ilmennyt väärennökseen viittaavia tekijöitä, asiakirjaa ei tulisi palauttaa hakijalle.

Oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä on lisäksi huomioitava, että mikäli hakijalle on rekisteröity käytössä oleva henkilöllisyys ja myönnetty oleskelulupa poikkeuksellisesti teknisesti aidosta matkustusasiakirjastaan poikkeavilla henkilötiedoilla, tällaista matkustusasiakirjaa ei tulisi palauttaa hakijalle. Tällainen poikkeuksellinen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun turvapaikkatutkinnan yhteydessä hakijan henkilöllisyydestä saadaan tarpeeksi luotettavaa ja passin tiedot vääräksi todistavaa näyttöä esimerkiksi kiistattoman ikätutkimuksen tuloksen kautta, jolloin passi voidaan todeta tiedoiltaan vääräksi. Väärä tietoja sisältävä matkustusasiakirja otetaan Maahanmuuttoviraston haltuun UlkL 132 §:n 1 mom. mukaisesti, koska sen voidaan tulkita olevan pykälässä mainittu väärän henkilötiedon antamiseen käytettäväksi aiottu matkustusasiakirja. Passin haltuunotosta päättää oleskeluluvan myöntänyt käsittelijä, jonka vastuulla on myös varmistaa, että väärä tietoja sisältävää asiakirjaa ei palauteta hakijalle käyttöön. Asiasta on jätettävä huomautus turvapaikkadiaariin päätöstä tiedoksi antavalle käsittelijälle ja tehtävä selkeä rekisterimerkintä Matkustusasiakirja-moduuliin UMAssa, jotta passin tietojen virheellisyys huomattaisiin myös tulevissa prosesseissa. Hakijaa on tiedoksiannon yhteydessä ohjeistettava hakemaan pakolaisen matkustusasiakirjaa tai muukalaispassia.

Jos matkustusasiakirja on poliisin tai Rajavartiolaitoksen hallussa, ylitarkastaja lähettää pyynnön asiakirjan toimittamiseksi Maahanmuuttovirastolle ja päätöksen tiedoksi antava käsittelijä huolehtii asiakirjan toimittamisesta Maahanmuuttoviraston arkistoon.

Henkilöllisyysasiakirjojen aitoustutkinta

Teknisen asiakirjatutkinnan avulla pyritään jo varhaisessa vaiheessa erottamaan ns. selvästi tai todennäköisesti väärät asiakirjat. Poliisi tai Rajavartiolaitos selvittää hakijan esittämien matkustusasiakirjojen ja muiden henkilöllisyyttä osoittavien asiakirjojen aitouden ja kirjaa kantansa aitouteen UMAan kyseisen asiakirjan tietoihin hakemusta vastaanottaessaan.

Tarvittaessa poliisi tai Rajavartiolaitos lähettää väärennetyiksi epäillyt asiakirjat lausuntoa varten Keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon. Poliisi tai Rajavartiolaitos lähettää jäljennöksen keskusrikospoliisin lausunnosta Maahanmuuttovirastolle. Jos asiakirjoja ei ole katsottu tarpeelliseksi lähettää aitoustutkimuksiin, poliisi tai Rajavartiolaitos kirjaa UMAan kyseisen asiakirjan tietoihin, onko kyseessä ilmeisen aito asiakirja tai asiakirja, jonka alkuperäisyyttä ei kyetä aitoustutkimuksin selvittämään. Jos poliisin tai Rajavartiolaitoksen kantaa asiakirjan aitouteen ei ole kirjattu UMAan, voidaan hakemuksen vastaanottanutta viranomaista pyytää täydentämään tiedot näiltä osin.

Jos hakija esittää henkilöllisyysasiakirjat vasta Maahanmuuttoviraston kuulemisessa, Maahanmuuttovirasto tutkii asiakirjan aitouden. Maahanmuuttovirasto voi myös pyytää virka-apua Rajavartiolaitoksen

asiakirjatutkinnasta. Tarvittaessa asiakirjan lähetetään lausuntoa varten Keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon.

Mikäli Keskusrikospoliisille tutkittavaksi lähetetty asiakirja todetaan väärennetyksi, Maahanmuuttovirasto ilmoittaa tarvittaessa asiasta mahdollista rikoksen esitutkintaa varten tapahtumapaikan poliisille tai Rajavartiolaitoksen yksikölle. Jos rikoksen tapahtumapaikka ei ole tiedossa, ilmoituksen voi tehdä hakijan asuinpaikan poliisille. Poliisilaitos toimittaa tarvittaessa ilmoituksen eteenpäin sille poliisiyksikölle, jolle tutkinta kuuluu.

Henkilöllisyyden selvittämiseen liittyvät asiakirjat, joiden alkuperäisyys ja aitous tutkitaan:

- Passi (kaikki tyypit)
- Henkilökortti
- Kansalaisuustodistus
- Henkilöllisyystodistus
- Ajokortti
- Siviili-/väestörekisteriote
- Syntymätodistus
- Kuolintodistus (perheenjäsenen/sukulaisen, jos liittyy asian selvittämiseen)
- Sotilaspassi, sotilaskortti
- Äänestyskortti
- Perhekirja
- Vihkitodistus
- Avioerotodistus
- Huoltajuusasiakirjat

Henkilöllisyysasiakirjojen taktinen tutkinta

Asiakirjan luotettavuuden arviointiin kuuluu teknisen aitoustutkinnan lisäksi ns. taktinen osuus eli sen selvittäminen vastaavatko asiakirjan tiedot todellisia olosuhteita. Taktisessa tutkinnassa selvitetään muun muassa, mihin asiakirjoihin tai lähteisiin asiakirjaan merkityt tiedot perustuvat, onko asiakirjan myöntämisprosessi ollut laillinen ja onko asiakirja voitu saada kerrotulla tavalla. Taktinen tutkinta tehdään tarvittaessa, kun teknisessä tutkinnassa tai muun näytön perusteella on tullut ilmi perusteita epäillä asiakirjan luotettavuutta tai siinä olevien henkilötietojen oikeellisuutta.

Taktisen tutkinnan keinoin pyritään hankkimaan sellaista lisäselvitystä asiakirjan näyttöarvosta ja olosuhteista, joita teknisin asiakirjatutkintamenetelmin on vaikeaa tai lähes mahdotonta arvioida. Asiakirjan luotettavuutta tulee arvioida kokonaisuutena. Asiakirjan toimittamisen ajankohta voi osaltaan myös vaikuttaa asiakirjan näyttöarvoon. Teknisillä tutkimusvälineillä ei voida tehdä aukottomia johtopäätöksiä siitä, mitä lähdeasiakirjoja esimerkiksi teknisesti aidon passin hankinnassa on käytetty tai perustuvatko asiakirjalomakkeeseen merkityt tiedot luotettaviin väestörekisteritietoihin. Lähtömaiden väestökirjanpitoon ja asiakirjojen myöntämisprosesseihin liittyvät puutteet sekä korruptio viranomaistoiminnassa vaikuttavat osaltaan siihen, että teknisesti aito asiakirja voi sisältää tietoja, jotka eivät perustu minkään viranomaisen ylläpitämiin väestörekisteritietoihin. Asiakirja voi olla teknisesti aito, mutta kuulua jollekin toiselle taikka sisältää osittain tai kokonaan vääriä

tiedot. Teknisesti aito asiakirjalomake voi myös olla ei-valtiollisen tahon oikeudettomasti täyttämä ja myöntämä, jolloin kyse ei ole Suomen tunnustaman viranomaisen antamasta asiakirjasta.

[Asiakirjaväärennökset ja ristiriidat](#)

Mikäli hakijan toimittama asiakirja todetaan teknisesti vääräksi, tulee hakijaa tarvittaessa kuulla väärennöksestä. Myös jos hakija kertoo esittämiensä asiakirjojen olevan väärennetyjä tai hankkineensa asiakirjan esimerkiksi lahjusten avulla tai olematta itse paikalla, tulee henkilöllisyysasiakirjojen hankkimista selvittää tarkemmin. Jos hakija ei ole ilmoittanut väärästä asiakirjasta poliisille tai rajaviranomaiselle hakiessaan turvapaikkaa tai viimeistään Maahanmuuttoviraston ensimmäisessä kuulemisessa, on tärkeää pyytää hakijalta selitys asian esiin tuomisen ajankohdalle ja mahdollisesta oikeiden tietojen salaamiselle. Hakijalle kerrotaan turvapaikkahakemuksen rekisteröinnin yhteydessä ja uudelleen Maahanmuuttoviraston kuulemisessa, että väärillä henkilötiedoilla esiintyminen on rikos (RL 16 luku 5§). Maahanmuuttovirasto tekee tarvittaessa väärennöksestä myös tutkintapyyntöjä poliisille.

Hakijan henkilötiedot ja niiden lähteenä toimivat asiakirjat tulee tarkistaa ennen kuulemista tai kuulemisen aikana, jotta hakijaa voidaan kuulla mahdollisista ristiriidoista. Mikäli hakijan henkilöllisyydessä ilmenee ristiriitoja, hakijaa pyydetään kertomaan omin sanoin asiakirjan hankinnasta, minkä jälkeen hakijalle voidaan esittää tapauskohtaisesti soveltuvia tarkentavia kysymyksiä. Henkilötiedot ja asiakirjat tulee tarkistaa myös ennen päätöksen ratkaisemista, jotta välttyttäisiin turhilta vääriltä rekisteröinneiltä ja jälkitöiltä.

[Henkilöllisyysasiakirjojen käännökset](#)

Maahanmuuttovirastolla on velvollisuus huolehtia siitä, että UMA:an ja VTJ:ään rekisteröitävät henkilötiedot vastaavat hakijan esittämän asiakirjan mukaisia tietoja. Hakijan toimittamista henkilöllisyysasiakirjoista tulee olla käänнос tai niiden tulee olla ymmärrettävissä ilman käänността eli tiedot ovat asiakirjassa esimerkiksi englanniksi. Jos tiedot eivät ole asiakirjassa suoraan englanniksi, Maahanmuuttovirasto käänנטää asiakirjat. Hakijan toimittamien käänноsten luotettavuus tulee arvioida tapauskohtaisesti.

3.3.4.2 Rekisteritarkastukset

Henkilötietoja voidaan selvittää myös rekisteritarkastuksilla. Käytössä olevista rekisteritarkastuksista katso:

[Linkki - Luku 3.4.3 Rekisteritarkastukset](#)

Lisäksi hakemuksen vastaanottava viranomainen tekee yli 12-vuotiaista hakijoista sormenjälkihaun Schengen-valtioiden viisumitietojärjestelmään (VISA), vähintään 14-vuotiaista hakijoista rekisteröinnin Dublin-asetusta soveltavien valtioiden Eurodac-rekisteriin ja suorittaa yli 6-vuotiailta TUNTO/ABIS -sormenjälkivertailun UMA:ssa aiemmin oleskelulupakortteja varten tallennettuihin sormenjälkiin.

3.3.4.3 Kasvokuvavertailu

Maahanmuuttovirasto voi pyytää keskusrikospoliisin rikosteknistä laboratoriota (RTL) tekemään kasvokuvavertailun sen selvittämiseksi, esiintyykö kahdessa eri kuvassa sama henkilö tai sen selvittämiseksi onko hakija sama henkilö kuin jossain kuvassa esiintyvä henkilö. Pyyntö voidaan tehdä esimerkiksi hakijan henkilöllisyyden selvittämisen ja tunnistamisen tarkoituksessa, poissuljentaviitteiden selvittämiseksi tai hakijan turvapaikkaperusteiden uskottavuuden arvioimiseksi, jos se on tarpeellista hakemuksen ratkaisun kannalta.

3.3.4.4 Kielianalyysi

Kielianalyysi voidaan tilata henkilön vakituisen kotimaan ja asuinpaikan selvittämiseksi. Kielianalyysi antaa indikaation henkilön mahdollisesta tai todennäköisestä taustasta ja toimii yhtenä elementtinä arvioitaessa henkilön kansalaisuutta sekä kotipaikkaa. Kielianalyysissä verrataan sitä, vastaako hakijan puhuma murre sitä murretta, mitä hakijan kertomalla kotialueella yleisesti puhutaan. Tarvittaessa kielianalyysi voidaan tehdä myös useammasta hakijan puhumasta kielestä. Oikeuskäytännön mukaan kielianalyysi yksinään ei osoita hakijan kansalaisuutta tai kotipaikkaa, mutta toimii yhtenä seikkana kokonaisarviossa yhdessä muiden seikkojen kanssa.

Lähtökohtaisesti kielianalyysi tehdään aina niissä tapauksissa, jossa hakijan kansalaisuudella ja/tai kotipaikalla on huomattava merkitys kansainvälisen suojelun tarpeen arviointiin, eikä kansalaisuuden tai kotipaikan luotettavuudesta ole esitetty vakuuttavaa näyttöä ja analyysistä voidaan arvioida olevan hyötyä hakijan kansalaisuuden tai kotialueen arvioinnissa. Kielianalyysin tekeminen ei kuitenkaan aina ole mahdollista, koska kaikkien kielten osalta kielianalyysia ei ole saatavissa.

Lisäksi kielianalyysi voidaan tehdä myös tilanteissa, joissa hakijan kansalaisuudestaan ja/tai kotipaikastaan antamia tietoja on aihetta epäillä.

[Kielianalyysistä kuuleminen](#)

Jos kielianalyysin tulos voi vaikuttaa asian ratkaisuun, tulee hakijaa hallintolain 34 §:n mukaisesti kuulla, ellei sitä katsota ilmeisen tarpeettomaksi. Kuulemisen tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti huomioiden analyysin tulos ja asiassa kokonaisuutena saatu muu näyttö.

Jos arvioidaan, että hakijan kuuleminen kielianalyysin tuloksesta on ilmeisen tarpeetonta, voidaan hakemus ratkaista hakijaa kuulematta. Kuuleminen voi olla ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi, jos analyysin tulos vastaa hakijan ilmoittamaa tai hakijan kotipaikka on kielianalyysin tuloksesta huolimatta hyväksyttävissä hakijan kertoman mukaisesti, eikä esimerkiksi ristiriidoista kuulemiselle ole tarvetta. Jos hakijaa ei ole kuultu, tarvittaessa päätökseen kirjataan auki perustelut, miksi kuuleminen on katsottu ilmeisen tarpeettomaksi.

Jos kielianalyysi viittaa hakijan olevan kotoisin muualta kuin hakijan ilmoittamasta maasta tai alueelta, tulee hakijaa kuulla lähtökohtaisesti aina. Jos tällaisessa tilanteessa harkitaan, ettei hakijalle myönnetä kansainvälistä suojelua, on hakijaa kuultava.

3.3.4.5 Oikeuslääketieteellinen ikätutkimus

Ikätutkimuksesta ja siitä kuulemisesta katso lisää Ohje lapsen asian käsittelystä - Lapsen etu -ohje (MIGDno-2024-2927).

Ulkomaalaislain 6 a §:n mukaan hakijan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus, jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen iästään antamiensa tietojen luotettavuutta.

Lähtökohtaisesti ikätutkimus on tehtävä silloin, kun on *ilmeisiä perusteita epäillä* hakijan kertomaa ikää epäluotettavaksi. Yleisin tilanne ovat tapaukset, joissa hakija on kertomuksensa ja/tai asiakirjojensa mukaan alaikäinen, mutta ulkoinen olemus ja käytös viittaavat todennäköisemmin aikuiseen henkilöön. Joskus myös täysi-ikäisen tiedoilla passin esittänyt hakija voi kertoa olevansa todellisuudessa alaikäinen. Tilanteessa tulee arvioida, onko asiassa ilmennyt ilmeisiä perusteita epäillä passissa tai muussa asiakirjassa olevia henkilötietoja ja mitä muuta näyttöä hakija pystyy esittämään oman ilmoituksensa tueksi. Ikätutkimus voidaan teettää, vaikka hakijalla olisi asiakirjanäyttöä iästään, jos asiakirjanäytön luotettavuutta on aihetta epäillä. Jokaisen hakijan kohdalla tulee tehdä tapauskohtainen arviointi. Iänmääritystutkimuksiin ryhdytään vain, jos on ilmeisiä perusteita epäillä, että ilmoitettu ja todellinen ikä poikkeavat ratkaisevasti toisistaan.

Täysi-ikäisenä esiintyvän tai iänmääritykseen mennessä täysi-ikäistyneen hakijan osalta THL:ää pyydetään ottamaan kantaa hakijan ilmoittaman syntymäajan lisäksi siihen, voiko hakija olla ilmoittamaansa ikää vanhempi eli 19- tai 20-vuotias, jotta Maahanmuuttovirasto voi arvioida, onko hakija ollut alaikäinen hakiessaan turvapaikkaa (KHO 2024:25).

Yli 20-vuotiaiden tarkemman iän määrittämiseksi ei voida tukeutua oikeuslääketieteelliseen ikätutkimukseen, koska yli 20-vuotiaiden ikää ei enää useimmissa tapauksissa voi määrittää ranneluun tai viisaudenhampaiden kehityksen perusteella. Aikuisten ikätutkimukset ovat kuitenkin mahdollisia, joskin harvinaisia. Yli 20-vuotiaiden kohdalla ikää voidaan arvioida niin sanotulla Kvaalin menetelmällä, joka kuitenkin sisältää virhemarginaalin ± 10 vuotta. Useimmissa tapauksissa tällaisen ikätutkimuksen tulos ei tuo riittävää varmuutta ilmoitetun iän uskottavuuden arviointiin, joten sen käyttöä voidaan harkita hyvin rajoitetuissa tapauksissa, esim. jos hakijan ilmoittaman iän ja muista lähteistä saatavilla olevan ikätiedon välillä on suuri useiden vuosien ero.

Suostumuksen pyytäminen

Sekä hakijan että hakijan edustajan tulee antaa suostumuksensa iänmääritykselle. Suostumuksen pyytämisen yhteydessä hakijalle on ilmoitettava iänmäärityksen peruste. Tämä tapahtuu lähtökohtaisesti puhuttelussa, jolloin peruste on kerrottava hakijalle ja kirjattava puhuttelupöytäkirjaan. Vaihtoehtoisesti suostumusta voidaan pyytää edustajalta kirjeitse, jolloin peruste on kirjattava kirjeeseen. Kirjeeseen liitetään iänselvittämistutkimusta koskevat tietosivu, suostumuslomake sekä kieltäytymislomake. Suostumusta pyydettyessä kirjeitse edustaja tapaa hakijan ja lähettää täytetyn lomakkeen Maahanmuuttovirastoon postiitse.

Suostumuksen pyytämisen yhteydessä hakijalle sekä hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle annetaan tiedot iän selvittämisen merkityksestä, siinä käytettävistä oikeuslääketieteellisistä tutkimusmenetelmistä, näiden mahdollisista terveysvaikutuksista, tutkimuksen seurauksista ja tutkimuksesta kieltäytymisen seurauksista. Jos suostumus iänmäärittämiseen pyydetään puhuttelussa, annetuista tiedoista tehdään merkintä puhuttelupöytäkirjaan ja hakijalle sekä hänen huoltajalleen tai edustajalleen annetaan samat tiedot kirjallisesti. Tiedot on annettava hakijan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. Tarvittaessa tieto annetaan tulkaamalla tai kääntämällä.

Tutkittavan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla on oikeus olla läsnä tutkimusta suorittaessa, mutta läsnäoloa ei ole edellytetty, jos edustaja on perehdyttänyt tutkittavan asiaan hyvin.

Syntymäajan tai iän muutoksesta kuuleminen

Iänmäärittämisen tuloksen tai/ja muun mahdollisen ikään liittyvän näytön osalta Maahanmuuttoviraston käsittelijän on arvioitava, antavatko ne aihetta hakijan syntymäajan muuttamiselle. Kokonaisharkinnassa on huomioitava kaikki asiassa esitetty näyttö ikää koskien. Arvioinnissa käytetään myös maatietoa kyseisen valtion asiakirjakäytännöstä ja asiakirjojen luotettavuudesta.

Jos syntymäaikaa aiotaan muuttaa, tulee tapauskohtaisesti harkita hakijan ja mahdollisen edustajan kuulemistarve. Kun hakija kutsutaan kuulemistilaisuuteen, hänen edustajalleen ja avustajalleen tulee lähettää tiedoksi ja tutustuttavaksi ikätutkimuksen tutkimustulokset. Jos poikkeuksellisesti kuuleminen suoritetaan turvapaikkapuhuttelun yhteydessä, eikä puhuttelukutsun yhteydessä ole voitu lähettää tiedoksi ikätutkimustulosta, on hakijalle ja hänen edustajalleen tarvittaessa annettava aikaa tutustua tutkimustulokseen puhuttelun yhteydessä ennen siitä kuulemista.

Asiasta ei tarvitse kuulla hakijaa, jos tiedot muutetaan hakijan esittämän pyynnön mukaisesti. Jos tietoja aiotaan muuttaa asiakkaan ilmoittamasta näkemyksestä poikkeavasti, kuulemistarpeen arvioinnista katso tarkemmin Ohje lapsen asian käsittelystä kohta "iän selvittäminen turvapaikka-asiassa".

Pääsääntönä on, että hakijaa kuullaan ainakin aina suullisesti, kun hänen syntymäaikaansa aiotaan muuttaa tavalla, joka vaikuttaa kysymykseen ala- tai täysi-ikäisyydestä, ja kuulemisesta laaditaan pöytäkirja. Jos kuulemisessa ei esitetä uutta näyttöä iästä (esimerkiksi henkilöllisyysasiakirjoja) eikä asiassa ole hakijan antaman selvityksen perusteella syytä päätyä toiseen lopputulokseen, syntymäaika muutetaan UMA-järjestelmään ja syntymäajan muutoksesta ilmoitetaan hakijalle ja edustajalle kuulemisen aikana. Edustajanmääräys päättyy kuulemistilaisuuteen. Mikäli täysi/alaikäisyyden muutoksesta ei pystytä päättämään kuulemistilaisuudessa esimerkiksi sen vuoksi, että hakija esittää syntymäajastaan uutta asiakirjanäyttöä, hakijalle ja muille asianosaisille tulee syntymäajasta päättämisen jälkeen ilmoittaa asiasta.

Jos hakijan ikää muutetaan sen perusteella, että hän on kieltäytynyt iänselvittämistutkimuksesta ilman hyväksyttävää syytä, häntä ei ole tarpeen kuulla. Hallituksen esityksen (HE 240/2009) mukaan hyväksyttävänä syynä

utkimuksesta kieltäytymiselle voitaisiin pitää esimerkiksi henkilön fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen liittyviä seikkoja tai hänen aiempia traumatisoivia kokemuksiaan, joiden vuoksi hän voi perustellusti tuntea pelkoa tutkimusta kohtaan. Kieltäytymisen hyväksyttävyyttä tulee harkita tapauskohtaisesti. Täysi-ikäiseksi merkitseminen perustuu suoraan lakiin ja hakija on saanut ottaa asiaan kantaa jo esittäessään perustelunsa iänselvittämistutkimuksesta kieltäytymiselle. Hän on myös tietoinen siitä, että häntä tullaan pitämään täysi-ikäisenä, jos hänen esittämiään syitä ei hyväksytä. Muutoksesta kuitenkin ilmoitetaan edellä mainitusti.

Jos hakijan syntymäaika on jälkikäteen korjattu muotoon 31.12.+ vuosi, voi tällä muutoksella olla vaikutusta siihen, onko hakija täysi-ikäisen sijasta alaikäinen. Tilanteessa, jossa hakija katsotaan tällaisen muutoksen perusteella täysi-ikäisen sijaan alaikäiseksi, ei ole tarpeen kuulla hakijaa muutoksesta. Hakijan syntymäaikaa ei muuteta hänen omasta ilmoituksestaan poikkeavalla tavalla, vaan kyseessä on ennemminkin teknisluonteinen korjaus, jolla korjataan syntymäaikaa koskeva virheellinen merkintä. Muutoksesta kuitenkin ilmoitetaan seuraavan kappaleen mukaisesti.

Muutoksesta ilmoittaminen

Jos tietoja muutetaan, muutoksesta ilmoitetaan hakijalle/avustajalle/edustajalle, vastaanottopalveluiden osastolle, poliisille/rajavartiolaitokselle ja tarvittaessa vastaanottokeskukseen, jos asiakas iän muutoksen myötä tarvitsee edustajan tai vaihtaa vastaanottokeskusta alaikäisyksikköön tai sieltä pois.

Lähtökohtaisesti hakijalle, edustajalle ja avustajalle tehdään ilmoitus henkilötietojen muutoksesta suullisen kuulemisen yhteydessä. Jos tämä ei ole mahdollista, heille sekä edellä mainituille tahoille ilmoitetaan muutoksesta sähköpostiviestillä, johon kirjataan hakijan asiakasnumero sekä maininta, että syntymäaikatietoja on muutettu hakijan ala/täysi-ikäisyyteen vaikuttavalla tavalla.

Jos hakijan ikä muuttuu täysi-ikäisestä alaikäiseksi, ilmoitetaan asiasta heti edellä mainituille tahoille. Vastaanottokeskusta pyydetään siirtämään hakija alaikäisyksikköön ja hakemaan hänelle edustajamääräystä. Edustajan määräyksen tultua hakijaa ja edustajaa kuullaan tutkimustuloksesta suullisesti.

Mikäli ikätutkimuslausunto ei anna aiheutta syntymäajan muuttamiselle miltään osin, kopio lausunnosta lähetetään hakijalle ja/tai edustajalle tiedoksi ilman kuulemista.

Jos hakijalla on jo ennen ikätutkimuksen tekemistä henkilötunnus, on iän muuttumisesta ilmoitettava myös DVV:lle sähköpostitse.

Sähköpostitse tehdyt ilmoitukset tulee kirjata UMA-järjestelmään toimenpiteenä, jotta tieto arkistoituu. Tämän voi tehdä esimerkiksi asiakastietojen muokkausta koskevan toimenpiteen otsikkoon tai erillisenä toimenpiteenä.

Tarkan syntymäajan määrittäminen ja kirjaaminen UMAan

Jos iänmäärityksen jälkeen todetaan, että hakijan ikää muutetaan iänmäärityslausunnon mukaisesti ala- tai täysi-ikäiseksi, Maahanmuuttoviraston käsittelijä tekee tarvittavat merkinnät UMA-järjestelmään. Hakijalle muodostuu näin uusi henkilöllisyys, josta tulee samalla "Käytössä oleva henkilöllisyys". UMA-järjestelmässä aiemmat tiedot edellisellä syntymäajalla muodostavat hakijalle "Muun henkilöllisyyden".

Mikäli hakijan ikää muutetaan alaikäisestä täysi-ikäiseksi tai toisin päin, käsittelijä muuttaa samalla hakemuksen käsittelyperusteen oikeaan muotoon, esimerkiksi Turvapaikkahakemus, aikuinen tai Turvapaikkahakemus, yksin tullut alaikäinen. Käsittelyperusteen voi vaihtaa vain silloin kun asiassa ei ole keskeneräisiä toimenpiteitä. Käsittelyperusteen vaihto tehdään Asiatyypin muuttaminen – toimenpiteellä. Toimenpiteessä annetaan otsikossa lyhyt selitys vaihdolle ja valitaan valikosta oikea käsittelyperuste.

Iän selvittäminen oikeuslääketieteellisen tutkimuksen avulla tai siitä kieltäytyminen ei anna hakijalle syntymäaikaa, vaan viranomaisen pitää määrittellä se jollakin periaatteella. Lähtökohtana voidaan pitää syntymäpäivän merkitsemistä Henkilötiedot -kappaleen Syntymäaika ja ala- tai täysi-ikäisyys otsikon alla avattua tapaa.

[Linkki – Luku 3.2.3.4 Henkilötiedot](#)

Lähtökohtana voidaan pitää, että lapsen etu toteutuu, kun ikä määritellään seuraavalla tavalla:

Oikeuslääketieteellinen iän selvittämistutkimuksen tulos otetaan päätöksenteon pohjaksi, jos tulos on täysin kiistaton. Maahanmuuttovirasto pitää tutkimustulosta täysin kiistattomana, jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon mukaan tutkittava on esimerkiksi todennäköisesti "vähintään 19-vuotias", "vähintään 18-vuotias" tai "täyttänyt 18 vuotta". Tällöin Maahanmuuttovirasto katsoo hakijan olevan kiistatta täysi-ikäinen vastoin hakijan omaa ilmoitusta. Samoin hakija katsotaan täysi-ikäiseksi, jos hän ei ole esittänyt hyväksyttävää perustetta iän selvittämistutkimuksesta kieltäytymiselle.

Jos hakija pystyy jollain tavalla kertomaan syntymäpäivänsä ja/tai syntymäkuukautensa, syntymäpäivä ja/tai syntymäkuukausi säilytetään ja vaihdetaan vain syntymävuosi niin, että hakija on täysi-ikäinen.

Jos oikeuslääketieteellisen iän selvittämistutkimuksen tulos ei ole ristiriidassa toisesta jäsenvaltiosta saadun ikätiedon kanssa täysi- tai alaikäisyyden osalta, poiketaan näissä tilanteissa aiemmin esitetystä tavasta (31.12. + vuosi) merkitä rekisteriin oikeuslääketieteelliseen iän selvittämistutkimukseen perustuva hakijan ikä. Hakijalle ei luoda uutta syntymäaikaa, jos aiemmin kerrottu on iänmäärityksen perusteella mahdollinen.

3.3.4.6 Avoimet lähteet

Henkilöllisyyden selvittämiseen voidaan hyödyntää avointen lähteiden tutkintaa. Avointen lähteiden käyttämisestä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.10 Avoimet lähteet](#)

3.3.4.7 Tietopyynnöt

Hakijan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyä varten (jonka osa henkilöllisyyden selvittäminen on) voidaan pyytää tietoja ja asiakirjoja toisista Dublin-jäsenvaltioista. Jos hakija on aiemmin hakenut turvapaikkaa muualla kuin Suomessa, toisesta Dublin-jäsenvaltiosta voidaan pyytää tietoja tai asiakirjoja hakijan tekemään turvapaikkahakemukseen liittyen Dublin -asetuksen 34 artiklan perusteella. Tietoja voidaan pyytää myös, jos asiassa on viitteitä hakijan oleskelusta toisessa jäsenvaltiossa. Katso pyynnön tekemisestä ja siitä, millaisia tietoja toisesta jäsenvaltiosta voi pyytää hakijan suostumuksella ja ilman suostumusta:

[Linkki – Luku 3.4.8 Tietojen pyytäminen toisesta jäsenvaltiosta](#)

Pelkästään hakijan omasta toiveesta ei voida pyytää alkuperäisiä asiakirjoja tai kopioita Suomeen vaan hänen on asioitava itse toisen Dublin-valtion viranomaisten kanssa. Kyse on usein tilanteesta, jossa hakija on jättänyt asiakirjat toisen valtion viranomaisille ja itse poistunut maasta. Usein ongelmaksi nousee se, että valtio haluaa luovuttaa asiakirjat todisteellisesti oikealle henkilölle. Toisen valtion aloitteesta (ei Suomen aloitteesta) Maahanmuuttovirasto voi välittää asiakirjat asiakkaalle Suomessa. Tällöin valtio lähettää asiakkaan pyynnöstä asiakirjat Maahanmuuttovirastolle, joka luovuttaa ne asiakkaalle parhaaksi katsomallaan tavalla, jossa varmistetaan, että asiakirjat luovutetaan oikealle henkilölle. Tapauskohtaisesti tämä voi olla saantitodistuksella tai henkilökohtaisesti.

Tietoja henkilöllisyyden selvittämiseksi voi saada myös kansallisilta viranomaisilta. Mahtilaissa on säädetty Maahanmuuttoviraston tiedonsaantioikeuksista. Maahanmuuttovirastolla on tiedonsaantioikeudet myös salassa pidettävistä asiakirjoista, jos tiedot ovat

- a) välttämättömiä tai
- b) tarpeellisia

mm. kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa koskevan asian ratkaisussa.

Tietotyyppistä riippuu, sovelletaanko välttämättömyyden korkeampaa vai tarpeellisuuden matalampaa kynnystä. Joka tapauksessa, turvapaikanhakijan henkilöllisyys on välttämätöntä tietää kansainvälistä suojelua koskevan asian ratkaisemiseksi, koska muutoin päätös hakijan asiassa tehdään väärillä henkilötiedoilla ja on näin ollen olennaisesti virheellinen. Edellä sanotusta johtuen virastolla on salassapitosäännösten estämättä tiedonsaantioikeus tiedoista, joiden avulla selvitetään hakijan henkilöllisyys.

Tapauskohtaisesti henkilöllisyyteen liittyviä tietoja voi selvittää esim. seuraavilta viranomaisilta (mahtilaki 11-13 §):

- Ulkoministeriö: viisumiasiat
- Rajavartiolaitos: maahantuloa koskevat tiedot
- Keskusrikospoliisi
- Paikallispoliisilaitokset

- Syyttäjälaitos
- Tuomioistuimet
- Digi- ja väestötietovirasto
- Verohallinto
- Suojelupoliisi
- Vastaanottokeskus (UlkL 105 a §:än mukainen tiedonsaantioikeus yksin tulleen alaikäisen turvapaikanhakijan henkilöllisyyden selvittämiseksi)
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä
- UNHCR
- Muut viranomaiset (toisella virastolla voi olla välttämätöntä tietoa turvapaikanhakijan henkilöllisyyden selvittämiseksi tai hakemuksen tosiseikkojen arvioimiseksi, Maahanmuuttovirastolla salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kyseiset tiedot)

Lähetettäessä tietopyyntö toiselle viranomaiselle, pyyntöön yksilöidään mitä tai millaisia tietoja halutaan ja mihin tarkoitukseen niitä pyydetään sekä mihin tiedonsaantioikeus perustuu.

3.3.4.8 Kansalaisuusaseman määrittäminen

Kansalaisuuslain 36 § 1 momentin mukaan Maahanmuuttovirasto määrittää viranomaisen tai asianosaisen pyynnöstä kansalaisuusaseman, jos asialla on merkitystä Suomen kansalaisuuden olemassaolon tai siihen liittyvän oikeuden tai velvollisuuden kannalta, viranomaisen henkilörekisterissä olevan merkinnän oikeellisuuden, ulkomaalaisen Suomessa oleskelun taikka muun näihin verrattavissa olevan syyn kannalta. Kansalaisuusasemalla tarkoitetaan nykyistä tai entistä kansalaisuutta, kansalaisuudettomuutta tai sitä että hakijan kansalaisuutta on suomessa pidettävä tuntemattomana.

Kansalaisuuden määrittämistä koskevat päätökset tehdään Maahanmuuttoviraston lupa- ja kansalaisuusosastolla. UMA luo automaattisesti tehtävän kansalaisuusaseman määrittämistarpeesta tietyissä tapauksissa Suomessa syntyneiden lasten kohdalla. Käsittelijä tekee kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa kansalaisuusaseman määrittämistarvekysely-tehtävän UMA:ssa (jos tehtävää ei ole jo), kun

- hakija kertoo olevansa kansalaisuudeton
- kansalaisuudettomille tai kansalaisuudeltaan tuntemattomille vanhemmille syntyy Suomessa lapsi
- Suomessa syntynyt lapsi ei saa syntyessään kansalaisuutta äitinsä kansalaisuuden perusteella (ks. ohje MIGDno-2022-11, sen liite valtioluettelon osa A ja ohje määrittämistarpeen tekemisestä)
- hakijan kertomus kansalaisuudestaan on ristiriitainen tai hakija ei tiedä kansalaisuuttaan, ja kansalaisuusaseman arvioimiseksi on tarpeen arvioida hakijan kertomaa ja hänen esittämänsä näyttöä suhteessa soveltuvien valtioiden kansalaisuutta ja kansalaistamista koskeviin säännöksiin

Pyyntöä kansalaisuusaseman määrittämiseksi ei lähtökohtaisesti tarvitse tehdä silloin, kun hakija on kertonut kansalaisuudestaan johdonmukaisesti, eikä asiassa ole ilmennyt hakijan ilmoituksen kanssa ristiriitaista näyttöä. Pyyntöä ei tarvitse tehdä myöskään silloin, kun hakijan kansalaisuudeksi on aiemmin

rekisteröity ja katsottu näytetyksi tietty kansalaisuus ja hakija ilmoittaa esimerkiksi uudessa hakemuksessa uuden kansalaisuuden esittämättä ilmoituksensa tueksi mitään asiakirjanäyttöä tai uskottavaa selvitystä. Tällöin riittää, että väite uudesta kansalaisuudesta arvioidaan osana kansainvälisen suojelun päätöksen näytönarviointia. Mikäli hakija esittäisi ilmoituksensa tueksi uutta näyttöä, asiassa tulee tehdä pyyntö kansalaisuusaseman määrittämiseksi. Myös niissä tilanteissa, joissa kansalaisuusasema on määritetty jo aiemmin, mutta hakija esittää uutta näyttöä kansalaisuudestaan, tulee harkita, onko kansalaisuusasema syytä määrittää uudelleen.

Ennen määrittämisspyynnön tekemistä hakijan henkilöllisyyttä ja kansalaisuutta pitää selvittää tarkemmin puhuttelussa, jotta asiassa on kerätty tarpeelliset tiedot kansalaisuusaseman määrittämiseksi. Oleellisia tietoja ovat muun muassa asiakirjanäyttö hakijan henkilöllisyydestä ja asuinhistoriasta, tiedot tarkasta syntymäajasta ja -paikasta ja asuinhistoriasta, tarvittaessa myös asiakirjanäyttö hakijan vanhempien henkilöllisyyksistä, tieto vanhempien avioliitosta, kansalaisuuksista ja asuinhistoriasta. Esitetystä asiakirjanäytöstä pitäisi olla UMAssa käännökset (englanti tai suomi) ja tieto aitoustutkinnasta. Puhuttelussa hakijalle tarvittaessa selvennetään, että häneltä kysytään tietoja nimenomaan kansalaisuudesta, eikä esimerkiksi kansallisuudesta (etnisestä taustasta) tai mistä maasta hän ja vanhempansa ovat kotoisin, sillä nämä ovat erillisiä käsitteitä.

Myös hakijalla itsellään on oikeus kansalaisuuslain 36 § 1 momentin mukaan pyytää kansalaisuusasemansa määrittämistä. Mikäli hakija pyytää itse kansalaisuusasemansa määrittämistä, tai määrittämistarvekysely on tehty, tulee lupa- ja kansalaisuusyksikön määrittämispäätöstä odottaa ennen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemista.

Maahanmuuttovirasto on antanut ohjeen Suomessa syntyneen lapsen kansalaisuusaseman määrittämisestä (MIGDno-2022-11).

Palestiinalaisten osalta kansalaisuusaseman määrittäminen ei ole enää tarpeen, jos hakijalla on esittää Maahanmuuttoviraston hyväksymä ulkomaalaislain 35 §:n mukainen kansallinen matkustusasiakirja tai muu hyväksytty henkilöllisyysasiakirja. Jos kansalaisuusasema on määritetty ennen 1.10.2025 kansalaisuudettomaksi ja hakijalla on edellä mainittu asiakirja, hänen kansalaisuutensa merkitään suoraan asiakirjojen perusteella Palestiinaksi. Jos kansalaisuusasemaa ei voi merkitä suoraan asiakirjojen perusteella, tehdään uusi määrittämisspyyntö.

3.3.4.9 Laite-etsintä

Henkilöllisyydestä voi saada tietoja myös poliisin tekemän laite-etsinnän kautta. Katso laite-etsinnästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.4.11 Laite-etsintä](#)

3.3.5 Henkilöllisyyttä koskevien tietolähteiden keskinäinen etusijajärjestys

[Kansallinen matkustusasiakirja](#)

Voimassa olevasta kansallisesta matkustusasiakirjasta ilmeneviä tietoja pidetään ensisijaisena ja luotettavimpana henkilötietona. Käytössä oleva henkilöllisyys kirjataan siinä muodossa kuin se matkustusasiakirjasta ilmenee. Poikkeuksellisesti, jos matkustusasiakirjan aitoutta tai hankintatapaa on syytä epäillä tai matkustusasiakirjan tietoja pidetään muun selvityksen perusteella epäluotettavina, voidaan käytössä olevina henkilötietoina pitää muuhun lähteeseen perustuvia tietoja. Mikäli hakijalla on kaksi kansalaisuusvaltionsa matkustusasiakirjaa eri tiedoilla, käytössä olevana henkilöllisyytenä pidetään lähtökohtaisesti uusimman matkustusasiakirjan mukaisia tietoja sen jälkeen, kun ristiriita on selvitetty.

Mikäli hakija esittää jonkun muun kuin kansalaisuusvaltionsa matkustusasiakirjan, asiassa ei voi olla täysin varma, mihin kyseisen matkustusasiakirjan henkilötiedot perustuvat. Henkilöllisyyttä tulisi ensisijaisesti selvittää kansallisista henkilöllisyysasiakirjoista, jotka ovat luotettavin selvitys hakijan kansalaisuudesta ja kansalaisuusvaltiossaan rekisteröidyistä henkilötiedoista.

Henkilöllisyysasiakirjat

Jos ulkomaalainen ei esitä matkustusasiakirjaa, mutta esittää jotain muita aitoja ja alkuperäisiä kansalaisuusvaltionsa viranomaisasiakirjoja, pidetään käytössä olevina henkilötietoina kyseisistä asiakirjoista ilmeneviä tietoja, ellei kyseisiä tietoja ole jostain syystä aihetta epäillä vääriksi.

Hakijan virallisina henkilötietoina pidetään hänen esittämänsä aitoon henkilöllisyysasiakirjaan merkityjä tietoja, vaikka asiakirja ei sellaisenaan riittäisi siihen, että hakijan henkilöllisyyttä voidaan pitää selvitetynä tai hakijan mukaan asiakirjan tiedoissa on virhe, mutta hakija ei esitä asiakirjanäyttöä oikeana pitämistään henkilötiedoista.

Viisumijärjestelmän tiedot

Viisumijärjestelmästä käy ilmi, minkä matkustusasiakirjan hakija on esittänyt viisumia hakiessaan ja hakija on yleensä yhdistettävissä viisumihakemukseen sormenjälkivertailulla ja viisumijärjestelmässä olevalla kasvokuvalla. Poikkeuksellisesti voi olla niitä tapauksia, joissa viisumi on myönnetty, vaikka sormenjälkiä ei ole voitu ottaa, jolloin hakija on yhdistettävissä viisumihakemukseen kasvokuvalla. Näin ollen viisumijärjestelmästä ilmeneviä henkilötietoja tulisi pitää lähtökohtaisesti luotettavampina kuin hakijan omaa ilmoitusta. Jos hakija esittää asiakirjoja, joissa on viisumihakemuksesta poikkeavia tietoja, viisumijärjestelmän tietoja voidaan tapauskohtaisesti pitää luotettavampina kuin hakijan esittämiä asiakirjoja, mutta tällöin tehdään tapauskohtainen arvio, jossa punnitaan toisaalta asiakirjojen luonnetta ja luotettavuutta sekä toisaalta hakijan selvitystä siitä, miksi viisumihakemuksessa olisi väärä henkilötietoja.

Toisesta jäsenvaltiosta saadut tiedot

Jos hakija on aiemmin hakenut turvapaikkaa jossain muussa EU-valtiossa tai valtioissa, ensisijaisena henkilöllisyytenä pidetään ensimmäisen turvapaikkahakemuksen jättömaassa kerrottua henkilöllisyyttä, ellei hakija

kykene luotettavalla asiakirjanäytöllä todistamaan jotain muuta henkilöllisyyttä.

Jos hakemus on Dublin-tutkinnassa, käytössä olevaksi henkilöllisyydeksi kirjataan ne tiedot, jotka on saatu turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuunmäärittämisasetuksen nojalla vastuussa olevasta valtiosta. Hakijan Suomessa ilmoittama henkilöllisyys ja mahdolliset muut henkilötiedot muodostavat UMA-järjestelmässä muun henkilöllisyyden.

Jos hakemus ollaan tutkimassa aineellisesti Suomessa, on otettava huomioon ja tarvittaessa selvitettävä, mihin toisessa jäsenvaltiossa rekisteröidyt tiedot perustuvat (esim. omaan ilmoitukseen, asiakirjanäyttöön tai syntymäajan kohdalla mahdollisesti oikeuslääketieteelliseen ikätutkimukseen.) Selvittämistä varten ollaan yhteydessä Dublin-prosessiin. Asiassa tehdään aina tapauskohtainen arvio, jossa arvioidaan eri tietojen luotettavuutta ja tietojen lähdettä. Huomioon voi ottaa esimerkiksi sen, onko hakija pelkästään rekisteröity vai onko hänen turvapaikka-asiansa myös käsitelty toisessa jäsenvaltiossa ja mihin selvitykseen rekisteröidyt tiedot perustuvat. Lähtökohtaisesti, jos kyse on vain kahdesta omasta ilmoituksesta, ensisijaisena pidetään aiemmin toisessa jäsenvaltiossa ilmoitettua.

Jos hakija on ennen Suomeen tuloa hakenut turvapaikkaa useammasta kuin yhdestä Dublin-jäsenvaltiossa, eikä vastuuvaltiolta saada esitettyyn tietopyyntöön vastausta, Suomessa hakijasta käytetään niitä henkilötietoja, jotka hän on ilmoittanut siinä jäsenvaltiossa, missä hänet on rekisteröity ensin.

Muilta viranomaisilta saadut tiedot

Tapauskohtaisen arvion perusteella myös muilta viranomaisilta saatu tieto voi olla luotettavampi kuin hakijan oma kertomus tai hakijan esittämät asiakirjat. Tässä huomioidaan tiedon luonne suhteessa hakijan kertomiin seikkoihin. Esimerkiksi poliisin hankkima tieto hakijan henkilöllisyydestä voi olla luotettavampi kuin hakijan oma ilmoitus.

Oikeuslääketieteellinen ikätutkimus

Lähtökohtaisesti ns. kiistaton oikeuslääketieteellisen ikätutkimuksen tulos on luotettavampi kuin muu ikää koskeva näyttö. Jos hakijan asiakirjoista ilmenevä ikä on mahdollinen ikätutkimuksessa olevien raamien puitteissa, hyväksytään asiakirjoista ilmenevä ikä. Jos asiakirjoista ilmenevä ikä on oikeuslääketieteellisen ikätutkimuksen raameissa mahdoton, pidetään ikätutkimuksessa määritettyä ikää ensisijaisena suhteessa asiakirjoihin.

Kielianalyysi

Kielianalyysiä arvioidaan osana kokonaisuutta arvioitaessa hakijan kotipaikan ja kansalaisuuden uskottavuutta. Hakijan omasta kerronnasta poikkeavaa kotipaikkaa tai kansalaisuutta ei voi perustaa yksinomaan kielianalyysin tulokseen. Asiaa on arvioitava muukin asiaa koskeva selvitys huomioon ottaen. On myös huomioitava, että kielianalyysin kautta on mahdollista selvittää hakijan kuulumista tiettyyn kieliyhteisöön, mikä voi antaa indikaation hakijan asuinpaikasta, mutta se ei suoraan voi vahvistaa tai kumota tietoa hakijan syntymäpaikasta. Siksi asiakirjoihin merkittyä syntymäpaikkaa ei tulisi

lähtökohtaisesti muuttaa pelkästään hakijan oman ilmoituksen ja kielianalyysin perusteella.

Ilmiannot ja avoimista lähteistä löytyvät tiedot

Ilmiantoja tai avoimista lähteistä löytyviä tietoja ei voida pitää yksinään tarpeeksi luotettavina, jotta niillä voitaisiin kyseenalaistaa hakijan omaan ilmoitukseen tai muuhun näyttöön perustuvat henkilötiedot. On kuitenkin mahdollista, että yhdistettynä muuhun näyttöön ja tapauskohtaisen harkinnan ja hakijan kuulemisen tuloksena arvioidaan, että käytössä olevina henkilötietoina voidaan pitää myös ilmiantojen kautta tai avoimista lähteistä löytyviä henkilötietoja.

Oma suullinen ilmoitus

Hakijan oma todistelematon suullinen ilmoitus on sinänsä viimesijainen henkilöllisyys. Hakijalla on myötävaikutusvelvollisuus henkilöllisyytensä selvittämisessä ja hänen tulisi aina mahdollisuuksien mukaan esittää oman ilmoituksensa tueksi edes jotain näyttöä henkilöllisyydestään, vaikka hänellä ei olisi virallisia henkilöllisyysasiakirjoja. Jos hakija on ilmoittanut useita keskenään ristiriitaisia tietoja henkilöllisyydestään, lähtökohtana pidetään niitä henkilötietoja, jotka hakija on ensimmäisen kerran ilmoittanut.

Tapauskohtaisesti hakija voi vielä korjata hakemuksen jättämisen yhteydessä ilmoittamiaan henkilötietoja henkilöllisyyttä, matkareittiä ja maahantuloa koskevassa kuulemisessa. Kuulemisessa selvitetään, mistä syystä hakija on hakemusta jättäessään antanut eriäviä tietoja ja arvioidaan, onko selitys hyväksyttävissä siten, että tiedot voidaan muuttaa hakijan ilmoittamiksi. Asiassa on otettava huomioon myös rekisteröintivirheiden mahdollisuus. Poliisin tai Rajavartiolaitoksen kirjaamat tiedot tarkistetaan aina hakijan kanssa Maahanmuuttovirastossa kuulemisessa.

3.4 Lisäselvitykset

3.4.1 Hakijan toimittamien lisäselvitysten käsitteleminen

3.4.1.1 Hakijan toimittamat lisäselvitykset

Kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittelyssä tulee huomioida kaikki sellainen päätöksen ratkaisuhetkeen mennessä esitetty lisäselvitys, jolla voi olla merkitystä asian arvioimisessa. Hakija voi lähtökohtaisesti toimittaa lisäselvitystä missä tahansa asian vaiheessa hakemuksen ratkaisemiseen saakka. Hakija voi toimittaa lisäselvityksiä henkilökohtaisesti turvapaikkapuhuttelussa tai kuulemisessa tai tuomalla lisäselvityksen Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen niiden aukioloaikoina. Lisäselvityksen voi toimittaa Maahanmuuttovirastolle myös sähköpostilla tai postitse. Lisäselvitys voidaan toimittaa myös avustajan, edustajan tai asiamiehen välityksellä.

Maahanmuuttoviraston tulee selvittämisvelvollisuutensa mukaisesti käydä läpi kaikki asiassa esitetty näyttö ja selvittää, mitä asiassa esitetyt lisäselvitykset ovat. Alla on listattu seikkoja, jotka tulee hakijan esittämän lisäselvityksen

osalta selvittää ennen päätöksen tekemistä. Listaus ei ole tyhjentävä, ja joissakin tapauksissa voi olla tarpeen selvittää myös muita seikkoja. Osa seikoista voidaan myös jättää selvittämättä, mikäli seikat eivät ole kyseisen lisäselvityksen kohdalla relevantteja tai on jo selvää, että kyseisellä lisäselvityksellä ei ole merkitystä asian arvioimisessa.

- mitä hakija pyrkii lisäselvityksellä osoittamaan (hakijan kertoma)
- miten, mistä ja milloin hakija on saanut lisäselvityksen
- onko asiakirja alkuperäinen vai kopio
- lisäselvityksen asiasisältö vähintään otsikko- tai teematasolla, jotta voidaan tehdä arvio, tuleeko asiakirja mahdollisesti käännettä kokonaisuudessaan
- mahdolliset päiväykset ja päivämäärät
- asiakirjan myöntänyt taho
- asiakirjan luonteesta riippuen asiakirjan aitoustekijät

3.4.1.2 Ennen kuulemista toimitettu lisäselvitys

Mikäli hakija toimittaa lisäselvityksen Maahanmuuttovirastoon ennen kuulemista, lisäselvityksen sisältöä pyritään mahdollisuuksien mukaan alustavasti selvittämään jo ennen kuulemista. Lisäselvityksenä toimitettuja asiakirjoja voidaan tarpeen mukaan esimerkiksi käännettä osittain tai kokonaisuudessaan jo ennen kuulemista, mikäli on selvää, että asiakirjalla on merkitystä hakijan asian arvioinnissa. Ennen kuulemista toimitettua lisäselvitystä ja sen sisältöä selvitetään viimeistään kuulemisessa yhdessä hakijan kanssa, jos asiakirjalla on merkitystä asian ratkaisemiseen.

3.4.1.3 Kuulemisessa toimitettu lisäselvitys

Mikäli hakija toimittaa lisäselvitystä kuulemisen aikana, lisäselvitystä ja sen sisältöä käydään kuulemisessa alustavasti läpi yhdessä hakijan kanssa tulkausta hyödyntäen sen selvittämiseksi, onko kyseessä asian selvittämisen kannalta olennainen ja asian arvioimiseen vaikuttava lisäselvitys. Hakijan esittäessä lisäselvitystä kuulemisen aikana puhuttelija tekee arvion siitä, mitkä lisäselvitykset ovat sellaisia, joilla voisi olla merkitystä hakijan asian arvioimisessa. Asiassa tulee tehdä tapauskohtaista harkintaa.

Lisäselvitysten merkityksellisyyttä arvioitaessa otetaan huomioon myös se, että turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla esille tulevilla perusteilla (UuL 94 § 3 mom). Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä tutkittavista oleskelulupaperusteista katso:

[Linkki – Luku 4.1.2 Muut turvapaikkahakemuksen yhteydessä käsiteltävät oleskelulupaperusteet](#)

Lisäselvitykset, joilla puhuttelija alustavan selvityksen jälkeen arvioi olevan merkitystä asian arvioinnissa, otetaan vastaan ja kirjataan pöytäkirjaan riittävällä tarkkuudella. Kirjauksen yksityiskohtaisuuteen vaikuttavat esimerkiksi lisäselvityksen luonne ja sen sisältö. Puhuttelija arvioi riittävän tarkkuuden tapauskohtaisesti, mutta asiakirjojen osalta kirjataan kuitenkin vähintään asiakirjan otsikko tai teema, mahdollinen päiväys ja hakijan kertoma siitä, mitä hän haluaa esittämällään asiakirjalla osoittaa. Pöytäkirjaan kirjataan lisäksi

aina merkintä siitä, onko kyseessä alkuperäinen asiakirja vai kopio. Kuulemisessa vastaanotetut lisäselvitykset liitetään yksilöityinä UMA:aan. Liittämisen yhteydessä varmistetaan, että lisäselvitykset tallentuvat UMA:aan luettavassa muodossa.

Puhuttelija tekee vastaanotettujen lisäselvitysten osalta alustavan selvittämisen jälkeen arvion siitä, onko asiakirjoja tarpeen käydä myöhemmin tulkin kanssa tarkemmin läpi tai käännettävä. Mikäli kuulemisessa otetaan vastaan alkuperäisiä asiakirjoja, ne palautetaan hakijalle mahdollisimman pian tarpeellisten selvitysten jälkeen, mahdollisuuksien mukaan jo kuulemisen aikana (pl. matkustusasiakirja).

Sellaisia lisäselvityksiä, joiden ei alustavan selvittämisen jälkeen arvioida olevan asian arvioimisen kannalta olennaisia, ei oteta kuulemisessa vastaan. Epäolennaiseksi katsotusta lisäselvityksestä tehdään pöytäkirjaan lyhyt kirjaus, josta käy ilmi se, mitä hakijan on ollut tarkoitus osoittaa esittämällä lisäselvityksellä ja se, ettei kyseistä lisäselvitystä ole otettu vastaan. Epäolennaisia lisäselvityksiä ei liitetä UMA:aan.

Vastaanotettavien lisäselvitysten määrää voidaan rajoittaa myös esimerkiksi tilanteessa, jossa hakija on jo aiemmin toimittanut lisäselvitystä kyseisestä teemasta, ja on ilmeistä, että asia voidaan katsoa näytetyksi hakijan kertoman ja aiemmin toimitetun lisäselvityksen perusteella. Myös tässä tapauksessa vastaanottamatta jätetystä lisäselvityksestä tehdään lyhyt kirjaus pöytäkirjaan.

Arvio lisäselvityksen olennaisuudesta tehdään ensisijaisesti kuulemisen aikana, mutta epäselvässä tilanteessa hakijan esittämä selvitys voidaan tapauskohtaisesti ottaa vastaan hakijan oikeusturvan varmistamiseksi, vaikka selvityksen merkitys asian selvittämisessä olisi epävarma.

3.4.1.4 Kuulemisen jälkeen toimitettu lisäselvitys

Mikäli asiassa toimitetaan uusia lisäselvityksiä kuulemisen valmistumisen jälkeen, on varmistuttava esitettyjen lisäselvitysten sisällöstä ja siitä, mitä hakija haluaa esittämällä lisäselvityksillä osoittaa. Mikäli kuulemisen jälkeen toimitetaan sellaisia lisäselvityksiä, joiden yhteydessä ei ole yksilöity niiden teemaa tai sisältöä, eikä niitä voida lisäselvityksistä kohtuudella päätellä (esimerkiksi vieraskieliset asiakirjat), tai asiassa jää muutoin epäselväksi se, mitä hakija haluaa toimittamallaan lisäselvityksellä osoittaa, voidaan asiassa pyytää mahdollista avustajaa yksilöimään toimitetut lisäselvitykset otsikkotasolla ja kertomaan, mitä lisäselvityksillä on tarkoitus osoittaa. Tarvittaessa asiakirjoja ja muita selvityksiä voidaan tapauskohtaisesti käännettävä osin tai kokonaisuudessaan sisällön ja sen selvittämiseksi, onko kyseessä asian arvioinnin kannalta merkityksellinen lisäselvitys. Esitettyjen lisäselvitysten osalta tulee arvioida myös mahdollisen aitoustutkinnan tarve.

Jos kuulemisen jälkeen toimitetusta lisäselvityksestä nousee esille seikkoja, joita on tarpeen selvittää hakijalta, voidaan hakijaa kuulla tapauskohtaisesti joko kirjallisesti tai kutsumalla hakija suulliseen kuulemiseen.

3.4.1.5 Lisäselvityspyyntö

Maahanmuuttoviraston on osoitettava hakijalle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Selvityspyynnön tulee olla yksilöity sekä oikeassa suhteessa niihin selvityskeinoihin, jotka hakijalla on hänen olosuhteensa huomioon ottaen käytettävissään. (UlkL 7 § 2 mom).

Selvitystä hankittaessa tulee huomioida, että Maahanmuuttovirasto ei voi yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden (UlkL 97 b §).

Lisäselvityspyyntö voidaan tehdä missä tahansa käsittelyn vaiheessa. Jos lisäselvityksen tarve ilmenee kuulemisessa, annetaan hakijalle kohtuullinen määräaika lisäselvityksen toimittamiseksi, esim. kaksi viikkoa. Kohtuullinen määräaika määritellään aina tapauskohtaisesti. Lisäselvityspyyntö yksilöidään selkeästi siten, että hakija ymmärtää mitä hänen odotetaan toimittavan. Hakijalle annetaan kuulemisessa myös ohjeet lisäselvitysten toimittamiseksi. Jos lisäselvityspyyntö tehdään vasta kuulemisen jälkeen, pyynnön toimitustapa tulee harkita tapauskohtaisesti, esimerkiksi avustajan kautta, muutoin kirjallisesti tai kutsumalla hakija kuulemiseen. Pyynnön tulee olla selkeästi yksilöity ja siitä tulee ilmetä, miten lisäselvityksen voi toimittaa. Toimittamiselle annetaan kohtuullinen määräaika.

3.4.1.6 Aitoustutkinta

Maahanmuuttovirasto suorittaa teknisen tutkinnan eli aitoustutkinnan niille hakijan toimittamille asiakirjoille, joilla on vaikutusta hakijan turvapaikka-asian selvittämiseen ja joissa on sellaisia aitoustekijöitä, joita on mahdollista tutkia. Henkilöllisyyden selvittämiseen liittyville asiakirjoille tehdään lähtökohtaisesti aina tekninen aitoustutkinta. Henkilöllisyysasiakirjojen aitoustutkittavista asiakirjoista katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.3.4.1 Henkilöllisyysasiakirjat ja niiden tutkinta](#)

3.4.2 Henkilötuntemerkkien ja biometrinen tunnistaminen

Henkilötuntemerkit otetaan turvapaikkahakemuksen vastaanottamistoimenpiteiden yhteydessä hakemuksen vastaanottavan viranomaisen toimesta (UlkL 131 § 1 kohta). Vastaanottava viranomainen tekee vertailun Eurodac-tietokantaan.

Hakijalta tulee ottaa myös biometriset tunnistimet oleskelulupakorttia varten. Poliisi tai rajavartiolaitos ottaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä hakijalta sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten. Jos sormenjälkien ottaminen on hakemusta jätettäessä tilapäisesti mahdotonta, hakija voidaan velvoittaa kohtuullisen ajan kuluessa täydentämään hakemustaan antamalla sormenjäljet. Hakijan on liitettävä hakemukseen kasvokuvansa. (UlkL 60 d §)

Mikäli biometriset tunnisteet puuttuvat kuulemiseen saapuvalta hakijalta, voidaan puuttuvat biometriset tunnisteet ottaa kuulemisen yhteydessä Maahanmuuttovirastossa. Tilanteessa, joissa biometriset tunnisteet ovat puutteelliset tai vanhentuneet, ja hakija on jo kuultu, Maahanmuuttovirasto pyytää vastaanottokeskuksen kautta täydentämään puuttuva tunnisteet. Tiedot ovat tarpeen oleskelulupakorttia varten, jos hakijalle myönnetään oleskelulupa.

3.4.3 Rekisteritarkastukset

Hakemuksen ratkaisemiseksi ja henkilötietojen selvittämiseksi tarpeellisia tietoja voi selvittää erilaisista viranomaisrekistereistä.

Seuraavat rekisteritarkastukset tehdään henkilöllisyyden, turvallisuusriskien ja hakemusperusteiden arvioinnin kannalta:

- Haku väestötietojärjestelmästä (VTJ)
- Poliisiasian tietojärjestelmä (Patja)
- Ulkonet-rekisteritarkastus (SIS)
- Rekisteritarkastus viisumi (VISA)

Tapauskohtaisesti voidaan tehdä myös muita hakuja:

- Oikeusrekisterikeskuksen rikos- ja sakkorekisteriote: suorahaku vaatii henkilötunnuksen, jos hakijalla ei ole henkilötunnusta, voidaan tilata ORK:lta erikseen
- RVT Politark rajavartiolaitoksen huomiotiedoista
- Verohallinnon verotietoja koskeva rekisteri
- Kelan rekisteri maksetuista etuuksista
- Koski-rekisteri Suomessa tehdyistä opintosuoritteista
- Hekopassi-järjestelmä passihakemuksista ja päätöksistä

3.4.4 Maatietokysely

Ulkomaalaislain 98 §:n mukaisesti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemisessa on huomioitava eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista.

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemista varten tarvittavan ajantasaisen ja objektiivisen maatiedon hankkimisessa hyödynnetään ensisijaisesti Maahanmuuttoviraston Tellus-maatietoportaalia ja viraston maatietopalvelun tuottamaa maatietoa.

Tietoa voi selvittää myös maatietokyselyllä, jos tietoa ei ole jo valmiiksi saatavilla ja sen katsotaan olevan tarpeen hakemuksen ratkaisemiseksi.

3.4.5 Terveystilaa koskevat lisäselvitykset

3.4.5.1 Lääkärintarkastus Maahanmuuttoviraston aloitteesta

Hakijalle järjestetään tämän suostumuksella lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen selvittämiseksi, jos se on

tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimiseksi (UlkL 97 b §). Aloitteen lääkärintarkastuksen tekemiseen voi tehdä vain Maahanmuuttovirasto, joka arvioi, onko tarkastuksen tekeminen tarpeen. Maahanmuuttovirasto arvioi lääkärintarkastuksen tarpeen viimeistään turvapaikkapuhuttelussa tai välittömästi sen jälkeen. Mikäli tarve on tiedossa jo ennen turvapaikkapuhuttelua, lääkärintarkastus järjestetään viipymättä.

Lääkärintarkastuksen tulee olla tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimiseksi ja sillä on mahdollista selvittää aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavia seikkoja. Kyse voi siten olla esimerkiksi väitetyistä kidutuksesta jääneiden jälkien alkuperän selvittämisestä.

Kaikista kidutuksen tai muita vakavia oikeudenloukkauksia kokeneista hakijoista ei kategorisesti pyydetä lääkärintarkastusta. Mikäli hakija vetoaa siihen, että häneen on kohdistunut vakavaa väkivaltaa tai se käy muutoin ilmi hänen kertomuksestaan, lausuntoa voidaan pyytää, jos seuraavat kohdat täyttyvät:

- lääkärintarkastuksella voidaan mahdollisesti selvittää hakijalle väkivallanteosta aiheutuneita fyysisiä vammoja ja/tai psyykkisiä ongelmia
- ja jos arvioidaan, että lääkärintarkastus on tarpeen hakijan kertoman uskottavuuden arvioimiseksi (lääkärintarkastusta ei esimerkiksi ole välttämättä tarpeen pyytää, jos tapahtunut voidaan katsoa näytetyksi myös ilman sitä) ja tapahtuneella on merkitystä päätösarvion kannalta (lausunnon pyytäminen ei esimerkiksi välttämättä ole perusteltua, jos tapahtuneella ei arvioida olevan näytetyksi katsottunakaan merkitystä tulevaisuuden uhan kannalta).

Maahanmuuttoviraston tulee lisäksi tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevat hakijat ja varmistaa, että erityiset menettelylliset takeet tulevat asianmukaisesti huomioiduksi (UlkL 96 a §). Tämä voi tapauskohtaisesti vaatia lääkärintarkastuksen pyytämistä Maahanmuuttoviraston kustannuksella myös hakijan puhuttelukunnan selvittämiseksi eli sen arvioimiseksi, onko hakijan psyykinen ja/tai fyysinen terveydentila ja toimintakyky sellainen, että hakijaa voidaan suullisesti kuulla. Lisäksi lääkärintarkastus voi olla tarpeen järjestää myös hakijan kertomuksen uskottavuuden arvioimisen tueksi sekä hakijan erityisten tarpeiden arvioimiseksi esimerkiksi mielenterveysongelmien osalta. Lausunnon hankkimisen voidaan myös edellä mainituin osin katsoa kuuluvan kansainvälisen suojelun selvittämiseen.

Jos hakijalle annetaan kansainvälistä suojelua ja lääkärintarkastuksen puuttuminen ei vaikuta suojelun tasoon, ei lääkärintarkastuksen hankkiminen ole lähtökohtaisesti tarpeen.

Maahanmuuttoviraston aloitteesta järjestettävää lääkärintarkastusta ei tule käyttää hakijan terveydentilan selvittämiseen, mikäli se liittyy oleskeluluvan myöntämiseen yksilöllisen inhimillisen syyn, maasta poistumisen estymisen, ihmiskaupan tai muun syyn perusteella. Näissä tilanteissa hakijaa ohjeistetaan tarvittaessa toimittamaan Maahanmuuttovirastolle mahdolliset terveydentilaan liittyvät selvitykset tai terveystiedot, jotka ovat olennaisia asian käsittelyssä (UlkL 7 § 2).

Maahanmuuttovirasto lähettää pyynnön järjestää hakijalle lääkärintarkastus sille vastaanottokeskukselle, jonka asiakkaaksi hakija on rekisteröity. Pyyntöstä kirjataan toimenpidepyyntö UMA-järjestelmään, ja lääkärinlausunnolle annetaan määräpäivä. Vastaanottokeskus järjestää lääkärintarkastuksen. Pyyntöissä hakijalle kerrotaan, että lääkärintarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja että menemällä Maahanmuuttoviraston pyynnön mukaisesti lääkärin vastaanotolle hakija antaa samalla suostumuksensa siihen, että lääkärinlausunnosta ilmeneviä tietoja käytetään kansainvälistä suojelua koskevan asian ratkaisemisessa. Hakijan ei tarvitse antaa erillistä kirjallista suostumusta tai kieltäytymistä lääkärintarkastuksen suorittamiseen, eikä hänen tarvitse perustella päätöstään. Kieltäytyminen ei estä hakemuksen ratkaisemista. Jos kieltäytymisen syy on tiedossa, se voidaan huomioida hakemuksen ratkaisemisessa.

Lääkärinlausuntopyynnössä yksilöidään selkeästi, mistä asioista lääkärin halutaan lausuvan. Pynnön sisältö arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Lausuntopyynnössä voidaan pyytää lääkäriä ottamaan kantaa esimerkiksi:

- hakijan tämänhetkiseen fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan
- mahdolliseen sairauteen tai vammaan luonteeseen ja asteeseen (diagnoosi)
- arvioon hoidon tarpeesta ja lääkityksestä sekä sitä, miten hoidon keskeyttäminen vaikuttaisi hakijan terveydentilaan
- hoitosuhteen kestoon ja mahdollisiin tietoihin hakijan aiemmasta hoitohistoriasta kotimaassa/aiemmassa asuinmaassa ja Suomessa
- hakijalla olevan sairauden/sairauksien tai vamma/vammojen vaikutukseen hakijan arjen toimintakykyyn (esimerkiksi työnteko, liikunta, jokapäiväiset toimet, matkustaminen kotimaahan)
- sairauden/mielenterveyden häiriön vaikutukseen hakijan kuulemiseen turvapaikkaprosessissa
- sairauden/mielenterveyden häiriön vaikutuksesta hakijan oikeustoimikelpoisuuteen
- siihen, onko hakijan mahdollisesti kokema väkivalta kliinisesti todennettavissa ja ovatko hakijan arvet tai vammat voineet aiheutua hakijan kuvailemalla tavalla. Lausuntopyynnössä viitataan Lääkäriliiton lääkärintodistuksen kirjoittamista koskevaan ohjeeseen syy-yhteyden varmuuden ilmaisemisesta: erittäin todennäköinen, todennäköinen, mahdollinen, epätodennäköinen, erittäin epätodennäköinen.

UIKL 97 b § 2 momentissa tarkoitettu ja kansainvälistä suojelua koskevan asian selvittämiseksi Maahanmuuttoviraston aloitteesta hankittu lääkärinlausunto kuuluu valtion maksettavaksi riippumatta siitä, onko hakija kirjoilla vastaanottokeskuksessa vai kunnassa. Tilanteissa, joissa hakija ei ole enää vastaanottojärjestelmän piirissä, lausuntopyyntö toimitetaan hakijalle tai tämän avustajalle. Tällaisissa tilanteissa lausunnosta tulee käydä selkeästi ilmi, että kyseessä on turvapaikkaprosessiin liittyvä lääkärinlausunto.

Terveystietoja sisältävien asiakirjojen käsittelyssä on huolehdittava riittävästä tietoturvasta ja -suojasta.

Edellä sanottu ei estä hakijaa tai muuta tahoa järjestämästä lääkärintarkastusta tai toimittamasta terveyteensä liittyvää selvitystä omalla

kustannuksellaan. Hakija voi toimittaa omia terveystietoja koskevia lisäselvityksiä, kuten lääkärikäyntien kirjauksia tai potilaskertomuksia, jotka Maahanmuuttovirasto ottaa aina vastaan. Erikseen Maahanmuuttoviraston toimesta pyydettävää lääkärinlausuntoa ei välttämättä tarvita, jos hakijan toimittamat potilaskertomukset ovat riittävät.

Mikäli Maahanmuuttovirasto ei järjestä hakijalle lääkärintarkastusta omasta aloitteestaan, hakijalle on tarvittaessa kerrottava mahdollisuudesta teettää lääkärintarkastus oma-aloitteisesti hakijan omalla kustannuksella. Asiasta voidaan kertoa esimerkiksi turvapaikkapuhuttelussa tai puhuttelun jälkeen kirjallisesti avustajan välityksellä. Mikäli avustaja esittää, että Maahanmuuttoviraston tulisi pyytää hakijasta lääkärinlausunto ja virasto katsoo lausunnon tarpeettomaksi, avustajalle kerrotaan mahdollisuudesta hankkia lausunto omalla kustannuksella.

3.4.5.2 Lääkärinlausuntopyyntö FGM-asiassa

Mikäli hakija vetoaa turvapaikkaperusteenaan naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomiseen (FGM) tai asia tulee muutoin esille kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa, tulee hakijasta lähtökohtaisesti pyytää lääkärinlausunto. Alaikäisten hakijoiden kohdalla asiaa selvitetään viranomaisaloitteisesti, jos silpomisesta maatiedon mukaan tapahtuu alaikäisen hakijan kotialueella, ja myös alaikäisistä hakijoista pyydetään lähtökohtaisesti lääkärinlausunto.

Lausuntopyyntöissä pyydetään tietoa ainakin seuraavista seikoista:

- onko hakijalle tehty silpominen
- mahdollisen silpomisen tyyppi ja laajuus
- arvio silpomisen vaikutuksista hakijan terveydentilaan ja mahdollisesta hoidon tarpeestaan siihen liittyen.

Lääkärinlausunto voidaan tapauskohtaisesti jättää alaikäisten hakijoiden kohdalla pyytämättä, jos lausunnon pyytämisen katsotaan olevan ilmeisen tarpeetonta. Lääkärinlausunnon pyytämisen hyötyä tulee punnita suhteessa sen lapselle aiheuttamaan haittaan, mutta yleisesti ottaen lapsen etuna voidaan pitää asian mahdollisimman kattavaa selvittämistä. Lääkärinlausunto voidaan jättää pyytämättä esimerkiksi Suomessa vanhempien turvapaikkaprosessin aikana syntyneiden lasten osalta, koska ei voida pitää todennäköisenä, että heidät silvottaisiin turvapaikkaprosessin aikana.

Hakijalta kysytään turvapaikkapuhuttelussa suostumusta lääkärinlausunnon hankkimiseen ja kirjataan vastaus pöytäkirjaan. Myös syyt mahdolliselle kieltäytymiselle kirjataan. Alaikäisen hakijan osalta asiaa selvitetään hakijan vanhemmalta tai edustajalta ja ikä huomioiden myös alaikäiseltä itseltään.

Lausunto voidaan myös poikkeuksellisesti pyytää kirjallisesti puhuttelun jälkeen, vaikkei suostumusta ole erikseen kysytty puhuttelussa. Tällaisessa tilanteessa voi olla tarpeen selvittää hakijalle esimerkiksi avustajan kautta, mistä asiasta ja mitä tarkoitusta varten lausunto tarvitaan. Jos hakija ei suostu lääkärintarkastukseen, on syytä kieltäytymiselle selvitettävä tarvittaessa lisäkuulemisella tapauskohtaisen harkinnan mukaan joko suullisesti tai kirjallisesti.

3.4.5.3 Hakijaa koskevien terveystietojen pyytäminen vastaanottokeskuksesta

Hakijaa koskevia terveystietoja voidaan pyytää tapauskohtaisesti myös vastaanottokeskuksesta, mikäli tiedoilla arvioidaan olevan merkitystä asian käsittelyn kannalta ja uuden lääkärinlausunnon tai -todistuksen hankkimista ei pidetä tarpeellisena. Vastaanottolain 26 §:n perusteella kansainvälistä suojelua hakevalla ja ihmiskaupan uhrilla, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, on osana vastaanottopalveluja oikeus terveydenhuoltopalveluina terveydenhuoltolain (1326/2010) tarkoittamaan kiireelliseen hoitoon sekä muihin terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömäksi arvioimiin terveystietoihin. Käytännössä Maahanmuuttovirasto voi pyytää vastaanottokeskusta luovuttamaan hallussaan olevat terveydenhuoltopalveluiden toteuttamisesta syntyneet hakijan terveydentilaa koskevat tiedot. Tällaisia selvityksiä voivat olla esimerkiksi kirjaukset hakijan käynneistä sairaanhoitajan ja lääkärin vastaanotolla. Potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa hakijan tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella tai luovutukseen oikeuttavan lainsäädännön perusteella. Tietopyynnössä on aina mainittava jompikumpi, joko hakijan antama suostumus tai/ja tiedonsaantipykälä. Tietoja pyydetään sairaan- tai terveydenhoitajalta siitä vastaanottokeskuksesta, jossa hakija on kirjoilla. Hakija voi pyytää terveystietojaan vastaanottokeskuksesta myös itse ja toimittaa ne Maahanmuuttovirastolle. Jos suostumus tarvitaan, suostumus terveystietojen pyytämiseen voidaan pyytää hakijalta puhuttelussa. Mikäli hakija on jo puhuteltu, suostumus voidaan pyytää kirjallisesti avustajan kautta.

Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada vastaanottokeskuksesta terveystietoja myös silloin, kun ne ovat välttämättömiä virastossa vireillä olevan asian käsittelyssä (Mahtilaki 11 §:n 1 mom. 1 kohta). Tietoja voidaan pyytää luovutukseen oikeuttavan lainsäädännön perusteella, mikäli suostumusta ei saada hakijalta itseltään, ja tiedot ovat välttämättömiä tehtävien hoitamiseksi. Tällainen tarve voi syntyä esimerkiksi tilanteessa, jossa hakijalla on vireillä kansainvälistä suojelua koskeva uusintahakemus, mutta hakijan haavoittuva asema huomioon ottaen on syytä epäillä, ettei hakija ole kykenevä itse toimittamaan lääkärinlausuntoa tilanteestaan, ja terveystiedoilla olisi vaikutusta uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamiseen tai sen tutkimatta jättämiseen sekä lupaharkintaan.

Mikäli kyse ei ole UMAssa olevista tiedoista, vaan esimerkiksi Mediatriissa olevista tiedoista, tiedonsaantioikeudessa sovelletaan mahtilain 13 §:n 1 momenttia.

Koska kyse on potilastiedoista, pyyntö voidaan tapauskohtaisesti perustella tarkemmin. Perusteluissa tulee kuitenkin huomioida, ettei hakijan kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta paljasteta salassa pidettäviä tietoja. Lähtökohtaisesti kuitenkin riittävä perustelu on, että pyydettävät tiedot ovat välttämättömät hakemuksen käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi.

3.4.5.4 Lääkärinlausuntopyyntö hakijan puhuttelukunnon ja oikeustoimikelpoisuuden selvittämiseksi ja edunvalvojan hankkiminen

Jos asiassa on saatu selvitystä, jonka perusteella on merkittäviä syitä epäillä, että hakija ei kykene osallistumaan puhutteluun tai hakijalla olisi puhuttelussa

merkittäviä vaikeuksia kertoa asiastaan, hakijan puhuttelukunnosta ja oikeustoimikelpoisuudesta pyydetään lääkärinlausunto. Tieto viitteistä voi tulla esimerkiksi hakijan perheenjäseneltä tai vastaanottokeskuksesta, tai puhuttelu on voitu aiemmin joutua keskeyttämään hakijan puhuttelukunnosta johtuen. Jos hakija on kotoisin turvallisesta alkuperämaasta, konsultoidaan turvapaikkatutkintaprosessia ennen lääkärinlausuntopyynnön tekemistä.

Arvio lääkärinlausuntopyynnön tarpeesta tehdään ensimmäisen kerran jo hakemuksen seulontavaiheessa. Jos seulonnassa huomataan viitteitä siitä, että hakija ei mahdollisesti kykene osallistumaan puhutteluun tai hänellä olisi puhuttelussa merkittäviä vaikeuksia kertoa asiastaan, seuloja tekee asiassa lääkärinlausuntopyynnön. Hakijan tilanteesta voi kuitenkin tulla myös hakemuksen käsittelyn myöhemmissä vaiheissa sellaista selvitystä, jonka perusteella on tarpeen tehdä lääkärinlausuntopyyntö puhuttelukunnan ja oikeustoimikelpoisuuden selvittämiseksi. Tällöin lääkärinlausuntopyynnön tekee asiaa käsittelevä ylitarkastaja. Jos asia on UMA:ssa yleisessä jonossa, asiaa käsittelevä apulaistarkastaja pyytää turvapaikkatutkintaprosessin arvion siitä, tarvitaanko asiassa lääkärinlausunto, ja tämän jälkeen tarvittaessa tekee lääkärinlausuntopyynnön. Haavoittuvien ryhmien erityisasiantuntijaa voidaan konsultoida missä tahansa asian käsittelyn vaiheessa. Asiassa tulee lisäksi varmistaa, että hakijalla on oikeudellinen avustaja. Jos hakijalla ei vielä lääkärinlausuntoa pyydettyäessä ole avustajaa, asiasta tulee olla yhteydessä hakijan vastaanottokeskukseen.

Lääkärinlausuntopyynnössä pyydetään lääkäriä ottamaan kantaa hakijan terveydentilan lisäksi siihen, onko hakija oikeustoimikelpoinen, voidaanko hakijaa kuulla ja millä tavalla, ja onko hänen tilansa pysyvä vai tilapäinen. Lääkärinlausuntopyyntö tehdään UMA:ssa puhuttelukunnan ja oikeustoimikelpoisuuden selvittämiseen tarkoitettua lääkärinlausuntopohjaa hyödyntäen.

Jos hakija ei lääkärinlausunnon mukaan ole oikeustoimikelpoinen, ja hänen tilansa on arvioitu lausunnossa pysyväksi, hakijalle tulee hankkia edunvalvoja. Asian käsittelevä on yhteydessä hakijan vastaanottokeskukseen ja pyytää vastaanottokeskusta hankkimaan hakijalle edunvalvojan turvapaikkaprosessiin. Vastaanottokeskus vireyttää edunvalvojan määräämisasian Digi- ja väestötietovirastolle (DVV), joka vie asian käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Jos hakijalle päädytään hakemaan edunvalvojaa, asiasta lähetetään tieto haavoittuvien ryhmien erityisasiantuntijalle.

Jos hakija ei lääkärinlausunnon mukaan ole oikeustoimikelpoinen, mutta hänen tilansa arvioidaan lausunnossa tilapäiseksi, tehdään tapauskohtainen arvio edunvalvojan hankkimisen tarpeellisuudesta. Asiassa voidaan tapauskohtaisesti odottaa hakijan tilanteen paranemista kohtuullinen aika ennen edunvalvojan hankkimista. Arviossa tulee kuitenkin huomioida asian käsittelyyn liittyvät olosuhteet, kuten käsittelyaikavelvoite, kokonaisuudessaan.

Jos jo ennen puhuttelua on selvää, että hakijan kohdalla täyttyvät turvapaikan myöntämisen edellytykset, edunvalvojan hankkimisesta voidaan tapauskohtaisesti luopua. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa hakijalla on perheenjäseniä, jotka pystyvät kertomaan hakijan perusteista, eikä hakijan

ja hänen perheenjäsentensä välillä ole eturistiriitoja. Tällöin hakijaa voidaan yrittää kuulla perheenjäsenen läsnä ollessa, ja perheenjäsen voi tarvittaessa täydentää hakijan kertomaa. Edellä kuvattu menettely soveltuu kuitenkin vain tilanteisiin, joissa turvapaikka voitaisiin myöntää, vaikka hakijan kuuleminen ei onnistuisikaan.

Lääkärinlausunnon saavuttua arvioidaan, millä tavoin hakijaa voidaan kuulla. Jos hakija ei ole oikeustoimikelpoinen, mutta hän pystyy lääkärintuomion tai asiassa muutoin saadun selvityksen perusteella ilmaisemaan itseään jollakin tavalla, hakijaa puhutellaan sen jälkeen, kun hänelle on määrätty edunvalvoja. Edunvalvoja ja avustaja tulee tällöin kutsua mukaan puhutteluun. Jos hakija ei kykene osallistumaan puhutteluun millään tavalla, kuullaan edunvalvojaa hakijan turvapaikka-asiassa kirjallisesti. Kirjallinen kuulemispyyntö lähetetään myös avustajalle. Tarvittaessa hakijan tilanteesta voidaan kuulla myös hänen perheenjäseniään.

Puhuttelujärjestelyissä otetaan huomioon hakijan erityistarpeet. Puhuttelujärjestelyjen suhteen konsultoidaan tarvittaessa hakijan edunvalvojaa, avustajaa ja/tai vastaanottokeskusta. Myös tukihenkilön osallistumista puhutteluun voi harkita. Puhuttelija voi tarvittaessa olla edunvalvojan ja/tai avustajan etukäteen yhteydessä ja keskustella puhuttelupäivästä ja sen aikana huomioitavista asioista.

3.4.6 Sosiaalityöntekijän kuuleminen lasta koskevassa turvapaikka-asiassa

Lapsen edun huomioon ottamista koskevan ulkomaalaislain 6 §:n perustelujen (HE 28/2003 vp, s. 119) mukaan sosiaalityöntekijät ovat usein keskeisessä asemassa, kun selvitetään lapsen mielipidettä ja etua viranomaisratkaisussa. Kun Maahanmuuttovirasto pyytää sosiaalityöntekijän lausuntoa lapsen edusta, on kyse UlkL 7 §:n 2 momentin edellyttämästä asian selvittämisestä lapsen edun osalta.

Vakiintuneen käytäntönsä mukaan Maahanmuuttovirasto pyytää tietyissä tilanteissa vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijältä kirjallista lausuntoa siitä, miten lapsen etu tulisi ottaa huomioon kyseisessä tapauksessa. Maahanmuuttovirasto on antanut tarkempia ohjeita sosiaalityöntekijän lausunnon pyytämisestä Maahanmuuttovirastossa annetussa ohjeessa Ohje lapsen asian käsittelystä – Lapsen etu -ohje (MIGDno-2024-2927).

Lähtökohtaisesti sosiaalityöntekijältä on aiheellista pyytää lausuntoa lapsen edusta, jos hakija on alaikäinen ja avioliitossa. Jos perheessä on lapsia, voidaan lausuntopyyntöä pyytää tarvittaessa ottamaan kantaa useamman lapsen etuun (alaikäisen vanhemman ja alaikäisten lasten).

3.4.7 Ihmiskauppaa koskevat lisäselvitykset

3.4.7.1 Hakijan esittäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään

Mikäli kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn aikana tulee ilmi seikkoja, joiden perusteella hakijan voidaan epäillä olevan ihmiskaupan uhri, jokainen viranomainen tai yksityisen tai kolmannen sektorin toimija voi

hakijan suostumuksella esittää hakijan ottamista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään (vastaanottolaki 34 §).

Mikäli epäily hakijan joutumisesta ihmiskaupan uhriksi tulee esiin hakemusta Maahanmuuttovirastossa käsiteltäessä, eikä hakijaa ole aiemmin minkään tahon toimesta esitetty ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään, Maahanmuuttovirasto kertoo ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä. ja tekee tarvittaessa hakijan suostumuksella esityksen ihmiskaupan auttamisjärjestelmään. Suostumusta pyydetessä tulee selvittää myös hakijan tarvetta auttamisjärjestelmän palveluille.

Kynnys auttamisjärjestelmään esittämiselle on matala ja se tehdään seuraavien edellytysten täyttyessä:

1. Hakija on mahdollinen ihmiskaupan uhri
2. Hakija on avun tarpeessa mahdollisen ihmiskaupan uhriksi joutumisen vuoksi
3. Hakija antaa suostumuksensa esittämiseen

Jos hakija ei halua auttamisjärjestelmän asiakkaaksi, tai hänellä ei ole tarvetta auttamisjärjestelmän palveluille, hänelle kerrotaan, että hän voi halutessaan hakeutua auttamisjärjestelmän asiakkaaksi myös myöhemmin.

Hakijalle kerrotaan myös, että hänen on mahdollista tehdä itse rikosilmoitus häneen kohdistuneesta ihmiskaupparikoksesta. Maahanmuuttovirasto ei lähtökohtaisesti tee rikosilmoitusta hakijan puolesta. Auttamisjärjestelmä antaa hakijalle tietoa myös rikosilmoituksen tekemisestä ja auttaa häntä ilmoituksen tekemisessä, jos hakija itse haluaa sen tehdä. Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi ottaminen ja avun saaminen ei riipu hakijan halukkuudesta tehdä yhteistyötä esitutkintaviranomaisen kanssa.

Jos hakija kertoo kuulemisessa, että hänellä on akuutti henkeen tai terveyteen liittyvä uhka esimerkiksi ihmiskaupasta epäillyn taholta, ilmoittaa Maahanmuuttovirasto asiasta hätäkeskukseen. Hankkeilla olevan törkeän rikoksen (esim. ihmiskauppa, törkeä ihmiskauppa, raiskaus, törkeä raiskaus, lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsenraiskaus, törkeä pahoinpitely) ilmoittamatta jättäminen on sanktioitu rikoslain 15 luvun 10 §:ssä.

3.4.7.2 Tietojen pyytäminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä antaa Maahanmuuttovirastolle pyynnöstä tiedon päätöksestään ottaa tai olla ottamatta hakija ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Tarvittaessa Maahanmuuttovirasto pyytää kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittelyä ja päätöksentekoa varten auttamisjärjestelmältä tiedot sen päätöksestä. Maahanmuuttoviraston tiedonsaantioikeus perustuu mahtilain 11 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Tietojen pyytämiseen ei tarvita hakijan suostumusta. Pyydetävän tiedon tulee olla luonteeltaan välttämätöntä Maahanmuuttoviraston lakisääteisen tehtävän, tässä tapauksessa hakemuksen käsittelyn ja päätöksenteon, suorittamiseksi. Pyyntöissä yksilöidään auttamisjärjestelmästä pyydetävät asiakirjat, joita voivat olla tapauskohtaisen harkinnan mukaisesti esimerkiksi hakijaa koskeva esitys auttamisjärjestelmään ottamisesta, auttamisjärjestelmän hakijalle

tekemä päätös ja päätöksenteon perusteena olleet asiakirjat, joissa on tietoa asiakkaan haavoittuvasta asemasta ja mahdollisesta ihmiskaupan uhriksi joutumisesta.

3.4.7.3 Ihmiskaupparikoksen tutkintaan liittyvien tietojen pyytäminen poliisilta, syyttäjältä tai rajavartiolaitokselta

Mikäli hakijan asiassa nousee esille ihmiskauppaviitteitä ja kyseessä on Suomessa tutkinnassa oleva ihmiskauppatapaus, Maahanmuuttovirasto pyytää esitutkintaviranomaiselta tai syyttäjältä kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittelyn ja ratkaisemisen kannalta välttämätöntä tietoa ihmiskaupparikoksen tutkinnan aloittamisesta ja tutkinnan vaiheista. Tiedonsaantioikeus perustuu mahtilain 13 §:n 1 momenttiin. Tiedon käyttämisessä päätöksenteossa on huomioitava julkisuuslain mukaiset rajoitukset asianosaisen tiedonsaantioikeudelle.

Arvioitaessa ihmiskaupan uhrin tilapäisen oleskeluluvan edellytyksiä on selvitettävä poliisilta tai syyttäjältä, onko hakijan oleskelu Suomessa perusteltua ihmiskaupan esitutkinnan tai tuomioistuinkäsittelyn vuoksi ja täytyvätkö muut ulkomaalaislain 52 a § 1 momentin mukaisen oleskeluluvan edellytykset. Poliisi, Rajavartiolaitos tai syyttäjä antaa pyynnöstä Maahanmuuttovirastolle kyseiset tiedot. Jos esitutkintaa ei ole aloitettu tai se on päätetty, lausunnon pyytäminen on lähtökohtaisesti tarpeetonta.

Maahanmuuttovirasto on antanut tarkempia ohjeita mahdollisen ihmiskaupan uhrin asian käsittelemisestä Maahanmuuttovirastossa annetussa ohjeessa (MIGDno-2020-255).

3.4.8 Tietojen pyytäminen toisesta jäsenvaltiosta

Mikäli hakija on aiemmin hakenut turvapaikkaa muualla kuin Suomessa, toisesta Dublin-jäsenvaltiosta voidaan pyytää tietoja tai asiakirjoja hakijan tekemään turvapaikkahakemukseen liittyen Dublin -asetuksen 34 artiklan perusteella. Tietoja voidaan pyytää myös, jos asiassa on viitteitä hakijan oleskelusta toisessa jäsenvaltiossa. Hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio voi pyytää toista jäsenvaltiota ilmoittamaan, mitä syitä hakija on esittänyt hakemuksensa perusteeksi, ja mahdolliset hakijaa koskevan päätöksen perustelut, jos se on tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyä varten. Toinen jäsenvaltio voi kieltäytyä vastaamasta sille esitettyyn pyyntöön, jos tietojen toimittaminen voisi vaarantaa sen olennaisia etuja tai vahingoittaa asianomaisen henkilön tai muiden henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien suojaa.

Ilman hakijan suostumusta toisesta valtiosta voidaan pyytää:

- hakijan ja tarvittaessa hänen perheenjäsentensä henkilötietoja
- henkilö- ja matkustusasiakirjoja
- muita tietoja, jotka ovat tarpeen hakijan henkilöllisyyden toteamiseksi
- oleskelupaikkoja ja käytettyjä matkareittejä
- jäsenvaltion myöntämiä oleskelulupia tai viisumeja
- paikkaa, jossa hakemus on tehty

- aikaisemman turvapaikkahakemuksen tekopäivää, vireillä olevan turvapaikkahakemuksen tekopäivää, hakemuksen käsittelyvaihetta ja päätöstä (lopputulokset, ei sisältöä)

Hakijan kirjallisella suostumuksella toisesta valtiosta voidaan pyytää:

- syyt, jotka hakija on esittänyt turvapaikkahakemuksensa perusteeksi
- mahdolliset hakijaa koskevan päätöksen perustelut

Tarvearvio suostumuksen pyytämiseksi ja suostumuksen pyytäminen tehdään ensisijaisesti kuulemisessa tai puhuttelussa. Dublin-asetuksen 34 artiklan mukaisesti jäsenvaltion on annettava toiselle jäsenvaltiolle hakijan käsittelyn kannalta asianmukaiset, olennaiset ja ainoastaan tarpeelliset henkilötiedot, joita tarvitaan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi, kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyä varten tai Dublin-asetuksen mukaisten velvollisuuksien täytäntöönpanemiseksi. Suostumus kysytään vain, jos hakijalla on aiempi turvapaikkahakemus Dublin-valtiossa.

Mikäli hakijan suostumusta ei ole pyydetty kuulemisessa, voidaan suostumusta tarvittaessa pyytää hakijalta myöhemmin kirjallisesti. Tarvearvion suostumuksen pyytämiseksi tekee päätöksen esittelijä, joka huolehtii myös suostumuspyynnön lähettämisestä hakijalle.

3.4.9 Tietojen pyytäminen UNHCR:ltä

3.4.9.1 Hakija on rekisteröitynyt UNHCR:lle

Jos asiassa tulee ilmi, että hakija on rekisteröitynyt UNHCR:lle, tulee selvittää, onko hakijalle myönnetty pakolaisasema vai onko hakija vasta rekisteröitynyt turvapaikanhakijaksi. Näissä on kyse eri asioista ja hakijan asemalla on vaikutusta siihen, missä laajuudessa asiaa on tarpeen selvittää hakemuksen käsittelyn yhteydessä. Hakijan rekisteröinnin tilannetta voi tarvittaessa pyrkiä selvittämään esimerkiksi tiedustelemalla onko hakija saanut päätöstä asiassaan tai onko hakijaa esimerkiksi haastateltu. Hakijalta on syytä myös pyytää rekisteröintiin liittyvää asiakirjaselvitystä. Pakolaisasemaan liittyviä asiakirjoja ovat UNHCR:n refugee certificate tai refugee card. Turvapaikanhakijaksi rekisteröityneille annettava todistus on UNHCR Asylum Seeker Certificate. Hakijalta selvitetään myös hänen rekisteröintinumeronsa sekä missä, milloin ja kenen toimesta rekisteröinti on tehty.

UNHCR:n tunnustaman pakolaisaseman syyt tulee aina selvittää. Se, että hakijalla on UNHCR:n tunnustama pakolaisasema, ei tarkoita kategorisesti sitä, että hakijalle olisi myönnettävä Suomessa turvapaikka. UNHCR tunnustaa mandaattinsa turvin pakolaisaseman pääsääntöisesti kahdella eri periaatteella: yksittäiselle turvapaikanhakijalle perusteiden henkilökohtaisen arvioinnin perusteella tai jollekin ihmisryhmälle prima facie -perusteella. Jälkimmäistä menettelyä noudatetaan usein sellaisissa tilanteissa, joissa kansainväliseen suojeluun turvautumisen syy on yleisesti tiedossa ja suojelua tarvitsevien henkilöiden suuren lukumäärän vuoksi ei ole mahdollisuutta yksilölliseen harkintaan. (UNHCR Resettlement Handbook - Division of International Protection 2011.)

Jos UNHCR on myöntänyt hakijalle pakolaisaseman, selvitetään, millaisesta asemasta on kyse ja mihin pakolaisasema perustuu. Tiedot pakolaisaseman syystä pyydetään tietopyynnöllä UNHCR:ltä. Hakijalta selvitetään puhuttelussa pyynnössä tarvittavat tiedot ja pyydetään suostumus tietopyynnön tekemiseen. Suostumus pyydetään erillisellä valtakirjalla (Power of Attorney). Puhuttelussa tulee myös varmistaa, että hakijalta on pyydetty kaikki pyynnössä tarvittavat tiedot. Jos tietoja ja/tai suostumusta ei ole pyydetty hakijalta puhuttelussa, ne pyydetään kirjallisella lisäselvityspyynnöllä puhuttelun jälkeen.

Tietojen pyytäminen koskee lähtökohtaisesti ainoastaan tilanteita, joissa UNHCR on tehnyt päätöksen hakijan asiassa ja tunnustanut hänet pakolaiseksi. Mikäli hakija on ainoastaan rekisteröitynyt UNHCR:lle, eikä UNHCR ole puhutellut häntä tai tehnyt hänen asiassaan päätöstä, tiedon pyytäminen on lähtökohtaisesti tarpeetonta. Myöskään tilanteessa, jossa turvapaikan myöntämisen edellytysten katsotaan joka tapauksessa täyttyvän, ei ole tarpeen pyytää hakijaa koskevia tietoja UNHCR:ltä.

Mikäli Suomesta kansainvälistä suojelua hakevalla henkilöllä on UNHCR:n tunnustama pakolaisasema, sille tulee antaa Maahanmuuttoviraston päätöksenteossa asianmukainen painoarvo, ja pakolaisaseman myöntämiseen johtaneet syyt on otettava huomioon päätöksessä (KHO:2013:113). Mikäli Maahanmuuttovirasto päätyy arviossaan UNHCR:n päätöksestä poikkeavaan ratkaisuun, arvio tulee aina perustella päätöksessä.

3.4.9.2 Hakija on rekisteröitynyt UNRWA:lle

Jos asiassa tulee ilmi, että hakija on rekisteröitynyt UNRWA:lle, tulee rekisteröinti varmistaa tarvittaessa pyytämällä hakijaa hakemaan rekisteröintitietonsa eUNRWA-portaalista, jonne rekisteröidyillä on pääsy. Maahanmuuttovirasto voi tarvittaessa verifioida hakijan toimittaman e-perhekortin siinä olevan QR-koodin avulla. Jos hakijan ei ole mahdollista toimittaa tietoja eUNRWA-portaalista, voi tietoja pyytää UNHCR:ltä. Tietojen pyytäminen UNRWA-rekisteröinnin selvittämiseksi UNCHR:ltä edellyttää hakijalta suostumusta tietopyynnön tekemiseen. Suostumusta pyydetään samalla valtakirjalla (Power of Attorney) kuin muulloinkin UNCHR:ltä tietoja pyydettäessä. Lisäksi tietojen pyytäminen edellyttää erillisen lomakkeen täyttämistä (Registration Verification Form for Palestine Refugees with U.N.R.W.A.). Erotuksena UNCHR:lle rekisteröitymiseen, UNRWA-rekisteröinnin katsotaan itsessään tarkoittavan, että hakija nauttii UNRWA:n suojelua tai apua, joka puolestaan vaikuttaa suoraan suojeluun tarpeen arviointiin. Pynnön tarkoituksena on selvittää ainoastaan, onko hakija tosiasiallisesti rekisteröitynyt UNRWA:lle. Lomakkeella ei ole tarve pyytää tietoja esimerkiksi päätösperusteista.

Katso UNRWA-rekisteröinnin merkityksestä päätösvaiheessa:

[Linkki – Luku 4.5.4.4.1 Hakija voi saada suojelua tai apua muilta YK:n elimiltä tai toimistoilta kuin UNHCR:ltä](#)

3.4.10 Avoimet lähteet

Avoimet lähteet eli julkisesti internetissä saatavilla olevat lähteet voivat olla yksi hyvä keino selvittää hakijan henkilöllisyyttä, taustaa ja hakemusperusteiden uskottavuutta.

Maahanmuuttovirasto on antanut ohjeen avointen lähteiden ja sosiaalisen median käyttämisestä osana Maahanmuuttoviraston käsittelemän hakemuksen tai muun hallintoasian selvittämistä (MIGDno-2021-797). Ohjeen perusteella voi arvioida, soveltuuko avointen lähteiden tutkinta käsillä olevaan tapaukseen.

3.4.11 Laite-etsintä

Maahanmuuttovirastolla on oikeus tarvittaessa pyytää poliisilta tai rajalta hakijalle tai toiselle henkilölle, kuten hakijan maahantulon järjestäjälle tai sukulaiselle, tehdyn laite-etsinnän tulokset hakijan henkilöllisyyden ja turvapaikkaperusteiden selvittämiseksi ja käyttää luovutettuja tietoja hakemuksen käsittelyssä ja päätöksenteossa (Mahtilaki 13 §; laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22.1 §; laki henkilötietojen käsittelyssä Rajavartiolaitoksessa 32 §). Tiedot on oikeus saada, jos ne ovat hakemuksen käsittelyn kannalta välttämättömiä (Mahtilaki 13 §). Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa päätöstä ei pystytä tekemään tai se voisi olla väärä ilman kyseessä olevia tietoja. Käytännössä esimerkiksi henkilöllisyyden selvittäminen on aina välttämätöntä turvapaikkapäätöksenteossa. Tietopyyntö on rajattava vain niihin laite-etsinnän tuloksiin, jotka ovat henkilöllisyyden selvittämisen ja turvapaikka-asian ratkaisun kannalta välttämättömiä. Tietojen luovuttamisesta päättää lopulta poliisi tai rajaviranomainen. Maahanmuuttovirastolla ei ole oikeutta tehdä laite-etsintää itse.

Laite-etsinnän tulokset voidaan pyytää esimerkiksi silloin, jos hakijan henkilöllisyydessä tai taustassa on jotain epäselvyyttä ja hakijaan liittyen on tehty laite-etsintä, mikä ilmenee hakijaan liittyvässä Patja-rekisterihaussa. Tietoja voidaan pyytää myös silloin, jos Patjan kirjauksista (S- tai R-ilmoitus) on pääteltävissä, että laite-etsinnässä löytyneet tiedot ovat ristiriidassa hakijan esittämien turvapaikkaperusteiden kanssa. Ristiriita voi liittyä esimerkiksi hakijan oleskeluhistoriaan ja kotipaikkaan, perhesuhteisiin (kuten turvaverkkoon) tai muuhun päätöksen kannalta kyseisessä asiassa olennaiseen seikkaan. Jos laite-etsinnän tuloksista ilmenevät tiedot ovat ristiriidassa hakijan esittämän muun näytön kanssa, tulee hakijaa kuulla tiedoista, ennen kuin niitä voidaan käyttää päätöksessä.

Poliisilta tai rajaviranomaiselta varmistetaan tietopyynnön yhteydessä, ovatko laite-etsinnän tulokset kaikilta osin asianosaisjulkisia, eli voidaanko ne luovuttaa hakijan tietoon. Tilanteessa, jossa laite-etsintätiedot on jo vastaanotettu, eikä tietojen asianosaisjulkisuudesta ole kysytty, asia on varmistettava poliisilta tai rajavartiolaitokselta, ennen kuin laite-etsinnän tulokset saatetaan hakijan tietoon.

3.4.12 Yhdenvertaisuusvaltuutetun kuuleminen

Yhdenvertaisuusvaltuutetulla on oikeus pyynnöstään tulla kuulluksi yksittäisessä turvapaikanhakijaa tai ulkomaalaisen maasta karkottamista koskevassa asiassa. Maahanmuuttovirasto voi tapauskohtaisesti asettaa yhdenvertaisuusvaltuutetulle kohtuullisen määräajan lausunnon antamiselle (UlkL 209 §).

4 HAKEMUKSEN RATKAISEMINEN

Turvapaikkahakemuksen ratkaisee Maahanmuuttovirasto. Hakemuksen perusteet arvioidaan kunkin hakijan osalta yksilöllisesti. Hakemus käsitellään tavallisessa tai nopeutetussa menettelyssä tai hakemus voidaan jättää tutkimatta. Hakemukseen voidaan tehdä myös raukeamispäätös.

4.1 Yleiset päätöstiedot

4.1.1 Päätöksestä ilmenevät tiedot ja perusteluvelvollisuus

Päätös kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen tehdään kirjallisesti. Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi päätöksen tehnyt viranomainen, päätöksen tekemisen ajankohta ja asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu. Päätös on perusteltava ja päätöksessä tulee olla yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu. Tämä tarkoittaa, että päätöksessä on ilmoitettava mikä on viranomaisen tekemä ratkaisu asiassa. Päätöksen perusteluissa on mainittava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet asiassa tehtyyn ratkaisuun ja perusteluista tulee ilmetä, miten kyseiseen lopputulokseen on päädytty. Päätöksessä on myös mainittava sovelletut säännökset. Päätöksessä tulee olla yhteystiedot, jotta asianomainen voi tarvittaessa pyytää lisätietoja päätöksestä (HL 44-45 §).

Päätöksessä tulee lähtökohtaisesti olla hakijan tiedot: nimi, syntymäaika ja -paikka ja kansalaisuus (tai kansalaisuudet, jos kansalaisuuksia on useampia) sekä tieto, mihin henkilöllisyys perustuu. Jos syntymäpaikka on poikkeuksellisesti jäänyt selvittämättä, voi sen jättää merkitsemättä ja kansalaisuus voi olla määritetty tuntemattomaksi. Jos perheenjäsenille tehdään yhteinen päätös, kaikkien perheenjäsenten tiedot tulee olla merkittynä päätökseen. Päätökseen tulee merkitä myös, onko hakijan henkilöllisyys katsottu selvitettyksi tai onko hakijan henkilöllisyys selvittämättä, ja mihin tämä perustuu. Lisäksi päätökseen tulee maininta siitä, jos hakemus on valmisteltu yhdessä jonkun toisen hakijan hakemuksen kanssa ja asiat on ratkaistu eri päätöksillä (UlkL 7 § 3 mom ja HL 25 §).

Päätökseen kirjataan hakijan toimittamat lisäselvitykset, kuten henkilöllisyysasiakirjat, terveystiedot ja muut asian ratkaisuun vaikuttavat asiakirjat ja lausunnot sekä mahdolliset viranomaistiedot. Päätöksessä tulee myös mainita hakijalle mahdollisesti tehtyjen iänmäärityksen tai kielitestin tulokset. Jos Maahanmuuttovirastossa on tehty erillisellä päätöksellä hakijalle

kansalaisuuden määrittäminen, tulee tämä olla kirjattuna päätökseen. Päätökseen tulee liittää myös käytetty maatieto.

Päätökseen merkitään vaikutukset työnteko-oikeuteen. Päätökseen kirjataan hakijan myönteisen päätöksen myötä saama työnteko-oikeus ja kielteisen päätöksen mahdollinen työnteko-oikeuden päättymisen ja peruste päättymiselle.

Kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla (pl. raukeamispäätökset). Päätökseen liitetään valitusosoitus, jossa on mainittava valitusviranomainen ja viranomainen, jolle valituskirjelmä on toimitettava sekä valitusaika ja mistä se lasketaan (HL 47 §). Päätökseen merkitään myös täytäntöönpanotiedot.

Korkein hallinto-oikeus on ottanut kantaa perusteluvollisuuteen kansalaisuushakemusta koskevassa tapauksessa KHO:2024:130: Korkein hallinto-oikeus totesi, että Maahanmuuttoviraston päätöksessä ei ollut lausuttu mitään niistä tekijöistä, joita hakija oli toimittanut virastolle kansalaisuuslain 19 §:n mukaisessa kokonaisvaltaisessa arvioinnissa huomioon otettaviksi. Näin ollen viraston ratkaisua tehtäessä ei ollut yksilöity kaikkia kokonaisharkinnassa huomioon otettuja tekijöitä eikä arvioitu niiden merkitystä asiassa. Ratkaisussa ei ollut punnittu suhteessa toisiinsa tekijöitä, jotka toisaalta liittyivät rikolliseen tekoon tai rikollisiin tekoihin, ja toisaalta hakijan henkilökohtaisiin oloihin. Korkein hallinto-oikeus katsoi mainituista syistä, että Maahanmuuttoviraston päätös ei täyttänyt hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaisia vaatimuksia päätöksen asianmukaisesta perustelemisesta. Asia palautettiin virastolle uudelleen käsiteltäväksi.

4.1.1.1 Henkilöllisyyden merkitseminen päätökseen

Päätökseen kirjataan UMA-järjestelmän käytössä olevan henkilöllisyyden mukaiset henkilötiedot ja se, mihin kyseiset henkilötiedot perustuvat. Henkilötiedot kirjautuvat päätösasiakirjaan automaattisesti UMA:sta, joten on tärkeää, että henkilötiedot on merkitty järjestelmään huolellisesti ja virheettömästi. Jos päätökseen tulevissa henkilötiedoissa havaitaan käsittelyvaiheessa virheitä, ei riitä, että korjaukset tehdään päätösasiakirjaan, vaan virheelliset tiedot tulee korjata UMA:ssa.

Päätökseen ei lähtökohtaisesti ole tarpeen kirjata hakijan muita Suomessa tunnettuja henkilöllisyyksiä eli niin sanottuja alias-henkilöllisyyksiä, ellei sen katsota olevan tarkoituksenmukaista päätöksen perustelun kannalta. Alias-henkilöllisyydet voidaan tapauskohtaisesti kirjata päätöksiin esimerkiksi tilanteessa, jossa hakijan henkilöllisyyttä ei voida katsoa riittävällä tavalla selvitettyksi. Joillakin hakijoilla voi esimerkiksi olla eri maiden asiakirjoja erilaisilla henkilötiedoilla, tai aiemmin Suomessa väestötietojärjestelmään rekisteröidyt tiedot voivat poiketa hakijan kotimaan viranomaisten myöntämien matkustusasiakirjojen tiedoista. Hakija on myös voinut esiintyä Suomessa ja/tai toisessa EU-maassa eri henkilöllisyyksillä. Näissä ja vastaavissa tilanteissa alias-henkilöllisyyden kirjaaminen päätökseen voi olla selkeyden kannalta perusteltua. Mikäli päätökseen kirjataan useampi henkilöllisyys, tulee tarkistaa,

että päätöksessä ensimmäisinä henkilötietoina ja UMA-järjestelmässä "Käytössä olevana henkilöllisyytenä" ovat aina samat henkilötiedot.

Jos hallintotuomioistuin on ottanut hakijaa koskevissa aiemmissa asioissa tai käsiteltävänä olevan asian valitusvaiheessa kantaa hakijan henkilötietoihin, päätökseen kirjataan hakijan henkilötiedot hallintotuomioistuimen kannan mukaisesti. Jos hakija kuitenkin esittää hallintotuomioistuimen päätöksen jälkeen uutta selvitystä henkilöllisyydestään tai asiassa saadaan muuta kautta uutta näyttöä hakijan henkilöllisyydestä, asiaa voidaan arvioida uudelleen.

Päätökseen kirjataan asiassa henkilöllisyydestä esitetty selvitys. Jos hakijan henkilöllisyys tai sen osa jää epäselväksi, tulee päätökseen kirjata lisäksi se, millä perusteella henkilöllisyyttä ei ole voitu katsoa selvitetyn. Jos Maahanmuuttovirasto päätyy hakijan henkilötietojen osalta eri näkemykseen kuin mitä hakija on esittänyt henkilötiedoistaan, asia on perusteltava päätöksessä. Mikäli hakijalla on ollut käytössään useita alias-henkilöllisyyksiä ja asiassa on jäänyt epävarmuus oikeasta henkilöllisyydestä, päätökseen on lisäksi kirjattava ja perusteltava, millä perusteella Suomessa käytössä oleva henkilöllisyys on valittu.

4.1.2 Muut turvapaikkahakemuksen yhteydessä käsiteltävät oleskelulupaperusteet

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä tutkitaan myös muut viran puolesta tutkittavat oleskelulupaperusteet (UlkL 94 § 3 mom). Näitä ovat oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä (UlkL 52 § 1 mom), oleskelulupa ihmiskaupan uhrille (UlkL 52 a § 1 ja 2 mom), laittomasti maassa oleskelleen ja työskennelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelulupa (UlkL 52 d § 1 mom) sekä oleskelulupa maasta poistumisen estymisen vuoksi (UlkL 51 § 1 mom).

Katso myös selvittämisosiosta:

[Linkki – Luku 3.2.7 Muut oleskelulupaperusteet](#)

Näissä oleskelulupaperusteissa ei ole kyse kansainvälisestä suojelusta. Oleskelulupa-asoiden osalta viranomaisen selvitysvelvollisuus on vähäisempi kuin kansainvälisen suojelun osalta. Arvioinnissa ei noudateta ainoastaan kansainvälisen suojelun arviointia koskevia erityissäännöksiä, kuten 98 §:n 3 momentin mukaista ns. benefit of the doubt -periaatetta. Tiedon hankinnassa on kuitenkin huomioitava 97 b §:n 1 momentin rajoitus: viranomaiset eivät saa yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden.

Ulkomaalaislain 52 §:n mukainen oleskelulupaperuste tutkitaan lähtökohtaisesti aina ja muut tutkitaan, jos asiassa esiintyy perusteita niiden soveltamiselle. Ulkomaalaislain 52 §:n edellytyksiä ei kuitenkaan arvioida, jos turvapaikanhakijan hakemukseen sovelletaan poissuljentalauseketta (UlkL 89 §). Tässä tapauksessa hakijalle myönnetään tilapäinen oleskelulupa UlkL 89 §:n

perusteella, jos häntä ei voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Jos hakijan kohdalla on tarpeen arvioida oleskelulupaa 52 a §:n nojalla ihmiskaupan uhriksi joutumisen vuoksi, sen arviointi tehdään ensimmäisenä.

KHO:2017:42: Ihmiskaupan uhrin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tultua hylätyksi on erikseen arvioitava, onko henkilö hakemuksensa perusteisiin liittyvän syyn vuoksi ulkomaalaislain 52 a tai 52 §:ssä tarkoitetun oleskeluluvan tarpeessa. Tällöin on ensin harkittava, täyttyvätkö ulkomaalaislain 52 a §:ssä säädetyt edellytykset ihmiskaupan uhriksi tarkoitetun oleskeluluvan myöntämiseksi.

Näiden oleskelulupaperusteiden arviointia käsitellään muissa Maahanmuuttoviraston ohjeissa. Päätöksenteosta 52 §:n ja 51 §:n nojalla käsitellään ohjeessa Ohje oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä – 52 § - ohje (MIGDno-2024-396) ja päätöksenteosta 52 a §:n mukaisesti ohjeessa Mahdollisen ihmiskaupan uhrin asian käsitteleminen Maahanmuuttovirastossa (MIGDno-2020-255).

4.1.3 Muiden vireillä olevien oleskelulupahakemusten suhde

Muiden kuin turvapaikkahakemuksen yhteydessä tutkittavien oleskelulupaperusteiden (52 § 1 mom; 52 a §1 ja 2 mom; 52 d § 1 mom ja 51 § 1 mom) osalta hakijan on tehtävä erillinen maksullinen oleskelulupahakemus, jos hän haluaa, että asia tutkitaan Maahanmuuttovirastossa.

Ulkomaalaislain 1.9.2024 voimaan tulleen muutoksen jälkeen turvapaikanhakija ei voi saada oleskelulupaa opiskelun, työn tai elinkeinon harjoittamisen perusteella. Lakimuutos ei koske perhesiteen perusteella haettavaa oleskelulupaa eikä aiemmin myönnetyn oleskeluluvan jatkolupaa.

Ulkomaalaislain 7 §:n 3 momentin mukaan samanaikaisesti vireillä olevat ja toisiinsa merkittävästi vaikuttavat asiat käsitellään ja ratkaistaan samalla kertaa, ellei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä. Koska eri asiatyyppejä koskevat erilaiset käsittelyaikavelvoitteet, käsitellään turvapaikkahakemuksen kanssa samaan aikaan vireillä olevat erilliset oleskelulupa-asiat erillisinä hakemuksina kyseisen asiatyyppin mukaisen käsittelyaikavelvoitteen puitteissa. Jos vireillä olevat asiat poikkeuksellisesti vaikuttavat merkittävästi toisiinsa, voidaan asiat ratkaista myös samalla kertaa.

Jos hakijalla on kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kanssa samaan aikaan vireillä muita oleskelulupahakemuksia, ja näitä ei ratkaista samaan aikaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kanssa, mahdollinen maasta poistamispäätös ensisijaisesti kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen yhteydessä.

Katso maasta poistamispäätöksestä tarkemmin Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta - Maastapoistamisohje (MIGDno-2024-2942).

4.1.3.1 Tilapäistä suojelua saavan turvapaikkahakemuksen käsittely

Ulkomaalaisen tekemän turvapaikkahakemuksen käsittely keskeytetään siksi ajaksi, jonka hänelle tilapäisen suojelun perusteella myönnetty oleskelulupa on voimassa. Turvapaikkahakemus voidaan kuitenkin tilapäisen suojelun aikana käsitellä, jos tähän ilmenee perusteltua syytä. Turvapaikkahakemus on otettava käsiteltäväksi, jos tilapäisen suojelun kestäessä tulee vireille menettely hakijan poistamiseksi maasta (UlkL 111 § 1 mom). Jos maahan tulevien määrä on pieni, turvapaikkahakemukset voidaan ratkaista normaalissa järjestyksessä, vaikka ulkomaalaiselle onkin myönnetty oleskelulupa tilapäisen suojelun perusteella.

Tilapäisen suojelun päätyttyä Maahanmuuttovirasto tiedustelee hakijalta kirjallisesti, haluaako tämä turvapaikkahakemuksensa käsiteltäväksi. Tiedusteluun vastaamiselle voidaan asettaa määräaika. Jos hakija ei tiedustelun saatuaan ilmoita haluavansa hakemuksensa käsittelyä, asian käsittely raukeaa (UlkL 111 § 2 mom). Turvapaikkahakemuksen käsittely raukeaa myös, jos ulkomaalainen tilapäisen suojelun perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa tai sen voimassaoloajan päätyttyä peruuttaa turvapaikkahakemuksensa tai muuttaa maasta pois (UlkL 111 § 3 mom).

4.1.4 Maastapoistamispäätöksen tekeminen

Jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus hylätään, päätetään samalla hakijan maasta poistamisesta eli käännyttämisestä tai karkottamisesta, jollei asiassa ilmene erityisiä syitä, joiden vuoksi maasta poistamispäätös tulee jättää tekemättä (UlkL 98 § 4 mom). Maastapoistamispäätös tehdään lähtökohtaisesti samalla päätösasiakirjalla. Maasta poistamispäätökseen voi liittyä perustelut myös vapaaehtoisen paluun ajan määräämisen sekä maahantulokiellon määräämisen osalta. Päätöksessä tulee aina huomioida 146 §:n mukainen kokonaisharkinta.

Maasta poistamista harkittaessa tulee aina huomioida ulkomaalaislain 147 §:n mukainen palautuskielto.

Katso maastapoistamispäätöksen tekemisestä ja tilanteista, joissa maastapoistamispäätöstä ei ole tarpeen tehdä, tarkemmin Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta - Maastapoistamisohje (MIGDno-2024-2942).

4.1.5 Huomioitavaa, kun hakijalla on perheenjäseniä

4.1.5.1 Lapsen etu

Lapsen etu tulee arvioida jokaisessa päätöksessä, jolla on vaikutusta lapsen asiaan. Lapsen etu arvioidaan sekä yksin tulleiden alaikäisten että perheen mukana hakevien lasten osalta. Jos hakijoina on aviopari, jossa esim. toinen osapuolista on alaikäinen ja perheessä on lisäksi lapsia, tulee päätösperusteluissa arvioida sekä alaikäisen puolison että perheen lasten etu.

Tarkemmin lapsen edun arvioinnista ja lapsen asian käsittelystä katso Ohje lapsen asian käsittelystä - Lapsen etu -ohje (MIGDno-2024-2927).

4.1.5.2 Asian käsitleminen yhdessä

Ulkomaalaislain 7 §:n 3 momentin mukaan, jos asiassa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, asiat on valmistettava ja ratkaistava mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa, jollei yhdessä käsitlemisestä aiheudu haitallista viivytystä. Lähtökohtaisesti asiat, joiden ratkaisulla saattaa olla merkitystä toisiinsa, tulisi ratkaista samalla kertaa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi perheenjäsenten päätökset, tai esimerkiksi täysi-ikäisten sisarusten päätökset, joissa käsitellään samoja perusteita. Velvollisuus käsitellä asiat yhdessä ei kuitenkaan tarkoita, että eri hakijoita koskevien päätösten lopputulokset ovat samanlaiset. Päätökset tekevät lähtökohtaisesti samat henkilöt ja ne tehdään samalla päivämäärällä.

KHO 27.6.2018/3126: Korkein hallinto-oikeus totesi, että kansainvälisen suojelun perusteena oleva, perheenjäsenen kotimaassaan kohdistuva vaino tai vakava haitta ulottaa vaikutuksensa yleensä myös muihin perheenjäseniin tai koskee heitä samalla tavoin. Myös perhe-elämän suojan periaate ja siihen sisältyvä vaatimus perheen yhtenäisyyden säilyttämisestä on otettava huomioon kansainvälistä suojelua koskevia saman perheen jäsenten hakemuksia käsiteltäessä. Maahanmuuttovirastossa samanaikaisesti vireillä olevat aviopuolisoiden kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset on näin ollen pääsääntöisesti valmistettava yhdessä ja ratkaistava Maahanmuuttovirastossa samalla kertaa. Päätös hakemuksiin voidaan antaa joko yhteisellä päätöksellä, tai erillisillä, samaan aikaan tehtävillä päätöksillä.

Edellä mainitut seikat myös edellyttävät, että Maahanmuuttoviraston päätöksistä hallinto-oikeuteen tehdyt aviopuolisoiden valitukset pääsääntöisesti valmistellaan yhdessä ja ratkaistaan samalla kertaa. Antaessaan ratkaisun aviopuolisoiden valitukseen hallinto-oikeuden on otettava huomioon toiseen aviopuolisoon kohdistuvan vainon tai vakavan haitan ulottuminen myös toiseen aviopuolisoon sekä perhe-elämän suojan periaatteeseen sisältyvä vaatimus perheen yhtenäisyyden säilyttämisestä. Näiden seikkojen vuoksi molempien aviopuolisoiden asiat on pääsääntöisesti palautettava Maahanmuuttoviraston käsiteltäviksi, jos toisen kohdalla ilmenee peruste uudelle käsittelylle. Erilainen ratkaisu voidaan tehdä vain, jos perheyhteys on katkennut asian käsittelyn aikana tai erilaiselle ratkaisulle on muu erityinen syy.

4.1.5.3 Yhteinen vai erillinen päätösasiakirja?

Velvollisuus käsitellä asiat yhdessä ulkomaalaislain 7 §:n 3 momentin mukaisesti ei kuitenkaan tarkoita, että päätökset tehdään samalla päätösasiakirjalla. Vaikka hakijat pyytäisivät yhteistä päätösasiakirjaa, Maahanmuuttovirastolla ei ole velvollisuutta tehdä päätöstä samalle asiakirjalle. Myöskään sillä, ovatko

päätökset samalla vai eri asiakirjalla, ei tule olla vaikutusta lopputulokseen, eli suojelun tai luvan saaminen ei ole riippuvainen siitä, ovatko päätökset samalla vai erillisillä asiakirjoilla. Jos asiat käsitellään ja ratkaistaan yhdessä, päätökset tekevät lähtökohtaisesti samat henkilöt ja ne tehdään samalla päivämäärällä. Jos päätökset tehdään erillisille päätösasiakirjoille, molemmista tulee ilmetä, että asiat on lain edellyttämällä tavalla valmisteltu ja käsitelty yhdessä.

Hakijoille voidaan tehdä päätökset yhdelle päätösasiakirjalle, jos salassapito tai asianosaisjulkisuuden rajoittaminen ei muuta edellytä.

Jos hakija on kertonut sellaisesta perusteesta tai seikasta, jolla on vaikutusta hakijan asiassa ja joka on siten tarpeen perustella päätöksessä, mutta joka ei vaikuta toisen hakijan asiaan, on tuo peruste tai seikka salassa pidettävä toiselta hakijalta, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta (julkisuuslaki 24 §). Hakijalta on tullut tarvittaessa puhuttelussa selvittää, voiko tiedon antaminen vaarantaa jonkun henkilön turvallisuutta ja hakijan kannanotto otetaan huomioon arviota tehtäessä. Jos Maahanmuuttovirasto arvioi, että on ilmeistä, että tiedon antaminen tällaisesta seikasta tai perusteesta ei vaaranna asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta, voidaan hakijoille tehdä yhteinen päätösasiakirja, jossa myös nämä seikat tai perusteet arvioidaan. Jos Maahanmuuttovirasto arvioi, ettei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaarantaisi asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta, tehdään hakijoille päätökset eri asiakirjoille ja peruste arvioidaan vain sen hakijan päätösasiakirjalla, jonka päätökseen seikka tai peruste vaikuttaa.

Jos hakija on puolestaan kertonut sellaisesta perusteesta tai seikasta, jolla voi olla merkitystä toisen hakijan asiassa, on toisella hakijalla oikeus asianosaisjulkisuuden perusteella saada tieto perusteesta tai seikasta ja lausua siitä mielipiteensä, ellei asianosaisjulkisuutta ole syytä rajoittaa esimerkiksi erittäin tärkeän yksityisen edun tai lapsen edun vuoksi tai muusta 11 §:n 2 momentissa tarkoitettusta syystä. Tällaisten seikkojen tai perusteiden tulee siis ilmetä molempien hakijoiden päätösasiakirjoilta huolimatta siitä, onko tehty yhteinen päätösasiakirja vai erilliset, ellei asianosaisjulkisuutta ole syytä rajoittaa. Jos asianosaisjulkisuutta on tarpeen rajoittaa, päätösasiakirjalta salataan sellaiset osat, joiden osalta asianosaisjulkisuutta on rajoitettu.

Vakiintuneen käytännön mukaan lapsiperheille on pyritty tekemään yhteinen päätösasiakirja, ellei salassapitosäännökset tai asianosaisjulkisuuden rajoittaminen estä yhteisen päätösasiakirjan käyttämistä. Jos perheessä oleva lapsi täysi-ikäistyy kesken hakemusprosessin, tehdään hänelle lähtökohtaisesti oma päätösasiakirja. Myös esim. täysi-ikäisille sisaruksille on tehty lähtökohtaisesti omat päätösasiakirjat.

Jos puolisoille tehdään erilliset päätösasiakirjat ja perheessä on lapsia, on harkittava tapauskohtaisesti, kumman vanhemman päätösasiakirjan yhteydessä perheen lasten asia käsitellään siten, että lasten etu toteutuu ja huomioidaan mahdollinen salassapito sekä asianosaisjulkisuus ja sen mahdollinen rajoittaminen. Harkinnassa otetaan huomioon myös perheen olosuhteet, kuten asumisjärjestelyt tai huoltajuussuhteet, ja lapsiperheen asiassa voidaan aina tarvittaessa pyytää sosiaalityöntekijän lausuntoa.

Turvapaikka-asiassa voi tulla esiin esim. sellaista huoltajansa mukana hakevan alaikäisen kertomaa tietoa, jota ei tulisi saattaa huoltajan tietoon. Tällaisessa tilanteessa lapsen ja huoltajan edut voivat myös olla ristiriidassa keskenään. Tapauskohtaisen harkinnan mukaan tällaisessa tilanteessa voidaan alaikäiselle hakea huoltajan sijaisena turvapaikka-asiassa toimivaa edunvalvojaa ja tehdä erillinen päätösasiakirja.

4.1.5.4 Perheen yhtenäisyyden periaate

Turvapaikkaprosessissa perheen yhtenäisyyden periaatteen soveltamisesta on kyse, kun koko hakijaperheelle myönnetään pakolaisasema sillä perusteella, että yhdellä perheenjäsenellä (lapsella tai aikuisella) katsotaan olevan perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi. Perheen yhtenäisyyden vuoksi perheellä on tyypillisesti jaettu pelko vainosta tai vakavasta haitasta. Pakolaisoikeudellisen perheen yhtenäisyyden periaatteen mukaan pakolaisaseman saaneen henkilön perheenjäsenille myönnetään pääsääntöisesti pakolaisasema. Erilainen ratkaisu samaan perheeseen kuuluville henkilöille voidaan tehdä vain, jos perheyhteys on katkennut asian käsittelyn aikana tai erilaiselle ratkaisulle on muu erityinen syy.

Perheen yhtenäisyyden periaatetta ei ole kirjattu Geneven pakolaissopimuksen mukaiseen pakolaisen määritelmään, mutta se on kirjattu 1951 yleissopimuksen konferenssin päätösasiakirjaan ja sitä käsitellään luvussa VI (Principle of Family Unity) UNHCR:n käsikirjassa pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista. Käsikirjassa todetaan, että perustuen ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 16 artiklaan, jonka mukaan perhe on yhteiskunnan luonnollinen ja perustava ydinosa ja sillä on oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan, valtaosa kansainvälisistä perus- ja ihmisoikeusinstrumenteista sisältää velvoitteita perheen yhtenäisyyden suojelemista.

UNHCR:n käsikirjan mukaan, mikäli päähakija täyttää pakolaisen määritelmän, saavat hänestä riippuvaiset perheenjäsenet normaalisti myös pakolaisaseman perheen yhtenäisyyden periaatteen perusteella. UNHCR käsittelee perheen yhtenäisyyden periaatetta pakolaisaseman myöntämisedellytysten näkökulmasta, mutta käytännössä periaate pätee myös silloin, kun ensisijaisesti yhdellä perheenjäsenistä on yksilöllisiä perusteita toissijaiselle suojelulle. UNHCR viittaa perheen yhtenäisyyden periaatteeseen myös ainakin lapsen turvapaikka-asian käsittelyä sekä naisten sukuelinten silpomista turvapaikkaperusteena koskevissa ohjeissaan. Niissä todetaan, että hakijaperheen vedotessa lapseen kohdistuvaan vainon vaaraan, esimerkiksi tyttären kohdistuvaan FGM-uhkaan, on lapsi yleensä päähakija, vaikka hän hakeekin turvapaikkaa yhdessä vanhempiansa kanssa. Vastaavasti kuin lapsi voi saada pakolaisaseman perheen yhtenäisyyden periaate huomioiden vanhemman täyttäessä pakolaisen määritelmän, voi myös vanhempi saada pakolaisaseman, kun lapsi päähakijana täyttää pakolaisen määritelmän.

UNHCR:n käsikirjan luvun VI mukaan pakolaisasemaa ei kuitenkaan anneta perheenjäsenelle, mikäli kyseisen perheenjäsenen asema on kansainvälisen suojeluaseman kanssa yhteensopimaton. Perheenjäsen voi esimerkiksi olla jonkin sellaisen maan kansalainen, jonka suojeluun hän voi turvautua. Mikäli jonkun perheenjäsenen kohdalla on perusteita soveltaa poissuljentaa, ei

pakolaisasemaa voi antaa myöskään perheen yhtenäisyyden periaatteen perusteella.

Käsikirjan mukaan perheen yhtenäisyyden periaatteen tulee ulottua vähintään päähakijan puolisoon ja alaikäisiin lapsiin. Perheen yhtenäisyyden periaatteen soveltuvuus ei käsikirjan perusteella rajoitu tilanteisiin, joissa kaikista perheenjäsenistä tulee pakolaisia samanaikaisesti, vaan se soveltuu myös silloin, kun perheyksikkö on väliaikaisesti joutunut erilleen yhden tai useamman perheenjäsenen paon vuoksi.

Poikkeuksena huomioitava tapaukset, joissa puoliset tai perheenjäsenet ovat eri kansalaisuutta, jolloin kunkin hakijan turvapaikkaperusteet tutkitaan hänen omaan kansalaisuusvaltioonsa nähden. Tällöin voidaan päätyä tilanteeseen, että osalla perheenjäsenistä on kansainvälisen suojelun perusteita, joita muilla perheenjäsenillä ei ole. Vastaan voi tulla myös tilanne, että osalla perheenjäsenistä ei täyty hakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

Katso tarkemmin perheen yhtenäisyyden periaatteesta poikkeamisesta Ohje lapsen asian käsittelystä - Lapsen etu -ohjeesta (MIGDno-2024-2927).

4.1.6 Päätöksen tekeminen, kun hakija ei saavu puhutteluun

Päätös turvapaikkahakemukseen voidaan tehdä ilman puhuttelua, jos hakija on saatuaan saapumiseen velvoittavan kutsun tiedoksi jättänyt saapumatta puhutteluun, eikä hän ole tuonut viimeistään 1 viikon kuluttua puhuttelupäivästä esiin mitään perustelua syytä saapumatta jättämiselle, eikä hakija ole kadonnut, ja jos asiassa kertyneen tiedon perusteella hakijalla ei ole päätöskäytännön mukaan kansainväliseen suojeluun riittäviä perusteita tai hakija on turvallisesta alkuperämaasta.

Jos hakijalle on myönnetty kansainvälistä suojelua toisessa EU-jäsenvaltiossa lähtökohtaisesti päätös asiassa voidaan tehdä riippumatta siitä, onko hakija osallistunut puhutteluun vai ei, jollei hakija ole esittänyt painavaa ja perustelua syytä toiminnalleen. Katso EU-jäsenvaltiosta suojelua saaneiden linjauksesta tarkemmin Linjaus puhuttelujen varaamisesta ja päätöksenteosta tietyissä tilanteissa (MIGDno-2025-407).

Myös muissa tapauksissa päätös voidaan tehdä puhuttelusta poisjäämisen perusteella tapauskohtaisen harkinnan mukaisesti, jos hakija on saatuaan saapumiseen velvoittavan kutsun tiedoksi jättänyt saapumatta puhutteluun, eikä hän ole tuonut esiin mitään perustelua syytä saapumatta jättämiselle viimeistään 1 viikon kuluttua puhuttelupäivästä, eikä hakija ole kadonnut. Arvioinnissa on otettava huomioon ehdoton palautuskielto.

4.1.7 Eurodac-merkinnät

Eurodac-järjestelmään rekisteröidään kaikkien (pl. EU-kansalaiset) vähintään 14-vuotiaiden turvapaikanhakijoiden sormenjäljet. Rekisteröinnistä vastaa turvapaikkahakemuksen rekisteröivä viranomaisena. Turvapaikanhakijoiden Eurodaciin rekisteröityjen tietojen päivitykset, merkinnät ja poistot tapahtuvat lähtökohtaisesti automaattisen tiedonsiirron kautta UMA:aan tehtävien toimenpiteiden perusteella. Vastuu Eurodac-tietojen päivittämisestä jakautuu

asian vaiheesta ja tilanteesta riippuen useille eri viranomaisille. Alla on mainittu sellaiset turvapaikkaprosessiin liittyvät tilanteet, joissa Maahanmuuttovirastossa turvapaikkahakemukseen päätöstä tekevän käsittelijän tulee huomioida Eurodac-tietojen päivittyminen:

Kun hakijalle tehdään kansainvälisen suojelun osalta myönteinen päätös, UMA lähettää Eurodac-tietoja merkitsevän sanoman automaattisesti päätöksen vahvistamisen yhteydessä. Viestin lähteminen edellyttää, että UMA-merkinnöissä on valittu päätöksen vahvistamisen yhteydessä kohta "Hakija saa pakolaisaseman/Hakija saa toissijaisen suojeluaseman". Onnistunut Eurodac-tietojen päivitys näkyy UMA:ssa Asiakas-välilehdellä, Eurodac-tiedot -lohkossa, kohdassa Eurodac-päivitystiedot ja tällöin asian tila on "OK". Jos käsittelijä huomaa, ettei päivitys Eurodac-järjestelmään onnistunut UMA-toimenpiteellä, käsittelijä on yhteydessä Dublin-prosessiin epäonnistuneesta toimenpiteestä.

Tilanteessa, jossa hakijalle tehdään myönteisen päätöksen jälkeen suojelun osalta kielteinen päätös, asiassa tehty kielteinen päätös ei automaattisesti poista hakijan merkintätietoja Eurodac-järjestelmästä. Tällaisessa tilanteessa päätöksentekijän on oltava yhteydessä Dublin-prosessiin, joka korjaa väärän syöttötiedon manuaalisesti Eurodac-keskustietokantaan.

4.2 Päätös tutkimatta jättämisestä

4.2.1 Tutkimatta jättämispäätöksen perusteleva

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisellä tarkoitetaan, että hakijan perusteita kansainvälisen suojelun saamiselle ei tutkita Suomessa. Päätöksen perusteluissa keskitytään siihen, miksi hakemus jätetään tutkimatta.

Päätöstä tehdessä huomioidaan yleiset päätöstiedot. Näistä tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.1 Yleiset päätöstiedot](#)

Ulkomaalaislain 103 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää tutkimatta, jos hakija:

1. on saapunut sellaisesta 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta tai 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannesta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa;
2. voidaan lähettää toiseen valtioon, joka vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä;
3. on saanut kansainvälistä suojelua toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, johon hänet voidaan lähettää; taikka
4. on tehnyt uusintahakemuksen, joka ei täytä 102 §:n 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä hakemuksen tutkittavaksi ottamiselle.
5. Tässä ohjeessa ei käsitellä 2) kohdassa tarkoitettuja tilanteita.

Vaikka hakemus jätettäisiin kansainvälisen suojelun perusteiden osalta tutkimatta, hakemuksen yhteydessä tutkitaan kuitenkin oleskeluoikeuden

myöntäminen muilla turvapaikkamenettelyssä tutkittavilla perusteilla ulkomaalaislain 94 §:n 3 momentin nojalla. Ulkomaalaislain 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytykset tutkitaan aina ja muut tutkitaan, jos perusteita näiden soveltamiseen on noussut tutkinnan aikana esiin.

Jos hakemus jätetään tutkimatta, samalla päätetään lähtökohtaisesti myös hakijan maasta poistamisesta ja mahdollisesta maahantulokiellosta. Tästä on poikkeuksia esimerkiksi uusintahakemusten tutkimatta jättämisten kohdalla. Katso maasta poistamispäätöksestä ja sen täytäntöönpanosta tarkemmin Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta - Maastapoistamisohje (MIGDno-2024-2942).

4.2.2 Hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannelta maasta

Turvallisella turvapaikkamaalla tarkoitetaan muuta kuin EU-valtiota, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä, ja jossa hakija on saanut ja edelleen voi saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua (UlkL 99 §).

Turvallisella kolmannelta maalla tarkoitetaan muuta kuin EU-valtiota, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä, ja jossa hakija olisi voinut saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua (UlkL 99 a §).

Molemmissa tilanteissa kyse on turvallisesti katsottavasta maasta, joka ei ole EU-jäsenvaltio. Turvallisessa turvapaikkamaassa hakija on jo saanut suojelua, kun taas turvallisessa kolmannelta maassa hakija olisi voinut saada suojelua. Molemmissa tilanteissa on kyse siitä, että hakemusta ei ole tarpeen tutkia sisällöllisesti.

Ulkomaalaislain 99 §:ssä säädetyn riittävän suojelun on katsottava tarkoittavan kolmannelta maasta olevan henkilön kohdalla valtion tunnustamaa asemaa siitä, että hän voi lähtökohtaisesti jatkaa luvallista oleskelua kyseisessä valtiossa niin kauan kuin hän on kansainvälisen suojelun tarpeessa.

Koska turvallinen turvapaikkama tai turvallinen kolmas maa ei voi olla EU:n jäsenvaltio, näissä kolmansissa valtioissa ei voi saada nimenomaisesti EU:n lainsäädännössä tarkoitettua toissijaista suojelua. 99 §:n 1 mom 2 kohdassa todetulla muuten riittävällä suojelulla tarkoitetaan suojelua, joka vastaa 87 tai 88 §:n mukaista suojelua. Ollakseen riittävää muun suojelun tulee olla tehokasta ja sitä pitää voida käytännössä myös saada (EUT:n tuomio C-585/16). Suojelun tehokkuutta arvioitaessa tulee kiinnittää erityisesti huomiota siihen, suojeleeko se hakijaa tosiasiallisesti palauttamiselta kotimaahan. Turvallisen turvapaikkamaan kohdalla suojelun edelleen saaminen ei edellytä,

että hakijan suojelun perusteita tulisi selvittää, vaan tällä tarkoitetaan mahdollisuutta nauttia edelleen suojelua.

Turvallisen kolmannen maan kohdalla riittävällä suojelulla tarkoitetaan samaa kuin turvallisen turvapaikkamaan kohdalla, mutta kyse on siitä, että hakija olisi voinut saada kyseistä suojelua, eli hänelle ei vielä ole myönnetty suojelua.

Maan turvallisuus arvioidaan jokaisen hakijan kohdalla erikseen. Turvallisuuden arvioinnissa otetaan huomioon maan yleinen turvallisuustilanne sekä ne perusteet, jotka hakija on esittänyt siitä, ettei kyseinen valtio ole juuri hänelle turvallinen.

Turvallinen turvapaikkamaa -perusteen soveltaminen edellyttää lisäksi, että hakija otetaan takaisin tai hakijalla on oikeus palata kyseiseen valtioon.

Turvallinen kolmas maa -perusteen soveltaminen edellyttää, että hakijan ja kyseisen maan välillä on riittävä yhteys, jonka perusteella hakijan olisi kohtuullista matkustaa tähän maahan ja että hakijalla on tosiasiallisesti oikeus palata kyseiseen maahan. Kohtuullisuuden ja riittävän yhteyden arviointi tulee tehdä yksilöllisesti ja siinä voidaan ottaa huomioon muun muassa hakijan aiempi luvallinen asuminen kyseisessä maassa ja asumisen pituus, kyseisen maan turvapaikkamenettelyn laatu ja tehokkuus, tosiasiallinen pääsy menettelyyn, maassa annettavan suojelun tehokkuus, turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän taso kansainvälisesti arvioituna, turvapaikanhakijoiden peruspalveluiden saatavuus ja haavoittuvan aseman huomioiminen kyseisessä maassa (ks. menettelydirektiivin 38 artikla).

Turvallinen kolmas maa -perusteen soveltamisessa ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämisen hakemuksen ratkaisemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun. Valtio voidaan katsoa ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle turvallisesti kolmanneksi maaksi vain, jos se on lapsen edun mukaista.

Ennen hakemuksen ratkaisemista on varmistuttava siitä, että hakijalla on ollut tutkimatta jättämistä koskevassa puhuttelussa mahdollisuus antaa selityksensä siihen, että tiettyä valtiota pidetään hänelle turvallisena, sekä siihen, että hänellä katsotaan olevan riittävä yhteys kyseiseen valtioon, tai että hänen katsotaan saaneen tehokasta suojelua kyseisestä valtiosta.

Jos hakemus jätetään tutkimatta turvallinen kolmas maa -perusteella, hakijalle annetaan kyseisen maan kielellä asiakirja, josta ilmenee, että hänen hakemustaan ei ole tutkittu aineellisesti Suomessa. Maahanmuuttovirasto liittää asiakirjan päätökseensä ja se annetaan hakijalle tiedoksiannon yhteydessä. Asiakirja annetaan hakijalle myös suomen tai ruotsin kielellä.

4.2.3 Hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa EU-maassa

Turvallinen turvapaikkamaa -perustetta ei voida soveltaa tilanteessa, jossa suojelua antanut valtio on EU:n jäsenvaltio. Hakemus voidaan tällöin jättää tutkimatta ulkomaalaislain 103 § 1 mom 3 kohdan perusteella.

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan tässä yhteydessä vain ulkomaalaislain 87 §:ssä ja 88 §:ssä määriteltyä kansainvälistä suojelua. Säännös perustuu

menettelydirektiivin 33 artiklan 2 kohdan a alakohtaan, joten sen sisältönä on pidettävä direktiivin 2 artiklan j kohdassa määriteltyä kansainvälistä suojelua. Jos hakija on saanut muuta kansallista suojelua, hakemus katsotaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän systematiikassa hyläytyksi kansainvälisen suojelun osalta.

Lähtökohtaisesti toinen EU-valtio on kolmannen maan kansalaiselle turvallinen valtio. Hakijalle on kuitenkin tullut puhuttelussa varata mahdollisuus esittää näkemyksensä kyseisen maan turvallisuudesta omalla kohdallaan ja hakijan näkemys tulee ottaa huomioon arvioinnissa.

4.2.4 Uusintahakemuksen tutkimatta jättäminen

Turvapaikkahakemusten määrää ei ole laissa rajoitettu. Hakijan jättäessä Suomessa useamman hakemuksen, hakemusta ei kaikissa tapauksissa tutkita aineellisesti. Hakijan jättäessä Suomessa toisen tai sitä myöhemmän hakemuksen, on hakemus joko uusi hakemus tai ulkomaalaislain 102 §:n 1 momentin tarkoittama uusintahakemus. Jos hakemus on uusintahakemus, se voidaan jättää tutkimatta, jos se ei täytä ulkomaalaislain 102 § 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä hakemuksen tutkittavaksi ottamiselle (UuKL 103 § 4 kohta). Lainkohta perustuu menettelydirektiivin 33 artiklan 2 kohdan d) alakohtaan ja 40 artiklaan.

Myöhemmän hakemuksen kohdalla suoritetaan alustava tutkinta, jossa selvitetään, onko hakemus muodollisesti uusintahakemus ja täytyvätkö tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

(Muodollisen) *uusintahakemuksen määritelmä* ilmenee ulkomaalaislain 102 §:n 1 ja 2 momenteista: Uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. Uusintahakemuksena ei kuitenkaan pidetä hakemusta, joka on tehty sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt 95 c §:n nojalla raukeamispäätöksen (1 mom). Jos uusi hakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa (2 mom).

Tutkittavaksi ottamisen edellytykset ilmenevät ulkomaalaislain 102 §:n 3 momentista: Uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia seikkoja tai perusteita, jotka lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tutkittavaksi ottaminen edellyttää myös, että hakija ei hänestä itsestään riippumattomista syistä ole voinut esittää näitä seikkoja tai perusteita aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

Tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvitetään *lähtökohtaisesti kirjallisen aineiston perusteella* (UuKL 102 §:n 3 mom). Ulkomaalaislain 102 §:n 3 momenttia koskevan hallituksen esityksen (273/2018 vp) mukaan "Maahanmuuttovirasto voisi suorittaa tutkittavaksi ottamisen edellytysten

arvioinnin pelkästään kirjallisen aineiston perusteella. Hallintolain (434/2003) 19 §:n mukaan hallintoasia pannaan vireille ilmoittamalla vaatimukset perusteluineen. Ulkomaalaislain 95 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätetään henkilökohtaisesti poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen selvittää hakemusta vastaanottaessaan hakijalta henkilötiedot ja muut perustiedot sekä tiedustelee hakijalta, millä perusteella hän hakee turvapaikkaa. Jotta Maahanmuuttovirasto pystyy arvioimaan, täyttääkö hakemus tutkittavaksi ottamisen edellytykset, tulisi poliisiin tai Rajavartiolaitoksen kirjata hakemuksen tueksi esitetyt seikat ja perusteet kattavammin kuin ensimmäisen hakemuksen kohdalla. Hakijalta tulisi samassa yhteydessä myös tiedustella, miksi hän ei ole kertonut esittämistään uusista seikoista tai perusteista jo aiemman hakemuksen tai sen muutoksenhaun yhteydessä. Jos hakemuksen jättämisen yhteydessä kirjatut tiedot eivät ole riittävät, voi Maahanmuuttovirasto selvittää asiaa lisää vielä suullisesti tai kirjallisesti.”

Maahanmuuttovirasto on yhdessä Poliisihallituksen kanssa laatinut uusintahakemuksia koskevan huoneentaulun, jonka avulla pyritään varmistamaan, että tarvittavat tiedot tulevat selvitetyiksi uusintahakemusta vastaanottaessa. Jos ilmoitukselle kirjatut tiedot ovat puutteelliset, hakemuksen vastaanottanutta viranomaista voi pyytää täydentämään tutkintailmoitusta.

Kirjallisella aineistolla tarkoitetaan tietoja, jotka hakija on antanut jättäessään hakemuksen ja jotka hakemuksen vastaanottaja on kirjannut, mahdollisia hakijan toimittamia lisäselvityksiä sekä aiempien asioiden käsittelyn ja muutoksenhaun aikana kertynyttä aineistoa. Huomioon otetaan myös muut Maahanmuuttoviraston tietoon tulleet tiedot, esim. hakijan ottaminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään sekä viran puolesta hankittavat tiedot, kuten rekisterihauista saatavat tiedot esim. rikosepäilyistä, maasta poistumisesta tai maahantulosta. Maahanmuuttovirasto voi myös pyytää lisäselvityksiä hakijalta.

Lapsiperheistä pyydetään sosiaalityöntekijän lausunto osana alustavaa tutkintaa riippumatta lasten iästä tai Suomessa vietetystä ajasta, ellei sitä ole jo aiemmin pyydetty tai jos aiempi lausunto ei ole ajantasainen. Lausuntopyyntöön tarpeen arvioinnissa on käytettävä tapauskohtaista harkintaa: jos aiemmasta lausunnosta on kulunut yli vuosi tai lapsiperheen tilanteessa on muutoin ilmennyt jotakin perhesuhteisiin tai muuhun lasten tilanteeseen liittyvää huolta, pyydetään uutta lausuntoa matalalla kynnyksellä.

Lisäksi on otettava huomioon ajantasaiset tiedot hakijan lähtömaan olosuhteista (UlkL 98 §).

Jos tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ei voida arvioida pelkästään kertyneen kirjallisen aineiston perusteella, asiaa voidaan selvittää lisää kirjallisella tai suullisella kuulemisella. Valittava selvittämistapa riippuu siitä, mitä lisätietoa alustavassa tutkinnassa tarvitaan ja kumpi tapa olisi tarkoituksenmukaisempi, kun otetaan erityisesti huomioon UlkL 203 §:n tulkitsemisvelvollisuus sekä onko hakijalla prosessissa avustajaa. Katso kuulemisesta:

[Linkki – Luku 3.2.10 Kirjallinen kuuleminen](#)

[Linkki – Luku 3.2.4.2 Tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvittäminen uusintahakemusten kohdalla](#)

Alustava tutkiminta päättyy joko tutkimatta jättämispäätökseen tai siihen, että hakemus otetaan tutkittavaksi sisällöllisesti (ellei muu 103 §:n tutkimatta jättämisperusteista sovellu tapaukseen). Jos hakemus tutkitaan aineellisesti, päätös voidaan tehdä nopeutetussa menettelyssä 104 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla.

Tutkimatta jättämispäätöksessä perustellaan, miksi hakemus on muodollisesti uusintahakemus ja minkä takia Maahanmuuttovirasto katsoo, että hakemus ei täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. Päätöksessä ei lähtökohtaisesti arvioida perusteiden sisältöä tai uskottavuutta vaan sitä, täyttyvätkö tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Tätä varten päätökseen voi olla tarpeen avata aikaisemmin esitetyt perusteet ja mahdolliset uudet esitetyt seikat ja perusteet. Jos hakemuksella on esitetty uusia seikkoja ja/tai perusteita, päätöksessä perustellaan, miksi uudet seikat ja/tai perusteet eivät lisää merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tässä yhteydessä arvioidaan esitetyn seikan tai perusteen vakuuttavuutta, sen tueksi esitettyä selvitystä, uusintahakemuksen tekemisen hetkeä sekä hakijan esittämää syytä sille, miksi hän on esittänyt uuden seikan tai perusteen vasta uusintahakemuksen yhteydessä, jos hänellä olisi ollut siihen mahdollisuus aiemmin. Hallituksen esityksen (237/2018 vp) mukaan, jos hakemuksen tutkimatta jättäminen saattaisi johtaa perustuslain 9 §:n 4 momentin ja ulkomaalaislain 147 §:n sisältämän palautuskiellon rikkomiseen, tulisi hakemus ottaa tutkittavaksi.

Tutkimatta jättämisen mahdollisuus koskee hakemusta vain *kansainvälisen suojelun osalta*. Hakemuksen yhteydessä tutkitaan oleskeluoikeuden myöntäminen muilla turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkittavilla perusteilla ulkomaalaislain 94 §:n 3 momentin nojalla. Ulkomaalaislain 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytykset tutkitaan aina ja muut tutkitaan, jos perusteita näiden soveltamiseen on noussut tutkinnan aikana esiin.

Tutkimatta jättämispäätöksiin ei tietyissä tapauksissa ole tarpeen sisällyttää maasta poistamista koskevaa päätöstä. Tästä harkinnasta katso tarkemmin Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta - Maastapoistamisohje (MIG-2024-2942). Jos maasta poistamispäätös on tarpeen tehdä, tulee asiassa huomioida maasta poistamisharkintaan ja mahdollisen maahantulokiellon määräämiseen vaikuttavat tekijät sekä mahdollisten perheenjäsenten kuuleminen 145 §:n mukaisesti.

Seuraavaksi käsitellään tarkemmin muodollisen uusintahakemuksen kriteereitä ja tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

4.2.4.1 Muodollisesti uusintahakemus

Uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. Uusintahakemuksena ei kuitenkaan

pidetä hakemusta, joka on tehty sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt 95 c §:n nojalla raukeamispäätöksen (UlkL 102 § 1 mom).

4.2.4.1.1 Aiemman päätöksen lainvoimaisuus

Jotta hakemus voidaan katsoa uusintahakemukseksi, edellytetään ensinnäkin, että hakijan aikaisempi turvapaikkahakemus on ratkaistu lainvoimaisesti.

Päätöksestä tulee lainvoimainen, jos hakija ei valitusajan kuluessa valita Maahanmuuttovirastolta saamastaan päätöksestä, jos hakija ei valitusajan kuluessa valita hallinto-oikeudelta saamastaan valituksen hylkäävästä päätöksestä tai kun korkein hallinto-oikeus on hylännyt valituksen tai valituslupahakemuksen. Jos hallintotuomioistuin kumoaa päätöksen ja palauttaa asian Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi kokonaisuudessaan, asia ei lainvoimaistu, vaan saman hakemuksen käsittely jatkuu.

Lainvoimaistumista tarkastellaan uuden Maahanmuuttoviraston tekemän päätöksen jälkeen edellä mainituin tavoin. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että hallintotuomioistuin voi kumota päätöksen vain osittain. Esimerkiksi tuomioistuin voi hylätä valituksen kansainvälisen suojelun osalta ja palauttaa asian käsiteltäväksi viran puolesta tutkittavan oleskelulupaperusteen tai maasta poistamisen osalta. Keskeistä on tarkastella sitä, milloin kansainvälistä suojelua koskeva osa päätöksestä lainvoimaistuu.

Päätös lainvoimaistuu myös tilanteissa, joissa valituksen tai valituslupahakemuksen käsittely on hallintotuomioistuimessa rauennut.

KHO:n ennakkopäätöksen KHO:2021:2 mukaan valittajan hakemusta oli pidettävä uusintahakemuksena, kun valittaja on kadonnut Suomesta edellistä hakemusta koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä hallinto-oikeudessa. Valittajan kadottua hallinto-oikeus oli voinut päättää, että hänen valituksensa raukeaa. Valittajalla oli siten ollut mahdollisuus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon tuomioistuimessa ja valituksen rauettua päätös, jolla valittajan hakemus oli hylätty, oli saanut lainvoiman.

KHO:n ennakkopäätöksen KHO:2016:129 perustelujen mukaan, jos ulkomaalainen panee vireille uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen sen jälkeen, kun hän on peruuttanut edellisen hakemuksensa tai sitä koskevan muutoksenhaun, mutta ennen kuin asian raukeamisesta on tehty päätös, uuden hakemuksen on katsottava tulleen vireille sen jälkeen, kun ulkomaalainen on saanut edellisestä asiastaan lainvoimaisen päätöksen. Hakemusta on tällöin pidettävä ulkomaalaislain 102 §:n 1 momentissa tarkoitettuna uusintahakemuksena.

Jos uusi hakemus tehdään aiemman asian ollessa vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa (UlkL 102 § 2 mom). Tällaisissa tilanteissa ei ole varsinaisesti kyse uudesta hakemuksesta, vaan uudesta selvityksestä vireillä olevaan asiaan. Jos hakija toimittaa näyttöä hakemukseensa, kun asia on

valitusvaiheessa hallintotuomioistuimessa, tiedot toimitetaan asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle.

Tilanteissa, joissa Maahanmuuttoviraston päätös on jo tehty ja valitusaikaa olisi vielä jäljellä, hakija tulee ohjata uuden hakemuksen sijaan käyttämään oikeuttaan hakea muutosta Maahanmuuttoviraston päätökseen. Jos hakija ei kuitenkaan käytä tätä mahdollisuutta, hakemus on otettava vastaan ja ratkaistava. Edellytys lainvoimaisuudesta ei ohita henkilön oikeutta jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Hakemuksen vastaanottajan on kirjattava selkeästi, mitä hakijan on neuvottu tekemään ja minkä vuoksi hän ei ole näin toiminut. Jos hakija tämän jälkeen kuitenkin valittaa aiemmasta päätöksestä, uusi hakemus toimitetaan toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä. Lähtökohtana on, ettei hakijalla tulisi olla kahta erillistä hakemusta käsiteltävänä tai muutoksenhaun kohteena yhtä aikaa.

KHO on lyhyessä ratkaisuselosteessaan 7.4.2021/H1157 täsmentänyt lainvoimaisuusedellytystä useamman uusintahakemuksen tilanteessa. Kyseisessä tapauksessa oli vireillä kaksi eri turvapaikkahakemusta koskevaa valitusasiaa kahdessa eri hallinto-oikeudessa. Maahanmuuttovirasto oli jättänyt tutkimatta hakijan kolmannen turvapaikkahakemuksen (2. uusintahakemus). Hakija oli päätöksen tiedoksiannon jälkeen valitusaikana hakenut uudelleen turvapaikkaa, kun häntä oltiin poistamassa maasta. Maahanmuuttovirasto oli samana päivänä, ennen kuin aiemman päätöksen valitusaika oli päättynyt, jättänyt hakijan neljännen turvapaikkahakemuksen (3. uusintahakemuksen) tutkimatta. Hakija oli myöhemmin valittanut kolmanteen turvapaikkahakemukseen tehdystä päätöksestä hallinto-oikeuteen.

KHO:n päätöksen mukaan: "--Vireillä ei ole ollut mitään hakijan valitusta silloin, kun virasto on ratkaissut hakijan neljännen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Se seikka, että sittemmin Turun hallinto-oikeudessa on tullut vireille kolmanteen hakemukseen annettua päätöstä koskeva valitus, ei anna syytä arvioida toisin Maahanmuuttoviraston toimivaltaa ratkaista sille tehtyä uutta kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta. Ulkomaalaislain 102 §:ssä ei myöskään säädetä siitä, että aiemman hakemuksen johdosta tehdyn päätöksen lainvoimaisuus olisi prosessuaalinen edellytys uuden hakemuksen ratkaisemiseksi. Itä-Suomen hallinto-oikeuden ei olisi siten tullut myöhemmin vireille saatetun valituksen vuoksi kumota Maahanmuuttoviraston päätöstä, joka koski maasta poistamisen yhteydessä tehtyä kansainvälistä suojelua koskevaa uusintahakemusta".

Tapauksessa Itä-Suomen hallinto-oikeus oli kumotessaan Maahanmuuttoviraston päätöksen palauttanut neljättä hakemusta koskevan asian Maahanmuuttovirastolle asiassa kertyneiden asiakirjojen toimittamiseksi Turun hallinto-oikeudelle sillä perusteella, että valittajan aikaisempaa kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta ei oltu ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä. KHO:n päätös vahvistaa sen, että Maahanmuuttoviraston on voitava ratkaista hakijan tekemä uusintahakemus siitä huolimatta, että aiempaan uusintahakemukseen tehtävä päätös ei ole vielä lainvoimainen jäljellä olevan valitusajan vuoksi.

Myöhempi hakemus ei täytä uusintahakemuksen määritelmää, jos hakemus on tehty sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt 95 c §:n nojalla raukeamispäätöksen. Ulkomaalaislain 95 c §:n mukaan Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen raukeamisesta, jos hakija on kuollut tai hän on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta. Hakijan katsotaan poistuneen todennäköisesti Suomesta, jos hänen olinpaikkansa on vastaanottokeskuksesta saatavan tiedon mukaan ollut tuntematon vähintään kahden kuukauden ajan tai häneen ei ole vähintään kahteen kuukauteen saatu yhteyttä hänen viimeksi ilmoittamiensa yhteystietojen avulla.

Aiemman raukeamispäätöksen sisältö on syytä tarkastaa, sillä Maahanmuuttovirasto voi tehdä raukeamispäätöksen myös sillä perusteella, että hakija on peruuttanut hakemuksensa (UlkL 95 b §). Tällaisen päätöksen jälkeinen hakemus voidaan katsoa uusintahakemukseksi, koska ulkomaalaislain 102 §:n 3 momentin poikkeus koskee vain 95 c §:n perusteella tehtyä raukeamispäätöstä.

Raukeamispäätöksistä katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.6 Raukeamispäätös](#)

4.2.4.1.2 Hakija oleskelee edelleen maassa tai on lyhyeksi ajaksi poistunut maasta

Jotta hakemus voitaisiin katsoa uusintahakemukseksi, hakijan on tullut jatkaa oleskeluaan yhtäjaksoisesti Suomessa tai hän on saanut hakemusten välillä poistua maasta vain lyhyeksi ajaksi. Uusintahakemuksen määritelmässä oleva edellytys "lyhyeksi aikaa poistunut maasta" ei ole tarkkarajainen. Ulkomaalaislain 102 §:ää koskevan hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) mukaan lakiin ei ole ehdotettu kiinteää määräaikaa sille, mitä lyhyellä ajalla tarkoitetaan. Lyhyt aika ratkaistaisiin tapauskohtaisesti. Lyhyt aika voisi olla päivistä joihinkin kuukausiin.

Jos hakijan Suomesta poistumisen tarkka ajankohta ei ole tiedossa, se arvioidaan käytettävissä olevan selvityksen perusteella. Tulkinta-apuna voidaan käyttää ulkomaalaislain 95 c §:ää, jonka mukaan hakijan katsotaan poistuneen todennäköisesti Suomesta, jos hänen olinpaikkansa on vastaanottokeskuksesta saatavan tiedon mukaan ollut tuntematon vähintään kahden kuukauden ajan tai häneen ei ole vähintään kahteen kuukauteen saatu yhteyttä hänen viimeksi ilmoittamiensa yhteystietojen avulla.

Vakiintuneen päätöskäytännön mukaan lyhyt aika ei yleensä voi olla yli vuotta. Tapauksen olosuhteet, erityisesti vastuunmäärittämisasetuksen soveltamiseen liittyvät siirtoajat ja hakijan oma toiminta, joka on mahdollisesti pitkittänyt maasta poissaoloaika, huomioiden lyhyt aika voi kuitenkin poikkeuksellisesti olla tätä pidempikin. Oikeuskäytäntöön perustuen lyhyt aika tulee ratkaista aina tapauskohtaisesti.

Esimerkkejä oikeuskäytännöstä, jossa lyhyen ajan edellytystä on arvioitu:

KHO on ennakkopäätöksessään KHO:2021:2 ottanut kantaa lyhyen ajan arvioimiseen. Päätöksen mukaan:

"Sikäli kun säännöksen (ulkomaalaislain 102 § 1 momentin edellytys, että Suomesta on poistuttu vain lyhyeksi aikaa) tarkoituksena on ollut varmistaa, ettei hakijan edellisen turvapaikka-asian tutkimisesta kulunut aika koidu jollakin tavalla hakijan vahingoksi, viranomaisten velvollisuus arvioida asiaa ajantasaisesti toimii tasapainottavana tekijänä. Menettelydirektiivin johdanto-osan 36 kohdan mukaan olisi kohtuutonta velvoittaa jäsenvaltioita suorittamaan kokonaan uusi tutkinta myös silloin, kun uusintahakemuksessa ei ole esitetty uusia seikkoja tai perusteita. KHO katsoi, että säännöksessä tarkoitettua lyhyttä aikaa, jonka turvapaikanhakija ennen uutta hakemustaan on ollut poissa Suomesta, ei voida määritellä yleisesti, vaan se voi vaihdella tapauskohtaisten seikkojen perusteella. Ajan kulumisen merkitystä arvioidessa on muun ohella otettava huomioon vastuunmäärittämisasetuksessa säädetyt vastaanotto- ja takaisinottomenettelyt sekä niihin liittyvät määräajat.

Käsiteltävänä olevassa asiassa Maahanmuuttovirasto on saanut tiedon hakijan katoamisesta 3.11.2018, ja hakija on siirretty vastuunmäärittämisasetuksen perusteella takaisin Suomeen 10.12.2019. Hakija on siten poistunut maasta yli vuoden ajaksi. Siirto Suomeen on viivästynyt hakijasta johtuvasta syystä hänen kadottuaan Saksan viranomaisilta. Kulunutta aikaa voidaan tässä tapauksessa ja näissä oloissa pitää 102 § 1 momentissa tarkoitettuna lyhyenä aikana."

Turun hallinto-oikeus on katsonut, että valittajan on voitu katsoa poistuneen Suomesta lyhyeksi ajaksi saatuaan asiassa lainvoimaisen päätöksen, kun hän oli ennen uusintahakemuksen jättämistä kahdesti poistunut Suomesta:

TuHao 11.9.2019 Dnro 19/0825/3. Tapauksessa hakijan ensimmäinen turvapaikkahakemus oli ratkaistu lainvoimaisesti hallinto-oikeuden antamalla päätöksellä, jolla asian käsittely oli rauennut koska hänen olinpaikkansa oli ollut tuntematon yli kahden kuukauden ajan ja hänen voitiin siten katsoa todennäköisesti poistuneen Suomesta. Saksa esitti hakijasta takaisinottopyynnön 3,5 kuukauden kuluttua tästä, mutta siirto toteutui vasta yhdeksän kuukautta lainvoimaisen päätöksen jälkeen. Hakija oli tämän jälkeen poistunut uudelleen Saksaan ja Saksa oli tehnyt uuden takaisinottopyynnön alle kahden kuukauden kuluttua ensimmäisestä siirrosta. Hakija siirrettiin 4,5 kuukauden kuluttua toisen takaisinottopyynnön esittämisestä takaisin Suomeen, minkä jälkeen hän haki kuukauden päästä uudestaan turvapaikkaa Suomesta. Päätöksessä todettiin, että vaikka valittaja olikin lainvoimaisen päätöksen saatuaan oleskellut ulkomailla useita kuukausia, voitiin hänen ulkomailla oleskelunsa pituuden katsoa merkittävilta osin johtuneen kuitenkin vastuunmäärittämisasetukseen liittyneen menettelyn hitaudesta. Valittajan on voitu katsoa poistuneen Suomesta lyhyeksi ajaksi.

4.2.4.2 Tutkittavaksi ottamisen edellytykset

Jos hakemus on katsottu muodollisesti uusintahakemukseksi, selvitetään, täyttyvätkö Ulkl 102 §:n 3 momentissa mainitut tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että (Ulkl 102 § 3 mom.)

- hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia seikkoja tai perusteita,
- jotka lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä, ja
- hakija ei hänestä itsestään riippumattomista syistä ole voinut esittää näitä seikkoja tai perusteita aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

Jos hakemuksen katsotaan täyttävän tutkittavaksi ottamisen edellytykset ja asia käsitellään aineellisesti, asian käsittelyssä on tietyissä tapauksissa huomioitava lähdön jälkeistä kansainvälisen suojelun tarvetta koskeva ulkomaalaislain 88 b §. Katso tarkemmin ohjeen kohta 4.5.4.1 Turvapaikka.

[Linkki – Luku 4.5.4.1 Turvapaikka](#)

4.2.4.2.1 Hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia seikkoja tai perusteita

Uusi peruste tai seikka

Uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää ensinnäkin, että hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia perusteita tai seikkoja verrattuna aiempiin hakemuksiin.

Uudella perusteella tarkoitetaan kokonaan uutta perustetta kansainväliselle suojelulle, kun taas uusi seikka koskee aiemmin esitettyä perustetta. Jos hakijan esittämä peruste tai seikka ei ole ollut aiemmin sisällöllisen arvioinnin kohteena, on sitä pidettävä uutena seikkana tai perusteena aikaisempaan hakemukseen nähden. Ottaen huomioon palautuskiellon ehdottomuuden, hakijalla on oltava mahdollisuus saada eri perusteensa kansainvälisen suojelun saamiseksi ratkaistavaksi turvapaikkamenettelyssä, jossa otetaan huomioon kaikki perustetta koskevat seikat.

Hakemus sisältää

Lähtökohtana pidetään, että hakija itse esittää hakemuksensa perusteet ja seikat. Hakijan on vireillepanon yhteydessä esitettävä ne seikat ja perusteet, joihin hänen hakemuksensa perustuu. Hakemuksen vastaanottavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että hakemusta vastaanotettaessa selvitetään kaikki hakemuksen tutkittavaksi ottamisen arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan on myötävaikuttamisvelvollisuutensa nojalla tuotava menettelyssä esiin kaikki perusteensa ja niitä koskevat seikat sekä esitettävä hallussaan oleva näitä koskeva selvitys mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Uusintahakemuksessa esitettyä seikkaa tai perustetta tulee pitää uutena, vaikka hakija olisi vedonnut niihin jo aiemman hakemuksen valitusvaiheessa hakiessaan valituslupaa KHO:lta ja KHO on hylännyt valituslupahakemuksen. Kun KHO hylkää valituslupahakemuksen, päätöksessä otetaan kantaa vain

valitusluvan myöntämisen edellytyksiin. Tällaista päätöstä ei voida käyttää perusteena, kun arvioidaan, sisältääkö uusintahakemus uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. (KHO:n lyhyt ratkaisuseloste 5.4.2019/1371)

Asiassa muutoin ilmenee

Uusia perusteita tai seikkoja voi ilmetä myös muuta kautta kuin suoraan hakijan itsensä hakemuksen yhteydessä esittämänä. Maahanmuuttoviraston on viran puolesta otettava huomioon tiedossaan olevat seikat sekä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa ajantasaiset tiedot hakijan lähtömaan olosuhteista (UlkL 98 §). Lapsiperheiden osalta on huomioitava perheen tilanne kokonaisuudessaan, myös mm. perheeseen aiemman päätöksen jälkeen syntyneiden lapsien osalta. Lisäksi esimerkiksi hakijan kotialueen, kotimaan tai pysyvän asuinmaan tilanteessa tai Maahanmuuttoviraston soveltamisohjeissa tai -linjauksissa on voinut tapahtua sellaisia asiaan vaikuttavia muutoksia, joiden vuoksi on syytä arvioida uudelleen hakijan tarve kansainväliselle suojelulle.

Aiempia hakemuksia tarkasteltaessa voi myös nousta esiin, että Maahanmuuttoviraston viranomaisen velvollisuuksien noudattamisessa kuten esimerkiksi asian selvittämisessä tai haavoittuvan aseman huomioimisessa on ollut puutteita. Lisäksi uusia perusteita ja seikkoja voi nousta esiin myös uudesta Maahanmuuttoviraston tietoon tulleesta tai hankkimasta selvityksestä, jolla voi olla merkitystä uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamista arvioitaessa (esim. rekisteritiedot, sosiaalityöntekijän lausunto, päätös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ottamisesta).

4.2.4.2.2 Lisää merkittävästi -kynnys

Uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää myös, että uudet seikat tai perusteet *lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä*, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. (UlkL 102 § 3 mom)

Ulkomaalaislain esitöistä ei ilmene milloin uusi seikka tai peruste lisää merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Jos uusintahakemuksessa esitetään uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita, hakemus on otettava tutkittavaksi kansainvälisen suojelun tarpeen arvioimiseksi (HaVM 32/2018 vp). Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan sekä turvapaikkaa että toissijaista suojelua.

Jos uusi seikka tai peruste näytetyksi katsottuna johtaisi maatiedon valossa siihen, että hakijaa olisi pidettävä kansainvälistä suojelua saavana henkilönä, lisää merkittävästi –kynnys lähtökohtaisesti ylittyy. Tällöinkin on huomioitava seikan tai perusteen tueksi esitetty selvitys ja sen vakuuttavuus sekä seikan tai perusteen esittämisen ajankohta ja syy tälle. Näin ollen täysin perusteettomien tai perustelemattomien, ilmeisen epätodennäköisten tai yleisen tiedon valossa epätodennäköisten väitteiden esittäminen ei johtaisi hakemuksen tutkintaan. Toisaalta lisää merkittävästi -kynnyksen ei lähtökohtaisesti katsota täyttyvän, jos hakemusperuste on sellainen, että se ei johtaisi kansainvälisen suojelun myöntämiseen, vaikka se katsottaisiin näytetyksi. Kynnys ei lähtökohtaisesti ylity

myöskään, jos uusi seikka liittyy sellaiseen perusteeseen, joka ei näytetyksi katsottuna johtaisi kansainvälisen suojelun myöntämiseen.

Alustavassa tutkinnassa ei tehdä varsinaisesti uusien seikkojen tai perusteiden uskottavuusarviointia, vaikka siinä arvioidaan lisäävätkö nämä merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Alustavassa tutkinnassa otetaan kuitenkin huomioon erityisesti esitetyn seikan tai perusteen vakuuttavuus, sen tueksi esitetty selvitys, uusintahakemuksen tekemisen hetki sekä hakijan esittämä syy, miksi hän on esittänyt uuden seikan tai perusteen vasta uusintahakemuksen yhteydessä, jos hänellä olisi ollut siihen mahdollisuus aiemmin.

Merkittävyyden arvioinnissa otetaan myös huomioon hakijan esittämä syy sille, miksi uusi seikka tai peruste esitetään vasta uusintahakemuksen yhteydessä. Hakijan esittämä syy uuden seikan tai perusteen esittämiseen vasta uusintahakemuksen yhteydessä on yksi tekijä arvioitaessa, lisäävätkö nämä seikat tai perusteet merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa pidetään kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Lisää merkittävästi -kynnys ja sen ylittyminen arvioidaan aina yksilöllisesti ottaen huomioon aiemman hakemuksen perusteet ja asiassa tehty ratkaisu niiden osalta.

Koska lisää merkittävästi on todennäköisyyttä kuvaava termi, sille ei voida antaa tyhjentävää tai yksiselitteistä määritelmää eikä tehdä tarkkaa rajanvetoa, milloin lisäys on merkittävä ja milloin ei. Tämän vuoksi, ja ottaen huomioon palautuskiellon ehdottomuuden, jos yksittäisessä tapauksessa katsotaan, että todennäköisyys lisääntyy enemmän kuin vähän tai lisääntyy huomattavasti, mutta lisäystä ei tulkita kuitenkaan merkittäväksi, ei uusintahakemusta lähtökohtaisesti tulisi jättää tutkimatta ainoastaan tällä perusteella, jos muut tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttyvät.

Ottaen huomioon palautuskiellon ehdottomuuden, lisää merkittävästi -kynnystä ei voida asettaa kohtuuttoman korkealle, mutta esitettyjen tai muutoin ilmenneiden perusteiden ja seikkojen on oltava riittävän vakuuttavia. Uusien riittävän vakuuttavien selvitysten perusteella on mahdollista, että aiemmin lainvoimaisesti ratkaistun perusteen näytön arviointi ja/tai riskiarvio on tehtävä uudelleen tutkimalla uusintahakemus turvapaikkamenettelyssä.

Korkein hallinto-oikeus on todennut (ennakkopäätös KHO:2018:81), että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetty irakilaisen turvapaikanhakijan kristinuskoon kääntymistä koskeva riittävän vakuuttava uusi selvitys on johtanut Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätösten kumoamiseen ja asian palauttamiseen Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Kyseisessä tapauksessa hakija oli kertonut kääntyneensä kristinuskoon ja esittänyt kastetodistuksen. KHO:n päätös koski tuomion purkuhakemusta, jonka KHO hylkäsi, mutta totesi, että käsillä olevassa tapauksessa hakijalla oli mahdollisuus jättää uusintahakemus, jota ei vakiintuneen käytännön mukaan voisi jättää tutkimatta.

Turun hallinto-oikeus on perhettä koskevassa tapauksessa (TuHao 8.6.2020, Dnro 02044/19/3106. KHO ei myöntänyt asiassa valituslupaa.) katsonut, että valittaja ja hänen lapsensa ovat uusintahakemuksissaan vedonneet kansainvälisen suojelun perusteenaan samoihin perusteisiin kuin ensimmäisissä hakemuksissaankin. Lisäksi he ovat kertoneet sukunsa taholta tulevasta uhasta, että uhkaukset ovat jatkuneet ja esittäneet uutta selvitystä uhkauksista. Ottaen huomioon, että aiemmat hakemukset on hylätty muun ohella sillä perusteella, että valittajalla ja hänen lapsillaan on mahdollisuus saada kotimaan viranomaisilta suojelua sukulaisten taholta tulevaa uhkaa vastaan, ei uusintahakemuksessa esitettyjen uusien seikkojen voitu katsoa merkittävästi lisäävän sen todennäköisyyttä, että valittajaa ja hänen lapsiaan tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavina henkilöinä. Tämän vuoksi valittajaa ja hänen lastaan ei ole myöskään ollut tarpeen suullisesti kuulla Maahanmuuttovirastossa heidän esittämästään uudesta selvityksestä eikä valittajan uhasta esittämiä vieraskielisiä selvityksiä ole ollut tarpeen käännättää.

Seuraavaksi on tuotu esiin esimerkkejä uusista seikoista ja perusteista, joita uusintahakemuksissa voi tulla esiin ja jotka tapauksen yksilöllisistä olosuhteista riippuen voivat mahdollisesti lisätä merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tyhjentävää listausta ei ole mahdollista antaa ja arvioi tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä tulee aina tehdä yksilöllisesti.

Hakemusperusteiden kehittyminen tai muuttuminen

Jotkut turvapaikkaperusteet ovat sellaisia, jotka voivat muuttua tai kehittyä ajan myötä, kuten esimerkiksi poliittinen toiminta sekä uskonto- ja vakaumuskytymykset. Vaikka tällainen peruste olisi jo kertaalleen käsitelty, peruste voi olla tarpeen ottaa uudestaan sisällöllisen arvioinnin kohteeksi uusintahakemuksen myötä, jos hakija esittää riittävän vakuuttavia uusia seikkoja hakemusperusteeseensa liittyen. Huomioon tulee ottaa myös se, milloin hakijaa on viimeksi kuultu Maahanmuuttovirastossa tai hallinto-oikeuden suullisessa käsittelyssä kyseisestä perusteesta.

Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisemassa tapauksessa (HeHao 10.6.2020 Dnro 00305/20/3106) oli kyse hakijasta, joka oli ensimmäisessä turvapaikkahakemuksessaan ilmoittanut turvapaikkaperusteekseen perheensä poliittisesti aktiivisen taustan eräessä puolueessa sekä viranomaisten häneen kohdistaman mielenkiinnon erään tapauksen johdosta, sekä esittänyt näyttönä asiakirjan, jolla hänet oli kutsuttu oikeuteen. Uusintahakemuksessaan valittaja oli ilmoittanut uusina turvapaikkaperusteinaan aktiivisen puolueen kannattamisen Suomessa ja puolueen toimiin osallistumisen sekä toimintansa sosiaalisessa mediassa. Lisäksi hän oli tuonut esiin kotivaltionsa viranomaisten hänen perheeseensä kohdistaman häirinnän sekä häntä kohtaan esitetyt tiedustelut. Hakija oli toimittanut hakemuksensa liitteeksi puolueen todistuksen, lausunnon sekä valokuvia mielenosoituksesta. Hallinto-oikeus katsoi, että valittaja oli turvapaikkahakemuksessaan ja valituksessaan esittänyt poliittisesta toiminnastaan Suomessa sellaisia seikkoja sekä sellaista uutta

asiakirjaselvitystä, jotka maatiedon valossa lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että valittaja voisi olla kansainvälisen suojelun tarpeessa. Aikaisemman hakemuksen käsittely oli keskittynyt pääasiassa niihin syihin, joiden vuoksi valittaja oli lähtenyt kotimaastaan eikä valittajan uudessa hakemuksessaan esille tuomia sur place -perusteita oltu aikaisemmin tutkittu. Koska asiassa ei voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että valittajan poliittinen toiminta voisi saattaa hänet vaaraan hänen palatessaan kotimaahansa, Maahanmuuttoviraston olisi tullut jatkaa valittajan hakemuksen tutkintaa menettelydirektiivin 40 artiklan 3 kohdan tarkoittamalla tavalla sen selvittämiseksi, onko valittaja kansainvälisen suojelun tarpeessa, eikä viraston olisi tullut jättää hakemusta tutkimatta.

Korkein hallinto-oikeus on katsonut, että uusintahakemusta, jossa hakija oli ilmoittanut jatkaneensa kristillistä toimintaansa ja liittänyt hakemukseensa seurakunnan lausunnon hakijan vakaumuksesta, ei olisi tullut jättää tutkimatta, vaikka valittajan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus oli jo kertaalleen lainvoimaisesti hylätty valittajan esittämän kristillisen vakaumuksen perusteella. Tällä ei voitu lähtökohtaisesti katsoa olevan sellaista pysyvää vaikutusta, ettei valittaja voisi myöhemmin uudelleen hakea kansainvälistä suojelua kristillisen vakaumuksen perusteella, jos hän pystyy osoittamaan oman uskonnollisen vakaumuksen syventyneen tai muuten muuttuneen jollakin tavalla aiemman päätöksen tekohetkestä. Korkein hallinto-oikeus katsoi hakijan esittäneen sellaisia seikkoja, jotka maatiedon perusteella lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että häntä tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tämän vuoksi Maahanmuuttoviraston olisi tullut jatkaa valittajan hakemuksen tutkintaa sen selvittämiseksi, onko valittaja kansainvälisen suojelun tarpeessa, eikä viraston olisi tullut jättää valittajan hakemusta tutkimatta ainakaan pitämättä asiassa ensin turvapaikkapuhuttelua. (KHO 22.3.2019 taltio 1151. Tapaukseen sovellettiin aiemmin voimassa ollutta UlkL 103 § 4 kohtaa, jonka mukaan uusintahakemus voitiin jättää tutkimatta, jos se ei sisältänyt uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. KHO viittasi ratkaisussaan kuitenkin eritoten uudelleenlaaditun menettelydirektiivin (2013/32/EU) 33 artiklan 2 kohdan d-alakohtaan sekä 40 artiklan 2- ja 3-kohtiin, joihin myös uudistetun UlkL103 § 4 momentin sääntely perustuu.)

Alueiden olosuhteiden ja turvallisuustilanteen muutokset

Joissain tilanteissa myös hakijan kotialueen tai paluualueen olosuhteiden ja turvallisuustilanteen muutokset voivat merkittävästi lisätä sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Uusintahakemusten kohdalla tulee tarkastaa hakijan kotialueen ja paluualueen ajantasainen maatieto ja sen mahdolliset muutokset ja ajankohtaiset ohjeistukset. Keskeistä on arvioida sitä, ovatko mahdolliset muutokset sellaisia, jotka lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä hakijan yksilölliset olosuhteet kokonaisuudessaan huomioiden. Muutokset voivat

tapauksen olosuhteista riippuen mahdollisesti vaikuttaa sekä ulkomaalaislain 87 §:n että 88 §:n mukaiseen arvioon ja ne voivat koskea myös esimerkiksi sisäisen paon soveltamista kyseisessä maassa. Olosuhdemuutoksena voidaan pitää esimerkiksi sellaisia aluehallinnon muutoksia, joiden seurauksena hakija kuuluisikin kotialueellaan etniseen vähemmistöön nykyisen hallinnon aikana.

[Hakijan terveydentila ja muut henkilökohtaisten olosuhteiden muutokset](#)

Hakijat voivat vedota uusintahakemuksissa myös terveydentilan tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden muutoksiin. Nämä voivat vaikuttaa usealla eri tavalla kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa. Terveystila ja henkilökohtaiset olosuhteet voivat vaikuttaa esimerkiksi toissijaisen suojelun arvioissa, sisäisen paon kohtuullisuudessa ja uskottavuusarvioinnissa. Keskeistä on arvioida sitä, ovatko muutokset sellaisia, jotka lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä hakijan yksilöllisten olosuhteiden kokonaisuudessaan huomioiden.

Uusi peruste voi olla myös esimerkiksi perheeseen syntyneeseen tyttölapsen kohdistuva silpomisen (FGM) uhka. Huomiota tähän on kiinnitettävä, jos perhe tulee alueelta tai väestöryhmästä, jossa silpomista esiintyy. Peruste tulee näissä tilanteissa tutkia viranomaisaloitteisesti alaikäisten kohdalla.

[Menettelylliset seikat ja haavoittuvan aseman huomioiminen](#)

Tutkittavaksi ottamisen edellytysten voidaan katsota täyttyvän myös, jos nousee esiin viitteitä siitä, että Maahanmuuttovirasto ei ole aiemmissa prosesseissa täyttänyt viranomaisen velvollisuuksiaan ja tällä on voinut olla merkitystä kansainvälisen suojelun myöntämiseen. Maahanmuuttovirastolla on mm. selvitysvelvollisuus ja velvollisuus ottaa huomioon kaikki asiaan vaikuttavat perusteet ja seikat. Jos hakemuksesta tai/ja aiempien prosessien asiakirjoista ilmenee esimerkiksi, että Maahanmuuttovirasto ei ole täyttänyt selvitysvelvollisuuttaan asiassa (esim. aiempi puhuttelu on ollut selkeästi puutteellinen, jokin peruste tai keskeinen seikka on jäänyt huomioimatta, tai uskottavuusarviointi on ollut selkeästi puutteellinen), tulee arvioida, onko tämä puute sellainen, että lisää merkittävästi -kynnys voisi täytyä.

Viranomaisella on velvollisuus myös tunnistaa hakijan haavoittuvuus (esim. traumaattisten kokemusten, kuten kidutuksen, raiskauksen, FGM:n, ihmiskaupan tai muun vakavan psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuminen ja tästä mahdollisesti johtuvat terveysongelmat, muut vakavat sairaudet tai mielenterveyshäiriöt, vammaisuus) ja tarjota tarvittaessa erityisiä menettelyllisiä takeita. Erityisistä menettelyllisistä takeista katso:

[Linkki – Luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

Lisäksi mahdollisella haavoittuvuudella ja muilla hakijan terveydentilaan tai olosuhteisiin liittyvillä seikoilla voi olla vaikutusta hakijan kertoman uskottavuuden arviointiin. Uusintahakemuksesta tai aiempien prosessien asiakirjoista voi nousta esiin seikkoja, joiden valossa aiemmin tehty uskottavuusarviointi olisi syytä tehdä uudelleen ja uusintahakemus tulisi ottaa tutkittavaksi. Tällainen tilanne voi olla, jos esimerkiksi hakijan esittämästä uudesta vakuuttavasta selvityksestä tai aikaisemman prosessin asiakirjoista

huomataan, että aiemmassa haavoittuvuusarvioinnissa tai kertoman uskottavuuteen vaikuttavien tekijöiden huomioimisessa on ollut puutteita, mikä on voinut vaikuttaa päätöksen lopputulokseen.

Kidutuksen vastainen komitea on ottanut kantaa haavoittuvuuden ja henkilökohtaisten olosuhteiden arviointiin ratkaisussa 17.3.2023 H.U. vs. Suomi (CAT/C/78/D/1052/2021):

Valittaja on kongolainen (Kongo DT) nainen, joka haki Suomesta kansainvälistä suojelua ensimmäisen kerran vuonna 2016. Hän kertoi työskennelleensä viranomaisten toimintaa kritisoivassa kansalaisjärjestössä ja saaneensa tämän takia uhkauksia. Lopulta hänet vangittiin 5-6 päiväksi, minä aikana häntä pahoinpideltiin ja raiskattiin toistuvasti. Maahanmuuttovirasto ei pitänyt valittajan kertomusta uskottavana mm. hänen toimintaansa koskevan kertomuksen suppeuden vuoksi, eikä kyseisestä järjestöstä löytynyt maatietoa ja hylkäsi hakemuksen. Terveystilan osalta ei esitetty selvitystä, joten hänen todettiin olevan työkykyinen koulutettu nainen (juristi) ilman työkykyä alentavia sairauksia. Valitusvaiheessa esitetyn lääkärinlausunnon mukaan hänellä oli todettu masennus ja traumaperäinen stressihäiriö (PTSD), joiden hallinto-oikeus arvioi voineen vaikuttaa valittajan kertomuksen sisältöön vangitsemisen, vankilassa oloajan ja vapautumisen osalta, mutta totesi kertomuksen sisältäneen tämän lisäksi useita epäuskottavia piirteitä. Hallinto-oikeus piti hylkäävässä päätöksessään kertomusta kokonaisuudessaan epäuskottavana, eikä katsonut hänen olevan kotimaansa viranomaisten erityisen mielenkiinnon kohteena. Mielenterveyspalveluita ja lääkitystä on saatavilla hakijan kotialueella ja lisäksi hänellä on siellä turvaverkko. KHO ei antanut valituslupaa.

Valittaja teki uusintahakemuksen vedoten samoihin perusteisiin. Uutena selvityksenä esitettiin lääkärinlausunto, jonka mukaan diagnoosina oli traumaperäinen stressihäiriö ja vaikea-asteinen masennustila, sekä valittajan kertomaa tukeva fysioterapeutin lausunto. Hakemus jätettiin tutkimatta. Päätöksessä todettiin, että esitetyt seikat liittyivät hänen aiempaan perusteeseensa, jonka Maahanmuuttovirasto ja hallinto-oikeus olivat jo käsitelleet. Terveystilaa koskevan selvityksen osalta Maahanmuuttovirasto viittasi hallinto-oikeuden päätöksessä todettuun. Valituksessa esitettiin mm., että Maahanmuuttoviraston olisi tullut viran puolesta järjestää valittajalle lääkärintarkastus. Hallinto-oikeus totesi, ettei uusintahakemus sisältänyt uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita ja hylkäsi valituksen. KHO ei antanut valituslupaa.

Valittaja vetosi komiteassa siihen, että nuorena naisasianajajana ja ihmisoikeusaktivistina hän kuuluu Kongo DT:ssä viranomaismielenkiinnon riskiryhmään. Suomen viranomaiset eivät ole asianmukaisesti huomioineet hänen henkilökohtaista tilannettaan ja haavoittuvuuttaan vakavan seksuaalisen väkivallan ja kidutuksen traumatisoituneena uhrina, mikä on johtanut puutteisiin prosessissa. Hän vetosi myös siihen, että ensi vaiheen prosessissa tulkkina toimi mies.

Komitean mukaan valittaja oli esittänyt riittäviä perusteita sille, että Kongo DT:hen palautettuna hän olisi vaarassa joutua sopimuksen 1 artiklaa rikkovan kohtelun (kidutus) kohteeksi. Valittaja joutui seksuaalisen väkivallan,

kidutuksen, mielivaltaisen pidätyksen ja ahdistelun kohteeksi ihmisoikeusjärjestölle tekemänsä työn vuoksi. PTSD:stä kärsivien oireet voivat vaikuttaa heidän kykyynsä kertoa relevantteja yksityiskohtia tai esittää johdonmukainen kertomus, joten sopimusvaltioiden tulisi pidättäytyä perusmuotoisesta uskottavuusarvioinnista kidutuksen uhrien kohdalla. Valittajan kertomuksen epäjohdonmukaisuudet faktojen osalta eivät herätä epäilyksiä hänen väitteidensä yleisestä johdonmukaisuudesta PTSD-diagnoosin valossa. Sopimusvaltion tulisi järjestää riittävä tulkkaus, juridinen ja lääketieteellinen apu, etenkin asiantuntijalääkärin tutkimus kidutuksen osoittamiseksi, riippumatta siitä, miten viranomaiset arvioivat väitteen uskottavuutta.

Komitea toteaa, että maatiedon mukaan Kongo DT:ssä raiskaukset pidätyksen yhteydessä ovat yleisiä, etenkin jos pidätyksen syynä on naisen suora tai epäsuora osallisuus poliittiseen oppositioon tai ihmisoikeuksien puolustamiseen. Komitean mukaan sopimusvaltion olisi tullut huomioida valittajan kotimaan haastava tilanne, tilanne erityisen haavoittuvassa asemassa olevana nuorena ihmisoikeuksien puolesta toimivana naisjuristina, joka on jo aiemmin raiskattu pidätyksen yhteydessä ja kärsii PTSD:stä sekä tutkia esitetyt riskit perusteellisemmin. Komitea katsoo, että valittajan palauttaminen kotimaahan altistaisi hänet ennakoitavissa olevalle, henkilökohtaiselle ja todelliselle riskille joutua kidutuksen kohteeksi sopimuksen 3 artiklan mukaisella tavalla. Näin ollen turvapaikkahakemus on käsiteltävä uudelleen ja ottaen huomioon valittajan erityisen haavoittuva asema ja menettelylliset takeet.

Asiakirjat

Hakijat voivat esittää uusina seikkoina erilaisia asiakirjoja, joiden aitoutta ei pystytä varmistamaan.

EUT on ennakkopäätöksessään LH vastaan Staatssecretaris van Justitietie en Veiligheid (C-921/19, tuomio annettu 10.6.2021) todennut, että jotta uusintahakemuksen yhteydessä esitetyn asiakirjan, jonka aitoutta ei voida vahvistaa, esittäminen voisi johtaa hakemuksen tutkittavaksi ottamiseen, ei ole tarpeen, että jäsenvaltio on vakuuttunut siitä, että tämä uusi asiakirja tukee riittäväällä tavalla myöhempää hakemusta, vaan riittää, että kyseinen asiakirja lisää merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa voidaan pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tuomioistuimen mukaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tueksi esitettyjen todisteiden arviointi ei voi vaihdella sen mukaan, onko kyse ensimmäisestä hakemuksesta vai myöhemmästä hakemuksesta, ja toisaalta jäsenvaltion on tehtävä yhteistyötä hakijan kanssa arvioitaessa hänen myöhemmän hakemuksensa olennaisia seikkoja, kun hän esittää kyseisen hakemuksen tueksi asiakirjoja, joiden aitoutta ei voida vahvistaa.

EUT:n tuomio

EUT on 8.2.2024 tuomiossaan (asia C 216/22) ottanut kantaa siihen, millä edellytyksin EUT:n tuomiota voidaan pitää uutena seikkana tai perusteena.

Tuomion mukaan jokaista unionin tuomioistuimen tuomiota on julistamispäivästään riippumatta pidettävä menettelydirektiivissä tarkoitettuna uutena tosiseikkana tai seikkana, jos tuomio lisää merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakija täyttää kansainvälisen suojelun myöntämiseksi asetetut edellytykset. Tuomion mukaan tämä käsittää myös tuomiot, joissa ainoastaan tulkitaan jo aiempaa hakemusta koskevan päätöksen antamishetkellä voimassa ollutta unionin oikeuden säännöstä. Velvollisuus tutkia hakemus sisällöllisesti koskee kuitenkin vain niitä tilanteita, joissa kyseisessä tuomiossa tehty unionin oikeuden tulkinta vaikuttaa merkityksellisesti hakemuksen perusteltavuuden arvioinnin kannalta. Asiassa oli näin ollen kansallisesti arvioitava oliko tuomio, johon hakija vetosi hakemuksensa perusteena uusi tosiseikka tai seikka, joka on omiaan lisäämään merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hän täyttää pakolaisaseman myöntämiseksi asetetut edellytykset.

Yhteisvaikutus (kumulatiivisuus)

Lisää merkittävästi –kynnys voi ylittyä myös kumulatiivisuuden eli eri seikkojen tai perusteiden yhteisvaikutuksen perusteella. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella, mihin hakija on aiemmissa prosesseissa vedonnut ja mitä on katsottu näytetyksi. Keskeistä on arvioida, onko uusintahakemuksessa esitetty uusia seikkoja tai perusteita, jotka hyväksyttynä kumulatiivisesti vaikuttaisivat kansainvälisen suojelun myöntämiseen ja onko väitteiden tueksi esitetty selvitys riittävän vakuuttavaa.

4.2.4.2.3 Hakijasta itsestään riippumaton tai perusteltu syy

Hakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että hakija ei hänestä itsestään riippumattomista syistä ole voinut esittää seikkoja tai perusteita aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä. (UlkL 102 § 3 mom)

Lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen (273/2018 vp) mukaan

”Ehdotettu uusi edellytys perustuu menettelydirektiivin 40 artiklan 4 kohtaan. Direktiivissä ei määritellä sitä, mitä hakijasta itsestään riippumattomilla syillä tarkoitetaan. Ulkomaalaislain 95 §:n 2 momentin mukaisesti kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää myöhemminkin kuin maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen, jos olosuhteet ulkomaalaisen kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa ovat hänen täällä ollessaan muuttuneet; ulkomaalainen on vasta myöhemmin voinut esittää selvitystä hakemuksensa tueksi; taikka siihen on muu perusteltu syy. Säännös koskee myös uusintahakemuksia, joissa hakijan on käytännössä aina esitettävä perustellut syynsä jättää hakemus vasta myöhemmin.

Hakijan esittämä syy uuden seikan tai perusteen esittämiseksi vasta uusintahakemuksen käsittelyn yhteydessä olisi yksi osa sen arviointia,

lisäävätkö esitetyt uudet seikat ja perusteet merkittävästi todennäköisyyttä pitää hakijaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevana.

Maahanmuuttovirasto arvioisi tapauskohtaisesti, onko asiassa kyse momentissa tarkoitetuista hakijasta riippumattomista syistä ja tämän merkityksen hakemuksen tutkittavaksi ottamiseen. Käytännössä hakijasta itsestään riippumattomat syyt voisivat olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun esitetyt uudet seikat tai perusteet liittyvät hakijan koti- tai pysyvässä asuinmaassa aikaisemman päätöksen lainvoimaiseksi tulon jälkeen tapahtuneisiin muutoksiin. Myös hakijan henkilökohtaisessa tilanteessa Suomessa on voinut tämän hetken jälkeen tapahtua sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat merkittävästi suojelun tarpeen arviointiin suhteessa hakijan koti- tai pysyvään asuinmaahan. Hakija on myös voinut todistettavasti saada tiedon jonkin aikaisemman hakemuksen yhteydessä esittämänsä perusteen tueksi merkityksellisestä seikasta vasta sen jälkeen, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi. Hakijalla voi myös olla esimerkiksi haavoittuvaan asemaan, häpeään tai pelkoon liittyvä perusteltu syy sille, että hän ei ole esittänyt uusintahakemukselleen esittämänsä perustetta jo aiemmin. Hakijan tulisi tällöin myös olla esittänyt uuden perusteen tueksi sellaista vakuuttavaa selvitystä, että Maahanmuuttovirasto ei voisi jättää tällaista selvitystä sisältävää hakemusta lain 103 §:n 4 kohdan perusteella tutkimatta.

Lain 95 a §:n mukaan hakijalle tulee kertoa turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Pykälän perustelujen (HE 86/2008 vp) mukaan hakijalle tulisi erityisesti antaa tietoa hänen käytettävissään olevista keinoista toimittaa hakemuksensa perusteiksi tarvittavat seikat. Perustelujen mukaan tiedon tulisi pitää sisällään myös se, mitä seurauksia hakijalle on veloitteiden noudattamatta jättämisestä tai kieltäytymisestä yhteistyöstä viranomaisten kanssa. Pykälässä tarkoitettuina tietoina hakijalle tulisi siten kertoa myös uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä sekä siitä, että hakemus jätetään tutkimatta, jos nämä edellytykset eivät täyty. Nämä seikat tulisi kertoa hakijalle myös ensimmäisen hakemuksen käsittelyn yhteydessä, jotta hän ymmärtää, miten tärkeää on jo tässä vaiheessa esittää kaikki hakemuksen käsittelyn kannalta relevantit seikat ja perusteet.

Jos hakemuksen tutkimatta jättäminen saattaisi johtaa perustuslain 9 §:n 4 momentin ja ulkomaalaislain 147 §:n sisältämän palautuskiellon rikkomiseen, tulisi hakemus ottaa tutkittavaksi."

Itsestään riippumattomiksi syiksi voidaan lukea sellaiset syyt, jotka ovat hakijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Jos vilpittömässä mielessä toiminut hakija ei ole yrityksestään huolimatta saanut esitettyä uusia seikkoja tai perusteita, ei tätä yleensä voida katsoa hakijasta riippuvaiseksi syyksi. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että turvapaikanhakija voi olla asioinnissaan muiden ihmisten varassa. Tällaisia voi olla esimerkiksi vastaanottokeskuksen työntekijä tai hakijaa edustanut asiamies. Hakijalla ei välttämättä ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta arvioida eikä varmistaa, että häntä avustanut henkilö on toiminut asianmukaisesti. Vaikka asiamiehen tai muun henkilöä avustaneen laiminlyönti yleensä katsotaan oikeuskäytännössä kuuluvan henkilön itsensä vastuulle, ehdoton palautuskielto huomioon ottaen

turvapaikanhakijan kohdalla tätä ei voida tulkita ehdottomasti (vrt. KHO:2016:205, KHO 2016:206 ja KHO:2017:21 perusteluissa lausuttu). Jos laiminlyönti ei ole tapahtunut osaksikaan vilpittömässä mielessä toimineen hakijan omasta menettelystä, kyse on hakijan vaikuttamismahdollisuuksien ulkopuolella olevasta syystä ja kyse on tällöin hakijasta itsestään riippumaton syy. Hakijalla on selvittämisvelvollisuus siitä, että kyse on hänestä itsestään riippumattomasta syystä.

Harkinta siitä, milloin kyse on hakijasta riippumattomista syistä, tehdään aina yksilöllisesti. Arvioinnissa korostuvat uusintahakemuksen vireillepanon yhteydessä kirjatut tiedot, minkä vuoksi on tärkeää, että hakemuksen vastaanottaja selvittää, milloin hakija on saanut tiedon uudesta perusteesta tai seikasta, onko hän tuonut sitä esiin aiemmin ja erityisesti minkä vuoksi. Hakijalla on selvittämisvelvollisuus näistä seikoista.

Edellytys hakijasta itsestään riippumattomista syistä ei kuitenkaan rajoita hakijan mahdollisuutta vedota perustellusti myös syyhyn, joka voi tietyn edellytyksin olla hakijasta riippuvainen (HaVM 32/2018 vp, s. 6). Edellä avatusta hallituksen esityksestä ilmenee, että hakijalla voi olla esimerkiksi haavoittuvaan asemaan, häpeään tai pelkoon liittyvä **perusteltu syy** sille, että hän ei ole esittänyt uusintahakemukselleen esittämänsä perustetta jo aiemmin. Hakijan tulisi tällöin myös olla esittänyt uuden perusteen tueksi sellaista vakuuttavaa selvitystä, että hakemusta ei voitaisi jättää tutkimatta.

Hallintotuomioistuimet ovat esim. seuraavissa tapauksissa ottaneet kantaa syihin, joita hakijat ovat esittäneet sille, miksi kertovat uusista perusteista tai seikoista vasta uusintahakemuksessa:

TuHao 18.9.2020 Dnro 00997/20/3106, jossa valittaja oli uusintahakemuksessaan kertonut aiempien turvapaikkaperusteidensa olevan edelleen voimassa. Valittaja oli uutena seikkana kertonut, että hän oli saanut lisää uhkauksia. Lisäksi valittajan veli oli saanut tietää, että valittajalla oli suhde erään miehen kanssa ja valittajan suku ei hyväksynyt suhdetta. Valittaja oli aiemmin hylännyt serkkunsa kosinnan vastoin perheensä tahtoa ja aiheuttanut häpeää suvulleen. Valittaja pelkäsi, että hänen veljensä tai sukulaisensa tappavat hänet kotimaassaan. Valittaja oli kertonut, että hänellä oli tallessa saamiaan uhkausviestejä. Valittaja oli lisäksi ennen uusintahakemuksen tekemistä otettu ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Valittaja oli kertonut, että oli käynyt tilanteensa vuoksi Suomessa psykiatrilla ja käyttävänsä uni- ja masennuslääkkeitä. Valittaja oli valituksessaan kertonut, että oli kyennyt kertomaan seurustelusuhteestaan vasta ystävänsä kehottamana ja luotettavan naisavustajan avuin.

Hallinto-oikeus totesi, että kunniaakysymyksiin liittyvät seikat voivat valittajan kotimaan olosuhteissa vaikuttaa henkilön kansainvälisen suojelun tarpeeseen ja että valittaja oli sinänsä esittänyt uskottavan synn sille, miksei hän ollut kertonut uusintahakemuksessaan esittämistään perusteesta aiemmin. Valittajaa ei oltu Maahanmuuttovirastossa kuultu suullisesti hänen uudesta perusteestaan tai uuden perusteen ja valittajan aiemmin esittämien lausumien välisen suhteen tarkemmaksi selvittämiseksi. Valittaja oli esittänyt uusintahakemuksensa yhteydessä sellaisen uuden perusteen, jonka perusteella Maahanmuuttoviraston tuli selvittää ja arvioida uudelleen

valittajan kansainvälisen suojelun tarvetta. Maahanmuuttovirasto ei ollut tässä tilanteessa, ainakaan uutta turvapaikkapuhuttelua toimittamatta, voinut jättää valittajan uusintahakemusta kansainvälisen suojelun osalta tutkimatta.

Toisessa tapauksessa IsHao 3.3.2021 Dnro 2211/03.04.04.04.15/2020 valittaja oli hakenut Suomesta turvapaikkaa kolmannen kerran. Valittaja oli uusintahakemusta jättäessä ilmoittanut, etteivät hänen aiemmat kansainvälistä suojelua koskevat perusteensa olleet enää voimassa. Valittaja oli vedonnut uutena perusteenaan siihen, että hänellä oli ollut kotimaassaan suhde naimisissa olevaan naiseen, jonka perhe uhkasi valittajaa. Valittaja oli kertomansa mukaan ollut asian johdosta kaksi kertaa vangittuna ja häntä oli kidutettu. Lisäksi hänet oli etsintäkuulutettu aviorikoksen vuoksi. Lisäselvityksenä valittaja oli esittänyt kopion etsintäkuulutuksesta. Valittaja oli valituksessaan täsmentänyt, että uusi peruste oli sellainen, josta hänen oli ollut henkisesti haastavaa kertoa ja että hänen oli ollut haastavaa itse täydentää aiempaa hakemustaan kirjallisella selvityksellä puuttuvan kirjoitustaidon vuoksi. Hallinto-oikeus totesi, että valittajan esittämä peruste oli hänen kertomansa mukaan ollut olemassa jo hänen tullessaan Suomeen vuonna 2015 ja hänen hakiessa ensimmäisen kerran kansainvälistä suojelua. Lisäksi perusteeseen liittyvät tapahtumat olivat tapahtuneet jo ennen valittajan avioitumista nykyisen puolisonsa kanssa. Hallinto-oikeuden mukaan pelkästään aviorikokseen liittyvän häpeän ei voitu katsoa muodostavan perusteltua syytä kertoa uudesta perusteesta vasta kolmannen hakemuksen yhteydessä valittajan oltua Suomessa jo viisi vuotta. Myöskään tulkkiin tai kirjoitustaidon puutteeseen liittyvien syiden ei voitu katsoa olevan valittajasta riippumattomia. Valittajan esittämät syyt sille, miksi hän ei ollut voinut esittää kyseistä perustetta aikaisemmin eivät hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan olleet hänestä itsestään riippumattomia. KHO ei myöntänyt asiassa valituslupaa.

Arvioitaessa syytä, miksi hakija ei ole esittänyt uusia perusteitaan tai seikkoja aiemmin, on olennaista nimenomaan se syy, minkä hakija esittää sille, ettei ole esittänyt perusteita tai seikkoja aiemmin. Arvioinnissa on otettava aina huomioon hakijan yksilöllinen tilanne ja olosuhteet. Huomiota voidaan kiinnittää myös hakijan hakemushistoriaan sekä Suomessa oleskelun keston.

Esim. HeHao 4.5.2021 Dnro 2963/03.04.04.04.15/2020, jossa valittaja oli hakenut neljännen kerran turvapaikkaa perusteenaan islamista luopuminen. Valittaja oli kertonut luopuneensa islamista noin neljä tai viisi vuotta sitten. Valittaja oli kertonut, ettei hän ollut uskaltanut kertoa asiasta aikaisemmin. Hallinto-oikeus totesi, että valittajan on täytynyt jo kaksi aiempaa turvapaikkahakemusta tehneenä olla tietoinen Suomen viranomaisten salassapitovelvollisuudesta. Valittaja ei ollut myöskään täsmentänyt, minkä vuoksi hän ei ollut uskaltanut kertoa asiasta aiemmin. Hallinto-oikeus katsoi, että valittajan esittämä syy sille, miksi hän ei ollut voinut esittää nyt kertomaansa turvapaikkaperustetta aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai

sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä, ei ollut ulkomaalaislain tarkoittamalla tavalla hänestä itsestään riippumaton tai muutoin perusteltu.

Vaikka syy olisi hakijasta riippuvainen mutta syytä voidaan pitää perusteltuna, ei muilta osin tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävää hakemusta yleensä voida jättää tutkimatta. Kaikissa tapauksissa on huomioitava palautuskielto: jos hakijan esittämä uusi peruste on sellainen, että se johtaisi hyväksyttynä kansainvälisen suojelun myöntämiseen, palautuskiellon ehdottomuus huomioiden hakemusta ei tulisi jättää tutkimatta yksinomaan sillä perusteella, että hakija ei ole itsestään riippuvista syyistä tuonut perustetta aiemmin esiin.

4.2.4.2.4 Perusteita tai seikkoja ei ole voitu esittää aikaisemman hakemuksen tai muutoksenhaun yhteydessä

Uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen (Ujkl 102 § 3 mom) edellyttää nimenomaisesti, että hakija ei ole voinut esittää uusia seikkoja tai perusteita aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä. Laissa ja lainkohta koskevassa hallituksen esityksessä puhutaan nimenomaisesti hakemuksesta. Koska kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamis- ja peruuttamisasiat tulevat vireille viranomaisaloitteisesti, ei näitä voida pitää pykälässä tarkoitettuna aikaisempaan hakemuksena. Lainkohdan "aikaisemmalla hakemuksella" tarkoitetaan vain aiempaa kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, koska lainkohta perustuu menettelydirektiiviin. Näin ollen esimerkiksi muut aiemmat oleskelulupahakemukset eivät ole pykälässä tarkoitettuja hakemuksia. Edellytyksen täytyminen on myös eri asia, kuin se, onko hakija tehnyt uusintahakemuksen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

HeHaO totesi ratkaisussaan 11.4.2023, Dnro 4915/03.04.04.04.15/2022, että ratkaisevaa tutkittavaksi ottamisen kannalta ei ole se, onko hakija esittänyt perusteet heti saatuaan niistä tietää, vaan onko hakija voinut esittää ne aikaisemman kv-suojelua koskevan hakemuksensa tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

TuHaO 28.9.2022 Dnro 20857/03.04.04.04.15/2021: Maahanmuuttovirasto jätti valittajan kolmannen hakemuksen uusintahakemuksena tutkimatta. Valittajalle ei myönnetty oleskelulupaa, hänet määrättiin karkotettavaksi ja 5 vuoden maahantulokieltoon. Maahanmuuttovirasto totesi, että alustavan tutkinnan perusteella valittaja on tuonut esiin lain tarkoittamia uusia seikkoja ja perusteita, joita hakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää. Maahanmuuttoviraston päätöksen mukaan valittajalla olisi ollut mahdollisuus tuoda avustajansa välityksellä uudet perusteensa ilmi korkeimmalle hallinto-oikeudelle oleskelulupaa (maastapoistumisen estyminen, jatkolupa) koskevan

valituslupahakemuksen yhteydessä tammikuussa 2020. Valittajalla oli päätöksen mukaan ollut mahdollisuus kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemiseen myös 6/2020, kun valittaja on käynyt Maahanmuuttovirastossa selvittämässä asiaansa ja hänelle on tällöin kerrottu mahdollisuudesta jättää uusi turvapaikkahakemus. Lisäksi valittajan todettiin asioineen poliisiasemalla useita kertoja, jolloin hänellä olisi ollut mahdollisuus turvapaikkahakemuksen tekemiseen. Maahanmuuttoviraston mukaan valittaja ei ollut tuonut esiin perusteltuja tai itsestään riippumattomia syitä sille, miksi hän ei ole voinut esittää nyt esittämiään seikkoja ja perusteita aiemmin ja sen vuoksi kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätettiin tutkimatta.

Hallinto-oikeus totesi, että Ulkl 102 §:n 3 momentin mukaan uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia seikkoja tai perusteita, jotka lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tutkittavaksi ottaminen edellyttää myös, että hakija ei hänestä itsestään riippumattomista syistä ole voinut esittää näitä seikkoja tai perusteita aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä. Hallinto-oikeus totesi, että valittaja on kertonut olevansa vainon vaarassa entisen vaimonsa nykyisen aviomiehen veljen taholta. Miehen on kerrottu olevan korkeassa asemassa Irakin armeijassa. Kyse on siten sellaisesta uudesta kansainvälisen suojelun perusteesta, johon valittaja ei ole aiemmin vedonnut. Valittaja on kertomansa mukaan saanut tietää uhasta ensimmäisen kerran tammikuussa 2020 entisen vaimonsa lähettämän viestin välityksellä. Valittajan aiempi kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on tehty vuonna 2007 ja päätös on tullut lainvoimaiseksi vuonna 2008. Valittaja ei ole siten voinut kertoa uudesta perusteestaan aikaisemman kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa tai sen muutoksenhaun yhteydessä. Näin ollen Maahanmuuttovirasto ei ole voinut jättää uutta kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta tutkimatta päätöksestä ilmenevillä perusteilla.

Jos hakija on esittänyt uusintahakemuksessa esitetyn seikan tai perusteen jo valituslupahakemuksessa, mutta korkein hallinto-oikeus ei ole myöntänyt valituslupaa ja tutkinut valitusta, ei hakemusta voida jättää tutkimatta vain sen vuoksi, ettei seikkaa tai perustetta olisi esitetty aiemman muutoksenhaun yhteydessä eikä tämä ole myöskään hakijasta itsestään riippuva syy. (KHO 5.4.2019/1371 lyhyt ratkaisuseloste). Korkeimmalle hallinto-oikeudelle esitetty uusi selvitys on siten huomioitava uusintahakemuksen alustavan tutkinnan yhteydessä ja tapauskohtaisesti arvioitava, onko esitetty lisäselvitys siten merkityksellistä, että sillä on merkitystä tutkittavaksi ottamista koskevassa arvioissa. Hakijan esittämät lisäselvitykset voivat ilmetä hakijan tekemästä valituslupahakemuksesta, KHO:n päätöksestä tai KHO:n Maahanmuuttovirastolle lähettämästä lausuntopyynnöstä.

4.2.4.3 Uusintahakemuspäivystys

Uusintahakemuksen tekeminen voi vaikuttaa aiemman hakemuksen maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanoon. Maastapoistamispäätöksen täytäntöönpano ei ole sallittua, jos on syytä epäillä, että se johtaisi

palautuskiellon rikkomiseen, minkä vuoksi Maahanmuuttoviraston tutkii tietyissä tilanteissa uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset päivystysluontoisesti.

Maahanmuuttovirastossa on tällä hetkellä käytössä päivystysjärjestelmä virka-ajan ulkopuolella maasta poistamistilanteisiin liittyen erikseen sovittaessa. Jos hakija maasta poistamisen ollessa jo käynnissä haluaa jättää uuden hakemuksen, poliisi konsultoi asiassa Maahanmuuttoviraston päivystäjänä toimivaa työntekijää, joka tekee päätöksen siitä, esittäkö hakija sellaisia uusia perusteita tai seikkoja, joiden vuoksi hakemuksen tutkintaa olisi jatkettava tai rikkooko hakijan palautus nyt esitettyjen uusien tietojen valossa palautuskieltoa.

Katso uusintahakemuspäivystyksestä ja maastapoistamispäätösten täytäntöönpanosta uusintahakemusten yhteydessä tarkemmin Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta – Maastapoistamisohje (MIGDno-2024-2942).

4.3 Päätös nopeutetussa menettelyssä

4.3.1 Nopeutetussa menettelyssä tehtävän päätöksen perusteleminen

Nopeutetun menettelyn päätöksissä huomioidaan yleiset päätöstiedot. Näistä katso:

[Linkki – Luku 4.1 Yleiset päätöstiedot](#)

Kun hakemus ratkaistaan nopeutetussa menettelyssä, hakemus arvioidaan samalla tavalla, kuin tavallisessa menettelyssä, mutta nopeutetusti. Lisäksi tulee tarvittaessa perustella, miksi nopeutettua menettelyä on käytetty. Tavallisessa menettelyssä hakemus tulee ratkaista kuudessa kuukaudessa ja nopeutetussa menettelyssä viidessä kuukaudessa.

Nopeutetun menettelyn kohdalla tulee huomioida, että hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, kun se on *hylätty* nopeutetussa menettelyssä (UuKL 101 §). Jos hakemus on hylätty nopeutetussa menettelyssä 104 §:n 1 momentin 1-7 tai 9 kohdan nojalla ja katsottu ilmeisen perusteettomaksi, käännyttämispäätöksen täytäntöönpano on nopeampaa kuin tavallisessa menettelyssä tehdyn päätöksen täytäntöönpano (UuKL 201 § 5 mom).

Ulkomaalaislain 104 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään nopeutetussa menettelyssä, jos:

1. sen perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;
2. hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa;
3. hakija on johtanut viranomaisia harhaan esittämällä vääriä tietoja tai asiakirjoja tai jättämällä tahallaan ilmoittamatta olennaisia tietoja tai

- esittämättä henkilöllisyyttään tai kansalaisuuttaan koskevia asiakirjoja, jotka olisivat saattaneet vaikuttaa päätökseen kielteisesti;
4. hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä;
  5. kyseessä on uusintahakemus, joka täyttää 102 §:n 3 momentissa säädetyt tutkittavaksi ottamisen edellytykset;
  6. hakija on tehnyt hakemuksen vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsi hänen poistamistaan maasta;
  7. hakija kieltäytyy noudattamasta Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 603/2013 säädettyä velvollisuuttaan suostua sormenjälkien ottamiseen;
  8. hakija on tullut Suomeen tai jatkanut oleskeluaan Suomessa laittomasti ja ilman 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua syytä joko ei ole ilmoittautunut viranomaisille tai ei ole tehnyt kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta mahdollisimman pian maahantuloonsa liittyvät olosuhteet huomioon ottaen; taikka
  9. hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta pakkokeinoin yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä.

Ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämä hakemus ratkaistaan nopeutetussa menettelyssä vain 1 momentin 2, 5 tai 9 kohdassa säädetyllä perusteella.

Jos 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei pystytä antamaan nopeutetussa menettelyssä, nopeutettua menettelyä ei sovelleta.

Käytettäessä nopeutettua menettelyä Maahanmuuttoviraston on ratkaistava hakemus viiden kuukauden kuluessa sen jättämisestä.

Jos hakemusta ei ratkaista viiden kuukauden aikarajassa, ratkaistaan hakemus tavallisessa menettelyssä. Jos hakemusta ei ratkaista nopeutetussa menettelyssä, hakemusta ei myöskään voida katsoa ilmeisen perusteettomaksi.

Jos hakemus hylätään nopeutetussa menettelyssä, avataan hylkäämisen perusteet lähtökohtaisesti näytön arvion (sisältäen riskiarvion) ja oikeudellisen

arvion osalta vastaavasti kuin tavallisen menettelyn kohdalla. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.1 Tavallisessa menettelyssä tehtävän päätöksen perusteleva](#)

Tämän lisäksi hylkäävässä päätöksessä on perusteltava selkeästi, minkä lainkohdan tai lainkohtien perusteella hakemus on ratkaistu nopeutetussa menettelyssä ja miksi kyseinen peruste toteutuu juuri käsillä olevassa hakemuksessa. Tämän jälkeen todetaan, jos hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi.

Hallituksen esityksen (30/2024 vp) mukaan hakemuksen sisällöllinen hylkääminen ja nopeutetun menettelyn käyttäminen ovat toisistaan erilliset asiat, ja toisaalta myös nopeutettuun menettelyyn otettuun hakemukseen voidaan tehdä myönteinen päätös. Hakemusta ei hylätä ja katsota ilmeisen perusteettomaksi vain sen vuoksi, että sen kohdalla täyttyy jokin käsittelyn nopeuttamisperuste. Menettelydirektiivissä luetellaan perusteet, joiden nojalla tutkintamenettelyä voidaan nopeuttaa. Jos nopeutetussa menettelyssä käsitelty hakemus katsotaan perusteettomaksi eli hylätään, voidaan se katsoa ilmeisen perusteettomaksi. 101 ja 104 §:n on tarkoitus vastata täsmällisemmin direktiivin sääntelytapaa: nopeutetussa menettelyssä hylätty hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi.

Ulkomaalaislaissa tai menettelydirektiivissä ei avata tarkemmin, missä tilanteissa hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, kun se on hylätty nopeutetussa menettelyssä. Lain perusteella kaikki nopeutetussa menettelyssä hylätyt hakemukset voidaan katsoa ilmeisen perusteettomiksi. Lain sanamuoto jättää kuitenkin mahdollisuuden yksilölliseen ja tapauskohtaiseen arvioon.

Jos hakijalle ei myönnetä kansainvälistä suojelua, nopeutetussa menettelyssä ratkaistun hakemuksen yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla turvapaikkatutkinnassa tutkittavilla perusteilla ulkomaalaislain 94 §:n 3 momentin nojalla.

Jos hakemus hylätään, tehdään lähtökohtaisesti samalla maastapoistamispäätös, jollei asiassa ilmene erityisiä syitä, joiden vuoksi maastapoistamispäätös tulee jättää tekemättä (UlkL 98 § 4 mom). Jos hakemus hylätään nopeutetussa menettelyssä ja katsotaan ilmeisen perusteettomaksi, määrätään hakijalle lähtökohtaisesti maahantulokielto (UlkL 147 § 2 mom ja 150 §). Huomioon täytyy kuitenkin ottaa 146 §:n kokonaisuuskäytäntö. Tarkemmin maasta poistamispäätöksestä ja maahantulokiellosta katso Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta - Maastapoistamisohje (MIGDno-2024-2942).

4.3.1.1 Perusteeksi ei ole esitetty kansainvälisen suojelun perusteita tai ne ovat selvästi epäuskottavia

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, jos sen perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taikka muita sellaisia

perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia.

Lainkohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan a) ja e) alakohtiin ja koostuu siis kahdesta erillisestä perusteesta käyttää nopeutettua menettelyä. Päätöksestä tulee käydä selvästi ilmi, kumpi edellä mainituista tilanteista on kyseessä, eli eikö 87 tai 88 §:ssä mainittuja tai muita palautuskieltoihin liittyviä perusteita ole esitetty vai katsotaanko väitteiden olevan selvästi epäuskottavia.

Perusteeksi ei ole esitetty kansainvälisen suojelun perusteita

Menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan a) alakohdassa tarkoitetaan mahdollisuutta käyttää nopeutettua menettelyä, kun hakija on hakemusta tehdessään ja asiaa esittäessään tuonut esiin vain seikkoja, joilla ei ole lainkaan merkitystä sen selvittämiseksi, voidaanko häntä pitää määritelmädirektiivin nojalla kansainvälistä suojelua saavana henkilönä.

Kyse on tilanteesta, jossa hakemuksen perusteet selkeästi eivät liity kansainväliseen suojeluun tai palautuskieltoon. Esimerkiksi pelkästään taloudelliset, sosiaaliset tai terveydelliset perusteet eivät ole perusteita kansainväliselle suojelulle. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että kansainvälistä suojelua haetaan Suomessa olevan perheenjäsenen vuoksi tai kotimaan heikon työllisyystilanteen vuoksi.

Kaikkien hakemusten kohdalla tulee huomioida viran puolesta huomioon otettavat kansainvälisen suojelun perusteet. Esimerkiksi hakijan kotialueen turvallisuustilanne ja alueella mahdollisesti ilmenevän mielivaltaisen väkivallan taso sekä hakijan esittämät yksilölliset olosuhteet.

Perusteet ovat selvästi epäuskottavia

Toisessa lainkohdan tarkoittamassa tilanteessa on kyse siitä, että hakemuksen perusteeksi on esitetty 87 §:ssä tai 88 §:ssä mainittuja tai palautuskieltoihin liittyviä väitteitä, mutta ne ovat selvästi epäuskottavia. Menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan e) alakohdan mukaan hakija on tehnyt väitteensä selvästi epäuskottavaksi, kun hakija on esittänyt selvästi epäjohdonmukaisia ja ristiriitaisia, selvästi väärinä tai ilmeisen epätodennäköisiä tietoja, jotka ovat ristiriidassa riittävällä tavalla varmennettujen alkuperämaata koskevien tietojen kanssa.

Väitteet voivat siis olla joko aluksi tarkasteltuna uskottavan kuuloisia tai jo ensi kuulemalta väärinä, kuten esimerkiksi mielikuvitukseen perustuvat väitteet. Olennaista on arvioida, muodostuuko hakijan väite kansainvälisen suojelun tarpeesta selvästi epäuskottavaksi sen jälkeen, kun hakijan väitteensä tueksi esittämät seikat on arvioitu. Vaikka päätöksessä käytettäisiin runsaasti maatietoa ja perusteluista muodostuisi sen vuoksi pitkät, esitetyt väitteet voivat silti olla selvästi epäuskottavia, jos niiden tueksi esitetyt seikat ja niitä tukevat selvitykset (lausumat, kirjalliset selvitykset tms.) ovat selvästi epäjohdonmukaisia, ristiriitaisia, selvästi väärinä tai ilmeisen epätodennäköisiä maatiedon kanssa. Tällöin kansainvälisen suojelun tarvetta koskevien väitteiden tueksi esitetyt väärät tiedot voivat tehdä väitteet kansainvälisen suojelun tarpeesta selvästi epäuskottaviksi. Kyseessä on tällöin tilanne, jossa

valtaosa hakijan esittämistä seikoista todetaan hyvin suurella todennäköisyydellä vääriksi, mikä johtaa siihen, että koko hakijan kansainvälisen suojelun tarve arvioidaan selvästi epäuskottavaksi. Usein tällaisessa tilanteessa voidaan myös arvioida, että hakija on tahallisesti antanut väärää tietoa.

Päätöstä tehtäessä tulee varmistaa, että hakijalle on varattu tilaisuus antaa selityksensä asiassa esiin tulleisiin olennaisiin seikkoihin liittyviin ristiriitoihin ja epäjohdonmukaisuuksiin, jotta voidaan varmistua, ettei kyse ole väärinymmärryksestä tai ettei ristiriidalle ole muuta selitystä.

Perusteluissa tuodaan selvästi esiin, millä perusteella katsotaan, että hakijan väitteet ovat selvästi epäuskottavia. Lainkohtaa tulee tulkita menettelydirektiivin mukaisesti. Väitteiden ei voida katsoa olevan selvästi epäuskottavia pelkästään siksi, ettei niitä ole katsottu näytetyksi.

4.3.1.2 Turvallinen alkuperämaa

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa. Kohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan b) alakohtaan.

Turvallinen alkuperämaa on määritelty ulkomaalaislain 100 §:ssä. Sen mukaan hakijalle turvallisesti alkuperämaaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio, jossa hänellä ei ole vainon tai vakavien ihmisoikeusloukkausten vaaraa.

Turvallisen alkuperämaan arvioinnissa otetaan erityisesti huomioon:

1. toimiiko valtiossa vakaa ja demokraattinen yhteiskuntajärjestelmä;
2. onko valtiossa riippumaton ja puolueeton oikeuslaitos sekä vastaako oikeudenkäytön taso oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettavia vaatimuksia; ja
3. onko valtio liittynyt keskeisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja noudattaako valtio niitä ja onko valtiossa tapahtunut vakavia ihmisoikeusloukkauksia.

Menettelydirektiivin liitteessä I on määritelty mitä seikkoja on otettava huomioon turvallisuuden arvioinnissa. Tiettyä maata voidaan pitää turvallisena alkuperämaana, jos oikeudellisen tilanteen, demokraattisen järjestelmän puitteissa tapahtuvan lainsäädännön soveltamisen ja yleisen poliittisen tilanteen perusteella voidaan osoittaa, että maassa ei yleisesti eikä jatkuvasti esiinny vainoa, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2011/95/EU 9 artiklassa, eikä kidutusta tai epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rankaisemista eikä kansainvälisen tai kansallisen aseellisen selkkauksen aiheuttamaa mielivaltaisen väkivallan uhkaa. Tässä arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa se, missä määrin annetaan suojelua vainolta ja huonolta kohtelulta seuraavien seikkojen perusteella a) maan asiaa koskeva lainsäädäntö ja sen soveltamistapa; b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä eurooppalaisessa yleissopimuksessa ja/tai kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä

yleissopimuksessa ja/tai kidutuksen vastaisessa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa määrättyjen oikeuksien ja vapauksien noudattaminen, erityisesti niiden oikeuksien noudattaminen, joista mainitun eurooppalaisen yleissopimuksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti ei voida poiketa; c) Geneven yleissopimuksen mukaisen palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen ja d) tehokas oikeussuojajärjestelmä niiden henkilöiden suojaamiseksi, joiden kyseisiä oikeuksia ja vapauksia on loukattu.

Suomi ei ylläpidä menettelydirektiivin 37 artiklan tarkoittamaa kansallista listaa turvallisista alkuperämaista, vaan arvio valtion turvallisuudesta perustuu yksilölliseen arvioon. Kun arvioidaan, voidaanko maata pitää turvallisena alkuperämaana, tulee ottaa huomioon ajantasainen maatieto kyseisen maan oloista. Lisäksi tulee huomioida, että turvallisena alkuperämaana ei voida pitää sellaista maata, jossa on alueita, jotka eivät täytä em. määritelmän edellytyksiä, vaan maan kaikkien osien tulee täyttää edellytykset (ks. EUT ratkaisu asiassa C-406/22).

Päätöksen tekeminen tällä perusteella edellyttää, että hakijalle on puhuttelussa kerrottu, että hänen kotimaataan pidetään lähtökohtaisesti turvallisena alkuperämaana ja hänelle on annettu mahdollisuus riitauttaa Maahanmuuttoviraston näkemys ja kertoa, miksi kyseinen maa ei ole hänelle turvallinen. Hakijalta on tullut selvittää ne perusteet, joiden vuoksi hän katsoo, ettei kyseinen valtio ole hänelle turvallinen. Puhuttelussa on tullut kysyä, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen turvalliseen alkuperämaahan sekä maahantulokieltoon. Jos näitä ei ole selvitetty, päätöstä ei voida tehdä tällä perusteella nopeutetussa menettelyssä. Päätöksestä tulee ilmetä hakijan esittämät näkemykset ja miksi niistä huolimatta maata voidaan pitää hänen tapauksessaan turvallisena alkuperämaana.

[Linkki - luku 3.2.5.4 Turvallinen alkuperämaa](#)

Lisäksi on huomioitava ulkomaalaislain 105 §, jonka mukaan Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava välittömästi sisäministeriölle unionin kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta, jos se ei katso asianomaisen valtion olevan hakijalle turvallinen alkuperämaa eikä ratkaise hakemusta soveltaen 104 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 101 §:ä. Sisäministeriö ilmoittaa asiasta neuvostolle.

4.3.1.3 Viranomaisen harhaanjohtaminen

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, jos hakija on johtanut viranomaisia harhaan esittämällä väärää tietoa tai asiakirjoja tai jättämällä tahallaan ilmoittamatta olennaisia tietoja tai esittämättä henkilöllisyyttään tai kansalaisuuttaan koskevia asiakirjoja, jotka olisivat saattaneet vaikuttaa päätökseen kielteisesti.

Kohdan soveltaminen edellyttää, että hakijan esittämät tiedot ja asiakirjat osoittautuvat vääriksi ja hakijalle varataan mahdollisuus tulla kuulluksi niistä. Asiakirjojen kohdalla täytyy huomioida tekninen aitoustutkinta ja taktinen tutkinta.

Kohta voi tulla sovellettavaksi myös tilanteissa, joissa muista lähteistä saadaan tietoja, jotka eivät vastaa hakijan kertomaa tai hakija ei esitä hallussaan olevia henkilöllisyyttä koskevia asiakirjoja. Tällöin edellytetään, että tiedot ovat olennaisia ja tiedot tai asiakirjat olisivat saattaneet vaikuttaa päätökseen kielteisesti.

Hallituksen esityksen (30/2024 vp) mukaan hakijan käytöksen tahallisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti tutkinnan kuluessa saatujen tietojen ja hakijan kertoman perusteella.

Hakija voi syyllistyä rikokseen, jos hän antaa väärää tietoa tai esittää väärennettyjä asiakirjoja. Maahanmuuttoviraston tulee tehdä poliisille tutkintapyyntö virastossa havaituista rikosepäilyistä. Katso tästä tarkemmin:

Ilmoitukset muille viranomaisille luvun alla sekä ohje Maahanmuuttoviraston havaitsemien rikosten ilmoittamisesta poliisille (MIGDno-2023-452).

[Linkki – Luku 1.7.4.4 Poliisi, Suojelupoliisi ja Keskusrikospoliisi](#)

4.3.1.4 Vilpillisessä tarkoituksessa tuhottu tai kadotettu henkilö- tai matkustusasiakirja

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä. Kohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan d) alakohtaan.

Kohtaa sovellettaessa ei riitä pelkkä epäily siitä, että hakija on tuhonnut tai kadottanut henkilöllisyys- tai matkustusasiakirjan vilpillisessä tarkoituksessa, vaan asiasta täytyy olla näyttöä. Kyseessä voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa poliisiasian tietojärjestelmästä käy ilmi, että hakijan passi on löydetty tuhottuna lentoasemalta tai lentokoneesta. Hakijalle on kuitenkin tullut varata mahdollisuus tulla kuulluksi asiasta. Lisäksi edellytetään, että tuhotulla tai kadotetulla asiakirjalla olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä.

Hallituksen esityksen (30/2024) mukaan hakijan vilpillistä tarkoitusta arvioidaan tapauskohtaisesti tutkinnan kuluessa saatujen tietojen ja hakijan kertoman perusteella.

4.3.1.5 Uusintahakemus, joka täyttää tutkittavaksi ottamisen edellytykset

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, jos kyseessä on uusintahakemus, joka täyttää 102 §:n 3 momentissa säädetyt tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Kohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan f) alakohtaan.

Ulkomaalaislain 102 §:n 3 momentin mukaan uusintahakemuksen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että hakemus sisältää tai asiassa muutoin ilmenee uusia seikkoja tai perusteita, jotka lisäävät merkittävästi sen todennäköisyyttä, että hakijaa tulisi pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Tutkittavaksi ottaminen edellyttää myös, että hakija ei hänestä itsestään riippumattomista

syistä ole voinut esittää näitä seikkoja tai perusteita aikaisemman hakemuksen käsittelyn tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä. Tutkittavaksi ottamisen edellytysten arvioinnista katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.2.4.2 Tutkittavaksi ottamisen edellytykset](#)

Kohta mahdollistaa sen, että kaikki sisällöllisesti tutkittavat uusintahakemukset voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä.

4.3.1.6 Hakemus on tehty vain maasta poistamisen viivyttämiseksi tai estämiseksi

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos hakija on tehnyt hakemuksen vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsisi hänen poistamistaan maasta. Kohta perustuu menettelydirektiivin 30 artiklan 8 kohdan g) alakohtaan.

Viitteitä siitä, että hakijan tarkoituksena on viivyttää tai estää maasta poispäätöksen täytäntöönpano voivat olla esimerkiksi:

- Ilman laillista oleskeluoikeutta maahan saapuvan tai maassa tavatun henkilön maassa oleskeluoikeutta ryhdytään selvittämään tai maasta poistamisesta on jo päätetty, minkä jälkeen hän hakee kansainvälistä suojelua. Jos hakija on oleskellut maassa jo kauemmin, hänellä olisi ollut mahdollisuus hakea kansainvälistä suojelua aiemminkin. Kuitenkin, jos hakija esittää syyn, jonka perusteella hakemus on ollut perusteltua jättää myöhemmin (UlkL 95 § 2 mom.), kyse ei välttämättä ole viivyttämistarkoituksessa tehdystä hakemuksesta.
- Hakija hakee uudestaan kansainvälistä suojelua sen jälkeen, kun hän on joutunut lainvoimaisen ja täytäntöönpanokelpoisen maasta poistamispäätöksen ja maasta poistamista on alettu valmistella.
- Hakija peruuttaa hallintotuomioistuimessa vireillä olevan valituksen edelliseen kansainvälistä suojelua koskevaan päätökseen ja tekee uuden hakemuksen. Hallituksen esityksen (32/2016 vp) mukaan jos ulkomaalaiselle tulee valitusvaiheessa uusia perusteita kansainvälisen suojelun saamiseksi, hän voi esittää ne suoraan hallintotuomioistuimelle, eikä valitusta tarvitse sen vuoksi peruuttaa ja tehdä uutta hakemusta. Se, että valitus peruutetaan ja tehdään välittömästi uusi hakemus, on omiaan osoittamaan, että kyse on menettelydirektiivissä tarkoitettusta maasta poistamisen viivyttämisestä.

Tietoja maasta poistamisen täytäntöönpanosta saa poliisiasian tietojärjestelmän kirjauksista. Hakijan koko hakemushistorialla voi olla merkitystä harkinnassa. Hakijalla voi olla taustalla myös muun hakemuksen kuin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä tehty aiempi maasta poistamispäätös. Jos päätöksenteossa aiotaan hyödyntää poliisiasian tietojärjestelmästä löytyvää käännyttämisasiaa, jossa on tieto käännytyksen täytäntöönpanon valmistelusta ja merkinnöistä ilmenee, että asian käsittely on vielä avoinna, on asian tutkinnanjohtajalta varmistettava suostumus käyttää ilmoituksen tietoja.

Päätöksessä tulee aina perustella se, miksi katsotaan, että hakijan tarkoituksena on ollut tehdä hakemuksensa vain viivyttääkseen tai estääkseen maasta poistamisen täytäntöönpano. Päätöksessä täytyy huomioida, mitä hakija itse on kertonut hakemuksensa jättämisen syystä ja ajankohdasta. Kyseistä lainkohtaa ei voida soveltaa pelkästään sillä perusteella, että maasta poistamispäätös on tullut lainvoimaiseksi.

4.3.1.7 Hakija kieltäytyy sormenjälkien antamisesta

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos hakija kieltäytyy noudattamasta Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 603/2013 säädettyä velvollisuuttaan suostua sormenjälkien ottamiseen. Kohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan i) alakohtaan.

Hallituksen esityksen (30/2024 vp) mukaan hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos hakija kieltäytyy noudattamasta velvoitetta suostua sormenjälkien ottamiseen Eurodac-järjestelmään. Tällaiset tilanteet ovat käytännössä erittäin harvinaisia. Kohdan sisällyttäminen lakiin kuitenkin korostaa tämän velvoitteen merkitystä turvapaikka-asian käsittelemisessä erityisesti hakijan tunnistamisen ja hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämisen kannalta.

Tieto kieltäytymisestä voi ilmetä esimerkiksi poliisiasian tietojärjestelmään kirjatulta turvapaikkahakemukselta.

4.3.1.8 Laiton maahantulo tai oleskelu Suomessa

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos hakija on tullut Suomeen tai jatkanut oleskeluaan Suomessa laittomasti ja ilman 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua syytä joko ei ole ilmoittautunut viranomaisille tai ei ole tehnyt kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta mahdollisimman pian maahantuloonsa liittyvät olosuhteet huomioon ottaen. Lainkohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan h) alakohtaan.

Hallituksen esityksen (30/2024 vp) mukaan kohta koskee tilannetta, jossa henkilö on tullut maahan laittomasti tai jatkaa oleskeluaan maassa laittomasti. Se koskisi Suomessa käytännössä tilanteita, joissa henkilö tavataan maasta esimerkiksi ulkomaalaisvalvonnan tai rikoksen selvittämisen yhteydessä, ja hän hakee kansainvälistä suojelua vasta tässä vaiheessa. Henkilöllä on tällöin ollut

aikaa tehdä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ulkomaalaislain 95 §:n mukaisesti maahan tullessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen, mutta hän ei ole toiminut näin, vaan on valinnut luvattoman maassa oleskelun. Kohdan sisällyttäminen lakiin antaisi mahdollisuuden puuttua tilanteisiin, joissa hakija pyrkii pitkittämään maassa oleskeluaan tekemällä perusteettomia hakemuksia. Kyse ei siten olisi esimerkiksi tilanteista, joissa maahantulon edellytykset eivät ulkorajalla täyty ja henkilö hakee kansainvälistä suojelua.

Ulkomaalaislain 95 §:n 1 momentin mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Saman lainkohdan 2 momentin mukaan hakemus voidaan jättää myöhemminkin, jos:

1. olosuhteet ulkomaalaisen kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa ovat hänen täällä ollessaan muuttuneet;
2. ulkomaalainen on vasta myöhemmin voinut esittää selvitystä hakemuksensa tueksi; taikka
3. siihen on muu perusteltu syy.

Ulkomaalaislain 95 §:ää koskevassa hallituksen esityksen (28/2003 vp) mukaan pääsääntäisesti hakemus tulisi tehdä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai pian sen jälkeen. Lähtökohtana on pidettävä, että kansainvälisen suojelun tarpeessa oleva tekee hakemuksen mahdollisimman pian maahan tultuaan tai päästyään yhteyteen asianomaisiin viranomaisiin. Jos hakemus tehdään myöhemmin, tämä saattaa olla osoitus siitä, että hakija pyrkii käyttämään turvapaikkamenettelyä väärin tai että hänellä ei ole perusteita hakemukselleen. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekeminen myöhään ilman hyviä perusteita voi olla omiaan heikentämään hakemuksen yleistä uskottavuutta. Mitä kauemmin ulkomaalainen oleskelee maassa ennen kuin hän esittää hakemuksensa sitä paremmin hänen on perusteltava hakemuksen tekemisen viivästyminen hakemuksen uskottavuuden säilyttämiseksi. Hakemus voitaisiin tehdä myöhemminkin, jos ulkomaalainen on vasta myöhemmin voinut esittää selvitystä hakemuksensa tueksi. Säännös on tarpeen esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tullut on vasta jonkun aikaa maahan saapumisensa jälkeen osannut esittää perusteita hakemuksensa tueksi.

Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että on olemassa tilanteita, jolloin ulkomaalaisella voi olla hyvät perusteet sille, miksi hakemus on tehty myöhemmin. Tunnetuin näistä tilanteista on niin kutsuttu sur place -tilanne, kun ulkomaalaisen suojelun tarve on syntynyt vasta myöhemmin hänen asuttuaan jo ulkomailla. Jos viivyttelylle hakemuksen tekemisessä ei esitetä hyviä perusteluita, tämä johtaa hakemuksen uskottavuuden heikkenemiseen. Tietämättömyys menettelystä voi olla yksi ymmärrettävä viivytystä aiheuttava tilanne. Samoin jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan muulla perusteella, hänen ei välttämättä voi edellyttää hakevan turvapaikkaa tai suojelua niin kauan kun ei ole vaaraa palautuksesta kotimaahan. Tällaisella henkilöllä täytyy olla oikeus vedota myöhemmin suojelun tarpeeseen maahan jäämiselleen. Edellä mainitussa tilanteessa voitaisiin soveltaa momentin 3 kohtaa, jonka mukaan hakemus voitaisiin tehdä myöhemminkin muusta perustellusta syystä.

Jos hakija ei ole ilmoittautunut viranomaisille tai jättänyt hakemusta mahdollisimman pian, arvioidaan hakijan esittämää syytä hakemuksen jättämisen ajankohdalle osana hakemusperusteiden käsittelyä. Päätöksessä täytyy huomioida, mitä hakija itse on kertonut hakemuksensa jättämisen syystä ja ajankohdasta. Hakemusta ei voi hylätä pelkästään siitä syystä, että hakija ei ole jättänyt hakemusta mahdollisimman pian, vaan hakemusperusteet tulee arvioida normaalisti. Hakemuksen jättämisajankohta voi vaikuttaa hakijan kertoman uskottavuuteen sekä hakemuksen yleiseen uskottavuuteen. Jos hakemus päädytään hylkäämään, avataan päätöksen perusteluissa sen jälkeen, miksi hakemus on ratkaistu nopeutetussa menettelyssä juuri ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella.

Mahdollisen maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanomerkintöjen osalta on syytä huomioida, että ulkomaalaislain 200 a §:n 3 momentti ei mahdollista nopeampaa maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanoa, jos hakemus on käsitelty nopeutetussa menettelyssä 104 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla ja katsottu ilmeisen perusteettomaksi.

4.3.1.9 Vaara kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle

Ulkomaalaislain 104 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, jos hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta pakkokeinoin yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä. (UlkL 104 § 1 mom 9 kohta)

Lainkohta koostuu useammasta erilaisesta tilanteesta:

- hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi
  - kansalliselle turvallisuudelle tai
  - yleiselle järjestykselle taikka
- hakija on poistettu maasta pakkokeinoin
  - yleistä turvallisuutta tai
  - yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä.

Kohta perustuu menettelydirektiivin 31 artiklan 8 kohdan j) alakohtaan.

Arvio siitä, muodostaako henkilö kohdassa tarkoitettun vaaran kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle, tulee perustua aina tapauskohtaiseen harkintaan.

Hallituksen esityksessä (30/2024 vp) todetaan, että Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan käsitteen "kansallinen turvallisuus" piiriin kuuluvat jäsenvaltion sisäinen turvallisuus ja sen ulkoinen turvallisuus, ja näin ollen valtion elinten tai sen julkisten peruspalvelujen toimintaan tai väestön eloonjäämiseen kohdistuva uhka, ulkosuhteiden tai kansojen rauhanomaisen rinnakkaiselon vakavan häiriintymisen vaara tai sotilaallisiin etuihin kohdistuva uhka voivat vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen" (esimerkiksi tuomio asiassa C-72/22 PPU ECLI:EU:C:2022:505, kohta 88 oikeustapausviittauksineen). Kansalliselle turvallisuudelle aiheutuva uhka vaikuttaa siten koko suomalaiseen yhteiskuntaan, kuten esimerkiksi terrorismi, vakoilu ja vieraan valtion vahingollinen toiminta. Myös hybridi-vaikuttaminen, ja

kyberuhat ja kriittisen infrastruktuurin suojaaminen kytkeytyvät kansalliseen turvallisuuteen. Käsite "yleinen järjestys" puolestaan edellyttää unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan sitä, että kyse on paitsi yhteiskuntajärjestyksen häiriintymisestä, jota kaikki lain rikkominen merkitsee, myös yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavasta todellisesta, välittömästä ja riittävän vakavasta uhasta (esimerkiksi tuomio asiassa C-601/15 PPU ECLI:EU:C:2016:84, kohta 65 oikeustapausviittauksineen). Henkilön ei voida katsoa olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle esimerkiksi vain sillä perusteella, että hän on epäiltynä rikoksena rangaistavasta teosta tai on saanut tällaisesta teosta rikostuomion, vaan arvion on perustuttava tapauskohtaiseen harkintaan, jossa on otettava huomioon myös muut olosuhteet, kuten teon laatu ja vakavuus sekä teosta kulunut aika. Mikäli kysymys on vasta epäilyn asteella olevasta teosta, myös rikosepäilyn uskottavuudella on merkitystä (esimerkiksi KHO:2021:121).

4.3.2 Ilman huoltajaa olevat alaikäiset

Ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämä hakemus ratkaistaan nopeutetussa menettelyssä vain 104 §:n 1 momentin 2, 5 tai 9 kohdassa säädetyllä perusteella. Jos 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei pystytä antamaan nopeutetussa menettelyssä, nopeutettua menettelyä ei sovelleta. (UlkL 104 § 2 ja 3 mom)

Ilman huoltajaa olevan alaikäisen kohdalla nopeutettua menettelyä voi siis käyttää vain, jos hakija on tullut turvallisesta alkuperämaasta, kyseessä on tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävä uusintahakemus tai hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta pakkokeinoin yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä.

4.3.3 Erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitsevat hakijat

Nopeutettua menettelyä ei sovelleta myöskään sellaisten hakijoiden kohdalla, jotka ovat erityisten menettelyllisten takeiden tarpeessa ja heille ei voida antaa tarvittavaa tukea nopeutetussa menettelyssä. Katso erityisistä menettelyllisistä takeista lisää:

[Linkki – Luku 1.7.2 Haavoittuvan aseman ja erityisen menettelyllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen](#)

4.4 Päätös rajamenettelyssä

Rajamenettelyssä ei ole varsinaisesti kyse vastaavanlaisesta päätösmenettelystä kuin nopeutetun menettelyn tai tavallisen menettelyn kohdalla. Hallituksen esityksen (HE 30/2024 vp) mukaan rajamenettelyn tarkoituksena on, että turvapaikkatutkinta suoritetaan rajalla, kauttakulkualueella tai näiden läheisyydessä päästämättä hakijaa vielä oikeudellisesti maahan. Rajamenettelyn käyttöön ottamisella luotiin uusi keino käsitellä turvapaikkahakemuksia hyvin nopeassa menettelyssä ulkorajalla, kauttakulkualueella tai näiden läheisyydessä niin, ettei hakijoilla ole oikeutta liikkua vapaasti Suomen alueella tai edelleen muihin EU-maihin.

Rajamenettelystä säädetään ulkomaalaislain 104 a §:ssä. Sen 1 momentin mukaan rajamenettelyssä päätetään ulkorajan rajanylityspaikalla tai luvattoman ulkorajan ylityksen yhteydessä tehdyn kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisestä 103 §:n nojalla tai ratkaistaan hakemus 104 §:n nojalla nopeutetussa menettelyssä.

Rajamenettelyn 1 momentissa säädetystä soveltamisesta voidaan tilapäisesti poiketa, jos sen soveltaminen ei ole poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi mahdollista. (UlkL 104 a § 2 mom.)

3 momentin mukaan, jos hakija on ilman huoltajaa oleva alaikäinen, rajamenettelyä sovelletaan vain, jos hakemus voidaan:

1. jättää tutkimatta;
  - a) 103 §:n 1 kohdan nojalla, koska hakija tulee 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannesta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa; tai
  - b) 103 §:n 4 kohdan nojalla; taikka
2. käsitellä nopeutetussa menettelyssä;
  - a) 104 §:n 1 momentin 2, 5 tai 9 kohdan nojalla;
  - b) 104 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla, jos hakija on esittänyt vääriä asiakirjoja; tai
  - c) 104 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Lisäksi 3 momentin 2 kohdan b ja c alakohdan soveltaminen edellyttää, että on vakavia syitä katsoa hakijan pyrkivän salaamaan merkittäviä seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat kielteiseen päätökseen. Hakijalle on annettava mahdollisuus esittää hyväksyttäviä syitä toiminnalleen. (UlkL 104 a § 4 mom.)

Rajamenettelyä ei sovelleta, jos erityisiä menettelyllisiä takeita koskevassa 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei voida antaa. (UlkL 104 a § 5 mom.)

Käytettäessä rajamenettelyä Maahanmuuttoviraston on ratkaistava hakemus neljän viikon kuluessa sen jättämisestä. (UlkL 104 a § 6 mom.)

Rajamenettelyä sovellettaessa hakijalle tehdään neljän viikon kuluessa hakemuksen jättämisestä päätös joko hakemuksen tutkimatta jättämisestä tai päätös nopeutetussa menettelyssä. Näitä menettelyjä käsitellään omissa luvuissaan:

[Linkki – Luku 4.2 Päätös tutkimatta jättämisestä](#)

[Linkki – Luku 4.3 Päätös nopeutetussa menettelyssä](#)

Jos päätöstä ei pystytä tekemään neljän viikon kuluessa, hakemus siirretään pois rajamenettelystä. Jos prosessin aikana käy ilmi, että hakemusta ei voida jättää tutkimatta tai tutkia nopeutetussa menettelyssä tai rajamenettelyn muut edellytykset eivät täyty, hakemus siirretään pois rajamenettelystä.

4.5 Päätös tavallisessa menettelyssä

4.5.1 Tavallisessa menettelyssä tehtävän päätöksen perusteleminen

Jos hakemusta ei jätetä tutkimatta tai ratkaista nopeutetussa menettelyssä, se ratkaistaan tavallisessa menettelyssä. Tavallisessa menettelyssä tutkitaan hakijan kansainvälisen suojelun perusteet ja sen tueksi esittämät seikat sisällöllisesti (eli ns. aineellisesti) ja päätetään, myönnetäänkö hakijalle kansainvälistä suojelua vai ei.

Päätöstä tehdessä huomioidaan yleiset päätöstiedot. Katso näistä osio yleiset päätöstiedot:

[Linkki – Luku 4.1 Yleiset päätöstiedot](#)

Jos hakija ei täytä kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytyksiä, päätöksen yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla esille tulevilla perusteilla ulkomaalaislain 94 §:n mukaisesti.

Jos hakemus hylätään, päätetään samalla asianomaisen käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta, jollei asiassa ilmene erityisiä syitä, joiden vuoksi maasta poistamispäätös tulee jättää tekemättä (UlkL 98 § 4 mom).

Jos hakemusta tavallisessa menettelyssä käsiteltäessä huomataan, että jokin nopeutetun menettelyn perusteista soveltuisi tapaukseen, hakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos ei ole kulunut viittä kuukautta hakemuksen jättämisestä. Katso nopeutetun menettelyn käyttämisen perusteista:

[Linkki – Luku 4.3 Päätös nopeutetussa menettelyssä](#)

Seuraavaksi käsitellään päätöksen perustelemista kansainvälisen suojelun osalta.

4.5.2 Perustelut kansainvälisen suojelun osalta

Ulkomaalaislain 98 § koskee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemista. Pykälän 2 momentin mukaan oleskeluluvan myöntämisen edellytykset arvioidaan kunkin hakijan osalta yksilöllisesti ottaen huomioon hänen esittämänsä selvitykset olosuhteistaan asianomaisessa valtiossa sekä eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista.

Ulkomaalaislain 98 § vastaa sisällöltään menettelydirektiivin 10 artiklan 3 kohtaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että määrittävän viranomaisen kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista tekemät päätökset perustuvat hakemusten asianmukaiseen tutkintaan. Tätä varten jäsenvaltioiden on varmistettava, että

a) hakemukset tutkitaan ja ratkaistaan yksilöllisesti, objektiivisesti ja puolueettomasti;

b) eri lähteistä, kuten EASO:ltä (nyk. EUAA) ja Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetulta (UNHCR) ja asiaankuuluvilta kansainvälisiltä

ihmisoikeusjärjestöiltä, hankitaan täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja hakijoiden alkuperämaissa ja tarvittaessa myös kauttakulkumaissa vallitsevasta tilanteesta ja että nämä tiedot ovat hakemusten tutkinnasta ja ratkaisemisesta vastaavan henkilöstön saatavilla.

Euroopan unionin tuomioistuin on ratkaisukäytännössään (ks. mm C 277/11 M v. Irlanti & C-148/13–C-150/13 A, B ja C v. Alankomaat) todennut, että direktiivin mukainen tosiseikkojen ja olosuhteiden arviointi tapahtuu todellisuudessa kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäinen vaihe koskee niiden tosiseikkojen vahvistamista, jotka voivat toimia hakemusta tukevinä todisteina, kun taas toisessa vaiheessa on kyse näiden todisteiden oikeudellisesta arvioinnista, mikä tarkoittaa päätöksen tekemistä siitä, onko kyseessä olevan tapauksen tosiseikaston perusteella katsottava, että kansainvälisen suojelun myöntämisen aineelliset edellytykset täyttyvät.

Turvapaikkapäätökseen sisältyvät kansainvälisen suojelun perustelut voidaan direktiivin mukaisesti jakaa käytännössä kahteen osioon: näytön arviointiin ja oikeudelliseen arviointiin. Näytön arviointiin kuuluu ensinnäkin hakemuksen perusteeksi esitettyjen seikkojen, perusteiden, olosuhteiden ja kaiken niihin liittyvän näytön varsinainen arviointi ja toisaalta tämän arvion perusteella tehtävä tulevaisuuteen kohdistuvan uhan ja oikeudenloukkausten arviointi (ns. riskiarviointi). Eli tässä vaiheessa arvioidaan ja vahvistetaan hakemuksen perusteeksi esitetyt seikat. Vasta tämän jälkeen arvioidaan täyttyvätkö näiden seikkojen perusteella kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytykset (ns. oikeudellinen arviointi).

4.5.2.1 Näytön arviointi

Näytön arvioinnilla tarkoitetaan hakemuksen perusteeksi esitettyjen kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin kannalta olennaisten turvapaikkahakemusten perusteiden, seikkojen ja asiaan kokonaisuudessaan liittyvän näytön arviointia, eli käytännössä näiden seikkojen uskottavuusarviointia. Kansainväliseen suojeluun liittyvien hakemusten näytön arviointi on kokonaisharkintaa, jossa on olennaista huomioida aina kaikki asiaan liittyvä näyttö. Näytön arviointi tulee tehdä objektiivisesti ja puolueettomasti huomioiden ajantasainen maatieto.

Näytön arviointi on olennainen osa kansainvälisen suojelun tarpeen arviointia, sillä siinä arvioidaan ja esitetään Maahanmuuttoviraston perustelut ja näkemys siitä, mitkä hakemuksen perusteeksi esitetyt seikat ja tapahtumat katsotaan näytetyksi ja mitä puolestaan ei katsota näytetyksi.

Sillä, katsotaanko jokin näytetyksi vai ei, viitataan siihen, mitä Maahanmuuttovirasto katsoo kyseisen hakemuksen osalta riittävällä tavalla toteen näytetyksi. Arvioitavien perusteiden ja seikkojen, sekä tulevaisuuden uhan osalta sovellettavana näyttökynnyksenä pidetään perusteltua todennäköisyyttä. Näyttökynnys ilmaisee, mitä todennäköisyyden astetta edellytetään, että seikka voidaan katsoa näytetyksi ja mille todennäköisyyden asteelle näyttötaakan omaavan on kyettävä näyttämään asia. Arvioitavan seikan todenperäisyyttä ei tarvitse pitää varmana, eikä edes melko todennäköisenä, mutta toisaalta pelkkä mahdollisuus siitä, että jokin on mahdollista ei riitä kansainvälistä suojelua koskeva näyttökynnyksen

täyttymiseen. Näyttökynnyksessä ei ole kyse matemaattisesta kaavasta, vaan näyttökynnyksen täytyminen arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Turvapaikka-asioissa näyttötaakka on jaettu, mutta joissain tilanteissa se kääntyy enemmän joko hakijalle tai viranomaiselle.

Näytön käsite tulee ymmärtää laajasti. Näyttöä ovat esimerkiksi hakijan kertoma, toimitetut ja viranomaisen hankkimat lisäselvitykset, mahdolliset viranomaistiedot sekä asianomaisen valtion olosuhteita koskeva eri lähteistä hankittu ajantasainen maatieto.

Hallituksen esityksen (HE 2008/86 vp) mukaan kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten tutkinnan näkökulmasta keskeistä on tieto valtion yleisistä yhteiskunnallisista ja poliittisista olosuhteista sekä valtion ihmisoikeustilanteesta ja lainsäädännöstä. Lähtömaatieto auttaa hakijan kertomuksen uskottavuuden ja vainon pelon perusteltavuuden arvioimista sekä perustellun pelon ja vainon välisen yhteyden tunnistamista. Lähtömaatieto myös auttaa hakemuksen käsittelijää ymmärtämään paremmin hakijan kotimaan, pysyvän asuinmaan tai kauttakulkumaan olosuhteita.

Keskeistä näytön arvioinnissa on, että päätöksestä käy ilmi perusteet sille, miten asiassa esitettyjä perusteita, seikkoja ja niihin liittyvää näyttöä on arvioitu sekä arvioinnista seuraavat johtopäätökset. Johtopäätöksissä on olennaista ottaa kantaa kaikkien kansainvälisen suojelun kannalta olennaisten perusteiden ja seikkojen osalta siihen, katsotaanko ne näytetyksi vai ei.

EUAA on julkaissut näytön arviointia ja riskiarviointia koskevan kattavan käytännön oppaan: Practical Guide on Evidence and Risk Assessment.

EUAA:n mukaan hakijan kertomuksen uskottavuutta arvioidaan kolmen uskottavuusindikaattorin kautta:

- sisäinen uskottavuus: sisäisellä uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että hakijan kertoma on sisäisesti johdonmukaista, eli hakija on kertonut asioista johdonmukaisesti prosessin eri vaiheissa ja hakijan esittämä muu näyttö tukee hakijan kertomaa. Kerronnan tulee olla myös riittävän yksityiskohtaista ja täsmällistä huomioiden hakijan yksilölliset olosuhteet.
- ulkoinen uskottavuus: ulkoisella uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että hakijan kertoma on yhdenmukaista muista lähteistä saadun tiedon kanssa, kuten lähtömaatiedon, tunnettujen tosiasioiden ja muiden esim. viranomaisen hankkimien tietojen kanssa.
- todentuntuisuus/vakuuttavuus (eng. plausibility): vakuuttavuudella tarkoitetaan sitä, että hakijan kertoman on oltava mahdollista yleisesti hyväksytyjen tosiasioiden valossa. Esimerkiksi selvästi mielikuvitukseen perustuva kertoma ei täytä tämän indikaattorin edellytyksiä. Uskottavuusindikaattorina vakuuttavuutta tulee käyttää varoen, eikä uskottavuusarvion tule perustua oletuksiin esimerkiksi siitä, miten henkilö jossakin tilanteessa reagoi, ajattelee tai tekee, vaan perustelujen tulee olla objektiivisia. Vaikka jokin tapahtuma tai asia voi vaikuttaa

epätodennäköiseltä, ei tämä välttämättä tarkoita, etteikö se voisi olla mahdollista ja selitettävissä.

Ristiriidat ja epä johdonmukaisuudet voivat vaikuttaa negatiivisesti hakijan kertoman ja esitetyn näytön uskottavuuteen ja heikentää hakijan yleistä uskottavuutta. Jos ristiriitoja tai epä johdonmukaisuuksia ilmenee, tulee arvioida, onko niille jokin selittävä tekijä hakijan tai esim. puhuttelun olosuhteissa (ks. seuraavan kappaleen vinoumat). Hakijalle tulee varata mahdollisuus antaa selitys merkittävistä ristiriidoista ja epä johdonmukaisuuksista.

Hakijan kykyyn kertoa tai esittää näyttöä perusteestaan voivat vaikuttaa hakijaan liittyvät sekä esim. asian selvittämiseen tai olosuhteisiin liittyvät seikat, eli niin sanotut vinoumat. Tällaisia voivat olla esimerkiksi:

- muistin toiminta ja tapahtumista kulunut aika
- traumaattiset kokemukset
- psyykkiset ja fyysiset terveysongelmat
- ikä
- koulutustausta
- kulttuuri, uskonto ja uskomukset
- pelko ja luottamuspula viranomaisiin
- stigma ja häpeä
- sukupuoliroolit
- puhutteluteknikka ja esitetyt kysymykset
- puhuttelijaan liittyvät seikat, kuten asenteet ja ennakkoluulot, tunteet ja väsymys
- puhuttelutilanne
- väärinymmärrykset, kulttuuriset eroavaisuudet tai ongelmat tulkkauksessa

Näiden mahdollisesta vaikutuksesta sekä mm. uskottavuusindikaattoreista ja asiakirjojen arvioinnista tarkemmin edellä mainitusta EUAA:n julkaisemasta käytännön oppaasta: Practical Guide on Evidence and Risk Assessment.

4.5.2.1.1 Benefit of the doubt

Epäselvissä tapauksissa perusteen tai seikan uskottavuutta voi arvioida niin sanotun benefit of the doubt -periaatteen avulla.

Kansallisessa lainsäädännössä periaatetta ilmentää ulkomaalaislain 98 §:n 3 momentti, jonka mukaan hankittuaan saatavilla olevan selvityksen viranomaisen on ratkaistava asia hakijan eduksi hänen kertomuksensa perusteella, jos hakija on siltä osin kuin se on mahdollista myötävaikuttanut asian selvittämiseen ja jos viranomainen on vakuuttunut hakemuksen uskottavuudesta kansainvälisen suojelun tarpeen osalta.

Periaatteesta säädetään määritelmädirektiivin 4 artiklan 5 kohdassa:

Vaikka jäsenvaltiot soveltavat periaatetta, jonka mukaan hakijan velvollisuutena on esittää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteluiksi tarvittavat seikat, ja vaikka joidenkin hakijan lausumien seikkojen

tueksi ei olisi esitetty asiakirjoja tai muita todisteita, näitä seikkoja ei tarvitse todentaa, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) hakija on todella yrittänyt esittää näyttöä hakemuksensa tueksi;
- b) kaikki hakijan saatavissa olevat olennaiset seikat on esitetty ja muiden asiaan vaikuttavien seikkojen puuttumisesta on annettu tyydyttävä selitys;
- c) hakijan lausumia pidetään johdonmukaisina ja uskottavina eivätkä ne ole ristiriidassa hänen tapaukseensa liittyvien saatavilla olevien tapauskohtaisten ja yleisten tietojen kanssa;
- d) hakija on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa heti kun mahdollista, jollei hakija voi esittää uskottavia syitä sille, miksei hän ole toiminut näin; ja
- e) hakija on todettu yleisesti uskottavaksi

Epäselvä seikka katsotaan näytetyksi hakijan eduksi, jos kaikki benefit of doubt -periaatteen edellytykset täyttyvät.

Myös benefit of the doubt -periaatetta ja sen osatekijöitä on käsitelty EUAA:n käytännön oppaassa Practical Guide on Evidence and Risk Assessment.

4.5.2.1.2 Tulevaisuuden uhan arviointi (ns. riskiarvio)

Kansainvälisen suojelun arvioinnissa on aina olennaista kiinnittää huomiota hakijaa tulevaisuudessa uhkaaviin oikeudenloukkauksiin. Kansainvälisen suojelun arvioimiseksi ei ole riittävää, että arvioidaan hakijan turvapaikkahakemuksen perusteeksi esittämien seikkojen ja perusteiden uskottavuutta, vaan olennaista on tämän lisäksi arvioida, onko hakija näytetyksi katsottujen seikkojen ja olosuhteiden vuoksi tulevaisuudessa oikeudenloukkausten vaarassa.

Maahanmuuttoviraston päätöksissä arvio hakijaan tulevaisuudessa kohdistuvasta oikeudenloukkausten vaarasta toteutuu riskiarviossa, joka on osa näytön arviointia. Riskiarviossa huomioidaan hakijan subjektiivinen pelko, eli mitä hakija pelkää ja arvioidaan asiassa kokonaisuudessaan käytössä olevan näytön perusteella, olisiko hakija vaarassa joutua oikeudenloukkausten kohteeksi tulevaisuudessa, eli onko pelko objektiivisesti perusteltu.

Riskiarviossa sovelletaan samaa näyttökynnystä kuin näytön arvioinnissa, eli perusteltua todennäköisyyttä. Näyttökynnys siis ylittyy, jos katsotaan olevan perusteltu todennäköisyys sille, että hakija olisi tulevaisuudessa oikeudenloukkausten vaarassa koti- tai paluualueellaan.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että vaikka riskiarviossa arvioidaan hakijaan tulevaisuudessa kohdistuvien oikeudenloukkausten vaaraa ja todennäköisyyttä, riskiarviossa ei vielä varsinaisesti arvioida täyttääkö hakija turvapaikan tai toissijaisen suojelun laissa säädettyjä edellytyksiä. Tämä arvio tehdään oikeudellisessa arviossa, jossa hakijan tilannetta verrataan lain edellytyksiin.

Riskiarvio tulee aina tehdä huomioiden kaikki asiassa saatu näyttö kokonaisuutena. Hakijaan tulevaisuudessa kohdistuvaa oikeudenloukkausten

vaaraa arvioidaan sen perusteella, mitä näytön arvioinnissa on aiemmin katsottu näytetyksi ja/tai mitä ei ole katsottu näytetyksi. Riskiarviossa on olennaista myös huomioida ajantasainen ja eri lähteistä hankittu maatieto, sillä ajantasaisella lähtömaatiedolla on ratkaiseva vaikutus tulevaisuuteen kohdistuvassa riskiarviossa. Kaikissa tapauksissa on myös huomioitava kunkin hakijan henkilökohtaiset olosuhteet ja miten ne voivat mahdollisesti vaikuttaa vaaralle altistumiseen.

Hakijaan tulevaisuudessa kohdistuva oikeudenloukkausten vaara tulee arvioida sekä hakijan esittämien että mahdollisten viran puolesta huomioitavien turvapaikkaperusteiden ja seikkojen osalta. Esimerkiksi hakijoihin kotialueensa tai muun paluualueen yleisen turvallisuustilanteen vuoksi kohdistuva oikeudenloukkausten vaara huomioidaan aina, vaikkei hakija itse vetoaisi tähän hakemuksensa perusteena. Viran puolesta huomioidaan esimerkiksi myös tiettyjen maiden osalta alaikäisten tyttöjen vaara joutua silvotuksi (FGM).

Päätöksessä tulee käydä selkeästi ilmi Maahanmuuttoviraston perustelut sekä johtopäätökset hakijaan tulevaisuudessa kohdistuvasta uhasta.

Riskiarviossa on erityisesti kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Jos on katsottu näytetyksi, että hakijaan on jo kohdistunut vakavia oikeudenloukkauksia tai että häntä on suoraan uhattu vakavilla oikeudenloukkauksilla, on tämä vakava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua vakavien oikeudenloukkausten vaaraan myös tulevaisuudessa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tule toistumaan. Näissä tilanteissa todistustaakka, eli velvollisuus perustella ja osoittaa, että vastaava ei toteudu tulevaisuudessa, kääntyy viranomaiselle (ks. määritelmädirektiivin 4 artiklan 4 kohta).
- Vaikka hakijaan ei katsottaisi kohdistuvan tulevaisuudessa uhkaa minkään yksittäisen seikan tai perusteen vuoksi, on riskiarviossa otettava huomioon useampien perusteiden ja seikkojen mahdollinen yhteisvaikutus, eli kumuloituminen.
  - Esimerkki: Jos hakija kertoo olevansa uhattuna kotimaassaan useista syistä, esimerkiksi kristinuskoon kääntymisen, etnisen taustansa ja perheenjäsenen yhteiskunnallisen aseman vuoksi, voivat nämä seikat mahdollisesti yhdessä vaikuttaa hakijaan tulevaisuudessa kohdistuvaan oikeudenloukkausten vaaraan ja lisätä oikeudenloukkausten vaaran todennäköisyyttä tulevaisuudessa.
- Myöhempien hakemusten osalta on huomioitava myös aiempien hakemusten yhteydessä näytetyksi katsotut seikat ja tapahtumat, jotka voivat vaikuttaa hakijaan tulevaisuudessa kohdistuvaan oikeudenloukkausten vaaraan esimerkiksi lisäten hakijaan kohdistuvien oikeudenloukkausten todennäköisyyttä.

Riskiarviossa on keskeistä arvioida, mitä seuraamuksia vaaroista voi aiheutua hakijalle eli kuinka vakava vaara on, kuinka altistunut hakija tulisi olemaan vaaralle ja vaaran todennäköisyys (huomioiden myös epävarmuustekijät, kuten maatiedon saatavuus alueelta) ja voisiko hakija hyväksyttävien keinoin välttää vaaraa.

Jos hakijan katsotaan olevan vaarassa joutua vakavien oikeudenloukkausten vaaraan kotialueellaan tai paluualueellaan, huomioidaan ja arvioidaan osana riskiarviota tarvittaessa myös viranomaissuojelun mahdollisuus hakijan kertomus ja ajantasainen maatieto huomioiden.

4.5.2.2 Oikeudellinen arvio

Päätöksen oikeudellisella arviolla tarkoitetaan päätöksen osiota, jossa perusteellaan, täyttääkö näytön arvioissa ja sen osana riskiarviossa arvioitu hakijan tilanne lain määrittämät kansainvälisen suojelun edellytykset.

Koska turvapaikka (UlkL 87 §) on ensisijainen kansainvälisen suojelun muoto, oikeudellisessa arvioissa arvioidaan ensin turvapaikan myöntämisen edellytykset ja avataan johtopäätös turvapaikan myöntämisen osalta. Turvapaikan myöntäminen edellyttää, että kaikki laissa säädetyt turvapaikan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Jos turvapaikan myöntämisen edellytykset eivät täyty, arvioidaan toissijaisen suojelun (UlkL 88 §) edellytysten täytyminen ja avataan johtopäätös toissijaisen suojelun myöntämisen osalta. Toissijaisen suojelun edellytykset arvioidaan Maahanmuuttoviraston vakiintuneen käytännön mukaan ulkomaalaislain mukaisessa järjestyksessä. Tällä tarkoitetaan sitä, että ensin arvioidaan toissijaisen suojelun myöntämisen edellytykset ulkomaalaislain 88 § 1 momentin 1 ja 2 kohtien perusteella. Tämän jälkeen arvioidaan toissijaisen suojelun myöntämisen edellytykset ulkomaalaislain 88 § 1 momentin 3 kohdan perustella. Toissijaisen suojelun myöntäminen edellyttää, että kaikkien laissa säädettyjen toissijaisen suojelun edellytysten tulee täytyä.

Jos hakija täyttää turvapaikan myöntämisen edellytykset, ei toissijaisen suojelun edellytysten arviointi ole tarpeen. Jos hakija täyttää turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset, on oikeudellisessa arvioissa tämän jälkeen vielä tarvittaessa arvioitava sisäisen paon mahdollisuus.

Jos turvapaikka tai toissijainen suojele jätetään antamatta poissulkemislausekkeiden perusteella, arvioidaan ja perustellaan oikeudellisessa arvioissa poissuljentalausekkeiden soveltaminen.

Kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytyksiä sekä sisäistä pakoa ja poissuljenta on käsitelty jäljempänä omien otsikoidensa alla.

4.5.3 Lyhyt turvapaikkapäätös

Hallintolain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Päätöksen perustelut voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätökseen muutosta. (HL 45 § 1 mom ja 2 mom 4 kohta)

Vakiintuneen käytännön mukaan myönteisiä turvapaikkapäätöksiä ei ole perusteltu yhtä kattavasti kuin kielteisiä päätöksiä. Päätöksessä perustellaan lyhyesti, millä perusteella turvapaikka on myönnetty. Päätökselle ei ole tarpeen listata kaikkia asiaan vaikuttaneita lisäselvityksiä.

Lyhyt myönteinen turvapaikkapäätös voidaan tehdä myös sellaisissa tilanteissa, joissa hakijan kaikkia turvapaikkaperusteita ei tutkita. Hakija on voinut esittää hakemuksensa perusteeksi useita turvapaikkaperusteita, mutta turvapaikka myönnetään vain yhden tai osan niistä perusteella tutkimatta muita perusteita tarkemmin. Tällöin päätöksestä tulee ilmetä selkeästi, millä perusteella turvapaikka on myönnetty. Lisäksi päätöksestä täytyy ilmetä myös muut perusteet, joihin hakija on vedonnut ja joita ei ole arvioitu päätöksessä, sekä maininta siitä, että muita perusteita ei ole tutkittu.

Myös lyhyessä päätöksessä perusteluja voidaan avata tarvittaessa tarkemmin. Esim. henkilöllisyyttä koskevia perusteluita voi olla tapauskohtaisesti tarve avata enemmän. Myös jos hakijan katsotaan joutuneen ihmiskaupan uhriksi, ja hänet on hyväksytty auttamisjärjestelmään, tulee tämä kirjata myös päätökseen. Perustelut voidaan kirjoittaa aina myös kokonaisuudessaan auki ja tehdä ns. pitkä päätös. Jos päätökseen liittyy esimerkiksi paljon monimutkaisia perusteita ja seikkoja ja lyhyestä päätöksestä ei tulisi hakijalle ymmärrettävä, perustelut olisi hyvä avata. Lisäksi hallintolaki edellyttää, että perustelut esitetään, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön (HL 45 § 3 mom).

4.5.4 Kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytykset

4.5.4.1 Turvapaikka

Ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentin mukaan maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun.

Turvapaikka jätetään antamatta poissuljentatilanteissa (UlkL 87 §:n 2-6 mom.) Poissuljennasta katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.4.4 Poissuljenta](#)

Uusintahakemusten käsittelyn yhteydessä on lisäksi huomioitava, että ulkomaalaislain 88 b §:n 1 momentin mukaan 87 §:n 1 momentissa tarkoitettu perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi tai 88 §:n 1 momentissa tarkoitettu todellinen vaara joutua kärsimään vakavaa haittaa voi perustua kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta lähdön jälkeisiin tapahtumiin tai sellaisiin toimiin, joihin hakija on lähtönsä jälkeen osallistunut. Edelleen 88 b §:n 2 momentin mukaan jos 102 §:n mukaisen uusintahakemuksen yhteydessä todettu 87 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaino perustuu olosuhteisiin, jotka hakija on itse aiheuttanut kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta lähtönsä jälkeen ainoana tai pääasiallisena tarkoituksenaan saada aikaan tarvittavat edellytykset kansainvälisen suojelun hakemiselle, voidaan hakijalle myöntää turvapaikan sijaan 88 §:n 1 momentin mukainen oleskelupa toissijaisen suojelun perusteella.

Hallituksen esityksen 10/2025 vp mukaan 88 b §:n 2 momentissa säädettäisiin hakemuksen ratkaisemisesta tilanteessa, jossa kansainvälisen suojelun tarve on hakijan tahallisen toiminnan seurauksena syntynyt vasta alkuperämaasta lähdön jälkeen. Jos hakija on tahallisesti keksinyt itselleen pakolaisasemaan oikeuttavat perusteet, ja näiden perusteiden ei voida katsoa hakemusta ratkaistaessa kuvastavan hakijan todellista vakaumusta, näkemyksiä tai elämäntilannetta, voisi Maahanmuuttovirasto jättää pakolaisaseman myöntämättä ja myöntää hakijalle sen sijaan toissijaista suojelua. Näin ollen tulee myös varmistettua, ettei palautuskieltoa rikota. Edelleen hallituksen esityksen mukaan momentin soveltaminen edellyttää, että määrittävä viranomainen pystyy perustelevaan hakijan toiminnan olleen vilpillistä, eikä sen tule perustua olettamaan.

Edelleen hallituksen esityksen 10/2025 vp mukaan olennaista ehdotetun muutoksen soveltamisessa on tahallisuuden varmentaminen; määrittävän viranomaisen on pystyttävä perustelevaan hakijan toiminnan tosiasiallinen vilpillisyys. Jokaiselle kuuluviin uskonnon- ja sananvapauteen sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen kuuluu myös oikeus vaihtaa uskontoa tai vakaumusta tai ryhtyä poliittisesti aktiiviseksi, milloin tahansa, myös kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta lähdön jälkeen. Aito kääntyminen tai esimerkiksi poliittisen vakaumuksen vaihtuminen voi tapahtua myös alun perin vilpillisen toiminnan seurauksena. Näin ollen määrittävän viranomaisen päätös ei voi perustua olettamaan toiminnan tahallisuudesta, sillä yllä mainitut perusoikeudet on turvattava.

Kaikkien turvapaikan myöntämisen edellytysten tulee täytyä, että turvapaikka voidaan myöntää. Seuraavaksi käsitellään tarkemmin turvapaikan myöntämiselle laissa säädetyt edellytykset yksitellen.

4.5.4.1.1 Oleskelu kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella

Turvapaikan myöntäminen edellyttää ensinnäkin, että henkilö oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella. Edellytyksen taustalla on se, että suojaa vakavia oikeudenloukkauksia vastaan antaa lähtökohtaisesti henkilön koti- tai pysyvä asuinvaltio. Jos oikeudenloukkauksen aiheuttava taho on kyseinen valtio, tai valtio on kyvytön antamaan oikeudenloukkauksen kohteena olevalle henkilölle suojaa, henkilö voi olla kansainvälisen suojelun tarpeessa.

Kansainvälisen suojelun edellytysten täytyminen arvioidaan kunkin hakijan kohdalla suhteessa hänen *kotimaahansa tai entiseen pysyvään asuinmaahansa*. Kotimaalla tarkoitetaan nimenomaan henkilön kansalaisuusvaltiota. Lain esitöiden (HE 28/2003) mukaan pysyvän asuinmaan käsite tulee sovellettavaksi vain kansalaisuudettoman henkilön kohdalla. Jos tietyn valtion kansalainen asuu pysyvästi muussa kuin kansalaisuusvaltiossaan ja joutuu vainotuksi pysyvässä asuinmaassaan, hänen on ensisijaisesti haettava suojelua kansalaisuusvaltiostaan. Tällaisen henkilön kansainvälisen suojelun tarve arvioidaan suhteessa hänen kansalaisuusvaltioonsa.

On kuitenkin huomioitava, että jos hakija on asunut kotimaansa ulkopuolella, voi tällä olla merkitystä, jos asiassa tulee arvioitavaksi turvallista kolmatta maata koskeva sääntely. Huomioitavaksi voi tulla myös turvallista

turvapaikkamaata ja toisesta EU-maasta suojelua saaneita koskeva sääntely. Katso näistä tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.2.2 Hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannesta maasta](#)

[Linkki – Luku 4.2.3 Hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisesta EU-maasta](#)

Jos hakijalla on *useamman* valtion kansalaisuus, on syytä huomioida, että kansalaisuusvaltiolla tarkoitetaan jokaista valtiota, jonka kansalainen hakija on. Geneven pakolaissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdassa on todettu, että siinä tapauksessa, että henkilöllä on useamman kuin yhden maan kansalaisuus, käsitteellä 'kansalaisuusmaa' tarkoitetaan jokaista maata, jonka kansalainen hän on. Sellaisen henkilön, joka ilman pätevää, perusteltuun pelkoon pohjautuvaa syytä ei ole vedonnut jonkin kansalaisuusmaansa suojelukseen, ei katsota olevan vailla kansalaisuusmaansa suojaa. Sama on todettu Euroopan unionin tuomioistuimen 9.11.2021 antamassa ratkaisussa asiassa C-91/20. Hakijan katsotaan olevan siis vailla kansalaisuusmaansa ensisijaista suojaa vain, jos hakija ei voi saada minkään kansalaisuusmaansa suojelua.

Jos hakijalla on useamman valtion kansalaisuus, kansainvälisen suojelun edellytykset voidaan arvioida suhteessa joko johonkin hakijan kansalaisuusvaltioista tai tarvittaessa suhteessa useampaan kansalaisuusvaltioon. Kansalaisuusvaltion suojelu on aina ensisijaista suhteessa kansainvälisen suojelun myöntämiseen. Tarvittaessa on huomioitava, onko hakijan mahdollista saada suojelua miltään kansalaisuusvaltioltaan. Vaikka kansainvälisen suojelun edellytykset olisi aiemmin arvioitu suhteessa vain hakijan yhteen kansalaisuusvaltioon, tarvittaessa suojelun edellytykset tulee arvioida myös suhteessa muihin kansalaisuusvaltioihin, sillä kansainvälistä suojelua ei voida myöntää, jos hakija voi turvautua jonkin kansalaisuusvaltionsa suojeluun.

Jos hakijan kansalaisuus jää tuntemattomaksi tai kansalaisuus jää epäselväksi ("Ei tiedossa"), kansainvälisen suojelun tarve arvioidaan suhteessa entiseen pysyvään asuinmaahan tai pysyviin asuinmaihin. Hakijan kansalaisuudeksi ei tule kuitenkaan näissä tapauksissa kirjata päätökseen kansalaisuudeton.

Päätöksessä määritellään aina myös hakijan *kotipaikka* tai jos hakijalla ei katsota olevan kotimaassaan varsinaista kotipaikkaa, niin jokin muu alue, johon suhteessa hakemus tutkitaan (ns. *paluualue*). Esimerkiksi kotimaansa ulkopuolella syntyneiden hakijoiden hakemus tutkitaan lähtökohtaisesti suhteessa maan pääkaupunkiin tai muuhun paikkakuntaan, jonne hakijalla esimerkiksi voidaan katsoa olevan siteitä.

Vaikka hakijan kotipaikka tai paluualue todetaan käytännössä vasta päätöksessä, on hakijan kotialueen ja paluualueen tunnistamisella jo hakemusta tutkittaessa olennainen merkitys, että tutkinnassa selvitetään hakemuksen ratkaisemisen kannalta olennaisia seikkoja. Katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 3.2.3.5 Taustatiedot](#) ja sieltä alta Kotipaikka ja paluualue

[Linkki – 3.2.5.1 Turvapaikkaperusteiden selvittäminen](#)

Ulkomaalaislain mukaan turvapaikka annetaan maassa oleskelevalle henkilölle, eikä turvapaikkaa voida myöntää turvapaikkamenettelyssä ulkomailla oleskelevalle henkilölle.

4.5.4.1.2 Perustellusti aiheita pelätä

Turvapaikan myöntäminen edellyttää myös, että hakijalla arvioidaan olevan perustellusti aiheita pelätä vainoa. Käsite "perustellusti aiheita pelätä" sisältää sekä subjektiivisen että objektiivisen tekijän. Sen selvittämiseksi, onko henkilöllä perustellusti aiheita pelätä vainoa, kumpikin tekijä on otettava huomioon.

Pelko on subjektiivinen käsite ja turvapaikan myöntämisen edellytysten arviointi edellyttää siten hakijan lausuntojen arvioimista. Hakijalta tulee selvittää, mitä hän pelkää ja miksi. Yksinomaan hakijan subjektiivisesti tuntema pelko ei kuitenkaan tarkoita, että hakijalla on välttämättä ulkomaalaislain mukainen perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan, vaan maatiedon on tuettava henkilön kertomusta hänen tuntemastaan pelosta. Päätöksenteossa on ratkaisevaa, että viranomaisen arvioi kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytysten täyttymistä objektiivisista lähtökohdista ja katsoo, että vakavien oikeudenloukkausten vaara on todellinen. Kun lähtömaasta saatava matieto tukee hakijan kertomusta esimerkiksi siitä, että hänen kaltaisessa asemassa olevia henkilöitä vainotaan, voidaan katsoa, että vainon pelko on myös objektiivisesti perustellusta. Hakijan pelkoa koskevan kertomuksen tulee lisäksi olla riittävän omakohtainen, täsmällinen, johdonmukainen ja ristiriidaton, jotta sitä voidaan pitää uskottavana. Jos kertomus on kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin kannalta merkityksellisten seikkojen osalta ylimalkainen, epäjohdonmukainen ja sisältää ristiriitaisuuksia, ei seikkoja voida katsoa näytetyksi, eikä hakijan pelon voida lähtökohtaisesti katsoa olevan objektiivisesti perustellusta.

Esimerkki: Hakija on uskottavasti kertonut olevansa erään oppositiopuolueen aktiivijäsen kotimaassaan. Hän pelkää joutuvansa kidutetuksi poliittisen mielipiteensä takia. Pelko on perustellusta, sillä ajantasaisen maatiedon mukaan hakijan kotimaan viranomaiset etsivät aktiivisesti käsiinsä kyseisen oppositiopuolueen kannattajia ja kiduttavat heitä pelotellakseen heitä lopettamaan poliittisen toimintansa.

Määritelmädirektiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaan se seikka, että hakija on jo joutunut vainotuksi tai että häntä on suoraan uhattu vainolla, on vakava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua vainotuksi, jollei ole perustellusta syytä olettaa, ettei tämä vaino tule toistumaan.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi J.K. v. Ruotsi ratkaisuisaan, että aiempi vakavien oikeudenloukkausten kohteeksi joutuminen on vahva osoitus Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaisesta kohtelusta myös tulevaisuudessa, mikäli henkilön kertomus on ollut yleisesti ottaen johdonmukainen ja uskottava sekä yhdenmukainen luotettavista ja puolueettomista lähteistä hankitun lähtömaatiedon kanssa. Tuomioistuimen mukaan tällaisissa olosuhteissa näyttötaakka kääntyy viranomaiselle.

Edellä mainitusta seuraa, että tilanteissa, joissa hakija on jo joutunut vainotuksi tai häntä on suoraan uhattu vainolla, mutta on perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tule toistumaan, on viranomaisella näyttötaakka, eli velvollisuus perustella se, ettei hakijaan aiemmin kohdistunut vaino toistu hakijan palatessa kotimaahansa (ns. näyttötaakan kääntyminen).

On syytä huomioida, että yksinomaan se, että henkilö on aiemmin joutunut oikeudenloukkausten kohteeksi alkuperämaassaan, ei tarkoita, että hänelle annetaan turvapaikka, jos vaaraa vastaavien tekojen kohteeksi joutumisesta ei enää ole. Toisaalta aiemman vainon puuttuminen ei myöskään ole osoitus siitä, etteikö hakija voisi olla vainon vaarassa tulevaisuudessa.

Euroopan unionin tuomioistuin on ratkaisussaan C-353/16 todennut, että se seikka, että henkilö on aiemmin ollut alkuperämaansa viranomaisten kidutuksen uhrina, ei yksinään riitä oikeuttamaan sitä, että hänelle myönnetään toissijaista suojelua hetkellä, jolloin ei enää ole todellista vaaraa siitä, että tällaista kidutusta tapahtuisi uudestaan, mikäli hänet palautettaisiin kyseiseen maahan.

Kansainvälisen suojelun tarvetta arvioitaessa on huomioitava myös sellaiset perusteet, jotka ovat syntyneet hakijan kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta lähdön jälkeen.

Ulkomaalaislain 88 b §:ssä säädetään lähdön jälkeisestä kansainvälisen suojelun tarpeesta (ns. *sur place*-tilanteet). Lain mukaan hakijan perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi tai todelliseen vaaran joutua kärsimään vakavaa haittaa voi perustua kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta lähdön jälkeisiin tapahtumiin tai sellaisiin toimiin, joihin hakija on lähtönsä jälkeen osallistunut. Lain esitöissä (HE 166/2007) on todettu, että on olemassa tilanteita, joissa kansainvälisen suojelun tarve syntyy vasta ulkomaalaisen lähdettyä kotimaastaan tai pysyvästä asuinmaastaan. Kyseeseen voi tulla tilanne, jossa turvapaikanhakijan kotimaan tai pysyvän asuinmaan olosuhteet ovat muuttuneet. Myös hakijan oma tilanne on voinut muuttua tavalla, joka tekee paluun kotimaahan tai pysyvään asuinmaahan mahdolltomaksi. Hakija voi olla suojelun tarpeessa sellaisten omien toimiensa vuoksi, joihin hän on osallistunut lähtönsä jälkeen. Kyseiset toimet voivat perustua hakijan kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa omaksumaan vakaumukseen tai suuntautumiseen ja ilmentää sitä. Pykälää sovellettaessa on kuitenkin otettava huomioon, että jokaiselle kuuluviin uskonnon- ja sananvapauteen sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen kuuluu myös oikeus vaihtaa uskontoa tai vakaumusta tai ryhtyä poliittisesti aktiiviseksi milloin tahansa, myös kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta lähdön jälkeen. Kansainvälisen suojelun tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon, ovatko tällaiset hakijan toimet tulleet kotimaan tai pysyvän asuinmaan viranomaisten tietoon ja miten he niihin suhtautuisivat.

KHO on käsitellyt kumulatiivisuutta eli eri perusteiden yhteisvaikutusta lyhyessä ratkaisuselosteessaan 20.12.2017/6600. Tapauksessa Iranin kansalainen A oli turvapaikkaa hakiessaan esittänyt kansainvälisen suojelun perusteeksi islaminuskosta luopumisen ja kääntymisen kristinuskoon

Suomessa. Lisäksi hän oli vedonnut poliittiseen aktiivisuuteensa ja siitä seuranneisiin oikeudenloukkauksiin sekä tunnettuuteensa Iranissa.

Asiassa oli erityisesti hallinto-oikeuden toimittaman suullisen käsittelyn perusteella katsottava selvitetyn, että valittaja on Suomessa käännytyn kristinuskoon. Hän on kuitenkin ollut korostuneen varovainen julkisesti uskontoaan harjoittaessaan eikä hän ole kokenut tarvetta uskonsa julistamiseen tai muiden käännyttämiseen. Valittajan tapa harjoittaa uskontoaan on sellainen, että hänen ei voida olettaa kotimaahansa palattuaankaan ryhtyvän aktiiviseksi julistajaksi tai käännyttäjäksi. Hallinto-oikeuden tapaan korkein hallinto-oikeus katsoi, että valittaja voisi jatkaa nykyistä, pääasiassa yksityisesti tapahtuvaa uskonnonharjoittamistaan myös Iranissa. Valittaja ei näissä olosuhteissa todennäköisesti pelkästään kristinuskoon kääntymisensä vuoksi joutuisi viranomaisten oikeudenloukkausten kohteeksi, vaikka hänen ei voidakaan edellyttää peittelevän uskoaan tai luopuvan siitä.

Irania koskevan ajankohtaisen maatiedon mukaan kaikilla ulkomailla islamista kristinuskoon kääntyneillä iranilaisilla ei kuitenkaan ole perustellusti aiheutta pelätä joutuvansa vainotuksi tai todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa pelkästään uskonnon tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen johdosta kotimaahansa palatessaan. Tällaisia voivat olla erityisesti niin sanotut matalan profiilin käännyttämiset, jotka harjoittavat uskontoaan yksityisesti joko omasta tahdostaan tai muutoin esimerkiksi välttääkseen vaaralle altistumista. Sen sijaan vaarassa voivat todennäköisesti olla erityisesti sellaiset henkilöt, jotka pyrkivät käännyttämään muita, julistavat uskoaan avoimesti tai ovat muutoin aktiivisesti yhteydessä muihin kristittyihin. Maatiedon perusteella vainon tai vakavan haitan vaarassa voivat uskontonsa harjoittamisen luonteesta riippumatta olla myös henkilöt, jotka ovat muista syistä olleet viranomaisten huomion kohteena ennen Iranista poistumistaan.

Hallinto-oikeus oli arvioinut, että valittajaa ei voida enää pitää erityisen tunnettuna henkilönä kotimaassaan. Sekä Maahanmuuttovirasto että hallinto-oikeus olivat kuitenkin hyväksyneet tosiseikkana valittajan kansainvälisen urheilu-uran. Valittajan oli myös todettu julkaiseen musiikkiaan internetissä. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että internetissä edelleen katsottavissa olevan videon perusteella voitiin päätellä, että ainakin yksi kappaleista on todennäköisesti ollut poliittisesti kantaaottava ja hallituksen vastainen. Maahanmuuttovirasto ja hallinto-oikeus olivat lisäksi hyväksyneet, että valittaja on vuosina 2008–2009 pidätetty kahdesti ja että häneen on näiden pidätysten yhteydessä kohdistettu väkivaltaa. Kyseiset vainoksi katsotut oikeudenloukkaukset olivat saadun selvityksen perusteella johtuneet valittajan veljen laittomasta maasta poistumisesta ja musiikkivideon julkaisemisesta internetissä. Valittajan kertomuksen mukaan näillä tapahtumilla oli ollut kielteistä vaikutusta myös valittajan urheilu-uraan.

Iranin olosuhteet huomioon ottaen ei voida pitää poissuljettuna, että ajan kulumisesta huolimatta Iranin viranomaiset kiinnittäisivät edellä mainittujen seikkojen vuoksi valittajaan edelleen erityistä huomiota, jos hänet palautettaisiin kotimaahansa. Kun lisäksi otettiin huomioon valittajan isän korkea sotilaallinen asema ja se seikka, että valittajan veli oli paennut Iranista ja saanut Suomesta turvapaikan, valittajan voitiin perustellusti olettaa joutuvan

useimpia muita iranilaisia kristinuskoon kääntyneitä henkilöitä todennäköisemmin Iranin viranomaisten häirinnän ja tarkkailun kohteeksi. Näissä olosuhteissa jäi varteenotettava mahdollisuus, että valittajan kääntyminen tulisi Iranin viranomaisten tietoon ja että nämä myös olisivat tavanomaista kiinnostuneempia valittajan uskonnonharjoittamisesta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että valittajan turvapaikkahakemusta ei olisi voitu hyväksyä yksinomaan joko kristinuskoon kääntymiseen tai poliittiseen mielipiteeseen liittyvien syiden perusteella. Maatiedon perusteella vainon vaarassa voivat kuitenkin olla myös ulkomailla kristinuskoon kääntyneet henkilöt, jotka ovat muista syistä olleet viranomaisten huomion kohteena ennen Iranista poistumistaan. Tämä vainon syiden kumulatiivisuuteen liittyvä maatieto ja kaikki asiassa selvitettyksi katsotut valittajan henkilökohtaisia olosuhteita koskevat seikat kokonaisuutena huomioon ottaen korkein hallinto-oikeus katsoi, että valittajalla on ulkomadalaislain 87 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Korkein hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi turvapaikan myöntämistä varten.

Kumulatiivisuutta on arvioitu myös Turun hallinto-oikeuden päätöksessä 14.8.2024, Dnro 945/03.04.04.15/2023.

Tapauksessa Maahanmuuttovirasto oli hylännyt iranilaisen naishakijan kolmannen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ilmeisen perusteettomana.

Aiemmissa lainvoimaisesti käsitellyissä hakemuksissaan hakija oli vedonnut mm. mielenosoitukseen osallistumiseen ja lentolehdisten jakamiseen (ensimmäinen hakemus) sekä kristinuskoon kääntymiseen (toinen, 9 vuotta myöhemmin tehty hakemus). Lainvoimaisissa päätöksissä hakijan ei katsottu olevan vainon tai vakavan haitan vaarassa näistä syistä. Poliittisen toiminnan osalta hakijan roolin ei katsottu olleen sellainen, että hänen voitaisiin olettaa olevan viranomaisten erityisen mielenkiinnon kohteena. Hakijan oli katsottu kääntyneen kristinuskoon, mutta hakijan tapa harjoittaa uskontoa katsottiin olevan sellainen, että se ei aiheuttaisi vakavien oikeudenloukkausten vaaraa, eikä tiedon leviämistä viranomaisille Iraniin katsottu näytetyksi. Kolmannessa hakemuksessa hakija vetosi perusteenaan aiemmin esittämiinsä perusteisiin ja vetosi lisäksi olevansa vaarassa, koska hän ei käytä huivia ja on länsimaalaistunut.

Hallinto-oikeus totesi, ettei hakijan mielenosoitukseen osallistumista sekä kristinuskoon kääntymistä ja siitä tiedon leviämistä ole syytä arvioida toisin kuin lainvoimaisissa päätöksissä. Hakijan ei katsottu olevan viranomaisten erityisen mielenkiinnon kohteena ja kansainvälisen suojelun tarpeessa yksin näiden seikkojen vuoksi.

Hallinto-oikeus totesi hakijan jo ensimmäisen hakemuksen yhteydessä kertoneen, ettei hänen perheessään uskota huivin käytön pakollisuuteen, mikä liittyy perheen etniseen taustaan ja kulttuuriin. Hakija on viitannut tällöin

naisten heikkoon asemaan Iranissa. Hakijan mielenosoitushistoriasta ilmenee, että hakijalla on jo Iranissa ollut poliittisia mielipiteitä, jotka koskevat islamin asemaa yhteiskunnassa konkretisoituen naisten oikeuksiin ja henkilökohtaiseen vapauteen. Hakija on sittemmin asunut vuosia Suomessa ja kääntynyt kristityksi, mikä hakijan kohdalla on liittynyt vahvasti islaminvastaisuuteen ja naisten oikeuksiin. Hakija on pitänyt kristinuskossa itselleen tärkeänä teemana erityisesti ihmisten välistä tasa-arvoisuutta, ja hakija on pyrkinyt myös kertomaan kristinuskosta musliminmaisille erityisesti tasa-arvon ja naisten oikeuksien kautta. Selvityksen perusteella huivittomuus liittyy uskottavalla tavalla hakijan elämänskatsomuksensa kokonaisuuteen, jonka osat liittyvät hänen etniseen ja perhetaustaansa, poliittisiin mielipiteisiinsä ja uskontoonsa. Hallinto-oikeus katsoi riittävästi selvitetyksi, että huivittomana, henkilökohtaisesta valinnanvapaudestaan kiinni pitävänä kristittyinä naisena eläminen on sellainen osa hakijan identiteettiä, josta hänen ei voida edellyttää luopuvan.

Hakijan tilannetta on tarkasteltava kokonaisuutena, jossa kumulatiivisina tekijöinä on otettava huomioon sukupuoli, kurditausta, pitkä oleskelu Euroopassa turvapaikanhakijana sekä poliittiset mielipiteet, joihin liittyy myös hänen edellä kuvattu identiteettinsä. Vaikka hakija ei ole viranomaisten silmissä valmiiksi profiloitunut henkilö, Irania koskeva maatieto huomioon ottaen hallinto-oikeus piti mahdollisena, että pitkään Euroopassa asuneena kurdinaisena, ja erityisesti mikäli hakija identiteettinsä mukaisesti ei suostuisi käyttämään huivia, on hakijan riski joutua Iranin viranomaisten kielteisen mielenkiinnon kohteeksi kohonnut. Hakijalla on tavanomaista heikommat mahdollisuudet elää kotimaassaan vakaumuksensa ja identiteettinsä mukaista elämää kristittyinä naisena ilman, että hän joutuisi tämän vuoksi tekemisiin viranomaisten kanssa. Hakijan ei voida edellyttää salaavan vakaumustaan ja identiteettiään vainolta välttyäkseen ja hänen taustansa ja poliittiset mielipiteensä huomioon ottaen voidaan pitää uskottavana, että vakaumuksen mahdollisella paljastumisella voisi olla tavanomaista vakavampia seurauksia. Hakijan katsottiin olevan vainon vaarassa vainolle altistavien tekijöiden yhteisvaikutuksen vuoksi.

4.5.4.1.3 Vainoksi katsottavat teot

Turvapaikan myöntäminen edellyttää, että hakijan perusteltu pelko liittyy siihen, että hakija joutuisi vainoksi katsottavien tekojen kohteeksi. Ulkomaalaislain 87 a §:n mukaan vainoksi katsotaan teot, jotka ovat laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi sellaisia, että ne loukkaavat vakavasti perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia. Vainoksi katsotaan myös vakavuudeltaan vastaava kertymä sellaisia tekoja, joihin kuuluu ihmisoikeusloukkauksia.

Lain mukaan (UlkL 87 a § 2 mom) vainoksi katsottavia tekoja voivat olla:

- fyysinen tai henkinen väkivalta, mukaan luettuna seksuaalinen väkivalta;
- oikeudelliset tai hallinnolliset toimenpiteet taikka poliisin toimintaan tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla;

- kohtuuton tai syrjivä syytteeseen paneminen tai rankaiseminen;
- muutoksenhakumahdollisuuden puuttuminen tai epääminen, minkä seurauksena on kohtuuton tai syrjivä rangaistus;
- syytteeseen paneminen tai rankaiseminen sen johdosta, että henkilö kieltäytyy asepalveluksesta selkkauksessa, jossa asepalveluksen suorittaminen sisältäisi 87 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tekoja;
- luonteeltaan sukupuoleen tai lapsiin kohdistuva teko.

Vakavat ihmisoikeusloukkaukset täyttävät aina vainon tunnusmerkistön. Tällaisia ovat esimerkiksi laittomat teloitukset, kidutus, epäinhimillinen tai halventava kohtelu ja orjuuttaminen.

Ulkomaalaislain esitöiden mukaan (HE 166/2007 vp) vainon määritelmää on tulkittava joustavasti ja avoimesti, niin että sitä voidaan soveltaa muuttuviin vainon muotoihin. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyvä oikeuskäytäntö ja muut kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet sekä niihin liittyvien valvontaelinten päätökset vaikuttavat vainon määritelmän tulkintaan, mutta ne eivät määrittele vainoa tyhjentävästi.

Määritelmädirektiivissä vainoksi katsottavat teot määritellään 9 artiklassa. Kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan, jotta teko voidaan katsoa määritelmädirektiivissä tarkoitetuksi vainoksi, sen on oltava

- a) laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi niin vakava, että se muodostaa vakavan loukkauksen ihmisten perusoikeuksia vastaan ja erityisesti niitä oikeuksia vastaan, joista ei voida poiketa EIS 15 artiklan 2 kohdan nojalla;

tai

- b) kertymä erilaisia toimenpiteitä, joihin kuuluu ihmisoikeusloukkauksia, ja joka on riittävän vakava vaikuttaakseen yksilöön a alakohdassa tarkoitettua vastaavalla tavalla.

EIS 15 artiklan 2 kohdan mukaan tämän määräyksen nojalla ei voida poiketa sopimuksen 2 artiklasta, joka koskee oikeutta elämään, paitsi silloin kun on kysymys laillisista sotatoimista johtuvista kuolemantapauksista, eikä 3 artiklasta, jonka mukaan ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Poiketa ei myöskään voida 4 artiklan 1 kappaleesta, jossa säädetään, ettei ketään saa pitää orjuudessa tai orjuuden kaltaisessa pakkotyössä. Ketään ei myöskään 7 artiklan mukaan ole pidettävä syypäänä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut tekohetkellä kansallisen oikeuden mukaan rikos, eikä rikoksen tekohetkellä sovellettavissa ollutta rangaistusta ankarampaa rangaistusta saa määrätä.

Kun arvioidaan, onko hakijaan aiemmin kohdistunut vainoksi katsottavia tekoja ja onko hakija tulevaisuudessa vaarassa joutua vainoksi katsottavien tekojen kohteeksi, on huomioitava tekojen laatu ja toistuvuus sekä mahdollinen kertymä. Kaikki oikeudenloukkaukset tai kaltoinkohtelu eivät muodosta vainoa, vaan vainoksi katsottavilta teoilta edellytetään tiettyä vakavuutta.

UNHCR käsikirjassa pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista todetaan, että vaino on erotettava voimassa olevan lain rikkomisesta seuraavasta rangaistuksesta. Henkilöt, jotka pakenevat rikoksesta johtuvaa syyteeseen panoa tai rangaistusta, eivät yleensä ole pakolaisia. Pakolainen on epäoikeudenmukaisuuksien uhri tai mahdollinen uhri eikä lainkäyttöä pakeneva henkilö. Oikeusjärjestyksen vastaiseen tekoon syylistynyt henkilö voi kuitenkin joutua suhteettoman ankaran rangaistuksen kohteeksi, jonka voidaan katsoa edellä mainitusta huolimatta olevan määritelmän mukaista vainoa (Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, kohdat 56-60).

KHO:2019:23: Turkin kansalainen A oli hakenut kansainvälistä suojelua muun ohessa sillä perusteella, että häneen on kohdistettu kotimaassaan kohtuuton syyteeseen paneminen, mikä merkitsee vainoa. A:n mukaan häntä on syytetty terroristijärjestön jäsenyysrikoksesta ja terroristijärjestön propagandan levittämisestä. Hän ei ole PKK:n jäsen, mutta kannattaa PKK:ta ja tukee kurdiasian edistämistä. Maahanmuuttovirasto hyväksyi A:n esittämät keskeiset tosiseikat. Se kuitenkin arvioi, että A ei tulisi saamaan kohtuutonta rangaistusta syyteeseensä muun ohessa koska hänen poliittinen toimintansa ei ollut ollut merkittävää. Hallinto-oikeus hylkäsi A:n valituksen.

A on myöhemmin toimittanut selvitystä, jonka mukaan syyte on johtanut siihen, että hänet on tuomittu yli kahden vuoden vankeusrangaistukseen terroristijärjestön propagandan levittämisestä. Kysymys oli A:n Facebook-tilillään julkaisemista kuvista sekä PKK:lle myönteisistä kommentista.

KHO totesi olevan selvää, että valtioilla on oikeus syyttää terrorismirikoksista ja tuomita niistä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Syyteeseenpano tai rankaiseminen voi kuitenkin tapauskohtaisesti arvioituna johtaa kansainvälisen suojelun tarpeeseen, jos niitä on pidettävä kohtuuttomina tai syrjivinä. Maatietoutena otettiin huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen laaja oikeuskäytäntö Turkia vastaan tehdyistä valituksista sananvapauden ja yhdistymisvapauden loukkauksista. Tarkasteluun otettiin mukaan oikeuskäytäntö tilanteissa, joissa on ollut kysymys PKK:hon liittyvistä syyteistä tai rangaistuksista. Ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön avulla voitiin saada maatietoutta siitä, minkä tyyppisissä tilanteissa syytteitä nostetaan ja minkälaisia rangaistuksia Turkissa niistä tuomitaan. Lisäksi sen avulla voitiin saada tietoa siitä, onko Turkin lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö näissä suhteissa sopusoinnussa ihmisoikeusstandardien kanssa, millä voi olla merkitystä myös arvioitaessa kansainvälisen suojelun tarvetta.

Asian arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, että missään vaiheessa ei ollut tullut esille, että A olisi yllyttänyt väkivaltaan tai esittänyt väkivaltaa ihannoivia mielipiteitä. KHO katsoi, että A:n toiminta oli olennaisilta osin verrannollista niihin useisiin tapauksiin, joissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut sananvapauden tai yhdistymisvapauden loukkauksen sekä kiinnittänyt huomiota vankeusrangaistuksen ankaruuteen. KHO arvioi, että A:lle tuomittu vankeusrangaistus merkitsi kohtuutonta rankaisemista suhteessa tuomiossa mainittuun teonkuvaukseen. Tämän vuoksi rankaisemista oli pidettävä UKL 87 a §:n 2 mom 3 kohdassa tarkoitettuna vainoksi katsottavana tekona.

Luonteeltaan sukupuoleen kohdistuvassa teossa voi olla kyse esimerkiksi seksuaalisesta väkivallasta tai sukupuolielinten silpomisesta. Luonteeltaan lapsiin kohdistuvissa teoissa voi olla kyse esimerkiksi alaikäisten värväämisestä aseellisiin joukkoihin tai avioliittoon pakottamisesta.

UNHCR käsikirjassa pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista todetaan, että syrjintä on katsottava vainoksi vain tietyissä olosuhteissa. Vainosta voi olla kyse, kun syrjintätoimet johtavat kyseisen henkilön kannalta selvästi epäedullisiin seurauksiin, kuten esimerkiksi elinkeinonharjoittamisen, uskonnon harjoituksen tai yleisesti tarjolla olevien koulutusmahdollisuuksien vakaviin rajoituksiin. Kun syrjintätoimet eivät itsessään ole luonteeltaan vakavia, ne voivat kuitenkin antaa aiheen perusteltuun vainon pelkoon, jos ne aiheuttavat kyseiselle henkilölle tunteen hänen tulevaisuutensa epävarmuudesta ja turvattomuudesta. Sitä, katsotaanko kyseiset toimet vainoksi, on tutkittava kaikkien olosuhteiden valossa. (Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, kohta 54-55).

EUT on 4.10.2024 antamassaan ratkaisussa C-608/22 ottanut kantaa vainoksi katsottavan teon käsitteeseen, edellyttävään tekojen vakavuuden tasoon sekä Afganistanissa naisiin kohdistuvien syrjivien toimenpiteiden kertymään. EUT totesi ratkaisussaan, että vainoksi katsottavien tekojen käsitteeseen kuuluu sellaisten syrjivien toimenpiteiden kertymä, joita vainoa harjoittava toimija on naisten osalta toteuttanut tai suvainnut ja joilla muun muassa evätään kaikki oikeussuojat sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, perheväkivaltaa ja pakkoavioliittoja vastaan, pakotetaan heidät peittämään vartalonsa ja kasvonsa kokonaan, rajoitetaan pääsyä terveydenhuollon palveluihin ja liikkumisvapautta, kielletään ansiotyön tekeminen tai rajoitetaan sitä, kielletään pääsy koulutukseen, kielletään urheilun harjoittaminen ja suljetaan heidät pois poliittisesta elämästä, kun näillä teoilla heikennetään

niiden kumulatiivisen vaikutuksen vuoksi ihmisarvon kunnioittamista, sellaisena kuin se on taattu perusoikeuskirjan 1 artiklassa.

4.5.4.1.4 Syy-yhteys vainon ja vainon syyn välillä

Jotta hakijalle voidaan antaa turvapaikka, hänellä on oltava perusteltua aiheita pelätä joutuvansa vainotuksi ainakin yhden ulkomaalaislain 87 b §:n 1 momentissa mainitun vainon syyn eli:

- alkuperän
- uskonnon
- kansallisuuden
- tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai
- poliittisen mielipiteen johdosta.

On myös huomioitava, että hakijan perusteltu pelko vainosta voi johtua myös useammasta kuin yhdestä ulkomaalaislain mukaisesta vainon syystä. Jos vaino johtuu jostain muusta syystä kuin ulkomaalaislain mukaisista vainon syistä, eivät turvapaikan myöntämisen edellytykset täyty.

Ulkomaalaislain 87 b §:n 5 momentin mukaan arvioitaessa, onko hakijalla perusteltu pelko joutua vainotuksi, merkitystä ei ole sillä, onko hakijalla todellisuudessa alkuperään, uskontoon, kansallisuuteen, yhteiskunnalliseen tai poliittiseen ryhmään liittyviä piirteitä, jotka johtavat vainoon, jos vainon harjoittaja kuitenkin arvioi hakijalla olevan tällaisia piirteitä. Tällöin on kyse niin sanotusta oletetusta vainon syystä eli esim. oletetusta uskonnosta tai oletetusta poliittisesta mielipiteestä.

Syy-yhteys vainoksi katsottavan teon ja ulkomaalaislaissa mainittujen vainon syiden välillä voi olla joko suora tai välillinen. Suora syy-yhteys on kyseessä silloin, kun hakijaan kohdistuva vaino aiheutuu suoraan jostain laissa mainitusta syystä. Välillinen syy-yhteys tarkoittaa puolestaan sitä, että hakijalta puuttuu suojele vainoksi katsottavilta teoilta jostain ulkomaalaislain mukaisesta vainon syystä johtuen. Kyse on tilanteista, joissa hakijaan kohdistuva vaino aiheutuu jostain muusta syystä, kuin ulkomaalaislaissa mainituista syistä, mutta syy-yhteys täyttyy, koska suojele tarjoavat viranomaiset eivät tarjoa hakijalle suojele vainoksi katsottavaa tekoa vastaan jostakin ulkomaalaislain mukaisesta syystä johtuen.

On myös tärkeää huomioida, että joissain tilanteissa vainoksi katsottavat teot voivat ulkomaalaislain mukaisten syiden lisäksi johtua myös muista, lakiin liittymättömistä syistä. Syy-yhteyden täytyminen ei kuitenkaan edellytä, että vaino johtuisi yksinään vain ulkomaalaislaissa tarkoitetuista vainon syistä. Kuitenkin vähintään yhden lain mukaisista vainon syistä tulee täytyä.

Jos hakijan pelkäämä vaino johtuu jostain muusta kuin edellä mainituista lain mukaisista vainon syistä, tulee arvioida, täytyvätkö hakijan kohdalla toissijaisen suojele myöntämisen edellytykset.

Seuraavaksi käsitellään erikseen eri vainon syitä.

Alkuperä

Ulkomaalaislain 87 b §:n 2 momentin mukaan vainon syinä alkuperä tarkoittaa erityisesti ihonväriä, syntyperää tai kuulumista tiettyyn etniseen ryhmään.

Uskonto

Ulkomaalaislain 87 b §:n 2 momentin mukaan vainon syinä uskontoon kuuluvat erityisesti teistiset, ei-teistiset ja ateistiset uskomukset, osallistuminen yksityisesti tai julkisesti, yksin tai yhdessä uskonnon harjoittamiseen tai siitä pidättäytyminen, muut uskonnolliset toimet tai mielipiteet taikka uskontoon perustuva tai uskonnon määräämä henkilökohtainen tai ryhmän käyttäytyminen.

Kansallisuus

Ulkomaalaislain 87 b §:n 2 momentin mukaan vainon syinä kansallisuuteen kuuluu tietyn valtion kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus sekä kuuluminen

ryhmään, jota yhdistävät kulttuuriset, etniset, kielelliset, maantieteelliset tai poliittiset tekijät taikka ryhmän yhteys toisessa valtiossa asuvaan väestöön.

Poliittinen mielipide

Ulkomaalaislain 87 b §:n 2 momentin mukaan vainon syinä poliittinen mielipide tarkoittaa erityisesti mielipiteitä, ajatuksia ja uskomuksia mahdollisista vainoa harjoittavista toimijoista ja niiden politiikoista tai menetelmistä.

Tietty yhteiskunnallinen ryhmä

Ulkomaalaislain 87 b §:n 2 momentin mukaan vainon syitä arvioitaessa tiettyyn yhteiskunnallisena ryhmänä voidaan pitää ryhmää:

1. jonka jäsenillä on sellainen yhteinen tausta, muu luontainen ominaisuus tai usko, joka on ryhmän jäsenten identiteetin taikka omantunnon kannalta niin keskeinen ominaisuus, ettei heitä voida vaatia luopumaan siitä; ja
2. jonka ympäröivä yhteiskunta mieltää muusta yhteiskunnasta erottuvaksi.

Ulkomaalaislain 87 b §:n 4 momentin mukaan yhteiskunnallisen ryhmän yhteisenä ominaisuutena voi olla myös seksuaalinen suuntautuminen, joka ei kuitenkaan vainon syitä arvioitaessa voi merkitä rikollisena pidettäviä tekoja. Yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumista tai tällaisen ryhmän piirteitä määritettäessä on lisäksi otettava huomioon sukupuoli-identiteetti ja muut sukupuoliin liittyvät seikat.

Hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) mukaan naisiin sukupuolen perusteella kohdistuva vaino voidaan yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tulkinnessa ottaa yhtenä tekijänä erikseen huomioon mahdollisena turvapaikan perusteena. Naista voidaan joissakin tapauksissa vainota myös syystä, jonka ei voida katsoa perustuvan rotuun, uskontoon, kansallisuuteen tai poliittiseen mielipiteeseen. Tällöin vainon syynä voidaan pitää kuulumista tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään.

On tärkeää huomioida, että ryhmä katsotaan laissa tarkoitetuksi tietyksi yhteiskunnalliseksi ryhmäksi vain kahden kumulatiivisen edellytyksen täytyessä. Kaikilla ryhmän jäsenillä on ensinnäkin oltava ainakin jokin seuraavista tunnusmerkistä:

- heillä on yhteinen tausta
- he jakavat jonkin luontaisen ominaisuuden
- heille on yhteistä sellainen ominaisuus tai usko, joka on niin keskeinen osa identiteettiä tai omaatuntoa, ettei heitä voida vaatia luopumaan siitä.

Edellä mainittujen tunnusmerkkien lisäksi ryhmällä on oltava selvästi erottuva identiteetti kyseisessä alkuperämaassa, koska ympäröivä yhteiskunta mieltää ryhmän erilaiseksi.

Alkuperämaan olosuhteet vaikuttavat olennaisesti siihen, voidaanko jonkin osan väestöä katsoa muodostavan tietyn yhteiskunnallisen ryhmän, koska se, minkälaisen ryhmän ympäröivä yhteiskunta mieltää erilaiseksi, vaihtelee alkuperämaakohtaisesti. Tapauskohtainen maatieto on aina selvitettävä ja arvio on sidoksissa hakijan kotimaan yhteiskuntaan ja sen sosiaalisiin normeihin. Alla luetellut seikat voivat puoltaa selvästi erottuvaa identiteettiä

alkuperämaassa. Ne eivät kuitenkaan ole kumulatiivisia edellytyksiä sille, että ryhmällä voitaisiin katsoa olevan selvästi erottuva identiteetti.

Fyysinen/visuaalinen erottuvuus

- erottuuko ryhmä muusta väestöstä fyysisesti tai visuaalisesti siten, että heidät on mahdollista tunnistaa? Tietyissä yhteiskunnissa esimerkiksi naisen eläminen ja liikkuminen yksin voi olla niin epätavallista ja normista poikkeavaa, että jo se tekee ryhmästä selkeästi erottuvan.

Syrjivä lainsäädäntö

- syrjiviä lakeja säätämällä yhteiskunta määrittelee normeja, joilla se erottelee tiettyjä ryhmiä muusta väestöstä.

Oikeudenloukkausten kohteeksi joutuminen

- väestöryhmää ei voida pitää tiettyinä yhteiskunnallisena ryhmänä yksinomaan sen perusteella, että siihen kohdistuu oikeudenloukkauksia. Tällaiset oikeudenloukkaukset voidaan kuitenkin ottaa yhtenä tekijänä muiden ohella huomioon arvioitaessa, onko ryhmä muusta yhteiskunnasta erottuva.

Negatiivinen stigma

- tiettyyn ryhmään liittyvä negatiivinen stigma on (stigman intensiivisyydestä riippuen) selkeä, joskaan ei välttämättä ratkaiseva osoitus siitä, että ympäröivä yhteiskunta mieltää jonkin ryhmän erilaiseksi.

Yksinomaan se, että lainsäädäntö on jossain määrin syrjivää, ei riitä edellytyksen täyttymiselle, vaan asiaa on arvioitava yksityiskohtaisemmin kyseessä olevan lainsäädäntökokonaisuuden perusteella. Mitä syrjivämmästä ja erottelevammasta lainsäädännöstä on kyse, sitä selkeämmin kyse on selvästi erottuvasta identiteetistä. Se, että tiettyyn osaan väestöstä kohdistuu oikeudenloukkauksia, ei merkitse, että kyseessä on tietty yhteiskunnallinen ryhmä, vaan ryhmän on oltava olemassa myös erillään hakemuksen perusteena olevasta väestöstä.

Edellä esitetyn mukaisesti naisiin sukupuolen perusteella kohdistuva väkivalta voidaan yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tulkinnaissa ottaa yhtenä tekijänä erikseen huomioon mahdollisena turvapaikan perusteena. Näin ollen tietyissä olosuhteissa olevat naiset voivat muodostaa tietyn yhteiskunnallisen ryhmän. Lähisuhteiden väkivalta-tilanteissa esimerkiksi sosiaalisia normeja rikkoneet naiset voivat olla ryhmä, joka on olemassa myös erillään heihin kohdistuvasta väkivallasta. Tietyn yhteiskunnallisen ryhmän määritelmä voi heidän kohdallaan täytyä, mikäli asiassa esitetyn selvityksen ja alkuperämaasta saatavien tietojen perusteella arvioidaan, että sosiaalisten normien rikkominen aiheuttaa esimerkiksi negatiivisen stigman kautta tällaisille naisille selvästi erottuvan identiteetin. Ryhmällä voidaan myös katsoa olevan yhteinen tausta, jota ei voida muuttaa. Jos yhteiskunnan normien rikkominen on väkivallan syynä tai väkivallalla pyritään estämään normeja rikkovaa toimintaa, voidaan katsoa, että edellytys erilaiseksi mieltämisestä täyttyy. Normeja rikkovaa toimintaa voi olla esimerkiksi se, että nainen toimii tavalla,

jota ei pidetä hänen kotimaassaan hyväksyttävänä käytöksenä naiselle, kuten toimimalla vastoin sukulaistensa tahtoa.

Alaikäisten kohdalla pelkkä alaikäisyys ei pääsääntöisesti ole riittävä peruste katsoa, että yhteiskunnallisen ryhmän edellytys täyttyy. Esimerkiksi turvaverkottoman alaikäisen kohdalla, yhteiskunnallisen ryhmän edellytys voi kuitenkin täyttyä.

EUT on 16.1.2024 antamassaan tuomiossa C-621/21 todennut, että alkuperämaassa vallitsevista oloista riippuen tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään voidaan katsoa kuuluviksi sekä kyseisen maan kaikki naiset että sellaiset rajatummat naisryhmät, joilla on lisäksi joku muu yhteinen ominaisuus, ja että vainon syynä tämä voi johtaa pakolaisaseman tunnustamiseen. Kuuluminen tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään on todettava riippumatta niistä vainoksi katsottavista teoista, joiden uhreiksi kyseisen ryhmän jäsenet voivat joutua alkuperämaassaan. Syrjintää tai vainoa, joka kohdistuu henkilöihin, joilla on jokin yhteinen ominaisuus, voidaan kuitenkin pitää merkityksellisenä tekijänä arvioitaessa, katsotaanko ryhmän erottuvan muista kyseisen alkuperämaan sosiaalisten, moraalisten tai oikeudellisten normien kannalta tarkasteltuna. Tuomioistuin totesi, että kaikkien naisten voidaan katsoa kuuluvan yhteiskunnalliseen ryhmään, jos on todettu, että heihin kohdistuu alkuperämaassaan sukupuolensa vuoksi ruumiillista tai henkistä väkivaltaa, seksuaalinen väkivalta ja perheväkivalta mukaan lukien. Tietyn yhteiskunnallisen ryhmän alkuperämaassa selvästi erottuvan identiteetin osalta tuomioistuin totesi, että ympäröivä yhteiskunta voi mieltää naiset eri tavalla ja että heille voidaan siellä tunnustaa selvästi erottuva identiteetti muun muassa heidän alkuperämaassaan hyväksytyjen sosiaalisten, moraalisten tai oikeudellisten normien vuoksi.

EUT antoi 11.6.2024 tuomion asiassa C 646/21. Irakilaiset siskokset olivat syntyneet vuosina 2003 ja 2005. He saapuivat Alankomaihin vuonna 2015 ja olivat oleskelleet siellä tästä lähtien keskeytyksellä. Heidän vuonna 2015 tekemänsä turvapaikkahakemukset hylättiin. He tekivät uudet hakemukset, jotka hylättiin. Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa he vetosivat siihen, että he olivat "länsimaalaistuneet" oleskeltuaan pitkään Alankomaissa. He pelkäsivät joutuvansa vainotuiksi Irakissa sen identiteetin vuoksi, joka heille oli muotoutunut Alankomaissa. Identiteetille oli leimallista se, että he olivat omaksuneet normiston, arvot ja käytöksen, jotka eroavat niistä, joita noudatetaan Irakissa. Nämä normisto, arvot ja käytös olivat sillä tavoin olennaisia heidän identiteettinsä ja omatuntonsa kannalta, etteivät he voineet luopua niistä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohti käsitteen "kuuluminen tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään" tulkintaa ja sitä, millä tavoin turvapaikkahakemusten käsittelyssä on otettava huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa taattu lapsen etu.

EUT totesi, että ryhmää pidetään "tiettyinä yhteiskunnallisena ryhmänä" kahden kumulatiivisen edellytyksen täytyessä. Ensiksikin tällaiseen ryhmään mahdollisesti kuuluvilla henkilöillä pitää olla ainakin yksi seuraavista kolmesta tunnusmerkistä: he "jakavat jonkin luontaisen ominaisuuden", "heillä on yhteinen tausta, jota ei voida muuttaa" tai "heille on yhteistä sellainen

ominaisuus tai usko, joka on niin keskeinen osa identiteettiä tai omaatuntoa, ettei heitä pitäisi vaatia luopumaan siitä". Tämän lisäksi ryhmällä pitää olla "selvästi erottuva identiteetti" alkuperämaassa, "koska ympäröivä yhteiskunta mieltää sen erilaiseksi".

4.5.4.1.5 Vainoa harjoittavat toimijat

Ulkomaalaislain mukaan vainoa harjoittavat toimijat voivat olla valtio, valtiota tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävät puolueet tai järjestöt, tai muut kuin valtiolliset toimijat, jos voidaan osoittaa, että valtio tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävä kansainvälinen järjestö ovat kykenemättömiä tai haluttomia tarjoamaan suojelua vainoa vastaan. (UlkL 88 c § ja UlkL 88 d §)

Muita kuin valtiollisia vainoa harjoittavia toimijoita voivat olla esimerkiksi valtion puolella tai sitä vastaan taistelevat puolisotilaalliset joukot, militiat, kuolemanpartiot, sissijärjestöt ja rikollisryhmät. Myös esimerkiksi hakijan perhe, suku tai heimo voi olla vainoa harjoittava toimija, silloin jos valtiollisten tahojen arvioidaan olevan kykenemättömiä tai haluttomia tarjoamaan riittävää suojelua kyseistä uhkaa vastaan.

Yksityishenkilöiden taholta tuleva uhka ei siis ole sellaisenaan peruste saada kansainvälistä suojelua, vaan tällaista uhkaa vastaan tulee ensisijaisesti käännyä kotimaan viranomaisten ja tarvittaessa ylempien viranomaisten puoleen suojelua saadakseen (ks. esim. KHO:2017:42 ja KHO:2017:43). Kansainvälinen suojelu voi tulla myönnettäväksi, jos kotimaassa ei ole riittävää suojelua saatavissa.

4.5.4.1.6 Viranomaissuojelu

Kansainvälinen suojelu on aina toissijaista suhteessa hakijan kotimaassa saatavilla olevaan suojeluun. Tämän vuoksi kansainvälisen suojelun edellytyksiä arvioitaessa on aina huomioitava, onko hakijan mahdollista saada vainoa tai vakavaa haittaa vastaan suojelua lähtömaan viranomaisilta.

Ulkomaalaislain 88 d §:n mukaan suojelun tarjoaja voi olla sellainen valtio tai valtiota tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävä kansainvälinen järjestö, joka on halukas ja kykenevä tarjoamaan suojelua. Suojelun on oltava tehokasta ja luonteeltaan pysyvää.

Määritelmädirektiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaan suojelu on tehokasta ja luonteeltaan pysyvää, kun suojelun tarjoajat toteuttavat kohtuullisia toimenpiteitä estääkseen vainon tai vakavan haitan muun muassa siten, että niillä on tehokas oikeusjärjestelmä vainoksi tai vakavaksi haitaksi katsottavien toimien toteuttamiseksi, niistä syytteesen asettamiseksi ja niistä rankaisemiseksi, ja kun hakijalla on mahdollisuus saada tällaista suojelua.

Henkilön hakiessa turvapaikkaa vedoten muulta kuin valtiolliselta taholta tulevan vainon tai vakavan haitan vaaraan, on arvioitava, onko hakijan

mahdollista turvautua viranomaissuojeluun kotialueellaan tai muulla koti- tai pysyvän asuinvaltionsa alueella. Viranomaissuojelun saanti edellyttää lähtökohtaisesti, että henkilöä vainoava taho on muu kuin valtio.

Viranomaissuojelun saatavuutta arvioitaessa on tarkasteltava sitä, onko valtio ryhtynyt tai voisiko valtio ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin henkilön suojelemiseksi vainolta tai vakavalta haitalta. Todistustaakka viranomaissuojelun osalta on lähtökohtaisesti hakijalla: hakijan on pystyttävä selvittämään, miksi hän ei ole halunnut tai kyennyt turvautumaan koti- tai pysyvän asuinvaltionsa viranomaissuojeluun.

Päätösarvio suuntautuu kuitenkin aina tulevaisuuteen ja sen arvioimiseen, onko hakijalla mahdollisuutta turvautua viranomaissuojeluun tulevaisuudessa. Harkinta on tehtävä aina yksilöllisesti lähtömaatieta huomioiden. Hakijan henkilökohtaiset olosuhteet ja aiemmat kokemukset voivat vaikuttaa arviointiin ja viranomaissuojelun saatavuuteen. Lisäksi on huomioitava, onko hakija yrittänyt saada viranomaissuojelua ja toisaalta, miten viranomaiset ovat toimineet vastaavanlaisten oikeudenloukkausten sattuessa. Arvioitaessa viranomaissuojelun mahdollisuutta, huomiota on kiinnitettävä esimerkiksi siihen, kuuluuko hakija sellaiseen ryhmään, jolla ei ole asianmukaista pääsyä oikeusjärjestelmään.

4.5.4.2 Toissijainen suojelu

Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella myönnetään ulkomaalaislain 88 §:n mukaan, jos turvapaikan antamisen edellytykset eivät täyty, mutta on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa ja hän on kykenemätön tai sellaisen vaaran vuoksi haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun. Vakavalla haitalla tarkoitetaan:

1. kuolemanrangaistusta ja teloitusta;
2. kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistusta;
3. mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä johtuvaa vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa.

Toissijaista suojelua ei ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin nojalla myönnetä tilanteissa, joissa poissulkemislauseke soveltuu. Poissuljennasta tarkemmin:

[Linkku – Luku 4.5.4.4 Poissuljenta](#)

Toissijaista suojelua koskevat ulkomaalaislain säännökset perustuvat EU:n uudelleenlaadittuun määritelmädirektiiviin. Toissijaisen suojelun antamisen edellytykset eivät siten ole kansallisesti määritettävissä. Käytännön soveltamisessa on otettava kansallisen oikeuskäytännön ohella huomioon myös Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisut, jotka täsmentävät toissijaisen suojelun käsitteen sisältöä ja soveltamista.

Lähtökohtaisesti toissijaisen suojelun myöntämisen edellytysten täytyminen edellyttää, että kyse on yksilöön henkilökohtaisesti kohdistuvasta uhasta tai vaarasta, joka voisi toteutua henkilön palatessa kotimaahansa tai pysyvään

asuinmaahansa. Ulkomaalaislain 88 §:n 1 mom. 1 ja 2 kohdissa henkilökohtaisuuden elementti näkyy selvästi esimerkiksi siinä, että hakijaa uhkasi tietynlainen kohtelu, kuten teloitus tai kidutus palatessaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa.

EUT:n ns. *Elgafaji* -tuomiossa (C-465/07) tuomioistuin totesi, että määritelmädirektiivin 15 artiklan a ja b alakohdissa (vrt. UlkL 88 §:n 1 mom. 1 ja 2 kohdat) määritellyt haitat edellyttävät selvää henkilökohtaisuuden astetta. Sen sijaan, 15 artiklan c alakohdan (vrt. UlkL 88 §:n 1 mom. 3 kohta) soveltamisessa kollektiivisilla seikoilla on suurempi merkitys, vaikka samalla otetaan henkilökohtaisuutta koskeva edellytys kiinteästi huomioon siten, että korkeamman väkivallan tilanteissa vaaditaan pienempää henkilökohtaista uhkaa ja, toisinpäin, matalan väkivallan tilanteissa vaaditaan suurempaa henkilökohtaista uhkaa. Ulkomaalaislain 88 §:n 1 mom. 3 kohdan soveltaminen edellyttää siten tiettyä henkilökohtaisen uhkan määrää, joskin se antaa tilaa myös kollektiivisten seikkojen huomioimiselle.

Lähtökohtaisesti palautuskiellon soveltumistilanteissa myönnetään vähintäänkin oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella (ks. HE 2/2016 vp). Myös korkein hallinto-oikeus on ennakkopäätöksessään KHO:2016:193 todennut, että ehdottoman palautuskiellon soveltuessa kansainvälistä suojelua hakevalle myönnetään lähtökohtaisesti vähintään oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. EUT totesi *Elgafaji*-tuomiossaan, että määritelmädirektiivin 15 artiklan b) alakohta (vrt. UlkL 88 §:n 1 mom. 2 kohta) on se säännös, joka olennaisilta osin vastaa EIS:n 3 artiklaa.

Vastaavasti kuin turvapaikan myöntäminen, myös toissijaisen suojelun myöntäminen edellyttää, että hakija oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella. Katso tästä tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.4.1.1 Oleskelu kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella](#)

Myös toissijaisen suojelun arviointiin liittyy keskeisesti hakijan koti- tai paluualueen määrittäminen. Ulkomaalaislain mukaan toissijaista suojelua myönnetään maassa oleskelevalle henkilölle, eikä toissijaista suojelua voida myöntää turvapaikkamenettelyssä ulkomailla oleskelevalle henkilölle.

4.5.4.2.1 Merkittäviä perusteita uskoa ja todellinen vaara

Toissijaisen suojelun myöntäminen edellyttää, että on merkittäviä perusteita uskoa, että hakija joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa. Käsitteitä "merkittäviä perusteita uskoa ja todellinen vaara" tulkitaan yhdenmukaisesti turvapaikan edellytyksiin kuuluvan käsitteen "perustellusti aihetta pelätä" kanssa. Katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.4.1.2 Perustellusti aihetta pelätä](#)

4.5.4.2.2 Vakava haitta

Toissijaisen suojelun myöntäminen edellyttää, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa. Toissijaisen suojelun myöntämisen edellytykset muodostuvat kolmesta erilaisesta laissa määritellystä vakavan haitan muodosta. Vakavalla haitalla tarkoitetaan Ulkl 88 §:n 1 momentin mukaan:

1. kuolemanrangaistusta tai teloitusta,
2. kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistusta, sekä
3. mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä johtuvaa vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa.

Arvioitaessa todennäköisyyttä siitä, uhkaisiko hakijaa palatessaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa vakava haitta, tulee ottaa huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat, mukaan lukien hakijan omat aikaisemmat kokemukset. Määritelmädirektiivin 4 artikla 4 kohdan perusteella se, että hakija on jo joutunut kärsimään vakavaa haittaa tai että häntä on suoraan uhattu tällaisella haitalla, on vakava osoitus hakijan todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vakava haitta tule toistumaan. Tällaisessa tilanteessa näyttötaakka kääntyy viranomaiselle. Kuitenkaan se seikka, että henkilö on aiemmin joutunut oikeudenloukkausten kohteeksi alkuperämaassaan, ei yksinään riitä oikeuttamaan sitä, että hänelle myönnetään toissijaista suojelua hetkellä, jolloin ei enää ole todellista vaaraa siitä, että se toistuisi.

EUAA:n mukaan määritelmädirektiivin 15 artiklan eri säännösten välillä ei ole vakiintunutta tärkeys- tai aikajärjestystä (EUAA käytännön opas: Kansainvälisen suojelun myöntäminen 2018).

4.5.4.2.3 Vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat

Vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat määritellään Ulkl 88 c §:ssä. Tällaisia toimijoita voivat olla valtio, valtiota tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävät puolueet tai järjestöt, tai muut kuin valtiolliset toimijat, jos voidaan osoittaa, että valtio tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävä kansainvälinen järjestö ovat kykenemättömiä tai haluttomia tarjoamaan suojelua vakavaa haittaa vastaan (Ulkl 88 c § & Ulkl 88 d §). Muita kuin valtiollisia, vakavaa haittaa aiheuttavia toimijoita voivat olla esimerkiksi valtion puolella tai sitä vastaan taistelevat puolisoitaalliset joukot, kuolemanpartiot tai sissijärjestöt.

Euroopan unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään (esim. Euroopan unionin tuomioistuin, tuomio C-542/13 M'Bodj vs. Belgia ja tuomio MP vs. Secretary of State for the Home Department C-353/16) todennut, että vakavan haitan on aiheuduttava jonkin tahon toiminnasta, eikä toissijaisen suojelun myöntäminen voi olla seurausta pelkästään terveydenhoitojärjestelmän yleisestä puutteesta.

4.5.4.2.4 Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella myönnetään, jos turvapaikan edellytykset eivät täyty, mutta hakija on kotimaahansa tai pysyvään alkuperämaahansa palatessa tietynlaisten laissa säädetyn kohtelun vaarassa. Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta vastaavat määritelmädirektiivin 15 artiklan a ja b alakohtia.

Euroopan unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään korostanut, että määritelmädirektiivin 15 artiklan a ja b alakohdista ilmenee selvästi, että kyseisiä säännöksiä sovelletaan vain hakijan alkuperämaassaan kokemaan tietyn tyyppiseen kohteluun. Toissijaista suojelua voidaan siten myöntää UlkL 88 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella ainoastaan tapauksissa, joissa kyse on juuri säännöksissä mainitusta hakijaan kohdistuvasta vakavasta haitasta (ks. esim. *Elgafaji*-tuomio ja EUT:n tuomio C-542/13).

UlkL 88 §:n 1 momentin 1 kohdan edellytyksenä on, että hakijaan kohdistuva vakava haitta on kuolemanrangaistus tai teloitus. Kohdan soveltaminen ei edellytä, että hakijalle on määrätty kuolemanrangaistus, vaan todellinen vaara kuolemanrangaistuksen määräämisestä on riittävä. Teloitus kattaa vaaran tulla esimerkiksi tahallisesti jonkin poliittisen, sotilaallisen tai rikollisjärjestön tai muun ryhmittymän teloittamaksi tilanteessa, jossa laillinen tuomioistuin ei ole langettanut kuolemantuomiota (HE 166/2007 vp).

UlkL 88 §:n 1 momentin 1 kohdan edellytyksenä on, että hakijaan kohdistuva vakava haitta on kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistus. Kohdan soveltaminen edellyttää teoilta tiettyä vakavuutta. Tekojen vakavuuden arviointi riippuu EUAA:n mukaan kaikista tapauksen olosuhteista, kuten kaltoinkohtelun kestosta, fyysisistä ja henkisistä vaikutuksista joissain tapauksissa uhrin sukupuolesta, iästä ja terveydentilasta. On kuitenkin syytä huomioida, että jos teon on katsottu olevan ulkomaalaislain 87 a §:n mukainen vainoksi katsottava teko myös vakavan haitan edellyttämä vakavuuden taso on saavutettu (EUAA Practical Guide: Qualification for international protection).

KHO:2020:88: Valittajan kotiin oli tehty kotiratsia ja hänet oli vuoden aikana pidätetty noin neljä kertaa. Valittajaa oli pahoinpidelty kotiratsian ja yhden pidätyksen aikana. KHO totesi, että valittajaan kohdistuneet pidätykset ovat saadun selvityksen perusteella liittyneet suurelta osin Nusaybinin levottomaan turvallisuustilanteeseen vuonna 2016. Valittaja on itse kertonut, että pidätykset ovat johtuneet hänen kotialueensa silloisesta levottomasta tilanteesta, hänen toiminnastaan ulkonaliikumiskiellon aikana, turvallisuusviranomaisten ratsioista ja siitä, että valittaja on ollut muiden HDP:n jäsenten kanssa samassa paikassa. Valittajalle syntyi lisäksi vaikutelma, ettei hän ollut se henkilö, jota viranomaiset tavoittelivat, vaan häntä yritettiin painostaa antamaan tietoja Nusaybin alueen tärkeistä henkilöistä. Maahanmuuttovirasto ei hyväksynyt tosiseikkana, että Turkin turvallisuusviranomaiset olisivat yrittäneet painostaa valittajaa yhteistyöhön heidän kanssaan. Hallinto-oikeus piti kuitenkin uskottavana valittajan kertomusta viranomaisten halukkuudesta saada valittaja yhteistyöhön tietojen antamiseksi, mutta katsoi, että Turkin turvallisuusviranomaiset ovat halunneet

tietoja kaikilta pidätetyiltä. Valittajaa vastaan ei ole pidätyksistä huolimatta nostettu syytettä eikä häntä ole tuomittu.

KHO arvioi valittajan kokemuksista ja toiminnasta saadun selvityksen perusteella ja ottaen huomioon maatiedon, ettei valittajaan kohdistu tulevaisuudessa sellaista vaaraa, jonka voitaisiin katsoa olevan syy-yhteydessä Ulkl 87 b §:ssä tarkoitettuihin vainon syihin. KHO katsoi, että valittajaan jo kohdistuneet oikeudenloukkaukset ja maatieto huomioon ottaen oli merkittäviä perusteita uskoa hakijan joutuvan tulevaisuudessa kohtaamaan epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua viranomaisten taholta. Valittajan katsottiin olevan Turkissa todellisessa vaarassa kärsiä vakavaa haittaa Ulkl 88 §:n 1 mom 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

4.5.4.2.5 Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohta

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella myönnetään, jos turvapaikan edellytykset eivät täyty, mutta on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä johtuvaa vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa.

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohta soveltuu siten tilanteissa, joissa on todettu, että turvapaikan antamisen edellytykset eivät hakijan kohdalla täyty, eikä ole esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että hakija joutuisi palatessaan todelliseen vaaraan tulla tuomituksi kuolemanrangaistukseen, teloitetuksi, kidutetuksi ja muun epäinhimillisen tai ihmisarvoa loukkaavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi.

Edellytyksenä on myös, että arvioitavana olevalla alueella on käynnissä kansainvälinen tai maan sisäinen aseellinen selkkaus, johon liittyy mielivaltaista väkivaltaa.

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohta vastaa määritelmädirektiivin 15 artiklan c alakohtaa. Säännös voidaan jakaa viiteen osatekijään, joita käsitellään seuraavaksi tarkemmin.

Kuva 1: Ulkomaalaislain 88§:n 1 momentin 3 kohdan osatekijät

[Kansainvälinen tai maan sisäinen aseellinen selkkaus](#)

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan soveltaminen edellyttää, että hakijan kotialueella on käynnissä kansainvälinen tai maan sisäinen aseellinen selkkkaus. Jos aseellista selkkkausta ei ole käynnissä, lainkohtaa ei voida soveltaa. Aseellisen selkkkauksen olemassaolon arviointi on erillinen kuin alueella vallitsevan mielivaltaisen väkivallan tason arviointi.

Kansainvälisellä tai maan sisäisellä aseellisella selkkkauksella ei tarkoiteta ainoastaan humanitaariseen oikeuteen liittyvissä Geneven sopimuksissa vuodelta 1949 ja niiden lisäpöytäkirjoissa vuodelta 1977 määriteltyjä aseellisia selkkkauksia, vaan sillä voidaan tarkoittaa myös muuta aseellista väkivaltaa tai levottomuutta (HE 166/2007 vp).

Aseellisen selkkkauksen määritelmään liittyen EUT on *Diakité*-tuomiossaan (C-285/12) todennut, että koska direktiivissä ei määritellä maan sisäisen aseellisen selkkkauksen käsitettä, kyseisen ilmauksen merkitys ja ulottuvuus on määritettävä sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka sillä on yleiskielessä, ottamalla samalla huomioon se asiayhteys, jossa sitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon se kuuluu. Tähän perustuen tuomioistuin katsoi, että kyse on maan sisäisestä aseellisesta selkkkauksesta silloin, kun valtion vakinaiset asevoimat ottavat yhteen yhden tai usean aseistetun ryhmän kanssa tai kun kyse on kahden tai usean aseistetun ryhmän välisistä yhteenotoista. Sen selvittämiseksi, täyttyykö edellytys aseellisen selkkkauksen olemassaolosta, ei ole tarpeen arvioida erikseen aseellisten yhteenottojen intensiivisyyttä, aseellisten joukkojen järjestäytymistasoa tai selkkauksen kestoa. Aseellisen selkkkauksen olemassaoloa arvioidaan siten alueella vallitsevan todellisen tilanteen mukaan, termin yleiskielinen ja tavanomainen merkitys huomioiden, eikä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kansainvälistä luonnetta vailla olevan aseellisen selkkkauksen määritelmän kautta.

Mielivaltainen väkivalta

Euroopan unionin tuomioistuin on määritellyt mielivaltaisen väkivallan seuraavasti *Elgafaji*-ratkaisussa (C-465/07):

[...] tämän vaaran aiheuttava väkivalta luokitellaan "mielivaltaiseksi", ja tämä termi merkitsee, että väkivalta voi ulottua henkilöihin riippumatta heidän henkilökohtaisista olosuhteistaan.

Suomen kielen sanalla "mielivaltainen" voidaan yleisesti tarkoittaa muun muassa lakiin perustumatonta viranomaisen tai muun tahon toimintaa. Määritelmädirektiivin englanninkielisessä versiossa mielivaltaisesta väkivallasta käytetty ilmaus on kuitenkin "indiscriminate violence", ranskan-kielisessä "violence aveugle" ja ruotsinkielisessä "urskillningslöst våld". Näiden ilmausten sekä tuomioistuimen *Elgafaji*-ratkaisussa esittämän määritelmän perusteella termillä viitataan ensisijaisesti sellaiseen aseelliseen selkkkaukseen liittyvään erottelamattomaan väkivaltaan, jonka on mahdollista kohdistua keneen tahansa konfliktialueella olevaan henkilöön henkilökohtaisista olosuhteista riippumatta. Kyse on tyypillisesti aktiivisiin taisteluihin liittyvästä väkivallasta, joka kohdistuu laajaan ja ennalta määrittelemättömään henkilökoukseen.

Mielivaltainen väkivalta eroaa selkkauksen osapuolten toisiinsa kohdistamasta väkivallasta, koska mielivaltaisen väkivallan uhriksi voi joutua kuka tahansa.

[Siviilihenkilön henki tai ruumiillinen koskemattomuus](#)

Määritelmädirektiivin 15 artiklan c alakohdan tarkoituksena ei ole tarjota suojelua alueella vallitsevaan aseelliseen selkkaukseen osallistuville osapuolille. Sen vuoksi lainkohdan soveltamisen edellytyksenä on, että vaaraan vetoava henkilö on siviili.

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdassa ei viitata nimenomaisesti siviilihenkilön henkeen tai ruumiilliseen koskemattomuuteen, joskin hallituksen esityksen (HE 166/2007 vp) mukaan ulkomaalaislain 88 §:ää täsmennettiin vastaamaan uudelleenlaaditun määritelmädirektiivin 15 artiklan c alakohtaa. Myös EUT on myös mm. *Elgafaji*-tuomiossaan katsonut, että lainkohtaa sovellettaessa kyse on sellaisten haittojen arvioimisesta, jotka kohdistetaan siviilihenkilöihin.

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovellettaessa on syytä huomioida, että siviiliväestöön kohdistuva mielivaltainen väkivalta eroaa aseellisen selkkauksen osapuolten toisiinsa kohdistamasta väkivallasta, koska mielivaltaisen väkivallan uhriksi voi joutua kuka tahansa. Konfliktiin aktiivisesti osallistuvien hakijoiden kohdalla myös poissulkemislausekkeen soveltaminen voi tulla kyseeseen. Poissuljennasta katso tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.4.4 Poissuljenta](#)

[Vakava ja henkilökohtainen vaara](#)

Määritelmädirektiivin (2011/95/EU) johdantokappale 35 mukaan vaarat, joille jonkin maan väestö tai väestön osa on yleisesti alttiina, eivät tavallisesti itsessään aiheuta henkilökohtaista uhkaa, joka täyttäisi vakavan haitan edellytykset.

Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että toissijaisen suojelun myöntämisen kynnys voi poikkeuksellisesti ylittyä pelkästään alueen turvallisuustilanteen vuoksi.

EUT on linjannut toissijaisen suojelun, ja erityisesti määritelmädirektiivin 15 artiklan c alakohdan (UlkL 88 §:n 1 mom. 3 kohdan), sisältöä *Elgafaji*-tuomiossaan. Sen mukaan henkilön ei poikkeuksellisesti tarvitse esittää näyttöä vakavasta henkilökohtaisesta vaarasta, silloin kun käynnissä olevalle aseelliselle selkkaukselle tyypillisen väkivallan aste saavuttaa niin korkean tason, että on merkittäviä perusteita uskoa kyseisen henkilön joutuvan todelliseen vaaraan jo pelkästään sen takia, että hän on kyseisessä maassa tai sen alueella.

Sama tulkinta on omaksuttu myös kansallisessa oikeuskäytännössä (ks. esim. KHO:2010:84 ja KHO:2016:220). Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa on kyse enemmänkin maan tai sen tietyn alueen yleisen tilanteen aiheuttamasta vaarasta kaikille alueella oleskeleville henkilöille kuin suoraan hakijan henkilökohtaisesta tilanteesta johtuvasta vaarasta. Tällaisen vaaran on kuitenkin oltava todellinen eikä

pelkkä maan yleisen tilanteen objektiivinen toteaminen johda tavallisesti toissijaisen suojelun myöntämiseen.

EIT katsoi tuomiossa NA v. Yhdistynyt kuningaskunta, että henkilön palauttaminen alueelle, jolla esiintyy yleistä väkivaltaa, rikkoo EIS 3 artiklaa vain äärimmäisimmissä tapauksissa (in the most extreme cases), joissa kuka tahansa alueella oleskeleva henkilö olisi vaarassa joutua kyseisen väkivallan kohteeksi pelkästään siellä oleskelun vuoksi.

EIT on tämän lisäksi tuomiossaan Sufi & Elmi v. Yhdistynyt kuningaskunta täsmäntänyt sitä, millaisten arviointikriteerien perusteella alueella vallitsevan väkivallan tasoa tulee arvioida.

Alueella ilmenevän mielivaltaisen väkivallan tason arvioinnista katso tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.2.6 Alueella ilmenevät mielivaltaisen väkivallan tasot](#)

Elgafaji-tuomiossa (C-465/07) EUT katsoi, että mitä paremmin hakija pystyy näyttämään toteen, että vaara koskee juuri häntä, hänen henkilökohtaisille olosuhteille ominaisten seikkojen takia, sitä pienempää mielivaltaisen väkivallan astetta vaaditaan, jotta hän voisi saada toissijaista suojelua (vastaavasti myös KHO:2016:193). Toisaalta, mitä korkeampi mielivaltaisen väkivallan aste on, sitä pienempi hakijaan kohdistuvan henkilökohtaisen uhan tarvitsee olla. Kyseeseen tulee eräänlainen liukuva skaala, jossa mielivaltaisen väkivallan tason ollessa korkea, hakijaan henkilökohtaisesti kohdistuvan uhan ei tarvitse olla suuri. Vastavuoroisesti väkivallan tason ollessa matalampi, on hakijan kyettävä selittämään, miksi hänen profiilinsa on sellainen, että väkivalta kohdistuisi palatessa juuri häneen.

Kuva 2: liukuvaa skaalaa havainnollistavat nuolet

Hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet ja olosuhteet vaikuttavat vakavan vaaran arviointiin liukuvan skaalan puitteissa. Alueilla, joilla mielivaltaisen väkivallan aste ei ole äärimmäisen korkea, hakijan tulee osoittaa, miten väkivalta uhkaa juuri häntä.

Korkein hallinto-oikeus toteaa ennakkopäätöksessään KHO:2016:193, että henkilökohtaisia olosuhteita arvioitaessa on harkittava, onko hakija hänen henkilöönsä tai hänen edustamaansa henkilöryhmään liittyvän erityisen kiinnostuksen kohteena siten, että hänelle tämän vuoksi tulee myöntää oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Tässä harkinnassa on otettava huomioon muun ohella hänen sukupuoleensa, ikänsä, henkilökohtaisiin kokemuksiinsa sekä tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään tai vähemmistöön kuulumiseen liittyvät seikat. Lisäksi henkilökohtaisia olosuhteita

ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla arvioitaessa henkilön haavoittuvalle asemalle esimerkiksi yksinäisenä naisena tai yksinhuoltajana taikka perheettömänä ja heimon tuen ulkopuolelle jäävänä henkilönä on annettava asianmukainen painoarvo. Mikäli uhka kuitenkin liittyy vahvasti esimerkiksi henkilön kuulumiseen tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään, uskontoon tai poliittiseen mielipiteeseen, on harkittava, tuleeko kyseeseen turvapaikan antaminen.

Korkein hallinto-oikeus on 9.5.2018 antamassaan päätöksessä (dnro 5054/4/17) todennut, että henkilökohtaisia olosuhteita arvioitaessa merkitystä voi olla myös erillisten riskien kumulatiivisella yhteisvaikutuksella. Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohtaa koskevassa arvioissa on siten huomioitava, että vaikka hakijan henkilökohtaisissa olosuhteissa olisi yksittäisiä seikkoja, jotka eivät yksinään asettaisi häntä todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa, voi kyseisten riskitekijöiden kumulatiivinen yhteisvaikutus merkitä vakavaa ja henkilökohtaista mielivaltaisen väkivallan vaaraa.

Tietyt henkilökohtaiset olosuhteet tai ominaisuudet voivat *Elgafaji*-ratkaisussa tarkoitettulla tavalla kasvattaa sitä todennäköisyyttä, joka yksittäisellä henkilöllä on joutua tilanteeseen, jossa mielivaltainen väkivalta kohdistuu nimenomaan häneen. Harkinnassa on kiinnitettävä huomiota alueella esiintyvän mielivaltaisen väkivallan laatuun ja arvioitava, altistaisivatko hakijan henkilökohtaiset olosuhteet tai ominaisuudet erityisesti hänet kyseiselle väkivallalle. Tällaisina ominaisuuksina voidaan pitää esimerkiksi tiettyjä aistivammoja, kuten kuuroutta tai sokeutta, sillä ne heikentävät henkilön kykyä välttää aktiivisiin taisteluihin tyypillisesti liittyvää mielivaltaista väkivaltaa, kuten pommituksia, harhaluoteja tai esimerkiksi miinoja. Samoin henkilön liikuntakykyä merkittäväällä tavalla rajoittavat vammat voivat altistaa hänet aseellisen selkkauksen vaikutuksille.

Alaikäisyys on osa hakijan henkilökohtaisia olosuhteita ja vaikuttaa siten myös häneen kohdistuvan henkilökohtaisen vaaran arvioimiseen. Aseellisesta selkkauksesta johtuva mielivaltainen väkivalta vaikuttaa alaikäiseen eri tavalla kuin aikuiseen, erityisesti jos alaikäisellä ei ole vanhempia tai muita aikuisia huoltajia. Lapsi on aikuista haavoittuvampi, eikä osaa välttää vaaroja tai vaarallisia alueita aikuisen tavoin. Yksin tulleen alaikäisen turvapaikanhakijan näyttökynnys henkilökohtaisesta uhasta on aikuisen näyttökynnystä matalampi ja sama väkivallan aste voi aiheuttaa lapselle vakavan henkilökohtaisen vaaran, vaikka se ei aikuiselle aiheuttaisi sitä. Lisäksi alaikäisiä koskevassa päätöksenteossa on aina huomioitava ulkomaalaislain 6 §:n 1 momentti, jonka mukaan lain nojalla tapahtuvassa päätöksenteossa, joka koskee kahdeksaatoista vuotta nuorempaa lasta, on erityistä huomiota kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin.

Myös muut *haavoittuvassa asemassa* olevat, kuten vakavista mielenterveysongelmista kärsivät henkilöt tai vammaiset, voivat olla erityisessä

vaarassa joutua aseellisesta selkkauksesta johtuvan mielivaltaisen väkivallan kohteeksi. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, millaisia toimintarajoitteita hakijalla on ja onko hakijalla kykyä ja riittävää tietoa osatakseen välttää aseellisesta selkkauksesta johtuvaa mielivaltaista väkivaltaa.

Tilanteesta riippuen myös esimerkiksi *turvaverkottomilta naisilta* voi puuttua mahdollisuus välttää aseellisen selkkauksen muodostamia vaaroja. Tällaiset henkilöt voivat olla muuhun väestöön verrattuna suuremmissa vaaroissa joutua aseellisen selkkauksen vaikutusten kohteeksi, vaikka alueella vallitsevan konfliktin intensiteetti olisi matalampi. Lisäksi perheettömällä tai heimonsa tuen ulkopuolelle jäävällä henkilöllä voi olla heikommat mahdollisuudet turvautua sosiaalisiin verkostoihinsa konfliktin seurauksilta välttyäkseen.

Myös seuraavanlaisissa olosuhteissa olevat henkilöt voivat olla muita suuremmissa vaaroissa joutua mielivaltaisen väkivallan kohteeksi. Harkinnassa on huomioitava myös sisäisen paon tai ammatin vaihtamisen mahdollisuus samaan tapaan kuin muita suojeluperusteita koskevassa harkinnassa:

- Henkilöt, jotka asuvat tai työskentelevät alueella, joka on aseelliseen selkkaukseen osallistuvien tahojen välisen rintamalinjan läheisyydessä
- Henkilöt, jotka asuvat tai työskentelevät esimerkiksi valtion virastojen, julkisten paikkojen tai teiden lähellä, jotka ovat jonkun aseellisen selkkauksen osapuolen kohteena
- Tietyt ammattiryhmät, joita ei vainota, mutta jotka työnsä takia voivat joutua mielivaltaisen väkivallan uhreiksi:
- Opettaja, joka työskentelee alueella, jolla koulut ovat selkkausten osapuolten kohteena, mutta opettajia ei vainota
- Rekka-auton kuljettaja tai taksikuski, joka joutuu työnsä puolesta usein ajamaan vaarallisilla reiteillä tai teillä, joilla esimerkiksi tienvarsipommit ovat yleisiä

Arvioitaessa todennäköisyyttä siitä, uhkaisiko hakijaa palatessaan kotimaahansa Ulkl 88 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu vakava haitta, on huomioitava myös se, että hakija on jo saattanut joutua vakavan haitan kohteeksi kotimaassaan määritelmädirektiivin 4 artiklan 4 kohdassa mainitulla tavalla, mikä on vakava osoitus todellisesta vaarasta. Tämän perusteella vaaditun mielivaltaisen väkivallan aste voi olla matalampi, jos hakijaan aiemmin kohdistuneella vakavalla haitalla on syy-yhteys aseellisesta selkkauksesta johtuvaan mielivaltaiseen väkivaltaan (ks. *Elgafaji*-tuomio).

Määritelmädirektiivin 27 artiklan mukaan alkuperämaassa vainoa tai vakavaa haittaa vastaan tarjottavan *suojelun* pitäisi olla tosiasiallisesti hakijan saatavilla alkuperämaan osassa, mihin hän voi turvallisesti ja laillisesti matkustaa, mihin hänellä on pääsy ja mihin hänen voidaan kohtuudella olettaa jäävän. Näin ollen toissijaisen suojelun myöntäminen ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella voi perustua myös matkareitin turvattuuteen.

Hakijalla tulee olla käytettävissään *turvallinen matkareitti* kotialueelleen. Vaikka kansainvälisen suojelun edellytykset eivät täytyisikään suhteessa hakijan kotipaikkakuntaan ja sen olosuhteisiin, ne voivat täytyä suhteessa kotimatalla käytettyyn reittiin. Arvio kotimatkan turvallisuudesta edellyttää aina yksilöllistä harkintaa. Ks. myös KHO:n vuosikirjapäätös KHO:2017:72, jossa

KHO arvioi matkareitin turvallisuutta. KHO antoi arviossaan painoarvoa hakijan siteille alueelle, alueen tuntemukselle sekä hakijan henkilökohtaisille olosuhteille. Katso tarkemmin:

[Linkki - Luku 4.5.4.2.7 Turvallinen pääsy alueelle](#)

KHO on ennakkopäätöksessään KHO:2020:30 todennut turvapaikan myöntämisen edellytysten ja toissijaiseen suojeluun liittyvien henkilökohtaisten vaaralle altistavien olosuhteiden arvioinnin suhteesta, että vaikka henkilön taustaan ja olosuhteisiin liittyvä vaaralle altistava seikka ei sellaisenaan mahdollisesti täytä ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentin mukaisia turvapaikan antamisen edellytyksiä, ei se merkitse sitä, etteikö kyseisellä seikalla voisi kuitenkin olla merkitystä arvioitaessa henkilökohtaisten olosuhteiden merkitystä toissijaista suojelua koskevan ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. KHO on myös todennut, että samalla on kuitenkin huomattava, että ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentin mukaisia turvapaikan antamisen edellytyksiä arvioidaan samoilla perusteilla siitä riippumatta, vallitseeko hakijan kotimaassa aseellisesta selkkauksesta johtuva erottelemattoman väkivallan tilanne vai ei.

[Syy-yhteys vakavan haitan ja mielivaltaisen väkivallan välillä](#)

Ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan soveltamisen edellytyksenä on, että hakijan kotipaikkakunnalla on käynnissä aseellinen selkkaus, johon liittyy mielivaltaista väkivaltaa. Hakijaan kohdistuvan vakavan ja henkilökohtaisen vaaran tulee johtua tästä mielivaltaisesta väkivallasta, eli kahden tai useamman aseellisen selkkauksen osapuolen välisestä aseiden käytöstä, mukaan lukien selkkauksen osapuolten taakseen jättämät miinat ja muut räjähteet, joka kohdistuu siviiliväestöön. Aseellisesta selkkauksesta johtuvan mielivaltaisen väkivallan ja hakijalle aiheutuvan vaaran välillä tulee olla syy-yhteys. Säännöksen soveltaminen eroaa siten ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainitusta epäinhimillisestä kohtelusta, jonka ei tarvitse liittyä aseelliseen selkkaukseen.

Aseellisen selkkauksen aikana henkilöön voi kohdistua myös sellaisia uhkia, jotka eivät suoranaisesti johdu konfliktin yhteydessä esiintyvistä mielivaltaisesta väkivallasta. Jos henkilöä uhkaa vaino tai vakava haitta esimerkiksi hänen uskontonsa tai etnisen taustansa vuoksi tai muusta hakijaan henkilökohtaisesti liittyvästä syystä, ei uhka enää johdu mielivaltaisesta väkivallasta vaan henkilön profiilista. Tällöin kyseeseen voi tulla turvapaikan myöntäminen ulkomaalaislain 87 §:n perusteella tai toissijaisen suojelun myöntäminen esimerkiksi ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella.

Seuraavassa tilanteessa hakijaan kohdistuva vaara ei johdu aseellisen selkkauksen yhteydessä esiintyvistä mielivaltaisesta väkivallasta:

Esimerkki: Hakijan kotimaassa on meneillään kahden puolisoilmaallisen joukon välinen maan sisäinen aseellinen selkkaus. Myös hakijan kotialueella on toisinaan taistelutoimenpiteitä, joita voi edeltää kehotukset siviileille poistua alueelta. Hakija on viettänyt muutaman vuoden ulkomailla. Palatessaan

kotimaahansa hän huomaa, että paikallisen poliisin päällikkö on asettunut asumaan yhteen hänen taloistaan. Hakija aloittaa käräjöinnin poliisipäällikköä vastaan, minkä johdosta poliisipäällikkö tunkeutuu hakijan kotiin ja uhkailee tämän perhettä, ellei hän vedä kannettaan takaisin. Hakijaan kohdistuvan vaaran ei voida katsoa johtuvan maan sisäisestä aseellisesta selkkauksesta.

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan edellyttämää syy-yhteyttä ennakkopäätöksessä KHO:2020:30. Asiassa oli kyse siitä ovatko hakijan uskonnollinen tausta ja korruption vastainen toiminta sekä hänen kokemansa aiemmat oikeudenloukkaukset sellaisia henkilökohtaisia olosuhteita, jotka lisäävät hakijan vaaraa joutua mielivaltaisen väkivallan kohteeksi. KHO katsoi päätöksessään, että asiassa esitetyt hakijan aikaisempiin kokemuksiin liittyvät seikat eivät tässä tapauksessa olleet sellaisia hänen henkilökohtaisille olosuhteilleen ominaisia seikkoja, joiden voidaan katsoa lisäävän hänen riskiään joutua erottelemattomasta väkivallasta johtuvan vakavan haitan vaaran ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Sen sijaan hakijalla katsottiin olevan perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainoksi katsottavien oikeudenloukkausten kohteeksi, jotka ovat syy-yhteydessä hänen aikaisempiin kokemuksiinsa, uskontoonsa ja poliittiseen mielipiteeseensä. Hakijan katsottiin täyttävän turvapaikan myöntämisen edellytykset, koska hakijalla ei katsottu olevan kotialueellaan mahdollisuutta viranomaissuojeluun.

4.5.4.2.6 Alueella ilmenevät mielivaltaisen väkivallan tasot

Kun vakavaa haittaa arvioidaan Ulkl 88 §:n 1 momentin 3 kohdan näkökulmasta mielivaltaisen väkivallan aiheuttamana vakavana ja henkilökohtaisena vaarana, on perusteltua tarkastella lähtövaltiossa esiintyvän väkivallan astetta alueittain.

Lähtökohtaisesti tätä lähtömaan eri alueiden tason määrittelyä ei tehdä erikseen jokaisessa yksittäisessä päätöksessä, vaan usein erityisesti suurimpien hakijamaiden osalta arvio tehdään Maahanmuuttoviraston maakohteisissa soveltamisohjeissa.

EIT on tuomiossa Sufi & Elmi v. Yhdistynyt kuningaskunta täsmentänyt sitä, millaisten arviointikriteerien perusteella alueella vallitsevan väkivallan taso tulee arvioida. EIT totesi Sufi & Elmi -tuomioissaan, että kaikki tilanteet, joissa mielivaltaista väkivaltaa esiintyy, eivät aiheuta sellaista vaaraa, että henkilön palauttaminen kotimaahansa rikkoisi EIS 3 artiklassa tarkoitettua kidutuksen kieltoa. Päinvastoin, alueen yleinen väkivalta saavuttaa tarvittavan intensiteetin vain äärimmäisimmissä tilanteissa (in the most extreme cases). EIT käytti Sufi & Elmi -tuomiossa seuraavia kriteerejä konfliktin intensiteetin arvioinnissa:

- Käyttävätkö aseellisen selkkauksen osapuolet sellaisia sodankäynnin keinoja ja taktiikoita, jotka ovat omiaan lisäämään siviiliuhrien määrää tai jotka kohdistuvat suoraan siviileihin?

- Ovatko yllä mainitut metodit ja taktiikat konfliktin osapuolten laaja-alaisessa käytössä?
- Onko taistelu paikallista vai laajalle levinnyttä?
- Taisteluista johtuva siviiliuhrien määrä (kuolleet, haavoittuneet, pakenemaan joutuneet)

KHO on todennut ennakkopäätöksessään KHO:2016:193, että mielivaltaisen väkivallan astetta arvioitaessa on otettava huomioon muun ohella alueella esiintyvän väkivallan ilmenemismuodot ja voimakkuus, konfliktin luonne ja osapuolet, siviilikuolemien ja -loukkaantumisten määrä, maassa sisäisesti siirtymään joutuneiden määrä, konfliktin maantieteellinen vaikutusalue sekä maassa asuvien päivittäisen elämän olosuhteet. KHO:n mukaan on erityisesti huomattava, että oleskeluluvan myöntämistä toissijaisen suojelun perusteella harkittaessa mielivaltaisen väkivallan astetta arvioidaan alueen paikallisväestön olosuhteiden kannalta.

Alueiden turvallisuustilannetta ja mielivaltaisen väkivallan tasoa arvioidaan Maahanmuuttoviraston maakohteisissa soveltamisohjeissa seuraavalla asteikolla:

- ei todellista vaaraa
- mielivaltaista väkivaltaa esiintyy
- korkea mielivaltaisen väkivallan aste
- äärimmäisen korkea mielivaltaisen väkivallan aste

Vain sellaisissa tapauksissa, että tietyllä alueella esiintyvä mielivaltainen väkivalta ylittää äärimmäisen korkealle tasolle, voidaan henkilölle myöntää toissijaista suojelua vain kotipaikkakunnan perusteella eli siksi, että hän olisi vaarassa joutua kärsimään vakavaa haittaa pelkästään kotialueelleen palaamisen takia. Kaikissa muissa tapauksissa edellytetään jonkinasteista henkilökohtaista väkivallan uhkaa.

On syytä huomioida, että mielivaltaisen väkivallan aste vaihtelee myös alueluokitusten sisällä. Toisin sanoen, esimerkiksi kaikilla "korkean mielivaltaisen väkivallan alueilla" ei esiinny yhtä voimakasta mielivaltaista väkivaltaa. Väkivallan taso ja siten myös Ulkl 88 §:n 1 momentin 3 kohdan soveltamisen edellyttämä vaaran henkilökohtaisuus vaihtelee aluekohtaisesti (ks. esim. KHO:2017:71, jossa arvioitiin yksilapsisen perheen vaaraa joutua mielivaltaisen väkivallan kohteeksi kotialueellaan Afganistanissa).

[Alueet, joilla on äärimmäisen korkea mielivaltaisen väkivallan aste](#)

Jos tietyllä alueella esiintyvä mielivaltainen väkivalta ylittää äärimmäisen korkealle tasolle, voidaan henkilölle myöntää toissijaista suojelua vain kotipaikkakunnan perusteella eli siksi, että hakija olisi vaarassa joutua kärsimään vakavaa haittaa pelkästään kotialueelleen palaamisen takia.

KHO:2016:220: Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että toissijaisen suojelun tarpeen arvioinnissa on kiinteästi otettava huomioon hakijan henkilökohtaiset seikat. Hakijan ei kuitenkaan tarvitse esittää näyttöä henkilökohtaisista olosuhteistaan, jos hakijan henkeä tai ruumiillista koskemattomuutta uhkaa vakava ja henkilökohtainen vaara. Aseellisen selkkauksen mielivaltaisen väkivallan asteen on kuitenkin tässä tilanteessa saavutettava niin korkea taso, että on olemassa merkittäviä perusteita uskoa, että hakija joutuisi jo pelkästään sen takia, että hän on kyseisen maan alueella tällaiseen todelliseen vaaraan.

Mielivaltaisen väkivallan astetta Jemenissä arvioitaessa on otettava huomioon muun ohella siellä esiintyvän väkivallan ilmenemismuodot ja voimakkuus, konfliktin luonne ja osapuolet, siviilikuolemien ja -loukkaantumisten määrä, Jemenistä sisäisesti siirtymään joutuneiden määrä, konfliktin maantieteellinen vaikutusalue sekä Jemenissä asuvien päivittäisen elämän olosuhteet. On erityisesti huomattava, että oleskeluluvan myöntämistä toissijaisen suojelun perusteella harkittaessa mielivaltaisen väkivallan astetta arvioidaan alueen paikallisväestön olosuhteiden kannalta.

Aseellisen selkkauksen väkivallan aste on Jemenissä noussut viimeisen vuoden aikana. Ajankohtaisen maatietouden perusteella erityisesti siviilikohteiden pommittaminen on nostanut maan väkivallan asteen viime kuukausina sille tasolle, että mielivaltaisen väkivallan on katsottava aiheuttavan kenelle tahansa alueella oleskelevalle uudelleenlaaditun määritelmädirektiivin 15 artiklan c alakohdassa ja ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 alakohdassa tarkoitettua vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa.

Alueet, joilla on korkea mielivaltaisen väkivallan aste

Jos hakijan kotialueella esiintyvä mielivaltainen väkivalta ei yllä äärimmäiselle tasolle, niin että kuka tahansa alueelle palaava tai siellä oleskeleva henkilö olisi vaarassa joutua vakavan haitan kohteeksi, mutta väkivallan aste on kuitenkin korkea, tulee harkita, onko hakijan henkilökohtaisissa olosuhteissa sellaisia seikkoja, jotka ovat omiaan asettamaan hakijan kotialueelleen palatessaan todelliseen vaaraan kärsiä mielivaltaisesta väkivallasta johtuvaa vakavaa haittaa. Kuten kaikkien eri tason mielivaltaisen väkivallan alueiden kohdalla, myös korkean mielivaltaisen väkivallan alueilla esiintyvän väkivallan taso vaihtelee aluekohtaisesti.

Alueen luokittelu korkean mielivaltaisen väkivallan alueeksi ei tarkoita, että hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden arviointi voitaisiin sivuuttaa tai jättää vähemmälle huomiolle. Se, miten suuri merkitys hakijan henkilökohtaisille olosuhteille on annettava, vaihtelee aluekohtaisesti. Asiaa on arvioitava hakijan kotipaikkaa koskevan ajankohtaisen maatiedon perusteella.

Tyypillisesti korkean mielivaltaisen väkivallan alueilla siviilikuolemien, -haavoittumisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden määrä on korkea alueen väkilukuun nähden. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että alueella esiintyy aktiivisia taisteluja, joiden yhteydessä osapuolten käytössä on sellaisia sodankäynnin keinoja ja taktiikoita, jotka kohdistuvat suoraan siviileihin tai ovat

omiaan lisäämään siviiliuhrien määrää. Aseellisella konfliktilla on selkeä kielteinen vaikutus alueella asuvan paikallisväestön päivittäisen elämän olosuhteisiin.

KHO:n päätös KHO:2017:71 ilmentää EUT:n *Elgafaji*-tuomiossa mainitun liukuvan skaalan soveltamista. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään KHO:2017:71 katsonut, että hakijan kotialueen turvallisuustilanne voi olla sellaisella tavalla epävakaa, että hakijan henkilökohtaiset olosuhteet on otettava riskiarviossa huomioon, mutta niille ei kuitenkaan ole tarpeen antaa asiassa korostunutta merkitystä. Hakijan henkilökohtaisille olosuhteille ei ole tarpeen antaa korostunutta merkitystä esimerkiksi sellaisen alueen kohdalla, jonka turvallisuustilanne on erityisen vaikea ja epävakaa, mutta jossa asuvien siviilihenkilöiden ei voida katsoa olevan vakavan haitan vaarassa pelkäämään alueella oleskelun vuoksi.

Alueet, joilla esiintyy aseelliseen selkkaukseen liittyvää mielivaltaista väkivaltaa

Jos hakijan kotialueella esiintyy mielivaltaista väkivaltaa, mutta sen taso ei yllä äärimmäisen korkealle tai korkealle tasolle, tulee harkita, onko hakijan henkilökohtaisissa olosuhteissa sellaisia erityisiä seikkoja, jotka asettaisivat juuri hakijan todelliseen vaaraan kärsiä mielivaltaisesta väkivallasta johtuvaa vakavaa haittaa hakijan palatessa kotialueelleen. Näillä alueilla mielivaltaisen väkivallan taso on alhaisempi kuin korkean väkivallan alueilla, joten hakijan tulee *Elgafaji*-päätöksen liukuvan skaalan mukaisesti kyetä esittämään painavampia mielivaltaiselle väkivallalle altistavia henkilökohtaisia olosuhteita, että toissijaisen suojelun edellytysten voidaan arvioida täyttyvän.

Tällaisten alueiden osalta ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovellettaessa on osoitettava, että vaara koskee juuri kyseessä olevaa hakijaa hänen henkilökohtaisille olosuhteille omiaisten seikkojen takia.

Mielivaltaisen väkivallan alueilla siviilikuolemien, -haavoittumisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden määrä on alueen väkilukuun nähden lähtökohtaisesti alhaisempi kuin korkean mielivaltaisen väkivallan alueilla. Turvallisuusvälikohtaukset ovat usein paikallisia. Siviileihin kohdistuvaa mielivaltaista väkivaltaa esiintyy ja aseellinen selkkaus vaikuttaa paikallisväestön päivittäisen elämän olosuhteisiin, mutta ei samassa määrin kuin korkean väkivallan alueilla.

Alueet, joilla ei ole todellista vaaraa

Alueilla, joissa ei ole todellista vaaraa joutua Ulkl 88 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun vakavan haitan kohteeksi tarkoitetaan alueita, joissa:

- on käynnissä aseellinen selkkaus, mutta siihen ei liity mielivaltaista väkivaltaa tai siihen liittyvän mielivaltaisen väkivallan taso on niin matala, että alueelle palaavat siviilit eivät lähtökohtaisesti ole henkilökohtaisessa vaarassa joutua kyseisen väkivallan kohteeksi. Haavoittumisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden määrä on alueen väkilukuun nähden alhainen, eikä aseellinen väkivalta yleisesti ottaen kohdistu alueen

siviileihin. Aseellisella konfliktilla ei ole merkittävää vaikutusta paikallisväestön päivittäisen elämän olosuhteiden kannalta.

- maan turvallisuustilanne on rauhallinen, eikä alueella käydä taisteluita eri ryhmien välillä. Näin ollen alueella ei ole käynnissä kansainvälistä tai maan sisäistä aseellista selkkausta.

Näissä olosuhteissa toissijaisen suojelun edellytykset Ulkl 88 §:n 1 momentin 3 kohdan osalta eivät yleisesti ottaen täyty. Lisäksi on huomioitava, että jos alueella ei ole käynnissä aseellista selkkausta, ei 88 §:n 1 momentin 3 kohdan edellytys täyty.

On kuitenkin huomioitava, että vaikka hakija ei olisi kotialueensa turvallisuustilanteen vuoksi toissijaisen suojelun tarpeessa, tulee hakijalla olla myös turvallinen pääsy kotialueelleen tai muulle paluualueeksi katsotulle alueelle. Toissijaisen suojelun myöntäminen ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella voi tilanteesta riippuen perustua myös matkareitin turvattuuteen.

4.5.4.2.7 Turvallinen pääsy alueelle

Toissijaisen suojelun tarpeen arvioinnissa on hakijan kotialueen turvallisuustilanteen lisäksi huomioitava, että hakijalla tulee olla myös mahdollisuus turvallisesti matkustaa kotialueelleen. Matkareitin turvallisuuden arvioinnissa on oltava erityisen huolellinen niiden lähtömaiden osalta, joissa turvallisuustilanteissa on merkittäviä alueellisia eroja maan sisällä.

KHO:n ratkaisukäytäntö huomioiden matkareitin turvallisuustilannetta arvioitaessa voidaan huomioida mahdolliset vaihtoehtoiset matkareitit. Yksinään se, että mahdollinen vaihtoehtoinen reitti on pidempi tai vaikeakulkuinen, ei tarkoita, etteikö tällaisen reitin käyttäminen voisi olla mahdollista (ks. KHO:2017:72). Kun arvioidaan, voidaanko matkustamista pitää turvallisena, on erityistä huomioita kiinnitettävä hakijan henkilökohtaisiin olosuhteisiin ja siihen, miten ne vaikuttavat matkustamisen turvallisuuteen huomioiden ajantasainen lähtömaatieto. Jos hakija on esimerkiksi alaikäinen tai lähtömaan olosuhteet huomioiden esimerkiksi turvaverkon tarpeessa, on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että hakijalle on mahdollisuus matkustaa kotialueelleen turvallisesti ja hakijalla on turvaverkko tukena myös matkalla.

KHO:2017:72: KHO totesi, että harkittaessa toissijaisen suojelun myöntämisen edellytyksiä oli otettava huomioon, että maahan palautettaessa A:n tuli käytännössä päästä kotialueelleen turvallisesti. Kun toissijaisen suojelun tarpeen arviointi perustuu hakijan kertaalleen suoritettavan matkareitin eikä hänen kotialueensa turvallisuustilanteeseen, korostuu hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden merkitys. KHO totesi, että hakijan henkilökohtaiset olosuhteet huomioiden, vaihtoehtoisia reittejä voisi pitää hakijalle turvallisina, siten, ettei katsottu olevan merkittäviä perusteita uskoa, että hakija joutuisi kotialueelleen matkustaessaan Ulkl 88 §:n 1 momentin johdantokappaleessa tarkoitettuun todelliseen vaaraan kärsiä 3 kohdassa tarkoitettua vakavaa haittaa. KHO totesi, ettei asiaa ole syytä arvioida tosin sillä perusteella, että reittivaihtoehtoihin voi sisältyä matkan pituuteen ja reitin vaikeakulkaisuuteen liittyviä toteuttamisvaikeuksia.

4.5.4.2.8 Viranomaissuojelu

Kansainvälinen suojelu on aina toissijaista suhteessa hakijan kotimaassa saatavilla olevaan suojeluun. Tämän vuoksi kansainvälisen suojelun edellytyksiä arvioitaessa on aina huomioitava, onko hakijan mahdollista saada vakavaa haittaa vastaan suojelua kotimaansa viranomaisilta. Viranomaissuojelun tarjoamisesta säädetään sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun osalta ulkomaalaislain 88 d §:ssä.

Ulkomaalaislain 88 d §:n mukaan suojelun tarjoaja voi olla sellainen valtio tai valtiota tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävä kansainvälinen järjestö, joka on halukas ja kykenevä tarjoamaan suojelua. Suojelun on oltava tehokasta ja luonteeltaan pysyvää.

Suojelulle asetettavat edellytykset ovat toissijaisen suojelun osalta samat kuin turvapaikan kohdalla. Katso tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.1.6 Viranomaissuojelu](#)

4.5.4.3 Sisäinen pako

4.5.4.3.1 Yleistä

Sisäisen paon mahdollisuus on peruste hylätä turvapaikkahakemus, jossa edellytykset kansainvälisen suojelun antamiselle sinänsä täyttyvät suhteessa hakijan kotialueelle. Sisäisen paon mahdollisuus ilmentää periaatetta, jonka mukaan kansainvälinen suojelu on toissijaista henkilön kotimaan tarjoamaan suojeluun nähden (tämä on todettu mm. ennakkopäätöksessä KHO:2016:193).

Ulkomaalaislain 88 e §:n 1 momentin mukaan turvapaikka tai toissijainen suojelu voidaan jättää myöntämättä ulkomaalaiselle, jos hänellä ei ole jossain kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa osassa perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi tai todellista vaaraa joutua kärsimään vakavaa haittaa tai jos hänellä on jossain kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa osassa mahdollisuus saada tehokasta ja luonteeltaan pysyvää suojelua. Lisäksi hänen on voitava turvallisesti ja laillisesti päästä maan kyseiseen osaan ja hänen on voitava kohtuudella edellyttää oleskelevan siellä.

Pykälän 2 momentin mukaan arvioitaessa, täyttääkö osa maata edellä mainitut kriteerit, huomiota on kiinnitettävä kyseisessä osassa vallitseviin yleisiin olosuhteisiin ja hakijan henkilökohtaisiin olosuhteisiin. Momentti viittaa sisäisen paon arviointiin kokonaisuudessaan.

Sisäisen paon osalta päätöksentekijän on tärkeää huomioida ajantasainen maatieto ja mahdolliset maakohtaiset ohjeet, joissa usein otetaan kantaa sisäisen paon mahdollisuuteen tietyn maan sisällä, mahdollisiin sisäisen paon kohdealueisiin ja sisäisen paon edellytyksiin. Myös muut mahdolliset maakohtaiset ohjeistukset tulee huomioida.

Todistustaakka arvioitaessa sisäisen paon mahdollisuutta on Maahanmuuttovirastolla. Päätöksessä tulee yksilöidä paikka tai alue, jonne

sisäistä pakoa arvioidaan, eli alue, jonne hakijan katsotaan voivan siirtyä (ns. sisäisen paon kohdealue). Sisäisen paon soveltaminen edellyttää myös, että hakijalla on ollut asianmukainen mahdollisuus esittää oma näkemyksensä sisäisen paon mahdollisuudesta ja siitä kohdistuuko hakijaan uhkaa sisäisen paon kohdealueella.

UNHCR:n sisäistä pakoa koskevien yleisten suuntaviivojen (UNHCR Guidelines on International Protection: "Internal Flight or Relocation Alternative" within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees. 23.7.2003.) mukaan sisäisen paon soveltaminen edellyttää kaksiosaista analyysia. Ensin on harkittava, onko sisäinen pako henkilölle mahdollinen vaihtoehto, kun otetaan huomioon muun muassa käytännön pääsy alueelle ja sen turvallisuus. Paon toteutettavuutta arvioidessa on otettava huomioon, onko henkilön mahdollista päästä kohdealueelle käytännöllisesti, turvallisesti ja laillisesti sekä joutuisiko henkilö vainon tai muun vakavan haitan vaaraan kohdealueella. Toiseksi on harkittava sisäisen paon kohtuullisuutta, eli sitä voiko henkilö viettää kyseisellä alueella suhteellisen normaalia elämää ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Sisäisen paon on oltava hakijalle turvallista, mahdollista ja kohtuullista, kun huomioidaan kohdealueella vallitsevat yleiset olosuhteet ja hakijan henkilökohtaiset olosuhteet. Kyse on sekä sisäisen paon toteutettavuutta että kohtuullisuutta koskevasta harkinnasta, jota käsitellään seuraavaksi kolmessa osiossa:

Kuva 3: Sisäisen paon harkinnan osatekijät

4.5.4.3.2 Turvallisuus

Edellytys sisäisen paon turvallisuudesta täyttyy, jos hakija ei ole sisäisen paon kohdealueella vaarassa joutua vainoksi katsottavien tekojen tai vakavan haitan kohteeksi. Arvioinnissa on ensinnäkin huomioitava, ulottuuko hakijaan kotialueellaan kohdistuva uhka sisäisen paon kohdealueelle tai uhkaako hakijaa jokin muu vaino tai vakava haitta sisäisen paon kohdealueella.

Jos hakijaan kotialueellaan kohdistuva vainon tai vakavan haitan uhka ulottuu sisäisen paon kohdealueelle, on harkittava, onko hakijalla mahdollisuus saada sisäisen paon kohdealueella ulkomaalaislain 88 d §:ssä tarkoitetulta suojelun tarjoajalta tehokasta ja luonteeltaan pysyvää suojelua.

Jos hakijan ei katsota olevan vainon tai vakavan haitan vaarassa sisäisen paon kohdealueella tai hänellä on mahdollisuus saada siellä suojelua uhkaa

vastaan, sisäisen paon voidaan katsoa olevan turvallista ulkomaalaislain 88 e §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Hallituksen esityksessä (HE 166/2007 vp) on käsitelty sisäisen paon turvallisuusedellytystä. Esityksen mukaan sisäinen pako on mahdollista vain, jos henkilöön kohdistunut vaino tai vakava haitta on tapahtunut paikallisesti ja jos on syytä uskoa, että sen aiheuttaja ei voi harjoittaa vainoa tai aiheuttaa vakavaa haittaa alueella, jonne turvapaikanhakija palautettaisiin. Tässä harkinnassa olennaista on se, mikä taho on vainoa harjoittanut tai vakavan haitan aiheuttanut. Jos vainon harjoittaja tai vakavan haitan aiheuttaja on valtio, pääsääntöisesti mikään kyseisen valtion osa ei ole hakijalle turvallinen. Jos vaino tai vakava haitta aiheutuu muun toimijan kuin valtion taholta, on selvitettävä, mitkä ovat toimijan mahdollisuudet tai aikomukset harjoittaa vainoa tai aiheuttaa vakavaa haittaa myös jossain muussa valtion osassa. Tässä yhteydessä on myös arvioitava sitä, mitkä ovat valtion tosiasialliset mahdollisuudet tarjota suojelua tuossa valtion osassa asian ratkaisuhetkellä, jos kyseinen valtio ei ole suojellut hakijaa aiemmin. Sisäisen paon arvioinnissa on lisäksi harkittava, kohdistuisiko hakijaan mahdollisesti uusien vainon tai vakavan haitan muotoja sisäisen paon kohdealueella ja olisiko hän siellä suojassa palauttamiselta alueelle, jolla hän olisi vaarassa.

Myös sisäisen paon kohdealueella vallitsevat yleiset olosuhteet vaikuttavat sisäisen paon turvallisuuteen.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan (KHO:2016:193) alueen yleisiä olosuhteita arvioitaessa on otettava huomioon muun ohella väkivaltaisuuksien ja levottomuuksien luonne, maantieteellinen esiintyminen ja intensiteetti sekä ihmisoikeusloukkausten ja humanitaarisen oikeuden loukkausten laajuus. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä oikeusjärjestelmän toimivuuteen sekä siihen, missä määrin viranomaiset kykenevät valvomaan aluetta ja turvaamaan kansalaisten turvallisuuden.

KHO 2013:119 - Tshetsheniasta kotoisin olevasta Venäjän federaation kansalainen oli hakenut kansainvälistä suojelua sukunsa poliittisesta profiloitumisesta aiheutuneen vainon uhan vuoksi.

Maahanmuuttovirasto katsoi, että hakija saattaisi Tshetsheniaan palatessaan joutua vakavaan vaaraan. Koska hän oli kuitenkin asunut useiden vuosien ajan osan vuodesta Komin tasavallassa, hän saattoi turvautua Ulkl 88 e §:ssä tarkoitettuun sisäiseen pakoon, eikä edellytyksiä kansainvälisen suojelun myöntämiselle ollut olemassa. KHO katsoi, että hakijalla oli kiinteät siteet Komin tasavaltaan hänen asuttuaan siellä viranomaisten tieteen pysyväisluonteisesti ja pitkäaikaisesti. Hänellä ei ollut ollut siellä asuessaan ongelmia viranomaisten taholta. Kun otettiin huomioon olosuhteet Komin tasavallassa, ja se, että hakija ei itse ollut poliittisesti profiloitunut eikä hänen sukunsa ollut ratkaisun antamisen ajankohtaan poliittisesti aktiivista, ei ollut uskottavaa, että hakija olisi Komin tasavallassa viranomaisten mielenkiinnon kohteena jatkossakaan. Hakijan oli mahdollista asettua asumaan alueelle ja hänen voitiin edellyttää turvautuvan Ulkl 88 e §:n mukaiseen sisäiseen pakoon kotimaansa toiseen osaan, eikä hakija ollut kansainvälisen suojelun tarpeessa.

KHO:2021:184: Asiassa oli kyse Ingušian paikallisviranomaisen taholta tulevasta vainosta. Maahanmuuttovirasto ja hallinto-oikeus olivat katsoneet, että hakijan on mahdollista turvautua ulkomaalaislain 88 e §:n mukaiseen sisäiseen pakoon Moskovaan. KHO totesi, että alkuperämaan olosuhteiden osalta oli selvitettävä, onko Ingušian viranomaisilla Ingušian tasavallan ulkopuolella sellaista toimivaltaa tai toimintamahdollisuuksia, jotka antavat Ingušian viranomaisille mahdollisuuden kohdistaa A:han vainoa myös Moskovan alueella. Mikäli tällaista toimivaltaa tai toimintamahdollisuuksia on, tulee selvittää, onko saatavilla tietoja, joiden perusteella voidaan arvioida todennäköisyyttä sille, että vainoava viranomainen tulee käyttämään tätä mahdollisuutta. Näiden ja vastaavien alkuperämaan olosuhteita koskevien tietojen tai sen tiedon, ettei tällaisia tietoja ole saatavilla, pohjalta on tehtävä riskianalyysi, jossa punnitaan saatua selvitystä ja sen merkitystä sisäisen paon mahdollisuuden kannalta kokonaisuutena. Selvitysvelvollisuus sisäisen paon mahdollisuudesta on Maahanmuuttovirastolla. KHO arvioi asiassa esitetyt alkuperämaan yleisiä olosuhteita ja hakijan henkilökohtaisia olosuhteita ja katsoi, ettei A:lla ollut UlkL 88 e §:ssä tarkoitettua sisäisen paon mahdollisuutta Moskovaan.

4.5.4.3.3 Mahdollisuus päästä alueelle turvallisesti ja laillisesti

Jos sisäisen paon katsotaan olevan hakijalle turvallinen vaihtoehto, on seuraavaksi arvioitava, onko hakijan mahdollista matkustaa ja päästä kohdealueelle turvallisesti ja laillisesti. Pääseminen sisältää sekä turvallisen ja laillisen matkustamisen että pääsyn mainitulle alueelle. Arviossa on otettava huomioon kohdealueella vallitsevat yleiset olosuhteet ja hakijan henkilökohtaiset olosuhteet.

Turvallisuus

Sisäisen paon kohdealueelle matkustamisen turvallisuuden arvioinnissa tulee harkittavaksi, voiko henkilö siirtyä alueelle turvallisesti, vai kulkeeko matkareitti sellaisen alueen kautta, jossa uhkaa vaino tai vakava haitta. Erityisesti arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, onko hakijan henkilökohtaisissa olosuhteissa sellaisia seikkoja, jotka ovat omiaan lisäämään väkivallan kohteeksi joutumista alueilla, joiden läpi matkareitti sisäisen paon kohdealueelle kulkee. Arviossa voidaan hyödyntää samoja huomioitavia seikkoja, kun arviotaessa onko hakijan mahdollisuus päästä kotialueelleen turvallisesti. Arviossa huomioidaan myös vaihtoehtoiset kulkureitit. Katso tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.2.7 Turvallinen pääsy alueelle](#)

Laillisuus

Hakijan siirtymiselle sisäisen paon kohdealueelle ei tule olla lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia esteitä. Arviossa on huomioitava erityisesti se, onko hakijalla laillinen oikeus matkustaa, päästä ja oleskella sisäisen paon kohdealueella.

Pääsy alueelle

Sisäinen pako on mahdollista vain, jos hakijalla on tosiasiallinen pääsy kohdealueelle. Arviossa on kiinnitettävä huomiota esimerkiksi siihen, miten aluetta hallitsevat tahot suhtautuvat sinne pyrkiviin henkilöihin. Lähtökohtaisesti edellä mainitun laillisuusedellytyksen täyttyminen viittaa myös siihen, että hakijalla on pääsy kyseiselle alueelle. Laillisuusedellytyksen täyttymisen ei kuitenkaan voida katsoa takaavan kohdealueelle pääsyä kaikissa tapauksissa.

Esimerkki: Hakijan kotimaan lainsäädännön mukaan kaikilla maan kansalaisilla on oikeus siirtyä vapaasti maan sisäisesti ja oleskella valitsemallaan alueella. Ajantasaisen maatiedon perusteella sisäisen paon kohdealuetta kontrolloivat tahot eivät kuitenkaan päästä hakijan kotipaikalta kotoisin olevia henkilöitä alueelleen. Hakijalla ei voida katsoa olevan pääsyä kohdealueelle UlkL 88 e §:n edellyttämällä tavalla.

4.5.4.3.4 Kohtuullisuus

Jos sisäisen paon katsotaan olevan turvallista ja henkilöllä on mahdollisuus päästä alueelle turvallisesti ja laillisesti, on seuraavaksi arvioitava, voidaanko hakijan kohtuudella edellyttää oleskelevan sisäisen paon kohdealueella.

"Kohtuullisuutta" ei määritellä tarkemmin määritelmädirektiivissä. UNHCR:n sisäistä pakoa koskevien yleisten suuntaviivojen mukaan kohtuullisuusarviossa on kyse sen selvittämisestä, voiko henkilö viettää kyseisellä alueella suhteellisen normaalia elämää ilman kohtuuttomia vaikeuksia (UNHCR Guidelines on International Protection: "Internal Flight or Relocation Alternative" within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees. 23.7.2003.). Se mitä tarkoitetaan "suhteellisen normaalilla" elämällä voi vaihdella hakijan taustasta riippuen. Lähtökohdaksi ei aseteta sitä, että henkilön elintaso säilyisi samana sisäisen paon kohdealueella.

UNHCR:n sisäistä pakoa koskevien yleisen suuntaviivojen mukaan sisäisen paon kohdealueen turvallisuustilanteen tulee olla kestävä, ja tarjolla tulee olla suoja ja pysyvyyttä. Kohdealuetta ei ole pidettävä kohtuullisena vaihtoehtona sisäiselle paolle, jos perustavanlaatuisten ihmisoikeuksien kunnioittaminen siellä on selvästi kyseenalaista. Arvioitaessa sisäisen paon kohtuullisuutta on otettava huomioon sosioekonomiset olosuhteet, kuten henkilön mahdollisuudet ansaita elanto ja saada asuinsija sekä tarvittaessa terveydenhoitoa kohdealueella. On kohtuutonta edellyttää henkilön siirtyvän alueelle, jossa hän joutuisi elämään äärimmäisessä köyhyydessä tai muutoin hengissä pysymisen kannalta riittämättömässä elinolosuhteissa. Pelkästään taloudellisen tilanteen tai elinolojen heikentyminen ei tee kohdealueelle siirtymistä kohtuuttomaksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksen (KHO:2018:94) mukaan kohtuullisuuden osalta on arvioitava, voisiko henkilö elää sisäisen paon kohdealueella suhteellisen normaalia elämää, joka ei merkittävästi poikkeaisi toisten, samaan väestöryhmään kuuluvien henkilöiden keskimääräisestä tilanteesta. KHO on todennut, että normaalin elämän puitteisiin voidaan katsoa kuuluvan ainakin mahdollisuus hankkia toimeentulo ja asuinsija, sekä pääsy keskeisiin palveluihin, kuten sanitaatioon ja

terveydenhoitopalveluihin. Terveystilan arvioinnin osalta merkitystä on yhtäältä sillä, voiko henkilö sisäisen paon kohteessa saada tarvitsemaansa hoitoa, mutta toisaalta myös sillä, miten terveystila vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin turvata itselleen suhteellisen normaalin elämän edellytykset.

Jos hakijalla ei ajantasaisen lähtömaatiedon perusteella ole, henkilökohtaiset olosuhteensa huomioiden, tosiasiallisia mahdollisuuksia elää tai elättää itseään kyseisessä osassa maata, sisäistä pakoa ei voida pitää kohtuullisena.

Se, voiko henkilö viettää sisäisen paon kohde alueella suhteellisen normaalia elämää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, riippuu hakijan henkilökohtaisista olosuhteista sekä kohdealueella vallitsevista yleisistä olosuhteista. Arviossa on huomioitava, onko hakijan henkilökohtaisissa olosuhteissa sellaisia seikkoja, jotka merkittäväällä tavalla heikentävät hänen edellytyksiään hankkia toimeentulo ja turvata muut ihmisarvoisen elämän perusedellytyksiin kuuluvat tarpeensa. Yksinomaan elintason laskemisen ei kuitenkaan voida katsoa tekävän sisäisestä paosta kohtuutonta.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään (KHO:2017:74, KHO:2017:73 ja KHO:2016:193) todennut, että kohtuullisuusarviossa on kiinnitettävä huomiota henkilön olosuhteisiin kokonaisuudessaan. Arviossa on otettava huomioon sellaiset yksilölliset olosuhteet kuten henkilön ikä, sukupuoli, terveystila, perhesuhteet ja sosiaaliset siteet, asumishistoria sekä etniset, kulttuuriset, kielelliset ja uskonnolliset seikat sekä koulutukselliset ja ammatilliset olosuhteet. Myös mahdolliseen haavoittuvaan asemaan liittyvät erityistarpeet on otettava asianmukaisesti huomioon.

Sisäisen paon kohtuullisuutta arvioitaessa on huomioitava naisten, erityisesti yksinhuoltajien, miehiä heikompi asema useissa lähtömaissa sekä esimerkiksi turvaverkon olemassaolo. Lapsiperheiden osalta on lasten huoltoon ja turvaan liittyville erityistarpeille annettava myös asianmukainen painoarvo (KHO:2017:73). Sisäistä pakoa ei lähtökohtaisesti sovelleta yksin tulleisiin alaikäisiin hakijoihin.

Vaikka kohdealueella vallitsevat yleiset olosuhteet eivät vaarantaisi hakijan turvallisuutta, alueen yleistilanne ja siellä vallitsevat humanitaariset olosuhteet voivat vaikuttaa sisäisen paon kohtuullisuuteen. Harkinnassa voidaan huomioida esimerkiksi kohdealueen infrastruktuuri, humanitaarista apua tarjoavien järjestöjen läsnäolo ja toiminta alueella sekä alueelle suuntautuvaan muuttoliikkeeseen ja mahdolliseen ylikansoitukseen liittyvät näkökohdat (KHO:2017:73). Tilannetta on arvioitava aluetta koskevan ajankohtaisen maatiedon valossa. Merkitystä on myös sisäisen paon kohteen turvallisuustilanteella, koska turvallisuuden heiketessä edellytykset suhteellisen normaaliin elämään vaikeutuvat. (KHO:2018:94).

4.5.4.4 Poissuljenta

Poissulkemislausekkeilla tarkoitetaan tilanteita, joissa hakija täyttää turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset, mutta hakija ei ansaitse tai tarvitse suojelua ja suojelu jätetään antamatta.

Jos turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset täyttyvät, tulee arvioida, onko asiassa viitteitä siitä, että jokin poissuljentalauseke tulee kyseeseen tai että jonkin lain tarkoittaman perusteen mukaisesti hakijalle ei tulisi antaa suojelua. Jos viitteitä havaitaan, tulee arvioida, onko viitteitä selvitetty tarpeeksi ja tarvittaessa asiaa on selvitettävä tarkemmin. Jos jonkin poissuljentalauseke katsotaan soveltuvan, poissuljenta tulee lain sanamuodon mukaisesti soveltaa. Poissuljenta ei voida jättää harkinnanvaraisesti soveltamatta hakijan eduksi. Poissuljenta koskee kaikkia kansainvälisen suojeluaseman myöntämiseen liittyviä menettelyjä eli myös esimerkiksi perheen yhdistämistä ja kiintiöpakolaisia. Tärkeää on huomioida, että ehdoton palautuskielto koskee myös henkilöitä, joiden kohdalla poissuljenta tulee sovellettavaksi.

Poissulkemislausekkeet perustuvat pakolaissopimuksen 1 artiklan D-F -kohtiin sekä määritelmädirektiivin 12 ja 17 artikloihin. Poissulkemislausekkeista voidaan käyttää myös nimitystä poissulkemisperusteet (HE 28/2003 vp). Jos hakijaan sovelletaan poissuljentalausekkeitä, puhutaan poissuljennasta. Huomiota tulee kiinnittää siihen, että sääntely eroaa hieman pakolaisasemasta ja toissijaisesta suojelusta poissulkemisen kesken.

Pakolaissopimuksen 1 artiklan F kohdassa on lueteltu, milloin henkilö ei ansaitse suojelua. Henkilön siis katsotaan olevan pakolainen tai toissijaisen suojelun tarpeessa, mutta hän ei tekojensa vuoksi ansaitse suojeluasemaa. Pakolaissopimuksen tarkoittamat poissulkemislausekkeet suojelua ansaitsemattomista on kirjattu ulkomaalaislakiin turvapaikan osalta Ulkl 87 § 2 mom. ja toissijaisen suojelun osalta Ulkl 88 § 2 mom. 1-3 kohtiin.

Ulkomaalaislaissa on myös pakolaissopimuksen ulkopuolisia perusteita poissuljennalle tilanteissa, joissa henkilö ei ansaitse suojelua. Nämä perustuvat määritelmädirektiivin 12, 14 ja 17 artikloiden säännöksiin. Pakolaissopimuksen ulkopuoliset poissuljentalausekkeet suojelua ansaitsemattomista on kirjattu ulkomaalaislakiin turvapaikan osalta Ulkl 87 § 3 ja 6 mom. ja toissijaisen suojelun osalta Ulkl 88 § 2 mom. 4 kohta ja 3-4 mom.

Pakolaissopimuksen 1 artiklan D-E kohdassa on lueteltu, milloin henkilö ei tarvitse suojelua. Kyse on tilanteista, joissa jonkun toisen valtion voidaan katsoa olevan ensi sijassa vastuussa suojelun antamisesta, ja henkilö voidaan poistaa maasta. Pakolaissopimuksen tarkoittamat poissulkemislausekkeet suojelua tarvitsemattomista on kirjattu ulkomaalaislakiin Ulkl 87 § 4-5 mom.

Ulkl 87 § 2 mom. mukaan **turvapaikka jätetään antamatta** ulkomaalaiselle, joka on tehnyt tai jonka on perusteltua aiheuttaa epäillä tehneen:

1. rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmiskuntaa vastaan, sellaisia rikoksia koskevien kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisesti;
2. törkeän muun kuin poliittisen rikoksen Suomen ulkopuolella ennen kuin hän tuli Suomeen pakolaisena; taikka
3. Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastaisen teon.

2 momenttia sovelletaan myös ulkomaalaisiin, jotka ylittävät 2 momentissa mainittuihin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen (UlkL 87 § 3 mom.).

Turvapaikka jätetään antamatta henkilölle, joka voi saada suojelua tai apua muilta Yhdistyneiden kansakuntien elimiltä tai toimistoilta kuin Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetulta (UNHCR). Kun sellainen suojelu tai apu on lakannut ilman, että sellaisen henkilön asemaa on lopullisesti säännelty Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksymien voimassa olevien päätöslauselmien mukaisesti, sellainen henkilö on oikeutettu pakolaisasemaan. Jos henkilö on vapaaehtoisesti luopunut edellä mainitusta suojelusta poistumalla suoja-alueelta muista kuin suojelun tarpeeseen liittyvistä syistä, hänen oleskeluoikeutensa tutkitaan tämän lain mukaan. (UlkL 87 § 4 mom.)

Turvapaikka jätetään antamatta ulkomaalaiselle, jolla on sen valtion, johon hän on asettunut asumaan, toimivaltaisten viranomaisten tunnustamat tämän valtion kansalaisuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. (UlkL 87 § 5 mom.)

UlkL 87 § 6 mom. mukaan turvapaikka jätetään antamatta, jos:

1. on perusteltua syytä olettaa, että ulkomaalainen on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle; taikka
2. ulkomaalainen on yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

UlkL 88 § 2 mom. mukaan **oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä** ulkomaalaiselle, jos on perusteltua aiheutta epäillä, että hän:

1. on tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmiskuntaa vastaan, sellaisia rikoksia koskevien kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisesti;
2. on tehnyt törkeän rikoksen;
3. on tehnyt Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastaisen teon; taikka
4. on vaaraksi yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle.

2 momenttia sovelletaan myös ulkomaalaisiin, jotka ylittävät siinä mainittuihin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen. (UlkL 88 § 3 mom.)

UlkL 88 § 4 mom. perusteella oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä ulkomaalaiselle, jos hän on:

1. ennen Suomeen tuloaan tehnyt yhden tai useamman muun kuin 2 momentissa tarkoitetun rikoksen, josta voitaisiin Suomessa tehtynä tuomita rikoslain mukaan vankeusrangaistus; ja
2. jättänyt alkuperämaansa ainoastaan välttääkseen näistä rikoksista johtuvia seuraamuksia.

Poissulkemislausekkeita tulee tulkita suppeasti, sillä poissulkemisesta aiheutuu vakavia seurauksia arvioinnin kohteena olevalle henkilölle (UNHCR - The UN

Refugee Agency 2019: Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees). Myös KHO:n oikeuskäytännössä on todettu, että poikkeussäännösinä poissulkemislausekkeitä tulee tulkita suppeasti.

Ennakkopäätöksessä KHO 2008:21 korkein hallinto-oikeus katsoi, että poissulkemislausekkeen soveltamisen edellytyksenä ei ole, että henkilö olisi asetettu siinä tarkoitetusta rikoksesta syytteeseen. Vaikka näin ei olisikaan, on asiaa arvioitaessa saatavissa johtoa siitä yleisestä rikosoikeudellisesta periaatteesta, että epäselvissä tapauksissa asia on ratkaistava rikoksesta epäillyn eduksi (in dubio pro reo). Vastaavasti pakolaisoikeudellisessa näytön arvioinnissa on merkitystä benefit of doubt -periaatteella. Näistä periaatteista seuraa, että rajatapauksessa asia on pikemminkin ratkaistava poissulkemislausekkeen soveltamista vastaan kuin sen puolesta.

Ennakkopäätöksessä KHO 2018:147 korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei ollut perusteltua aihetta epäillä hakijan syyllistyneen sotarikoksiin sillä perusteella, että valittaja on ollut suorittamassa asepalvelustaan samalla alueella samaan aikaan, kun siellä oli raportoitu siviiliväestöön kohdistuvaa pommitusta asevoimien taholta. KHO antoi painoarvoa myös sille, että valittaja kiisti osallisuutensa vastaavaan toimintaan eikä Maahanmuuttovirasto ollut pystynyt osoittamaan, että valittajan yksikkö ja valittaja osana yksikköään olisi osallistunut pommituksiin. Painoarvoa annettiin poissulkemislausekkeen suppean tulkinnan periaatteelle.

Ennakkopäätöksessä KHO 2016:181 korkein hallinto-oikeus katsoi, että poissulkemislausekkeitä on tulkittava suppeasti ja että niiden soveltaminen edellyttää aina viranomaisen esittävän selvitystä poissulkemisperusteen soveltumisesta juuri kysymyksessä olevaan henkilöön. Viranomaisen näkemys sen epätodennäköisyydestä, että henkilö ei hänen asemaansa ja tiedustelupalvelussa 11 vuotta kestäneeseen toimintaansa nähden olisi syyllistynyt poissulkemislausekkeen alaisiin tekoihin, ei ole riittävä lausekkeen soveltamiseksi. Arvioinnissa huomioitiin erityisesti, että valittajan on katsottu olleen verraten alhaisessa asemassa Irakia hallinneen Baath-puolueen hierarkiassa samoin kuin sotilastiedusteluorganisaatioissa. Lisäksi valittaja on kiistänyt tehneensä poissuljettavia tekoja, eikä Maahanmuuttovirasto ole näyttänyt, että hän olisi tehnyt tai että olisi perusteltua aihetta epäillä hänen tehneen jonkun mainituissa kohdissa tarkoitetun teon.

4.5.4.4.1 Turvapaikkaa ansaitsemattomat

4.5.4.4.1.1 Rikos rauhaa vastaan, sotarikos tai rikos ihmiskuntaa vastaan

Turvapaikka jätetään antamatta ulkomaalaiselle, joka on tehnyt tai jonka on perusteltua aihetta epäillä tehneen rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmiskuntaa vastaan, sellaisia rikoksia koskevien kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisesti (UlkL 87 § 2 mom 1 kohta). Sääntely perustuu pakolaissopimuksen artiklan 1 kohdan F alakohtaan a) sekä määritelmädirektiivin artiklan 12 kohdan 2 alakohtaan a) ja artiklan 17 kohdan 1 alakohtaan a). Perusteet poissuljennalle ovat tämän perusteen perusteella samat sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun saamisesta.

Rikokset rauhaa vastaan sisältävät määritelmällisesti sodan aloittamiseen tai valmisteluun liittyviä tekoja, jotka edellyttävät käytännössä tekijältä hyvin korkeaa valtiollista asemaa. Rikoksen rauhaa vastaan voi tehdä ainoastaan kansainvälisen aseellisen selkkauksen aikana.

Sotarikokset määritelmällisesti tarkoittavat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden asettamien sodankäynnin sääntöjen vastaisia tekoja. Sotarikoksen voi suorittaa kuka tahansa, kunhan teolla on tarpeeksi selkeä liityntä aseelliseen selkkaukseen. Selkkaus itsessään voi olla laajuudeltaan kansainvälinen taikka valtion sisäinen. Sotarikos voi kohdistua sotilaisiin sekä siviileihin, myös kuolleisiin.

Rikokset ihmiskuntaa vastaan määritelmällisesti sisältävät Rooman perussäännön 7 artiklan mukaisesti siviiliväestöön kohdistuvan laajamittaisen tai järjestelmällisen tietoisin hyökkäyksen osana tehdyn murhan, tuhoamisen, orjuuden, väestön karkottamisen tai pakkosiirron, vapaudenriiston, kidutuksen, seksuaalisen väkivallan, vainon, tahdonvastaisen katoamisen, rotuerottelun ja muut samanlaatuiset epäinhimilliset teot. Siviiliväestöön kohdistuvalla hyökkäyksellä voidaan tarkoittaa Rooman perussäännön 7 art. 2 kohdan a) alakohdan perusteella myös valtion tiettyä väestöryhmää kohtaan harjoittamaa politiikkaa. Arvioitaessa, onko teko rikos ihmiskuntaa vastaan, ei arviointiin vaikuta se, onko teko tapahtumapaikkamaan lakien vastainen vai ei. Yksittäinenkin teko voidaan tulkita rikokseksi ihmiskuntaa vastaan, mikäli sillä on yhteys laajamittaiseen tai järjestelmälliseen hyökkäykseen. Rikoksen ihmiskuntaa vastaan voi tehdä milloin tahansa eikä se edellytä aseellista selkkausta.

4.5.4.4.1.2 Törkeä muu kuin poliittinen rikos

Turvapaikka jätetään antamatta ulkomaalaiselle, joka on tehnyt tai jonka on perusteltua aihetta epäillä tehneen törkeän muun kuin poliittisen rikoksen Suomen ulkopuolella ennen kuin hän tuli Suomeen pakolaisena (UlkL 87 § 2 mom 2 kohta). Sääntely perustuu pakolaissopimuksen artiklan 1 kohdan F alakohtaan b) sekä määritelmädirektiivin artiklan 12 kohdan 2 alakohtaan b) ja artiklan 17 kohdan 1 alakohtaan b). Perusteet poissuljennalle tämän perusteen perusteella eroavat turvapaikan ja toissijaisen suojelun osalta.

Mitkä tahansa rikokset eivät muodosta poissuljentaperustetta. Olennaista on rikoksen törkeyden arviointi, joka ei kuitenkaan ole riippuvainen kansallisen

lainsäädännön määritelmistä tai rikosnimikkeistä. Hallituksen esityksen (HE 166/2007 vp) mukaan tarkoitus ei siis ole viitata rikoslaisia törkeiksi luokiteltujen rikosten tunnusmerkistöihin, vaan kuvata teon vakavuutta yleisesti.

Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on huomioitava

- teon luonne,
- todellinen aiheutettu vahinko,
- rikoksen syyteeseenpanossa käytetty menettely,
- teosta säädetyn rangaistuksen luonne ja
- pidetäänkö tekoa useimmilla oikeudenkäyttöalueilla vakavana rikoksena.

Pakolaissopimuksen poissuljentalausekkeitä koskevan UNCHR:n tulkintaohjeen mukaan kiistattomina esimerkkeinä törkeistä rikoksista voidaan pitää murhaa, raiskausta ja aseellista ryöstöä (UNHCR Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees). UNHCR:n mukaan törkeäksi rikokseksi voidaan tulkita myös tuhopoltto sekä jotkin sellaiset rikokset, joissa on käytetty tappavaa asetta, joista on seurannut vakavia vammoja uhrille, joissa on todisteita vakavasta tavanmukaisesta rikollisesta toiminnasta sekä muista vastaavista seikoista (UNHCR: Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees).

EUA:n poissuljentaa koskevassa oikeudellisessä analyysissä mainitaan törkeistä rikoksista esimerkkeinä murha ja sen yritys, raiskaus, aseellinen ryöstö, kidutus ja muu vakavan ruumiillisen vamman aiheuttaminen, ihmiskauppa, sieppaus, tuhopoltto, lapsikaappaus, kansainvälinen huumekauppa ja terrorismiin yllyttäminen (instigation). Yhtenä esimerkkinä on nostettu myös vakava talousrikos. Alankomaissa kansallinen oikeuskäytäntö on hyväksynyt poissuljennan soveltamisen talousrikosten ja korruption perusteella, kun tapauksessa oli kyse useista miljoonista dollareista. Tuomioistuin katsoi, että asian seuraukset vaikuttivat lähtömaan valtioon sekä kansalaisiin, ja huomioi arvioinnissaan korruption aiheuttaman uhan yhteiskunnalle ja demokratialle.

Ruotsissa on harkittu ja sovellettu poissuljentaa myös lapsia koskevilla pakkoavioliittotapauksissa sekä tapauksissa, joissa hakija on ollut sukupuoliyhteydessä alle 15-vuotiaan (Ruotsin rikoslain mukainen suojaikäraja) kanssa Ruotsin ulkopuolella. Vastaavia tilanteita arvioitaessa huomiota tulee kiinnittää rikoksen törkeyden arvioinnin yleisiin elementteihin eli teon luonne, aiheutettu vahinko, rikoksen syyteeseenpanossa käytetty menettely, teosta säädetyn rangaistuksen luonne ja pidetäänkö tekoa useimmilla oikeudenkäyttöalueilla vakavana rikoksena.

Poissuljennan kannalta huomionarvoisia rikoksia ovat etenkin henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuvat rikokset, mutta edellä esitetyn mukaisesti myös muunlaiset rikokset voivat johtaa poissuljennan harkintaan ja jopa soveltamiseen.

KHO:n ennakkopäätöksessä KHO 2015:136 turvapaikanhakija oli tuomittu lapsensa törkeästä pahoinpitelystä ehdolliseen vankeusrangaistukseen, johon vedoten Maahanmuuttovirasto oli soveltanut asiassa UKL 88 § 2 mom. 2 kohdan perusteella poissuljentaa

törkeän rikoksen vuoksi. Viitaten ratkaisuun KHO 2014:35 korkein hallinto-oikeus totesi, että joissain tilanteissa epäillyn rikoksen laadulla ja sen aiheuttamalla vaaralla yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle voi olla kokonaisharkinnassa merkitystä. Tapauksessa rikos ei ollut kohdistunut sinänsä välittömästi yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, vaan tekijän omaan lapseen. Arvioitaessa teon törkeyttä Ulkl 88 § 2 mom. 2 kohdan mukaan on huomioitava teon laatu ja muut olosuhteet. Rangaistuksen mittaamiseen tai vankeusrangaistuksen ehdollisuuteen liittyville harkintaperusteille ei sitä vastoin voida sellaisenaan antaa arvioinnissa merkitystä. Rikos oli kohdistunut puolustuskyvyttömään syylläpseen, jolle oli aiheutunut pitkäkestoisia ja vakavia vammojen, joiden paraneminen on kestänyt kuukausia, jonka perusteella KHO katsoi tekijän suhtautuneen piittaamattomasti lapsensa terveyteen. Tekoa oli pidettävä sen vaarallisuus huomioiden Ulkl 88 § 2 mom. 2 kohdan tarkoittamana törkeänä rikoksena ja Maahanmuuttovirasto oli voinut soveltaa poissulkemislauseketta.

Turvapaikan osalta poissuljenta voidaan soveltaa *Suomen ulkopuolella ennen Suomeen tuloa tehdyn* törkeän muun kuin poliittisen rikoksen perusteella. Suomessa tehty törkeä rikos ei siis voi olla perusteena poissuljennalle pakolaisasemasta.

Muulla kuin poliittisella rikoksella tarkoitetaan tekoa, joka ei ole syy-yhteydessä mihinkään poliittiseen motiiviin tai se on vakavuudeltaan epäsuhdassa tavoiteltuun poliittiseen päämäärään (ns. predominanssitetsti). Vakavaa rikosta olisi pidettävä ei-poliittisena, kun muut motiivit, kuten henkilökohtaiset syyt tai hyöty, ovat määräävänä motiivina rikokselle. Kuitenkin erityisen raat teot voidaan luokitella törkeiksi muksi kuin poliittisiksi rikoksiksi, vaikka niillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät. Arvioitaessa teon poliittista luonnetta tulee huomioida rikoksen vaikuttimet, konteksti, tekotapa ja suhteellisuus tavoiteltuun päämäärään nähden. Törkeät väkivallanteot, kuten rikokset, joita yleisesti pidetään luonteeltaan terroristisina, voidaan lähes varmasti pitää täysin suhteettomina poliittiseen tavoitteeseen nähden. Jotta tekoa voitaisiin pitää luonteeltaan poliittisena, tulee poliittisten tavoitteiden olla sopusuhdassa yleisten ihmisoikeusperiaatteiden kanssa. (UNHCR Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees). EUT on oikeuskäytännössään (B ja D v. Saksa, C-57/09 ja C-101/09) katsonut, että terroritekojen luonteisia tekoja, joille on ominaista väkivalta siviiliväestöä kohtaan, on pidettävä törkeinä muina kuin poliittisina rikoksina, vaikka niillä väitettäisiin olevan poliittinen tavoite.

EUAA (European Union Agency for Asylum 2021: Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes) on katsonut, että rikoksen poliittisuuden arvioinnissa tulee huomioida:

1. onko teko yhteydessä maan sisäiseen kamppailuun poliittisesta vallasta
2. onko teon motiivina jokin poliittinen ideologia
3. onko teolla ja sen tavoitteilla läheinen ja suora suhde teon tavoitteisiin, eli onko teolla odotettu vaikutus poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ja

4. ovatko käytetyt keinot suhteessa tavoiteltuun poliittiseen päämäärään, eli seuraako teosta merkittävää materiaalista tai henkilöön kohdistuvaa haittaa.

4.5.4.4.1.3 Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastainen teko

Turvapaikka jätetään antamatta ulkomaalaiselle, joka on tehnyt tai jonka on perusteltua aihetta epäillä tehneen Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastaisen teon (UlkL 87 § 2 mom. 3 kohta). Sääntely perustuu pakolaissopimuksen 1 artiklan F kohdan alakohtaan c) sekä määritelmädirektiivin artiklan 12 kohdan 2 alakohtaan c) ja artiklan 17 kohdan 1 alakohtaan c). Perusteet poissuljennalle ovat tämän perusteen perusteella samat sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun saamisesta.

Poissuljentaan johtavien tekojen täytyy olla vakavia ja niillä on oltava jonkinlainen kansainvälinen ulottuvuus. Asiassa on arvioitava teon vaikutusta kansainväliseen rauhaan sekä teon järjestäytyneisyyttä.

YK:n terrorismia koskevien päätöslauselmien mukaan myös terroriteot, -menetelmät ja -käytännöt sekä terroritekojen tietoinen rahoittaminen, suunnittelu ja tekoihin yllyttäminen ovat YK:n tarkoituserien ja periaatteiden vastaisia tekoja. Tämä on sisällytetty myös määritelmädirektiiviin ja sen 31. johdantokappaleeseen.

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi 28.9.2001 päätöslauselman 1373, jonka nostaa esille tarpeen torjua "kaikilla keinoilla Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan mukaisesti uhkia, joita terroriteot aiheuttavat kansainväliselle rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle". Päätöslauselman 3 kohdan f ja g alakohdissa todetaan lisäksi, että kaikkien valtioiden on:

"-- ennen pakolaisaseman myöntämistä ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön asiaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti, ihmisoikeuksia koskevat kansainväliset määräykset mukaan luettuina, varmistaakseen, ettei turvapaikanhakija ole suunnitellut tai valmistellut terroritekoja tai osallistunut sellaisten suorittamiseen."

Lisäksi päätöslauselma edellyttää, että valtioiden on:

"-- valvottava kansainvälisen lainsäädännön mukaisesti, etteivät terroritekojen tekijät tai suunnittelijat tai tällaisten tekojen valmistelijat väärinkäytä omaksi edukseen pakolaisasemaa."

Turvallisuusneuvosto hyväksyi edellä mainitun päätöslauselman lisäksi 12.11.2001 päätöslauselman 1377, jonka 5. kohdassa korostetaan:

"-- että kansainväliset terroriteot ovat Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjassa ilmaistujen tarkoituserien ja periaatteiden vastaisia ja että kansainvälisten terroritekojen rahoittaminen, suunnitteleminen ja valmistelemine sekä kaikin muin tavoin tukeminen on yhtä lailla siinä ilmaistujen tarkoituserien ja periaatteiden vastaista."

Edellä mainittujen päätöslauselmien ohella teemaa on käsitelty turvallisuusneuvoston 14.9.2005 hyväksymässä päätöslauselmassa 1624, jossa

todetaan, että valtioiden tulee toimia yhteistyössä terrorismin torjumiseksi, jotta turvapaikka voidaan evätä henkilöltä, joka tukee terroritekojen rahoittamista, suunnittelemista, valmistelemista tai suorittamista, myötävaikuttaa, osallistuu tai aikoo osallistua niihin tai antaa suojaa niiden tekijöille.

Euroopan unionin tasolla terrorisminvastaista toimintaa ja esimerkiksi terrorismirikosten määrittelyä on tarkennettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä terrorismin torjumisesta sekä neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS korvaamisesta sekä neuvoston päätöksen 2005/671/YOS muuttamisesta (2017/541/EU) eli niin kutsutussa terrorismidirektiivissä. Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että edellä mainituissa turvallisuusneuvoston päätöslauselemissa ja terrorismidirektiivissä määritetyt terroriteot ja siihen liittyvät tukitoimet tulee katsoa YK:n tarkoituksien ja periaatteiden vastaisiksi teoiksi ja siten kuuluviksi poissuljennan soveltamisalaan.

Esitettyjen päätöslauselempien ja terrorismidirektiivin lisäksi poissuljennan soveltamisen kannalta relevantteja ovat vuoden 1963 jälkeen laaditut kansainväliset sopimukset terrorismin torjumiseksi.

Poissuljenta ulkomaalaislain 87 §:n 2 momentin 3. kohdan ja 88 §:n 2 momentin 3. kohdan perusteella tulee sovellettavaksi, mikäli henkilön katsotaan perustellusti syyllistyneen terroritekoon joko itse tai muuten merkittävästi myötävaikuttamalla terroritekojen valmisteluun tai toteuttamiseen.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että EUT:n B & D v. Saksa päätöksen mukaisesti pelkkä jäsenyys terroristijärjestössä ei ole peruste poissuljennalle, ellei hakija ole ollut johtotehtävissä tai muuten korkeassa asemassa. Kun poissuljenta harkitaan sillä perusteella, että henkilö on vakaviin rikoksiin syyllistyneen ryhmän jäsen, tulee kyseisen henkilön myötävaikuttaminen, henkilökohtainen osallistuminen ja osallisuus, asema ja vastuu organisaation sisällä selvittää sen arvioimiseksi, voidaanko yksilön katsoa olevan henkilökohtaisesti vastuussa terroriteoista. Yksittäisiä terroritekoja tulee arvioida niiden luonteen ja vakavuuden perusteella. (UNHCR - The UN Refugee Agency 2009: UNHCR Statement on Article 1 of the 1951 Convention.)

EUT on tuomiossaan B ja D v. Saksa (yhdistetyt asiat C-57/09 ja C-101/09) katsonut, että pelkkä jäsenyys terroristilistalla olevassa järjestössä tai tämän järjestön aseellisen taistelun aktiivinen tukeminen ei automaattisesti muodosta vakavaa aihetta olettaa henkilön tehneen törkeän muun kuin poliittisen rikoksen tai YK:n periaatteiden vastaisen teon. Se, onko asiassa vakavaa aihetta olettaa, että henkilö on tehnyt tällaisen rikoksen tai syyllistynyt tällaisiin tekoihin edellyttää täsmällisten tosiseikkojen yksittäistapauksellista arviointia sen määrittämiseksi, täyttävätkö kyseisen järjestön suorittamat teot asianomaisissa säännöksissä määritellyt kriteerit, ja voidaanko yksilöllinen vastuu niiden suorittamisesta kohdistaa kyseiseen henkilöön huomioiden poissuljennan näyttökynnys. Henkilökohtaista vastuuta on arvioitava sekä objektiivisten että subjektiivisten kriteerien perusteella. Poissuljennan soveltaminen määritelmädirektiivin 12 artiklan 2 kohdan b tai c alakohdan perusteella ei edellytä, että kyseisestä henkilöstä aiheutuu

edelleen vaaraa vastaanottavalle jäsenvaltiolle, eikä yksittäistapauksellista kohtuuserviointia.

EUT:n tuomiossa *Lounani v. Belgia* (asiassa C-573/14) arvioitavana oli, onko terroristiryhmän tekoihin osallistuminen poissuljentaperuste, jos henkilö ei ole tehnyt, yrittänyt tehdä tai uhannut tehdä terroritekoa. Tuomioistuimien katsoi, että poissuljennan soveltaminen ei rajoitu terroritekojen tosiasiallisiin tekijöihin, vaan se voi ulottua myös sellaisten henkilöiden värväämiseen, organisoitumiseen, kuljettamiseen tai varustamiseen, jotka matkustavat maahan, joka ei ole heidän asuinmaansa tai jonka kansalaisia he eivät ole, muun muassa tehdäkseen, suunnitellakseen tai valmistellakseen terroritekoja. Poissuljenta soveltuu myös henkilöihin, joiden osalta on vakavaa aihetta epäillä, että he ovat yllyttäneet YK:n tarkoitusperien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin tai muulla tavoin osallistuneet niihin. Tuomioistuimien katsoi, että teot, joilla osallistutaan terroristiryhmän toimintaan, voivat olla pakolaisaseman myöntämättä jättämisen peruste, vaikka ei ole osoitettu, että kyseinen henkilö on tehnyt, yrittänyt tehdä tai uhannut tehdä terroriteon. Arvioidessa, onko vakavaa aihetta epäillä henkilön syyllistyneen, yllyttäneen tai muutoin osallistuneen YK:n tarkoitusperien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin, erityistä merkitystä on jäsenvaltion tuomioistuimen antamalla tuomiolla terroristiryhmään osallistumisesta sekä henkilön johtavalla asemalla ryhmässä. Tällöin ei ole välttämätöntä osoittaa, että henkilö on itse yllyttänyt tai osallistunut terroritekoihin.

Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksen KHO 2021:6 mukaan PKK:n tiedottajana ja käänntäjänä toiminutta ei voitu pitää suoraan asemansa perusteella henkilökohtaisessa vastuussa PKK:n suorittamista YK:n periaatteiden ja tarkoitusperien vastaisista teoista. Asiassa ei ilmennyt perusteltua aihetta epäillä henkilön syyllistyneen myötävaikuttamisen perusteella tekoihin huomioiden hänen asemansa sekä tehtävänsä järjestössä.

Ottaen huomioon YK:n tarkoitusperien ja periaatteiden yleisyys, poissulkemislauseketta olisi tulkittava suppeasti. Peruste tulee sovellettavaksi vain äärimmäisissä olosuhteissa toimintaan, joka hyökkää kansainvälisen rinnakkaiselon perustaan. (UNHCR Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees).

4.5.4.4.1.4 Yllyttäminen ja osallisuus

Mitä edellä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös ulkomaalaisiin, jotka yllyttävät siinä mainittuihin tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen (UlkL 87 § 3 mom). Perusteen mukaan poissuljenta sovelletaan pakolaisoppimuksen mukaisten poissulkemislausekkeiden (UlkL 87 § 2 mom ja

88 § 2 mom 1-3 kohdat) rikoksiin tai tekoihin yllyttäviin sekä niiden suorittamiseen muulla tavoin osallistuviin. Sääntely perustuu määritelmädirektiivin 12 artiklan 3 kohtaan ja 17 artiklan 2 kohtaan. Perusteet poissulkennalle ovat tämän perusteen perusteella samat sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun saamisesta.

Lain esitöiden (HE 29/2024 vp) mukaan poissulkeminen yllyttämisen tai muun osallistumisen perusteella edellyttää, että hakija on henkilökohtaisessa vastuussa kyseisestä teosta. Vastuu voi syntyä avustamisesta tai yllyttämisestä 87 § 2 mom. tai 88 § 2 mom. mainittuun tekoon, kun toiminta tai laiminlyönti on tehty tietoisena siitä, että se edesauttaa mainitun toiminnan täytäntöön panemista.

Katso tarkemmin henkilökohtaisesta vastuusta:

[Linkki - luku 4.5.4.4.3.2 Henkilökohtainen vastuu](#)

4.5.4.4.1.5 Vaara kansalliselle turvallisuudelle

Turvapaikka jätetään antamatta, jos on perusteltua syytä olettaa, että ulkomaalainen on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle (UlkL 87 § 6 mom 1 kohta). Sääntely perustuu määritelmädirektiivin 14 artiklan 4 kohdan a alakohtaan ja 5 kohtaan sekä 17 artiklan 1 kohdan d alakohtaan. Perusteet turvapaikan tai toissijaisen suojelun antamatta jättämiselle kansallisen turvallisuuden vaarantamisen vuoksi ovat samat.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan käsitteen "kansallinen turvallisuus" piiriin kuuluvat jäsenvaltion sisäinen turvallisuus ja sen ulkoinen turvallisuus, ja näin ollen valtion elinten tai sen julkisten peruspalvelujen toimintaan tai väestön eloonjäämiseen kohdistuva uhka, ulkosuhteiden tai kansojen rauhanomaisen rinnakkaiselon vakavan häiriintymisen vaara tai sotilaallisiin etuihin kohdistuva uhka voivat vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen. Kansallisessa turvallisuudessa on kyse koko suomalaisen yhteiskunnan yhteisestä turvallisuudesta ja Suomen suvereniteetista. Käsitteenä kansallinen turvallisuus on dynaaminen ja määrittyy sekä ajassa että suhteessa Suomen muuttuvaan uhka- ja toimintaympäristöön. Kansallista turvallisuutta kuvataan usein siihen kohdistuvien uhkien kautta. (HE 26/2024 vp). Kansalliselle turvallisuudelle aiheutuva uhka, kuten esimerkiksi terrorismi, vakoilu ja vieraan valtion vahingollinen toiminta, vaikuttaa siten koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös hybridivaikuttaminen ja kyberuhat sekä kriittisen infrastruktuurin suojaaminen kytkeytyvät kansalliseen turvallisuuteen (HE 29/2024 vp).

Hallituksen esityksen (HE 26/2024 vp) mukaan suojelupoliisi tekee kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi yhteistyötä Maahanmuuttoviraston kanssa. Yhteistyö liittyy erityisesti maahantulon ja maassa oleskelun sekä kansalaisuuden myöntämisen edellytysten selvittämiseen. Tässä tarkoituksessa suojelupoliisi voi antaa omaan toimialaansa liittyviä lausuntoja Maahanmuuttovirastolle päätöksenteon tueksi. Lisäksi suojelupoliisi tekee tiedonvaihto- ja muuta yhteistyötä Maahanmuuttoviraston kanssa.

Arvio siitä, että turvapaikanhakija muodostaa vaaran kansalliselle turvallisuudelle, perustuu lähtökohtaisesti *suojelupoliisin lausuntoon*.

Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen suojelupoliisin lausunnon ja sen perusteluosassa esitettyjen tietojen perusteella. Lausunto ei johda automaattisesti poissuljentaan tai luvan antamatta jättämiseen, sillä lopullisen arvion tekeminen kuuluu Maahanmuuttoviraston toimivaltaan. Se, että suojelupoliisi katsoo henkilön vaarantavan kansallista turvallisuutta, on kuitenkin erittäin vahva indikaatio sille, että suojeluasema tulee jättää myöntämättä.

Vaara kansalliselle turvallisuudelle voi tietyissä tilanteissa perustua myös johonkin muuhun selvitykseen, kuin suojelupoliisin lausuntoon. Tämä voi tulla arvioitavaksi esimerkiksi tilanteessa, missä turvapaikanhakijaa vastaan on asetettu pakotteita, jolloin arvio vaaran muodostumisesta kansalliselle turvallisuudelle tehtäisiin tapauskohtaisesti Maahanmuuttoviraston toimesta.

4.5.4.4.1.6 Erityisen törkeä rikos ja vaara yhteiskunnalle

Turvapaikka jätetään antamatta, jos ulkomaalainen on yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta (UlkL 87 § 6 mom 2 kohta). Säätely perustuu määritelmädirektiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaan ja 5 kohtaan. Yhteiskunnan vaarantaminen erityisen törkeän rikoksen perusteella ei kuulu pakolaissopimuksessa lueteltuihin poissuljentaperusteisiin.

Jotta turvapaikka jätetään antamatta ulkomaalaislain 87 §:n 6 momentin 2 kohdan perusteella, tulee kahden edellytyksen täytyä:

1. Turvapaikanhakija on tuomittu lainvoimaisella päätöksellä erityisen törkeästä rikoksesta, ja
2. Hänen voidaan rikoksen vuoksi katsoa muodostavan tulevaisuuteen kohdistuvan vaaran suomalaiselle yhteiskunnalle.

Lainmuutokseen liittyvän siirtymäsäännöksen vuoksi rikoksen tulee lisäksi olla tapahtunut lainkohdan voimaantulon (2.1.2025) jälkeen.

Lain esitöiden mukaan (HE 29/2024 vp) arvion siitä, milloin kyse on erityisen törkeästä rikoksesta ja milloin henkilön katsotaan olevan rikokseen syyllistymisen vuoksi yhteiskunnalle vaarallinen, tulee perustua aina tapauskohtaiseen harkintaan. Pelkästään rikosnimikkeen perusteella rikosta ei voida pitää erityisen törkeänä rikoksena.

EU:n tuomioistuin on tuomiossaan *Alankomaat v. M.A. (C-402/22)* ottanut kantaa muun muassa siihen, milloin rikosta voidaan pitää erityisen törkeänä. Tuomion mukaan sen määrittämisessä, mikä katsotaan erityisen törkeäksi rikokseksi, tulee ottaa huomioon tehdyn rikoksen luonne, kaikki rikoksen tekemiseen liittyvät olosuhteet, erityisesti mahdolliset lieventävät tai raskauttavat seikat, rikoksen tahallisuus sekä kyseisestä rikoksesta aiheutuneiden vahinkojen luonne ja laajuus. Erityisen törkeänä rikoksena voidaan pitää ainoastaan sellaista rikosta, josta on määrätty erityisen ankara rangaistus suhteessa Suomessa yleisesti sovellettavaan rangaistusasteikkoon. Useat rikokset eivät voi olla peruste jättää turvapaikkaa antamatta, jos yksikään rikoksista ei sellaisenaan ole erityisen törkeä rikos. Myös

rikosoikeudellisen menettelyn luonteella voi olla merkitystä, jos se ilmentää sitä törkeyttä, jota viranomaiset ovat katsoneet rikoksen merkitsevän.

Edellä mainitut arviointiperusteet eivät ole luonteeltaan tyhjentyviä. Yhteiskunnan perustavanlaatuiselle edulle aiheutetun vaaran tulee olla luonteeltaan todellinen, välitön ja riittävän vakava ja turvapaikan antamatta jättämisen tulee olla tähän vaaraan oikeassa suhteessa oleva toimenpide. Vaaran olemassaolon arvioinnin yhteydessä tulee arvioida kaikki kyseisen tapauksen olosuhteet. Pelkästään se, että henkilö on saanut lainvoimaisen tuomion erityisen törkeästä rikoksesta, ei riitä näyttämään momentissa mainitun vaaran olemassaoloa. (HE 29/2024 vp)

Esimerkkejä erityisen törkeistä rikoksista:

- Murha
- Tappo
- Törkeät seksuaalirikokset
- Terrorismirikos

4.5.4.4.2 Toissijaista suojelua ansaitsemattomat

4.5.4.4.2.1 Rikos rauhaa vastaan, sotarikos tai rikos ihmiskuntaa vastaan

Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä ulkomaalaiselle, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että hän on tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmiskuntaa vastaan, sellaisia rikoksia koskevien kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisesti vastaan (UlkL 88 § 2 mom 1 kohta). Sääntely perustuu pakolaissopimuksen artiklan 1 kohdan F alakohtaan a) sekä määritelmädirektiivin artiklan 12 kohdan 2 alakohtaan a) ja artiklan 17 kohdassa 1 alakohtaan a). Perusteet poissuljennalle ovat tämän perusteen perusteella samat sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun saamisesta.

Kun arviointi tehdään samoilla perusteilla kuin turvapaikan osalta, arvioinnista tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.4.1.1 Rikos rauhaa vastaan, sotarikos tai rikos ihmiskuntaa vastaan](#)

4.5.4.4.2.2 Törkeä rikos

Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä ulkomaalaiselle, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että hän on tehnyt törkeän rikoksen (UlkL 88 § 2 mom 2 kohta). Sääntely perustuu pakolaissopimuksen artiklan 1 kohdan F alakohtaan b) sekä määritelmädirektiivin artiklan 12 kohdan 2 alakohtaan b) ja artiklan 17 kohdan 1 alakohtaan b). Perusteet poissuljennalle tämän perusteen perusteella eroavat turvapaikan ja toissijaisen suojelun osalta.

Toissijaisen suojelun kohdalla ei ole vaatimusta siitä, että rikos on tehty Suomen ulkopuolella tai ennen suojeluaseman myöntämistä, eikä teon poliittisuus tule arvioitavaksi. Kohtaa sovelletaan käytännössä tilanteissa, missä turvapaikanhakija syyllistyy Suomessa törkeään rikokseen.

Suomessa tehtyjen rikosten osalta arvio on muuten UlkL 87 § 2 mom. 2 kanssa yhtenevä, mutta näytön arvioinnin kannalta asiassa annetaan merkittävä paino rikosprosessille. Rikoksen törkeyden arvioinnin kannalta on oleellista muistaa, että rikosnimikkeen tekemuoto "törkeä" ei automaattisesti tarkoita, että tekoa tulisi pitää poissuljentalausekkeen tarkoittamana törkeänä rikoksena.

Tarkemmin teon törkeyden arvioinnista:

[Linkki – luku 4.5.4.4.1.2 Törkeä muu kuin poliittinen rikos](#)

4.5.4.4.2.3 Yhdistyneiden kansakuntien tarkoitusperien ja periaatteiden vastainen teko

Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä ulkomaalaiselle, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hän on tehnyt Yhdistyneiden kansakuntien tarkoitusperien ja periaatteiden vastaisen teon (UlkL 88 § 2 mom 3 kohta). Säätely perustuu pakolaissopimuksen 1 artiklan F kohdan alakohtaan c) sekä määritelmädirektiivin artiklan 12 kohdan 2 alakohtaan c) ja artiklan 17 kohdan 1 alakohtaan c). Perusteet poissuljennalle ovat tämän perusteen perusteella samat sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun saamisesta.

Kun arviointi tehdään samoilla perusteilla kuin turvapaikan osalta, arvioinnista tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.4.1.3 Yhdistyneiden kansakuntien tarkoitusperien ja periaatteiden vastainen teko](#)

4.5.4.4.2.4 Vaara yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle

Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä ulkomaalaiselle, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hän on vaaraksi yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle (UlkL 88 § 2 mom 4 kohta). Tämä arvio poikkeaa muista poissulkemislausekkeen mukaisista teoista siten, että arvion tulee kohdistua ennen kaikkea tulevaisuuteen, eli hakijan tulee muodostaa omalla toiminnallaan vaara yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle myös tulevaisuudessa. On tärkeää huomioida, että näissä tilanteissa kyse ei ole muiden poissuljentalausekkeiden lailla jo tehdyistä teoista tai rikoksista. Näin ollen henkilökohtainen vastuu ei tule lähtökohtaisesti samalla tapaa arvioitavaksi.

[Vaara kansalliselle turvallisuudelle](#)

Säätely perustuu määritelmädirektiivin 14 artiklan 4 kohdan a alakohtaan ja 5 kohtaan sekä 17 artiklan 1 kohdan d alakohtaan. Kansallisen turvallisuuden vaarantaminen ei kuulu pakolaissopimuksessa lueteltuihin poissuljentalausekkeisiin. Perusteet turvapaikan tai toissijaisen suojelun antamatta jättämiselle kansallisen turvallisuuden vaarantamisen vuoksi ovat samat.

Kun arviointi tehdään samoilla perusteilla kuin turvapaikan osalta, arvioinnista tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.4.1.5 Vaara kansalliselle turvallisuudelle](#)

Vaara yhteiskunnalle

Sääntely perustuu määritelmädirektiivin 17 artiklan 1 kohdan d alakohtaan. Yhteiskunnan vaarantaminen ei kuulu pakolaissopimuksessa lueteltuihin poissuljentaperusteisiin. Tämä poissuljentaperuste koskee vain toissijaista suojelua.

EUT:n oikeuskäytännön mukaan (esim. J.N. v. Alankomaat C-601/15, kohta 65 oikeustapausviittauksineen) yleisen järjestyksen käsitteen katsotaan edellyttävän yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavaa todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa uhkaa.

Pelkästään se, että hakija on syylistynyt vakavaan rikokseen, ei oikeuta katsomaan tätä vaaraksi yhteiskunnalle, vaan asiassa on arvioitava aina tulevaisuuteen kohdistuva uhka.

Arviointiin vaikuttaa:

- Rikosten laatu ja määrä
- Rikoksista annetut tuomiot
- Muiden viranomaisten lausunnot (esim. sosiaalityöntekijä)
- Toiminta rikosten tai niistä suoritettujen rangaistusten jälkeen
- Rikoksista kulunut aika

Esimerkkejä rikoksista, jotka voivat johtaa poissuljentaan:

- Huumausainerikokset
- (Törkeä) pahoinpitely
- Järjestäytynyt rikollisuus /jengirikollisuus
- Merkittävä rikostausta, jatkuvuus

4.5.4.4.2.5 Yllyttäminen ja osallisuus

Mitä edellä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös ulkomaalaisiin, jotka yllyttävät siinä mainittuihin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen (UlkL 88 § 3 mom). Perusteen mukaan poissuljenta sovelletaan pakolaissopimuksen mukaisten poissulkemislausekkeiden (UlkL 87 § 2 mom ja 88 § 2 mom 1-3 kohdat) rikoksiin tai tekoihin yllyttäviin sekä niiden suorittamiseen muulla tavoin osallistuviin. Sääntely perustuu määritelmädirektiivin 12 artiklan 3 kohtaan ja 17 artiklan 2 kohtaan. Perusteet poissuljennalle ovat tämän perusteen perusteella samat sekä turvapaikan että toissijaisen suojelun saamisesta.

Kun arviointi tehdään samoilla perusteilla kuin turvapaikan osalta, katso arvioinnista tarkemmin:

[Linkki – Luku 4.5.4.4.1.4 Yllyttäminen ja osallisuus](#)

4.5.4.4.2.6 Rikosseuraamusten välttely

Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä ulkomaalaiselle, jos hän on ennen Suomeen tuloaan tehnyt yhden tai useamman muun kuin 2 momentissa tarkoitetun rikoksen, josta voitaisiin Suomessa tehtynä tuomita rikoslain mukaan vankeusrangaistus, ja hän on jättänyt alkuperämaansa ainoastaan välttääkseen näistä rikoksista johtuvia seuraamuksia (UlkL 88 § 4 mom). Säätely perustuu määritelmädirektiivin 17 artiklan 3 kohtaan. Kyseessä on poissuljentaperuste, joka koskee vain toissijaista suojelua.

Perustetta sovelletaan, jos hakija on syyllistynyt muihin kuin 88 §:n 2 momentissa lueteltuihin tekoihin lainkohdan voimaantulon (2.1.2025) jälkeen. Soveltaminen edellyttää, että alkuperämaasta lähdön synny on yksinomaan sanktioiden välttäminen, teot on tehty ennen Suomeen tuloa ja niistä on säädetty rangaistukseksi vankeutta Suomessa.

4.5.4.4.3 Päätösarvioinnissa huomioitavaa suojelua ansaitsemattomien kohdalla

Poissuljenta arvioidaan päätöksessä vain, jos joko turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytysten katsotaan täytyvän.

Ennen päätösesityksen aloittamista tulee tarkistaa:

- Täyttyvätkö turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset asiassa?
- Onko hakijaa kuultu poissuljennasta?
  - Asiasta voidaan tarvittaessa kuulla myös kirjallisesti, jos asiakkaalla on avustaja.
- Onko asiassa kaikki ratkaisemisen kannalta olennainen maatieto?
- Jos kyseessä on Suomessa tehty rikos:
  - Onko keskeneräisen esitutkinnan tietojen käyttämiseen lupa tutkinnanjohtajalta?
  - Mikä on syyttäjälle edenneen asian tilanne?
  - Onko asiassa jo annettu tuomio?
    - Tuomio on selvitettävä oikeusrekisterikeskuksesta (ORK) taikka tuomion antaneelta tuomioistuimelta.
- Onko tapauksessa varmasti perusteltua aihetta epäillä turvapaikanhakijan syyllistyneen poissuljettavaan rikokseen/tekoon?
  - Poissuljentalausekkeita on tulkittava suppeasti, koska poissulkemisesta aiheutuu vakavia seurauksia arvioinnin kohteena olevalle henkilölle.

Päätöksessä tulee yksilöidä poissuljentaan johtavat teot sekä hakijan yhteys niihin. Myös poissuljennan perusteena käytettävä pykälä ja sen alakohta täytyy yksilöidä sekä perustella se, miksi kyseessä on juuri esim. sotarikos (edellyttää aseellista selkkausta) tai törkeä rikos (törkeä rikos täytyy perustella riippumatta siitä, miten kansallinen lainsäädäntö kyseisen rikoksen määrittelee).

Johtopäätöksissä tulee huomioida hakijan henkilökohtainen vastuu sekä asiaan mahdolliset vaikuttavat defenssit ja lieventävät seikat. Lisäksi arvioidaan, onko tarkoituksena ollut aiheuttaa teosta aiheutuneet seuraukset tai olisiko hakijan pitänyt tietää ja ymmärtää, mitä teosta normaalioloissa seuraa. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, mitä hakija tiesi toiminnastaan tai sen seurauksista, taikka mitä hänen olisi asiassa esitetyn selvityksen ja maatiedon perusteella pitänyt tietää. Defenssien arviointi korostuu esimerkiksi hakijan vedotessa painostukseen tai pakottamiseen. Huomiota tulee silloin kiinnittää muun muassa siihen, olisiko hakija voinut toimia toisin ja mitä seuraamuksia tällä olisi ollut. Defensseistä tarkemmin:

[Linkki – luku 4.5.4.4.3.2 Henkilökohtainen vastuu](#)

Päätökseltä tulee käydä ilmi, että turvapaikanhakijaa on kuultu nk. poissuljentalausekkeen mahdollisesta soveltamisesta, sekä turvapaikanhakijan kanta poissuljennan soveltamiseen. Esitettyjen seikkojen perusteella nostetaan esiin myös tapauksen kannalta relevantti maatiето.

UuKL 52 §:n edellytyksiä ei arvioida, jos turvapaikanhakijan hakemukseen sovelletaan poissuljentalausekettä ja hakijalle myönnetään UuKL 89 § mukainen oleskelulupa. Katso Ohje oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä – 52 § -ohje (MIGDno-2024-396).

4.5.4.4.3.1 Näyttökynnys

Poissuljennan soveltamisen näyttökynnys on pakolaissopimuksen 1F kohtaan kirjattu "perusteltua aiheetta epäillä". Poissulkemislausekkeiden soveltaminen ei edellytä syyllisyyden määrittämistä rikosoikeudellisessa mielessä. Näytön tason on kuitenkin oltava riittävän korkea, jotta varmistetaan, että pakolainen ei joudu erehdyksessä turvapaikkaoikeuden ulkopuolelle. Poissuljennan taustalle on oltava luotettavaa, uskottavaa ja vakuuttavaa näyttöä, joka on epäilystä tai väitettä voimakkaampaa. (UNHCR - The UN Refugee Agency 2003: Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees). Riittävän korkealla näyttökynnysellä varmistetaan, että poissulkemislausekkeen soveltaminen on sopusoinnussa pakolaissopimuksen humanitäärin päämäärän kanssa. (UNHCR 2003 – Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1 F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees).

"Perustellulla aiheella epäillä" tarkoitetaan näyttöä, joka ei ole hatara tai luonnostaan heikko tai epämääräinen, ja jossa on kyse muusta kuin pelkästä epäilyksestä tai spekulatiosta. Edellytyksenä ei ole, että hakijan asia on tullut tuomioistuimessa käsitellyksi ja hakija tuomituksi rangaistukseen.

Poissuljentalausekkeet eivät ole rangaistuksenomaisia säännöksiä ja niitä tulisi aina soveltaa vastuullisesti. Kunkin tapauksen yksilölliset olosuhteet tulee ottaa huomioon, ja asianomaiselle tulee antaa tilaisuus selostaa oma osallisuutensa rikoksessa, joka olisi poissulkemislausekkeen soveltamisen perusteena. (UK Home Office 2012: Asylum Instruction: Exclusion: Article 1 F of the Refugee Convention.)

Poissuljennan näyttökynnys ("perusteltu aihe epäillä") on alhaisempi kuin rikosprosessissa, mutta korkeampi kuin esitutkinnassa ("syytä epäillä"). Poissuljentalausekkeiden soveltamisperusteeksi riittää, että katsotaan olevan "perusteltua aiheutta epäillä", että henkilö on tehnyt jonkin kuvatuista teoista. (UNHCR - The UN Refugee Agency 2019: Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees). Poissuljennassa todistustaakka rikoksista on pääsääntöisesti viranomaisella. Poikkeuksena tähän ovat sellaiset korkeassa asemassa toimineet henkilöt, joita voidaan saatavilla olevan maatiedon mukaan pitää vastuullisina poissuljentaan johtavista teoista. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön mukaan poissuljenta ei edellytä tuomituksi tulemista ja syylliseksi katsomista tai edes syytteen nostamista.

Ennakkopäätöksessä KHO 2014:35 turvapaikanhakijaa epäiltiin törkeästä raiskauksesta, johon vedoten Maahanmuuttovirasto oli soveltanut Ulkl 88 § 2 mom. 2 kohdan perusteella poissuljenta törkeän rikoksen vuoksi. Korkein hallinto-oikeus arvioi, että 88 § 2 mom. soveltamisedellytyksenä ei ole säädetty törkeästä rikoksesta tuomituksi tulemista ja syylliseksi katsomista tai edes syytteeeseen asettamista, vaan soveltamiskynnys on tarkoituksellisesti asetettu näitä matalammalle. Sanamuoto "perusteltua aiheutta epäillä" kuitenkin ylittää pelkän olettamuksen tason. Pelkkä esitutkinnan käynnistäminen ei sellaisenaan edellytä poissulkemislausekkeen soveltamista, mutta asian olosuhteet saattavat paljastaa, että esitutkinnan käynnistämisen taustalla olevalle rikosepäilylle on "perusteltua aiheutta". Yksittäistapauksessa on otettava asian yksilölliset olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon arvioinnissa. Merkitystä voi olla epäillyn rikoksen laadulla ja sen aiheuttamalla vaaralla yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Esitutkinnan päättäminen ja asian siirtäminen syyteharkintaan merkitsevät tarkoitettua lisäperustetta katsoa, että rikosepäilylle on perusteltua aiheutta. Syytteen nostamisen voidaan lähtökohtaisesti katsoa vastaavan Ulkl 88 § 2 mom. 2 kohdan tarkoittamaa epäilyn astetta. Myöhemmillä vaiheilla, kuten syyteharkintaan siirtymisellä tai syytteen nostamisella, voi olla merkitystä Maahanmuuttoviraston aikaisemmin tekemän päätöksen laillisuutta jälkikäteen arvioitaessa. Tapauksessa korkein hallinto-oikeus katsoi, että törkeää raiskausta voidaan pitää toisen henkilön turvallisuuteen, terveyteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen kohdistuvana vakavana rikoksena, josta olleen perustellun epäillyn perusteella hakija voitiin poissulkea toissijaisesta suojelusta.

4.5.4.4.3.2 Henkilökohtainen vastuu

Poissuljennan soveltamiseksi kahden edellytyksen tulee täytyä:

- Asiassa tulee olla perusteltu syy epäillä henkilön syyllistyneen johonkin poissuljettavaan tekoon ja
- Henkilön tulee katsoa olevan henkilökohtaisesti vastuussa teosta.

Kuten ulkomaalaislain 87 §:n 3 momentissa ja 88 §:n 3 momentissa todetaan, poissuljenta sovelletaan myös tilanteissa, joissa henkilö yllyttää tai muuten merkittävästi myötävaikuttaa poissuljettavan teon toteuttamiseen.

Myös UNHCR:n poissulkemislausekkeita koskevan tulkintaohjeen (UNHCR - The UN Refugee Agency 2003: Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees) mukaan poissuljenta edellyttää sitä, että henkilö on henkilökohtaisesti vastuussa rikoksesta. Henkilö on henkilökohtaisesti vastuussa teosta, mikäli hän on tehnyt teon itse tai myötävaikuttanut olennaisella tavalla teon suorittamiseen tietoisena oman myötävaikuttamisensa merkityksestä lopputuloksen kannalta. Henkilön ei ole tarvinnut itse osallistua tekoihin fyysisesti, vaan riittävää on niiden alulle paneminen, avustaminen, edistäminen ja hankkeen suunnittelu.

Vapaaehtoinen jäsenyys joissakin erityisen väkivaltaisissa järjestöissä voi synnyttää oletettaman henkilökohtaisesta vastuusta. Tällaisen oletetun vastuun yhteydessä on kuitenkin huomioitava järjestön todellinen toiminta, ryhmän organisaatorakenne, henkilön asema järjestössä ja hänen mahdollisuutensa vaikuttaa järjestön toimintaan sekä ryhmän mahdollinen hajanaisuus. Kuitenkaan henkilön kuuluminen laittomiin väkivaltaisuuksiin syyllistyneeseen hallintoon ei itsessään aseta henkilöä vastuuseen hallinnon suorittamista teoista. Mikäli henkilö on kuulunut hallintoon, jonka toimet ovat selvästi sisältäneet pakolaissopimuksen 1 artiklan F kappaleessa tarkoitettuja tekoja, saattaa myös henkilön henkilökohtainen vastuu kuitenkin tulla kysymykseen. Henkilökohtaista vastuuta arvioitaessa merkitystä on annettava henkilön asemalle ja mahdollisuuksille vaikuttaa ryhmän tekemisiin. (UNHCR - The UN Refugee Agency 2003: Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees).

EUT:n tuomiossa B ja D v. Saksa (C-57/09 ja C-101/09) kiinnitettiin huomiota siihen, että arvioidessa, onko asiassa vakavaa aihetta olettaa, että henkilö on tehnyt terroristiryhmän jäsenenä tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen tai YK:n tarkoituserien ja periaatteiden vastaisen teon tai syyllistynyt tällaisiin tekoihin, edellyttää se täsmällisten tosiseikkojen yksittäistapauksellista arviointia sen määrittämiseksi, täyttävätkö kyseisen järjestön suorittamat teot asianomaisissa säännöksissä määritellyt kriteerit, ja voidaanko yksilöllinen vastuu niiden suorittamisesta kohdistaa kyseiseen henkilöön huomioiden poissuljennan näyttökynnys. Henkilökohtaista vastuuta on arvioitava sekä objektiivisten että subjektiivisten kriteerien perusteella.

EUT:n tuomiossa Lounani v. Belgia (C-573/14) tuomioistuin katsoi, että teot, joilla osallistutaan terroristiryhmän toimintaan, voivat olla pakolaisaseman myöntämättä jättämisen peruste, vaikka ei ole osoitettu, että kyseinen henkilö on tehnyt, yrittänyt tehdä tai uhannut tehdä terroriteon. Arvioidessa, onko vakavaa aihetta epäillä henkilön syyllistyneen, yllyttäneen tai muutoin osallistuneen YK:n tarkoituserien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin, erityistä merkitystä on jäsenvaltion tuomioistuimen

antamalla tuomiolla terroristiryhmään osallistumisesta sekä henkilön johtavalla asemalla ryhmässä. Tällöin ei ole välttämätöntä osoittaa, että henkilö on itse yllyttänyt tai osallistunut terroritekoihin.

Ennakkopäätöksessä KHO 2021:6 katsottiin, että PKK:n tiedottajana ja kääntäjänä toiminutta ei voitu pitää suoraan asemansa perusteella henkilökohtaisessa vastuussa PKK:n suorittamista YK:n periaatteiden ja tarkoituksien vastaisista teoista. Asiassa ei ilmennyt perusteltua aihetta epäillä henkilön syylistyneen myötävaikuttamisen perusteella tekoihin huomioiden hänen asemansa sekä tehtävänsä järjestössä.

Ennakkopäätöksessä KHO 2021:5 PKK:n aatteellisena kouluttajana toiminut, verrattain korkeassa asemassa olleen voitiin asemansa perusteella olettaa olevan henkilökohtaisesti vastuussa järjestön tarkasteluajanjaksona suorittamista terrorismitoimista. Vaikka valittaja ei ollut henkilökohtaisesti syylistynyt poissuljettaviin tekoihin, maatieta ja valittajan asema huomioiden katsottiin asiassa olevan perusteltua aihetta epäillä valittajan olevan myötävaikuttamisen perusteella henkilökohtaisessa vastuussa PKK:n taistelijoiden tekemistä poissuljettavista teoista.

Rooman perussäännön 25 artikla määrittelee henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta koskevat periaatteet, kun henkilön epäillään syylistyneen rikokseen ihmisyyttä vastaan, joukkotuhontaan taikka sotarikokseen. Artiklan mukaan henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta ja hänelle voidaan määrätä siitä rangaistus myös siinä tapauksessa, että kyseinen henkilö rikoksen täytäntöönpanon helpottamiseksi auttaa tai avustaa sellaisen rikoksen tekemisessä tai rikoksen yrityksessä tai jollakin muulla tavalla myötävaikuttaa sellaisen rikoksen täyttymiseen tai sen yritykseen sellaisen henkilöryhmän toimesta, joka toimii yhteisen päämäärän hyväksi. Tällaisen myötävaikuttamisen tulee olla tahallista ja sen tarkoituksena tulee olla joko ryhmän rikollisen toiminnan tai rikollisen päämäärän edistäminen.

Ennakkopäätöksessä KHO 2018:147 katsottiin, ettei ollut perusteltua aihetta epäillä hakijan syylistyneen sotarikoksiin sillä perusteella, että valittaja on ollut suorittamassa asepalvelustaan samalla alueella samaan aikaan, kun siellä on raportoitu siviiliväestöön kohdistuvaa pommitusta asevoimien taholta. Painoarvoa annettiin sille, että valittaja kiisti osallisuutensa vastaavaan toimintaan eikä Maahanmuuttovirasto ollut pystynyt osoittamaan, että valittajan yksikkö ja valittaja osana yksikköään olisi osallistunut pommituksiin.

Ennakkopäätöksessä KHO 2016:181 korkein hallinto-oikeus korosti, että viranomaisen näkemys sen epätodennäköisyydestä, että henkilö ei

hänen asemaansa ja tiedustelupalvelussa 11 vuotta kestäneeseen toimintaansa nähden olisi syyllistynyt poissulkemislausekkeen alaisiin tekoihin, ei ole riittävää lausekkeen soveltamiseksi. Arvioinnissa huomioitiin erityisesti, että valittajan on katsottu olleen verraten alhaisessa asemassa Irakia hallinneen Baath-puolueen hierarkiassa samoin kuin sotilastiedusteluorganisaatioissa. Lisäksi valittaja on kiistänyt tehneensä poissuljettavia tekoja, eikä Maahanmuuttovirasto ole näyttänyt, että hän olisi tehnyt tai että olisi perusteltua aihetta epäillä hänen tehneen jonkun mainituissa kohdissa tarkoitettua teon.

Esimerkiksi yksittäisen poliisin vastuu omasta toiminnastaan ja mahdollinen vastuuvapaus omiin rikollisiin tekoihin liittyy hänen tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa olla tottelematta esimiestensä komentoketjun osana antamia suoria käskyjä. Rooman perussäännön 33 artikla käsittelee esimiehen määräyksiä ja lain määräyksiä. Artiklan mukaan rikoksen tekeminen hallituksen taikka sotilas- tai siviiliesimiehen määräyksestä ei vapauta henkilöä rikosoikeudellisesta vastuusta, paitsi

- a) jos hänellä oli oikeudellinen velvoite totella kyseisen hallituksen tai esimiehen määräyksiä,
- b) hän ei tiennyt, että määräys oli oikeudenvastainen, ja
- c) määräys ei ollut ilmeisen oikeudenvastainen.

Artiklan 2 kohdan mukaan artiklaa tulkitaan siten, että joukkotuhonnan tai ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten täytäntöönpanoa koskevat määräykset ovat ilmeisen oikeudenvastaisia. Sama koskee lähtökohtaisesti myös kidutusta, sillä kidutuksen vastaisen yleissopimuksen 2. artiklan 3 kohdan mukaan esimiehen tai viranomaisen käskyä ei saa käyttää oikeutuksena kidutukselle.

Henkilökohtaiseen vastuuseen arvioinnissa tulee huomioida myös erilaiset syyllisyyttä vähentävät seikat, defenssit. Tällaisia ovat:

- Hätävarjelu
- Pakkotila
- Esimiehen käsky
- Alaikäisyys
- Syyntakeettomuus

Myös alaikäisenä tehtyjen rikosten perusteella voidaan soveltaa poissuljenta. Näissä tapauksissa on selvítettävä ja huomioitava hakijan kyky ymmärtää tekojensa merkitys (niin päätöksentekohetkellä kuin teon hetkelläkin), ikä tapahtumahetkellä (rikosoikeudellinen vastuu) sekä muut nuoreen ikään ja haavoittuvaan asemaan liittyvät tekijät.

Defenssien selvittäminen on osa henkilökohtaisen vastuun määrittämistä. Mikäli poissuljettava teko on tehty tilanteessa, missä henkilö voi perustellusti vedota johonkin yllä esitettyyn defensiin, ei poissuljentaa tule soveltaa.

Ennakkopäätöksessä KHO 2014:131 korkein hallinto-oikeus totesi, että henkilö on vastuussa rikoksista ihmisyyttä vastaan siinäkin tapauksessa, että kyseinen henkilö myötävaikuttaa sellaisen rikoksen täyttymiseen tai sen yritykseen henkilöryhmän mukana. Myötävaikuttamisen tulee olla tahallista ja sen tarkoituksena tulee olla joko ryhmän rikollisen toiminnan tai rikollisen päämäärän edistäminen, kun sellaiseen toimintaan tai päämäärään liittyy rikoksia ihmisyyttä vastaan, tai myötävaikuttajan tulee olla tietoinen ryhmän aikomuksesta tehdä rikos. Syyllisyyttä vähentävänä tekijänä merkitystä ei annettu sille, että tapahtumapaikkamaan sen hetkisen lainsäädännön mukaan valittajan tekemien ilmiantojen kohteena olleista teoista kansallisen lain mukaan seurasi teloitus. Arvioinnissa sen sijaan vaikutti valittajan toiminta kokonaisuudessaan arvioituna aikana sekä asema terroristijärjestöissä, joiden tehtävä oli terrorisoida ihmisiä. Poissulkemislausekkeen soveltamisen estävänä seikkana ei voitu arvioida huomioida sitä, että osallistuminen tekoihin olisi ollut pakollista peitetetävän toteuttamiseksi. KHO viittasi Saksa v. B ja D -tuomioon, jonka perusteella poissuljentalausekkeen soveltaminen ei edellytä, että kyseisestä henkilöstä aiheutuu edelleen vaaraa vastaanottavalle jäsenvaltiolle eikä myöskään yksittäistapauksellista kohtuusarviointia. Tämän perusteella valittajan tämän hetkellä terveydentilalla tai muilla seikoilla ei katsottu olevan merkitystä poissulkemislausekkeen edellytysten arviointiin.

4.5.4.4.4 Turvapaikkaa tarvitsemattomat

4.5.4.4.4.1 Hakija voi saada suojelua tai apua muilta YK:n elimiltä tai toimistoilta kuin UNHCR:ltä

Turvapaikka jätetään antamatta henkilölle, joka voi saada suojelua tai apua muilta Yhdistyneiden kansakuntien elimiltä tai toimistoilta kuin Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetulta (UNHCR). Kun sellainen suojelu tai apu on lakannut ilman, että sellaisen henkilön asemaa on lopullisesti säännelty Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksymien voimassa olevien päätöslauselmien mukaisesti, sellainen henkilö on oikeutettu pakolaisasemaan. Jos henkilö on vapaaehtoisesti luopunut edellä mainitusta suojelusta poistumalla suoja-alueelta muista kuin suojelun tarpeeseen liittyvistä syistä, hänen oleskeluoikeutensa tutkitaan tämän lain mukaan. (UUKL 87 § 4 mom)

Sääntely perustuu pakolaissopimuksen 1 artiklan D kohtaan. Hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) mukaan kohdalla viitataan käytännössä palestiinalaispakolaisiin, joille apua antaa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) avustus- ja työjärjestö palestiinalaispakolaisten auttamiseksi Lähi-idässä (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, UNRWA). UNRWA toimii ja tarjoaa suojelua ainoastaan tietyillä Lähi-idän alueilla: Gaza, Länsiranta, Jordania, Libanon ja Syyria.

Jos palestiinalainen hakija on lähtenyt UNRWA:n alueelta suojeluun liittyvistä syistä eikä voi enää turvautua UNRWA:n suojeluun, tulisi hakijalle lain esitöiden mukaan myöntää pakolaisasema ipso facto, tutkimatta turvapaikan tarvetta pakolaissopimuksen 1 artiklan A kohdan nojalla.

Jos palestiinalainen hakija, joka on turvautunut UNRWA:n suojeluun, lähtee UNRWA:n alueelta pelkästään muista kuin suojeluun liittyvistä syistä, kuten hakeakseen työtä, opiskelumahdollisuuksia tai paremman elämän edellytyksiä, hakijan oleskeluoikeutta harkitaan ulkomaalaislain yleisten sääntöjen mukaan. Harkinnan perusteella mahdollista on myöntää hakijalle oleskelulupa taikka palauttaa hänet UNRWA:n alueelle, jos se on mahdollista. (HE 28/2003 vp).

Tietojen pyytämisestä UNRWA:lta katso:

[Linkki – Luku 3.4.9.2 Hakija on rekisteröitynyt UNRWA:lle](#)

4.5.4.4.2 Asuinvaltion viranomaisten tunnustamat kansalaisuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet

Turvapaikka jätetään antamatta ulkomaalaiselle, jolla on sen valtion, johon hän on asettunut asumaan, toimivaltaisten viranomaisten tunnustamat tämän valtion kansalaisuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet (Ulkl 87 § 5 mom). Sääntely perustuu määritelmädirektiivin 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaiseen pakolaisaseman antamatta jättämiseen, jonka taustalla on pakolaissopimuksen 1 artiklan E kohta.

Lain esitöiden (HE 166/2007) mukaan kyseisellä ulkomaalaisella tulee olla siinä maassa, johon hän on asettunut asumaan, useimmat maan kansalaisille kuuluvista oikeuksista ja hänen asemansa on oltava verrattavissa kansalaisten asemaan, vaikka hänellä ei kansalaisuutta ole. Asumaan asettumisella viitataan tässä yhteydessä jatkuvaan oleskeluun eikä ainoastaan vierailamiseen kyseisessä maassa. Oikeuksien toteutumista arvioitaessa ei riitä, että kyseinen valtio on joskus aikaisemmin ollut halukas antamaan ulkomaalaiselle mainitut oikeudet. Ratkaisevaa on sen sijaan, että ulkomaalaisella on nämä oikeudet silloin, kun pakolaisaseman myöntämättä jättämisestä päätetään. Ulkomaalaista on suojeltava tuossa valtiossa täydellisesti erityisesti maasta poistamiselta.

Perusteen soveltamisesta tarkemmin UNCHR:n Note on the Interpretation of Article 1E of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees.

4.5.4.4.5 Oleskelulupa 89 §:n perusteella

Ulkomaalaislain 89 § 1 mom. mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jolle turvapaikka on jätetty antamatta 87 §:n 2, 3 tai 6 momentissa säädetyllä perusteella tai jolle oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella on jätetty myöntämättä 88 §:n 2–4 momentissa säädetyllä perusteella, myönnetään tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan, jos häntä ei

voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

UlkL 147 § tarkoittama palautuskielto koskee siis myös henkilöitä, joiden kohdalla on sovellettu poissuljentalauseketta. Jos palautuskielto estää poissuljettavan hakijan maasta poistamisen, tulee hänelle myöntää oleskelulupa UlkL 89 § 1 momentin perusteella.

Kun hakijalle on myönnetty oleskelulupa 89 §:n perusteella, hänellä ei ole työnteko-oikeutta ennen kuin hän saa jatkuvan A luvan. Työnteko-oikeutta ei ole myöskään valitusajalla. Kun hakijalle myönnetään oleskelulupa jollain perusteella, työnteko-oikeus määritellään kyseessä olevan oleskeluluvan mukaan eikä hakijalla ole enää turvapaikanhakijan työnteko-oikeutta (HE 273/2018 vp). Tästä johtuen poissuljentaluvan saaneella ei ole työnteko-oikeutta sen jälkeen, kun lupa on myönnetty, vaikka hänellä olisi valitus vireillä.

Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa 89 §:n perusteella, ei 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytyksiä arvioida.

4.6 Raukeamispäätös

4.6.1 Turvapaikkahakemuksen peruuttaminen

4.6.1.1 Peruutusilmoitus

Hakija voi peruuttaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa Maahanmuuttovirastolle, poliisille, Rajavartiolaitokselle tai vastaanottokeskuksessa sen johtajalle tai apulaisjohtajalle henkilökohtaisesti tekemällään kirjallisella ilmoituksella, josta yksiselitteisesti ilmenee, että hakijan tarkoituksena on peruuttaa hakemuksensa. Hakija päivää ja allekirjoittaa ilmoituksen (UlkL 95 b § 1 mom).

Peruutusilmoituksen vastaanottanut viranomaisen tiedustele hakijalta tämän kantaa mahdolliseen maasta poistamiseen kotimaahansa tai valtioon, jossa hänellä on laillinen oleskeluoikeus ja maahantulokieltoon sekä pyytää peruuttamiselle kaksi esteetöntä todistajaa, jotka voivat olla Maahanmuuttoviraston tai vastaanottokeskuksen virkamiehiä tai työntekijöitä taikka poliisi- tai rajatarkastusviranomaisia (UlkL 95 b § 2 mom.).

Hakijan tulee kirjoittaa itse peruutusilmoitus tai allekirjoittaa se itse. Hallituksen esityksen (HE 86/2008 vp) mukaan hakemuksen peruuttamisen voi tehdä myös Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa. Menettely on tällöin muutoin samanlainen kuin muissakin peruustilanteissa.

Peruutusilmoituksen vastaanottanut viranomaisen huolehtii ilmoituksen käännettämisestä tai tulkkauksen järjestämisestä. Peruuttamista koskevista asiakirjoista tulee myös käydä ilmi, että ulkomaalainen peruuttaa hakemuksensa omasta tahdostaan ilman viranomaisen painostusta. Hallituksen esityksen (HE 86/2008 vp) mukaan hakijan tulee peruutusilmoituksella ilmoittaa aina myös syy peruuttamiselle. Syyn kirjaamisen tarkoituksena on lain esitöiden perusteella osoittaa, että peruuttaminen on

hakijan taholta harkittu teko. Hakijalle tulee kertoa suullisesti myös peruuttamisen seurauksista.

Koska lähtökohta on, että jokaisella henkilöllä on oma turvapaikkahakemus, tulee myös kukin hakemus peruuttaa erikseen. Esimerkiksi mukana hakevan alaikäisen hakemusta ei voida peruuttaa sillä perusteella, että mukana hakevan vanhemmat ovat antaneet peruutusilmoitukset vain omista hakemuksistaan. Myös mukana hakevien turvapaikkahakemukset tulee peruuttaa kirjallisella ilmoituksella.

Hallintolain 14 § 3 mom. mukaisesti viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta. Jos peruuttamisilmoitus koskee 15 vuotta täyttänyttä alaikäistä, on hänellä rinnakkainen puhevalta peruuttamisessa. Rinnakkainen puhevalta tarkoittaa 15 vuotta täyttäneiden kohdalla myös sitä, että heidän tulee allekirjoittaa oma peruutusilmoituksensa yhdessä huoltajansa tai edustajansa kanssa.

Ulkomaalaislain 6 § 2 mom. mukaan ennen kaksitoista vuotta täyttänyttä lasta koskevan päätöksen tekemistä on lasta kuultava, jollei kuuleminen ole ilmeisen tarpeetonta. Lapsen mielipiteet tulee ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Jos peruuttamisilmoitus koskee 12 vuotta täyttänyttä lasta, tulee asiassa kuulla lapsen kanta mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon, jos hänen kantaansa ei ole aiemmin kuultu.

Hakija ei voi peruuttamisilmoituksessaan ilmoittaa haluavansa palata sellaiseen valtioon, johon hänellä ei ole osoittaa laillista oleskeluoikeutta. Laillisella oleskeluoikeudella tarkoitetaan viisumivapautta tai muuta maahan pääsemistä pysyvämpää oleskeluoikeutta. Oleskeluoikeus tulee pystyä osoittamaan kirjallisesti. Tästä poikkeuksena on toisessa jäsenvaltiossa myönnetty suojeluasema ja siihen perustuva oleskeluoikeus, jonka olemassaolo voidaan varmistaa Eurodac-tietojen kautta.

Jos hakija haluaa palata valtioon, jonne hänellä ei ole oikeutta saapua tai on epäselvää, onko hakijalla valtiossa laillista oleskeluoikeutta, Maahanmuuttovirasto pyytää peruutusilmoituksen vastaanottanutta viranomaista kuulemaan hakijaa maasta poistamisesta kotimaahansa. Jos hakija vastustaa käännyttämistä kotimaahansa, eikä nimenomaisesti ilmoita siitä huolimatta haluavansa peruuttaa hakemuksensa, katsotaan, ettei hakija ole yksiselitteisesti peruuttanut hakemustaan ja sen käsittelyä jatketaan. Vastaavaa vaikutusta ei kuitenkaan ole sillä, jos hakija vastustaisi maahantulokieltoa, mutta ei käännyttämistä kotimaahansa. Tällöin palautuskielto ei aseta estettä katsoa hakijan haluavan yksiselitteisesti peruuttaa hakemustaan. Huomioitava on kuitenkin UlkL 146 §:n mukainen kokonaisharkinta. Tarkemmin maasta poistamiskysymyksistä Maahanmuuttoviraston antamassa ohjeessa Maastapoistamisohje (MIGDno-2019-833).

Lain esitöiden (HE 86/2008 vp ja HE 64/2016 vp) mukaan peruutusilmoituksen vastaanottanut poliisi, Rajavartiolaitos tai vastaanottokeskus toimittaa alkuperäisen ilmoituksen viipymättä Maahanmuuttovirastoon.

Peruutusilmoituksen vastaanottaja tekee merkinnän peruuttamisesta ja skannaa allekirjoitetun peruutusilmoituksen UMA-järjestelmään.

Laissa säädetyt peruuttamista koskevat muotovaatimukset ovat ehdottomia. Jos peruutusilmoitus ei täytä edellä mainittuja lain tarkoittamia muotovaatimuksia, on peruutusilmoitus puutteellinen, eikä raukeamispäätöstä voida tehdä ilman tietojen täydentämistä. Maahanmuuttovirasto voi pyytää peruuttamisilmoituksen vastaanottanutta viranomaista täydentämään puutteellista ilmoitusta.

Peruuttamisilmoituksessa huomioitavat seikat:

- Peruutusilmoituksen on vastaanottanut Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajavartiolaitos tai vastaanottokeskuksen johtaja tai apulaisjohtaja
  - Kuitenkin valtion ylläpitämissä vastaanottokeskuksissa kuka tahansa Maahanmuuttoviraston virkamies voi vastaanottaa hakijan peruuttamistahdonilmauksen.
- Hakija on antanut ilmoituksen henkilökohtaisesti ja kirjallisesti
- Ilmoituksesta ilmenee yksiselitteisesti, että hakijan tarkoitus on peruuttaa turvapaikkahakemuksensa.
- Ilmoitukselle on kirjattu syy peruuttamiselle
- Hakijalle on kerrottu peruuttamisen seurauksista
- Hakija on päivännyt ja allekirjoittanut ilmoituksen
  - 15 vuotta täyttäneiden alaikäisten rinnakkainen puhevalta
  - Laki ei edellytä ilmoituksen vastaanottavan viranomaisen eikä todistajien allekirjoituksia
- Hakijalta on pyydetty kanta mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon
  - 12 vuotta täyttäneiden alaikäisten kanta tulee olla selvitetty
- Ilmoituksella on kaksi esteetöntä todistajaa, jotka voivat olla Maahanmuuttoviraston tai vastaanottokeskuksen virkamiehiä tai työntekijöitä taikka poliisi tai rajatarkastusviranomaisia.

Hallintolain esitöiden mukaan (HE 72/2002 vp) päätöksiä ovat hallintoasioihin annetut ratkaisut, joilla on asian käsittelyn päättävä vaikutus. Jos hakija tekee peruuttamisilmoituksen sen jälkeen, kun hänen kansainvälisen suojelun asiaansa on jo tehty mikä tahansa päätös, on tehty päätös päättänyt asian käsittelyn eikä peruuttamisilmoituksella ole näin ollen enää hakemuksen peruuttamisvaikutusta. Kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittely ja vireilläolo Maahanmuuttovirastossa päättyy, kun Maahanmuuttovirasto tekee asiassa päätöksen. Tämä ei edellytä, että päätöstä on vielä tiedoksiannettu.

Maahanmuuttovirasto ei voi peruuttamisilmoituksen perusteella tehdä raukeamispäätöstä hakemukseen, joka on edennyt valitustuomioistuimen käsiteltäväksi. Tarvittaessa hakijaa tulee ohjata peruuttamaan valituksensa, jonka perusteella asian käsittely raukeaa hallintotuomioistuimessa (HOL 81 § 2 mom.).

Hakija voi peruuttaa peruuttamisilmoituksensa niin kauan, kunnes Maahanmuuttovirasto on tehnyt päätöksen hakemuksen raukeamisesta. Jos peruuttamisilmoituksen perusteella asiaa on jo tehty raukeamispäätös, ei peruutusilmoituksen peruutuksella ole peruutusvaikutusta. Tällöin hakijan on halutessaan jätettävä uusi turvapaikkahakemus. Peruuttamisilmoituksen peruuttamiselle ei ole säädetty muotovaatimuksia, mutta hakijan ja viranomaisen oikeusturvan kannalta se tulisi tehdä kirjallisesti. Ilmoituksen vastaanottanut viranomainen ilmoittaa peruuttamisilmoituksen peruuttamisesta viipymättä Maahanmuuttovirastolle ja kirjaa ilmoituksen UMAan.

4.6.1.2 Raukeamispäätös peruutuksen perusteella

Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen hakemuksen raukeamisesta. Päätöksenteon yhteydessä tulee varmistua hakijan peruuttamistahdosta sekä hakijan kannasta mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon (UlkL 95 b § 3 mom.). Lisäksi hakijan Suomessa olevalle aviopuolisolle tai tähän rinnastettavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakijaa koskevassa pääsyyntä epäämistä, käännyttämistä, karkottamista tai maahantulokieltoon määräämistä koskevassa asiassa (UlkL 145 §). Raukeamispäätös ei sisällä aineellista arviointia hakemuksen sisällöstä, joten raukeamispäätös ei ole UlkL 98 § 4 mom. tarkoittama hylkäävä päätös. Jos päätös koskee kahdeksaatoista vuotta nuorempaa lasta, on erityistä huomiota kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin (UlkL 6 § 1 mom.).

Tehdessään päätöksen hakemuksen raukeamisesta Maahanmuuttovirasto voi myös päättää ulkomaalaisen maasta poistamisesta ja maahantulokieltoon määräämisestä, jos edellytykset maasta poistamiselle ja maahantulokiellon määräämiselle ovat ulkomaalaislain nojalla olemassa (UlkL 95 b § 3 mom.). Arvioitaessa ulkomaalaislain 147 §:n mukaisen palauttamiskiellon rikkomista silloin, kun hakija on kotoisin sellaisesta valtiosta tai alueelta, jossa joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä UlkL 88 § 1 mom. tarkoittamaa vakavaa haittaa, Maahanmuuttovirasto voi tehdä maasta poistamispäätöksen, jos hakija on ilmoittanut, ettei hän vastusta maasta poistamista. Katso maasta poistamisesta tarkemmin Ohje ulkomaalaisen maasta poistamisesta - Maastapoistamisohje (MIG-2024-2942).

Maahanmuuttoviraston raukeamispäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (UlkL 191 § 1 mom. 8 kohta). Jos Maahanmuuttovirasto kuitenkin samassa yhteydessä päättää hakijan maasta poistamisesta, on kyseinen maasta poistamispäätös sekä sen yhteydessä mahdollisesti määrätty maahantulokielto valituskelpoinen.

4.6.2 Turvapaikkapäätöksen raukeaminen kuoleman, maasta poistamisen tai katoamisen takia

Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen raukeamisesta, jos hakija on kuollut tai hän on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta. Hakijan katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta, jos hänen olinpaikkansa on

vastaanottokeskuksesta saatavan tiedon mukaan ollut tuntematon vähintään kahden kuukauden ajan tai häneen ei ole vähintään kahteen kuukauteen saatu yhteyttä hänen viimeksi ilmoittamiensa yhteystietojen avulla (Ulkl 95 c § 1 mom.). Tavoitettavuuden tärkeyden korostaminen sisältyy hakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin turvapaikkamenettelyssä, joista hänelle tulee kertoa kansainvälistä suojelua hakiessaan (Ulkl 95 a § 1 mom.). Hallituksen esityksen (HE 86/2008 vp) mukaan hakijalle on tullut kertoa, että Maahanmuuttovirasto voi katsoa hakemuksen rauenneen, jos hakija ei pidä yhteyttä vastaanottokeskukseen, jonka kirjoilla hän on, tai hänen asiaansa käsitteleviin viranomaisiin.

Vastaanottokeskus, rajavartiolaitos tai poliisi voivat ilmoittaa hakijan katoamisesta, maasta poistumisesta tai kuolemasta.

Jos kansainvälistä suojelua hakevan hakemus katsotaan raukeavan sen johdosta, että hakija on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta, käytetään päätöksessä ainoastaan hänen itsensä Suomessa ilmoittamia henkilötietoja. Päätöksen lisäselvityksiin on kuitenkin hyvä kirjata kaikki asiassa esitetty selvitys henkilötietoihin liittyen.

Päätettäessä hakemuksen raukeamisesta Ulkl 95 c §:n perusteella, ei samalla päätetä maastapoistamisesta. Maahanmuuttoviraston tekemään raukeamispäätökseen, joka on tehty sen perusteella, että hakija on todennäköisesti muuttanut pois Suomesta, ei saa hakea muutosta valittamalla (Ulkl 191 § 1 mom. 8 kohta). Tämän kohdan katsotaan kattavan Ulkl 95 c §:n tarkoittamat tilanteet eivätkä 95 c §:n perusteella tehdyt raukeamispäätökset ole valituskelpoisia.

Jos hakija ilmoittautuu toimivaltaiselle viranomaiselle sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt päätöksen hänen hakemuksensa raukeamisesta maasta poistumisen tai katoamisen perusteella, hakijalle kerrotaan oikeudesta tehdä uusi hakemus (Ulkl 95 c § 2 mom.). Ulkl 95 c §:n perusteella tehdyn raukeamispäätöksen jälkeen tehty uusi hakemus ei ole ulkomaalaislain 102 § 1 mom. tarkoittama uusintahakemus, koska edellistä hakemusta ei ole ratkaistu aineellisesti, eikä sitä näin ollen myöskään rekisteröidä sellaisena. Ottaessaan käsittelyyn tällaisen raukeamispäätöksen jälkeen tehdyn myöhemmän hakemuksen Maahanmuuttovirasto ratkaisee tapauskohtaisesti ja hakijan etu huomioon ottaen, onko hakemuksen tutkinta aiheellista aloittaa alusta vai onko tutkintaa mahdollista jatkaa tilanteesta, johon se aiemmin keskeytyi.

4.7 Päätöksen tiedoksianto

Kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen tiedoksiannosta katso Ohje päätöksen tiedoksiannosta (MIGDno-2022-2234).

5 PÄÄTÖKSEN KORJAAMINEN

Kun päätös on vahvistettu UMA:ssa, kyse on viranomaista sitovasta hallintopäätöksestä, jota ei voida poistaa ilman siihen oikeuttavaa

lainsäädäntöä. Virheen korjaamismenettely on kyseessä, kun asianosainen tai hänen edustajansa nimenomaisesti ja perustellusti vaatii korjaamista ja asiassa on muutenkin ilmeistä, että kyseessä on hallintolain 8 luvun tarkoittama päätöksessä olevan asia- tai kirjoitusvirheen korjaaminen. Virheellisuus tai puutteellisuus voi johtua viranomaisesta tai asianosaisesta. Maahanmuuttovirasto korjaa päätöksessään olevan asia- tai kirjoitusvirheen joko oma-aloitteisesti tai asianosaisen vaatimuksesta.

Hallintolain 52 §:n 3 momentin mukaan virheen korjaamisesta on tehtävä merkintä alkuperäisen päätöksen taltiokappaleeseen tai viranomaisen käytössä olevaan tietojärjestelmään. Maahanmuuttovirastossa merkintä tehdään UMAan. Merkinnän tekemisestä on ohjeistettu tarkemmin asia- ja kirjoitusvirheen kohdalla erikseen.

Päätöksessä olevan virheen korjaamista koskeva vaatimus tai virheen oma-aloitteinen korjaaminen on tehtävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä (HL 52 § 1 mom). Virheen korjaaminen tai sitä koskeva vaatimus ei estä valituksen tekemistä eikä valitusaika tai valituksen tekeminen estä vaatimasta virheen korjaamista.

HL 53 §:n 2 momentin mukaan, jos korjaamismenettelyn kohteena olevasta asiasta on vireillä valitus hallinto-oikeudessa, on korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta sekä asiassa tehdystä päätöksestä ilmoitettava myös kyseiselle hallinto-oikeudelle. Ilmoituksessa kerrotaan lyhyesti, millä tavoin Maahanmuuttoviraston päätös on virheellinen viittaamalla HL 50 §:n sanamuotoon virheen muodosta. Myös tehty korjauspäätös on toimitettava hallinto-oikeudelle. Korjaamisasian käsittely ei vaikuta valitusajan tai muun määräajan kulumiseen. Jos korjattavaksi otetusta päätöksestä tehty valitus on edelleen vireillä hallinto-oikeudessa, asian käsittelyä jatketaan tuomioistuimessa normaalisti aiemman valituksen pohjalta ja sitä tarvittaessa täydentäen.

Jos Maahanmuuttovirasto hylkää virheen korjaamista koskevan vaatimuksen, ei tästä tehdä varsinaista päätöstä, eikä hylkäämispäätökseen saa hakea muutosta valittamalla (hallintolaki 53 § 3 mom). Viranomaisella ei ole hallintolain nojalla velvollisuutta korjata virhettä itseoikaisuna.

Jos varsinaisen päätöksen tekemisen jälkeen huomataan viranomaisen toiminnasta johtuva virhe kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä oleskeluluvan saaneen henkilön henkilötiedoissa, joka on rekisteröity oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä Väestötietojärjestelmään, pitää päätöksen tehneen viranomaisen tehdä Digi- ja väestövirastolle korjauspyyntö.

5.1 Asiavirheen korjaaminen

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos:

1. päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen;
2. päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen;
3. päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe; tai

4. asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Tätä kutsutaan asiavirheen korjaamiseksi. Lain esitöiden (HE 72/2002 vp) mukaan asiavirheen korjaamismahdollisuus koskee vain selviä ja luonteeltaan ilmeisiä virheitä.

Esimerkkejä, jolloin asiavirheen korjaaminen voi tulla harkittavaksi:

1. Virheellinen tai puutteellinen selvitys (HL 50 § 1 mom. 1 kohta):
  - Virheellinen selvitys tarkoittaa päätöksen tosiasiapohjan virheellisyyttä. Virhe voi aiheutua myös viranomaisen laatiman asiakirjan virheellisyydestä (EOA 19.8.2011).
  - Puutteellinen selvitys on kyseessä, jos asiaan vaikuttava seikka on jäänyt ottamatta huomioon.
2. Ilmeisen väärä lain soveltaminen (HL 50 § 1 mom. 2 kohta):
  - Väärän lainkohdan soveltaminen
  - Erehtyminen sovellettavan pykälän sisällöstä
  - Ilmeisen väärän, kuten muutetun tai kumotun, lain tulkinta tai toimivallan ylitys
  - Virheellinen käsitys tosiseikoista ja siitä johtuva väärä lain soveltaminen.
3. Menettelyvirhe (HL 50 § 1 mom. 3 kohta):
  - Asian käsitteleminen virheellisessä järjestyksessä eli menettelysäännöksen noudattamatta jättäminen tai virheellinen soveltaminen
  - Muodollinen virhe, esim. esteellisyyden sivuuttaminen tai kuulemisvirhe
4. Uusi selvitys (HL 50 § 1 mom. 4 kohta):
  - Kokonaan uusi, ennestään tuntematon selvitys tai sellainen, jota ei ole tiedetty tai osattu ottaa huomioon asiaa ensi vaiheessa ratkaistaessa
  - Asianosaisen olosuhteissa tapahtuneet muutokset
  - Korjaaminen edellyttää, että selvitys voisi olennaisesti vaikuttaa päätökseen
  - Uuden selvityksen tulee saada aiempi päätös näyttäytymään yksiselitteisesti virheellisenä, eikä asiaan liity tulkinnanvaraisuutta tai tarvetta laajempiin lisäselvityksiin.

Asiavirheen korjaaminen perustuu viranomaisen harkintaan. Viranomaisella ei ole hallintolain nojalla velvollisuutta korjata asiavirhettä itseoikaisuna, eikä asianosaisella oikeutta saada virhettä oikaistuksi. Hallintolain esitöiden (HE 226/2009 vp) mukaan hallinnon palveluperiaate puoltaa asian ratkaisemista itseoikaisuteitse uudelleen. Asiavirheen korjaamisen muodossa tapahtuva itseoikaisu mahdollistaisi sen, ettei hakijan tarvitsisi tehdä uutta hakemusta. Menettelyllä myös pyritään tehostamaan hallintopäätösten itseoikaisua. Itseoikaisu on yleensä tarkoituksenmukainen ja parhaiten palveluperiaatetta toteuttava menettely. Vastaavasti perusteet jättää itseoikaisu suorittamatta

ovat sitä painavampia, mitä enemmän asiaan yhä liittyy epäselvyyttä, tulkinnanvaraa tai tarvetta lisätutkimuksiin.

Päätös voidaan korjata 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Päätös voidaan korjata 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi. (HL 50 § 2 mom)

Asiakkaan kuuleminen voi olla tarpeen ennen päätöksen korjaamista HL 34 §:n mukaisesti.

Asiavirhe korjataan käsittelemällä asia uudelleen ja antamalla asiassa uusi päätös. Asiavirheen korjaaminen tarkoittaa virheellisen päätöksen poistamista ja uuden päätöksen tekemistä. Korjattavaan asiaan tehdään uusi päätöstoimenpide ja laaditaan uusi päätössiakirja. Uuden ratkaisun syyksi valitaan "Asiavirheen korjaus" ja lisätietokenttään merkitään lyhyt selostus tehdystä korjauksesta. Päätökselle kirjataan perustelut aiemman päätöksen virheellisyydelle sekä tarvittaessa, miksi korjaamisen ei katsota olevan hakijan vahingoksi. Niitä osin, kun päätöstä ei korjata, uuteen päätökseen ei tule tehdä muutoksia. Muilta osin päätöstä tehtäessä noudatetaan samoja periaatteita kuin muulloinkin.

Korjattu päätös annetaan pääsääntöisesti tiedoksi normaalien tiedoksiantosääntöjen mukaisesti. Uuden päätöksen tiedoksiannosta alkaa kulua uusi valitusaika (HOL 6 § ja HOL 13 §). Valituskelpoisuus koskee vain uuden päätöksen osia, joilla aikaisempaa päätöstä on korjattu.

Jos korjattu päätös tehdään sellaiseen asiaan, jossa korjattavaa aiempaa päätöstä ei ole vielä ehditty antaa hakijalle tiedoksi, koskee varsinainen tiedoksianto vain korjattua päätöstä ja vain tuohon asiakirjaan tehdään tiedoksiantomerkinnät. Tiedoksiannon yhteydessä myös poistettu päätös luovutetaan hakijalle, mutta tuota poistettua päätöstä ei ole tässä yhteydessä tarpeen lukea hakijalle, eikä sitä varsinaisesti tiedoksianneta asiakkaalle. Poistettu päätös luovutetaan asiakkaalle, jotta asiakas voi halutessaan tutustua alkuperäiseen, jo poistettuun päätökseen.

HL 53 §:n 1 momentin mukaan käsitellessään asia- tai kirjoitusvirheen korjaamista viranomaisen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon toistaiseksi tai määrätä sen keskeytettäväksi.

5.2 Kirjoitusvirheen korjaaminen

Hallintolain 51 §:n mukaan viranomaisen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen eikä virhe ole aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Kirjoitusvirheestä on kysymys esimerkiksi silloin, kun päätökseen on merkitty virheellinen nimi, syntymäaika tai luvan voimassaolon päivämäärän

korjaaminen. Kirjoitusvirhe on luonteeltaan tekninen, eli se on syntynyt esimerkiksi kirjoitus- tai laskutoimituksessa.

Kirjoitusvirhe korjataan korvaamalla virheen sisältävä päätösasiakirja korjatulla päätösasiakirjalla, tekemättä uutta päätöstä. Asiassa ei siis tehdä uutta päätöstä, vaan korjataan virheellistä päätösasiakirjaa. Korjattu päätösasiakirja liitetään UMA-järjestelmään. Kun kirjoitusvirhettä korjattaessa ei tehdä uutta hallintopäätöstä, ei korjaamisesta muodostu päätöstä, johon voisi hakea muutosta valittamalla.

Hallintolain 52 §:n 2 momentin mukaan asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kirjoitusvirheen korjaamista, jollei se ole tarpeetonta.

6 MUUTOKSENHAKU

6.1 Muutoksenhakuoikeus ja valituskiellot

Turvapaikkamenettelyssä tehdyn päätöksen muutoksenhakuun sovelletaan ulkomaalaislain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019, HOL) säännöksiä. Päätökseen tyytymättömällä hakijalla on oikeus hakea päätökseen muutosta valittamalla päätöksestä hallinto-oikeuteen siten kuin ulkomaalaislain 193 §:ssä säädetään. Maahanmuuttoviraston päätösten liitteenä toimitetaan valitusosoitus ja muutoksenhakuohjeet.

Jos päätöksessä on kansainvälisen suojelun ja oleskeluluvan lisäksi päätetty poistaa hakija maasta, on valitusoikeus tältä osin myös hakijan puolisolla ja alaikäisellä lapsella.

KHO:2022:121: Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan turvaama perhe-elämän suoja oli otettava huomioon arvioitaessa, voitiinko käännyttämispäätöksen katsoa vaikuttavan välittömästi hakijan puolison ja lapsen oikeuteen tai etuun. KHO katsoi, että lapsen edun ja perhe-elämän suojan huomioon ottaminen tarkoitti myös sitä, että kolmannen valtion kansalaisen alaikäisellä lapsella ja puolisolla oli oikeus hakea muutosta kyseistä perheenjäsentään koskevaan Maahanmuuttoviraston päätökseen siltä osin kuin päätös koski tämän maasta poistamista.

Turvapaikkamenettelyssä tehtyyn päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla, jos päätös koskee seuraavia tilanteita (UjKL 191 § 7 ja 8 kohta):

- turvapaikkahakemuksen käsittelyn on todettu raukeavan 111 §:n 2 momentin nojalla. Kyse on tilanteista, joissa tilapäisen suojelun päätyttyä turvapaikkahakemuksen käsittely raukeaa, jos hakija ei Maahanmuuttoviraston häneltä sitä kirjallisesti tiedusteltua ilmoita, että hän haluaa hakemuksen käsittelyä.
- asian on todettu raukeavan sen johdosta, että hakija on peruuttanut hakemuksensa tai todennäköisesti muuttanut pois Suomesta.

6.1.1 Valitus hallinto-oikeuteen

Turvapaikka-asioista tehtyjä valituksia käsitellään Helsingin, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Turun hallinto-oikeuksissa.

Valituskirjelmä on toimitettava Maahanmuuttovirastolle tai suoraan toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle valitusajan kuluessa. Ulkomailla valituskirjelmän saa antaa Suomen edustustolle. Säilöön otettu saa toimittaa valituskirjelmän säilöönottotilasta vastaavalle. Valituskirjelmän vastaanottaneen on huolehdittava siitä, että valituskirjelmä toimitetaan viipymättä Maahanmuuttovirastolle. Valituksesta tiedon saatuaan Maahanmuuttoviraston on välittömästi toimitettava päätöksensä perusteena olevat asiakirjat hallinto-oikeuden käyttöön (UlkL 197 §).

Maahanmuuttoviraston on välittömästi tallennettava tieto valituksesta UMAan, josta tieto on täytäntöönpanevan viranomaisen nähtävissä. Jos valituskirjelmä on toimitettu suoraan hallinto-oikeudelle, tieto valituksesta saapuu Maahanmuuttovirastolle UMAan hallinto-oikeuksien käyttämän sähköisen HAIPA-liittymän kautta.

Oikeudenkäynti hallintoasioissa on lähtökohtaisesti kirjallista. Valitusvaiheessa Maahanmuuttoviraston on päätöksen tehneenä viranomaisena hallintotuomioistuimen pyynnöstä annettava selostuksensa asiasta, vastattava oikeudenkäynnin osapuolen esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausuttava esitetystä selvityksestä (HOL 42 §).

Hallinto-oikeus voi asian selvittämiseksi järjestää suullisen käsittelyn, jos se on asiassa tarpeen tai asianosainen, eli hakija sitä vaatii (HOL 57 §). Suullinen käsittely voidaan asianosaisen vaatimuksesta jättää järjestämättä esimerkiksi, jos asian ratkaisemiseksi merkityksellisistä tosiseikoista on jo saatu riittävä selvitys, jonka perusteella asia voidaan ratkaista ilman, että tuomioistuimelle jää vartenotettavaa epäilystä tosiseikoista (HOL 57 § 2 mom.). Jos hallinto-oikeus järjestää suullisen käsittelyn osallistuu käsittelyyn myös Maahanmuuttoviraston edustaja päätöksen tehneen viranomaisen edustajana. Hallinto-oikeus voi esimerkiksi katsoa, että kirjallista aineistoa täydentävälle tai selkeyttävälle suulliselle käsittelylle on tarvetta. Toisin sanoen, hallinto-oikeus ei ole kyennyt vielä olemassa olevalla kirjallisella aineistolla ratkaisemaan asiaa, vaan ratkaisun tekeminen edellyttää suullista lisäselvitystä. Asioissa, joissa on kysymys hakijan henkilökohtaisen uskottavuuden arvioinnista esimerkiksi uskonnollisen vakaumuksen tai seksuaalisen suuntautumisen suhteen, tulee suullisen käsittelyn tarve hyvin usein arvioitavaksi (ks. esim. ennakkopäätökset KHO:2011:114, KHO 2017:63, KHO:2018:118).

Hallinto-oikeuden päätösten liitteenä on valitusosoitus, eli ohjeet valituslupahakemuksen ja valituksen tekemistä varten. Määräaika valituksen tekemiselle on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

6.1.2 Valituslupahakemus ja valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan (UlkL 196 §).

Maahanmuuttovirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Maahanmuuttoviraston päätös on kumottu tai sitä on muutettu (Ukl 195 §). On mahdollista, että hallinto-oikeuden päätöksestä hakee muutosta vain hakija tai vain Maahanmuuttovirasto tai molemmat.

Lain mukaan valituslupa voidaan myöntää, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi tai jos luvan myöntämiseen on muu erityisen painava syy (Ukl 195 § 4 mom.).

Valituslupa-asiassa valitus ja valituslupahakemus toimitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituslupahakemuksessa on ilmoitettava syyt, joiden vuoksi valitusluvan hakija katsoo, että valitusluvan myöntämiseen on laissa säädetyt perusteet (Ukl 198 § 1 mom).

Valitus ja valituslupahakemus voidaan toimittaa Suomen edustustolle, jos valittaja ei enää oleskele Suomessa. Säilöön otettu saa toimittaa valituksensa ja valituslupahakemuksensa säilöönottotilasta vastaavalle. Vastaanottajan on viipymättä toimitettava ne korkeimmalle hallinto-oikeudelle (Ukl 198 § 2 mom).

Jos hakija hakee valituslupaa hallinto-oikeuden päätöksestä, Maahanmuuttoviraston on päätöksen tehneenä viranomaisena korkeimman hallinto-oikeuden pyynnöstä annettava selostuksensa asiasta, vastattava oikeudenkäynnin osapuolen esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausuttava esitetystä selvityksestä (HOL 42 §). Myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa voidaan tarvittaessa järjestää suullinen käsittely.

Korkein hallinto-oikeus voi pyytää Maahanmuuttovirastolta lausuntoa myös ylimääräistä muutoksenhakua koskevissa asioissa, eli esimerkiksi tuomion purkuhakemuksen johdosta.

6.1.3 Olosuhdemuutokset valitusvaiheessa

Jos Maahanmuuttoviraston tietoon tulee valitusvaiheessa hakemuksen käsittelyyn liittyviä olennaisia tietoja, toimitetaan näistä tieto asiaa käsittelevälle hallintotuomioistuimelle. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi:

- Hakijalle myönnetty muu oleskelulupa
- Hakija on jättänyt uuden turvapaikkahakemuksen, asian ollessa vielä vireillä hallintotuomioistuimessa (Ukl 102 § 2 mom.)
- Hakijan katoaminen tai poistuminen maasta
- Lapsen syntymä

Jos hakijalle syntyy valitusvaiheessa lapsi, ei lapselle avata turvapaikka-asiaa, eikä lapselle tehdä erillistä päätöstä käännyttämisestä. Jos hakemus palautuu Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi, avataan lapselle oma turvapaikka-asia UMAssa vasta siinä vaiheessa.

KHO:2018:141: Asiassa oli kyse siitä, oliko ulkomaalaisen käännyttämisen esteenä se, että hänelle oli Maahanmuuttoviraston päätöksen tekemisen jälkeen syntynyt Suomessa lapsi, jonka osalta ei ollut tehty käännytyspäätöstä eikä lapselle ollut haettu erikseen oleskelulupaa.

KHO katsoi, että lähtökohtaisesti voitiin pitää perusteltuna, että alaikäinen lapsi poistuu maasta täältä käännytettävän huoltajansa kanssa ilman, että lapselle tehdään erikseen käännyttämispäätös. Vakiintuneen käytännön mukaan on katsottu, ettei käännyttämisestä päättävällä viranomaisella ole lakiin perustuvaa velvoitetta viran puolesta erikseen tehdä lapsen osalta käännyttämispäätöstä. Käännytyspäätöksen jälkeen syntynyt lapsi oli kuitenkin sellainen uusi tosiseikka, jolla voi olla merkitystä vanhempaa koskevassa käännytyksen kokonaisharkinnassa. Lapsen edun huomioon ottaminen käännytysharkinnassa ei ollut rajoitettu vain siihen ajankohtaan, kun asia ratkaistiin Maahanmuuttovirastossa, vaan myös käännytyspäätöksen jälkeen esille tulleet uudet seikat oli otettava huomioon, kunnes käännytys oli lainvoimaisesti ratkaistu. Maahanmuuttoviraston päätöksen jälkeen syntynyt lapsi voitiin ottaa huomioon käännytysharkinnassa, mikäli lapsen vanhemmat olivat hakeneet muutosta käännytyspäätökseen ja vedonneet valituksessaan siihen, että lapsen syntymä edellyttää uutta käännytysharkintaa.

6.1.4 Hallintotuomioistuinten päätösten jälkeiset toimet Maahanmuuttovirastossa

6.1.4.1 Päätöksen rekisteröinti

Kun hallintotuomioistuin (HaO tai KHO) antaa valituksen johdosta päätöksen, toimitetaan päätös tiedoksi myös Maahanmuuttovirastolle tuomioistuinten käyttämän sähköisen HAIPA-liittymän kautta. Päätöksen tiedoksisääntöajankohta Maahanmuuttovirastossa määräytyy sähköisestä asiainnasta viranomaistoiminnasta annetun lain 10 §:n mukaan siten, että päätös katsotaan saapuneeksi viranomaiselle, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Päätösten rekisteröinnistä UMAan ohjeistetaan tarkemmin Ohje hallintotuomioistuinten Maahanmuuttovirastolle palauttamien asioiden rekisteröinnistä (MIGDno-2020-1801).

Laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (81 §) on todettu, että hallintotuomioistuin voi hyväksyä tai hylätä valituksen tai jättää sen tutkimatta kokonaan tai osittain. Lain mukaan päätöksessään tuomioistuin voi:

- pysyttää valituksen kohteena olevan päätöksen;
- kumota valituksen kohteena olevan päätöksen;
- palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi;
- muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä; tai
- siirtää valituksen toimivaltaiseen viranomaiseen tai tuomioistuimeen

Jos hallintotuomioistuin hylkää Maahanmuuttoviraston päätöksestä tehdyn valituksen tai valitus jätetään tutkimatta, hallintotuomioistuimen päätös kirjataan UMAan.

6.1.4.2 Kun hallinto-oikeus palauttaa hakemuksen osittain tai kokonaan uudelleen käsiteltäväksi

Kun hallintotuomioistuin palauttaa hakemuksen joltakin osin Maahanmuuttovirastolle käsiteltäväksi tai muuttaa tai kumoaa Maahanmuuttoviraston (tai alemman tuomioistuimen) päätöksen, on tärkeää käydä tuomioistuimen päätös huolella läpi ja arvioida mitä mahdollisia jatkotoimia hakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa vaatii.

Jos valitus on hylätty osin ja palautettu Maahanmuuttovirastolle osittain käsiteltäväksi, on tärkeää huomioida, miltä osin asia palautuu Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi ja tunnistaa, että hakemus voi joiltain osin eriytyä käsiteltäväksi eri viranomaisessa. Jos hallintotuomioistuin on kumonnut Maahanmuuttoviraston päätöksen vain osittain, esim. oleskeluluvan ja käännyttämisen osalta, mutta hylännyt valituksen kansainvälisen suojelun osalta, asia ei kansainvälisen suojelun osalta ole Maahanmuuttoviraston käsiteltävänä. Tällöin hakemukseen tehtävässä uudessa päätöksessä ei voida arvioida sitä, onko hakija kansainvälisen suojelun tarpeessa. Sama koskee soveltuvin osin tilanteita, joissa valitus on hylätty esimerkiksi turvapaikan osalta, mutta asia on palautettu toissijaisen suojelun arvioimiseksi. Näissä tilanteissa päätöksessä ei lähtökohtaisesti arvioida sitä, onko hakija turvapaikan tarpeessa.

Hallinto-oikeuksien päätösten osalta olennaista on myös arvioida, onko päätöksestä perusteita hakea muutosta hakemalla KHO:lta valituslupaa. Jos Maahanmuuttovirasto hakee valituslupaa hallinto-oikeuden päätöksen johdosta, uutta päätöstä tai lähtökohtaisesti muitakaan jatkotoimia asiassa ei tule sillä aikaa tehdä siltä osin, kun päätökseen haetaan muutosta. Asianosaisen tekemä valituslupahakemus ei estä uuden päätöksen tekemistä Maahanmuuttovirastossa, siltä osin, kun asia on palautettu Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi.

Jos valitusluvan hakemiselle ei ole perusteita, arvioidaan, voidaanko hakemus ratkaista suoraan vai tarvitaanko hakemuksen ratkaisemiseksi vielä jotain selvitystä. Tarvittava lisäselvitys voi olla esimerkiksi hakijan kuuleminen suullisesti tai kirjallisesti jostain seikasta tai muu lisäselvitys. Lapsiperheiden osalta myös perheen lasten kuulemistarve on arvioitava tapauskohtaisesti. Hakemuksen jatkotoimenpiteet on arvioitava aina yksilöllisesti ja ne määrittyvät pitkälti hallintotuomioistuimen antaman päätöksen sisällön mukaan.

Jos hallintotuomioistuin määrää myöntämään hakijalle tietynlaista suojelua tai tietyn oleskeluluvan ja Maahanmuuttovirasto ei hae valituslupaa, tehdään päätös oikeuden määräyksen mukaisesti – kuitenkin ainoastaan siinä tapauksessa, että se ei johda lainvastaiseen lopputulokseen. Esimerkiksi poissuljentaviitteet tulee huomioida ja selvittää aina. Samoin jos hakija on valitusvaiheessa poistunut maasta, laki velvoittaa tekemään raukeamispäätöksen. Ennen uuden päätöksen tekemistä odotetaan kuitenkin, että valitusaika hallinto-oikeuden päätösten osalta on kulunut.

Jos hallintotuomioistuin katsoo hakijan olevan tietynlaisen suojelun tarpeessa, mutta jättää lopputuloksen avoimeksi esimerkiksi siksi, että asiassa tulee vielä selvittää sisäisen paon mahdollisuus, hallinto-oikeuden näkemys sitoo

Maahanmuuttovirastoa siltä osin, kun tuomioistuin on ottanut asiaan kantaa. Sen sijaan, jos asia on palautettu jonkin asian selvittämistä varten, selvitetään näitä seikkoja normaalin menettelyn mukaisesti. Asian selvittäminen voi joissakin tapauksissa edellyttää hakijan kuulemista uudelleen. Kuulemisen tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti huomioiden hakemuksen yksilölliset olosuhteet.

[Linkki – Luku 3.2.8 Hallintotuomioistuimesta käsiteltäväksi palautuneet hakemukset](#)

Jos hallintotuomioistuin ei ota kantaa hakijan suojelun tai oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiin vaan ainoastaan palauttaa hakemuksen uuteen käsittelyyn esimerkiksi menettelyvirheen tai uuden selvityksen johdosta, arvioidaan asia Maahanmuuttovirastossa uudelleen. Kuulemisen tarve arvioidaan tapauskohtaisesti, eikä hakijaa tarvitse aina näissä tilanteissa kuulla.

Jos hallintotuomioistuin kumoaa Maahanmuuttoviraston päätöksen, on asian jatkokäsittelyssä huomioitava, että aiemmin tehty päätös on kumottu, eikä uudessa päätöksessä voida esimerkiksi viitata kumottuun päätökseen, siinä todettuihin seikkoihin tai perusteluihin.

6.1.5 Kansainvälisten lainkäyttö- ja tutkintaelinten valitusmenettelyn vaikutukset

Turvapaikanhakija voi tehdä ihmisoikeusvalituksen esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle (EIT), YK:n kidutuksen vastaiselle komitealle (CAT), YK:n lapsen oikeuksien komitealle (CRC) tai YK:n ihmisoikeuskomitealle. Näiden toimivallassa on antaa vastaajavaltiolle (Suomi) ns. väliaikais määräys, joka sisältää kansallisesti noudatettavan kiellon poistaa valittaja maasta sinä aikana, kun ne käsittelevät valitusta tai kunnes ne toisin määräävät. Maasta poistamisesta vastaava viranomainen noudattaa annettua väliaikais määräystä. Väliaikais määräys otetaan huomioon Maahanmuuttovirastossa, mikäli hakija viireyttää uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, muun oleskelulupahakemuksen tai asia palautuu Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi hallintotuomioistuimelta.